



This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

### **Usage guidelines**

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

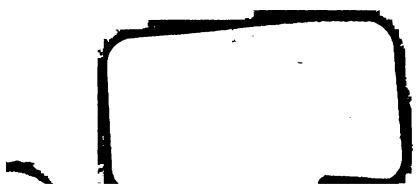
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

### **About Google Book Search**

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>



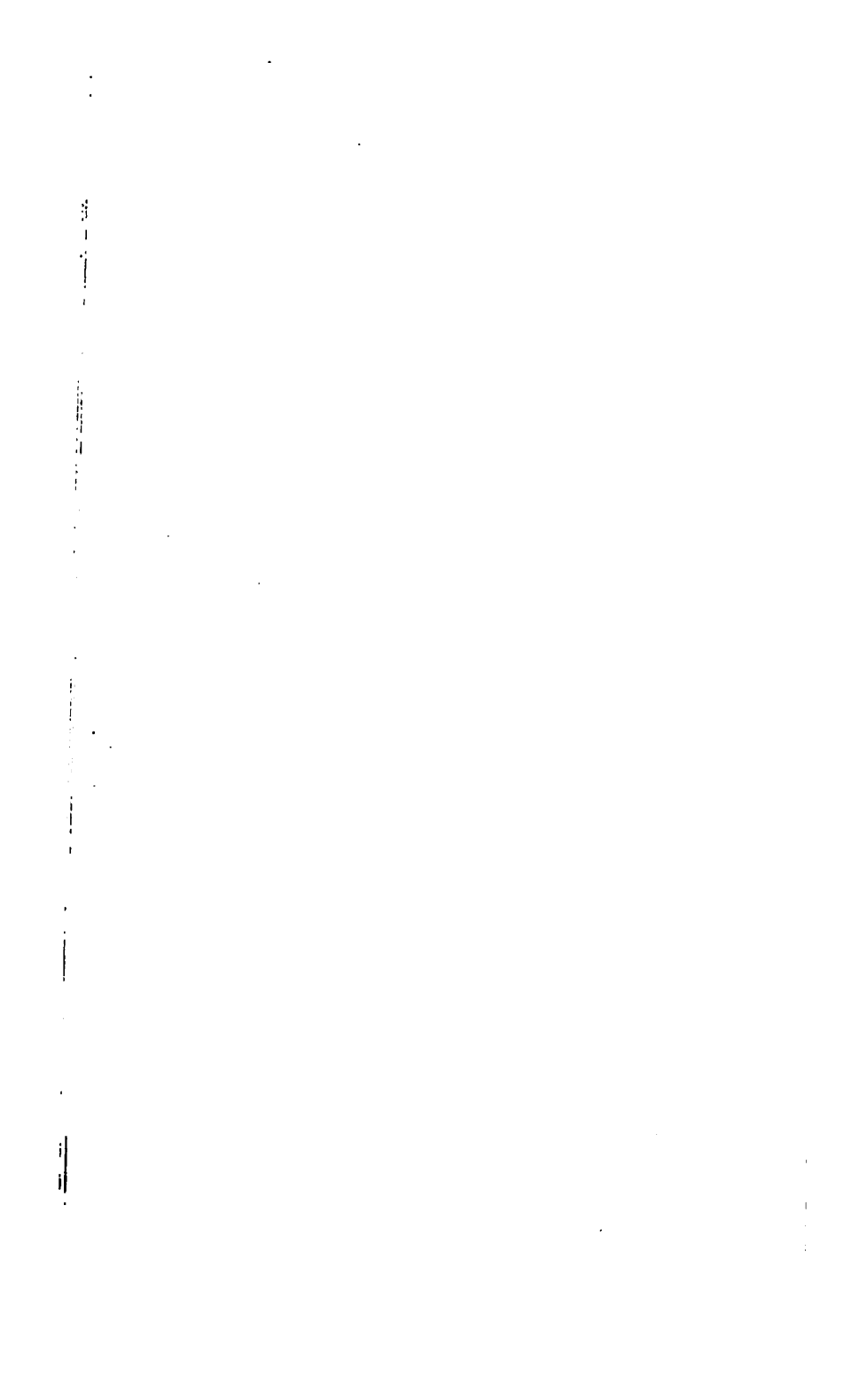
3 3433 07495609 9

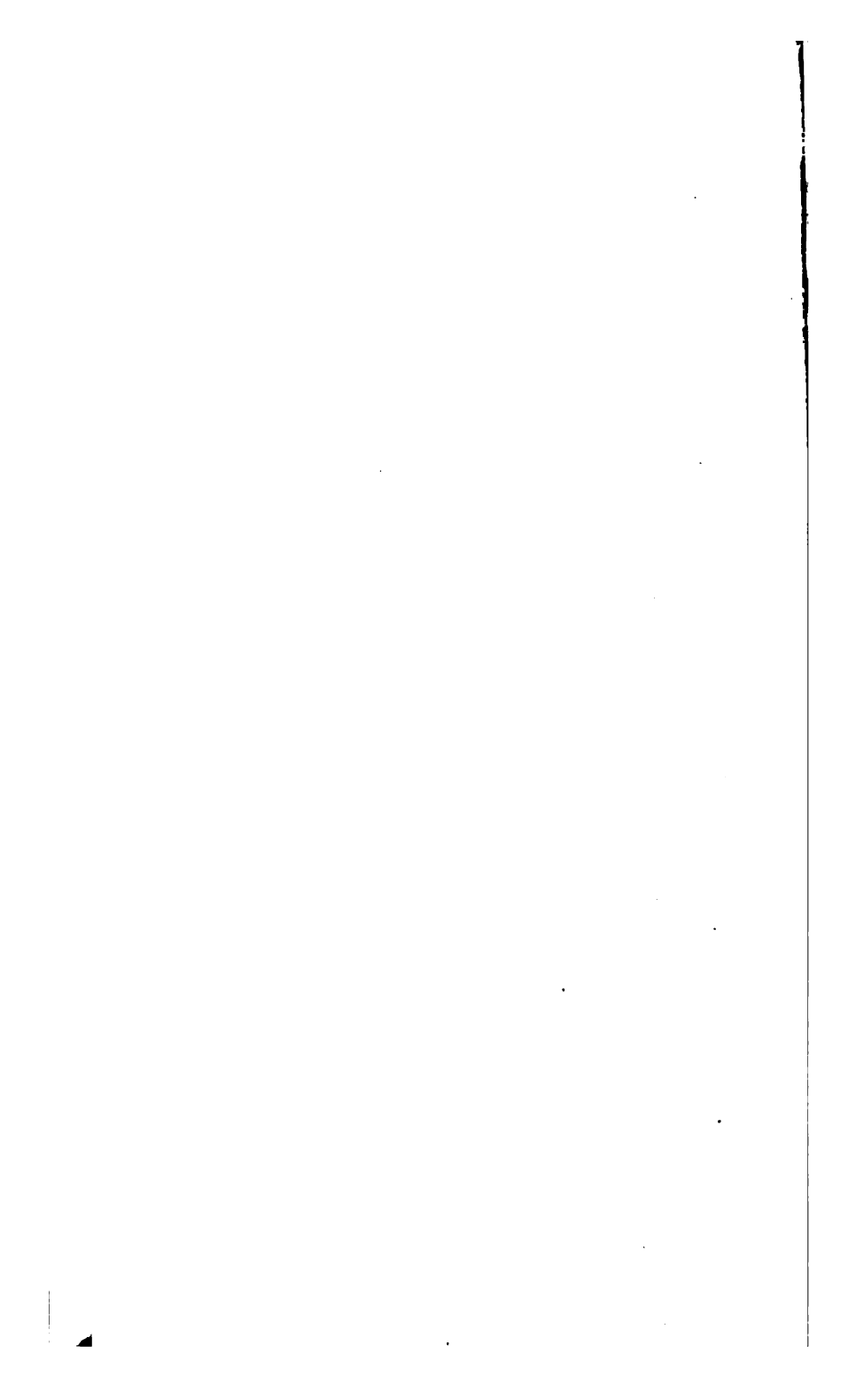


NFG  
Hep 170









CHR. G. HEYNIÏ

BRITANNIAR. REG. A' CONSILIIIS IVSTITIAR INTIMIS  
ET PROFESSORIS ELOQV. ET POES. IN ACAD. GEORGIA  
AVGVSTA

OPVSCVLA  
ACADEMICA  
COLLECTA

ET

ANIMADVERSIONIBVS  
LOCVPLETATA.



VOLV MEN V

---

GOTTINGAE

APVD HENRICVM DIETERICH.

1802.

CHIEF CHEMIST

THE NATIONAL BUREAU OF STANDARDS  
WASHINGTON, D. C. 20535

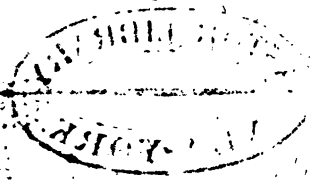
OPV2CVLA

LABORATORY

COLLECTA

ANALYSIS REPORT

NO. 123456



DATE

31

REPORT NO.

NO. 123456789

## PRAEFATIO.

**C**um saeculi-XVIII. exitum tanquam metam aliquam constitutam esse viderem, qua rerum simili epidemae tramite procedentium, imprimisque laborum ac studiorum publicorum, in orbem per vices redeuntium, statio quasi signari posset, ita, vt noua inde spatia viribus denuo collectis ac reffectis iniri viderentur: Georgiae quoque Augustae hoc prospicere volui, vt, cum illa habeat hoc annuorum commentariorum genus, Prolusiones inquam, quibus et anniuersaria, et Prosectorum vices semestres et alia sollemnia euentusque memorabiles signantur, annales hi vsque saeculi exitum continui et integri volumine hoc quinto comprehensi prostant. Quod si enim ii, qui nos in his officii partibus excipient, iisdem curis ac studiis aliquid tribuendum esse putabunt, vt Prolusiones suas aliquan-

aliquando in volumina sua colligant: habebit Georgia Augusta, cui numen propitium fa-  
veat, invidendam aliquam fortunam in hoc,  
quod inde ab auspiciis suis \*) suppetent acta  
publica eaque perpetua, vnde rerum condi-  
tio ac status, incrementa, gradus, vices, sal-  
tem ex parte, cognosci possint, et ea qui-  
dem ab aequalibus rerumque gestarum testi-  
bus actoribusque perscripta.

Cum haec animo agitarem, consentaneum  
esse visum est, vt ipsarum quoque Prolusio-  
num esset finitum et absolutum argumentum,  
vtque hoc Volumen complecteretur commen-  
tationes eas, quas ad illustranda artis prisca-  
rum aetatum opera ex Philostrato exorsus  
eram. Cum enim per bellum superius inter-  
necinum id agi videretur, vt omni humani-  
tate sublata et extincta ad ferarum lustra mor-  
tale genus reuocaretur, et ex priore vitae  
cultu nil nisi vitia, flagitia ac facinora cum  
super-

\*) Gesneri Programmatum per 25 annos inde ab a. 1735  
vsque ad a. 1760 recensum factum cura fuit Eyringii,  
grati in memoriam Gesneri discipuli, Biograph. Gesn.  
Vol. III. p. 456 sqq. nec tamen nisi pars aliqua in col-  
lectionem venit Opusc. T. V. p. 87. T. VI. p. 163 sq.  
Meae Prolusiones procedunt inde ab a. 1763.

superstitionibus et odiis fanaticorum remane-  
rent, cum, inquam, per hanc exeuntis sae-  
culi tanquam malorum sentinam litterarum  
quoque studia insidiosa ac periculosa haberi  
coepissent, in ipsis Prolusionum argumentis  
deligendis providendum mihi esse visum est,  
ne, quandoquidem Academiae iussu et aucto-  
ritate ista scribebam, in medium afferretur  
aliquid, quod aut invidia et malignitas male  
interpretaretur, aut fanatica Erinys pro fo-  
mite arriperet, quo pestiferae faci alimenta  
suppeditaret. Dimisso itaque superiorum Pro-  
lusionum genere, ex populorum ciuitatum-  
que antiquarum institutis, vitiis, fortunisque  
petito, redii ad artium vetustarum monu-  
menta et opera; quod studiorum genus, ante  
XX et XXX annos magna celebritate habi-  
tum nunc, pro nostrae aetatis more, ita elan-  
guuit, vt cum eo ipsa fama fere sepulta esse  
videatur. Etsi itaque hoc ipso tempore ope-  
rae meae laud magnam gratiam fore praeui-  
debam, cum tamen exspectari possit, vt, re-  
rum et studiorum orbe reuoluto, aliquando  
forte hoc ipsum antiquitatis studium reuui-  
scat: non prorsus infructuosam rem me acturum esse putavi, si Philostratorum Imagines



castigationi censoriae subiicerem; cumque tabulae sint rhetorice enarratae, ego vero quaererem, num quid insit, unde de ipsa re et arte operum antiquorum certi aliquid colligi possit. Opera itaque erat haec iudicii liberantis penicillum a fuce rhetorico, et exquirentis lineas ab eo obscuratas et oblitae, saltem restituentis argumenta tabularum, quae sibi prisca ingenia constituerant exprimenda. Quod propterea quoque utile factu videri poterat, quia operum antiquorum memoriae in his tabularum recensibus latent, multaque in iis occurrunt, multorum artificum studiis, ut in arte euenire solet, etiam aemulatione, iterato expressa, adeoque aliorum quoque monumentorum illustratio inde peti potest; ut taceam in his ipsis porticus Neapolitanae picturis oblitescere haud dubie multas picturas veras antiquas; docti autem viri, qui has imagines ediderunt et illustrarunt, de lectione et dictione constituenda potius solliciti fuere, quam de ipsis imaginum argumentis; Vigenerius quidem, qui ipsas picturas aere delineandas curauit, etsi laude sua haud priuandus, nec iustas antiquitatis notiones nec sermonis graeci notitiam subtiliorem habuisse videri potest;

potest; et si velim aliquem eius vestigia sequi, et tabulas, quarum argumenta et formas, quantum fieri potuit, proposui, aere sculptas, extremis saltem lineis redhibere. Nec vero in iis exponendis quicquam, nisi quod ad ipsam artificis mentem et consilium spectaret, afferre volui; ipsas itaque fabulas non ex copiis mythologicis illustrare, sed ex ipsis Sophistæ verbis declarare studui. Vnum erat, quod ab initio in decretis haud erat; quod multis in locis sententias videbam esse obscuras ac difficiles, sæpe etiam lectionis corruptelis; in his cum impeditum me sentirem, facere non potui, quin ad verborum illustrationes, lectionis emendationes sensusque Sophistici meliores interpretationes deflecterem: reieci tamen ea in notas, ne lectionis impetum retunderent. Ita sane is, qui aliquando Philostratarum Imaginum nouam recensio- nem parabit, adiunctis Iacobsii nostri animaduersionibus, copias habebit paratas, quibus operam suam leuatam esse haud inficiabitur.

Addidi *Callistrati statuas* simili modo illustratas. Ceterum, dum has Prolusiones prelo iterum subiiciendas perlustrabam, liberiore nunc operis, olim per particulas secti et per

intervalla in manus sumti, prospectu et accuratiore intuitu capto, haud pauca interposita, quorum nonnulla vncis inclusa occurrunt.

Erat alterum Prolusionum genus, quibus certaminum litterariorum iuventuti academicae propositorum fortuna, simulque eorum, qui praemiis ornati ex certamine discesserant, nomina publico praeconio erant vulganda. Quod quidem institutum, a regia liberalitate et litterarum nostrarum amore ac cura incomparabili profectum, per annorum XVII decursum tam clara ac manifesta suae utilitatis documenta dedit, ut, in hac quidem saeculi nostri mollitie ac desidia, ingeniorum ad studiorum leuitatem procliuitate, intentioris autem studii, in primis, quando stili cura opus est, odio, nihil videatur excogitari potuisse fructuosus; effectum enim est, ut saltem nonnulli supersint, qui ad seuerius studium in litteris, doctioribus quoque, quae antiqua eruditione et latini sermonis usu indigeant, excitentur; de quo aliqui omnino diceres conclamatum esse. Prolusiones istas non ceteris interponere, sed vna serie deinceps exhibere, satius esse visum est.

His

Hiis absolutis, recti consilio operis satisfactum esse videri poterat, subiunxi tamen nonnulla, cum Philostratis cognata, quae mihi, quoties per superiora tempora antiquae artis monumenta illustranda susceperam, moram iniciebant: certam dico et exploratam, et a meris ariolationibus liberatam, *descriptionem temporum*, quae, seiunctis aliis, ea comprehenderet, quae ad artes, artifices eorumque opera seu aperte essent notabilia, seu, vnde argumentatione probabili aliquid, quod artium fortunam et conditionem declararet, posset elici. Desiderabam tales annales maxime in historia artium Italiae et in comparatione graduum profectus, respectu ad Graeciam cultu artium florentem habito. Ut itaque ii, qui non somnia captare et nugari, sed vera rerum vestigia sequi volent, haberent certa aliqua rerum momenta, ad quae, tanquam ad notas et signa, cursum dirigerent, selegi potiora ex historiis Graeciae, tum et Italiae, Etruriae maxime et Graeciae Magnae, quae quorsum spectent, quamque vim et vtilitatem habeant, intelligent illi, qui harum rerum notitias habent, et historicarum inuestigationum, opinionum et veritatum leges norunt. Mihi  
satis

fatis est, ex studiis aliorum proposuisse, quae ad retinendam bonarum litterarum decus superiore saeculo popularibus nostris partum utilitatem habere possunt.

Scr. in Georgia Augusta M. Februario  
 1732.

# C O N S P E C T I V S

## PROLVSIONVM

### VOLVMINIS QVINTI

A. 1796 — 1800.

- I. *Legatum tabularum pictarum Zschornianum. Philo-  
lestrati. Imaginum illustratio.* Batticla I. lib. I.  
tab. I. Ad commendandum Praelectorem Chph.  
Meiners Kal. Mart. 1796. Pag. 1
- II. *Philostrati Imagines illustratae.* Part. II. lib. II.  
tab. II — X. ad indicenda anniuersaria isang-  
rationis sacrae LIX. et ad commendandum Pro-  
rectorem Car. Frid. Staudlin, simulque ad gra-  
tulanam Io. Steph. Rützer, sacrum semisaeu-  
lare muneris Professorii Kal. Sept. 1796. 21
- III. — Part. III. lib. I. tab. XI — XVII. ad com-  
mendandum Praelectorem Iustum Frid. Runde Kal.  
Mart. 1797. 39
- IV. — Part. IV. lib. I. tab. XVIII — XXVI. ad indi-  
cenda anniuersaria sacra LXX. et com-  
mendandum Praelectorem Henr. Aug. Wrisberg Kal.  
Sept. 1797. 60
- V. — Part. V. lib. I. tab. XXVII — XXXI. lib. II.  
I — V. ad commendandum Praelectorem Io. Go-  
dofr. Eichhorn Kal. Mart. 1798. 77
- VI. — Part. VI. lib. II. tab. VI — XVI. ad indicenda  
anniuersaria sacra LXI. et ad commendandum  
Praelectorem Chph. Frid. Ammon Kal. Sept.  
1798. 101
- VII. — Part. VII. lib. II. tab. XVII — XXV. ad com-  
mendandum Praelectorem Io. Pstr. Waldeck Kal.  
Mart. 1799. 121
- VIII. — Part. VIII. lib. II. tab. XXVI — XXXIV. ad in-  
dicenda anniuersaria sacra LXII. et ad com-  
mendandum Praelectorem Henr. Aug. Wrisberg Kal.  
Sept. 1799. 139
- IX.

XII — *Conspectus Proluf. Vol. V.*

|        |  |           |
|--------|--|-----------|
| IX.    | <i>Philostrati iunioris Imaginum illustratio. Part. prior tab. I—VIII. ad commendandum Prorectorem Tho. Chr. Tychsen Kal. Mart. 1800.</i>  | Pag. 175  |
| X.     | — Part. posterior tab. IX—XVII ad indicenda anniuersaria sacra et commendandum Prorectorem Theoph. Jac. Planck Kal. Sept. 1800.  | 180       |
| XI.    | <i>Callistrati statuarum illustratio c. I—XIV. extr. ad commendandum Prorectorem Ge. Jac. Frid. Meister Kal. Mart. 1801.</i>   | 196       |
|        | Epimetrum in Philostratos et Callistratum.   | 222       |
| XII.   | <i>Gratularum Academiae Collegio Abr. Gotth. Kuffneri sacrae; seculares, 17 annis, profectis disciplinis mathematicis, exactis M. Novemb. 1796.</i>  | 226       |
| XIII.  | <i>Ad promulganda nomina eorum, qui praemissa in d. IV. Junii proposita, Ordinum academice sua iudicio reprobauerunt; cum neutis quaestionibus in scriptura sequentem propositis; et quidem in certamine litterario d. IV. Junii 1796.</i> | 232       |
| XIV.   | — in certamine litterario d. IV. Junii 1797.   | 244       |
| XV.    | — in certamine litterario d. IV. Junii 1798.   | 265       |
| XVI.   | — in certamine litterario d. IV. Junii 1799.   | 282       |
| XVII.  | — in certamine litterario d. IV. Junii 1800.   | 302       |
| XVIII. | — in certamine litterario d. IV. Junii 1801.   | 319       |
|        | Accessere:   | V         |
| XIX.   | <i>Antiquior artium inter Graecos historia ad tempora sua probabiliter renocata.</i>   | 338       |
| XX.    | <i>Origines, vestigia et memoriae, artium et litterarum in Italia antiqua per tempora sua descriptae.</i>  | 399 — 456 |
|        | Index.   |           |

---

I.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

PROFECTOR

IO. FRIDERICVS GMELIN D.

CVM SENATV

SVCCESSOREM

IN

MAGISTRATV ACADEMICO

CHRISTOPHORVM MEINERS

CIVIVS SVIS

HONORIS ET OFFICII CAVSSA

COMMENDAT

IN KALENDAS MARTIAS MDCCCXCVI.

---

*Legatum tabularum pictarum Zschornianum. Litterarum  
artiumque connubium in academiis. Philostrati  
Imaginum illustratio:  
Particula I.*

---

**M**agistratus academici vices semestres indicimus; Commilitones; succedet enim die crastino in magistratu, propitii numinis secundis auspiciis per hoc semestre gesto, Illustris noster Collega,

CHRISTOPHORVS MEINERS

spectatus ille et notus integritate, fide et constantia, quam in reip. academicae cura et administratione



tionem nunc iri spectatum laetamur, et inde disciplinae academicae, qui bonorum nostrorum verisimilis fons est, cursum constantem et perennem ominamur. Vestri amor, Commilitones, vestrorumque commodorum studium quantum in hoc viro sit, nostis ipsi. Spem itaque fouemus luculentis argumentis conceptam, fore, ut, quae per superiora semestria bene inchoata et informata sunt, perficiantur; quae bene instituta radices egerunt, roborata maturecant; inprimisque ut teterimus tot malorum fomes, pestifera sodalitorum conspiratio, omnibus bonis applaudentibus e medio tollatur. Inter quae non minus intimo laetitiae affectu gratoque animi sensu exultamus, dum felicitatem nostram, fortunae multorum (quibus utinam melior fortuna affulgeat!) comparatione, reputamus. Dum enim alios patriae fines et dulcia linquere arua, dum patriam fugere eos videmus, aut omnibus belli ac discordiae furoribus exagitari audimus, nos *lenti in umbra* Musarum sacra colimus, litterarum otio et tranquillitate fruimur, novosque doctrinae fructus, utilitates vestras, Commilitones, et litterarum incrementa meditamur. Quod autem vix votis expetere ausi essemus: hoc ipso tempore novas publicorum doctrinae apparatus et instrumentorum accessiones nostrae Academiae obtigisse gratulabundi nuntiamus.

Nam primo, Collegii summi, quod reddituum Principis tuendorum curam sustinet, munificentia, post *FridERICI Ehrhart*, Botanici regii, decessum ex copiis botanicis ab eo relictis herbarium integrum collectum

collectum Academiae dono est transmissum. Nunc autem alia accessio, eaque ex eo genere, quo academiae tantum non omnes destitutae esse solent, secunda aliqua fortuna nobis contigit. Cum enim praesens studiorum liberalium ratio intra quatuor scientiarum cardinalium angustias vix porro se contineat, sed primum litteras elegantiores, mox etiam artium studium, tam antiquorum quam recentium temporum, in ambitum suum iure meritoque admiserit; non quidem eo consilio, ut a feuerioribus studiis auocentur ingenia, verum ut institutio liberalis, quam omnes omnino Musarum sacris adscripti consequi debent, in academiis perficiatur, nec manca et truncata relinquatur; quae, inquam, cum ita sint, bona aliqua fortuna Georgiae Augustae euenit, ut temporum successu multa ingeniorum alimenta cum artium cognoscendarum suppellectili eam bearent ornarentque. Praeterquam enim quod Bibliotheca academica apparatus librorum instructa est, quibus omnium temporum artes, opera et fata exponuntur, aliisque libris, quibus hominum rerumque monumenta caelo et aere reddita sunt; tam ditae quidem penu, ut vix multae sint bibliothecae huic vni generi destinatae, quae maioribus copiis instructae sint aut esse possint: accessit *Vffenbachianus apparatus cum librorum, artes omnis generis complectentium, tum chartarum, nobilium pictorum artem et opera aere et caelo aemulantium, partim artificum summorum manu delincentis formis insignium.* Quod autem locupletissimis huius generis thesauris perraro contingit, ut nanciscantur aliquem, qui eos recte disponere,

## I. *Philoftrati Imagines.*

ut rebus his uti aliasque earum vsum docere possit, nostrae Academiae singulari aliqua fortuna obtigit, ut virum habeat a) pictorem, non modo artis suae peritia commendabilem, quam communem habere aliquis potest cum multis, verum artium litterarumque copiis in paucis instructum; ita ut chalcographa, quae in Bibliotheca academica servantur, per artificum manus et picturae archetypa rite disposuerit, iisdemque siue ad artem docendam siue ad artium, artificum, operumque notitias impertiendas uti, eosque, qui ea loca, in quibus artium monumenta visuntur, aliquantulum adituri sunt, notionibus veris ac necessariis instruere possit.

Ut antiquiorum artis monumentorum aliqua saltem exempla apud nos extarent, gypso efficta signa iam ante plures annos curata erant. Deerant picturae exempla idonea, publice proposita. Nani priuatum apparatus feruat ab aliquot inde annis *domus Böhmeria* haud vulgarem, nec pro merito suo satis notum b); at publice nullum omnino picturae

a) *Io. Dominic. Fiorillo*, Inspectorem chalcographici apparatus Bibliothecae academicae. (\* Nunc Professore Ordinis philosophici extraord. inde ab an. 1799).

b) Est hic apparatus pars dimidia earum copiarum graphicarum, quas olim *Io. Gotthilf Vockerodt*, a Consilio Confessui secretiori Regis Borussiae, memorabili cum studio collegerat; sunt in eo insignioris artis et laudis tabulae haud paucae; ut, *Paullus Apostolus*, cui *Lystrenses* sacrificium parant; *Francisci Mieris* effigies, ipsius manu facta; *Ferdinandi Poll* et uxoris effigies; *Danae* a *Guiljelmo Mieris*, *Flores* a *Dan. Segers* efficti; vetula ab aliquo pictore e schola *Rubens*; plures omnino tabulae a *Flandricis* seu *Belgicis* artificibus pictae.



meritus, sub anni exitum, legavitque Academiae nostrae apparatus suum tabularum pictarum, ea cum conditione, vt, in perpetuam sui memoriam, publice propositus ille iadiuulsus et integer seruetur. Summorum Virorum his terris regendis inuigilantium voluntate et auctoritate legatum est acceptum. Academia ea de re certior facta e); his ipsis diebus omnem apparatus aduehi vidimus, Cuius adpectu non leuiter miratione sumus percussi; plura enim et maiora expectatione ad nos peruenisse manifestum erat. Est enim ea copia, ea praeclararum rerum congeries, quae non modo nullius priuati, vel locupletissimi, fortunam deceat, verum etiam publico cuique instituto, non scientiarum, sed artium quoque studiis destinato, laudi et decori, nobis autem ingenti vtilitati, esse possit. Numerum ea CCLXX. tabularum excedit; exclusisque aut subductis iis, quas casus forte viro optimo, dum vixit, obtulerat, ultra CC. tabulae sunt satis probabiles, et in iis aliquot eiusmodi opera, quibus forte ipsa Principum Musca haud carere malint. Artis quidem pleraeque omnes sunt Flandricae, Belgicae et Germanicae, non vltimorum ingeniorum f).

Haud

e) Per Rescriptum sub 1. Decembr. a. pr.

f) Dabit aliquando tabularum recensum iustum et accurate confectum *Fiorillo* noster supra cum laude memoratus. Memorabimus interea, ad eius ductum et iudicium, nonnullas potiores. Eminent itaque: caput virile hominis conuersis ad caelum oculis pia meditantis, quae litteris perscripturus est, primum opus, *Davidis Bailly*; aliud a *Rembrandtis* manu, vt probabile

Haud ignoramus fore multos, qui pronuntiant, paucorum vñibus huiusmodi opes lautiores inferuire; adire enim academias scientiarum et litterarum feueriorum causa plerosque omnes. Recte hoc, nec optandum est, vt ex iis multi in litterarum et artium elegancias infumant: tempus, quod consilii rationes aliis studiis vindicant; attamen etiam paucorum vñibus in academiis bene institutis prouidendum est; nisi praestare putamus, vt iterum ad pristinum *Iannum quadrisfontem disciplinorum academicarum* redeamus. Sunt in his, qui

A 4

ad

babile sit. Duae tabulae *Ottomis Marcellis*, altera floribus, altera insectis et amphibilibs affahre elaboratae. Conuiuium *Gleopatrae Iannis Steyn*, *Tonstrina Kaedyck*. Exhibitorum diacta *Le Duc*. Popina *castrensis Bredael*. Tiberna institoria *Guilt Mieris*. Chorographia pecudibus inambulantibus, *Ioannis Monppr*. Praelium praeclare effectum, ignota manu. Christus dormiens in nauis, *Simonis de Vlieger*. Prospectus loci a luna collustrati, in duabus tabulis, alter cum vici incendio, ab *Arthus van der Neer*. Caput senile *Ioannis Lievens*. Ioannes concionans in deserto, cuius auctor esse *Breenberg* fertur, Prospectus manu *Bassen*, alius *van der Neef*. Flores a *Dan Segers* picti. Chorographiae *Salomonis Ruysdal*, *A. Goovaerts*, (eximium opus!) *H. Roos*. Direptio vici, *Caroli von Fulens*. Christus docens in templo, et, *Philippus* sacra aqua inithis Eunuchum Aethiopem, *van de Wett*. A *Ioannis van der Noort* manu *Cimon*, et *Nympha* dormiens; a *Bloemart* haud paucae; multae ab *Ostalle*; a *Saury* manu plures, aliae ex eius schola; inter alias duo praelia *Caroli Breydel*; plures manu *Huchtenburg*, inter quas tabula magna equile referens, plures e schola *Rubens*, in quibus magna tabula *Melengram* et *Atalanta* referens. Ecce homo *Alberti Dürer*. Paucae tabulae nota a secunda manu; in his adumbrata nota illa *Madonna della Sediola Raphaelis*, et Christus in sepulcro depositus *Federici Barozzi*.

ad nos constant; iuvenes, qui generis fortunae vitaeque futurae consiliis suadentibus non tam iurium subtilitate, quam litterarum variarum copia et artium elegantia, imbuta ingenia ex academicis referre supiunt: quibus si studiorum suorum opportunitates, subsidia, exempla et instrumenta defuerint, habent quod academiam numeris suis perfectam esse negent. Verum ad eos quoque, qui seuerioribus studiis vnice vacant, fructuosum est, eo loco viuere, quo elegantiorum litterarum et artium monumenta saluberrime videant, sermones audiant, et obiter notiones ac notitias variarum rerum percipiant; ita enim, etsi aliis in studiis occupati, ad spectum, auditum, usum, consuetudinem, exemplum, sensum aliquem bonarum litterarum et artium elegantiae, tanquam in sole ambulantes colorem imbibunt; quem, nisi exemplis ante oculos positis, et iudicis aliorum auditu perceptis, nemo facile consequitur; ad ingeniorum tamen expolitionem, ad mores ac virtutes publicas privatasque, et ad omnem humanitatis sensum, quantum vim habeat pulchri ac decori, quod sensibus percipitur, usus aliquis: nondum quidem omnibus, permultis tamen viris intelligentibus cognitum perfectumque habetur. Intellegamus itaque bona nostra, propitiamque Providentiae voluntatem laetabundi et grati praedicemus, quandoquidem illa Georgiae Augustae tot munera ac decora indulgenter prouidit, quae, etsi nos, ea omnibus communia esse litterarum causa velimus, multarum tamen academiarum desiderijs frustra expeti videmus.

Omnia mirationem facere potest, tam sero nostras aetates de litterarum artiumque studiis coniangendis cogitasse. Etiam ex eo tempore, quo et artes et litteras excolere coeptum est, vtrumque genus tanquam diuersissimae naturae seorsum et sigillatim coli solitum est. Inde perpetua illa inter eos, qui alterutrum genus amplexi essent, diffidia, obsecrationes et contemptus mutui. Inde non nisi sero artium principia et rationes sub examen vocarunt philosophi; et praeclarorum operum laudes et vitia exposuerunt viri docti; etsi plerumque diffidentibus iudiciis; quod nec artifices satis haberent litterarum, litterati autem viri artium essent non satis gnari. Verum vix aliquid cogitari potest, quod tam parum cum ratione et iudicio constitutum fuerit, quam studiorum inde a renatis litteris constitutio; et formula. A casu pleraque profecta sunt, quem utilitates et necessitates cuiusuis aetatis ac temporis moderabantur. Inde quatuor facultates subnatae; atque, etsi a septem liberalibus artibus studia procellerant, parum tamen aut nihil liberalitatis in eis inerat, nihil quod ingenia et mores ad humanitatem fingeret. Vnde euenisse haud mirabimur; quod, cultu meliore per reliquam vitam iam propagato, extremam morum asperitatem, barbaram et foeditatem, in academiis regnasse nonimus; adeo ad emollienda ingenia parum habent vim studia in disciplina posita, nisi a longe culturae auxilia accesserint. Fatendum quidem est, posse ipsam morum disciplinam, cum omni litterarum humanitate, siue metentata aliqua opera et socordia expositam, sub ad liberalitates et argutas



reuocatam, professorie e cathedra tradi, vt tamen ad animos et ingenia non magni fructus inde red- eant. Ita videmus studia theologica magna cum assiduitate multos profequi, libros sacros inter- pretari, de doctrinis inde ducendis disputare; nec tamen animorum habitum ad pietatem formatum per mores et vitam elucescere. Scilicet ipsa tra- dendi ratione ac modo excitandus est sensus veri, honesti, pulcri; id quod fieri nequit sine exemplis litterarum, artium, vitae, propositis, quibus affi- ciantur sensus, animus moueatur, excitetur gene- rosus impetus, decretum animi firmum, et volun- tas efficax.

Etiam antiquis temporibus, iisque aetatibus, quibus maxime litterae artesque floruerunt, nul- lum institutum meminimus, quo de vtriusque si- mul, et coniuncta opera, praeciperetur. Fuere Corinthi et Sicyone, tanquam officinae pictoriae et sculptoriae artis; instituerunt ipsi artifices alios, *Pamphili autem auctoritate*, vt Plinii verbis vtamur (lib. XXXV, 10. s. 18.) *effectum est, Sicyone pri- mum, deinde in tota Graecia, vt pueri ingenui ante omnia graphicen, hoc est picturam in buxo, docerentur, recipenturque ea ars in primum gradum liberalium.* Verum cum philosophorum scholis nihil iis erat commune; ad liberaliorem tamen institutionem re- ferebatur hoc, vt et philosophiam salutasset aliquis et idem artes attigisset. Ptolemaeorum aetate Ale- xandria et Museum habuit et viros doctos qui litte- ras traderent, habuit et officinas artium; nullum vero litterarum et artium contubernium. Multo mi- nus

sus Romani, qui institutionis publicae omnino  
 rationem fero habuere, de liberalium artium litte-  
 rarumque disciplina vnquam solliciti fuere; itaque  
 nec p̄dore habuere litteris eruditos, nec viros  
 litteratos in artium studiis versatos. Quod, si quo  
 alio, Plinii vtique exemplo apparet, qui, si artium  
 ipse accuratiores notitias habuisset, de priscae artis  
 operibus haud dubis et vberius saepe et subtilius  
 disputaturus fuisset. Et si negare nolumus, multos  
 forte fuisse, a Scipionibus inde et Aemiliis, qui ar-  
 tium studia probarent g). Fuere qui honesto stu-  
 dio statuas et hermas et tabulas appeterent, in qui-  
 bus Cicero, attamen vt ornamenta Academiae suae  
 ea haberet; fuere qui prauo, vt Verres, cuius fla-  
 gitia et latrocinia in conquirendis signis, tabulis,  
 vasis, omnisque artificii deliciis, exagitata a Ci-  
 cerone adhuc legimus.

Subortum est serius litterarum genus, quod  
 exempla produxit doctrinae in artium non minus  
 quam litterarum monumentis curiosae. Scilicet  
 sophistae et rhetores vmbatici, qui artem dicendi  
 ita tradebant, vt pro praeceptis exempla bene di-  
 cendi sua declamatione proponerent, postquam ar-  
 gumenta sollennia e forensibus causis petita vel  
 adumbrata ad taedium omnium iterata decantauer-  
 ant, vt orationem variarent, argumenta adopta-  
 runt cum alia, tum descriptiones et enarrationes  
 tabularum pictarum et statuarum. [Longe aliud ac  
 diuer-

g) Paullus Aemilius liberis suis non modo grammaticos,  
 sophistas et rhetores; verum et sculptores et pictores  
 magistros adhibuisse narratur. ap. Plutarch. in Paulo  
 Aemilio p. 258 B.

diuersum genus fuit aliquando interpretum in templis donariorum et monumentorum copia insignibus, quos ἐπιγραφῆς et περιγραφῆς appellabant, etiam mystagogos, qui memorabilia locorum et seruitum aduenis et hospitibus monstrarent et enarrarent; fuere viri docti, qui ex his comperta litteris consignarent, historias et titulos donariorum colligebrent, et ex his rerum temporumque notitias constituerent. Vtinam ex hoc genere superesset Polemo, Periegetes dictus, Aristophanis Byzantini discipulus! circa a. CC ante C. N. Saepe is Straboni, Athenaeo, aliisque memoratus, conscripserat plures libros *περὶ τῶν ἀναθημάτων τῶν ἐν ἀκροπόλει. περὶ τῶν ἐν Ἀκαδημαίονι ἀναθημάτων. περὶ τῆς ποικίλης ἐν Σικυῶνι ὁδοῦ.* et alia, in quibus eminuit liber *περὶ τῶν κατὰ πόλεις ἐπιγραμμάτων.* Fuere huius generis perhulsa alia volumina; enimvero meliora interierunt; nec seruata sunt nisi nonnulla seriora et deteriora.]

Extant prioris generis, praeter Luciani nonnulla, Philostratorum libri inscripti *Imaginum!* in quibus insularum plutarum tabularum argumenta exposita sunt oratorio cum studio. De Philostratis, etsi non quod liquidum perducta sunt omnia, tamen possunt haec quod praeter antiquiorem aliquem rhetorem, qui sub Nerone vixit, cuius nullum scriptum superstes est, duo fuere Philostrati, quorum alter in Iuliae, Seueri Imp. uxoris, gratiam, Apollonii Tyanensis vitam h) conscripsit, tum

libros

h) Vixerat is usque ad Domitiani et Neruae, sub exitum saeculi primi, aetatem. Quod cum ita se habeat, non

*libros suo Imaginum, et Heroica, alter istius ex fratres Neruiano nepos, cui Vitae Sophistarum, circa Alexandri tempora (circa A. C. 223.) scriptas, probabili de causa tribuuntur; eiusdem superest liber singularis Imaginum ad patris aemulationem exaratus. [Qui duo hos scriptores inter se comparauerit, corruptelae istorum temporum intra haud multos annos progressum facile animaduertet. A natua aliqua elegancia et facilitate, Atticae dictionis venustate se commendante, multum iam discessisse cum aegre feras Philostratum maiorem: non sine taedio exantlabis studium affectatum Philostrati iunioris in verbis doctis et exquisitis captandis, fuso rhetorico, ornamentis et nimis cumulatis et longe petitis, cum subtilitate et acumine sophistico novandis. Haec enim illa sunt, quae pro simplici ornatu, lepore et venustate ingeniiue felicitate cum iudicio recto sensuque incorrupto, ii, qui melioribus scriptoribus succedunt sequiores, nostra quoque aetate, obtrudere solent.]*

Quandoquidem autem semel hunc in locum deducti sumus, cum scriptionis hoc genus symbolam aliquam e doctrina encyclicia desideret: aegedum subsistamus in Philostratis eosque pro crepidine posuimus, quibus tum huius tum aliquot futurarum Prolusionum commentationem superstruamus; si

a se comperta, nec nisi aliorum fide accepta, centum fere annis post, sub saeculi secundi exitum, de Apollonio quae narravit, Philostratus tradere potuit; ut mirum non sit, tam prodigiosa de isto homine narrari potuisse. [Perperam ideo γόητος Tyanensis praestigiae sollicitos habuere viros doctos ac pios.]

si vita modo suppetierit ad tempora attingenda, quibus opera, per annos plures distribuenda, aliquando absoluat.

Faciamus initium a *Philostrati senioris* Imaginibus; poterunt aliquando succedere iunioris, cum *Callistrati statuis*. Narrat ille se Neapoli versatum devertisse ad hospitem in suburbio ad mare habitantem; *In hoc suburbio esse porticum ad occidentem conuersam* (ad excipiendas leniores auras et solem mitiorem) *quatuor vel quinque contignationum, mare prospicientem, marmoribus exquisitis ornatam, inprimisque tabulis pictis parieti insertis conspicuam*); *ab homine artium amore flagrante collectas tabulas videri, plurimum enim pictorum manus in iis conspici*; fuere ergo

- 5) Nam discrete Philostratus p. 763 f. *μάλιστα δὲ ἦν θοὶ γραφαῖς, ἀνηρμοσμένων αὐτῇ πινάκων*. Non ergo fuere picti parietes; sed tabulae parieti insertae, eaeque vndique conquisitae seu collectae. Erat autem is sollemnis mos, ut tabulas pictas conquisitas in parietibus porticum includerent, quas etiam habebant gymnasia et academiae bibliothecis contiguas, ut inambulando ac disputando animum corpusque recrearent. Adiunctae quoque erant porticibus, etiam publicis, *scholae*, seu quae Graecis *λίσχαι*, ut in *Θεαίας porticibus schola* memoratur Plinio XXXVI. p. 27. in qua Antiphili Hestione et Alexander ac Philippus cum Minerva in tabulis picti conspiciantur. et in *Philippi porticu* Liber pater, Alexander puer, Hippolytus tauro emisso expauescens; in *Pompia* vero porticu Cadmus et Europe: omnia ab Antiphili manu. Ita plures in iisdem porticibus memorantur tabulae Zeuxidis, Cephisodori, Pausiae, Theodori. [E signis superest nobile illud Amazonis, cum titulo in basi: *translata de schola medicorum*: ex Villa Matthaeorum translatum in Museum Pio Clement. Tom. II, t. 38. nunc in Museum nationis Gallicae Parisios migrare iustum.]

ergo collecta diuersorum pictorum nobilium opera. Narrat porro, se ab hospitis filio adolescentulo, discendi audiendique cupido, exoratum, coetu *iuuenam* in eam domum ad se priuatim dicentem *confluente*, exercitationes dicendi instituisse. Quae quales fuerint, ex temporum rationibus est iudicandum, et ex ipsis scriptoris verbis apparet *h*). Docebant sophistae artem dicendi, non praecepta tradendo, etque interpretando, et exercitationem secundum eam proponendo; verum, ut diximus, *ipsi*, ut suo exemplo bene dicere discerent audientes, declamabant; cumque mos seu fiduciam seu vanitatem flagitaret, ut ex tempore dicere aliquis videretur, postulabant a praesentibus, ut proponeretur *qua* de re dici vellent. Adolescentulo itaque tabularum enarrationem a se petenti Philostratus negotium dat, ut argumentum hoc in coetu proponat; annuunt ceteri. Sermone hos vere ita habitos esse vix credere licet; potest sophista hoc inuento ad incubationis genus hoc publice prodendum vsus esse. Quaeiri potest, verene ista porticus, publica an priuata, et verene iste tabularum ordo in illa extiterit: qua de re nondum habemus, quod in alterutram partem iudicium inclinet.

*h*) *ὁμιλίαις* appellat, p. 763. *μολύβραις* et *ἐπιδαξίαις*. [Comparari posse putes Cebetis tabulam, in qua senex aliquis, qui tabulam interpretatur, inducitur; potuere forte seriorum Sophistarum ingenia per hoc aut simile exemplum ad nouum hoc genus *ἐπιδείξεως* inuitari: quod Luciani exemplo probabile fit, verum ista Cebetis tabula non vera, sed ficta fuit pictura, qua per allegoriam exponerentur placita philosophica, non sola disputatione, sed, nouo more, tanquam in tabula adumbrata.]

clinet. Animo magis obfirmato pronuntiare, licet in auctoris disputatione non esse expectandam artificis doctrinam ac iudicii subtilitatem, non artis ipsius demonstrationem; sed, ne fallamini, declamationes, quibus argumentum substratum est id, quod ipsius picturae est argumentum; quando quidem tamen hoc in tabula picta exhibitum erat: opportunitas inde exoritur sophistae, ut nouitate tractandi fabulas et varietate detineat audientes seu legentes; ipsa quoque picturae ratio, rerum delectus, color, ars, velificatur stilo. Vtinam argumentum saltim picturae cuiusque, sine rhetorico furo, quale fuerit, praemisisset! nunc magna plerumque sagacitate opus est, interdum sola ariolatione assequi licet, quod verum tabulae argumentum fuerit; raro licet exputare ac perspicere, quae pictoris tractatio, qui eorum, quae bene pingi possunt, dilectus fuerit factus; qui modus fuerit, quo quodque redditum esset. Nam multa ille narrat, quae aut omnino non pingi, aut parum commode, nec nisi artis natura repugnante, pingi potuerunt. Nec tamen de his imperatorie pronuntiare licet, nec contendere, quod bene pingi nequeat, id nec pictum unquam esse. Nam etsi summi artifices meliorum aetatum bene assequuti animis esse videntur, quos limites picturae, maxime qualis tum erat, natura ipsa fixerit; inprimis ratione ad poesin habita; pictores tamen inferioris iudicii multa pinxerunt, quae aut omnino pingi nequeunt aut ista saltem artis conditione, qualis tum erat, pingi nequibant; multa quoque coloribus reddiderunt, quae poetis relinquere debebant. Interea librorum lectio est iucunda

et

et esse potest vtilissima, si non modo verba sequaris, sed, quid sophistae ante oculos positum fuerit, aut esse potuerit, assequi studeas: Tabularum numerus est haud exiguus nec varietate caret; sunt utriusque libri Icones numero LXIV. et a iuniore accedunt aliae XVII. Sunt pleraeque omnes e genere picturae: *historico*, quod vocant, h. e. *mythos* antiquos partim *deorum*, partim *heroicas* vltimae reddunt; ex *vera historia* petita non sunt nisi argumenta quinque: II, 5. *Rhodogune bellatrix*, 6. *Arichion Athletae*, 9. *Panthea*, 11. *Pindarus*, 32. *Themistocles*, 33. *Chorographiae* sunt I, 9. *Regio interamna et paludosa*, 12. *Bosporus*, 13. *Piscatores*, 25. *Andrii*, 28. *Aprorum venatio*, II, 14. *Thessaliae regio*, 17. *Insulae in mari*. Duae tabulae *Xenia* inscriptae *επιδοειν* seu poma floresque exhibent. *Symbolici* et *allegorici* generis II, 3. est *Palaestra*; et in ipsis *mythis* nonnulla eo possunt referri.

Exacto paene spatio, quod huic scriptio-num generi praestitum esse solet: ne tamen in ipso limine substituisse, aut verius ante limen discessisse, quid? ne a limine quidem salutasse, videamur. *Philostrophatam*, delibanda nonnulla esse videntur et primis saltem versibus; seruanda alia futurae protutionis; quorum hanc tanquam arrham accipite. Exordium igitur operis a commendatione *artis pingendi* ducitur; sociam eam ait esse et contubernalem ipsi rerum naturae ac veritati: tum *poesi*, et *arti quoque oratoriae*; quandoquidem haec, non minus quam illa, in verbis et sententiis constituendis *symmetriae* studet; esse eam ipsorum *deorum* inuentum habendam: picturae enim genus ex-



hiberi tempore verno, aliud exhiberi in aere et caelo; originem ducere eam ab innata homini facultate et studio imitandi res sensum oculorum ferientes. Constituit duo imitandi genera: *plastice* (latiore utique sensu) et *picturam*, quam praefert; omnem suam fingendi artem superari a pictura, colorum beneficio; de his, qui picturae laude excellere, aut qui eam studio et honore prosequuti sunt, nolle se dicere; dixisse iam alios, et nuper *Aristodemum* a *Cacia*, quem per quatuor annos hospitem apud se habuerit; de quo nihil nobis aliunde constat; nec magis de *Eumelo*, nobili pictore, quem ille aemulatus erat, ut multum tamen gratiae et venustatis ipse arti adderet. Progreditur inde ad exponendum, quae sibi occasio enarrandis his tabulis obiecta fuerit; quam paullo ante iam memorauimus.

2. 71 *Tabula I. Scamander*. Monitum est supra, pictores saepe aberrasse ad ea, quae bene pingi nequeunt; cuius erroris exempla satis multa haec Philostrati imagines suppeditant, et primo statim loco prima haec tabula. Est ea argumenti admodum portici, quod tamen, quantum nos quidem assequimur, vix scite reddi potest penicillo. Cum Scamander, Simoente aduocato, iuncto quasi aquarum agmine, omnem inundaret camporum planitiam, ut Achillem Troianos caedentem aquis opprimeret, Iuno contra amnem excitat Vulcanum; is ignium vi omnem agrum inuoluit; quo facto aquae efferuescentes ebulliunt, et in vapores resolutae molem vadarum ita immittunt, ut in alveum amnis se colligat. Pictura ita instituta esse narratur, ut incendium per totam planitiam gra-

setur

setur ignium contagione omnia corripiente; exustis in ripa arbuttis ab igni, qui Vulcanum circumdabat in aquas irruentem 1); dolet Scamañder, et

B 2

Vulcano

- 1) Τὸν δὲ Ἡφαιστον ἐμπροσθὶν Φησιν (ἡ' γραφή) τῷ Σκαμαῦδρῳ πολὺν καὶ ἄκρατον p. 764. et p. sequ. τὸ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἡφαιστον πῦρ ἐκίβησε τῷ ὕδατι. non satis affequimur, quomodo haec satis bene reddita fuerint. Extant Icones gallice versae et argumentis annotationibusque instructae a *Blasio Vigenerio*, homine pro istis temporibus haud indocto nec artium ignaro; adierat enim Romam. 1566. et iam ante alio anno; nam p. 653. narrat ipse, se, cum Romae esset 1550. vidisse Michaelē Angelum in marmore sculpendo occupatum, quod erat capitulum vnus ex octo columnis templi Pacis, ynde ille effingeret supplicium Christi cum X. vel XI. figuris adstantibus. Emendatus ille liber postea a viro graece docto, quem *Federic. Morellum* fuisse aiunt. Serius impressum opus subiecta interpretatione *Heroidrum*, *Imaginum Philostrati iun. et Callistrati Statuarum*, sub a 1615 sumptibus viduarum *Abel l'Angelier* et *M. Guillemor*, qui magnam pecuniae vim in illud impenderant, *Parisi.* fol. inscriptum *Henrico IV.* cuius tamen patrocinium operi haud multum profuisse videtur. Extant certe exemplaria nouo titulo ornata, notatis annis 1629. 1637. Praefatus est is, qui epigrammata gallice facta in titulo profitetur se addidisse, *Artus Thomas d'Embry.* Adiectum: *Iaspas Isac Incidit*; praefatio tamen fidem facit, tabulas a pluribus artificibus, partim in Flandria degentibus, esse delineatas et aeri incisas. Hae vero tabulae (numero LXIV.) spectant tantum ad duo libros Iconum. Iconum ipsarum veritatem raro reddunt; antiquitatis notione aut nulla aut exigua imbuti fuere, qui illas exararunt; nam, vt ne artis quidem praecepta respicerent, putare potuerunt vetari. se ab ipso *Philostrato* eiusque expositione. Liceret ad singulas tabulas in criticen acerbam excurrere, vt statim in hac prima; verum praestat ea afferre, quae veriora aut veris similia esse putamus; comparet haec cum aliorum inuentis is, cuius ea interest accuratius excutere.

Vulcano supplicat, (recumbens humi, vt credere licet, more Fluuiorum) exustis comis; notatur porro, Vulcanum non claudicare, sed currentem exhiberi; e longinquo prospici Troiam. Addit Philostratus, ignem non naturali colore, sed auro et soli simili, esse redditum *m*).

Enimuero videmus ad alia progredienti ingenio frena iniici: seruanda sunt alia in aliud tempus. Vos, Commilitones, agite id, quod pietas et officium facere suadet, vt crastino die sollenne, quod mos et ratio sanxit, frequentia vestra celebretis, spectabilius illud et grauitati ac dignitati philosophorum conuenientius futurum, quod remotis nonnullis ritibus, qui nostrorum temporum fastidio non satis respondere visi sunt, ad simplicitatem, magis decoram et augustam, illud reuocatum est. PP. in Georgia Augusta pridie Kal. Martias c1010ccxcvi.

*m*) Videtur in his de vera, non ficta, tabula loqui. Causam inuenti in ignis colore non assequimur. καὶ τὸ ἀνθος τοῦ πυρός οὐ ξανθόν, οὐδὲ δὲ τῇ εἰδημένῃ ὄψει, ἀλλὰ χρυσοειδὲς καὶ ἡλιώδες. ταῦτ' οὐκ ἐστὶ Ὀμήρου ἢ. e. ποῦ nititur hoc Homeri auctoritate, non ex eo petitum est, sed a pictoris ingenio. Fuit ne aliquid in loci natura eiusque temperie aeris, quod colorem mitigaret, an alia causa? Pictura in Gallico opere proposita cum omnibus artis praeceptis repugnat, tum ad topographiam prorsus erroneam composita est. Caylus (*Tableaux tirés d'Homère* p. 112.) aliam tabulam concinnauit, in qua videtur ipsum Achillem in medio statuere velle. [Ceterum in sequentibus adhibui codices tres Guelpherbytanos, de quibus v. inf. IX. de Tabb. Philostrati iun. Nota *b*) nec tamen vsus criticus fuit valde fructuosus.]

II.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

PRŌRECTOR

CHRISTOPH. MEINERS

CVM SENATV

ANNIVERSARIA INAUGVRATIONIS SACRA

LIX.

IN KAL. SEPTEMBRES c18ccxcvi.

CELEBRANDA

INDICIT

SIMVLQVE

SVCCESOREM

IN

MAGISTRATV ACADEMICO

CAROL. FRIDER. STAEVDLIN D.

CIVIBVS SVIS

HONORIS ET OFFICII CAVSSA

COMMENDAT

TVM. VERO

COLLEGAE SVO DE ACADEMIA MERITISSIMO

IO. STEPH. PÜTTERO

SACRVM SEMISAECVLARE

MVNERIS PROFESSORII PER L. ANNOS CONTINVATI

GRATVLTVR.

*Philofrati Imaginum illustratio.*

Particula, II. Tab. II — X.

**H**abent mutuae de re aliqua laeta gratulationes plurimum, qui seu necessitudine aliqua officii ac studii seu voluntatum et animorum consensu inter se coniuncti sunt, mirificam vim ad sensum hilaritatis et iucunditatis non modo communicandum et propagandum, verum etiam ad fructum communis laetitiae amplificandum et augendum. Etenim tanquam contagio aliquo laetitia diffunditur, et altius animos penetrat, datque mutua incrementa et accipit; exhilarat enim ipsa alterum alterius frons, adpectus, vocis sonus, verba. Iactantur laetandi causae, praedicantur prosperi casus, exponuntur bona omina futurorum; et ipsa gratulatione votisque faciendis animi incallescunt. Ipsa ideo natura adduxisse homines videri debet, ut in festis sollennibus magni hominum coetus conveniant, gratulationes fiant, conuiuia et epulae habeantur, inter quas seueriorum quoque animi, remissi et a curis soluti, hilaritati indulgeant, et societate ipsa laetitiae sensus cuiusque seu eliciatur seu inflammetur. Non itaque est quod ii, qui omnem maiorum morem et institutum sublatum esse volunt, improbent ritum academiatarum sollennia habendi, in iis coetus cogendi, communi ac publicae laetitiae indulgendi, oratione aut scripto laetitiae causas exponendi; quae quidem cum alias huius diei sollennibus sint, duae, altera anniuersarii sacri, altera auspicioꝝ suscipiendi magistratus academici: accedit nunc tertia, tanto magis memorabilis et insignis, quo magis illa raro incidere, et paucissimis obtingere solet. *Primo quidem sacra*

*acade-*

*academiae nostrae anniuersaria* redeunt, cumque sine memoria tot tantorumque prouidentiae diuinae beneficiorum, quibus res haec academica per LIX. annorum cursum stetit, viguit, effloruit; gratulamur tot incrementa et ornamenta eximia, quibus illa eminet; tot instituta disciplinis litterarum necessaria et vtilia, tantum virorum doctrina meritisque insignium numerum: quibus omnibus effectum est; vt ad bonarum litterarum diligentio-rem culturam, meliorem singulorum generum curam, et feliciores multorum auctus, multa a Georgia Augusta profecta esse nemo, ne inuidus quidem et detractor, inficiari possit. Neque inter eius laudes ultimo loco memorandum est, quod nec nouarum opinionum commentis, sectarumue furoribus, tanquam vorticibus, abrepta etmersa illa est, nec humanitatis et honestatis fines egressi sunt, qui de disciplinarum finibus et iuribus contenderunt. Inprimis gratulamur hanc felicitatem optimi numinis beneficio nobis obtigisse, quod, cum per tantum annorum decursum externis fortunae casibus grauioribus nullis perculsa illa steterat, tum nouissimis etiam annis et hoc ipso tempore, inter tot tantisque terrores, a belli calamitatibus, tanquam ab incendio late omnia vastante, intacta illa est, quodque his ipsis diebus digna illa visa est Regi Potentissimo Principibusque Regiis a), quam ipsi inuiserent. Haec cum sint prosperae alicuius fortunae documenta summa, gratis piisque animis publica supplicatione recolenda: *accedit*, quod, se-

B 4

mestri

a) Friderico Guilielmo II. Regi Boruss. et Friderico Principi heredi Regni Daniarum cum Coniuge Principe.

maestri hoc feliciter exacto, magistratus academici honores et insignia transferenda sunt in virum summe reuerendum,

CAROL. FRIDER. STAEVDLIN D.

epius virtutem et constantiam vt faustus rerum consiliorumque successus excipiat, et precamur et ex rerum praesenti itata, disciplina publica seuerè ac prudenter exercita et tot exemplis bene firmata, ominamur.

At tertiam sollemnium nostrorum agendorum causam accessisse diximus? Rectè. Vnus e Collegio nostro singulari diuinæ prouidentiae beneficio seruatus est huic Academiae nostrae totique reipublicae hunc in annum muneris professorii continuati semisaecularem. Per L. annos, quod paucis contigit; disciplinas ille cum alias iuris, tum Iuris publici Germanici, e cathedra tradidit; per L. annos, quod vix vni contigit, disciplinae ille suae, Iuris publici Germanici, auctor fuit; habeturque is, qui eam hoc habitu, hoc loco, quo nunc eam videmus, constituerit; quique ad eam ornandam perficiendamque tot scriptis clarissimis, ex temporum ratione vsuque vulgatis, elaborauerit: quibus ille meritis suis ad Georgiae Augustae celebritatem plurimum contulit; vt habendus sit inter eos, quibus, etsi huic Academiae laudum suatum incrementa et nominis claritatem ipsi debeant, non minus tamen Academia celebritatis suae causas magna ex parte debeat.

Tales itaque viros huic Academiae contigisse vt laetandum est, ita gratulandum est, ad prouectio-  
rem

rem vitæ humanæ gradum eos Academiae fernari. Gratulamur adeo et Tibi, Illustris PÜTTERE, et nobis, quod hanc Georgiam Augustam, doctrina Tua, auctoritate, prudentia, meritis, adhuc ornas, quodque Tibi integris animi corporisque viribus uti, consiliis et auctoritate reip. consulere, docendo ac scribendo disciplinam Tuam tueri et ornare, diuino aliquo munere singulari concessum est. Seruentur Tibi hæc bona integra in multos annos, iisque, quæ de Te commemorabit posteritas, in celebranda nominis Tui fama accedat et hoc: eos vitæ terminos, ad quos vix alii peruenire licuerit, Te viuendo attingisse.

Videtis, Commilitones, causas lætandi et gratulandi sollemnium in crastinum diem indictorum. Nunç nostrum est, parere mori et instituto, et adiicere his commentationem aliquam e studiis constantibus haustam; nec diu circumspectienda est dicendorum summa; cum enim Zschornianum legatum tabularum pictarum publice nuper commemorandum esset: factum est initium exponendi libelli Philostrati, qui, tabularum pictarum antiquæ artis argumenta et laudes complexus, *Imaginum* nomine insignitur. Quo itaque vestigio substiteramus, eo nunc in via progrediendum est.

*Tabula II. Comus.* Comus, deus, ex hoc potissimum loco innotuit. Pictum memorat Philostratus sic, vt adstet foribus thalami, in quem noua nupta deducta sponsi amplexibus tenetur; vestibulum ante fores indicare opulentiam domini. Sera



nocte rem agi, facile credas; tenebris itaque obducta omnia; ita ut difficile esset singula dignoscere. Debuit ergo artificis sollertia spectari in tabula illustranda per facem, quam Comus manu tenebat: de hoc tamen Philostratus nihil memorat. Comus narratur esse puer adhuc impubis, capite floribus coronato, ex vino rubicundus, statu recto obdormiscens, ore prae temulentia ad pectus inclinato, ut tamen nec ceruix ad spectui pateat; videtur itaque aduersa facie ab artifice exhibitus fuisse; sinistra manus, innixa venabulo b), soluta est et laxata, utpote ingruente somno; dextra autem tenet facem, languore ita remissa, ut elapsura fax sit, longius tamen

b) [τὴν δὲ ἀριστερὰν προβολίῳ ἐπέχειν. — προβόλιον esse venabulum docent lexica, et primo loco Pollux V, 19. 20. 22. vitur quoque ea voce Philostratus alibi. Male tamen me habebat, quod iuuenis illud manu sinistra tenet eique innititur. Itaque sensum voci quaerendam magis loco accommodatum. Προβολή dicitur omne quod obicitur alteri, aut quod obicitur nobis, προβάλλεται, ipse quoque status, cum quis ἐν προβολῇ stare dicitur. Ita est munimentum ap. Sophocli. Aj. 1203.; est prominentia montis; suspicabar ergo inniti somnolentum iuuenem prominentiae parietis. ἐπὶ προβολῇσι πυλάων est ap. Coluth. 303. Et προβολή, πρόβολος, est προίεσις, lorica. Video tamen usum τοῦ προβολίου pro hasta seu venabulo constantem; et obtemperanti viro doct. Iacobi Exerc. II. p. 72. et loco simili inf. c. 23. de Narcisso; ut Comum exhibitum credam herois specie hastam gestantis, saepe in artis operibus obuia. Cum προβολή sit etiam pellis, qua pro scuto utebantur antiquissimi homines, aut lacerna, qua inuoluebant brachium: alius erat vir doctus, qui amiculum laenae iniectum, τὴν ἐφ' ἑστρίδα intelligebat; nec tamen προβόλιον alibi sic dictum occurrere memini; et h. l. iuuenis dicitur ἐπέχειν τὴν χεῖρα πῶ προβολίῳ. manum adiuuere ei, ut sustineat se.]

tamen a corpore protenta, ne illud flammam sentiat; sinistrum animi crus impositum est dextro, et dextera cum face versa est sinistrorsum. Cum tenebris obducta sit tabula, quia noctu res geritur, Comi facies conspicitur parum distincte, cum inclinatum sit, et umbram trahat a fronte et occipite; alioqui enim, ait sophista, quodcumque iuvenile corpus pingitur; ore adverso et patente pingendum est: quod ni fiat, caeca est tabula c); hoc est, caret parte sui praecipua. At *reliquum corpus eminebat lumine facis illustratum*. Coronam commendari ait, non tam ab arte, qua veritas naturae reddita est d), quam a molli et tenero habitu; insidente adeo rosae rore, ut odorem sentire tibi videaris. Haec quidem sunt, quae ad picturam referri debebant; non cetera, quae rhetori debentur, qui omnia, quae in comessatione sunt ac fiunt, comessantium turbam et habitum, et ipsum plausum, *κρότον*, apposuit, non quasi ea in tabula visa fuerint, sed quae ipse mente et animo videre sibi visus est; sunt ea adeo orationis ornamentum, non argumentum picturae. More veterum una figura absoluitur tota tabula e).

Omnino,

c) *Τυφλώτρουςι γε ἄνευ τούτων (τῶν προσώπων) αἱ ἑγραφαί.*

d) Addit: *facile enim est coloribus distinctos reddere flores, scilicet; ut cognoscas e vestigio, quae rosa, quae viola sit, et sic porro. — Sequitur: ἀλλ' ἐκαινεῖν χρῆ τὸ χαῦνον τοῦ στεφάνου καὶ ἀκαλόν.* Est *χαῦνον* proprie *inflatum, tumidum, fungosum, tum molle ac fluidum, nunc tenerum ac molle.*

e) Quod cum non perspectum esset, tabula parum scite a Vigenerio est expressa. *Comum* ceteroquin nusquam alibi memoratum vel exhibitum meminimus, praeter-

Omnino, si Philostratus veram tabulam ante oculos habuit, dubitari potest, an recte Comum in ea exhiberi censuerit; non minus enim de Somno aliquis cogitare potuisset, nisi forte corolla ob stare videbatur. Verum Genii coronis cincti et alibi occurrunt: Tibull. II, 2, 6. Genius — *Cui decorent sanctas mollia ferta comas.* Et I, 7, 52. Genius *Et capite et collo mollia ferta gerat.* Genius diademate cinctus obuius est in numis familiarum; et Genius capite laureato urbis Capinae extat apud Principem de Biscaris f). Etiam *Hymenaeus* face et capite coronato insignis est: Ovid. Ep. VI, 44. *Pronuba Iuno adsuit et fertis tempora vincus Hymen:* quomodo exhibitum eum videre se putabat WINCKELMAN. Mon. tab. CXI. p. 154. adiuncto Hespero; et si Genius, face altera sublata, altera manu facem extinguenti similis, vix Hymenaeum referre potest. Verum *somnolentum* Hymenaeum in nostra tabula mali ominis et nouae nuptae abominandum esse dixeris: multo magis foribus thalami adstantem: et si eo nomine signum insignitum est in Oxon. Marmor. tab. XIII. inuenili specie, alata; manu faci inuersae innixa, dormienti simile. Somnum dixeris; nam vbique de Morte cogitare non licet, quoties faces inuersas videmus. Illigatus tamen trunco

praeterquam in gemma passim memorata, ab Aenea Vico adumbrata, aliis tamen ignota, vt de artis vetustate iudicium fieri nequeat: stat iuuenis cum face ante fores, potest ideo nec minus Hymenaeus esse. Repetita est gemma ab Augustino et Maffio vol. III. tab. 83. Alius est Comus Pindari; non comessantium, epulis factis; sed chorum cantumque ac pompam victoris designans.

f) v. BARTELS *Briefe über Sicilien.* Vol. II. p. 299.

trunco appposito arcus ad Cupidinem reuocare in-  
tuentes videtur. Somnum dixeris et illud signum  
binis facibus instructum, quod Hymenaei nomine  
insignitum occurrit e museo Garimberti in Caua-  
lerio Vol. II. tab. 62. male adumbratum, et ca-  
pite, vix antiqui operis, ornatum.

*Tabula III. Μῦθοι. Fabulae.* Verius *Fa-  
bula Aesopii.* Accedunt Myths, qua specie, qua  
habitu, Philostratus non docet, coronam frondeam  
taeniis religatam manu tenentes, quam Aesopo  
imponant. Aesopus, sedens, vt probabile sit,  
oculis in terram defixis, meditati similis, subri-  
dentibus oculis, tanquam fabulam contexens, cir-  
cumdatus est animantibus, quae in eius fabulis ce-  
lebrantur; inter quae primo loco vulpes conspici-  
tur; secundo loco haud dubie lupo: qui secundas  
ab eo partes agere solet. Argumentum simplex et,  
si recte iudicamus, felix g).

*Tabula IV. Μενόκεος.* Argumentum peti-  
tum ex rebus Thebanis; notum vel ex Phoenissis  
Euripidis. Tiresias Thebas salvas fore edixerat,  
si Mars placetur, Menoeceo Creontis filio pro vi-  
ctima mactato, ante antrum Draconis h); patre  
ignaro, filius suo consilio se iugulat, apud Euri-  
pidem

g) Tabula a Vigenerio non minus male, quam superior  
illa, adumbrata est: id quod in sequentibus haud  
monebimus; comparatione enim facta facile id con-  
stare potest.

h) v. Phoeniss. 918 sq. 938 sq. De muro se iugulat  
etiam ap. Statium Theb. X, 756 sq. Cum Philostrato  
fere conuenit Apollodor. III, 6. 7. — ἀνεγόν προ-  
τῶν πυλῶν ἑσφαξεν.

pidem quidem de muro, qua parte spelunca moe-  
ribus subiacebat, iugulo relecto; apud Philostratum autem stans ante specum, latere ense perfosso.  
[Addit hic plura, quae, qua arte reddita fuerint, non tuto licet pronuntiare. Urbem septem portarum in conspectu esse ait; non, putamus, quasi omnes septem portae in conspectu sint. Admouentur vrbi septem turmae Argiuorum; appropinquat Amphiarus tristi vultu, quippe infaustum euentum, vt vates, edoctus; reliqui duces manus ad caelum tollunt, propitium Iouis numen exorantes, praeter Capaneum, qui, despiciens propugnacula, muros adspicit, tamquam scala expugnatu faciles.] Muris urbis insistent Thebani propugnatores; Philostratus narrat tanquam mirabile artificium, in muris alios pleno corpore, alios dimidio, pectore vel capite tenus alios, prospici: quae eo spectare videntur, quod murus in orbem procedens erat effictus; ita, vt longinquius recedentibus partibus stantium imminerentur corpora i). [Hactenus locus

i) Ita Philostratus: ἀναλογία ταῦτα. (non necesse, ἀνάλογα scribere) δεῖ γὰρ κλέπτεσθαι τοὺς ὀφθαλμούς, τοῖς ἐπιτηδεύουσιν κύκλοις συναπιόντας, h. e. fallendi sunt oculi, progredientes per ea, quae in eadem linea posita sunt; nam haec deminui optica fraude necesse est. Minus bene Olearius subiectum constituebat ἄνδρας, ita vt nec sensus nec ratio grammatica sibi constaret. [Paullo ante: Καπανεύς δὲ τὰ τεύχη βλέπει, περιφρονῶν τὰς ἐπάλλξεις, ὡς κλισμακί ἀλωτάς. possis suspicari περιφρονεῖν h. i. esse, obseruare, non, despiceret; modo de eo vsu satis constaret. Quod λοχαγοὶ δεδύσαι ταῦτα (s. ταῦτα), respicere videtur mala omnia quae se obtulerant. — καὶ τὰς χεῖρας εἰς τὸν Δία κίρρουν. glossema εἰς τὸν οὐρανόν, vt cod. Laud., habent quoque codd. Guelph. et inf. εὐαγγέλιον pro ὠπαγίον, quod

locus est memorabilis ad disputationem de perspectiva lineari et optica veterum in picturis. Cum Menœceus facinus ediderit, quod animum magnum et fortem prodit, pictor elaborate corpus robustum et validum effinxerat.]

*Tabula V. Nilus.* Pictura hæc haud ablu- dit a signo Nili, quod nunc in Museo Pio-clemen- tino vifitur, sedecim pueris (Πήχεις, cubitor, eos appellat Philostratus cum Luciano) circa deum lu- dentibus, ad designandam mensuram Nili auctus, felicem prouentum frugum promittentis, ad exem- plum statue a Plinio memoratae (lib. XXXVI, 7, 11.) in templo Pacis. Varii sunt puerorum lu- sus, accommodati huius ætatis ingeniis et præ- clare inseruientes arti variandae. Abesse aut so- phista crocodilos et hippopotamos, scilicet qui pue- ros perterrefacere possent; quibus tamen alias Ni- lus declarari solet. Accesserat in pictura aliquid, quod in statua non erat: Nilo ex aduerso apparet daemon

quod Olearius substituit. In verbis: διαφράττει δὲ αὐτὸ (τὸ μισράκιον) στέρνοις εὐαφείσι mirum vitium est in Gud. 25. εὐβαφείσι.] Disertus est sophista in iuuenis specie ac forma; corpus athleticum per partes deferibit: de colore est: οἶον τὸ τῶν μελιχρόων ἀνδρῶν οὗς ἐκπινεὶ ὁ τοῦ Ἀριστάνου; Plato de Rep. V. p. 474. (p. 55. Bip.). Legerat adeo non modo Plu- tarchus de auditione p. 45. A. verum etiam Philostratus, in Platone μελιχρόους, non μελαγχλάρους; ut in eo editum legitur: idem tamen Plato, cum εὐτοκο- φιστικῶς pallidos μελιχρόους appellari ait, alio eos signi- ficatu videtur dixisse, ut sint *subflavi*, quam Philo- stratus, qui accepisse videtur de *fusco* colore, qualis esse solet robustorum adolescentum, sub dio se in palaestra exercentium. Conuenit hoc cum Lucre- tiano IV, 1154. *Nigra μελιχρόος* est.

daemon Nilo praesidens, ingenti specie: quem respiciens Fluvius supplex precari videtur, ut aquarum incrementa ex voto largiatur<sup>k)</sup>.

*Tabula VI. Amores.* Sunt lusus Amorum; artis fatis ingeniosae; dispositio tamen totius operis iusta, ad certa praecipua facta, haud occurrit. Sunt varia per aream dispersa symplegmata; modo ceteruae, modo plures pueri inter se sociati. Quod facile probes: geritur res in viridario, quod rhetorice describitur l). Amores circumuolitant, alii versicoloribus, caeruleis, puniceis, aureis, alii arborum ramis appendentes pharetras suas; stratum solum amiculis variegatis, quae ad leuandum corpus abiecisse videri possunt, cum calathis ad colligenda poma. Alii choreas agunt, discunt, dormiunt,

k) [Phantasma hoc daemonis fontibus Nili insidentis et aquis, aquarii caelestis more, effundentis; petitam est ex Pindaro: v. Fragmenta Pind. Incerta p. 125. XC. qui eum Ganymedi assimilauerat. Porro in princ. cap. προσάγεται ὄν καὶ οἶον ἔρχεται αὐτῷ ἐκ τοῦ ὕδατος βρέφη ἀπαλά καὶ μειδιᾶντα. In binis sodd. Guelpherb. est pro αὐτῷ, ἀπόις: vt ad Αἴγυπτίως referatur. Inferius: ἐν Αἰθιοπία δὲ, ὅθεν ἔρχεται Nilus. Guelph. 25 ἄρχεται. Paulo ante est locus, in quo haereas: pueri Nilo insident; at ille iia flores progignit, ὡς στεφάνους τε ἀπ' αὐτῶν διαπλέκοισιν, καὶ καθεύδοισιν ἐπὶ τῶν αὐθίων, ἱεροὶ καὶ σὺνάεις, quid ἱεροὶ, dixeris? Leg. διεροὶ, rosicidi, inter flores, et fragrantes, ipsi pueri. Video Wakefield in Add. ad Moschum corrigere ἱεροὶ, quid tamen tunc σὺνάεις?]

l) [In verbis μήλα — προσάγονται τὸν ἐσμέν ὅλων τῶν Ἑραίων apertum vitium est ὅλων, pro τὸν ἐσμέν ὅλων. E. Paulo post pro μονοουσί, est in sodd. Guelph. μονοουσί.]

miunt, pomis vescuntur. Inter ceteros duo se mutuo pomis petunt, alter jaciendo, alter iacta excipiendo; alii duo se petunt sagittis: quodrum istos sophista interpretatur de iungentibus amorem *m*), hos de amore alte in pectus descendente, ita ut constantiam promittat; alii sunt luctantes, alii leporem venantes *n*).

Est in extrema tabula in prospectu rupes cum antro, quod Veneris esse, donaria cum titulo in foribus suspensa, speculum argenteum, sandalia aurea

*m*) Alter Φιλῆρας, *amans* (non, ut Olear. accipit, *osculatus*) alter: *ως ἀντιΦιλῆρων*

*n*) In utroque rhetor admodum verbosus est. Lucta in eo est observatu digna, quod, etsi lusus causa illa sit, tamen luctantes sibi mutuo dolores creant, alter intorquendo digitum, alter mordendo aurem. Quo forte dubitationi occurri potest in interpretando nobilissimo symplegmate Florentiae servato, quo duo Niobes filios exhiberi luctantes probabile fit; nisi quod exercitationi et, lufui non convenire videretur violenta brachii intorfio, qua alter victum ad confessionem victoriae adigit. Mira Olearius comminiscitur in verbis *ἀδ. πνίγμα ἀπολαύβιναι*; accipimus simpliciter dictum: eum *comprehendit. tanquam suffocaturus*, seu, ut eum suffocet; et de digitis, uno ex iis reflexo, quo fit ut reliqui non amplius firmiter tenere, neque tenaciter inhaerere possint: *μὲν δὲ οὐκ ἔστι οἱ λοιποὶ ἔχουσιν, οὐδὲ εἶπιν* (an pro μένουσιν?) *ἐν τῷ ἀπρίξ.* Poterat sufficere *οὐκ ἔστι ἔχουσι* (tenent) *ἀπρίξ.* [Lepores utroque sexu potentes, et ex iis philtum, illustrat Olearius haud male. In verbis: *λέγεται μὲν οὖν περὶ τοῦ θήλεος, θηλάζειν τὸ αὐτὸν ἃ ἔπαις* etc. Est τὸ θήλυ, ideoque leg. *αὐτό* Sicque in Guelph. 25. Gud. In seqq. *σύ δὲ μοι, τὴν Ἀφροδίτην βλέπε. τοῦ δὲ, κατὰ τὴν τῶν μήλων, ἐκάλνη;* ubi illa et qua parte pomarii!" Ita lenior oratio, quam quod Olear. posuit; *ἐκάλνη.* Sunt τὰ μήλα pro ταῖς μηλέαις dicta.]



aurea, et aureae fibulae arguunt; tum Amores pomorum primitias deae ferentes et vota facientes.

*Tabula VII. Memnon.* Memnonis ab Achille caesi corpus in medio Aethiopum; qui circumstant, et plangunt, positum est. Locum apparet esse castra Troianorum, e longinquo Troiam urbem. Memnon insignis est ingenti corporis specie, capillis densis ac crispis, vultu virili, prima lanugine. Nigredo corporis nitore, aliquo se commendat o). Dies iam est vespescens, coelumque subnigrum; ita ut locum habeat, quod narratur Aurora filium clam surreptum in Aethiopia abduxisse; [conspicitur in extrema tabula concursatio hominum et, in aliquo terrae loco, tumulus, non Memnonis; nam is in Aethiopia in saxum nigrum versus est p).]

*Tabula VIII. Neptunus et Amymon.* Neptunus mari inuehitur insitens curui iunctis hippocampis; profecturus ad Amymonem unam e Danaï filiabus rapiendam: illa hausta ex Inacho aqua rediens conspectu dei perterrita, stans attonita, urnam, quam portat, manu sibi effundere haud sentit,

o) τὸ ἀκράτως ἐν αὐτῷ μέλαν υποφαίνει τι ἀνδρῶν· scil. ἄνδρος est in omni colore, imprimis in purpura, splendor coloris. [In pr. cap. τὰ ὄπλα δὲ αὐτοῖς ἀπόκειται. Gud. 25. legit ὑπόκειται.]

p) Ita enim putamus constituenda esse haec picta, quae rhetorice sunt exornata. [Ait deos ferri nubibus, Auroram Iugete filium, et contristare Solem, et Noctem orare, ut ea tempus suum anteuertat et exercitum inuoluat, ut ipsa possit filium surripere, Ioue haec annuente. Καὶ ἰδοὺ, περὶ γὰρ ἐκείνου, καὶ ἴσθι ἐπὶ τέρμασι τῆς γραφῆς σπουδῆ, καὶ κατὰ τι τῆς γῆς τὰ φῶς, οὐδαμῶς Μήμνονος. nisi fuit, οὐδαμῶς Μήμνων.]

tit. Argumentum nec iniucundum nec tractatu indignum. Ceterum mare candido colore pictum erat, scilicet fluctibus spumantibus, auro tamen circumcirca fulgens ex caeli serenitate q).

*Tabula IX. Paludis.* Chorographiam esse puta, cuius generis tam pauca exempla memorantur inter antiquae artis opera. Est conuallis irrigua montibus vtrinque inclusa, plantis, quae loca irrigua amant, virescens. Montes autem variis arboribus consiti sunt, quae diuersae naturae solum arguunt, tenuis, argillosae, saxosae, pinibus, cupressis, abietibus. A montibus descendunt riuuli et incertis flexibus vallem pererrant. Aquis innatant aues aquaticae, anates, anseres, ciconiae, non vno motu et habitu. Colliguntur aquae e limpidissimo fonte in piscinam, cui innatant cygni, quibus Amores insidentes lusus varios exercent. [Cernitur Zephyrus, iuuenis alatus, tanquam cygnorum cantibus adspirans: quo statu exhibitus fuerit,

C 2

- q) Quae adduntur de fluctibus iam se tollentibus et incuruantibus in arcus modum, sub quo deus potitur amplexu puellae, rhetoris sunt, non pictoris. Respexisse Philostratum notum locum Homeri Iliad. N. 17 sqq. manifestum sit; non tamen cum poetae reprehensione, quod Olearius autumat: discrimen tantum indicat, quod in poeta equi χαλκώπιδες, in tabula sunt hippocampi, [ungulis superficiem maris radentes et nantes (κυστιχοί) et glauci et delphinis plane similes. Porro de his hippocampis sunt verba haec: ἐνταῦθα δὲ ἰππόκαμποι τὸ ἄρμα, quod per se potest ferri in Sophista: sunt illi vectura, vehunt currum; amplectenda tamen est emendatio Iacobi Tom. II. Exerc. p. 75. sophisticum acumine digna: ἰππόκαμποι τὰ οὐράκια, inferiori parte.]

fuerit, non memoratur \*)]. In prospectu est amnis †); ripis palma in aquam prolapsa iunctis, pro ponte, quo incedunt caprarii et pastores ovium cum gregibus; palmam marem esse sophista contendit, quae alteram palmam feminam in aduersa ripa natam appetens demiserat se ad eam attingendam et fecundandam; quandoquidem utriusque sexus arbores in mutuos amplexus ferri et puluere maris feminam maritari ferunt.

*Fabula X. Amphion.* Sedet Amphion lyrae cantu faxa mouens, ut admirum Thebarum exstruendum sponte illa accurrant. Ars rhetoris se exerit primo in lyra describenda; ita ut locus hic sit ad lyrae structuram admodum notabilis †); tum

Amphion

- \*) [*ἠνθιδούς* est proprie exorsus, suspicatus (*der den Ton angibt*), vnde τὸ ἠνθόσιμον. Videtur Sophistae praeciuisse poeta antiquus lyricus. Est quoque apud Nicephorum Gregorium Hist. Byz. VIII. p. 205. Παρ. ὡς ἂν ὑπὸ Ζεφύρῳ πρῶτον κύννοι ἄσειων ἐμμελές.]
- †) *ἰδοῦ καὶ ποταμὸς ὑπεξέρχεται τοῦ ἔλουσ ἐυρῆ καὶ ὑποκαταίνων.* putei riuiulos in amnem fuisse collectos. Veram res ita traditur, ac si ex ipsa conualle prodierit amnis. [Ceterum cumulata sunt in hoc capite ornamenta rhetorica et poetica orationis. In his cygni alii narrantur cingere ripas ἐπάδοντας, εἶμαι, τὸ ὄρδιον, ὡς πρὸς τρόπον τοῖς ἀμιλλωμένοις. Lege τὸν ὄρδιον Isid. νόμον, sicque est in Gueiph. 25. Gud. scriptum. Tum iungenda sunt ἀμιλλᾶσθαι πρὸς τρόπον, certare ad numeros musicos. Quod alias est ὑπό, ut incedunt milites ὑπ' αὐλοῦ ap. Xenophontem; σημαῖον τῆς ὠδῆς autem iunge per appol. cum τὸν ὄρδιον.]
- ‡) [Affectata tamen Sophistae oratio multa obscurat. Amphion ψάλλει καὶ ἡ ἑτέρα χεὶρ τείνει τὸν σπῆν εἰς τὴν πηκτίδα. quomodo dextra animum intendere potest in plectrum, quod ille dextra tenet? Ἄν χεὶρ — τείνεται οὖν εἰς τὴν πηκτίδα. extenditur ad plectrum, ut id arripiat, atque fides pulset. Fortè tamen τὸν κοῦν

Amphion ipse accinit chordis; coma ei est fronti oberrans, flaua, fascia religata u); chlamys vario colore;

νοῦν spectantis intelligit. In antecedentibus testudinem ambiunt circuli *ξανθοῖς τοῖς ὀμφαλοῖς*, recte haud dubie; in cod. Guelph. 77. *perperam est ὀφθαλμοῖς*. Versus finem, vbi sedet Amphion in colliculo: cod. 71. *κάθεται δὲ ἐπὶ κολωνοῦ, τῷ μὲν ποδί (quod praefero) κρούων θυμμελὲς, τῇ δεξιῇ δὲ κλύττων. non παρακλύττων.]*

u) ἡ κόμη ἀναλύουσα μὲν τῷ μετώπῳ oberrans; (lubentes caremus coniectura Pierfon, Verif. p. 230. *ἐπιταλῦ-ευστα*) — ἡδίων δὲ μετὰ τῆς μίτρας, ἣν Φασιν οἱ τῶν ἀποδείτων ποιηταὶ Χάριτας καμῖν, ἀγαλμα ἡδιστον καὶ πρὸς ἔσχατον τῇ λύρῃ. δοκῶ (δοκῶ) μοι τὸν Ἑρμῆν, ἔρωτι, καταληγμένον, δοῦναι Ἀμφίονι ἀμφὼ τὰ δῶρα. Infont in his, quae lectorem teneant: *mitram*, *diadema* puta, *fasciam* affabre *textam*, *quam poetas dicunt Gratiarum elaborasse*: sed sunt et τῶν ἀποδείτων ποιηταί. τὰ ἀπόδετα inter modos aulodicos, secundam alios, etiam inter lyricos fuisse, satis constat, et monuit h. l. Olearius: docet Pollux IV, 65. Ad poetas tamen quomodo illi modi spectarint, vt ἀποδείτων poetae h. l. memorari possint, haud apparet; nisi sophista doctrinam affectauit, cum omnino lyricum poetam declarare vellet. [Nec meliora didiceris ex Wernsdorf. ad Himerium Or. III, 1. p. 430. quem Iacobs l. c. laudauit cum Iungermanno ad Polinc. l. c. Conueniret forte, τὰ ἀπόδετα dici carminibus frequentata et lecta. In cod. Guelph. 77. τῶν ἀποδείτων ποιητῶν legitur. Notabo adhuc lectionem e codd. *χάριτας κοσμῖν* pro *καμῖν*, glossema. Male Olear. οὐσα post *μήτηρ* extruxit, quod tamen etiam codd. seruant; interpungendum est: *ἔστι δὲ, ὄμαι, τὴν γῆν, ὅτι, πάντων γενέτειρα καὶ μήτηρ οὐσα, καὶ αὐτόματα ἡδὲ τείχη δίδωσιν*, quod cum illa sit genitrix omnium et mater, edat quoque ea nunc muros ex se.] Quis autem sensus in istis: *ἀγαλμα ἡδιστον καὶ πρὸς ἔσχατον τῇ λύρῃ*? Vertitur: *donum acceptissimum lyraeque non inferius multo*. His Graeca vix respondent. Suspiciari licet legendum esse *καὶ προσεχέστατον τῇ λύρῃ et cum lyra coniunctissimum*: quippe

citha-

colore; quem Sophista eum iride comparat; vt in ipsa tabula colorem variasse credas; eminere quoque digiti videntur e tabula, qui fides tractant. Ipse Amphion infidet colliculo; solum pede ad numeros pulsat.

Hactenus in Philostrato continuata esto tela, vt et hac ex parte satisfecisse videamur officio nostro: Vos, Commilitones, satisfacite pariter vestro, vt frequentes affluatis sollennibus, bona verba dicatis faustumque rerum cursum precemini, praeceuntibus iis qui e cathedra verba facturi sunt. PP. pridie Kal. Septembr. c190ccxvi.

citharoedo soleune; tam praeclarum: vt vtrumque, lyra et diadema, cum chlamyde, de qua statim agitur, ab Mercurio donatum esse videri posset Amphioni, tanquam dei amasio. [Hanc suspicionem video nunc firmatam codice Gudiano, in quo diserte ita legitur, etiam in cod. 82. Vtque ex Iacoba l. c. disco, ita iam coniecerat Koen ad Gregor. p. 85.] In descriptione pulsatarum fidium verba: τῇ δεξιᾷ παρακλήτων τὰς νευρὰς ψάλλει, καὶ ἡ ἑτέρα χεὶρ ἐν ὀρθαῖς ταῖς τῶν δακτύλων προβολαῖς, (supple, ψάλλει.) ὅπως εἶναι πλαστικὴν ἀκαιοῦσι τῶν μόνων. quod solam fingendi artem exprimere ausuram credo. Olearius bene monet, cum his parum conuenire antecedentia, si vertantur: altera manus recta protensus habet digitos hoc sensu, vt admoventur digiti fidibus, protenti illi, adeoque ὀρθαῖς προβολαῖς: etsi sic etiam προβολαῖς accommodatum esset; nam admoventur, πρόσβιλλονται, digiti protenti fidibus pulsandis. Nihil in hoc esse, quod miretur aliquis pictura exprimi posse; ac esse aliud, quod Philostratus mirationem facere dicere potuit: extare visos esse et promittere tabula digitos, non secus atque statuaris extantia ac prominentia reddere potest: quod v. c. mirati sunt veteres in Apellis tabula: digitos eminere videri et fulmen extra tabulam esse.

## III.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE  
 PRORECTOR  
 CAROL. FRIDER. STAEUDLIN D.  
 CVM SENATV  
 SVCCESOREM  
 IN  
 MAGISTRATV ACADEMICO  
 IVSTVM FRID. RVNDE D.  
 CIVIBVS SVIS  
 HONORIS ET OFFICII CAVSSA  
 COMMENDAT  
 IN KALENDAS MARTIAS MDCCCXCVII

*Philofrati Imaginum illustratio.*

Particula III. Tabulas Lib. I. XI - XVII. complexa.

**C**um temporis, quod nobis viventibus effluit, in partes suas maiores minoresque dissecti ac dispositi, utilitates sint plurimae: habet ea res etiam hoc beneficii, vt partim rerum, eodem cursu perpetuo et continuo eodem tenore decurrentium, taedium animis eximatur, partim certis tanquam spatiis subsisti atque dispici possit, quantum cursus emensi simus, quantum emetiendum restet, quae sint spes, quae vota; quae rationis consilia, quae prudentiae; inprimis autem ad animi pietatem magnum

magnum in his temporum discretis intervallis est inultamentum, magnum quoque incitamentum, cum, his temporum notis, facilius possit recensus institui et in summam colligi, qui progressus in vitae emendatione, virtutis ac bonae mentis litterarumque studio, sint facti a); qua fide, quo fructu ad nos ipsos, ad rempublicam, eiusque partes, quae nobis mandatae sunt, res sint gestae ac curatae; quae tandem bona optimi numinis indulgentia intra certi temporis fines in nos cumulaverit. Habent itaque hoc quoque boni semestrium horum decursuum academicorum intervalla, cum in lectionibus publice proponendis habendisque, tum in magistratu academico sumendo ac deponendo, quod vel inuitis aut alia agentibus offert se recordatio ac recensus eorum, quae per semestre hoc tempus in republica gesta, acta ac curata sint; tum cogitatio deducatur necesse est ad felicitatis nostrae considerationem, quod bellicis calamitatibus à tot inde annis Germaniae fines misere vexantibus, nobis adhuc licuit in otio ac securitate vivere, bonarum litterarum studiis vacare et armis undique strepentibus pacis tranquillitate frui. Quid? quod res nostra academica multis bonis aucta et locupletata est, inque his vno imprimis magnoque beneficio, quod legum academicarum noua recognitio curata et emendatius earum digestum euulgatum est; quod enim prudentissimi quique viri saepe monuere, legum post aliquot annorum intervalum perlustrandarum, et aliarum expungendarum aliarum

a) [Secundum Pythagoraeum illud: *πῆ παρέβην; τί δ' ἔροξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη.*]

aliam temporum vicissitudinibus et rationibus accommodandarum necessitatem in rep. suboriri: hoc multo magis in republica academica locum habet. Docuit etiam studium huius generis subtilius, esse leges tanto meliores, quo sint pauciores ac breuiores; magnum contra malum esse, si leges ad magnum numerum excreuerint *b)*; cum tamen tempora subinde aut ferant aut flagitent noua decreta, quae seu euentus seu casus seu metus postulare videatur: summa cum laude praedicandum est summorum, qui res nostras curant, virorum studium, quo legum codici repetitae praefectionis prouisum est, adhibitis in consilium viris ex nostro ordine prudentissimis, reip. amantissimis, inque his iuris peritissimi viri, cuius nobis nunc indicendus est magistratus academicus, quem crastino die bonis auspiciis ingressurus est,

IVSTVS FRIDERICVS RVNDE D.

C s

specta-

- b)* Multae sunt veterum hanc in rem sententiae egregiae, iam primum ipsius Platonis: *καθ' οἷς πολλοὶ νόμοι καὶ δίκαι, κατὰ τοῦτοις καὶ βλοῖ. ποχθῆροι.* Et notum illud: *corruptissima republica plurimae leges.* De breuitate autem Senecae notus locus Ep. 94. (p. 704. ed. Lips.) *Legem breuem esse oportet, quo facilius ab imperitis tenentur, velut emissa diuinitus vox fit; iubeat, non disputet etc.* Et de legibus saepe nouatis istud trochaicum:

*Lex saepe innouata, quamuis sit bona, est peior mala,  
Nec memoria etabatur necesse est alterum:*

*Nil valent, nisi et custodes natiae sunt, leges bonae.*

[Hoc quidem postremum illud esse videmus, quo perquam optima instituta, primum languore, tum tanquam tabe correpta, intereunt. Tanto difficilior est assidua inspectio et constans disciplinae seueritas, quam bonarum legum condendarum sagacitas et prudentia.]



spedatus ille vobis, Clueto, iam antea magistratum magna cum laude gesto, nobis autem per omne tempus, amore academiae, et iusti rectique custodia, ea cum severitate quae a legum ac iurum perito proficisci potest ac debet. Magistratum itaque eius faultum prosperumque vobisque, commilitones, fructuosum decursum esse habiturum, cum ominamur, tam animo praevidemus et tanquam pignore posito spondemus.

Quae ex officii nobis impositi ratione cum iam sint expedita ac peracta: faciemus id, quod grauioribus curis expediti facere solemus, ut ad leuiora delabatur sermo, et, cum proposita semel sit huic sermoni tabularum, quas Philostratus rhetorico fucō plerumque ornauit, saepe corrumpit ac deformauit, expositio ad artis normam instruenda: agite redeamus ad hanc quam exorsi nuper eramus telam, non iam detexendam, verum, ut res ferent, iterum iterumque in manus sumendam atque bono cum deo aliquando pertexendam. Peruentum erat in superiore commentatione ad tabulam vndecimam libri primi.

*Tabula XI. Phaethon.* Cum in hoc commentandi instituto non de fabulis, sed de arte ac modo, quo illae ingenio artificis per lineas et colores redditae fuerint, agatur: aliena esset omnis doctrinae ostentatio cum in expositione fabulae, tum in eius illustratione; attingenda sunt ea tantum, quae cum consilio coniuncta sunt et argumento illustrando inseruiunt; itaque nec in verbis Philostrati opera occupata esse potest ac debet, nisi quoad  
 ipsa

ipsa res id postulat; cuius tamen generis plerumque in marginem reicientur. Fabulam itaque de Phaethonte haud commemoramus, neque eius originem probabilem diversarumque fabularum confusionem, qua compages ea concreuit, quam Ovidius alique explorare, quamque auctor horter sequutus est, attingimus; speciem ipsius tabulae exhibemus: id quod, cum alias raro id sequi liceat, in hoc capite Sophistae ipsius verbis magna ex parte facere licet. Quod itaque caput et summam tabulae constitueret, esse debuit *currus*, et *Phaethon*; "Caelestia turbata; medio die suboritur nox; solis orbis in terram defluens stellas trahit. Horae, quae caeli portas seruant, in tenebras sibi occurrentes ruunt" c). Equi, iugo excusso, oestro aguntur. Terra (feminae scilicet habitu, ut saepe occurrit, etiam in Onyche Brunsvicensi, humi recumbens) iam in eo est ut deficiat, et palmas ad caelum tendit, igne in eam cum impetu ruente d). Excidit curru adolescentulus et praeceps ruit, commam ambustus et fumo iam suffocatus e). In Eridanum

c) Αἱ δὲ Ὀραι, τὰς πύλας ἐκλιποῦσαι, φεύγουσιν εἰς τὴν ἀπαντῶσαν αὐταῖς ἀχλὺν. Tenebras subortas versus orientem volui sic necesse est. [At prius illud in pictura portentosum esse debuit: Sol in terram pronus cum stellis eadentibus; quod rudis seniorum ars in Iudicio nouissimo, quod appellamus, pingendo sequuta est. Nec vero apparet, quomodo artifex Solis orbem (ἡλλου κύκλον) apponere potuerit; cum ille Phaethontem Solis curru inuectum et ex eo solis lucemspargentem exhibere debuerit.

d) Ornauit haec Ouidius Met. II, 272 sqq.

e) Τὰ στέφνα ὑποτύφεται non: *inflammatus pedera*, ut vertitur latine. - Ouid. Met. II, 229 - 232. *Feruent*

danum autem delabitur, (fabulosum illum priscae vitae et priscorum poetarum amorem, (v. Herodot. III, 115.) quem seniores minus bene in Padum mutarunt; de quo nec Sophista cogitasse videtur). [Quae sequuntur: anni innatare cygnos, iamiam canentibus similes: quam fabulae partem multis ille modis ornat, rhetoricae ostentationi forte conuenienter f), magis quam arti: haec inquam, ad picturam haud spectant, quod Interpretes

*tes auras, velut e fornace profunda, Ore trahit, — calidoque inuoluitur undique fumo. Idem 319. — At Phaethon, rutilos flammis populantis capillos, voluitur in praecipit etc.*

f) Est enim rhetoricum aliquod pigmentum, quod cygnorum canentium mentio fit. *Zephyri auram adspirantem* commemorari: vt sup. in Paludibus, tab. IX. add. inf. XX. priac. Affrictum hoc pigmentum passim sophistarum fucatae orationi; vt Himerio Or. XIV, 7. *σινῶ καὶ κύκνος παρὰ Καύστρω, ἐτέρου τινός ἀνέμου πνύσαντος, ἀλλὰ — αὐτὸς περιμένει τὸν Ζεφύρον, ὅτι ἐκείνῳ μόνῳ βουλόμενος τὴν ἑαυτοῦ μουσικὴν ἀργάζεσθαι.* Praeuit his deliciis Anacreon Hymno in Apollinem: (ed. Fisch. p. 328. ed. '93.) *ἄτε τις κύκνος Καύστρω πολιοῖς πτεροῖσι μέλπων ἀνέμου σύναυλον ἤχην.* In verbis nostri loci difficultas est: *Ζεφύρω τε χρῆσονται* (cygni) *πρὸς τὴν ᾠδὴν, ἑλαφρῶ καὶ ἐνοδίῳ λέγεται γὰρ ἑυναυλίαν τοῦ Ἑρήνου τοῖς κύκνοις ὁμοιοῦνται. ταῦτά τοι καὶ παρέστι τοῖς ὄργισιν ὥστε ὦρα καὶ ψάλλειν αὐτοῖς οἶον ἀργαλα.* Versa sunt: *Zephyro autem ad hanc cantilenam utentur facili atque obuiio* (ἐνοδίῳ: non clarum, quo sensu; an de vento leni terrae superficie, herbas et flores, perstringente? Sed legendum, *ἐνοδίῳ*. vt *Ζεφύρος ἐνόςος* sit *ἰσνίς*, qualis sereno caelo esse solet; vt ex Xenoph. H. Gr. I, 7, 39. laudatur, *ἐπεὶ ὁ ἀνέμος ἐνδιαιτέρος ἦν. et ἐν δ' ἀνέμοιο σῦδοι ἄκραι Ἀπολλῶν. I, 524.) dicitur enim ille ad lessum ipsum conspirare. Haec itaque in animum istarum quoque natura sunt; vt et expectandum fit, vt perinde atque organa canant.*

tes credere, et ipsi prima lectione arripueramus; sed interponuntur haec a Sophista tanquam futura, et ex hoc Phaethontis casu euentura, quandoquidem Cycnus, eius cognatus et amator, luctu ac desiderio eius in olivem est mutatus: a quo cygnorum genus ortum habuit g).] In ripa adsunt fiores Phaethontis, Heliades, iam radicibus in terra fixis, manibus in ramos exeuntibus, et supra caput eminentibus populeis frondibus; lacrimae autem aureae sub palpebris emicant, succinum referentes h). Lacrimatur quoque Fluvius supra aquas emer-

g) [Verba Philostrati sunt: Phaethon ποταμῶ τε Ἡριδανῆ ἔμπροσθέν, καὶ παρέξει μῦθόν τινα τῷ ὕδατι. κύκνοι γὰρ δὴ, ἀνιψυῶντες ἦδύ, τὸ ἐνδεν (h. e. κατὰ τὸ ἐνδεν) καὶ (hoc interpositum in codd. et edd. omis- sum ab Oleario) ποιήσονται ἀδὴν τὸ μειράμιον. pergit: et olores casum hunc Καύστρω καὶ Ἰστρῷ ἔσονται. Istro cycni additi videntur ex fabulis Hyperboreorum. Pierfonus suspicabatur καὶ Ἰστρῷ natum esse ex antecedente Καύστρω.]

h) Καὶ ἡ γραφὴ τὰ οὗτα οἶδα. ρίζας γὰρ βαλομένη (sc. ἡ γραφὴ) ταῖς κορυφαῖς, τὰ μὲν εἰς ὀμφαλὸν δένδρα αὐτῆ, τὰς δὲ χεῖρας ὄζει φθάνουσι. haec sensu carent, non enim verticibus, sed plantis radices tribuuntur. Leg. ρίζας γὰρ βαλομένη ταῖς κόραις. puellis radices subiiciens. Ouid. l. c. II, 346 sqq. Iacobs Exerc. T. II. p. 80. coniecit ρίζας γὰρ βαλομένη ταῖς κορυφαῖς, ut limbis puellae abierit in radices. Iam in lacrimis pictorem valde subtilem fuisse necesse est; nam aliae lacrimae in pupillis caelis haerentes aucto hinc fulgore radiabant; (τὸ δὲ ταῖς καρπιαῖς ἐντυγχάνον δάκρυον μάρμαρσι περὶ τὸ ἐκείνων ἔρυσθος. in codd. est ἐκείναις); aliae in genis ipso rubore lucebant, τὰ δὲ στεγάζοντα κατὰ τοῦ στέρνου, χρυσοῦς ἦδη. Corruptum στεγάζοντα, leg. σταζόντα in peltus stillantia [habent quoque hoc codd. Guelpherb.]. Nam δάκρυα σταζέιν aliquis dicitur, et quoque τὰ δάκρυα σταζέι, defluunt.

Sic

emergens i), et sicum, expandens tanquam Phaethontem casurum iam iam excepturus. Quomodo pictor in incendio reddendo versatus sit, quemque splendorem vel lucem ceteris inde affulgentem reddiderit, nihil memorat Sophista k).

XII. XIII. *Bosporus. Piscatores.* [Non satis discrete haec exposuit Sophista; sintne duae inter se diuersae tabulae; vt fere in codd. et edd. disiunguntur; vt piscatio thynnorum in freto aeternius tabulae argumentum constituat; an, quod pro-

Sic ap. Eurip. *δακρύοισι κόρας σιάζω.* Lucian. de Electro pr. narrat *αποστάζειν ἐτι αὐτῶν δακρυον ὄψιν τῷ ἤλεκτρον.* Ad rem compara Apollon. IV. 603 sqq. vbi ἀμφὶ δὲ κόραι Ἡλιάδος *ταναΐσιν ἐλυγμέναι αὐγαιροῖσιν*, vt nunc legitur, antea *ἐΦημέναι*, et *ἀλμαῖ*, fuisse videtur *ἐνημμέναι*, ab ἀνάπτω, innecto, *implico.*

i) *Θρηναὶ καὶ ὁ Ποταμὸς, ἀνέχων τῆς δίνης.* Non bene verſum: *lacet fluiuis vorticem suam cohibens.* [Τὸ γὰρ σχῆμα δεξιόμενου habemus ex emendatione viti docti ap. Morell. nam codd. et edd. *χρῶμα.* Sequitur: *τὰς δὲ Ἡλιάδας γεωργηταὶ αὐτῶν* (scil. fluiuis Eridanus), elaborabit Heliadas, h. e. earum lacrimas, vertendo eas in succinum. *γεωργητῶν* vsu feriorum; in primis Patrum.]

k) Phaethontis casus paucis artis monumentis expressus ad nos peruenit. Borghesium marmor ap. Winckelm. Mon. ined. t. 43. ad Ouidii fere exemplum compositum esse dixeris; arte commendant se gemmae aliquot, sed dubiae antiquitatis. Heliades, Phaethontis sorores, in Accoleiae familiae denariis obuiaesunt, cum P. Accoleii Lariscoli nomine. Scopas ap. Plin. XXXVI, 4. S. 7. fecit Venerem, Pothon et *Phaethontem, qui Samothrace sanctissimis caerimoniis coluntur.* Noll tamen hic de nostro Phaethonte cogitare; erant enim hi Samothracica numina Cabiri substituta feriore religione.

probabilis sit.] utrumque caput vnus, eiusdemque tabulae argumentum constituerit, variis et multiplex, nullo cum iudicio, nulla arte, quantum assequi licet, dispositum... Est tabula *Chorographica*: Prospicitur Bosporus Thracicus cum littorali plaga Asiae; quem prospectum inde ab vrbe Constantinopoli omnes, qui ea loca adire, fatis laudare nequeunt; nec tamen, quantum intelligi potest, ad naturae veritatem memoratus ille est, sed ingenio plura, passim obuia, in vnum cumulante. Prospectus in tabula sit e littore Europae: Ut breuiter summam complectamur: Ab hac parte venantur pueri equis insidentes, et cum feris captis in Asiam traiciunt; alia prospicitur domus amoena, alia domus in ipso littore haerens, e praerupto supra mare prominens, a muliere inhabitata; et subter ea in mari amatorum casualis commissio seu lusus; procul in terra armenta, venatio, aratio, amnis, lacus, fontes; extrema claudit templum cum pharo; tum piscatio thynorum in ipso freto. Haec tam varia quomodo in vnum argumentum collecta ac disposita fuerint, ex Sophista non satis assequimur.

Sunt adhuc sigillatim nonnulla adiicienda aut monenda. Primo venantes pueros inclamant mulieres eorum vitae timentes: quod additur, nauem eos transuehere in littus aduersum, et ibi iam anchoras iacere, hoc non nisi, dum alii cursu versus littus contendunt, aliis traiectu iam facto nauem ad alterum littus appellentibus, indicatum esse potuit; tendunt hi ad domum admodum amoenam  
situ

situ et structura 1). Porro in littoris parte paullo editiore stat Amor digitam in mare intendens. Quis ex his assequatur, quod significatum esse voluit pictor: puellam cum amatore, omni spe potius voti suis abscissa, ex hoc scopulo mutuo amplexu se in mare praecipitasse. Alia domus a puella inhabitatur, quae, ut proci euitaret, in solitudinem hanc se abdiderat; sed ecce amatores nauibus domum in abrupto stantem obsident commissantium in morem. [Voluitne Sophista duas puellas, alteram castam, alteram procacem exhibere n)? Erat inde prospectus in interiora continentis: pascua cum armentis, agricolae, venatores cum amnibus, paludibus, fontibus] Exaema tabulae

1) Πάλτεριστα res in ea esse festur porticus, τὸ δὲ κάλλιπτον αὐτῆς, ἡμίκυκλος περιστεῖς στοὰ τῇ θαλάσῃ. ad littus extructa porticus mare ambiens, ergo, qua mare finem facit? et ante domum? ad frigus scilicet captandum et ad prospectus voluptatem. [Tales porticus conspiciuntur in tabulis Herculanensibus.] Narrat porro, porticum extructam esse lapide ceteri coloris; esse enim in Phrygia fontem calidae aquae, qui, si imbris augetur, lapidinum iundat, et (partibus suis metallicis) varios lapidibus colores obducit. [Hic, utique locus memorabilis est de certo marmoris genere, eiusque naturae aliunde non nota. Abundavit autem Phrygia marmoribus, quorum nobile genus Synnadicum; de quo v. Strabon. XII. p. 805. A.]

m) [Procax puella et illudens amatoribus χλιδῶσα τοὺς ἀρῶντας, καὶ οὐ πλεῖν μόνον ἀλλὰ καὶ νεῖν ἀπὸ γὰρ ζουῦν. Leg. ὡς οὐ πλεῖν. Sicque tres codd. Guelpherb. Tenuiora sunt, quod in princ. capituli in codd. addit καὶ, παρακλιῶν δὲ καὶ τοὺς ἰπποῦς. Postea: γένεσις ἐκ πηγῆς τῇ λιθῶ, vnus Guelph. πηγῶν. paullo ante haec: κρημίδης ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ, λιθῶν, suspicari licet fuisse ἀπὸ. In fine capituli XII. ὡσανεὶ καὶ ἐν τι γέγραφευ. codd. ἔγραφευ.]

tabulae occupat templum columnis instructum, tum specula cum face, seu pharus, ad ostium Bospori, in nauigantium commodum n) Notabile ad artem est, quod in fine subiicitur: "expressisse picturam ea quae sunt, et quae fiunt, et quae fieri possint interdum; nec tamen propter rerum copiam veritatem esse incuriose neglectam, sed id quod proprium cuiusque rei sit, esse ita elaboratum, tanquam si vnicum id esset picturae argumentum." [Bene haec sunt dicta; assequi tamen haud licet, quomodo in tali tabula, in qua nullam rerum rite disponendarum curam, nullam earum summam, consensum et concentum, animaduertere licet, ista obseruari potuerint.]

Iam in eadem, quod probabile fit, tabula, et in medio freto, mare fuit repletum piscatorum studiis variis, imprimis thyanorum piscatione, quae multis veterum memoracionibus est nobilitata, quibus hic ipse locus est annumerandus o). Verum nunc

n) Ita enim accipienda verba: καὶ τὸν ἐπὶ στόματι κυρτόν. Unde quoque colligere licet, enarrationem locorum procedere a dextra ad sinistram tabulae, et ab austro versus septentrionem; nam ad introitum et ostium Freti fuit turris, et adhuc extat. Templum autem est putandum Veneris Marinae, aut Neptuni alteriusue deorum maris. Illud praeterea notabimus, sub princ. cap. fretum, Bosporum dictum, σταδίου μάλιστα πρὸν ῥέσπαρος habere; cum apud Strabonem, qua augustissimum est, quinque stadiorum lib. VII. p. 492 B. sit; et apud Plinium IV. S. 24. quingentorum passuum esse memoretur.

o) Videndus ex antiquis Oppian. Halieut. III. sub f. Strabo VII. p. 492. 3. vbi κηλαυδες iidem sunt, Vol. V. D Plin.



nunc de pictura agitur: Plenus est Bosphorus-navigiis piscatoriis omnis generis; est qui alta de per-  
tica, ad hunc usum erecta in littore, in quam  
descendit, prospicit thynnos ex Ponto fretum intran-  
tes et nuntiat numerum; discerni possunt in pictura  
piscium cateruae colore suo, eoque variato diver-  
sis modis p). Iam non minor est varietas in stu-  
diis piscantium, et rerum peragendarum generi-  
bus: unde argumentum tabulae haud inuicundum  
confieri debuit; modo accurate ad artis leges de-  
scriptum illud haberemus.

XIV. *Semele.* Fabulam crederes parum ac-  
commodatam esse picturae, nec multum habere  
quod placere possit. Cum Iupiter adisiisset ad Se-  
melē

Plin. IX, 20. Aelian. H. A. XV, 5. vbi v. Schneid.  
Piscationem in his locis admodum quaeuosam lau-  
dant recentes quoque scriptores, et in his Belon  
Obs. I, 73. qui magnam lucem et Philostrato et  
Straboni affert; magnam tamen variorum piscium  
copiam memorat, et in his non nisi obiter pelamydes.  
Strabo a Chalcedonis littore auerti esse narrat; con-  
tra pelamys Chalcedonia laudata a Varrone ap. Gell.  
N. A. VII, 16. Atque etiamnum piscationem quae-  
stuosam ad Chalcedonem testatur Tournefort Lett. XV.  
Tom. II. Verum constare fidem veteribus et recentibus,  
videbis apud Gyllium de Bosp. Thrac. III, 7.  
Nostra aetate multo magis celebrata est multorum  
narrationibus piscatio thynnorum in mari mediterraneo.  
Sed de his v. du Hamel noto libro *des Pêches*,  
et. in quo accurate de hac piscatione agitur, *Voyage  
pictoresque en Sicile* par Houet T. I tab. 27. 28.

p) Ἐν γλαυκῷ δὲ τῷ τῆς θαλάττης ἰσθμῷ καὶ τῶν ἰχθύων  
χρῶματα immo ἀνδρῶν elucēt, adeoque discerni pos-  
sunt. Paulo ante intercluduntur pisces βαθεῖ καὶ  
κλειστῷ ἑπιπέτῳ. forte κλωστῷ, filis contortis et firma  
reti; ἐπὶ κλειστῷ, clauso, non omnino absurdum.

melen ea specie, qua deus esse solet, correpta igni Semele conflagrauit. Bacchus infans immaturo partu editus, femori Iouis insuitur, donec iustum nascendi tempus aduenisset. Quis pictor haec sibi operis argumentum poscat aut optet! Cum tot et memorentur et supersint anaglypha, quae Bacchum puerum, Nymphis traditum, ab iis nutritum, Thyonen in caelum ductam, exhibeant: Semeles casum nusquam expressum meminimus; Iunonem sub vetulae specie eam in fraudem inducentem coniectabamus interdum videri in vasis pictis. Coniecturis tamen, quae hoc vnum praesidium habent, quod inter τὰ οὐ πάλιν ἀδύνατα sunt, haud multum tribuimus. Videmus tamen hic narrari tabulam; quae Semeles partum exhibeat. Tempestate graui coorta ignea nubes urbem Thebarum inuoluerat; conflagrat domus Cadmi, in qua extincta iam Semele per flammam conspicitur; Bacchus disrupto matris utero excidit, candidiore aliqua luce fulgens inter flammis cetera obtinentes, et comparatione cum ipso puero facta obscuriores: haec pictor non desipuit, inprimis maiore lucis candore, quo deum Bacchum insigniit. Per mediam flammam dissilientem aliqua parte prospicitur antrum Bacchi; (quo ille a Nymphis educabitur) antrum Nyfaeum (Νυσαίων vel Νυσήϊον) hederis ac vitibus vndique obseptum. Adiecta parerga symbolica; non enim videntur omnia, quae Sophista apponit, rhetorica ornamenta esse; terra tanquam in dei natalibus laeta efflorescit herbis et arboribus, Pan assidet in monte siltula canens, mox saltaturus in Bacchi orgiis;



tuta esse videtur; si modo expositionem fucō sōphistico ornatam recte perspeximus. Ars non omnino nulla in igni puriore, quo Bacchus nascens insignitus erat, in medio incendii, esse debuit. Probandus quoque picturæ auctor, quod noluit Iouem exhibere, infantem suo femori inferentem; at miramur Iouem curru inuectum cum fulmine, cum Semelen adiret, non esse exhibitum: quod videbatur argumenti tabulæ conuenirè, et bene reddi pictura posse.

*XV. Ariadne.* Argumentum multis artis operibus effictum. Videamus, quam rationem tractandi noster Sophista inierit. Principem locum obtinet Ariadne dormiens, placido somno γ), nuda ad medium corpus, capite reclinatq; ala dextera tota oculis patet, altera manu in laena posita, ne a vento illa moueri possit. Accedit Bacchus purpurea veste indutus, et rosas redimitus;

D 3

nulla

ad prodigia Bacchi numen præfens in Bacchicis declarantia; quæ cum aliunde, tum ex Euripidis Bacchis facile meminervis. Paulo post *ἔλκες τε γὰρ* leg. codd. pro *καί*.

γ) [Non male itaque ea, quæ olim vulgo pro Cleopatra; postea pro Nympha habita erat, olim in Palatio Belvedere, inde in Museo Pio Clementino posita, nunc Parisiis deportata visitur, huic picturæ assimulata, Ariadnes in Naxo nomen nata est.] *Τὴν ἐπὶ τῶν περσῶν, ὡς ἐν μαλακῷ καίτοι τῷ ὕπνῳ.* leg. ὑπὸ τῶν π. in antro. [Tenue est, notandum tamen; in verbis *μαθύων τῷ ἔρωτι*, *Φησὶ περὶ τῶν ἀπρατῶς ἐρώντων Τηός.* Græce dicendum est ὁ Τηός. sic quoque Guelph. Gud. et paulo post *καὶ μηδὲ εἰκαῖν ἔχειν* vbique habetur, nec *καὶ* eiiciendum erat.]

nulla alia re conspicuus. E longinquo Thesei fugientis navis prospicitur, ita vt vnico patriae vrbis, nullo Ariadnes amore teneri videatur. In insula Dia ista geri, per se intelligitur s).

*XVI. Pasiphae.* Infames Pasiphaes amores [haud dubie ex antiquissimo signo symbolico Minotauri ductos, cui mater erat reperiunda, cum tale monstrum vere extitisse credi coepisset,] mireris arte alicuius ingenui artificis tractari potuisse. Est tamen potius inscribenda tabula: *Officina Daedali* seu *fabrica*; nec Pasiphae nisi foris, extra eam stans, conspicitur, taurum in grege circumspiciens. Iam officina multa habet, quæ Daedalo fabula tribuit: circumstant statuæ, aliae inchoatæ, aliae elaboratæ t). Daedalus sollertiam ingenii oculo-  
rum

s) Quod Sophista tanquam singulare in hac tabula notat, est, quod Bacchus nullis insignibus et attributis conspicuus est. "Alioqui, inquit, nulla laus pictori, pulcrum pingere Ariadnen, pulcrum Theseum; hæc enim facilia esse, non minus quam Bacchum pingere, cuius tot extent formæ (*Φάσματα*), quibus facile, vt Bacchum exhiberi intelligas, efficitur:" ex attributis puta: *ὡν κἀν μικροῦ τύχη τις, ἤρκετο τὸν θεόν*. quæ si quis minima ex parte attigerit, assequutus est denm, h. e. dei formam, vt ille agnosci possit. Numeratur in his corona ex hedera, cornua et pardus adstans; tum crocota, thyrsus, nebris; Bacehae, cymbala pulsantes, Satyri, Pan. Putauit igitur homo, artem absolui ac contineri hoc, vt facile agnoscas, quis ille sit, qui pictura exhibitus est.

t) *Ἀγάλματα τὰ μὲν ἐν μορφαῖς, τὰ δὲ ἐν τῷ διορθοῦσθαι διαβεβηκότα ἤδη, καὶ ἐν ἀπαγγελίᾳ τοῦ θεοδίζειν*. quæ de Daedali signis nota sunt. [Melius legitur in Gud. 25 *ἐπαγγελία*.]

rum acie et obtutu prae se ferens *u*), attico habitu, pallio et nudis pedibus, conspicuus fit; "hoc enim Athenienses maxime gaudent." Videtur adumbratus esse philosophi habitus. In manibus est sedenti ipse bos *x*), quam in Pasiphaes gratiam fabricatur. In quo autem mireris iudicium et artificis et Sophistae, est, quod Amores operi socios addiderat ille, miraturque hic *y*); tam parum sensus amoris incesti eos tetigit! Amores igitur, alii quidem terebram versant, alii ascia poliunt, aut ad amissim opus exigunt *z*), aut ferram ducunt: in ultimis his describendis scriptor sibi perplacet *a*). At Pasiphae extra fores stans eximie ornata, ut in

D 4

amore

*u*) Δαίδαλος ἀπεικάζει. Nec hoc mirum; fuit enim Dae-dalus Atheniensis e Metionidarum genere v. Apollo-dor. III, 15, 8. q. III, 1, 4. [De voce ἀπεικάζει v. Dicaearchus in βίω Ἑλλάδος].

*x*) [κάθεται ἐφ' ἀρμονίᾳ τῆς βοῦς. h. e. ἐπὶ τῷ ἀρμόσει τὸν βόυν.]

*y*) [καὶ τοῦς Ἐρωτας συνεργῶς ποιῆται μηχανήματος, αἷς Ἀφροδίτης τι αὐτῷ (τῷ μηχανήματι τοῦ βοῦς) ἐπι-θεῖν. ultimum hoc debet esse ab ἐπιθεῖν ut adspiceres aliquit venustatis in eo. An forte ἐπιθεῖν scriptum fuit? Nam ἐπιθεῖν, ἐπιτρέχειν, ἐπανθεῖν, dicuntur ea, quae superficiem obducunt, oculis apparent.]

*z*) Καὶ οἱ σταθμῶμενοι τὴν ζυμωτραίαν, ἐφ' ἧς (non ἧς) ἡ δημιουργία βαίνει, cui tota fabrica (tanquam funda-mento) innititur.

*a*) Αἰεὶ hos ferram ducentes *superave omnem sollertiam et artem manus et coloram*, h. e. ea, quae picturam constituunt. Paullo post: *διάγουσι δὲ αὐτὸν (τὸν προλογα ferram) οὗτοι οἱ Ἐρωτες, ὁ μὲν ἐκ τῆς γῆς, ὁ δὲ ἀπὸ μετώρου*, (retinendum erat ὁ δὲ ἀπὸ μηχανῆς, nam erat machinamentum aliquod paullo editius, cui alter Cupidinum infistebat) *ἀρδουμένα τε καὶ πρηνέοντε. τούτι*

amorem sui pelliciat, conscientia flagitii turbato est obtutu; circumspicit tamen taurum et ad eum properat. qui, nulla eius ratione habita, vaccam suam sequitur, quae et ipsa eum spernit et subultim fugit. Vtriusque, tauri et vaccae formam eximiam describit Sophista haud inscite b). -

*XVII Pelops vel Hippodamia.* Cum Oenomaus, Elidis rex, filiam Hippodamiam nemini, nisi a quo cursu curuli victus esset, in matrimonium dare se velle pronuntiaffet: post multos victos aduenit Pelops e Phrygia, et victor Hippodamiam duxit, vsus Neptuni equis, et dolo Myrtili aurigae, qui clauo subducto rotam ab axe solverat. Equos Neptunus concesserat Pelopi a se amato. Tres sunt in Philostratis tabulae ad hoc certamen spectantes: praeter hanc, est vltima libri primi et vna Philostrati iunioris n. IX. tria diuersa euentus momenta complexae. In ea, quae medio

τευτι δὲ ἐναλλαξ ἡγώμαθα, ὁ μὲν γὰρ ν. Ἰμμοο νερο leg. ὁ δὲ ἀπὸ μηχανῆς. Ὀρδουμένω τε καὶ προνεύοντε τούτω ἐναλλαξ ἡγώμαθα. *putamus hoc duo Amoris per vices modo erigere corpus modo incarnuare. mox τὸ χαῖρα. em. τῷ χαῖρα.*

- b) Est inter laudes tauri ut sit *βασίλειος*, qui *firmo gradu incedit*, quod apud Georpon. XVII. 2. *στέλι. ἔρδα, στερεά, καχύτερα μᾶλλον ἢ μακρότερα, μη παρατριβόνανα πρὸς ἄλλαλα.* Ceterum simile huic picturae anaglyphum innotuit e Winckelmanni Mon. ined. 93. cum altero 94. Sed prius illud, quod in tres diuersas areas dispertitum esse teneto, ipsam officinam Daedali et opus pene absolutum exhibet. At Daedalus non Attico habitu, sed fabrili exhibetur. [Paullo ante, vbi se ornat Pasiphae, verba sunt: *οδομένη προσ-αἴξει αὐτὸν τῷ εἶδει.* Codd. habent *προαἴξεισθαι* verius.]

die loco memorata est (lib. I. extr.) equi a Neptuno dati ad cursum iunguntur et adornantur ipso deo adstante; in tertia tabula cursus initium exhibetur: in nostra, exitus. Nam fracto iam Oenomai curru ad metam properat Pelops. Circumstat Oenomaum turba *c*), regis fortunam lamentis prosequuta. Currus sunt quatuor equis iuncti *d*). Equi Oenomai sunt nigro colore, feroces, sacui; consternati, spuma madentes; Pelopis autem candidi frenis et imperio adsueti *e*), hinnientes, utpote iam victoriâ potiti. Oenomaus ferus et truculentus in terra prostratus; Pelops, tanquam is qui dei amore dignus habitus esset, pulcherrimus adolescens *f*); currus leuitate commendabilis; insistent

D 5

ei

*c*) *Arcades* appellat Philostratus non satis accurate. Nam, Elidis etsi antiquissima origo obscura est, ab Epeis tamen ex Aetolia incolâ coepit.

*d*) Obseruat Philostratus, antiquiorem fuisse quadrigarum usum in certaminibus quam in bello; et Lydos fuisse imprimis arte equistri claros; [Pelopis tempore *τέτρωποι τε ἦσαν καὶ ἤδη ἀμαρτῖται*. Alterum hoc praecedere debuit; potuere *curules* esse, etiam cum bigis uterentur; temporis progressu quadrigis vti sunt. Postea narratur] adoptasse quoque cursum octonis equis: *ἄρμα* sic erat *τετραδύμον*, *quaternis temonibus*. Occurrere per haec Sophista voluit animaduersioni antiquitatis peritorum, qui mirari debent, cum in Homero et in heroum vita non nisi bigae memorentur, nusquam quadrigae, vnde eae hic in Pelopis cursu memorari possint.

*e*) *ὡς λαυνοὶ τε εἰσι καὶ τῆ ἡνία πρόσφοροι*. Gudph. 77. *τὴν ἡνίαν πρόσφοροι*. doctius, *κατὰ τὴν ἡνίαν*.]

*f*) Vterque, non modo cum Hippodamia, verum et Myrtilus, redditi erant opere anaglypho in fastigio templi Iouis Olympii. Pausan. V, 10. quem locum praecare



ei Pelops et Hippodamia, mutuo sui adpectu amorem testantes; iste molli Lydio ac delicato vestitu, haec nuptiali habitu, vt tamen iam in eo esset, vt velamine sublato genam retegeret, certa iam victoriae, qua in amatoris amplexus ventura esset g): hoc pictoris acumen esse videtur admodum suauē. Parerga sunt: Alpheus fluuius, amne emergens, et coronam ex oleastro Pelopi protendens h); in hippodromo sepulcra tredecim procorum, qui victi perierant; terra tamen circa eos herbis et floribus laeta i). Fabula non male exhibita esse videtur a prisco artifice. Occurrunt passim in sarcophagis et vasis pictis cursus curules, qui ad Oenomaum et Pelopem referuntur; sed deest fere causa, quae ad alterutrum vocare animum possit: vt enim id fieri iure possit, aut curus alter fractus esse debet, aut posterior priorem

clare illustrauit Voelkel V. C. in docta commentatione *Ueber den Tempel und die Statue des Jupiters zu Olympia* p. 74 sqq. Signum Hippodamiae, taeniam tenentis, tanquam Pelopem victorem mox redimiturae, stabat in hippodromo, ad vnam metam Olympiae Pausan. VI, 20. extr. praeclarum inuentum!

g) [Noue hoc dictum est, eleganter tamen: *ὄρα εἰς ἀνδρὸς* (scil. *συνήν*, *λέκτρα* aut simile quid) *ἦκισιν νοσηκῆς*. Male Cod. Gud. 25. *εἰς τὸν ἀνδρὸς*.]

h) Ad Olympiam haec sunt translata, quae proprie in agro Pisatarum erant gesta; cf. Pausan. VI, 21. vnde patet quoque principem mythi fuisse fontem τὰς *Ἡστιάς*. Inter seriores fabulam nobilitauit Pindarus Olymp. I.

i) Metiora haec, quam quod inf. in iunioris Icon. 9. cranta foribus atrii affixa sunt a pictore, aut quod de acervo craniorum narratum est; etsi fabula sic a tragicis fuit ad terrorem composita. v. Hygin. f. 84.

hasta insequi, et alteri currui insistere cum viro femina *k*): in quo quidem vno conuenit vas illud nobile Hamiltonium, in ceteris parum respondet. Hoc erat quoque, quo in Cypseli arca certamen hoc curule Pelopis esse cognoscebatur (Pausan. V, 17.); additae tamen Pelopis currui alae *l*), more antiquitatis, cui locum fecerat *sermo antiquior*; hunc enim et artes et poetas antecessisse ipsa rerum hominumque natura credere iubet.

Subsistemus et nos in cùrriculo nostro, etfi vix mediam arenam ingressi. Aliud edetur munus, aliud solenne, quod in crastinum diem indicimus, solenne noui magistratus academici ineundi: ad quod, Ciues, frequentia vestra celebrandum vos ita vocatos esse volumus, vt officium vestrum incundum amoris vestri et obsequii pignus nos simus habituri. PP. Gottingae pridie Kalend. Martias c10bcccxcvii.

*k*) Ad viuum expressa haec sunt ab Apollonio Arg. I, 753 - 758. in palla Iafonis.

*l*) Cum in illo opere, tum in Pherecyde (Schol. Soph. El. 507.), qui ex priscis carminibus suas historias composuerat.

## IV.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE  
 PRORECTOR  
 IVST. FRID. RVNDE D.  
 CVM SENATV  
 ANNIVERSARIA INAUGVRATIONIS SACRA  
 LX.

IN KAL. SEPTEMBRES clolcccxcvii  
 CELEBRANDA  
 INDICIT

SIMVLQV8

S V C C E S S O R E M  
 IN  
 MAGISTRATV ACADEMICO  
 HENR. AVGVST. WRISBERG D.  
 CIVIVS SVIS  
 HONORIS ET OFFICII CAVSSA  
 COMMENDAT.

*Philoftrati Imaginum illustratio.*  
 Partic. IV. Tab. Lib. I. XVIII - XXVI. complexa.

**E**tſi numero noſtro immihuto, Ciues, nobisque viro morte ſubtracto primario a), quem ante paucos dies ſollenni funere extulimus, redeundum

a) *Ge. Lud. Böhmer*, Seniore Academiae et Ord. Iur. Ordinario defuncto Aug. XVI.

dum tamen erat ad solita vitae officia, et nunc ad aliud solenne, quod partim ad Prorektoris vices in alium translatas, partim Anniuersarium Academiae nostrae diem spectat. Ita enim ferunt res humanae, idque postulat officium, vt suos quisque aut bene de se meritos iugeamus et vbi eluxerimus, memoria eorum alte animis infixam, virtutumque exemplo ante oculos posito, memores similis sortis, quod et nobis eadem via ad calcem est perueniendum, ad vitae officia redeamus, vt, dum vivimus, proximis aliis publice et priuatim b). Quis enim vitae honos, quis fructus esse potest, nisi viuendo id assecutus fueris, vt tibi dicere possis: *Viuendo viuentibus victurisque profui!*

Transferentur autem, semestri tranquille ac prospere exacto, crastino die, pompa in templum academicum ducta, magistratus academici insignia in Collegam honoratissimum

HENR. AVG. WRISBERG D.

tertium

b) Praeclare iam dicta haec sunt ab Ulyssæ IL XIX, 225 sq. vbi 228. ἀλλὰ χρὴ τοῦ μὲν καταθάπτειν, ὅς κε θάνησι, ἠγλῆα θυμὸν ἔχοντας, ἐπ' ἡματι θαυρούσαντας ὅσους ἔ' αὖ πολέμοιο περι-στυγερεῖο λίπονται, μακροῖσθαι πόσιος καὶ ἰδητύος, ἔφρ' ἐτι μᾶλλον ἀνδράσι: θυεμενέσσει: μαχώμεθα νολημὸς αἰεί. Potestne quid sapientius dictum esse! Necdum videris meliorem consolationis, carissimorum in morte, clausulam, quam illam solennem in Periclis et Aspasiae Epitaphiis: νῦν δὲ ἦδη ὑμεῖς τε καὶ ἄλλοι πάντες, κοινῇ κατὰ τὸν νόμον τοὺς τεταλευτημέσας ἀπολοφουράμενοι, ἄπειτε. Sat lucetū datum est! abite et res vestras curate! vt ordine quisque suo hunc, qui fati suis iam est defunctus, sequamur. *Nos alias hinc ad lacrimas Fata vocant: vt Aen. XI, 94. Aeneas, nec plura effatus ad altos tendebat muros grassumque ad castra ferebat.]*

tertium Procerosum, vñ ideo exemploque superiorum temporum probatum, qui reip. academicæ splendorem ac vestra, Clues, commoda et visitatos prænq. loco se habiturum esse ipondet. Eiusdem viri disertissimi verbis, fauente Suada, bona vota pro salute reip. suscipientur precesque concipiuntur piissimæ. Qua ipsa re, translata in eum aliqua parte eorum, quæ a nobis, peragenda essent, ceterisque, quæ muneris lege nobis incumbebant, peractis; licebit nunc procedere ad reliqua munia more constituta, vt præfanda sint nonnulla, quibus solleone ipsum quasi inauguretur. Redibimus itaque ad telam, quam semel sumus exortæ et quam certis pensis dispartitam diebus huiusce modi solennibus detexere constitutum est.

Substiteramus ad Philostrati Iconum *decimam octidam*.

*XVIII.* Inscripta ea est *Pentheus et Bacchæ*. Fabula vel ex Ouidii *Metamorphosesin* et ex Euripidis *Bacchis* nota. Exhibitus erat in tabula mons *Cithæron* cunctis insignibus et miraculis Bacchicis, petrae scaturientes vino, arbores melle stillantes, solum lacte profuente, hederis et uvis omnia plena; thyrsi, serpentes; in medio abies protrata

c) Ad verbum: ὄφεις ὄρσοι, καὶ θυρσοί, καὶ δένδρα, οἶμαι, μέλι, στάζοντα. Ponimus καὶ ante δένδρα, nam θυρσου δένδρα firmari quidem possunt s. 14. p. 785. vbi legitur: ἑλικὸς τε καὶ περὶ αὐτῶ (τῶ Διονύσου αὐτῶ) τῶ θύλασι, καὶ κιντῶ κόρυμβοι, καὶ ἤδη ἄμπελοι, καὶ θυρσου δένδρα, αὐτῶ τοι ἐκούσης ἀνασχοῦσα τῆς γῆς. — Atqui nec illo loco sanum esse arbitror; nam θυρσοί erant

strata a Bacchis, cui infederat Pentheus, qui laniatur a matre eiusque sororibus *d*), furore percitiss, eumque leonem a se prostratum credentibus, frustra ille supplicans. Adstat Bacchus in colliculo, facta intuens, ore iram prodens *e*), et oestrus mulieribus afflans.

Quae sequuntur, alius tabulae argumentum esse debuerit; narrantur tamen ita, ac si in eadem tabula alium locum, tanquam in prospectu, occupaverint; est enim vrbs Thebarum et in iis regia Cadmi; Bacchae iam resipiscens, et quae perpetraverint sentientes; adiacet abscissum Penthei caput iuvenile; humi sedent Bacchae, remisso furore languentes, capite demisso; in his mater Agaue cruore nati adspersa, corpus filii non audens attingere. Tandem in conspectu Cadmus et Harmonia, iam inferiore corporis parte in draconum formam mutata *f*).

**XIX. Tyrreni.** Diversis modis esse narratam fabulam, notatum iam est ab aliis. In Hymno Homérico Bacchum puerum, in littore oppressum, nautae

erant ferulae, arundines, et forent saltem *θύρσων δένδρα*, non *θύρσου*. Interpungendum puto: *καὶ ἤδη ἀμπέλοι, καὶ θύρσοι δένδρα οὕτω τοὶ ἀκούσας ἀνασχόντα τῆς γῆς, ὡς καὶ (ἐν) τῷ περὶ εἶναι ἔνια.*

*g*) *αὐτὸ μὲν ἀποβῆγγουσαι τὰς χεῖρας, ἐπι ἀποβῆγγουσαι.* αὐ est vitium ed. Lips.

*e*) *ἐμπλήθας τὴν παρσιὰν χόλου, genis ex ira rubentibus.* Miro modo dictum!

*f*) *δράκοντες γὰρ ἤδη ἐκ μοιρῶν γίνονται.* quod ex *μηρῶν* emendandum esse, non effugit sagacitatem Iacobi in Curis sec. in Eurip. p. 147.

nautae Tyræbens praedantur et in nauem impositum abducunt; a deo in delphines mutati in mare proficiunt; eadem in Quidio et Nonno. At in Philostrato nauem, qua Bacchus cum turba Bacchica uehitur, adoritur nauis piratica; dumque impetum in nauem faciunt piratae, ecce in delphines mutantur. Artificis ingenio larga esse debuit formarum copia in turba Bacchica effingenda: Satyri, Silenus, Panes, Bacchae g). At piratica nauis erat in bellicarum nauium speciem instructa h).

Iam

g) Commemorantur cum his *mulierculas Lydiae*; tum, *uinum Maroneum* (an in utribus et cyathis? et ipse *Maron*; quem in Bacchi comitatu memorauerant antiquiores, ut ap. Athen. I, p. 33. D. et passim Nonnus, vt XVIII. Dionys. 107 sqq.

h) Locus est ad nauium talium formam memorabilis; tum ad nonnullas nauium partes declarandas; in his est prora in monstri formam adornata; non vt insigne nauis, *parasemum*, monstrum fit; sed nauis ipsa, inquit, *κατὰ πρόραν βλοσυροῖς ὀφθαλμοῖς οἶον βλέπει*, erat ergo *similis prora monstro oculato*; [non enim videtur eam partem prorae declarare, qua nomen nauis inscriptum erat, *πρυχίς* et *ὀφθαλμός* dicta, a forma rotunda: ap. Polluc. I. 86.] Porro erat nauis caeruleo colore picta, *γλαυκοῖς γέγραπται χρώμασι*, puppis autem in dimidiatae lunae speciem inflexa, *ἀσπὴ δὲ ἢ πρύμνα, καὶ μηνιοειδής, καὶ ἄτερ τοῦ τελυτιώτου ἰχθύων*. Sollenni more est puppis extrema pars inflexa in speciem colli asserini cum aplustri in pinnarum speciem in extrema ora. Bacchi autem nauis proram habebat in aureae pantherae formam factam: *τὴν δὲ πρόραν εἰς χρυσοῦν κάραλιν εἰκασται, τε καὶ ἐκῆται*. (ergo *ἐκῆσθαι* h. l. *produci* vt promineat? Forste *ἐξησκηται*, *elaborata*.) Ipsa autem nauis habebat formam *petrae*, et in anteriore sui parte *squamosa* esse videbatur. Haec fatendum est parum videri conueniens inter se; nauis *petrae* speciem referens! accedente quoque

Iam quae ipsa actio fuerit, quodue eius momentum, ex Philostrato coniectura assequendum est; scilicet iam in eo res fuerat, ut nautae Bacchi namem conscenderent, cum repente puer Bacchum se prodit. Sedet deus in prora; panthera ei adstans in piratas irruit; qui conterriti et in furorem i) coniecti, mutantur in delphines, ita ut alii exhibiti sint iam medio, alii summo corpore pisces, et sic porro. Vix putes, has formas satis placere posse; videmus tamen eas scite expressas in Lyficratis monumento, quod Athenis adhuc visitur k). Addita ab artifice alia prodigia, quae numen

quoque *panthera*, ut vidimus, in prora; ex verbis tamen aliud vix exculpas: *ἡ δὲ τοῦ Διονύσου ναῦς τὰ μὲν ἄλλα πέτρα, μοι δοκεῖν, εἰκασται, Φολιδωτὸς δὲ ὄραται τὰ εἰς πρόραν, κυρβύλων αὐτῆ παραλλαχῆ ἡρμωμένων.* Fuit ergo illa pars anterior cymbalis instructa, ut gratum sonum Baccho, obdormiscentibus Satyris, sedderent: conuenit hoc Baccho et turbae Bacchicae. Quomodo tamen inde nauis eam speciem habere potuit, ut in anteriore parte *squamata* esse videretur? Squamae, *Φολιδες*, aut in pisce aut in serpente exstantur. In animum scilicet reuocanda est *cymbalo-sum forma*; quae appensa cum essent in nauis latere, bene videri illud poterat *squamis* obstitum esse. In verbis haud dubie corruptela foedatis *πέτρα μοι δοκεῖν εἰκασται*, aucte *Ολεαρ.* erat, *πέτρα μοι εἰκασται*. Fueratne scriptum *τετράποδι εἰκασται*? ut animantis formam haberet? In ed. Ald. exemplo biblioth. Gotting. adseripserat vir doctus: *μὴ Δ' εἰκασται*. acute nec tamen vere. Erat *δοκεῖ* in cod. Angl.

i) Puta Bacchicum (ut diserte apud Nonnum lib. XLV. 152. 3. vbi paullo ante *βαδυνόμενου* muta in — *μένης* sc. *πρῦνης*, in nauis caua fons erumpit vini.

k) In eo Bacchus sedens pantherae e patera potum praebet; adstant Fauni ludentes; tum alii Tyrrhenos caedunt,



numen manifestarent: thyrsus mutatus in malum; et velum purpureum intextis Bacchis et rebus Bacchi in Lydia et Tmolo narratis; totam naum obumbrat vitis cum hedera, et in media naui fons vini scaturit, vnde vinum hauritur, l). Ceterum Tyrreni hi, pro Etruscis serius accepti, fuere stirpis Pelasgicae, qui illa aetate maris imperium habuisse dicuntur, hoc est, mare Aegaeum nauibus frequentarunt et infestarunt m).

XX. Satyri, aut potius *Olympus*, vt inscriptum esse debebat; est enim hic argumentum tabulae; nunc quidem, tibia iuxta posita, ipse fedet cantillans n), turba Satyrorum circumdatus. Fabula

credunt, prosterunt, vinciunt, fugant, qui in mare desilientes in delphines mutantur: ap. Stuart (*Antiquities of Athens* c. 14.). Videmus itaque et hic a sculptore fabulam diuerso more esse effictam: agitur in litore, pugnat inter Faunos et piratas; dum Bacchus otiose desidet, tanquam deus, hominum iniurias parum curans. Inter piratas vnus est anguibus religatus, cuius ori facem Bacchicam intendit Faunus.

l) Omnia haec prodigijs inepte cumulat Nonnus, vbi XLIV, 142. τὸ δὲ λαῖφος (excidit ὑπὸ) γκίεροισι πέπλοισι Ἡμερῶν εὐβοτρὺς ἀνηέητο καλύπτῃ. velum excreuit, factum est, pergula vitea obumbrans naum. Vini in naui scaturigo iam in Hymno 35 sq. memoratur.

m) v. Commentat. de populis Ἰαλασσοκρατοῦσι ad Castoris epochas: in nouis Commentariis Soc. R. Gott. Vol. I. Part. hist. p. 85.

n) Multis pigmentis habitus pueri descriptus est: inter quae est; καὶ ὁ Ζέφυρος ἐκκαλεῖ αὐτὸν προσπνέων τῆ νόμῃ. ὁ δὲ ἀναπνᾷ τοῦ ἀνέμου ἔλκων τὸ ἀπὸ τοῦ στέφνου ἄσθμα. Zephyri susurrum sophistae comparare amant cum cantu: vt sup. tab. IX. vidimus. Nunc itaque

bula haec ex genere Phrygiarum est; erat ille puer pulcerrimus, Marfyae deliciae, a quo tibia inflare didicerat. Forma eius capti Satyri circumstant, variis modis ac gestibus amorem et mirationem pulcritudinis testantes. Locus, quo sedet puer, est. Celaenae Phrygiae, fons cum antro.

*XXI. Olympus:* nunc ille tibia canens, in solitudine, iuxta fontem, in quem intuetur tanquam umbrae suae miratione captus; putido acumine describitur a Sophista canentis habitus o). Spectat ad artem, quod coma est inornata, pinea corona cincta, quodque oris venustatem haud imminuit infantis tibiam habitus. Vnicum est, quod forte ad operis artem trahas: Scite puerum petrae insidentem dicit esse exhibitum, non stantem: ita enim infra pectus corporis partes non decus suam seruassent; nam in aqua contracta fuisset umbra corporis desuper imminentis. At alterum

E 2                      ineptum

itaque prouocat Zephyrus murmure suo cantum pueri, puer ipse cantans alte ducto e pectore spiritu auram efflat. Adiacebant puero cum tibia instrumenta perforandis (non, poliendis) tibiis idonea.

- o) τῷ ἐπὶ τῇ πέτρᾳ ὑδατι. leg. ὑπὸ, nam ipse insidet rupi. Mox: quid inspicis aequam? οὕτως γὰρ καταρῖζει σοι, καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν ὑποίσταται. corrupta vltima vox, sed sine codice vix expedienda; sensus esse debet, aut; aquae murmur ad tibiae sonum obmutescit, ὑποστέλλεται, ὑφίσταται, vel est καὶ (οὕτως) ὑπηχᾷ, ὑποῤῥέκει, ὑπάδει, aut simile quid, quod scripturae vulgatae respondent. Quae sequuntur: οὕτως διαμετριοῦμέν σοι τὴν ἡμέραν, eo referas, quod umbram in aqua observare puer et ex ea discere velle videtur, an ea crescente nox ingruat. Ineptiae sophisticae.

ineptum est, quod ait, umbram moueri aqua agitata ex spiritu pueri tibias infantis.

XXII. *Midas*, aut, vt inferibenda erat tabula, *Satyrus a Mida captus*, apud alios nomine *Silenus* p); de quo disertata narratio est apud Aelianum (V. H. III, 18.), ex Theopompo q). Captus Satyrus

p) Ex h. l., vt ex aliis, etiam ex superiore capite, apparet, Graecorum Satyros, partim saltem, fuisse ea forma, qua Faunos nunc declaramus, humanae propiore. Silenus enim Fauni senis speciem refert. Cap. XX. *ἰπυδῶτες* erant picti *καὶ αἰσχροῦροι*; prius ad agreste corpus rubicunda cute referre placet.

q) Et quidem ex Theopompi Mirabilibus (*Ἐξαιρετικά*) omnino probabile sit, praeiuisse aliquem scriptorem antiquum, qui, sapientiae praecepta, per mythos et mythica commenta, vt veteres solebant, traditurus, Silenem induxerat variis de rebus disputantem, ex quibus alius aliud memoratum ad nostram memoriam seruauit. [Fuisse in his Pindarum, intelligitur ex Fragmento, a Schol. ad Aristoph. Nub. 223. seruaato (v. inter fragm. Pindari CLI. p. 148.) in quo Silenus Olympo praecepta edit.] Est in his notum illud de vitae miseria apud Plutarch. de Consolat. ad Apollon. p. 115. ex Aristotelis Eudemo. Attigit quoque Cicero Tusc. Disp. I, 48. Sunt vero et alia *μυθολογία*, in his illud apud Aelianum de magno continenti extra nostrum terrarum orbem, de binis ciuitatibus maximis in eo, et de omnibus tristitiae et hilaritatis. Fabulosam hanc Meropidem alii quoque perscrinixerant, vt Strabo VIII. p. 458. C. (p. 299.) ex Apollodoro (Fragm. p. 1106.). Commentus erat is, qui fabulam inuenerat, Silenem a Mida captum, qui ex eo quaesuerat multa de rebus philosophicis. Color quaesitus commento ex eo, quod Bacchicis religionibus imbutus erat Midas, quodque ex Orphei disciplina ille prodierat. Sileni autem persona eras aptissima, quippe qui Bacchi fuisset educator. Antiquior origo fabulae

Satyrus a Mida, fonte vino mixto, vt inebriaret illum r). Quo consilio, id factum sit, hic non memoratur; at, ex aliorum fide, factum est, vt ille caneret, seu doceret recondita sapientiae praecepta. Vnde Virgilianum carmen Sileni ductum est. In Philostrato hoc vnum memoratu dignum est, quod Satyri forma accuratius descripta est s), Midas, vtpote Phryx, tanquam mollis homo exhibetur, mitra cingens comam in cincinnos redactam, stola aurea indutus, thyrsum gestans. Ita inter Bacchi comites eum esse putes; forte et ipsum e Satyrorum genere; qui, cum auriti sint, locus inde fieri potuit fabulae, prominentes aures eum habuisse; quae, serius forte, in Mida in affinas mutatae sunt, aliis de eo variisque fabulis adiunctis, inque iis de auro et avaritia, quarum

E ;

hic

fabulae fuisse videtur ex Thracia, cuius mons erat Bermus, mox Macedoniae, sub quo loca tenebant Briges seu Phryges, antequam in Asiam traiecerant: imperabat iis Midas. v. Herodot. VIII; 136.

r) [*Μίδας αὐτὸν εἶναι τὰ θήρασκον ἐν Φρυγίᾳ περὶ αὐτὰ, ὡς ὄρατο, τὰ ὄρη, — intellige montem Olympum, Galatae, vt seriores appellant. In vno Guelph. est περὶ αὐτὴν scil. Phrygiam. Minus bene.*]

s) [Satyri saltant, non molli et leui, sed acri et multo corporis motu, incuendo tamen; rident blando vultu; Lydas mulieres palpando et deliniendo captant et ad amorem sui alliciunt; porro] *σκληροὶ γράφονται καὶ ἀκρατοὶ τὸ αἷμα*, intelligimus, dura, non molli, cute, et toto corpore rubentes; nullo candore admixto: quod agrestitium corporum, supra vt diximus, proprium esse solet, vt rubeant; *αὐρίβυς προμνῆντιβυς, κόλλαι τὸ ἰσχυρόν*, lumbis non satis carnosus, omnino ferocientes, et cauda equina. Porro Nymphae illud dormienti Satyro, vt apud Virgillum Sileno.

hic mentio non fit. Omnino Midas ad fabulas est referendus, quarum non nisi fragmenta ad nos pervenerunt, amissis iis poetis et scriptoribus, qui plura de eo copiosius exposuerant. Sedes autem fabulae fuit inter fabulas Bacchicas.

**XXIII. Narcissus.** Fabula est satis nota, quam Sophista suo more ornauit. Ad picturae naturam et artem spectant sequentia: Fons est ex antro ortus; antrum Acheloi et Nympharum dictum est; adstant signa e saxo, rudi arte facta t), partim vetustate deformia, vel pastorum petulantia mutilata; os antri vitibus et hederis obtectum; canunt aues; flores roscedi humum obducunt u), quibus apes insident; quod nescias an nimii studii reprehensionem habeat. Erat autem species adolescentis e venatu reducis haec: pedibus stabat decussatim implicitis, iaculum tenens laeva terrae infixum x); dextra in lumbum circumducta, partibus

t) Φαύλου τέχνης τὰ ἀγάλματα. Platonem in Phaedro p. 230. b. (Tom. X. Bip. p. 286.) ante oculos fuisse notauit Olearius.

u) Acumen sophisticum est in verbis: καὶ αὐθι λαυκὰ τῆ πηγῆ παραπέφικεν οὐκ ὄντα, ἀλλ' ἐπὶ τῷ μαιρακίῳ φουμένα. Videntur innui ipsi narcissi, mox demum ex eius sanguine veri Narcissi nascituri. Mox ἡ κηρὴ προστέθηκας, non est aptum, sed pictura in cera. Paulo post egregie emendauit Iacobs: περιμένεις, εἴγε σοι ἡ πηγὴ μύθῳ χρήσεται, cum incommode legatur editum: εἴτά σοι. expectas, an fons, h. e. formae vmbra in aqua, etiam voce tecum loquutura sit.

x) [Hoc non memineram supra c. 2. de Como: v. sup. p. 26. Nota b). Obuersabatur locus Philostrati iun. c. 14. de Hyacintho: ἔσκηκε — αἰοντίῳ δὲ τὴν δόξιν ἐπερίδου.]

tibus corporis sinistris retroactis; scilicet est tenendum, inclinato eum paullulum capite dextrorsum, intenta mente tota, aquam, in qua suam vmbra, ad verum expressam, specularatur *y*), inspicere; dextra ita est applicata corpori, vt brachium non adhaereat lateri, sed incuruato cubito inter brachium et latus vacuum interuallum sit; manus autem interior, seu vola extrorsum versa sit et complicata, ita vt vmbra proiciat ea digitis inaequalem, cum illi modulo suo decreuant *z*). Ceterum os erat suspirantis, et oculus amoris affectum et cupidinem arguebat. Etiam in coma artificis argutiae laudantur; densa ea erat et flaua partim per ceruicem

E 4

cem

*y*) Inde manus imposita est femori, (ὥστα) ἀνασχεῖν τὰ αὐτὸν, vt ille promineat (hac parte), καὶ σχῆμα πρῶταιν ἐκκειμένων γλουτῶν, utque speciem ille praebet lumbi dextri sublatis, διὰ τὴν τῶν ἀριστερῶν ἐκκλίαν, quoniam sinister lumbus recedit.

*z*) Copiosus est Sophista in hoc vmbrae reddendae artificio, satis vulgari. Manum, vola extrorsum versa, digitis paullulum in pugni modum inflexis, vmbra proicere; nemo miretur. [cf. Philostr. iun. c. 14. de Hyacintho stante: laeuum corporis latus, paullulum subductum; chlamyde inuolutus, dextra iacula innixa, ἐκκειμένῳ τῷ γλουτῷ, καὶ τῇ πλευρᾷ διορωμένη. vbi vide.] Dixit parum proprie: ἄλοχα δὲ αἱ ἀκτύνας τῆς σκιάς, διὰ τὴν εἰσω ἐπιστροφὴν τῶν δακτύλων. Paulo post ex argutiis Sophistae sunt ista: δοκεῖ δὲ ἴσως ἀντερᾶσθαι Narcissus, θλασκύσης αὐτὸν τῆς σκιάς, ὡς παρ' αὐτοῦ ἐράται, videt vmbra in aqua se amari ab adolescente. Non mutari debebat in ἐράται. [In superioribus e codd. adhuc sunt notanda: decepit te, ο Narcisse — ἐκτυπῶσάν σε τὸ ὕδωρ, οἶον εἶδας αὐτό, leg. ἐκτυπῶσάν σε τὸ εἶδος, αἶον εἶδας αὐτό. Postea: ἐμπέπρωκεν ἐπὶ τὸ ὕδωρ mss. ἐπιπέπρωκεν. Et: δοκεῖ δ' ἴσως ἀντερᾶσθαι. mss. ἴσως καὶ α']

cem sparsa, partim per aures discriminata, aut in fronte a vento agitata, aut in genas defluens.

*XXIV, Hyacinthus.* Nec hac de fabula, necesse est multa monere. At de statu Apollinis aliquid est monendum: iacet prostratus puer, disco desuper illapso; emissus itaque iam erat discus ab Apolline, qui eius capiti inciderat; stabat Apollo defixus in puerum, casu attonitus. Prospicit haec laetabundus Zephyrus, qui per invidiam Apollinis discum ipse in puerum vento ac flatu direxerat; notat quoque Philostratus Zephyri molle corpus, coronam e floribus, et alas in temporibus; cum alias humeris illae insertae sint, etiam in turri octogona Athenis. Pictor itaque argumentum fegerat ipsam pueri mortem *a)* et Apollinem graui casu percussum. Expressus quoque in tabula flos hyacinthus nondum rubens *b)*. Adiicit alia sophista

*a)* Puer iacebat prostratus: τὸ μὲν κεῖται ὑπ' αὐτοῦ γὰρ τοῦ δίσκου. Λακωνικὸν τὸ μαιράκιον, καὶ τὴν κνήμην ὀρθόν, καὶ δάμον οὐκ ἀγύμναστον, καὶ βραχέστατα ὑπεγῆρον, ἤδη καὶ τὴν ἄραν τῶν ὀστέων ὑπεκφαίνον. Obscuravit sententiam sophisticum acumen. Habitus corporis palaestram arguebat, exercitationem in cursu suspicari licet agnosci potuisse e tibia recta ac crure carnosio ac valido; alterum, quod brachium tollebat adeoque costarum pulcritudinem aperiebat, ad morem eius, qui vulnus capitis inslictum senserit, forte spectat; est tamen omnino recubantis habitus, quo feliciter utuntur artifices, ut *latus nudum* forma sua grata oculis se commendat. Pro ὀστέων elegantiam coniectura ὀσφῶων Iacobi substituit; nam in puerili pulcritudine femora laudantur praecipue.

*b)* Prima capitis verba: ἀνάγνωθι τὴν ὑάκινθον γέγραπται γὰρ, intelligimus de litteris a) flori inscriptis, ut fabula

phista, quae ad factum disci spectant, nil vero ad id, quod in tabula conspicitur c).

## XXV.

fabula ferebat; convenit hoc acumini Sophistae; pergit: *et declarat flos, se ex adolescentis sanguine natum esse. Nec de eo dubitare te finit pratum hoc;* και γαρ ενταυθα εκπέφικεν, όποια της γης άνεσχε; nam nascuntur hic et alii flores, quotquot quidem terra edi solent.

- c) Est in his βαλβις, alias de curricula principio dicta, nunc de eo loco, in quo stat ille, qui discum emisurus est; debuit esse solum paullulum elevatum, quod satis esset ei qui insisteret: βαλβις διαυχασται μικρά, και άποχωρώσα άνι όστώτι. Spectat huc in Helychianis βαλβις — βουνός. Adiicitur causa elevati soli, ut dextro pede et innixus aliquis promineat laevo pede, ut maiore cum nisu dextra discum emittere possit [ea βαλβις elevat sic alterum crus κουφίζουσα θάρτερον τοιν σκαλοιν, ό χρη συνσφάλλεσθαι και συμπρέυσθαι τη δεξιᾳ. Pro συνσφάλλεσθαι omnes tres codd. συνανατάλλεσθαι; recte; vna tolli, elevari. Similem permutationem vtriusque vocis videbis in Homero J. T. 424] Iam pergit idem: discobolum, ait, in iactu caput reclinare in dextrum latus, eo usque, ut latera sua prospiciat, et iacere discum debere, tanquam si e profundo hauriat, dextris corporis partibus innixus. Notissimum est signum Myronis, cuius descriptiones sunt ap. Lucian. in Philopseud. f. 18. et Quintil. II. 13, 10. Convenit prior locus saltem in hoc, quod in dextrum latus reclinatum corpus superius in eo memoratur: άποστραμμένον εις την διακοφόν (sc. χειρα). Sunt quoque nonnulla in Statio Theb. VI, 646 sqq. quae comparari possunt. Aliud fuit signum Naucydis: Plin. XXXIV, f. 19, 19. Iam supersunt signa antiqua diversae classis: alterum genus statu recto: quale est in Pio Clem. Vol. III. t. 26. quod Naucydis exemplum referre coniectat Visconti. Similis est pictura Herculanensis Vol. III. p. 129. (Expressam figuram v. apud Winkelm. hist. Art. T. II. t. 2.) Alterius generis sunt plura, ut in domo Marchionum de Maximis; aliud Londini in domo Town-



**XXV. Andrii.** Narratum est apud Plinium (H. N. II, 106.): *In Andro insula, templo Liberi patris, fontem Nonis Ianuariis semper vini sapore fluere, Mucianus ter Cos. credit. Altero loco (XXXI, s. 13.) additur: statis diebus septenis fluere; si auferatur a conspectu templi, saporem in aquam transire.* Hoc seu impostoris (γόητρος) commentum, seu ex poeta petatum phantasma, tabulae esse puta argumentum. Nec male res expressa. Fluius specie viri cubat, fontem effundens, vrna puta; integra ipse aetate et bono corporis habitu. Pro strato sunt vitium racemi; pro arundinibus fonti adnascuntur thyrsi. Profluentis amnis utraque ripa videas choreas saltantium; alios recubantes, alios cantantes. Sub ostia fluuii in mare exeuntis Tritones vinum cochleis hauriunt; alii vinum bibunt, iisdem cochleis vinum alii efflant, ore tanquam ad canendum cochleae admoto; alii ebrii sunt, alii saltant. Interea Bacchus naui aduectus escensum parat, Satyros, Bacchas et Silenos comites habens cum Ioco et Como d).

**XXVI. Mercurii natales.** Peccat tabula haec in artis praecepta haud vno modo: multo magis, si ex titulo capituli rem aestimes: Natum enim iam Mercuri-

leii; aliud ante aliquot annos repertum, quod a Canoua sculptore reficitur. Creduntur haec esse ad Myronis exemplum facta. Cum Philostrati tabula non consentiunt. [Potuit itaque in tabula ars tertio aliquo modo esse variata.]

d) τὸν Γέλωτά τε ἄγχι καὶ τὸν Κῶμον, Ἰλαρωτάω καὶ Ζυμπορωτάω δαίμονα. vbi Γέλωτ bene redditus est ab Oleario Iocus.

Mercurium tabula et furta tentantem exhibet. Scilicet geritur res in Olympo monte *e*); et primo loco puerpera Maia exhibetur lecto recubans; circumstant eam Horae; ex iis aliae puerum fasciis impoluunt, floribusque conspergunt; nunc altero eiusdem tabulae loco exhibitus esse debuit puer, dum fasciis clam elapsus, Olympo degressus, abigit Phoebi vaccas sub monte pastas; absconditque eas in spelunca, candidas et aureis cornibus insignes. Narrat haec Sophista, ut gesta sunt, non ut picta; addit enim eum redire et in fasciis se abdere.

- e) Quam diuersa haec sint a narratis in Hymno Homérico, facile vnusquisque animaduertet; inprimis in locorum; in quibus haec geruntur, notatione. In hymno Mercurius in antro Cyllenes Arcadiae natus, in Pieriam Theffaliae digressus Apollinis inde armenta abigit; transierat in itinere Onchestum Boeotiae et Alpheum attigerat. Apollo vestigia sequutus inde e Pieria ad Pylum peruenit; Arcadiae hunc esse necesse est, ad Alpheum situm, ut ex hymno intelligas, satis quidem remotum a Cyllenio monte; et inde Cyllenen peruenit. Alia, quae facile aliquis comparare possit, non attingimus. In principio capituli *εὶ δὲ βούλει καὶ ἴχνος αὐτοῦ καταθεῖν, μὴ ἴχνος ἐστὶν τεκμήριον* eius rei, scil. tantum lusus causa furta ab eo exeteri, implectenda est ingeniosa coniectura Iacobfii, καὶ λιχὼν legentis, pro cunis: quas alii hac in re memorant; ipse Philostratus tantum σκάργανω nominat. [ἐπὶ τὴν μητέρα τοῦ Ἑρμοῦ τρέπονται λέχαι κειμένην ms. 25. λιχῶ κειμένην. recte puerperam iacentem. In seqq. abigere dictus puer boues tantum eo consilio, ut Apollinem ludificetur: ἀλλ' ὡς ἀφανοῦθειεν εἰς μίαν ἡμέραν, ἕς τ' ἂν τὸν Ἀπόλλω δάκη τοῦτο. In cod. 77. τὸν Ἀπόλλω δάκη ἐς τοῦτο. etiam hoc recte, ἐς τοῦτο, κατὰ τοῦτο. Elegans iuuentum est, quod nutricum partes agunt Horae; ut Musae apud Theocritum XIV, 53. et Callimach. Fragm. p. 569. CCCCX.]

dere. Inde *tertio* loco exhibetur Apollo expo-  
 lans cum matre Maia, vt sibi reddantur boues, dum  
 interea puer fasciis enolutus clam a tergo dei non  
 sentientis soluit pharetram; qua se spoliatum mox  
 animaduertens ridet Apollo: quo in risu Sophista  
 artificis artem elucere putat. Igitur in hac tabulae  
 parte putandus est Apollo stare ante Maiam in lecto  
 recubantem, verba faciens; a tergo adrepente  
 Mercurio puero et furripiente arcum ex humero  
 suspensum, haud dubie cum pharetra; prorsus vt  
 in Horatio habemus: *puerum minaci voce dum terret,  
 viduus pharetra risit Apollo.* Videant artis periti,  
 an vltima haec pars per se idoneum tabulae argu-  
 mentum praestare possit: Apollo cum Maia agens,  
 arreperente interea a tergo Mercurio puero et ar-  
 cum furripiente.

Verum satis prolusum his de lusibus; gra-  
 uiora sunt ea, quorum causa haec scripta sunt,  
 vt sollennem conuentum in crastinum diem noui-  
 que magistratus auspicia indicamus, quae vt fausta  
 et secunda sint, ex animo precamur. P. P. in  
 Georgia Augusta; pridie Kalendas Septembres  
 c160ccxcvii.

---

V.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE  
 PRORECTOR  
**HENR. AVGVSTVS WRISBERG D.**  
 CVM SENATV  
 SVCCESOREM  
 IN  
 MAGISTRATV ACADEMICO  
**IO. GODOFREDVM EICHHORN**  
 CIVIBVS SVIS  
 HONORIS ET OFFICII CAVSSA  
 COMMENDAT  
 IN KALENDAS MARTIAS MDCCCXCVIII.

*Philoftrati Imaginum illustratio.*

Particula V. Tabulas Libri. I. XXVII-XXXI. Lib. II. I-V.  
 complexa.

**M**artis Romani festae venere Kalendae; Exoriens  
 nostris hinc fuit annus avis: verba sunt, a quibus  
 vna ex Tibulli elegiis exordium ducit. Vt rerum  
 vices sunt variae et mutabiles, iisdem verbis nunc  
 uti licet, Commilitones, in vsus nostros, et si  
 modo paullo diuerso, instant Kalendae Martiae,  
 exoriens nobis unde est academicus annus: saltem crea-  
 tus in priores sex menses magistratus auspicia inde  
 sua ducet, in iis insignia sumet. Nomen quidem  
 Martis

Martis parum cum studiis nostris conuenit; malimus mensem Mineruae aut Musarum esse. Bonum tamen factum, quod nec arbitrii nostri ea res est. Nam si in animum veniret aut liceret hoc nouare: haud defuturi essent, qui, nos populum rerum potentem, (qui et ipse annum mensiumque nomina mutauit,) aemulari, eoque nouas res moliri, plebem concitare, in patriam coniuurare, clamarent: vt sunt homines fanatici et maleuoli, qui similibus de causis, leuioribus quoque, homines litteratos et litteras aconstant tanquam rerum nouarum primam scaturiginem, quam ipsi intra se quaerere debebant; ipsi enim sunt, qui suspiciones, metus, odia, per omnes ordines disseminant; cum enim perspicientiam veri rectique aut nullam habeant aut parum iustam, nec nisi opiniones praeeiudicatas ac temere susceptas de rebus diuinis humanisque animis imbiberint, eas mira cum arrogantia aliis obtrudunt, cumque videant libera esse hominum iudicia, nec dominationi in his esse locum, diis hominibusque irascuntur; minas miscent, et religiones atque imperia peruicacia illa hominum, aliter quam ipsi statuentium, cohaerenti ac dissolui clamant; odia, crimina, calumnias, spargunt, aures diuitum et potentium obsident, suspiciones et metus instillant; conspirare alios ad rerum statum labefactandum vociferantur, libellis quoque diabolariis eadem euulgant; cum ipsi sint, qui furore suo tranquillitatem publicam conturbent, et ad notandos atrocarbone viros innocentes inter se coeant ac conspirent. Neque nostra Academia omnino intacta fuit

fuit ab horum biliosorum et fanaticorum hominum calumniis; quas ipso temporis successu, ut bene provideramus, dispulsas et prostratas esse laetamur. Nobis loci ac muneris litterarumque, quas quisque profiteatur, nomine et causa iniunctum est, et a nobis hoc expectatur, ut, in qua quisque occupati sumus, disciplina, opiniones varias ac iudicia hominum trutinemus, exploremus, et ad rerum veras naturas exigamus: quid mirum, homines litteratos a plebe dissentire? nec semper cum viris etiam perspicacibus et usu rerum doctis consentire? etiam iudiciis ipsos inter se dissentire? etiam in nonnullis errare? falli? Haec ut fiant, ipsa rerum natura postulat, neque humanae mentis vis et facultas admittit hoc, ut ab omnibus eadem sentiri ac statui possint. Enimuero, his dissensibus ac disputationibus vulgus parum mouetur, parum attendit; nec rerum actus ex his pendet. At enim sunt hominum cupiditates ac furor, in appetendo principatu, in superbia et arrogantia, in congerendis opibus, unde luxur et rei familiaris ruinae subueniant, sunt flagitia, corruptelae, vitia; haec illa sunt quae imperia conturbant; et res antiquant, nouantque; atque ea in litteratis et illiteratis partem vigent et regnant. Neque bonae litterae in partem aliquam seu laudis seu culpae veniunt, nisi quod bonis viris recte sentiendi et faciendi, rationes ac modos praebent, malorum hominum ingenia forte acuunt ad reperiendos colores aut causas probabiles, quas prauis suis consiliis praetextant; atqui eas, etiam sine litterarum studiis, reperturi fuissent; uti sine omni litterarum afflatu,

eas

cas reperiunt alii, iique ipsi qui litteras accusant. Contra academiae, Bonae Mentis sacra, cum in statu rerum publico locum et ordinem occupant, ut nec luxu in effundenda pecunia, nec artibus in ea paranda cum aliis certare possint, nec vias habeant ad honores consequendos expeditas, quandoquidem a rerum administratione longissime absunt. Colimus otium, non, quod multi, iners ac deses, sed otium litterarium, a rerum actu remoti ac seclusi; atque in hoc felicitatis nostrae summam positam esse bene perspicimus; hanc nobis per hoc quoque semestre servatam esse integram et illibatam, propitio numine, summorum virorum prudentia, laetamur, deoque immortali gratias agimus, agemusque publice in his sollennibus, quae in diem crastinum indicimus; transferentur enim insignia magistratus academici in domum

IO. GODOFREDI EICHHORN,

collegae honoratissimi, fama doctrinae et ingenii meritisque litterariis clarissimi; quibus nunc additurus est merita ex rerum gerendarum consiliis ac prudentia: quibus ut fortuna secunda adspiret, ita precamur, ut cum iis reipublicae nostrae salutem et incolumitatem coniunctam esse intelligamus. Vestra studia, vestrumque obsequium, Commilitones, ita praestate, ut, quod vobis proficuum et salutare sit, in eo vos nobis quoque gratiam facturos esse arbitremini.

Nunc cum alteri parti officii nostri satisfacimus, Commilitones, ne in cursu subsistamus, pergendum est ad alteram: quam, ut sine offensione

sione peragamus, nec calumniandi ac suspicandi locum faciat argumentum ipsum, materiam tractandam suscepimus a bonis litteris haud alienam, cum artium ingenuarum elegantia coniunctam, dæm *Philostrati Imagines* ita perlustramus, vt, seiunctis et semotis iis, quae pigmenta ars rhetorica adiecit, tabularum ipsa argumenta eruamus, quidnam et quomodo pictum in tabulis fuerit, probabiliter assequamur.

*Tabula XXVII. Amphiarus.* Vnus ille e septem ducibus Argiuorum in bello ad Thebas, idemque vates, fuga facta, cum iam telam infectum tergo esset excepturus, terrae hiatu facto conspectui subducitur. Nunc ille bigis fertur; equi candidi, sudore, puluete, spuma oris, anhelituarium, iubaeque iactatione, cursum concitatum testantur: quae si pictor scite reddidit, non imperitus ille artis habendus erat. Amphiarus curui insistit, armatus, capite tamen, vtpote vates, nudo, et laurea corona circumdato, ipso adspectu sacrum se et fatidicum ferens. Iam vt locus declaretur, in quo res gesta est, vna cum euentu, adiuncta sunt plura; appositus est Oropus heros, conditor vrbis Oropi in finibus Atticae et Boeotiae ad mare sitae; in conspectu recessus, Amphiarai sacrum antrum; affidet Veritas, candido amictu; apparet porta Somniorum, nam oraculum Amphiarai constitutum post eius mortem est per somnia; et ipse Somnus membris quiete solutis, veste candida super nigra indutus, cornu tenens manu. Ingeniose in his concepta sunt animo

Vol. V. F nonnulla;



nonnulla; qua tamen arte ac sollertia in fumam argumenti ab artifice recepta, et ad unitatem, quam artis subtilitas postulat, redacta sint, haud apparet. Sigillatim monenda in marginem reuicimus a).

## XXVIII.

- a) Fabula ipsa est ex celebratissimis in antiquitate. Delphis quoque Amphiarans inter duces Argiuorum stabat ex aere, curru tamen iuxta posito, cui non ipse, sed Bato auriga insistebat, Pausan. X, 10, 2.

Bigis eum insistere monet Philostratus, non quadrigis, quibus heroes in bello Troiano nonnumquam sint: τὸ γὰρ ἐπὶ τεττάρων οὐκ ἔστιν ἡρώσι διὰ χαιρὸς, εἰ μὴ ἄρα Ἐκτορι τῷ Θρασί. Ultima haec ab interpolatore esse profecta, censebat Valkenarius ad Eurip. Phoen. p. 19. Enimvero non Philostrati haec est interpolatio, sed loci in ipsa Iliade Θ, 185. qui versus non est Homericus, sed rhapsodi. At in seqq. rediit dum nullus, πλὴν Ἀδράστου καὶ Ἀμφιάραω. Atque nec hic rediit; tollendus adeo. [Bigae ferunt Amphiarum ἐκ Θεβῶν ἀκανιόντα. Dictum de fuga, τοὺς δὲ λοιποὺς Καδμεία κατέσχευε, expressum est ex Iliad. Γ, 243. τοὺς δ' ἤδη κάτεχε Φυσιζοὺς αἶα etc.]

Vix vera sunt illa: γράφει δὲ καὶ τὸν Ὀροπὸν νεύσαν ἐν γλαυκοῖς γυνκίοις. τὰ δὲ ἐστὶ Ξαλάτται, mendium inter glaucas mulierculas; maria autem (denotant) istas. Quam inepte! Fuisse videtur ἐν γλαυκοῖς λιματίοις. τὰ δὲ ἐστὶ Ξαλάτται, caeruleis Oropus heros indutus est vestibus, qui marinus color est. Erat autem vrbs Oropus ad mare sita. [Nofter Sophista eam ἐν τῇ Ἀττικῇ collocavit. Pro ea Psaphidem seu Psophidem, nam corruptum nomen est, memorat Strabo IX. p. 612. αἶτα (post Rhamnuntem) Ψωφίς ἢ τῶν Ὀροπίων. ἐνταῦθα δὲ που καὶ τὸ Ἀμφιάραον ἐστὶ sqq.]

τὸ Φροντιστήριον τοῦ Ἀμφιάραω. ita appellat Sophista hiatum terrae: ῥῆγμα ἱερὸν καὶ Ξεῖδος. forte quod ad eundem aedicula fuit, in qua sedebant ii, qui somnium expectabant. Pausanius quidem lib. I, 34. nil nisi templum et in eo incubationem memorat; verum in oraculo Trophonii, quod accurate descripsit,

*XXVIII. Venatio.* Non male instituta est pictura haec. In medio venantinum ex equis, est pulcher adolescentulus, quem observant ceteri et colunt;

F 2

scripsit, IX, 39. paria occurrunt. Creditus vulgo est hic hiatus terrae esse idem, per quem Amphiarus ad inferos descenderat (Pausan. I, 34.). etiam duo alia loca eadem fama se tuebantur, Harma in Boeotia in agro Tanagraeo: Pausan. ibid. et IX, 19, 4. [Secundum haec fuga Amphiarai utique fuit paullo longius producta inde a praelio ante Thebas; apud Pindarum in ipso praelio Periclymenus eum insequutus in eo erat, ut hasta tergum transfigeret: Nem. IX, 57-61 sq. cf. X, 14. 15.] et alter utique locus haud longe a Thebis ad viam Potnliis ad Thebas ducentem; v. Pausan. IX, 8. Sed sanum Amphiarai ex loco propiore ad Thebas esse ad Oropum traductum ipse Strabo observat lib. IX, p. 619. ἐκ Κνωπίας δὲ τῆς Θεβαϊκῆς μεθίστρεμένον δέυρο τὸ Ἀμφιάρειον. De Cnopo locus, a Casaub. laudatus, est in Scholiis Nicandri ad Ther. 889. p. 49. (41.).

Somnus veste indutus est candida super atram iniecta; additur: τὸ, οἶμαι, νύκτωρ αὐτοῦ καὶ μεθ' ἡμέραν. Obscurum hoc, et excidisse videtur aliquid; sensus est: spectare hoc eo, quod noctu, et die exacto, Somnus nos opprimit. Porro Somnus cornu tenet manu: ut qui insomnia per veram portam inducere soleat, ἔχει καὶ κέρατα ἐν ταῖν χερσίν, ὡς τὰ ἐνύπνια διὰ τῆς ἀληθοῦς ἀνάγων. Supplendum τῆς ἀληθοῦς πύλης. Miro modo petit hoc Philostratus a portis Somniorum cornea et eburnea: de quibus v. Excurs. ad Aeneid. VI. Quidni reputabat cornu Somni, quo somnum in mortales effundit! ut toties apud poetas, ut statim in Thebaide II, 143. 4. *Illos post verbera fessos exceptamque hiemem, cornu perfuderat omni Somnus.*

[In principio capituli: ὑπὸ τοῖς ἥρωσι διὰ χεῖρας bene addit ἦν Guelph. 74. cum edit. Iunt. πρότερος μὲν οἶμαι Cod. 29. πρότερον, et paullo post ὑπὸ τοῦ ἰδρωτός. et in extr. pro ὡς τὰ ἐνύπνια, miro lapsu, τὰ ὑπνια.]

colunt; describuntur singulorum habitus, quo colore fuerint, et equi; imprimis adolescentuli, equi forma, phalerae, chlamys, apparatus venatorius. Profiluerat aper ex latebris excitus, qui leuiam vulnere ictus in paludem et in medium lacum se proripuerat; eum persequitur adolescens cum quatuor canibus; minantem illum ictum iaculo transfixerat; pictus erat adolescens eo statu, quo iaculum emiserat, capite ad dextram inclinato, ut omni corporis vi iaculum emitteret, quod in apri parte ea haesit, qua humeris collum iungitur. Occupat sunt canes in fera ad ripam deducenda, inter acclamationes adstantium b).

XXIX.

b) Expresserat pictor etiam vastationem agri per apri incursum factum. Aprum iam iaculo transfixum ab iuvene venatore constituere argumentum tabulae, recte videmur perspexisse ex parte nouissima capitis. Adolescentulus ille est *ἐρώμενος* et qui cum eo venatur, *ἐρωστος*. Exposuit rem Sophista non modo viuide, tanquam viuidissime ab artifice reddita, verum deliranti similis et cum parenthesis. [Conuersi in puerum sunt omnes. *τί δὲ παρ' αὐτῷ ἐπέστραψε.* Guelph. 77. *παρ' αὐτό, hoc recte, ad μωραίων.* sed malim quoque *ἐπ' αὐτό.*]

In ornatu equorum describendo locus est notabilis p. 864. ubi declarat picturam in aere inuictam, encausticam appelles. nos *Email*. *Argenteis equi ornati sunt frenis, Phrygii operis; aureae autem phalerae sunt: Aiunt barbaros Oceani accolas istos colores aeri infundere ignito; colores vero coire, et indurescere, et quae picta sunt seruare.* ταῦτα φασὶ τὰ χροῖματα τοὺς ἐν Ὠκεανῷ βαρβάρους ἐγχεῖν τῷ χαλκῷ διαπύρω, τὰ δὲ συνίστασθαι καὶ λιθοῦσθαι καὶ σῶζειν αὐτὰ ἐγρᾶφι. Britannos designari existimamus; nam si Galliae oram borealem declarare voluisset, τοὺς ἐπ' Ὠκεανῷ βαρβάρους dixisset. Putabamus vestigia inesse operis encaustici,

XXIX. *Perseus*. Etiam in hoc attendendum est, momentum actionis diuersum esse ab eo,

caustici, quod nos *Email* appellamus; retudit tamen impetum maturum iudicium Collegae, quem honoris causa nominamus, Io. Beckmanni, de huius artis inuento inter veteres dubitantis et Oleario adstipulantis, qui (ad Vit. Soph. I, 25, 2, 17.) verba ad artem incoquendi album plumbum operibus aereis refert ex loco Plinii XXXIV. l. 48. (Nos dicimus, *stanno inducere*, *verzinnen*. v. Beckmann. *Geschichte der Erfindungen*. IV. Bd. p. 361.) Sane conuenit: τὸ ἐγγεῖν τῷ χαλκῷ διαπύρω, quod Plinii *incoquere* est, conuenit τὸ συνίστασθαι et λιδοῦσθαι, nam refrigeratum plumbum indurescit; at τὰ χρώματα colores infundi et incoqui, et colores seruare ἀ ἐγράφη, quae पिθα sunt, difficultatem faciunt, si ita acceperis. Verum versamur in scriptore verbis improprie et noue ubique vteute; hic etiam perturbate; nam obscurum est, ad quodnam ex anteodentibus referenda haec sint; vix ad aureas phaleras, sed ad *argentea frena*; iam *colores* pro singulari dicere potuit, vt sit color albus, et γράφασθαι improprie forte de albo colore, quo aes erat inductum. Est quoque de purpurae e luce et umbra variatione locus ingeniose scriptus eadem pag. extr. τῷ τῆς Ἰδης ἀνδρι, verbis locum Iliados de Iunonis amplexu (ξ, 347 sqq.) respicientibus, quae bene illustrat Iacobs: cum ea purpura sit nigricans, splendorem accipit a sole, et in floridum colorem mutatur: hunc floridum colorem appellat ἀνδρος, et, vt notionem amplificet, flores omnes Idae natos arcessit.

p. 805. καὶ ὑπὸ τοῦ ἵππου ἐπῆρται adolescentulus, καὶ συνήσιν, ὅτι ἐράται. Quid hic sit ὑπὸ τοῦ ἵππου ἐπάρασθαι, vix intelligas. Fuit ἐπῆρται, quod sensus postulat, vt et vertitur, *equo superbit, seque amari intelligit.* atqui hoc est ἐπαρσθαι, [Paullo ante ὅτε ἀτακτῆση ἢ κόμη. Guelph. 77. ἀτακτῆσαι. in quo etiam ἐπῆρται legitur. Paullo post canes οὐχ αἰ δῖνα ἀγχαδα μόνον idem mellius quam μόναι. Mox: καὶ μὴ δαδίστα. ἔχονται (excidit puto δα), μετὰ τὴν εὐχῆν, τῆς θῆρας. Postea: κείρια μὴ ἐντυχόντων, corr. κείρια,

eo, quod in aliis operibus est narratum. Caesa enim iam bellua Andromeda liberatur; inuento tamen nouo. Nam in notis signis, etiam Walmodeniano, vt quoque in notis anaglyphis, Perseus ipse vincula soluit; at in hac tabula Amor Andromedam rupe liberat; Ceto in littore proiecto et mari e sanguine rubente. Perseus in herba sedens recreat se aerae frigore; seposita Gorgone; porrigunt ei lac et vinum pastores Aethiopes; ipse, laeua cubito nixus, intuetur puellam, chlamyde purpurea a vento sinuata, guttis sanguinis belluae adspersa; pulcher ille et ex labore suffusus ora rubore, venis intumescens, anhelanti similis. In Andromeda formae gratia addita erat ex ipso casu: vix ipsa rebus fatis fidere, cum stupore gaudere, Perseo arridere c).

XXX.

*καίρια*, pro *κίριας*. letali vulnere. *καί ἐς τὰ δάξια κλίνας*. idem codex, *μετακλίνας*.]

Ibidem in apparatu venatorio sunt *προβόλια*, *venabula*, quae iam sup. tab. II. vidimus; vbi nodum in scirpo quaesitum esse, sero intelligimus; nam Comus ibi, herois more in signis, manum habet impositam, admotam, venabulo; *τὴν ἀριστερὰν προβόλια ἐπέχων*. Mox haud longe a loco venationis abesse facellam Dianae narrat, *καὶ ἄγαλμα λέϊου ὑπὸ τοῦ χρόνου*. quale hoc esse putabimus? si e ligno aut e lapide est, corrosus potius erit longo tempore, non laenigatus. Inueniet aliquis meditando aptius vocabulum. Statum iaculantis iaculentius descriptum vide ap. Xenoph. de re equestri c. 12, 14.

- c) Aethiopes memorat Philostratus e vulgari interpretatione nominis Aethiopum et Indorum ad vetustatis ignorationem geographicae. Quae vulgo in Phoenicia ad Ioppen euenisse narrantur, ad Aethiopiam retulerunt alii, ex incerta notione nominis Aethiopum  
et

**XXX. Pelops.** Narratur ille a Neptuno quadrigas accepisse, ut Hippodamia potiretur, cuius nuptias pater Oenomaus, Pisae rex, ei proposuerat, a quo cursu victus esset, morte victo indicta. Momentum, quod tabulae argumentum constituit, est huiusmodi: Escenderant iam mari

F 4

equi

et Indorum; sic Apollodor. II, 4, 3. et nos. [Tollenda est in cap. principio interpretatio, quae sensum interuertit, qui hic esse debet: *non hoc est subrum mare; non Indi; sed Aethiopes; et est Graecus homo in Aethiopia.* Erant quoque in Cod. 77. adscripta verba: τὸ πᾶν τοιοῦτόν ἐστι (totā sententiā haec est). σὺ μὲν νομίζεις ἴσως κτλ. ἐρυθρὰν θάλασσαν εἶναι ταύτην. διότι βεβαμμένην αὐτὴν ὄρας ὑπὸ τοῦ σίματος τοῦ κήτους. ἀλλ' οὐκ ἔστιν, καὶ τὰ ἕξῃς.] Hinc Ἀτλαντικὸν κῆτος h. l. quasi sedes fabulae esset in occidentali Africae littore; est enim inter antiquissimum mythorum genus referendum, quidquid de Perseo narratur, et Perseis carmen debuit esse vetustissimum: quae ex ipsa rerum narratarum natura facile colligas.

Amor iam iuuenis pictus erat: ἡγάραπται πηνηός μὲν, τὸ εἰωθός. νεανίας δὲ παρ' ὃ εἰωθός. Ergo iam Philostrati aetate Amorem iuuenili aetate exhibere desierant artifices?

Andromeda candida erat facie, etiam inter Aethiopes. [Dicitur illa forma vincere vel Ἀυθὴν ἀβραγ, καὶ Ἀρθίδα ὑπόσεμον, καὶ Σπαρτιατὴν ἐρρωμένην. Ita puellae Lydiae mollitie, Athenienses gravitate, Spartanæ corporis firmitate insignitæ erant.] Quod Aethiopes rusticolas accolentes et lac cum vino præbentes Perseo apposuit pictor, e nostris moribus non est diiudicandum. Quod illi *ρίζῃ oris διδυλλο* rident, *βλοσυρὸν μισιδίωντες*, et *libere gaudent*, et *inter se similes plerique sunt*, non indoctum pictoris est commentum. [In extr. ἐπιλαμβάνοντος τούτου αὐτὰς. ms. 77. doctius, ἐπιλαμβίνου τούτο αὐτὰς.]

equi in littus; adstat equis Pelops, cuius manum Neptunus tenet, in eum intuens, et salubria monens. Laudatur forma adolescentuli vix puberis, mollitie Phrygiam patriam prodentis; toto corpore vestiti, nudato tamen humero eburneo, hoc est candore eximio, qui noctu tanto magis elucescebat. In equis artem quaerit Sophista sigillatim in hoc, quod quatuor equorum pedes haud confusi sunt, et quod equorum quisque alio statu exhibitus est; vnus enim coercetur, vt stet inuitus, alter pulsat vngulis solum, tertius obsequiosum se sistit, vltimus adhinnit Pelopi. Neptunus forma Pelopis delectatur d).

XXXI.

d) Mythus ex Pindari prima Olympica notus est. Philostratus *Lydum* prodit Pelopem, qui e Phrygia fuit, confusus multorum exemplo Phrygibus et Lydis. Haud dubie vera est lectio: Pelops Ἀλφειὸν πνεῖ, pro ἀφνειὸν, iam toto animo infixus est in cursu ad Alpei ripam. Sequentia laborant, quod notauit iam Valkenarius ad Herodot. I, 132. p. 66. 41. nec emendauit: βλέπει δὲ ἡδὺ καὶ μετέωρον, ὑπὸ τοῦ τιάρρα ἐπισοβεῖν, ἧς, οἷα χρυσᾶς λιβάδας ἢ κόμη τοῦ μαιρακίου ἀποστρέφουσα, μετώπῳ ὁμολογεῖ. Videntur sic constitui posse: βλέπει δὲ ἡδὺ, καὶ μετέωρον ὑπὸ τοῦ τιάρρα ἐπισοβεῖ, οἷα τε χρυσᾶς λιβάδας ἢ κόμη τοῦ μαιρακίου ἀποστρέφουσα μετώπῳ ὁμολογεῖ etc. obtutu est iucundo, et sub tiara in sublime se effervere; et tanquam aureas guttas distillans coma adolescentis respondet fronti; scilicet vtraque madescit sudore. ἧς male adscriptum erat ad τοῦ τιάρρα: quippe quod feminino genere efferi solet. Paulo ante: καὶ ἀναφάρρα αὐτό, non τὸ μαιρακίου, sed, τὸ ἔργον αὐτοῦ.

Mox barbarorum morem laudat, hoc est Phrygum seu Lydorum, quos vocat, totum corpus vestimentis operientium: recentioris adeo moris sunt signa Paridem aut Atyn referentia vestimentis in aluo et femori-

**XXXI. Xenia.** Est haec tabula vnica sui generis in toto Philostrato; nam quae altero libro inscripta est eodem Xeniorum nomine, lib. II. tab. XXVI. non prorsus eiusdem est argumenti, accedentibus scilicet animantibus. At ea tabula, in qua nunc versamur, nil nisi fruges exhibet; vt prorsus sit ex eo genere tabularum, quas nos nomine hinc ducto denotamus. Nomen Xeniorum ex eo inscriptum est, quod inter munera hospitibus apposita vel missa erant poma omnis generis. Quae tamen in descriptione a Philostrato facta desiderantur, sunt ea ipsa, quae iudicium de arte operis et laude constituunt; nam quo ordine haec disposita, aut quomodo colores variati inter se et ad certam rationem temperati fuerint, haud apparet. Promiscue et aceruatim omnia in solo dispersa esse putes. Nam in ipso solo ficus foliis viteis impositas cerni ait, iuxta eas ramum ficis grauidum; nucibus totum pauimentum est infratum, pira piris sunt accumulata, mala malis; sunt et cerasa. Inter haec visitur calathus vuis plenus; praeterea in foliis ficulneis mel, in aliis calcus recens; appositi lactis crateres. Est post haec omnia

F 5

aliquid,

femoribus discissis; vt nudum corpus entescat. In his verba sunt: γλαυκόν, και στέρνα, και ὅσα περι γουνοῦ τοῦ Πέλοπος ἐλέγχῃ ἄν. vert. *Nates et pectus et quascunq; de nudo Felope dici possent; tegit pectura.* Noua loquendi forma, ἐλέγχειν περι τινοσ. de aliqua re prodere aliquid. [Immo vero ἐλέγχειν τινοσ. Sensus: Quicquid nudi est, occultit vestis. Lege ὅσα περι. Pro ἐλέγχῃ ἄν ms. 77. inscite ἐλέχθη ἄν. Melius idem in cap. princ. articulos addit: τοὺς τῆς Ἰπποδαμείδης et τοὺς τῶν μυηστῆρων.]



aliquid, in quo iudicium auctoris desideres, quod nulla anni ratio est seruata in fructibus seligendis; nam ficus maturae et crudae, eadem in congerie, eodem in ramo, sunt cumulatae e).

*Lib. II. Tabula I. Puellarum chorus hymnum canens ad aram Veneris; cuius signum adstat eburneum, deam nudam referens. Extare illud et prominere in tabula narrat auctor; et recte in laude operis ponit. Ornata est dea gemmis, in monili*

a) Multus est Sophista in ornandis per ornatissima verba e poetis et rhetoribus delecta fructibus. In his est de ramo ficulno: *σκιάζει δὲ αἴνα* (ficus quas ipse habet), *τὰ μὲν ὠμά καὶ ἐλύθους ἔτι, τὰ δὲ ῥυτὰ καὶ ἕλωρα, τὰ δὲ ὑποσέσηρα, παραφαίνοντα τοῦ χυμοῦ τὸ αἴθος*. Vertitur: *ficus inumbrat, partim quidem crudas et grossas, partim vero rugosas et exoletas, partim hiantes quodammodo, succique florem offendentes*. Grammaticum non est *ὑποσέσηρα*, saltem deb. *ὑποσέσηρα*. sed leg. *τὰ δὲ ὑποσέσηρα*, aliae hiant. [Sicque legit ms. 25. at in ms. 77. est *ὑποσέσηρα*.]

Sequitur: *τὸ δὲ ἐπ' ἄκρῳ τοῦ ὄζου στρουθὸς διορώσκειν*, argutias exprimit in opere, quod in summo ramo ficus aliquot perfossas adumbravit; quia passer solent has arrodere rostro: quo ipso suauiores illae redduntur. Non vero passer appositus erat, ut Vigenierius putauit.

Paullo post: *Cerasi haec munera: fructus ecce, ratiomatim in calatho congesti*. *κεράσου δὲ ταῦτα δῶρα, ὁπίωρα τις αὐτῆ βοτρυδὸν ἐν ταλάρῳ*. Non haec cohaerent. Interpungendum: *κεράσου δὲ ταῦτα δῶρα. ὁπίωρα τις αὐτῆ βοτρυδὸν ἐν ταλάρῳ*; interrogatiue.

Ingeniosum illud, quod calathus uvis plenus ex viminibus viteis est contextus. Mel impositum est ficulis foliis latens adhuc in fauo, sed exsudans et efflorescens: quod de succo ex percoctis ficibus accipit Olearius.

monili puta vel armilla, non colore distinctis, sed pelluciditate notabilibus, Ara est ture ardens. Choragus est anus non ingrata forma senili, servans aliquid e pristino aetatis flore. Puellae omnes pulchrae; vestes cingulo cinctae, variegatae, colorum diuersitate, vt adspectu ea iucunda sit, haud indocte temperata. Pedibus incedunt nudis; vt-pote in loco herbofo intra myrretum, in quo sacrum fit. Canunt illae; et canunt, quod asseuerat Sophista, carmen Sapphicum; diuinare quoque sibi videtur argumentum cantus, laudes Veneris nascentis. Accinit Amor, et neruus in arcu remissus resonat ad numeros, tanquam nerui in lyra; magis argutum et plane sophisticum est, quod ille mobiles voluit oculos tanquam rhythmum aliquem meditans. Anus choragus manibus subplodit canentibus et toruis adspicit vnam e puellie edentem vocem dissonam f).

## II.

f) Argumentum haud insuave; quod a nostris hominibus nostra arte redditum placere possit. Signum stans ἐν ἀπαλοῖς μυρρίνωσιν, in myrreto, Venerem nudam exhibet: καὶ τὸ μὲν σχῆμα τῆς Ἀφροδίτης, αἰδοῦς γυμνῆ καὶ εὐσχημῶν. vert. pudore nudata est omnis, et vndiquaque decora. Qui Venerem Medicream in animo habet, expectabit deam esse nudam μετ' αἰδοῦς. Jacobs emendabat: ἰδ' ὡς σεμνὴ καὶ εὐσχημῶν. Nos interpungimus: καὶ τὸ σχῆμα τῆς Ἀφροδίτης, αἰδοῦς γυμνῆ καὶ εὐσχημῶν. habitus deae, seu status, est habitus pudoris; est enim illa nuda et statu corporis decenti. tegit enim pudenda.

Porro ex eборе signum est; quae eboris tradendae ratio fuerit, ex verbis patet: ἢ δὲ ὕλη, συνδίκη μιμικτός ἐλίφαντος. ex sectis eboris tessellis coagmentatis confectum est signum: quam ad rem declarandam

II. *Achillis nutritio.* Achilles adhuc, tenellus, captum cursu hinnulūm apportans; stans ante Chironem Centaurum nutritorem, pedibus anterioribus in humum deflexis sinu poma, et dextra fauam mellis,

dam iam aduocatus est locus in quaestione de signis eburneis, qua arte elaborata fuerint. (*Antiquar. Abhandl.* II. Bd. p. 155 f.) Illustrat rem versus Valerii Flacci II. 465. Hestione vident in rupe belluae expositam *Exanimam veluti, multa tamen arte coactam, Moeret ebur.* Vbi non est *coactum* moerere; sed est signum tessellis et laterculis eburneis coagmentatum. *μωμυκάναι, συμμαμυκάναι* dicuntur tessellae conglutinatae, ideoque coniunctae, coeuntes. Quod diximus, *eminere e tabula* figuram Veneris, sic eloquitur Philostratus: *ἀλλ' οὐ βούλεται γεγραφοῦσαι δοκῆν ἢ θεός, ἐκπαιται δὲ οἷα λάβεισθαι.* quod alibi est *τὸ ἐξέχον*, bene illustratum ab Oleario ad Apollonii Vitam II, 20, 17.

Obscurum est, quo sensu dicta sint illa, quae praecipuum artis constituere videntur; *τὰ γὰρ συμβαινόντα οὐ μὴ γραφόντες, οὐκ ἀληθεύουσιν ἐν ταῖς γραφαῖς.* Versum: *nam qui ea pingendo non expriment,* quae contingere solent, illi in picturis minus vere imitantur. Obscurum est, quatenam illa sint. Praecesserant verba de vestibus puellarum vario colore distinctis, vt et ipsa aliud pratum referre viderentur: *λειμών δὲ ὁ περὶ τὰς ἐσθῆτας, καὶ τὰ ἐν αὐταῖς χρώματα, καὶ ὡς ἄλλο ἄλλω ἐπιπρέπει, δαιμονίως ἐκμυκίμηνται.* h. c. colores eo cum dilectu adhibiti, vt alter alteri nouum splendorem ac decus addat. Sunt ergo *τὰ συμβαινόντα*, scil. *χρώματα, colores congrui*, qui inter se conueniunt, consentiunt; vt *συμβαίνει τοῖς λόγοις τὰ πρῶματα.* [Quae de Amore, neruo arcus accinente, sequuntur, inepti sunt acuminis. Illa autem *ταχεῖς τὰ οὐφθαλμοὶ τοῦ θεοῦ, βυθμόν τινα, οἶμαι, διαγοῦντες*, absurda, corrige: *διανοοῦντος*, scil. αὐτοῦ. Tum ad puellas redit. *τὴ δῆτα ἄδουσι;* Et illae Veneris ortum ex manu, sed *ἐπιβροῆ τοῦ οὐρανοῦ*, seu potius *Οὐρανοῦ*, ex Coeli virilibus, declararant ipso gestu, oculis in caelum sublati et manibus subtus in terram flexis.]

mellis, puero praebentem. Exhibitus a pictore puer tenellus, fetoculus, pedum etiam celeritate valens; tibia recta, manus validae ac nervosae; iracundiae signa iam in pueri ore apparent, vt tamen placabilem agnoscas et mitem indolem; chlamyde indutus est purpurea. Conuersus in eum vultu blando Chiron, in quo eminet natura mansuetâ, iustitia et prudentia temperata. Agitur res ante antrum Chironis.

Hactenus argumentum bene se habet, simplex, et hæud infelici arte, quantum intelligitur, expressam, etsi multis verborum ornamentis a Sophista oneratum. At quis expectet huic ipsi argumento adiunctum esse in eadem tabula alterum, quod ita se habet: conspicitur e longinquo in campo currens idem Centaurus Chiron, cui puer Achilles infidet, equitare edoctus g).

## III.

g) In Achille et in Chirone omnia ad mythum et poetas bene sunt expressa. Achillem alloquitur Sophista: καὶ ἀγαπᾶς, ὦ Ἀχιλλεῦ, μικρὰ δῶραί ἰον, *amas parua munera*; sed in iis acquiescis, contentus sedes. Respicit versum Iliad. A, 167. ἐγὼ δ' ὀλίγον τε φίλον τε ἔρχομαι ἔχων ἐπὶ κῆρας, ἐπήν καὶ κάμω πολεμίζων. In Achille puero laudantur signa roboris maturi: εὐθεῖα κνήμη, ἐς γόνυ αἱ χεῖρες. ἀγροδαὶ γὰρ αὐταὶ πομπὸν τοῦ δρόμου. Acute Jacobs suspicatus est inesse vitium in ἐς γόνυ, et emendat εὐτονοὶ δὲ αἱ χεῖρες. Olearius quidem "nempe currentes corpore prorsum inclinato manus ad genua demittunt." At currentes manus lateribus aut applicent aut iactant et librant. Hactenus illae πομπὴ τοῦ δρόμου, adiuuant cursum bene libratae. Nec ille nunc est in cursu, sed adstat redux a cursu. [Contra Böttiger V. C. (Vasen-

III. *Centaurae.* Habet haec tabula, quod antiquitatis forte notiones illustret; ab arte parum commen-

(*Vasengemälde I. 3. p. 144. 5.*) tuetur lectionem receptam, obseruans e Mercuriali cursus exercitatione attenuari membra. Saltem dixerim: obseruatione forte veterum constituisse, manuum longarum vsu in cursu proficuum esse, dum eae, librando corpus currentis, motum adiuuant; quemadmodum ad saltum iactare brachia solemus.] Achillis chlamys est purpurea; genus purpurae curiose declarat' Sophista: καλή γὰρ (ἢ χλαμύς) καὶ ἀλιπόρφυρος καὶ πυραυγῆ, ἐξαλλάττουσα τοῦ κυανῆν εἶναι. atque in nigricantem vergens, διαφέρουσα, a caeruleo seu nigricante purpura. Proprie est: ἐξαλλάττουσα (τὴν χλαμύδα) τοῦ κυανῆν εἶναι. clarius esset forte: τὸ, κυανῆν εἶναι, scil. αὐτήν.

In sequentibus: κολακίαι αὐτὸν ὁ Χείρων, οἷον λέοντα πτώνας ἀρπάξῃν καὶ νεβροῖς συμπέτεσθαι: leonem fugauerat Lennep cum Valkenariorum, vt legeretur: οἷον τὸν λέοντα πτώνας ἀρπάξῃν, utpote qui iam possit leporos et hinnulos cursu assequi et capere. Intercessit tamen Jacobs Exercit. crit. P. II. p. 96. [Idem Achilles νεβρὸν ἡρηνῶς ἦκει παρὰ τὸν Χείρωνα καὶ ἀπαιτεῖ τὰ ἄλλα. Adumbrata haec ex Pindaro Nem III, 30 sq. sed heroico spiritu ad humilia depresso: nam ibi leones et aptos venatur: σώματα δὲ τὰρὰ Κρονίδαν Κένταυρον ἀσθμαίνοντα κόμιζεν. Schmidtus σώματι ἀσθμαίνοντι reflexerat. Hoc vero est, lyrica ad vulgaria reuocare. σώματα pro ipsis hominibus et feris poni in poetis obuia res est; et Achilles feras cursu assequutus ad Chironem apportabat spirantia; vt h. l. νεβρὸν ἡρηνῶς.]

Supereft obseruatio ad artem spectans: in Chirone equum cum homine commissum pingere, nihil habere singulare ait; at in commissura ipsa magnam pictoris artem requiri, vt intuentem fugiat ea, nec facile deprehendatur, qua in parte equus in hominem abeat. ὁ δὲ Χείρων γέγραπται μὲν ὅσα Κένταυρος, ἀλλὰ ἴππον ἀνθρώπου συμβαλεῖν (Cod. 25. συμπλέκειν) Σαῦμα

commendanda esse videtur. Zeuxis vnam Centauram pinxerat; at hic videmus plures pictas per aream sparsas vna cum liberis, seu pullis. Erat in tabula mons Pelius, in eo fraxini, fontes; iis accubant Centaurae, cum pueris, infantibus et adultis. Centaurae celebrantur propter formae pulchritudinem; ita vt superne pro Nymphis aut pro Amazonibus, equo insidentibus, haberi possint. Est etiam femineum corpus iunctum cum equis variorum colorum; candidi, flauī; atque etiam emergit candida ceruix ex equis nigris. Ita vero commissura vtriusque naturae tanto difficilior esse debuit h).

## IV.

ἄστυμα οὐδέν. συναλεῖψαι μὴν καὶ ἐνώσαι καὶ διαδοῦναι, ἀμφω λήγειν καὶ ἀρχεσθαι καὶ διαφεύγειν τοὺς ὀφθαλμοὺς, εἰ τὸ κέρμα τοῦ ἀνδρώπου ἐλέγχουσι, (si, ubi homo designat, oculi quaerunt) ἀγαθοῦ οἶμαι ζωνγράφου. [καὶ τὸ τοῦ Χαιρωνος ἦθος ἐργάζεται μὲν καὶ ἡ δικαιοσύνη. Exciderunt hic nonnulla quae in codd. et ant. edd. habentur. καὶ τὸ ἦμαρον δὲ φαίνεσθαι τὸ τοῦ Χαιρωνος ἦθος. In extr. ὀχλήσῃ ποτὲ ἐπὶ ξάνθου. cod. et edd. καὶ ποτὲ.]

[Quae inde sequuntur: ὁ ἵππος ὀξύς ἄρα καὶ ἀφαιραῖ, sūt potius, vt antea leg. ἀφαιραῖν, γέλωτα, sqq. vt sensum habeant, respicere putanda sunt ad antec. καγχάζοντι αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἦθουσθαι. delectatus equi celeritate puer metu expallescere poterat; si ille efferatus exultabat.]

h) Manifesta in his est aemulatio Luciani in Zeuxi, quae tamen aperte arguit, quanto superior Lucianus fuerit ingenio, iudicio et arte. Otium bene collocabit, qui vtrumque locum comparet, ad suum ipsius sensum recti et pulchri acuendum. [Multam lucem affusam videbis in laudata modo Böttigeri interpretatione Vasis picti; vt et de Centaura p. 151.] Centaura similis nunc e picturis Herculanensibus nota est.

Nihil

*IV, Hippolytus.* Expressus est in tabula caesus miserabilis in ipso momento, quo monstro mari egresso equi diffugerunt et curru fracto iuuenis raptatus membris laniatis ac contusis animam agit, oculis iam morte torpentibus, argumentum nobile et multis operibus redditum. Monstrum marinum est taurus, exemplo Euripidis, in Hippolyto, quem seu pictori seu scriptori ante oculos fuisse haud dubites. Color tauri est glaucus; recte, quandoquidem a Neptuno mari emittitur; de specie ac forma praeterea nihil additur; nec in Euripide. At Seneca magno cum tumore ac strepitu colorem et formam duplicem describit (Hippol. 1036.); et tauros marinos, cum cauda bifida pistricis, norunt monumenta priscae artis, et si feriora. Equorum fuga bene describitur; currus euersi adspectus non tam perspicue est descriptus.)

V.

Nilil in verbis est, quod morari possit, nisi hoc, quod male expressum est in edit. Olear. και οϊμαλ σε αχθεσαι contra sententiam; quod in Aldina et Junt. et codd. recte est ου γαρ οϊμαλ σε αχθεσαι [Monte Pelio — και τῶ τῆς μελιος Φυτῶ ανμοτροφει οντι. Male ubique ανμοτροφει. Est apud Homerum ανμοτροφες εγχοσ. Postea iuuenuli Centauri: τα δε εμφαλναι τι. edd. vet. et codd. εμφαλναι τι και τραχυτητοσ. In primis verbis capitis mirum vitium in cod. 82. pro ενωθεντεσ, οινωθεντεσ] Mox τα δε ατταλλαι, praestat scribere ατάλλαι, ludunt. nam altera forma apud Hesiodum tantum occurrit.

- i) [Color glaucus bene restitutus est ab Oleario e Lundenſi, pro λευκοσ in ceteris. Nam monstrum est εν ειδει ταύρου γλαυκοῦ κατὰ τοῦσ δελφῖνασ. vſus τοῦ, κατὰ, in comparatione. — ατιμασαντεσ τον ζυγον equi, vnde ατιμασλοῦντεσ dicti et ατιμαγάλαι propria voce,

V. *Rhodogune.* Male habet, quod Sophista in tot aliis ad fastidium vsque disertus, de hac femina nihil tradidit; nomen eius ac virtus, quod  
ex

voce, tauri, qui aberrant a grege. Cum fabula notissima sit, necesse non est multa monere. Male sub initium capitis omissum est *οὐδὲ ante κροαίνονται ἄσπαρα*, quod habent Ald. et Iunt. Currus binarum rotarum esse debet, et si quatuor equis iunctis; eo grauiter succusso, putanda est, ab vna parte altius emota, rota axe fuisse excussa, ita vt per solum vlueretur; altera parte currus inclinata ac depressa, currus omnem impetum in rotam esse versum, ita vt radii iuncturis emouerentur ac frangerentur. *τροχοὶ δὲ ἄρματος, ὁ μὲν ἐξήρμωσται τὰς κνήμας ὑπὸ τοῦ συγκλιθῆναι τὸ ἄρμα εἰς αὐτὸν τῆς δίτης. ὁ δὲ ἐκλελοιπώς τὸν ἄξονα. Φέρεται κατ' αὐτὸν, στρομβούσης αὐτὸν ἐπὶ τῆς δίτης.* In verbis ὑπὸ τοῦ συγκλιθῆναι τὸ ἄρμα εἰς αὐτὸν (sc. τὸν τροχόν) τῆς δίτης, primo molesta sunt, id quod Iacobs vidit, illa: τῆς δίτης pro ἐκ, διὰ, τῆς δίτης, celeriter motu, rotatione, currus. At probabile satis, repetitum esse τῆς δίτης ex seqq. Porro Salmasius conj. εἰς αὐλόν, quam reiicit Olearius. Vt admittas, putandum est, αὐλόν esse dictum pro ipso axe, qui in canali circumagitur. Apud Euripidem vsq. 1232 sq. rota *ἀκίσα* saxo currum resupinat et enertit, — *ἕως ἔσφηλε κἀνεχαίτισεν* (sc. currum monstrum) *ἀψίδα πέτρῳ προσβαλὼν ὄχηματος.* nunc omnia miscentur; et fistula, αὐλός, subsiluit in altum vna cum clauo ad retinendum axem intra αὐλόν impacto: (an modiolus impositus αὐλῷ iam tum fuerit, videndum erit.) *σύμφυρτα δ' ἦν ἅπαντα. σύριγγές τ' ἄνω τροχῶν ἐπὶ δὼν ἄξωνων τ' ἐνήλατα.* ita igitur, clauo excussa rota facile emoueri loco et prouolui potuit. Ultima itaque Euripidis conueniunt cum pictura. Iterum aliter Onidius: *Ni rota, perpetuum qua circumuertitur axem, (adeoque in extrema axis parte) Stipitis occurssu fracta ac disiecta fuisset.* Seneca simpliciter: *restique in pedes iactant onus equi;* tum iuuenis excutitur curru.



ex Sophistae verbis colligas, ista aetate esse debuit admodum celebrata, vt de ea tacere mallet. Quae ex eo elicias, haec sunt: Armenii, seu foedere seu induciis, quas cum Persis inierant, violatis, repente incurfationem fecerant; nuntio accepto, Rhodogune, quae in ornanda coma occupata erat, altera parte nondum religata, cincinnorum parte defluente, vt erat, exsiluit, copias in periorum hostem duxit eumque fudit. Exhibita itaque erat illa in tabula victoria iam parta vota faciens diis ante aram ardentem. Videtur in prospectu esse locus pugnae cum strage caesorum ad amnem, et cum captiuis. Adstat feminae equus pulcherrima forma, e genere Nisaeorum; in cuius ornamentis Sophista diligentissimus est; ipsa coccinea veste splendet, demissa ad genua, zona succincta; subsunt femoralia e more Persarum intextis figuris; ab humeris ad cubitum, per interualla nudato brachio, fibulis adstringitur vestis. Clipeus est exiguus, quantum satis est ad tegendum pectus; sinistra per lorum (πόρπακα) traiecta, vt promineat ultra oram, hastam tenet; aurea clipei superficies cum animalium signis; interiora purpurea. Decus et dignitatem inesse ori etiam ex coma partim in comtum digesta, partim soluta facile credas; supercilia commen-

Reliqua in capite; dubites appositum ne in his sit artificis in tabula expressum, an Sophistae phantasma verborum fuco ornatum: Montium iuga mulierum specie genas prae luctu laniant; praeta specie iunonum marcescunt floribus; Nymphae comas vellunt. Vtro modo haec accipias, tam absurda ea sunt, vt legere pigeat. *Λεμῶνες — οὗς ἀκηράτους ἀνόμους* respiciunt vsf, 73. Euripidis, Verum talia in oculos incur- runt legentibus.

commendantur arcuata inde a naribus, oculis ita temperatis, vt ex caefio colore in nigricantem vergant; mifcentur in iis hilaritas, pulchritudo et maieftas; a genis et ore per labia florida et aequalia, et per concinnitatem; accedit mira fuauitas ad amorem alliciens k).

Verum,

k) Nulla in hiftorijs memorata Rhodogune cum hac femina conuenit; fuit Rhodogune Hyftafpis filia, Darii et Xerxis mater apud Suidam, alia Xerxis ex Amaftri filia, apud Ctefiam. Eam, quae hic memorata eft, putes fuiſſe vxorem Satrapae alicuius Perfarum aut Parthorum. In Commentatione Anonymi de mulieribus bello claris, ab Heeren noſtro in lucem edita (*Bibliothek der alten Litteratur*, IV. Stück), adſcripta eft Rhodogune cum narratione fimili: nominatur illa "regina Perfarum, quae Perfarum regnum ad ſummas opes euexerit;" poſitam ei eſſe auream imaginem, dimidia comae parte plexa, altera effuſa. Laudatur Aefchines: *ὡς Φησιν Αἰσχίνης ὁ Φιλόσοφος*: quo reuocata eſſet narratio ad antiquiores aetates; et poſſet Philoſophus Socraticus in aliquo dialogo, vt in *Aspasia*, pro exemplo eam laudaſſe. Verum ſcriptor libelli eſt ex genere ſeriorum, qui aliorum compilata ipſi in epitomen redegerunt aut ex iis nonnulla excerpterunt, primos auctores non inſpexerunt. Tragoedia nobiliſſima (*Patri de Corneille*) hoc nomine inſcripta, nihil ex hac narratione habet; ante oſulos ei fuit Cleopatra, regina Syriae, cuius nomine ſapienter vtī noluit. Vigenerius neſcimus vnde narrat, feminam ad vlciſcendam mariti mortem aduolaſſe conſeſſim nuntio accepto.

ἡ οὐκ ἐπῆρται, cum interrogatione ab Oleario excuſum. Aldina habet ἡ. et corruptius Iunt. ἡ οὐκ ἀπῆρται. Niſi e libris mutatio facta eſt, malis ἡ δ' οὐκ ἐπῆρται. quod ſeqq. firmant — Notatu digna eſt, quae mox ſequitur deſcriptio equi Niſaei: quod equorum genus valde nobile fuit antiquis temporibus. v. Strabo IX. p. 796. C. et primo loco Herodot. VII, 40. —  
[ἔχεται δὲ αἰρεῖν τοὺς ἀνδρας, ὡς νῦν ἤρηνεν. Bene  
G 2 Olear,

Verum et nos officio nostro defunctos, et vos, si qui sunt, Chues, cognoscendi auidi, fatigatae captos, hic requiescere, et Rhodogunes exemplo sacra facere praestat initio libelli iam indita. Prosperet ac fortunet numen res nostras publice ac priuatim! Exaudiat vota crastino die publice facienda! *Linguis omnibus et fauete votis!*  
 PP. in Georgia Augusta pridie Kalendas Martias.  
 clclaccxcviii.

Clear. *ωε* pro *ωδς*, quod etiam codd, obsidet — Superciliorum suauitas praedicatur statim in prima eminentia ex fronte, τὸ ἀπὸ τοῦ ἀρχαδαί. cod. 74. ἀπὸ τοῦ τοῦ ἀρχαδαί.]

VI.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

P R O R E C T O R

IOANN. GODOFR. EICHHORN D.

C V M S E N A T V

ANNIVERSARIA INAUGVRATIONIS SACRA

LXI.

IN KAL. SEPTEMBRES 1708.

C E L E B R A N D A

I N D I C I T

S I M V L Q V E

S V C C E S S O R E M

I N

MAGISTRATV ACADEMICO

CHRISTOPH. FRID. AMMON D.

C I V I B V S S V I S

HONORIS ET OFFICII CAVSSA

C O M M E N D A T .

*Philoftrati Imaginum illustratio.*

Partic. VI. Tabul. Libri II. VI - XVI. complexa.

**E**tsi votis nostris, Commilitones, pro salute pu-  
blica toties susceptis nondum hoc obtigit, vt  
patria nostra in tuto nauiget, multo minus vt portum  
ingressa fit; tot enim, aliae ex aliis procellae, tot  
turbines exerti impetum in eam fecerunt, vt in-

G 3

terdum

terdum metus incesferet, ne iterum illa in medios fluctus ventis vndique faeuientibus raperetur, quippe tam male facta, male instructa, remis tantum non ab altero latere deterfis, vt naufragii manifestum esset discrimen: nobis tamen inter haec tam felicibus esse contigit, vt, republica nostra mediis in fluctibus salua et incolumi seruata, votorum nostrorum hac saltem ex parte simus damnati, vt anniuersaria Academiae nostrae solennia iterum celebrare, deoque conseruatori optimo maximo ab omni hostili impetu intacti gratiaque mente gratationes debitas possimus perfoluere. Qua quidem felicitate tanto magis laetandum nobis est, quo magis omnis nostra fortuna in tranquillo et pacato rerum statu posita est. Litterarum enim haec salus nec honos esse potest, nisi in otio et securitate; nec eae recte coli possunt interno ciuitatis statu turbato, aut vllis ciuium discordiis odiisque vexato. Ad incrementa vtique Academiae nostrae non magis quam ad dignitatem et auctoritatem plurimum profuit ea laus, quod nostrum vnusquisque sedulo cauit, ne contentionibus litterariis, quae magnis cum animorum motibus, rixisque illiberalibus, modo muliercularum modo Thracum more, haberentur, sese immitteret; quippe quibus nemo facile indulgere potest, quin et famae suae male consulat, et ipsa academia labis aliquid inde contrahat. Multo autem magis in laude Georgiae Augustae habitum est, quod a multis inde annis collegarum necessitudo nullis dissidiis, inimicitiiis odisque, fuit labefacta: adeo ab animis ingenuis et liberalibus diligenter

genter fuit prouifum, vt ordinum iura, collegarum officia, munerum partes recte feruarentur, neque ad amminuendam alterius dignitatem, ius et utilitatem, praeter morem aliquid ab altero moueretur, quo iniuriam ille fibi factam conqueri poffet. Quod fi quid eiusmodi inciderat, quod fufpicionem iuris focialis laefi facere poffet, aut alterius aequitate remedium eft allatum aut publica opinione, abnorme quoduis improbante ac damnannte, calidiora et iniquiora confilia funt repressa. His igitur animis et confiliis porro utemur, et animis ftudiisque coniunctis utilitati publicae, hoc eft, et Academiae et litterarum, confulemus eique confilia priuata attemperabimus. Eft enim nobis hac in ftatione collocatis ita ftatuendum: nihil a noftrum quopiam proficifci poffe, quod, ex officio curatum, non ad rerum summam pertineat, et ipsis litteris aliqua via proficuum fit; nihil, quod, praeter officium commiffum, non ipsis litterarum bonarum disciplinis officiat; et, quoties aliquid ambitiofe et arroganter, aut quaeftuose cum aliorum iniuria facimus, id commune et Academiae et litterarum bonum minuere, aut intercipere, aut tollere. Nostrarum voluntatum tanquam figna et tefteras proponet is, qui nunc reipublicae noftrae magistratus conftitutus crastino die fasces academicos in domum fuam transferet, vir omni laude ornatifsimus, ex Venerabili Theologorum ordine

CHRISTOPH. FRID. AMMON D.

qui, iam antea in alia academia hoc ipfo munere functus, non minus rerum vsum ad nouum mu-

nus afferet, quam reipublicae studium summum, quique eius administrationem ita recipit, ut eam factam sectamque, res nostras florentes, commoda vestra, commilitones, aucta velit esse et cumulata. Suscipientur ab eo sollennibus crastino die habendis vota pro republica et pro optato omnis generis malorum sine, non nisi a pacis bonis expectando; Pacem deprecamur!

Ad otium nostrum litterarium, medijs in turbis et timoribus minisque e longinquo sollicitudinem mouentibus, referre liceat et hoc, quod in tali scripto, quo vos, commilitones, publice compellamus, disputare licet otiose de re aliqua ex interioribus litteris cuiusuis generis petita. Nos, quod olim instituimus, *Philostrati Imagines* seu tabulas ut ita exploremus et illustremus, quo argumenta earum ab artificibus expressa, deterfis sophisticis argutijs, nuda et aperta exhibeantur, ea in re nunc ita pergemus, ut e vestigio, in quo substiteramus, tanquam viribus resectis, cursum iteremus.

*Tabula VI. (Libri secundi cap. VI.) Arrichio,* iam expirans victor pancratio in Olympijs renuntiatus a). Exoptata Sophistas opportunitas oblata

a) Arrichio, seu Arrichio, Pausaniae VIII, 40. est Arrhachio, qui statuam eius viderat apud Phigalenses Arcadiae, antiquo more factam, pedibus fere iunctis, et manibus ad femora demissis. Atqui Arrichionis tempora non sunt antiquiora saeculo ante C. N. sexto, ut inde discere liceat, ista adhuc, quod vix putares factum, aetate antiquum habitum statuarum viguisse. Certamen

lata erat exhibendi et ornandi certamen pugilatus et luctae, quibus coniunctim peractis pancratiū absoluitur. Arrichionem iam prostratum aduersarius incumbens medium amplexus erat ita, vt cubitum gutturi imprimeret, ad elidendum spiritum, crura autem inguinibus admouendo extremos pedes vtrique popliti implicaret. Tum Arrichio iam animam agens plantam pedis sursum proiciens talum in malleolo aduersarii versus exteriora inflexit et luxat: quo dolore ille victus viribus deficit et manus remittit b). Exhibitus autem est in

Certamen enim, de quo agitur, habitum est Olymp. LIV, ante C. N. 564 circa tempora Pisistrati, XXX post leges a Solone latas annis. Bis iam antea vicerat Olympia: quo acrior contentio esse debuit nunc de palma tertia: *μεγάλου δὴ αὐτῷ ὑπάρχοντος τοῦ δια ἡδὴ νικῆσαι τὰ Ὀλύμπια, μείζον ταῦτο νυνί, ὅτι καὶ τῆς ψυχῆς αὐτὰ κτησάμενος, ἐς τὸν τῶν ὀλβίων πέμπεται χάρον αὐτῷ ἔσθαι.* in ipsa pugna: at αὐτὰ κτησάμενος victiosum est. Satis esse potest si scribas, αὐτὸ κτησάμενος scil. τὸ νικῆσαι. nam τῆς ψυχῆς supplendum est αὐτὸ τῆς ψ. etiam vitae impendio. vt in Virgiliano: *et ipsum qui vita bene credit omni, quo tendis, honorem.*

- b) Τὸ ἀπαγορευθῆν ἐπισημαίνων τῇ χειρὶ. Videtur accipiendum esse de certo motu manus ac signo, quo se victum fateretur. Pro planta pedis Pausanias, qui rem breuiter exponit, lib. VIII, 40. digitum pedis infractum memorat. Rem ex interioribus artis palaestricae numeris petitam diserte ac perspicue exponere haud licet; in tabula certaminis rationem faciliorem ad intelligendum fuisse probabile fit, quia res ipsa in his, quae sub sensum oculorum cadunt, clarior est quam narratio. Locus Phitostрати, in quo enumerantur ea, quae in pancratio fiebant, ad rem ipsam memorabilis est. Est in iis καὶ τὴν χεῖρα στραβλοῦσι — κλην τοῦ δάκτυλου ἢ ὀρύττειν. Ita violata certaminis lege *Dampnenus* apud Pausan. VIII, 40. vnguibz illa



in tabula Arrichio iacens exanimis, laeto vultu, ut victor, viuido adhuc colore, nec morte pallens; adstante Hellanodica, certaminis iudice *c*), coronamque oleagineam ei imponente. Prospicitur conuallis Olympiae ad Alpheum, et in ea stadium *d*) cum confessu spectantium, plausu et exultatione lactitiam testantium.

VII. Antilochus. Celebrata est Antilochi pietas in patrem Nestorem *e*), cui cum in pugna instare

aduersarii insinuerat. At brachiū videmus in hamera luxatum alteri in nobilissimo *symplegmate* iustatorum in Museo Mediceo. Aliquantum post τῆ δὲ ἐπιτάσει τῶν ποδῶν respondet antecedenti τῶ μὲν πύγματι.

*c*) Καὶ στεφανοῖ, αὐτῶν οὐτοὶ Ἑλληνοδίκης. ἀτρεκής δὲ προσηγορεῖται — Alludunt verba haec ad Pindaricum Ol. III, 21. ἢ τινι, κριλῶν ἐφετμῆς Ἡρακλῆος προτρεχῶς ἀτρεκής Ἑλληνοδίκης γλυφάρων Αἰτωλός ἀνὴρ ὑψίζεν ἀμφὶ κόμισσι βάλαι γλαυκὸχροα πόσμον ἑλάας. [Debuit autem Hellanodicarum certus habitus esse; nam, adiicitur pro Hellanodica hunc adstantem haberi, διὰ τὸ, ὡς ἐκείνοι, γεγραφεῖται.]

*d*) Στάδιόν τε ἢ γῆ δίδωσιν ἐν ἀπλῇ αὐλῶνι, καὶ εἰσχεοῦσα τοσοῦτον καὶ τὸ τοῦ Ἀλφειοῦ νᾶμα ἐξέρχεται κοῦφον. Luxata haec, ἐν ἀπαλῇ Cod. Laud. habet, in molli, herbosa, conualle. [Eiusuero nusquam ἢ αὐλῶν, sed ὁ αὐλῶν dicitur nec grammatice aliter dici posse videtur. Forte fuit στάδιόν τε ἢ γῆ δίδωσιν ἀπαλῇ ἐν αὐλῶνι, καὶ ἐν εἰσχεοῦσα τοσοῦτον, καὶ τὸ etc. praebet stadium hamus tenera in conualle, et in ea humo, redacta aliquantum et firmata, etiam annis leniter exiit. ἐν εἰσχεοῦσα scil. αὐτῇ, τῇ γῆ. Vix tamen vel sic omnia fatis sana sunt.]

*e*) V. Inprimis Pindari. Pyth. VI. [Porro in verbis μὴ συντυχία νοσήσω τοῦτο, melius codd. et edd. μὴδὲ σ. At iidem, luxati in iis quae sequuntur, exhibent προνοήθη καὶ τὸ κάλασμα τῆς ἐπιπέδος εἰ ταγκρατίζοντες.]

stare videret Memnonem hastam iam in eum emis-  
surum, ipse corpore interposito telum excepit.  
Circumstant caesum Achiuorum principes, fixis  
in solo hastis nixi, intuentes et lugentes. In his  
Achilles in corporis amplexu haeret f), et man-  
dare ceteris videtur nescio quid. Prospicitur exer-  
citus Aethiopum, et ante aciem Memnon, leonis  
exuviis indutus, hastam vibrans, et Achillem irri-  
dendo adspiciens. Antilochi corpus iacet iuueni-  
venustate conspicuum; in prima pubertate, coma  
flava, tibia terete, corpore agili et ad cursus cele-  
ritatem a natura facto; vulnere in pectore accepto  
sanguis candidam cutem rubore adpersit; vultu  
laeto et hilari, tanquam facinoris conscientia, quod  
patris vitam sua morte redemit. Commendare se po-  
tuit tabula imaginibus heroum, quae a Sophista diserte  
notis suis, seu characteribus, insigniuntur g). Vti-  
nam

f) Καὶ Ἰφίμαχ' ἐπὶ τῷ πένθει τοῦ ἀρρωμένου. Patroclus  
Achillis modo amasius modo amator proditus est; vti  
traditum est, Antilochum fuisse amatum ab Achille;  
commentum forte Tragicorum, in quo sibi placuere  
poetae qui amatoria inserunt. [Hoc loco Philostratus,  
cum Antilochus Achillis amasius sit, Achillem, eius  
ἀρρωτήν, Patroclum autem vicissim ἀρρωτήν Achillis  
prodere debuit. Non igitur satis conuenit τῷ ἀρ-  
ρωμένου, nisi de Achille accipias, qui ἀρρωμένος Patrocli  
fuit.] Erat Antilochus minimus natu inter ceteros  
Achiuorum principes, et Achilli amicissimus. Spe-  
cies oris fuit venusta. Ceterum Achilles pictus erat  
comis tonsis, e luctu scilicet in Patrocli funere.  
Paullo post ὁ δὲ, ὄμνος, vt centies alibi, est scri-  
bendum.

g) Ἐπίδηλος δὲ Ἰθακήσιος ἀπὸ τοῦ στρυφνοῦ (idem quod  
τὸ πικρὸν, spectat ad gravitatem hominis in cogi-  
tationem defixi, τὸ σύννοον.) καὶ ἑγγυροτότος, ὁ δὲ  
Ματί-

nam vel hoc vel aliud simile artis opus ex antiquitate superesset, in quo heroum ad Troiam imagines expressae erant! Ita tandem nobis sine dubitatione consistaret, qua oris specie alter ab altero discerni ac dignosci possset. Nunc enim de plerisque tantum ariolationes sequimur plerumque leues ac vanas.

*VIII. Meles.* Critheis, Homeri mater, Meletis, fluvii apud Smyrnam Ioniae, amore capta h), adstat amni, haurit aquam, confabulatur, lacrimatur amatorio more. Audit haec Meles, speciem adolescentis, non senilem, ut plerumque Fluvii, prae se ferens, inter crocos, lotos et hyacinthos recubans, mollis et venustus, cultu nescio quo se commendans; aqua ipsa, non cum strepitu aut magnorum amnium fragbre, sed leniter ac placide decurrente et tacite soli superficiem quasi radente i): id quod spectare debet ad  
vatem

Μενέλαος ἀπὸ τοῦ ἡμέρου, ὃ δὲ Ἀγαμέμνων ἀπὸ τοῦ ἐνθάδε (divina quadam maiestate). τὸν δὲ τοῦ Τυδίδος ἢ ἑλευθερία γράφει. γνωρίζεις δ' αὖ καὶ τὸν Τελαμωνίου ἀπὸ τοῦ βλοσυροῦ (a toruitate) καὶ τὸν Λοκρὸν ἀπὸ τοῦ ἀτολμοῦ (promptum aliquid in motu corporis et expeditum ad agendum cum alacritate). Conueniunt fere haec cum vultibus marmore vel gemma expressis, aut ex vasis pictis insigni cum arte nuper a Tischbeinio redditis.

h) Fabula de Critheidis amore Meletis, et Homeri natalibus, haud vno modo narrata, nata ea haud dubie ex epitheto in antiquo aliquo carmine frequentato, quo Homerus ex Ionia oriundus Μελησίγεννης dictus erat. Ineptiora inde ducta sunt in vita falso nomine Herodoti inscripta.

i) Τὴν γῆν ἀκροὶς τοῖς θαυτέλις διαμοίμενος ὑπέχει τῆς χειρὸς τῆ ὕδατι ἀψόφῃτι βλύζοντι. Aut rhetorice haec

vatem. Homerum ex istis amoribus susceptum. Redamare ille et gaudere mulieris affectu videtur. Ceterum aqua amnis decurrebat ad mare haud longo inde a fonte interuallo, vt et fons et ostium in conspectu esset. haud longe enim a mari Meles fluuius oritur. Adstant amnis fonti, aut si recte ita interpretamur, choreas agunt Musae. Inuenti quidem in his haud magna laus esse potuit. Est quoque ambiguitas in narratione, siquidem aqua fluminis et deus Fluuius promiscue memorantur. Si mulier amauit Fluuium, debuit illa amare deum, aqua tantum gaudere ac delectari. Si Meles redamat, facere et hoc debuit vt deus, atque feminae aditare, ei arridere. Atqui deus accubans erat effictus, Cretheis autem aquae profluentis amore deperit. Praestabat forte eam a dea adolescentis specie in amne insidiante conspectam amari et deum amore potiri. Ceterum Sophista sibi placet in Critheidis pulcritudine et amore declarando *h*).

## IX.

haec sunt dicta, confusis aquae et dei notionibus, aut debuit, cana dei manu supposita, inde a fonte alueus, tanquam e patera, profluere. Nam deum radere terram digitis, vt scaturigo inde aquae surgat, indoctum esset commentum. [Quia Meles Homerum vidit in ripa sua natum, Sophista eum memorat oculis quasi aliquid, quod poeticum diceres, prae se ferre: ἀνασκοπεῖν τι τῶν ποιητικῶν. vterque Guelph. cum Laud. ἀνασκοπεῖν. Paullo inferius pro οὐκ ἀσιδῶς προκανθοῦσι, alter Guelph. οὐκ ἀηδῶς, etiam bene, non insuauiter. Et versus finem καὶ χορευούσας ἐνταῦθα. ποτὲ inserit vterque codex, cum edd.]

- h*) [Forma est delicata et plane Ionica, pudore genae rubent, coma sub aures religata purpurea, vitta (κρηθόμενον ἀλευργεῖ) vultus dulcis, placidus, simplicitate

IX. *Panthis*. Nobilis e Xenophontis 1) narratione, et castitate maritique amore, femina; cum illa, pugna cum Assyriis facta, pars praedae eximia cessisset Cyro, memorabili is continentiae exemplo marito Abradatae eam reddidit: qui cum Cyro virtutem approbare vellet, in pugna ad Sardes facta cecidit; eique caeso *Panthis* superstes esse noluit *m*).

Exhibita illa nunc non, ut in Xenophonte, sedens cum mariti vulneribus confossi corpore, caput eius reclinati gremio impositum tenens; sed super mariti corpore inclinata, pectore iam ense transfixo, labiis mariti ori admotis, manu adhuc capulum ensis infixi amplexa *n*). Circumposita in

plicitate commendabilis, nullo colli ornatu, digiti teretes, manus et brachia candida, mollia, *candore etiam sub veste candida conspicua* (hoc quidem artem aliquam picturae arguere videtur.) Ceterum praevidet Sophista iam animo thalamum e tenui nebula amplexibus parandum, similem ei, quem Homerus in Neptuni et Tyris amoribus effinxerat Odyss. Δ, 242. cf. sup. lib. I, VIII. extr.

1) Ap. Xenoph. Cyrop. IV. extr. V, pr. VI. pr. VII, 3. Ex his locis, imprimis VII, 3, 5. multa verborum ornamenta petiit Philostratus.

*m*) Καὶ Ἀβραδάτη ἐβούλετο κοινήν γῆν σπείσασθαι, ita sane codd. et edd. At σπείσασθαι a Grutero et Salmasio (e codd. Palatinis, ut probabile sit) prolatum, ab Oleario spretum, verum esse videtur. κοινή γῆ. κοινή δῆκη, locus quo utriusque corpus reponitur. [Paullo post Olearius turbat nescio quid: οὐτω τι δὲ ἐβρωμένως. edd. Ald. et Iunt. οὐτω δὲ ἐβρωμένως, vnus Guelph. οὐτω τοι.]

*n*) Multus est Sophista, quod facile expectes, in mulieris forma describenda. — Laudatur porro, in ea cervix candida,

in solo arma, praeclare ornata, cum muneribus a  
Cyro

candida, quam illa lanisuit quidem unguibus nec tamen deformavit: τὰ γὰρ σημεῖα τῶν οὐνύχων ἤδη γραφῆς. Mirum acumen: unguium vestigia esse iucundiora pictura. Sensem esse puto: lanaticiones has in collo minus bene pingi, nec iucunda esse adspectu in tabula. Nisi est dictum pro διὰ γραφῆς, aut γραφῆς in pictura esse minus, quam in ipso corpore, ingrata adspectu. Oculi quoque eius Ἰαρσαλέοι μὲν, λογισμοῦ δὲ εἶσω μᾶλλον ἢ τόλμης, (patescens fuisse; sed εἶσω ad mentem respicit, tanquam intimam et altam) καὶ τοῦ μὲν θανάτου ξυνιόντες, οὕτω δὲ ἀπτόντας. Sunt oculi deficientes; nam quae mutantur, abeunt in aliam formam. Sic inf. c. XV. in Glaucō deficiente in pitricem γαστήρ δὲ ὑπόκειται παραλλήλτουσα καὶ ἀπιοῦσα ἤδη. Laudatur etiam vultus mulieris et motus corporis compositus, nullum dolorem nec affectum mentis prodens: ἄκραι δὲ, οὐχ ἄσπερ ἢ τοῦ Πρατεσίλων κατασφραῖσα οἷς ἐβλάχυσεν, οὐδ' ἄσπερ ἢ τοῦ Καπάνως οἶον θυσιὰς ἐρθεῖσα, ἀλλ' ἀκαυάστον τὸ κάλλος — Laodamia igitur, Protefilai vxor, vt falleret eos, qui a morte sibi inferenda prohibere eam volebant, orgia simulasse et tanquam furore Bacchico infaniens sibi manus intulisse putanda est. Est hoc inter inuenta Tragicorum, in quibus passim ea, quae dissimulari aut clam peragi debebant, per orgiorum furores peraguntur. Ita in Antiopē (Hygin. f. VIII. et VII.) et in Ino Euripidis (Hygin. f. IV.) scena fuit instructa. Actum est hac de re ad Virgilii Aen. VI, 517. et VII, 385. *Antiquar. Alterth.* II. B. p. 207 sq. Lucem hinc foeneratur nobile anaglyphum, olim in aedibus Barbarinianis, inde in Museo Pio Clementino (Vol. V. tab. 18) elegantius expressum quam in Admirandis Romae et in Winckelm. *Monum. ined.* tab. 123. Revertit illud fata Laodamiae: inter alia suspensa est in pariete larua Bacchica cum thyrsis: de quibus quid statuerent viri docti non habebant. Alio modo res tractata fuit ab eo Tragico, quem exscripsit Hygin. fab. CIV. Ita Hypsipyle patrem ab furore Lemniarum servavit, per orgiorum speciem ap. Valer. Fl. II, 264 sq.

Cyro missis b) ad sepulcri honorem. An in prospectu vrbs capta, muri diruti, incensae aedes, mulieres captivae, a pictore expressae fuerint, non satis e Sophistae, ornamentorum lenocinia quarentis, argutiis apparet. Illud autem ineptum, quod appositus fuit in tabula Amor, et Lydia, cruorem sinu excipiens aureo p).

X. *Cassandrae caedes q)*. Argumentum satis notum cum e Tragicis aliisque poetis, tum ex anaglyphis. In tabula expressae erant epulae, quibus Agamemnon Troia redux exceptus et iam inebriatus

In altero autem: οὐ δ' ὤς περ ἢ τοῦ Καπανέως (Euadne) οἶον θυσιὰς ἀρδεῖσα, Euripides Sophistae ante oculos fuit in Supplic. vbi 1038 senex Iphis: ζητῶν δ' ἐμὴν παῖδ', ἢ δόμων ἐξάπιος βέβηκε πηθήσασα, Καπανέως δάμαρ, θανεῖν ἐράσσα σὺν πόσει. Et postea Euadne desuper rogo imminens e saxo: ὄρνις τίς ἄσσι, — δύστηνον αἰώρημα κούφιζω. tum rogat ille de nouo vestitu: σκευὴ δὲ τῆδε τοῦ χάριν κοσμεῖς δέμας; scilicet vestitus ille fuit Bacchicus: 1048. 1055. Ex eodem loco feliciter emendauit θυσιὰς Iacobs Cursec. in Trag. p. 91. Nec argutari licet in tuendo θυσιὰς, quia inf. c. XXX. de Euadne memoratur πύρα καὶ τὰ εἰς αὐτὴν ἐσφαγμένα; nam ἐναγίσματα illa sunt, non θυσιὰ. Quæri tamen potest, num ἀρδεῖσα de procurso ad rogam, an potius de saltu in rogam accipiendum sit.

- o) Δάρα τῶν ἀργῶν appellat, quae reposita sunt in thesauro, non vsu habentur: ἀπόθετα.
- p) [γράφεται καὶ ἡ Λυδία τὸ αἷμα ὑποδεχομένη, καὶ χρυσῶς, ὡς ὄρνις, τῷ κάλπῳ, quatenus terra bibit sanguinem; *aurum* autem sinus; quia Lydia aurifera, cum fluuio. Vir doctus con. τῷ κάλπῳ, poculo tamen vel hydria sanguinem excipi multo magis mirum esset, si modo κάλπος dictum est, non κάλπη vd κάλπις.]
- q) Κασάνδρα. poetis in vsu Κασσάνδρα, et sic fere Latini. Habet noster ante oculos locum Odyss. A, 408 - 425.

inebriatus fuerat. Clytaemnestrae et Aegisthi dolo iam ille caesus est cum sociis. Coenaculum itaque cruore et vino manans, foedo adpectu; faces lumen subministrant; mensae cibis refertae, aliae cum cibis proturbatae; crateres aurei fulgentes, corpora prostrata aliud alio habitu; his narrandis indulget rhetor. Caesos, omnes iam temulentos, non pallere, sed ex multo vino rubere ait. Conspicius in his Agamemnon, impedito veste iniecta capite securi percussus. Superest Cassandra, cui instat Clytaemnestra securi sublata ictum illatura, furorem prodens vultu, comâ concussa et brachio elevato minax r). Cassandra autem, delicato corpore, et tanquam vates diuinum quid ipso ore et habitu prodens ε), in Agamemnonem prostratum prominet, suppetias ab eo petitura eumque simplex amplexura; ita corollae eius fronte excidunt, et Agamemnonem velut ex composito t) cingunt; ore tamen est verso in Clytaemnestram et exclamat. Nocte haec agi facibus appositis pictura declaravit; qua arte, Philostratus haud declaravit.

## XI.

r) Τραχέϊα τὴν ὠλένην, infesta, infestum animum declarans. Nisi Sophista brachium mulieris non molle, sed peruis ex nisu intentis inflatum designare voluit. Paulo ante ἐπὶ Σακκιάδρου τινός ἡρώσιν, otiosum est τινός, nec tamen magis vim habet τισιν in utroque Guelf.

ε) Ἐνθεον τι. ἐνθέως ἔχουσα.

t) Οἷον περιβάλλουσα (melius Guelf. 73. περιβαλοῦσα), τῇ τέχνῃ nisi hoc est: pictoris consilio, arte. μεμνησται γὰρ αὐτῶν. Guelf. 25. μεμνηται.



XI. *Pan*. Lusus Nympharum. Pan dormiens a Nymphis oppressus, religatis in tergum manibus, barba abrasa, et vinculis iam admotis crutibus; ipse iracundia excandescens. Nympharum plura sunt genera; aliae Naides, aliae aggresses, aliae comas floridas habentes *u*), Caussa, qua adductae Nymphae Pani tam petulanter illudunt, editur, quod deum, numeros et modos in saltando tam parum seruantem, et vero etiam proterue se appetentem, saltationem suauioreni docere volunt.

XII. *Pindarus*. Natus modo puer cubat inter lauros et myrteas frondes. Aduolant apes et mel labiis instillant, aculeos contrahentes, ne laedant *x*). Studiose ait Sophista apes esse expressas,

*u*) Αἱ δὲ ἀνδρῶσι τὰς χάλτας ἐκπεφύκασιν ὑακινθίναις ὁμοίως ἀνδρῶσι. Ita nunc ex Olearii emendatione legitur: *nonnullae comas nitent, flores hyacinthinos referentes iam plene florentes*. Ultima inscite versa nec in graecis sunt: sed sensus: floribus cinctas comas habent, ita vt similes sint hyacinthinis floribus e caule vno pluribus enatis. Lectio codd. et edd. erat αἱ δὲ ἀνδρῶσι τὰς χάλτας ἐκπεφύκασιν ὑακινθίναις ὁμοίως ἀνδρῶσι. [Neutra mihi satis perspicua sunt; Nymphas pratenses declarare velle videtur Sophista. Eas flores habere pro comis dicere vix potuit.]

*x*) Vtitor Sophista fabulis de Pindari natalibus: quae videntur esse in eius vita. Add. Pyth. III. 137 sq. et Fragm. Parthen. p. 29. — Pro τί οὖν οὐκ ἐν συμβολοῖς, vitiosis, in alueari, οὐκ ἐν συμβολοῖς diserte legitur in binis codd. Guelpherb. — paullo post sensu caret illa: fingit puerum pater iam infantem, ἄλαττα καὶ νηπίου αὐτῶν, ἐν ἐμαελῆς ἤδη καὶ ἐμμουσας ἤ. καὶ ποιῶσι ταῦτα, τὸ μὲν γὰρ παιδίον εἰς δέφνην ἀλόκειται — non pater, sed apes videntur memorari debere.

fas y). proboscidem, pedes, alas, colorem, convenienter naturae. Agitur res in ipso domus aditu intra fores aedium Diophanti patris. Ante fores Rhae positum est simulacrum e lapide z). Adiectae Nymphae et Pan saltantes, hic quidem hilaris, explicatâ fronte.

XIII. *Ajax Locrus. f. Gyrae.* Naufragium Aiakis ad petras Gyraeas apud Euboeam in reditu a Troia, propter sacrilegium abstractae a Minervae ara Cassandrae immissa tempestate. Mare est agitata vndis spumantibus, scopulis exesis eminentibus, vni ex iis iam appulsa navis fulmine percussa et igni ardens a) Exsiluit Ajax, et natando caute iam manu apprehendit in altum ex vndis

H 2.

bere. Sed et *καὶ ποιῶσι ταῦτα* aliena sunt; etiamfi *καὶ ποιῶσι ταῦτα τὰ* scil. apes, scribas. — In fine doctè dicta sunt illa, *apes ἐξ Ὑμηττοῦ τὰχα ἤκουσι, καὶ ἀπὸ τῶν λιπαρῶν καὶ αἰδίουων.* Est Pindaricum illud ex *Fragm. Dithyramb. X. p. 74 sq.* quod in ore habere solent Sophistae de Athenis.

y) *Γλίσχρως γεγραμμένως, curiosè, ἐπιπόνως,* pertinaçi opera. [In apibus expressum ait *καὶ τὸ χρῶμα τῆς σκολῆς* dixit, vt videtur, *στολήν* externum apum habitum et adspectum].

z) *Οἶμαι δὲ καὶ λίθου τὸ ἀγαλμα φαίνεσθαι, κατασληνωίας ἐνταῦθα τῆς γραφῆς. καὶ τί γὰρ ἄλλο ἢ ἐξεσμένης;* puta *λίθου. lapide scripto.* *Euanuerat pictura* hac tabulae parte, obscurata et extenuata erat, vt nec rectè agnosci posset. Est adeo hic locus inter argumenta statuendi, vere pictas tabulas a Sophista enarrari.

a) *Πῶρ δὲ ἐκ μάσης ἄπται τῆς νεώς.* Est Iuntinae vitium *ἄπται.* Vera est haud dubie lectio *ἄπται* quam, Olear. coniecerat et quam libri scripti habent cum ed. Ald. h. e. *αἰσσει.*

vndis se eleuaturus, ferociter mare prospiciens, et dicta impia in deos iactans; necdum vires brachia deficiunt, neque animum vultumque, ceruice erecta, audacia: quin ille Neptunum curru per vndas vectum minaciter adspicit *b*). At deus audacia hominis exasperatus accedit, terribilis, ipse turbidus, crinibus hispidis horrens, intenditque tridentem scopulo, quem Ajax erat escensurus; cuius fragmine auulso deiectus mari Ajax obruitur.

*XIV. Thessalia.* Ossa et Olympo montibus diremtis, aqua emissa et Tempe sunt aperta. Cum nulla Peneo essent ostia, conualles inter Ossam et Olympum antiquitus aquis inundantibus in mare erant versae. Conspiciuntur in tabula loca inter montes aquarum eluue oppressa. Adstat Neptunus, tridentem montibus immissurus, vt iis disiectis ostia aquis pateant in mare Aegaeum se exoneraturis, vtque Tempe liberentur, Peneo iam inter ripas subsidente. Putandum est, iam alium ictum praecessisse, quo labefacti montes dissiluerant, vt aquis exitus iam pateret; vtque ictus nunc iteretur *c*). Nam conspicitur iam Fluuius Peneus sedens

*b*) Εοικε διατεινομένη εἶναι. Sic codd. et edd. At Morelli ἀπειλοῦντι e glossa natum ne dubita.

*c*) Philostratus quidem montes nondum dei vim expertos dissiluisse ait; τὰ δὲ ὄρη, πρὶν κατλήχθαι, διίσταται τὸ ἀποχωρῶν τῷ ποταμῷ μέτρον. [In capitis principio Olear. edidit: Αἰγυπτίους μὲν γὰρ παρὰ τὸν Νεῖλον ἡ γῆ. edd. Ald. Iunt. παρὰ τοῦ Νεῖλου, recte. a Nilo habent, Nili beneficio, solum suum limo Nili aggestum

sedens reclinatus, amnium more, insidente ei Titaresio, citius aquam ei supernatare ex Homericis notum est: (Iliad. B, 754 sq.). Ars laudatur in Neptuni statu; dextra retracta et corpore toto prominente intentat ictum tremendum; placido tamen vultu prospicit campum patefactum. Multa adiecta sunt rhetorice d). Ceterum argumentum hoc, poeticae facultati aptum et habile; an feliciter tractari possit ab arte, dubitare licet.

*XV. Glaucus marinus.* Fabula ducta est ex Argonauticis. Argo iam Pontum ingressa, emississe ferunt Glaucum et vaticinatum esse: sollenni poetarum commento, quo excitant deum aliquem vaticinantem, in navigationibus quidem Proteum aliquem vel Nereum vel Glaucum. Adumbratum hoc ab Horatio (Carm. I, 15.) in Nereo excidium Troiae Paridi Helenam auhentem vaticinante. Argumentum tabulae est apertum et expeditum.

H 3

Argo

gestum. Gud. 25. *παρὰ τοῖς Νεῖλου μέτροις.* ex interpretatione. Vterque codex paullo post καὶ ἐπιλατὴν πλῆγην, habent τὴν ὄργην. minus bene.]

d). Neptunus pictus erat candido corpore, ut ars ipsa fert. Addit Philostratus, non caeruleo aut marino colore eum exhibitum esse, sed tanquam *ἠπειρώτην*, qui terrae continentis colat aequor et planitiem agrorum. Fluviorum habitus, nunquam stantium, sed cubito intixorum, in sqq. diserte notatur. *Ἰδοταμὸν γὰρ ὄρθευσθαι αὐτὸν σὺν θεῷ,* hic verborum ordo concinnior in cod. Gud. Ad artem videtur spectare et hoc, quod Thessalia, feminae specie, post eluuiem aquarum madato solo, iam eminet coronata olea et spica triticea, manuum iniiciens pullo vna sum ipsa e solo prominenti.]

Atque in his quidem subsistere placet. Graviores, quae restant, crastino die peragenda, relinquimus iis, qui ea, quae solummodo indictum postulat, concione habita expositurae sunt. Vos, Commilitones, ut frequentes conveniatis, rogamus. PP. in Georgia Augusta pridie Kal. Septembres c1010ccxcviiij.

fulset, corona pinea victores coronari coepere.] — Illud monitu vix opus est, in numis Corinthi coloniae imperatoris frequentari Palaeonem seu Melicertam delphino modo insidentem, modo eius dorso impositum, aliisque modis: de quibus vel Eckhel videri potest P. II. p. 241. 2. Doctrinae numor. vet.

## VII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

PRORECTOR

CHRISTOPH. FRID. AMMON D.

CVM SENATV

SVCCESOREM

IN

MAGISTRATV ACADEMICO

IOANN. PETRVW WALDECK D.

CIVIBVS SVIS

HONORIS ET OFFICII CAVSSA

COMMENDAT

IN KALENDAS MARTIAS MDCCCXCIX.

*Philoftrati Imaginum illustratio.*

Particula VII. Tabulas libri II. XVII — XXV. complexa.

**R**edeunt, Ciues, cum Kalendis Martiis sollemnia academica, quibus, semestri hoc, etfi inter varias sollicitudines, tamen propitio numine, tanquille et pacate, rep. nostra incolumi, exacto, magistratus academicus a Prorectore designato, Viro Consultissimo,

IO. PETRO WALDECK D.

inibitur; agentur deo O. M. gratiae, et habeantur supplicationes, rebus his dubiis, vt, si non quales esse volebamus, tolerabiles tamen earum

H s

sint

sint exitus. Cum vero rerum euentus in manu  
 nostra positi non sint, positum aptem sit in manu,  
 vt satisfaciamus officio nostro, quò idem illud ef-  
 ficatur, et bonis factis digni habeamur: agite, de-  
 fixos habeamus animos in iis, quae a nobis agenda  
 et curanda sunt, permittamusque reliqua prou-  
 denti rerum numini. Quod ante paucas noctes  
 euenisse in rerum natura vidimus, vt, post into-  
 lesabile frigus, tempestàte procellosa orta, repente  
 aura verna nos afflaret, quidni in rebus humanis,  
 si lex earum itidem vt in rebus physicis ita tulerit,  
 idem euenturum esse speremus? quidni per easdem  
 vires, quae simulac *struere ventos aequore seruido*  
*depraeliantes, nec cupressi nec veteres agitantur omni*  
*expectemus ex aeltu hoc animorum, fluctibusque*  
 rerum et curarum, quibus agitatur Europa, ino-  
 pinato aliquando prodituram esse alicunde, vel  
 nouo turbine properatam, serenitatem ac tran-  
 quillitatem? Interea, ne indigni videamur inui-  
 denda hac fortuna nostra, quae inter fata aliis po-  
 pulis terrisque infestissima nostrae Academiae ob-  
 tigit, vt libere ac tuto litteris vacare possimus,  
 curae cordique habeamus inprimis hoc, vt bonis  
 litteras, quantum in nobis est, seruemus intactas  
 ab his suspitionibus et odiis, quae iis conflant,  
 et tanquam opera data accessiuit, sinistram hoc,  
 alienissimis temporibus et rebus, multorum stu-  
 dium, si non nouandi res, opiniones tamen no-  
 uandi, (atque adeo turbandi eadem ipsa studia,  
 quibus tranquillitas publica ac privata sustentari  
 debebat, quibusque omnino locus non est, nisi in  
 quieto ac pacato rerum statu. *Libertatem sentiendi*  
 et

et iudicandi expetimus omnes, et tanquam deam tutelarem omnis libertatis publicae privataeque recte colimus; enimvero ista priore non ita utendum est, ut altera haec tollatur: tollitur autem, si sectae et factiones, cuiuscunque tandem generis illae sint, conflantur, quae, nonis opinionibus seu temere et inconsulto, seu studio et cupiditate, aut vanitate et arrogantia, sparsis, alios ad idem sentiendum et iudicandum non inuitant modo ac pelliciunt, sed in contemptum adducendo prisca, et ridendo patria, in partes suas trahunt ac cogunt vel inuitos; quae si licentia hominum imperio publico coercetur, non libertas sentiendi et iudicandi coercetur, sed praeus eius et libertati publicae ac tranquillitati infestus usus; nec philosophia, nec opinio, eiusue animo concipiendae seu iudicium seu temeritas, in contentionem venit: licet enim cuique sapere ac desipere; licet quoque nimia sapientia desipere, et si quis voluerit, insanire: si modo sua sibi seruet, saltem placita sua non impertiat nisi iis, qui de iis statuere norant, iisque rebus satis instructi sunt, per quas recte de iis statui potest; saltem continenda ea sunt intra systematis claustra aut intra scholae cancellos. Enimvero qui, modo se iactandi et iuuentuti venditandi studio, modo res notandi cupiditate, id agunt, ut, seu opinionibus popularium seu rebus civilibus turbatis, sibi magni ingenii homines esse videantur, non vident, sed dum sapientes videri volunt, boni civis officium deferere, quod bono cuique viro sacrum sanctum, quod esse debet. Nisi autem, ut vetus dictum fert, valeat, quod fecerit aut dixerit, stultus est gloria tua.

Verum



Verum de his et dicta sunt multa, et multa dici possint; nimis enim multis luduofissimis exemplis edocti sumus; nisi prudentia sapientiam regat, quam proclivi via haec in desipientiam feratur, donec ex hac desipientia iterum, multorum cum exitis, paucorum sapientia enascitur.

Pergamus igitur in eo, quod subsecivae huic semestrium sollemniū operae seposuimus; argumento, ut illustremus tabulas Philostrati, quae superiores excipiunt. In XVI. Tabula libri *seruandi* substiteramus.

*Tabula XVII. Insulae.* Argumentum huius tabulae ita est comparatum, ut manifestum sit, Sophistam de arte rhetorica potius cogitasse quam de pictura. Enarrat enim certum insularum numerum in mari sparsarum; nec vllō modo ita dispositarum, ut picturā tolerabilis inde prodeat. In ipsa autem enarratione parum arti suae consuluit, cum nullam seu veritatis seu probabilitatis aut verisimilitudinis rationem habuerit. Quid quod nec perspicua satis ubique est oratio, ut insularum numerum tuto constituere possis. Reuocabimus eas ad decem numero. I. et II. illa alta et scopulis vallata, haec plana et campestris; III. IV. duae irruentium aquarum vi in medio directae et ex una duae factae. V. insula, cum ignibus subterraneis terra erumpentibus, giganti fulminae prostrato imposita. VI. scopolus cum antro, in quo draco cubat. VII. insula Baccho sacra. VIII. montosa et siluosa, venatorum lignatorumque studiis

diis opportuna. IX. scopulus cum mergis; nisi pars est superioris insulae. X. insula amoenissima, digna, ait, quae aurea dicatur; pueriliter fabulosa; est in ea ciuitas, palatii magnitudinem haud excedens, quam inhabitat regius puer, habens theatra et hippodromum, in quo cursus canum Melitensium habentur, quos regunt simii pro aurigis; ducitur lepus lorb, tanquam canis, purpureo; in cauea virgultis texta psittacus cum pica cantur certat. Nihil horum est, in quo non iudicium hominis desideres, laborantis tantum in reum et verborum ornantium eopia a).

## XVIII.

a) Subiiciamus saltem critica nonnulla, quae ad orationem spectant. In princ. ἀλλ' ὅπως ἐκὼν ἀλεήσῃ τῆς γῆς καὶ θάλαττά σοι ταυτὶ δόξῃ, μὴτ' ἐξηρμένῃ — male haec cohaerent. Interpunge: ἀλλ' ὅπως ἐκὼν ἀλεήσῃ τῆς γῆς. καὶ θάλαττά σοι ταυτὶ δόξῃ μὴτ' ἐξηρμένῃ — enimvero, ut terram lubenter relinquant, videatur quoque tibi mare hoc non concitatum. Clarior esset sententia, si δόξει, δοκείτω, scripsisset sophista. [Verba quae eiecit Olesarius, καὶ ὑπὲρ παῖδος ἀπεκρίνασθαι, ante ξυγχωρῶ, sunt quoque in utroque codice. Mox καὶ τὰς Νηρηίδας in vno Guelph. est καὶ αὐτάς.] Non sunt, puto, gregales, νῆσοι ἀγλααῖαι (Inselgruppe), sed ἄρδικαι; apponitur καὶ μικραὶ, et opp. magnae — ἀκρονυχίαν ἐπαίρουσαι Ποσειδῶνι. immo ἀκρονυχίαν ἀπὸ τοῦ ὄνυχος. vox est ap. Xenoph. et a Svida notata, πρό το ἄκρον. — Placeat iu insula aspera collocatus in specula Neptunus πανόπτης, et in altera insula, ab agricolis et piscatoribus habitata, Neptunus γεωργός: exhibitus cum aratro cui prora in anteriori parte inserta est. Memorabile Neptuni simulacrum! — Montium disruptorum descriptio satis conuenit cum iis, quae ex Calabria ante aliquot annos memoria tenemus nuntiata. Est in iis ὁπόση ἐπισκέσθαι εἰκός, leg. ὁπόσην. — Mox de ponte (ζεύγμα) quo fretum iungitur:

*XVIII. Cyclops.* Expressa est tabula e Theopocriti Idyll. XI. Polyphemus, fistulam sub axilla tenens, e rupe sedet mare prospiciens, quod Galatea frequentare solet ludibunda. Ipsa vehitur per fluctus curru quatuor delphinis iuncto, quos Tritonis filiae, quae famularum loco sunt, regunt. Siat Galatea in curru, peplo induta purpureo tenuissimo Zephyri flatu super caput elevato, ita ut ei pro umbraculo sit, simulque currui pro velo. Laudatur in hoc artificis ingenium, quod *splendor purpuræ frontem et caput ferit; non minus tamen iucundum esse genarum ruborem; at comae aqua mandentes*

gitur: και τὸ μὲν, ὑποκλείται τοῦ ζεύγματος, τὸ δὲ, ἀμαξεύεται: reddenda sunt: *partim navigator sub ponte, partim curru pons traicitur.* (melius τοῦ ζεύγματος abeslet) ita διαφοιτῶντας duplici sensu sunt, et qui subter ponte nauigant, et qui super ponte ad alteram ripam tendunt. — Paulo post βούλεσθαι videtur sensu grauiore dictum, *machinari.* — ἔστι δὲ σοι μηδὲ ἀποκλεισθῆναι δόξαι τῆς μάχης, h. e. ἔστι δὲ σοι μηδὲ δόξαι ἐκεῖνος ἀποκλεισθῆναι τῆς μάχης. *nec videri ille tibi debet prorsus defecisse; ne putes pugnam prorsus finitam esse.* [Minus bene δόξαι abest ab utroque codice.] In insula Bacchi serpentes memorantur thyrsifis circumuoluti, οἱ δ' ὑπὸ τοῦ οἴνου παρσύνται ζώνυσθαι αὐτοῦς (lege αὐτοῦς, vel sic intellige) ταῖς Βάκχαις καθεύδοντας. *vino inebriati praebeant se Bacchis ut iis se religent* — σπαθῆν de lignatoribus est simpl. *perdere, diruere, prosternere.* — ὑπηλαί οὐσαι καὶ πυριαλωτοί, excidit δὰ ante οὐσαι — [ἐπι τῷ χρῶματι, ὃν ἐκεῖνοι τέττονος ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς ἐποιοῦντο. Guelph. Gud. ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς, melius.] An vera sint. quae de auis *cerycis* vigilia in gratiam *fulicarum* (αἰθουῶν) fieri solita narrat Philostratus, videant illi, quibus haec curae sunt: *cerylum* et *halcyonem* consortio per totam vitam uti, notum est, vel ex Aeliani H. A. VII, 17. — περὶ αὐτῶν (πηγῆς) βέβληται ἥτις ἡ νῆσος. cogitandum est, fontes et lacus esse in media insula.

dentes vento haud mouentur; commendatur quoque in eo, quod; dum illa digitos admouet humero, ad continendam forte vestem vento agitatum, delicato puellae gestu prominentis cubiti molities, subtumidi carne brachii, delectat adspectu, uti et proflans papilla cum femore; at "planta pedis superficiem maris attingit et tanquam gubernaculo regit currum" haec vix assequaris, si illa currui institit, quomodo altero pede extra currum medium, cui institit, eleuato ac suspenso, fluctus tangere potuerit puella; nisi poetice seu potius oratorie haec dicta putes. Oculorum obtutus erat longe prospicientis per mare b).

XIX.

ε) Principium capitis ex Homericis Od. I, 107 sq. expressum esse, manifestum sit. [Non bene mutauit Olearius lectionem edd. et codd. *κετοληται* (scil. η γη) *αυτοσ και κοιμενας, τα προβατα βοσκουσα.*] Polyphemi forma et adspectus e Theocrito effictus est, non ex Odyssaea, — *και βλέπειν μὲν ἡμερόν Φησιν, ἐπαιδῆ ἐρᾷ, ἀγριον δὲ ὄρα,* (accipiendum, *putat se comparare vultum ad mitem adspicendum*; est *βλέπειν*, non *βλέπει*, etiam in codd. Guelph.) *και υποκαθισμένον ἔτι,* est *remissum*, cum ferociam comprimit et domat, ut ea subfidat. — Vestis a vento in veli modum sublata et sinuata, quali sere specie Fortuna picta occurrit, a tergo veniente scilicet vento, *ἀφ' οὗ και αὐγῆ τις ἐπὶ τὸ μέτωπον και τὴν κεφαλὴν ἦκει, οὐκ ἦδιον τοῦ τῆς παρειᾶς ἀνδρου,* ad ruborem ex purpura reflexum spectat — *ἀγκῶν δεξιῶς ἔγκειται,* haud dubie *ἐκκείται*, quod iam Olearius docuit, *prominet extrorsum*; sic sup. c 17. p. 835. in terrae dissilientis lateribus vestigia priscae iuncturae apparent, dum partibus se sinuantes conueniunt cum alteris extantibus, *και οἱ ἀναρμῶσαι κοίλα ἐκκείμενοις.* et inf. c. 20. *οὐδὲν τῶν ἐκκείμενων de partibus ac membris corporis prominentibus in pictura*; opp. mox *τὰ κοίλα και εἰσέχοντα.*

XIX. *Phorbas vel Phlegyae.* Narratur Phorbas Phlegyarum rex viam Delphos ducentem obfedisſe, et latrociniis infeſtaſſe, ita vt templum Delphicum adiri non poſſet; ſolebat autem adentes ad certamina omnis generis prouocare, victos occidere, eorumque capita ex quercu ſuſpendere, ſub qua habitabat. Apollo itaque, ſpecie pugilis ſumta, hæc loca adit, cum eo pugnat eumque necat. Tabula exhibuit deum eo ſtatu, quo percufferaſſet iam hominem dextra in eius tempora demiſſa, altera adhuc eleuata; proſtratus ille iacet, cruore e vulnere emicante. Inter hæc fulmine quercus petitur. Ceterum argumentum tabulae eſt ſimplex nec ineptum; niſi quod craniam ex arbore ſuſpenſa vix placere poſſunt c).

XX.

- e) Fabulae ſimili modo narratae, quo hic factum eſt a Philoſtrato, vnicum exemplum habetur, iam ab Oleario laudatum, ap. Ouid. Met. IX. 414. vbi de Ceyce narratur ad oraculum Clarium in Ionia proſecto; etſi Trachine, in Theſſaliae finibus ſita, minus longinquum iter ferret Delphos: *templa profanus inuſitum Phlegyas faciebat Delphica Phorbas.* Plures fuere huius nominis homines, fabula fere et nomine conſuſi: Alius fuit Lapithae f. in Theſſalia, alius Argyus, tertius Curetum rex: de quibus v. Burman. ad Ouid. l. c. Duo alii ſunt apud Apollodorum memorati, et alii apud alios. Ab his diuerſus eſt Phorbas Phlegyarum rex. Narrationis prima ſtamina ducta fuerunt e Cyclicis; ſecundum hos fuit Phorbas aliquis pugilatu excellens, et ita praeſtans, vt et deos prouocare ad certamen auderet; tam Apollo cum eo congreſſus, hominem ſuperbia recordem occidit; ſic Scholia Ven. A. B. et breuia ad Iliad. ψ, 660. tradunt e Cyclicis. Adiungere alii cauſam irae Apollinis hanc, quod eos, qui Delphos adire volebant, latrociniis vexabat. Hoc idem vulgo de Phlegyis narrari

**XX. Atlas.** Fabula de Hercule Atlantis, caelum humeris sustinentis, vices subeunte est notissima. In tabula momentum delegerat operis auctor hoc: adit Hercules Atlanti, miseratur eius fortunam, et aerumnas; supplicanti ei, ut se onere levare velit, quippe iam viribus exhaustum, in genua subsidentem et tantum non corruentem, Hercules paratam voluntatem et vultu, et proiecta iam in terram clava, et manuum porrectarum gestu, declarat. Argumentum simplex nec artis fines egre-

rari solitum, opportunitatem fecit, ut Phorbas inter Phlegyas referretur, tandemque de eo eadem narrentur, quae olim de Phlegya rege ab Apolline puniro. — οὗτος παῖδας ἀπάγει τῷ Δεῷ, spectat ad Δελφούς, Delphos mitti, ut et Delum, solitas — ubi Apollo se ad pugilatum accingit, *habet ille comas reuinctas: καὶ τὰς χεῖρας ἀνεκλήφως, ἰνὰ εὐζωίῃ τῇ κεφαλῇ πικρῶν.* sunt signa nonnulla Apollinis coma in verticem reuincta: v. c. Mus. Capitól. III, 14. quae indoctam manum mutilata reficientem arguere videntur; paullo indulgentiore aliquis ingenio poterit Apollinem ad hanc fabulam reuocare. Fulmine quercus petitur, ut vulgo ipsi Phlegyae fulminibus et procellis extincti esse narratur: v. c. Pausan. IX, 36. Locum ait Philostratus adhuc seruare rei memoriam nomine suo: τὸ γὰρ χωρίον, ἐν ᾧ ταῦτα, δρυὸς κεφαλὰί ἐστι. Olearius comparat haec cum Herodoto, lib. IX, 30. qui angustias e Cirhaerone Plataeas ferentes appellatas ait τρεῖς κεφαλὰς, ab Athēniensibus enuntiarī solitas δρυὸς κεφαλὰς. Putauit adeo vtrumque de eodem loco agere; eumque parum caute sequitur Valken. ad Herodot. eo loco. At locus iste Herodoti longe distat ab eo, quem Phlegyae inhabitarunt ad Cephissum, ut ipse Philostratus memorat hoc capite, et Hymnus in Apoll. 280. ad Orchomenum, Paus. IX, 36. quae loca Phlegyae inhabitarunt, non verò Cithaeronem et Plataeas.



*muli et columnae, et inuisa nomina hospitem, qui ab Antaeo lucta victi ac caesi fuerant. Ornat rhetor narrationem multis aliis, quae ad primum congressum spectant; at artifex nouissima tantum luctae expresserat. Singulare est, quod sub finem adiicitur: vicini montis vertici incubare nubem auream. e qua putandi sint dii prospicere certamen, et procedere ex eo loco Mercurium ad coronandum Herculem, victorem e).*

XXII

1) Statim in cap. princ. Κόνις, οἷα ἐν πάλαις ἐπαίνοις, (in palaestris, ἢ κούστρα) ἐπὶ πηγῇ ἑλαίου, καὶ δυοῖν ἀθληταῖν ὁ μὲν ξυνδάων τὸ οὖς, ὁ δὲ ἀπολυων λεοντῆς τὸν ὤμον. Mira sunt in medio: ἐπὶ πηγῇ ἑλαίου. De fonte oleo profuente cogitabat Olearius. Saltem magnam olei copiam adstitisse dicerem, magnam olei vas. Sed corrupta sunt verba; pro ἐπὶ τῇ γῇ ἑλαίου, adstat in terra olei vasculum. Apparent quoque, lectionis vestigia in altero Guelph. — Deterius quoque per κολωνοῦς *Lihyas tumulos* et πορ, στήλας, *columnas Herculis* intelligebat Olearius. — In Herculis membris καὶ αἵματος καὶ αἰ φλέβες οἶον ἐν ὠδίῳ. Non alienum hoc a tumore rhetorico: noli itaque de οἰδήματι cogitare, et si οἰδαίναι alibi frequentatur de brachiis, musculis prostantibus περιῆται ὁ βραχίον, ὄσα καὶ ὤμοι, ad formam rotundam et globosam referes: περιηγμένα enim sunt rotunda; εἰ περιηγε, τὸ καμπύλον. Videntur quoque melius iungi: περιῆται — ὤμοι, στήνα καὶ γαστήρ: ταυτὶ τὰ σφυρήλατα. Lucanus reddidit vs. 631. lib. \ 1. *Intumescere tori, totosque induruit artus.* Apparet ex ipso versu in Theocriteis de Amyco (XXII, 46.) ἐπὶ δὲ α ἰσφαίρωτο πελώρια rotunda sunt. — Ἰχυρὸν μὲν τὸν Ἀνταῖον οἶδε, ξυνδαεμένον δὲ, καὶ οὐκ ἴσῳ τέχνῃς. Olearius explicat ut facile constringi possit. Immo vero: habet membra constipata, nimium compressa adeoque luctas parum apta; nam palaestra postulat membra robusta quidem, sed agilia. Proprie σύνδεσμοι sunt tendinum et ligamentorum. Etiam Xenophon Venat. 4, 4 in canibus probat ἰσχύια στρογγύλα, ἐπισθεν σαρκώδη, ἔγνωθεν



XXII. *Hercules inter Pygmaeos.* Quis primus Pygmaeos in res Herculis induxerit, non occurrit, nec praeter Philostratum auctor alius. Pygmaeos antiquissimis iam fabulis celebratos esse, constat ex Homero; iam tum pugnam cum gruibus ab iis fieri solitam fama ferebat. Alia ferius accedere; nec apparet, vtrum fabulae fundus fuerit notitia de certo hominum genere ultra Aegypti fines exiguis corporibus, an commento antiquo accommodata fuerit

ἄνωθεν δὲ μὴ συνδεδεμένα. — οὐκ εἶσω τέχνης. οὐκ ἔντεχνα. — Rhetorice expressa sunt quoque illa: ἀγὺ τὸν Ἡρακλέα ἢ γραφῇ (h. e. ἐν τῇ γραφῇ προσάγεται, exhibetur *redux*) χρυσᾶ ταυτὶ τὰ μῆλα ἤδη ἤρηκται, καὶ κατὰ τῶν Ἑσπερίδων ἀδόμενον (et fama iam celebratam profectioe adversus *Hesperides*). In utroque Guelph. est ἀδόμενα. [Inf. καὶ τῆς τέχνης ἔμπλαως. Minus bene Gud. 25. τῇ τέχνῃ. Sequitur καὶ τὸ εἶδος ἐν ὑπερβολῇ ἀνδρώποσ: idem codex magia ad sophistae argutias apposite: καὶ τὸ εἶδος ὑπερβολῇ ἀνδρώποσ. Postea Terra mater Antaeo luctanti suppetias fert, et ei iam iam prostrato novas vires subministrat, vt erectus stet pugnamque redintegret; ὅτι ἢ γῆ Ἀνταῖο συνεπάλλαι, κυρτωμένη, καὶ μετοκλάζουσα αὐτὸν, ὅτε ἐκινεῖτο. Lectio μετοκλάζουσα Morellio forte debita, speciem doctrinae habet: ὀκλάζειν genua demittere, subsidere, debet is qui iam in eo est vt prosteratur ab adversario; μετοκλάζειν est ap. Homerum de eo, qui prae molestia vel pauore genūa mutat, modo in hoc, modo in alterum, subsidens. At haec notio aliena ab h. l. In edd. Add. Iunt. est μετοκλιζουσα, quod et vterque codex Guelph. exhibet; hoc est, in altum elevans, vt resurgat. ὅτε ἐκινεῖτο, de eo qui statu deiectus est in lucta, vt iam cedat, vocabulum athleticum: Mox, τὸν δὲ Ἡρακλέα ἰσχυρόντα, glossema Ἡρακλέα neuter codex habet. Porro καὶ γὰρ τοι. πῶν τι. et ὑποκρίνεται τῇν πάλην.] In fine deus ait περιωπῆν ἔχειν τοῦ ἀγῶνος et Mercurium probare Herculem ὅτι αὐτῷ καλῶς ὑπακρίνεται πάλην. partes iudicantis bene agit; explet.

fuerit notitia serior. Quicquid est, narratur a nostro Hercules post luctum cum Antaeo vires reparasse somno; superueniunt ei Pygmaei, Antaei eadem vlturi; aggrediuntur porrectum in solo turmatim, telis machinisque expugnaturi; vna phalanx finistram adoritur, alia duabus cohortibus oppugnat dextram manum; alij in crus aciem erigunt; in caput ipse rex agmen ducit, admouent ignem capillis, securim oculis, ori et naribus obdunt fores, scilicet ne halitu oris ipsos statu moueat et humi sternat. Quae sequuntur, non picta esse possunt, sed narrata? Herculem expergefatum risisse, totumque exercitum leonis spoliis inuolutum secum abstulisse. Quae mensurae ratio in his fuerit Pygmaeorum ad Herculem, non notatum est a Philostrato. Sufficit Herculem exhibitum esse dormientem cum Pygmaeis cum aggredientibus eo, quo diximus, modo. — Ad artem spectat hoc, quod *Herculi dormienti ipse Somnus adstat viri effigie exhibitus*: qua specie Somnus seu Morpheus adstat dormientibus in nonnullis anaglyphis in Museo Capitol. et in Admirandis f).

## XXIII.

f) Fabulae fundum aliquem fuisse colligitur e narrationibus recentiorum, qui ad austrum Aegypti in pusilli corporis populum inciderunt; aucta, vt fit, et in miraculum adducta auditione. Congessit ea, quae ad hanc rem spectant, Camus ad Aristot. Hist. Animal. Tom. II. Praelia cum gruibus ingenii lusus esse possunt, ex coniuncta narratione de gruibus ad austrum volatu, quos illi a suis segetibus prohibent armis. Quod autem ad Herculem nunc fabula reuocata est, serioris est commenti. Est aliud commentum de Pygmaeis Herculis pollicem metientibus.

**XXIII. Hercules furens.** Hercules infaniens in Eurystheum eiusque liberos laeuire se credens, in tabula hac, duobus ex Megara pueris iam occisis, irruit in tertium, quem mater domo secum absconderat; famuli accurrentes furentem coercere allaborant. Agitur res Thebis, dum ipse se Argis versari putat, ante aedes inter sacrum Iouis Hercaeo factum, victima adstante; vasa et apparatus sacrorum in solum sunt deturbati. Expressa est tabula ex Euripidis Hercule furente: 922 sq. Sapienter autem delegit auctor picturae momentum illud, quo domum irruere vult; in qua vxor cum tertio e pueris inclusa latebat; antequam illud, quod apud Euripidem sequitur vl. 998 sq. euenit, vt irrumpens puerum cum matre necaret. Reliqua non sunt scenica, sed rhetorica. Erinnyon non appictam ad stare ait, quia in Herculis pectus immigrauerat; inepto acumine. Apud Euripidem Furor, seu Infantia Δύσσα, est, quae Iunonis iussu, per Iridem nuntiato, Herculem de statu mentis deturbat (822 sq.) g).

## XXIV.

ἄδελφοὶ γὰρ εἶναι (pendet a Φάσκοντας) τοῦ Ἀνταίου — γηγενεὺς δὲ — Antaeus ipse terrigena; fuere ergo Pygmaei quoque e terra prognati, et haecenus fratres. οἰκοῦσι τὴν γῆν, petitum ex eo, quod inter Troglydytas referuntur.

- g) Rhetoricum hoc est, quod initio capitis alloquitur famulos in tabula expressos Herculem furentem manu coercentes. [ἀλλ' οὐ τοῦ λοιποῦ γε παιδὸς ἀπόσχουτο. videtur fuisse ἄλλως δ' οὐ, quod more frequentatum est. Μοχ καὶ στοχαζόμενοι τῆς χειρὸς pro στοχαζόμενης, vterque Guelph. per lapsum ex antec. κσιμένοι.] τούτοις μὲν οὖν ἀπόχρη ταῦτα, non de pueris audien-



rente, et an carnes iam mollescerent digitis explorante. minime attento in Thiodamantem lapidibus eum petentem. Expresserat pictor Iolum asperum, quale Lindii agri erat, ficibus tantum et vitibus colendis idoneum h).

XXV. *Abderi funus.* Hercules viciscitur Abderi, pulcri pueri ab equis Diomedis Thracis devorati, mortem, his ipsis equis cum domino trucidatis. Pictura haud bono cum fabulae dilectu, multo minus dilectu eorum, quae apposita sunt, probanda,

h) Notus est Hercules *Βουφάγος*, scilicet, ut vasto corpori non modo vires, sed et cibi potusque, ad eas alendas ingeri soliti, consentanea esset copia. Nec modo una est huius generis narratio; ad locum nostrum spectant tradita ab Apollod. II, 3, 11 p. 138. 139. ubi v. Not. p. 421. at altera ibidem est narratio II, 7, 7. de Hercule per Dryopum agrum incedente in Thessalia, et ibi hoc ipsum in Thiodamantem aliquem audentem. v. Not. p. 473 sq. Diversam ab his narrationem ipse Philostratus in hoc cap. affert e Pindaro, de Hercule a Coronis hospitio excepto et totum bovem devorante, ita ut ne ossa quidem intacta relinqueret. Coronus ille est Lapitharum rex in Thessalia: quem ille, ab Aegimio ad auxilium ferendum vocatus, postea occidit: Apollod. Ib. 7, 7. p. 158. E Pindari autem loco, quo illa attigerat, superest fragmentum sp. Athenaeum, quod v. inter Fragm. Pind. LIX. p. 110 sq. nuntiatur aut narratur ibi res ab aliquo qui interfuerat. [In princ. *σραψίδα* pro *σραψίδα* est quoque in Gud.] *ἐοικεν (ἢ γῆ) οὐδὲ ἀροῦν*, h. *οὐκ ἀροῦσιν ἀρουά*. non sterilis et infructuosa. Diras autem illas, quibus sacrum suspicabantur Lindii, non factas esse putabimus in Herculem, nec in deos, sed, quod in exlationibus fieri solebat, ut in victimas caput quicquid dirum et male ominatum esset transferretur; quam religionem rustici male interpretati esse videntur. Notabilis est sub fin. *Doricus* vestitus, quem cum prisci aevi asperitate convenisse satis constat.

banda, exhibet equos praefepi adstantes et iam caecos ab Hercule; altero prostrato, altero palpitante, tertio se attollenti simili, ultimo prorudente; sunt ii inculti iuba et hirsuti usque ad ungulas, et vere feri; praefepia membris humanis atque ossibus plena; iacet quoque prostratus herus Diomedes. Hercules in eo est occupatus, ut membra pueri amati semicafa comportet, parte iam in pelle leonis collecta. Alia adiecit rhetor, narrando quae insequuta sunt: sepulcrum puero factum, vrbs eius nomine condita, Abdera, et ludi instituti, quibus certatum est gymniciis certaminibus reliquis, exceptis equestribus. Videtur, scilicet et hoc in Heraclea aliqua argumentum diferte ab aliquo poeta fuisse tractatum.)

Enim-

- f) Variis modis haec quoque ornata fuit fabula in Heracliiis. v. Apollod. II. 5. 8. Not. p. 370 sq. Apud eum abducendos Diomedis equos Abdero seruandos dederat, donec ipse adfuturus esset. In Philostrato non apparet, casu ne an Diomedis fraude puer lanialus fuerit. Ad Herculem, et ad Abderum, ab aliis ad Abderam, Diomedis sororem, vrbs Abderae origines more antiquorum fuerunt relatae, etsi multo serioreni conditorem habuere Timefium Clazomenium; quo iterum expulso Iones Teo profecti, Persarum sub Harpago seruitutem fugientes, Abderam occuparunt: ut Herod. I, 168. tradit. [Vade quoque in numis seruauerunt gryphum metropolis suae cum Apollinis capite. De alio numo ap. Golzium Num. Graec. Tab. 25, 9 cum capite et nomine Αβδηρας κορας iure dubitatur.] — In princ. μη τας ἵππους — ἄλλων ἡγεύμεθα τοῦ Ἡρακλέους; graeca oratio fert ἄλλων (sc. ἕνα) inter labores Herculis annos numerabimus et hunc? [(ἵπποι) βάρβαροι ταῖς ἵπποις, καὶ ἕς ὅκλην λάσιαι. cod. Gud. τὰς χαίτας, elegantius; et λάσιαι. Μοχ pro οἷς εἰς τὴν ἵπποτροφίαν ταύτην, idem codex οἷς.] ἀλλὰ τουτοῖ τὸν ἄλλον χαλεπώτερον χρὴ δοκεῖν, ἐρωτῶς τὸ

Enimuero subsistendum hic est; animo repente magno dolore percusso, nuntiata, dum haec scribebamus, morte Collegae desideratissimi, *Georg. Chph. Lichtenberg*, quem rebus nostris ereptum, quotquot seu feueriorum et solidiorum litterarum seu ingeniosarum facietiarum et salium amore tenentur, nobiscum lugebunt. PP. pridie Kal. Mart. c1010ccxcix.

πρὸς πολλοὺς ἐπιτάττοντες αὐτῷ τῷ Ἡρακλεῖ. leg. αὐτόν. In sqq. τὰ μὲν δὴ δάκρυα sq. aberravit sensu Olear. et male ea interpunctione laborant. Distinguenda et accipienda putamus esse sic: τὰ μὲν δὴ δάκρυα — καὶ τὸ βαρὺ τοῦ προσώπου τὸ ἐπὶ τῷ πένθει, δαδάσω καὶ ἄλλῃ ἐραστῇ ἄλλο ἐχέτω τι καὶ ἡ στήλη γέρας ἐφαστηκυῖα καλῶ σήματι· ὁ δὲ οὐχ, ὅπερ οἱ πολλοὶ, πόλιν τῇ Ἀβδηρῶν ἀνίστησιν, ἣν ἀπ' αὐτοῦ καλοῦμεν. relinquenda ait esse ista omnia, quae iustitiae Herculis declarare potuerit, et aliis, tanquam communia in tali fortuna; at, quod non vulgare est, Hercules urbem eius nomine condidit.

## VIII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE  
 PRORECTOR  
 IOANN. PETRVS WALDECK D.

CVM SENATV

ANNIVERSARIA INAUGVRATIONIS SACRA  
 LXII.

IN KAL. SEPTEMBRES c1762ccxcix.

CELEBRANDA

INDICIT

SINVLQVE

S V C C E S S O R E M

IN

MAGISTRATV ACADEMICO  
 HENRIC. AVGVST. WRISBERG D.

CIVIBVS SVIS

HONORIS ET OFFICII CAVSSA  
 COMMENDAT.

*Philofrati Imaginum illustratio.*

Partic. VIII. Tab. Libri II. XXVI-XXXIV. extr. complexa.

**R**epocantibus animo et memoria litterarum intra  
 huius, quam viuimus, aetatis decussum vicif-  
 situdines, et per ordines hominum, qui iis olim  
 aequis animis carebant, progressus et auctus, in  
 boreali saltem Germaniae tractu, et in terris libe-  
 riore



riore seu cultus religiosi seu religiosarum opinionum formula videntibus, multa occurrunt, inter populares opiniones recepta, quae superior aetas vulgo aut ignorabat aut non nisi inter ea habebat, quae hominum otiose litteras colentium studiis et disputationibus relinquēbantur. Inde sensim sensimque, sermonis patrii cultu vsuque frequentato, et rei librariae commerciis auctis, librorum legendorum studium latius est sparsum; coepere libelli facietis salibusque perfusi manibus versari stina dolabraque tractata callosis aut geri in gremiis, quibus nutritii tenelli, insidere solebant. Gaudebamus in sinu et exultabamus, videntes, inter populares nostros quanti facti essent litterarum progressus, qui ingeniorum cultus, quam diffusae late et sparsae omnis generis notitiae, quibus aethiopiae carerent, in quibus scilicet veterno et stupore obtusa torpent ingenia. Enim vero, quam vana interdum esse soleant hominum, etiam sapientissimorum, iudicia et consilia in iis, quae ad rerum summam utilissima et efficacissima esse iudicabant, cum eventus, vsus et experientia, mox alia ac diuersa, interdum contraria quoque, ostendat ex iis prouidentia, quae ipsi prudentissime constituisse putabant: ecce haec idem in mirifica hac rerum conuersione euenire vidimus. Librorum enim legendorum studium per omnes vitae ciuilibus ordines, nullo sexus, aetatis, vitae discrimine, nullo librorum rerumque dilectu habito, sparsum innumera in vitam mala intulit, dum, vitae negotiis, munium mandatorum officiis, rei familiaris familiaeque caris neglectis aut sepositis, homines otiose detinentur

tur librorum lectione, e quibus nullus ad eorum ingenia et vitas fructus redire potest, contra autem notiones colliguntur, quarum vim accuratè et perspicèe fati tenere illi nequeunt, quibus ideo male vtuntur et, ad prauas falsasque opiniones, vitæ mox exitiosas, abrepti multas sibi et reipublicæ noxas contrahunt; vt taceamus mala, quæ in vitam domesticam et liberorum institutionem, rei familiaris curam, rerumque administrationem, ex hoc fonte lectionis temere vulgatae et male institutæ manarunt. Laetabamur alia, ad quæ aetatem nostram et patriam, tanquam ex humili loco, in altum, ex obscuritate in lucem, ex contemptu in celebritatem euectam esse putabamus; superstitiones vulgè prostratas et protritas, liberaliores plebis sensus et elegantias, rusticitatem in concinnitatem versam: nihil tamen horum vidimus, quod non ipso vsu magna ex parte aliter cecidisse videri debeat: quandoquidem ea ingenii humani hæbes est, vt in inuentis etiam utilissimis modum tenere aut prospicere noua mala, quæ nouum inuentum allaturum est, iisque tempestiue occurrere, nesciat: inuentorum autem auctores nunquam satis prouideant, vt bene inuentis bene etiam vtendi limites ab initio statim ex rerum natura et ex prudenti consilio sint fixi: verum mentis humanæ partim ardor, partim vanitas nouitate et successu elata, ultra iustos fines bona sua proferendo ferociens profilit et ea in noxam damnumque vertit. Ita utilitatis laude damnata accusamus noxas et damna. Itaque euenit, vt, cum vulgus superstitionibus liberare, ad rerum veritatem assequendam adducere,

sensu

sensu iusti iniustique recto inbuere, ad boni publici  
 fraeque vtilitatis perspicentiam euehere, a caeca  
 auctoritatis et consuetudinis reuerentia abducere, et  
 ad instituta meliora recipienda procliuatatem instil-  
 lare studeremus: promiscue in vulgus effundendo  
 omnia, quae nisi ab ingeniis per multas litteras  
 vitaeque vsus excultis recte percipi possunt, innu-  
 mera iam in vulgus sparsa sint iudicia praua et  
 vitae publicae priuataeque damnosa. Eleuando in-  
 stituta patria, in contemptum adducta sunt ea, qui-  
 bus animorum impetus et cupiditates coercebantur;  
 deficientibus aliis, aut male substitutis, quae ad  
 sensus hominum rudiorum vim nullam nec habent  
 nec habere possunt; philosophica placita male in-  
 vitam intulimus, quae subtilitatibus hisce nec con-  
 stitui potest nec regi; sublatis vitae praesidiis pristi-  
 nis, maiorum auctoritate, more, exemplo, ipso  
 vsu et tempore firmatis. Quod in Gallofrancis no-  
 tamus, antiqua instituta ab iis esse sublata, ante-  
 quam meliora essent prouisa et parata, id ipsum  
 in philosophicis et religiosis populares nostri ne  
 interdum commiserint veremur. Praepostero hoc  
 et male properato studio factum est, vt, antequam  
 recto multarum rerum sensu et melioribus notioni-  
 bus imbuta essent multitudinis ingenia, de rebus  
 diuinis ac religiosis, de imperiorum regnorumque  
 rationibus, vitiis et corruptelis, euulgarentur ea,  
 quae; quod nunc euentus docuit, melius omnino  
 rudiores animi nunquam imbibissent. Mirum tamen  
 in modum placuere sibi nostrates in hisce rebus no-  
 uandis, et visi sibi sunt praeclare humanitati con-  
 suluisse vulgando promiscue omnia; cum tantum  
 vtilia;

utilia, hoc est quorum peruidendorum capax esset vulgus, in meliorem notitiam adducere debuissent, Angustis patriae et loci natalis notionibus circumscriptos popularium animos ad ampliora et liberiora eduximus; cosmopolitas esse eos volumus, qui omnem terrarum orbem, quin vniuersum ipsum pro patria habeant; et vere nunc *toti viuere mundo* coeptum est. Quid inde ad vitam veram profectum esse putamus? hoc vtique, vt spreta ac proculcata sanguinis, ciuitatis, populi, religionum, patriorum morum et institutorum, coniunctione ac necessitudine, sibi quisque soli suisque commodis viuamus plerique, priuatae rei augendae vnice intenti, vtque, velificante saeculi luxu et avaritia, omnia ad se quisque trahamus, Horatiani illius carminis parum memores: *Cur eget indignus quisquam te diuite? quare Tempia ruunt antiqua deum? cur, improbe, carae Non aliquid patriae tanto emetiris acervo?* Ita boni publici, publicaeque utilitatis, sensum fere obtusum aut profus expulsam esse videmus; ridentur ea quae patrum nostrorum memoria magno animo, commodorum priuatorum neglecta, in publicum erogata et curata sunt; nec multum abest, quia inter stolidi ingenia referantur ii, qui non intra muneris cancellos angustos studium bene merendi continent. Litterarum studia ab antiquis formulis ac praescriptis, nostrae aetati non amplius accommodatis, esse liberata, recte gaudebamus; at nunc, quo ea euagata sint, considerate, et quam multae inanes et spinosae subtilitates iterum in ea immigrarint. Rei librariae mercatus ampliatos et locupletatos inter Germaniae

biae laudes referebamus; recte, per hæc ipsa tamen nunc ipsas litteras venales et litterarum studia inter artes, quaesturias abisse, quis neget? eoque iam loco rem esse constitutam, ut, dum pauci, ambitiosis interdum artibus, callide annam candefaciunt, per vilitatem operae, quam ceteri experiuntur, bonis litteris sua praemia tere perierint: atqui, *sublati studiorum praemiis etiam studia peritura esse*, ut cum Tacito loquamur Ann. XI, 7, verendum est. Adeo nihil est quod, nisi de iusta ratione ac modo, consilio ac fine, principio statim diligenter dispexerimus, non corrumpi et depravari possit ipso hominum usu. Hoc itaque in studiis quoque academicis animis nostris ut obuerfetur, videndum est; etiam in disciplinis tradendis; temperandum est et certis finibus continentium studium novitatis, et ex emendandis antiquioribus gloriolae cupiditas; nec metienda omnia ex usu praesenti; verum cogitandum quoque et cavendum, ne ex iisdem incaute traditis et expositis ingenia inuenilia eliciant ea, quibus grauiiores errores superstruantur, aut ea, quae iam animis imbibita sunt, tanquam praesidiis firmentur, vnde resp. detrimentum capere, litterae autem corrumpi, reliquarum disciplinarum auctoritas infringi et vtilitas imminui, commune autem vinculum possit dissolui.

Verum hæc, Ciues, eo tantum consilio dicta habentur, ut praefaremur et praeconio, quod nobis impositum est, ad indicenda sollennia castino die celebranda, quibus primo loco recolentur anniuersaria Georgiae Augustae ante hos LXII. annos

con-

conditae et hoc quoque anno, dei O. M. beneficio singulari, incolumitate et tranquillitate integra fruentis. Persoluentur numini providenti pia vota precesque, cum supplicationibus, ut reliqua quoque fata per incerta haec temporum fausta sint et stabilia. In magnorum euentorum articulo res nunc vertuntur; fortunae inuersiones vidimus inopinatas et incredibiles a); faxit numen, ut quae restant, respondeant superioribus. Altera solennium causa est, quod is, cuius nomen huic libello praescriptum est, cum magistratu academico per semestre aestiuum gesto insignia tradet Collegae coniunctissimo, Viro illustri,

HENRICO AVGVSTO WRISBERG D.

quarto iam Prorektoris vicibus functuro, cuius lenitatem et paternam indulgentiam, sed cum religione et seueritate in legibus seruandis, in disciplina ad earum praescripta regenda, in coercenda licentia, coniunctam, ita reuereri mementote, uti ingeniis liberalibus, in studiis liberalibus occupatis, dignum et

a) Apud Valer. Fl. I, 542. de vicissitudine imperiorum Iupiter ita fatur: *vetera haec nobis et condita pergunt Ordine cuncta suo, rerumque a principe cursu Fixa manent.* — Omnes aut. res suo motu ac cursu ferri; imperium terrarum ab vno populo transferri ad alterum; multis inde saeculis floruisse Asiae imperia; instare iam tempus, ut Asiae regnis, tanquam vetustate decrepitis, succedat Graecia, cui aliquando successura sit Roma. *Accelerat sed, inquit Iupiter, summa dies, Asiamque labantem linquimus; et poscunt iam me sua tempora Graii.* Poposcerunt Iouem ab eo tempore fata sua plures aliae gentes ac terrae; poscunt etiamnum aliae, et obscurum dubiumque est, vter populus alterius fata anteuertendo occupaturus sit.

et consentaneam esse optimus quisque intelligit. Utinam numen optimum res Georgiae nostrae Augustae publicas priuatasque seruet incolumes et florentes hoc quoque semestri, neque calamitatum belli contagies latius serpens eam attingat! *Sic tibi — Doris amara suam non intermisceat undam!*

Ne tamen, sine symbola nostra haec ex manibus deponamus, subiiciemus hisce publice dictis nonnulla de eo argumento, quod huic descriptionis generi priuatim sepositum erat. Superfunt ex Philostrati imaginibus illustrandae libri posterioris tabulae nouem postremae: quarum argumenta ita exponere constitutum est, ut, quale opus arte expressum in singulis fuerit, rhetoricis ornamentis et fucis absterfis, ante oculos sistamus.

*XXVI. Xenia.* Alterum ex eo genere picturae, cui simile vidimus prius supra (lib. I, XXXI.), arborum hortorumque frugibus dapibusque variis constans: in quarum recensu, rhetorice verbis exquisitis et orationis figuris ornando, Sophista allaborauit, parum autem declarauit, quae rerum disponendarum ratio ad artis principia in tabula fuerit; in qua tamen, vna cum naturae veritate, quam ille magnopere commendat, et colorum solerti vsu oculorumque fascinatione grata, omnis laus continetur; ita ut, vbi de iis omnibus nihil monitum est; de ipsa pictura nullum iudicium fieri possit. Promiscue apposita vides: leporem virum captum, in casula, caueae instar, inclusum, alium ex trunco suspensum exenteratum; affidente subter  
cane;

cane; suspensas iuxta leporem anates et anseres; corbem panarium; olera hortensia; pomra matura rosida; tum mespila et iuglandes ad bellaria cum caribis tritis et pressis in frondium inuolueris. *Xeniorum* nomen impertitum est, vt respici videatur munusculum, quod ex rure vel agro alicui mittitur honoris causa, vti praedii domino a villico b).

*XXVII. Minervae natales.* Mythus antiquissimus, narratu quidem haud iniucundus, propter symbolicum, qui subest, sensum sapientiae primigeniae a numine progressae; arti tamen haud quam accommodatus; etsi sunt gemmae et anaglyphi, in his patera antiqua, vulgo inter Etrusca monumenta relata, Cospiana dicta, in quibus Minerva e vertice Iouis armata profilit. In pictura profilerat iam dea armata; adstare narrantur dii deaeque, cum ipsis Nymphis et Fluviis. [Novum hoc et insolens, Nymphas et Fluviis in  
K 2 Olympo

b) Hoc forte colligas ex verbis in fine: οἶμαι τὴν γραφὴν ἀποφάσκειν (h. e. ἐν τῇ γραφῇ ἀποφάσκειν) τὰ ἔκτωρ ταῦτ' ἐν τῷ τοῦ ἀγροῦ δεσπότῃ. Displicet inter cetera inanimata lepus casula inclusus, appositio cane. Inter verba, quae Sophista venatus est, referas τὸ βλεμίζειν, ex Aristophane notatum a grammaticis. *manus contredicare volatilia aliaque altilia, quae pinguescant satis.* ὄψον de foeniculo, apio et papavere similibusque, ita dicitur hoc loco, vt studio factum putes. τὰς δρυπέρας, non δρυπέρας, dixit; ἀλάλας forte; *maturas oleas*; et τραγήματα proprie ad fructus arborum, mespila et nuces cum carleis, retulit. [In princ. cap. ἀλλὰ καὶ βλέπει πάντα τῷ βλέματι. uterque codex habet παντ', quod et in Olearii codd. erat idque praefendum. Paulo post ἐπὶ τῆς δρυός est in iisdem, non ἐπὶ τῇ δρυί.]



Olympo adeste, Ante oculos habuisse videtur Sophista Homericæ Iliadis lib. XX. princ. vbi cum diis Fluuii et Nymphæ a Ioue conuocantur in Olympum.] Adstant metuentes aut stupentes deam armatam. Vulcanum, stupentem et ipsum, subit iam puellæ amor. Iupiter e partu labore recreatus deam adspicit lætabundus, subridet quoque Iuno. In prospectu duæ aræ cum sacrificantibus, alteris Atheniensibus, alteris Rhodiis: secundum narrationem antiquam, certatum esse inter hos duos populos, vter alterum præueniendo sacrum Mineruæ antiquius instituisset. Vtriusque vrbs acropolis expressa erat, in Atheniensem quidem arce stabat Plutus, isque alatus, aureus et oculatus c).

XXVIII.

- c) Locus de hac narratione classicus est apud Pindar. Olymp. VII. vbi cf. Schol. at illud nouum et insolens, quod cum acropolin vtramque Rhodi et Athenarum exhibuisset pictor, in altera hac stantem *Plutum* effinxit; scilicet vt responderet fabula Atheniensium alteri Rhodiorum narrationi, quæ *aureum* Rhodiis pluuisse memoratur. [Plutum in arce Athenarum collocarunt viri docti, consili hoc loco et versu Aristophanis in Pluto 1194. vnde tamen eum acutiores alii expulerunt; quorsum ille nunc migrare iussus sit, non constat.] Memorabile porro, quod Plutus alis instructus est, aureus idem et oculatus, vtpote consilio Iouis Athenas missus. Quæ narrata forte placere possunt; in tabula expressa haud facile. Materiam armorum Palladis reddiderat pictor varia luce coruscantem; rhetor eam comparat cum variis iridis coloribus. In verbis: Ἀθηναίαν, ἄρτι τῆς τοῦ Διὸς κρητῆς ἐν ὄπλοις ἐτραγαῖσαν, Ἡφαίστου μηχαναῖς, ἧ ὁ πέλεκυς. edere voluit Olearius ὡν ὁ ὕπ. scilicet ὡν μηχανῶν ἔστιν. pro eo quod legebatur ὡς ὁ πέλεκυς.  
nec

**XXVIII. Telae.** Mirum argumentum tabulae. Domus deserta et ruinosa, araneis plena; fila ab iis in solum demissa, per quae descendunt et ascendunt; angulis attexta araneorum tanquam habitacula, alia plana tanquam aestiuus, alia caua, tanquam hibernis destinata; laudatur ars in reddendis filiis tam tenuibus et ipsis araneis ad naturae veritatem. Describitur vna ex his tela, cuius filis implicita musca praeda fit araneis *d*).

## XXIX.

nec quicquam mutant libri. Aut igitur excidit aliquid, *ὡς ὁ πλάκευς . . . testatur*, vel simile quid, aut totum ex margine irrepit. — In seqq. *πῦρ καὶ κλισσαὶ ἰσραῶν*. adhaesit iota pro *κλισσα ἰσραῶν*.

- d) Quae in principio capituli memorantur de Penelope, dubitationem facere possunt, an ad hanc picturam spectent. [Ut duo fuerint oeci contigui, in quorum altero Penelopes, in altero araneorum telae, exhibitae erant; quia sequitur: *ὄρα καὶ τὴν ἀράχνην ὑφάλοισαν ἐν γειτόνων, εἰ μὴ παρυφαίνεαι καὶ τὴν Πηνελόπην*. Verum *ἐν γειτόνων* est proxime accedens, tantum non aequans pari modo.] Et si propius locum adspexeris, rhetorice pronuntiata haec sunt: “laudatur, inquit, tabula aliquando visa a te, praeclare picta, in qua Penelope bene expressa est in tela texenda occupata; contemplatione tamen censeo non minus dignam esse tabulam hanc, qua aranei texunt.” Sane domus deserta et iamiam ruinam minitans videri potest Ulyssis aedibus fatis conuenire. Etsi tabulae argumentum dixeris esse omnino valde ieiunum; domum solitudine vastam araneorum telis obductam.

*Καλὰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα τοῦ ζωγράφου. τὸ γὰρ οὕτω γλισχρῶς ἀράχνην τε αὐτὴν διακονῆσαι, καὶ στήλαι κατὰ τὴν φύσιν, καὶ τὸ ἔριον αὐτῆς ὑπομέχθηρον γράψαι καὶ ἄγριον, ἀγαθοῦ δημιουργοῦ καὶ δαινοῦ τὴν ἀλήθειαν.* Commendatur ars in eo, quod elaborauit pictor aranem ad viuum; verbis tamen vitur Sophista nimis argutis et molestis. *διακονεῖν γλισχρῶς* videtur esse

**XXIX. Antigone.** Nobilis ex tragicis est narratio de sepultura caesorum in bello Thebano. Ut tollerentur corpora Argiuorum et cremarentur, Athenienses rege Theseo duce a Thebanis obtinuerant. At Polydicem, qui eos aduersus patriam duxerat, sepelire Creon interdixerat. Antigone eius soror, clam noctu urbem egressa, cum vitae periculo corpus sustulit et humauit. Argumentum tabulae non est absonum. Noctu, nullo teste, luna

aut *λοχνώε* tenuiter, aut *επιπόνως*, aerumnose, morose. *στίζαι* (τὴν ἀράχνην) recipiendum e codd. Olearii, pro *δαιζαι*, sunt enim in araneo variae striae et stigmata, ab arte reddenda. Tum tela est adspectu sordida et squalida. Dixit *ἐριον ὑπομόχθηρον*, quod vñ Graece doctus, qui codicem Guelph. 82. scripsit, interpretatur τὸ πολλοῦ μόχθου δόσηρον, at quod sequitur, *ἄγριον*, quomodo sic cum eo iunctum pntabimus? Immo vero est *μοχθηρὸν sordidum, squalidum, βυαρὸν, et ἄγριον, incultum, horridum, αἰσιλίον*. Tandem τὴν ἀληθῆσαν est aut pro ἀληθῶς δαινοῦ, *artificis veri periti*, aut δαινοῦ (κατὰ) τὴν ἀληθῆσαν, *periti in vero reddendo*. — Mox pro αὐτῇ praeferendum αὐτῇ, τετραγωνος μὲν αὐτῇ μήριδος (aranese) περιβέβληται ταῖς γωνίαις domus. — διαλείποντες ἀλλήλους vterque codex pro (ἀπ') ἀλλήλων et τηροῦσαι pro τεινοῦσαι τοὺς πεχλασμένους τῶν μίτων. — οὐδὲ — *προῆλθεν ὁ ζωγράφος*, alter cod., vt vulgo edd. *προδιήλθεν*, alter *προήλθεν*, vtrumque male. Vocabulum ἀναβριχᾶσθαι et ἀβριχᾶσθαι de araneis discurrentibus per texta diligenter est notatum a grammaticis Schol. Aristoph. Suida. Etymol. inpr. v. ad Hesych. c. not. Est quoque Scholion in Guelph. 82. At in principio ipsa niue frigidius est, quod de Penelope lacrimante ait: ἡ Πηνελόπη κλαίει δακρύοις, οἷς τὴν χιόνα τήκει "Ὀμηρος: voluit dicere, οἷς τὸν χρωτὰ τήκει, ὡς Εὐρω τὴν χιόνα "Ὀμηρος. nisi forte exciderunt verba aliqua. Paullo post Penelope λέγει ἃ δι' Ὀφρησεν potest ferri in hoc scriptore; nisi ἃ δὲ cum Hemsterh. legas vel ἃ ἕδη ad Luc. T. I. p. 387.

luna lucente, puella in loco pugnae inter corpora caesa errans fratrem amplexa humo tollit, genu inflexo, ore in eum fixo. Tabula complexa erat simul ea, quae insequuta sunt, paruo abhinc intervallo apposta. In conspectu erat tumultus cum malo punica, quae in eo excreuisse dicitur, sanguinem emittens, si malum decerpisses; tum rogor, cui impositis fratrum corporibus flamma diffusit e).

XXX. *Euadne.* Accommodatum arti etiam hoc est argumentum. Capaneo ad Thebas in rogorum imposito, coniux mariti desiderio in flammam se inmittens. Ut solent is, qui sacra faciunt, illa coronis et auro erat exornata; et erant quoque victimae circa rogorum caesae. Vnum est artificis commentum, quod accedit: Amores facibus pyram accendentes f).

XXXI.

e) Philostratum ante oculos habuisse Sophoclem in Antigone dubitare vix licet. Debit tamen et alios poetas sequi, ut in illo: *λύθρου πηλός, ὃ Φοῖοί τῆν Ἐνωῦ χείρουν.* Comparare licet dictum a Theodoro Gadareno rhetore Tiberium *πηλὸν αἵματι πεφουμένον* appellante ap. Sueton. Tib. 57. et Suidam. Apud Aeschylum est *ὀλέθριος πηλός.* in Supplic. An Euripidis Antigone suppeditauerit malum punicam in tumulto enatam, quis dixerit? Ceterum caput hoc in codd. alio loco scriptum occurrit post Horas e. 34.

f) Nihil in re aut in narratione est quod illustratione indigeat: Capaneus vasto corpore et feroci animo inter VII ad Thebas stolidi lactatione Iouis fulmen provocare ausus, e Tragicis satis innotuit. Non ad Thebas cum ceteris, sed Argis ἐν Ἀργεῖ apud Philostratum sepultus traditur: etsi sequentia non satis conveniunt. Mox ordo melior verborum in Gud. 25. ἐν

**XXXI. Themistocles.** En iterum argumentum tabulae historicum, non mythicum; quod ad artifice hunc fere in modum expressum fuisse videtur: Themistocles exul in aulam Xerxis delatus Babylone ante regem in throno sedentem est constitutus tanquam verba faciens. Quod in veterum picturis raro factum est, multis variisque rebus ac viris tabula est conspicua; factus regis Persarum, sedentis in medio Satraparum, Eunuchorum et Satellitum; auro omnia fulgentia; Persae stupentes novitate rei; ipse Themistocles imperterritus, Graeco pallio, inter barbaros luxu perditos. Verba facit Themistocles coram rege, Persarum sermone vtens, quem iam familiarem sibi reddiderat; intelligi itaque ab audientibus potuit. Non male creditur exponere regi, quae in eum beneficia collocasse videri voluit in pugna ad Salaminem, missis ad eum, qui, in fraudem tamen regis, consilia Graecorum nuntiarent. Ipse nec miratione nec metu tactus loquitur animo vultuque intrepido g).

## XXXII.

Θήβαις ὑπὸ τοῦ Διός. In seqq. ὁ ἀποκειμένος ἐπὶ τῇ πυρᾷ nihil variat lectio; est ἀποκειμένος repositus, iacens. Mox Euadne non altiarum feminarum more vitam finit, sed immittens se in pyram: οὐκ ἔχω τὸν ἄνδρα ἔχειν ἡγουμένη, εἰ μὴ καὶ αὐτὴν ἔχοι. quae verba per se sententiam reddunt, putans se maritum non habere, nisi et ille se habent. Quod acumen, per se forte Sophista hand indignum, ex re tamen videtur recte in alium sensum versus ab Intpp. arbitrata virum nondum habere ea quae fas essent, nisi et se haberet. Ita autem aut exciderunt verba, aut nimis concisa est oratio: οὐκ ἔχω τὸν ἄνδρα ἔχειν πάντα τὰ καθήκοντα, vel τὰ ὄσια, ἃ δᾷ, saltem οὐκ ἔχω πάντα ἔχειν.

g) In regis Persarum factu memorat tiaram, pro veste calasirin aut candyn, multis animantium figuris pictum  
vel

XXXII. *Palæstra*: h. e. ipsa Ars palæstrica;  
 Lucta, deae forma repræsentata: puella athletica  
 et

vel intextum, more artis Babylonice. — Loenum, qui sequitur, obscurat ineptum Sophistæ acumen: "non his ad verum reddendis laudari velle, ait, artificem, ἀλλ' ἐπαινεῖσθω μὲν ἐπὶ τῷ χρυσῷ, γραφῶν αὐτὸν εὐητόριον, καὶ σώζοντα δ' ἠνάγκασται. καὶ νῆ Δία ἐπὶ τῶν εὐνούχων εἶδει. Verba sunt: *ast ob aurum habeat laudem, quod ita pinxit ut animum oblectet, et formam tueatur quam artis vi obtinuit, ob eunuchorum item formam per Iovem.* Melius erat fateri se hæc non intelligere. Vox εὐητόριος non facile alibi obuia; nisi est εὐητήριος, rectius εὐστήριος (quæ apud Hesychium leguntur), ἢ ἔτος, annus et annuus prouentis, est diuus, faustus, lætus; an et εὐήτωρ, et hinc εὐστήριος fuerit, dubitare lioet. Verum lætis est corrupta, et reponendum εὐστήριον, h. e. εὐυφέας, λεπτόν, vt a Suida et iam ante a Polluce redditur; ab τὸ ἴτριον, stamen, filum. Scilicet γραφῶν αὐτὸν, regem ne intelligas, vetant reliqua, sed τὸν χρυσόν, cum omnia aurea essent, in auro difficile videri potest, res distincte reddere, coloribus hand distinctas; videtur itaque dicere Sophista: laudari posse pictorem hæcenus, quod aurum pinxit sic, vt telae tenuitas discerni posset, quodque illud pinxit, *seruans, reddens formas quas aurum coactum est recipere pictoris arte* (ἴσῃ καὶ νῆ Δία ἐπὶ τῶν εὐνούχων εἶδει), retrahenda sunt ad ἐπαινεῖσθω ἐπὶ — καὶ νῆ Δία ἐπὶ — etiam propterea; quod Eunuchos tam bene expressit, vt discerni a ceteris et agnoscere possent. "Etiam aula, pergit, aurea habetur esse; nec enim videtur picta esse, sed adstare, tanquam vere exstructa:" ieiune lapidum ἰδοκί' γὰρ μὴδὲ γυγράφθαι· γέγραπται γὰρ οἷα ἀποδομῆσθαι· voluit dicere, ad veritatem ita esse pictura expressam domum, vt eam ipsam te videre putes. At illud in pictura, ait, laude dignum, quod reddidit illa aerem odoribus turis et myrrhæ crematis perfusum; debuit ergo ser fumo obscuratus esse, Satellites inter se colloquentes et mirationem testantes, quis ille hospes, esset, induxerat. Themistocles adstabat imper-

et virili specie, ita tamen, ut inter ephobos pro puella, ait Sophista, inter puellas pro ephobo haberi possit; facete dictum, cui simile illud Ovidii est (Met. VIII, 322. 3. de Atalanta) *facies, quam dicere vere virginem in puero, puerilem in virgine possit*. Sedet dea, oleae habens frondem in sinu nudo. Circumstant eam pueri certamina gymnica symbolice referentes, et variis luctandi modis occupati. Locus est Olympia Elidis: pro qua Arcadiam memorat. Est adeo haec tabula inter allegoticas referenda h).

XXXIII.

turbatus οἶον καθιστῶς ἐπὶ τοῦ λίθου: de oratorum suggestu accipiendum. Eum Medice loqui, arguit Sophista ex eo; quod Persae eum attente auscultant; quod autem lingua peregrina animi sensus reddat, colligit ex oculis intentis et defixis: "Ὁρά καὶ τὸν Θεμιστοκλέα, (κατὰ) τὴν μὲν τοῦ προσώπου στάσιν, ταρπαλῆσιον (ὄντα) τοῖς λέγουσι: πεπλανημένον δὲ, (κατὰ) τὴν τῶν ὀφθαλμῶν ἔννοιαν. — In edd. Aldd. et Iunt. τοῖς λέγουσι aberratum ut et in Cod: 82.

- h) Locum rei in tabula expressae designari ait Arcadiam, et in ea quidem Olympiam; seriore itaque aetate Elis Arcadiae assignata esse videtur; referendam tamen argumentum ad antiquiora tempora, quibus Mercurii filia Palaestra adoleverat, et artes palaestricas inuenerat. Dicitur Terra laetari inuento: ita ferri usum bellicum abfuturum esse ab humano genere, et luctaturos esse homines nudos: ἐπεὶ σίδηρος μὲν, ἐν-επουδος ἀποκλείσται (κρητόν. erit ferrum) τοῖς ἀνθρώποις, tanquam ex foedere et pacto. — διχπίφους δὲ ἅπ' ἀλλήλων τὰ καλοῖσματα. κρᾶτιστον γὰρ τὸ ἐνυμημένον τῇ κάλῃ. melius esset δὲ. in Barocc. est μὲν γὰρ ὁφ. etsi ne sic quidem verba satis commode sunt opposita: *puelli*. Certamina exhibentes, *sunt diuersi inter se; robustissimus is, qui maxime cum luctis coniunctus est*. Verum *συνάπτεσθαι* dicuntur ipsi luctantes; est robustissimus inter ceteros pueros is, quem lucta impli-

**XXXIII. Dodona.** Difficile est dicere, quid illud sit, quod sibi pictor aut Sôphista argumentum tabulae constituerit. Esse videtur sacrum aliquod, in eorum, qui deum consulerent, gratiam factum. Intexta tamen omnia, quae in oraculo Dodonaeo memorari solent: quercus, coronis ac fertis ornata, cui columba insidet; ad radicem iacet securis, ad declarandum lignatorem Hellum, qui quercum fatidicam primus ostendit. Area circa quercum sacram, quae pro templo seu fano est, multis variisque rebus hominibusque est referta. Sunt qui deum consultum eunt, alii qui sacrum faciunt; ducunt chorum alii ad quercum. Vates Iouis, ὑποφῆται, inculto agrestique habitu, varia ad sacrarium

implicitum vides; alios aliis luctae partibus exhibitos esse credere licet. Formam deae virilem, facile expectes, Sophistae locum praebuisse in quo se iactaret; capillis est breuibus, quod Mercurio et athletic proprium; oculorum vigor acrior, mammae non protuberantes, sed compactae, leniter intumescentes, color fuscus, ex sole. In sedentis habitu iterum observationem, supra c. XX. memoratam affert, *majoram dea sedentis umbram effici: καθῆσθαι δὲ — πάνσοφόν τι τοῦ ζωγράφου. κλειῖσται γὰρ τοῖς καθήμενοις αἱ σκῆλαι.* In verbis insolenter dicta sunt nonnulla: *πρὸς ἄμφω τὰ ἔθνη, utriusque sexus homines: nisi fuit τὰ ἔθνη, ut paullo ante πρὸς ἀμφοτέρω τῶ ἔθνε. οὐδὲ τὰς Δρυάδας ἐπαινεῖν ἔοικε. ὄρυγες* habent edd. et cod. Guelph. *ὁ δὲ οἶον ἄνθος ἐπάγει αὐτό.* sic edd. et codd. quod Olearius in *αὐτῇ* mutavit; id tamen necesse non erat: nam *αὐτό* sc. τὸ χροῶμα. Sol inducit puellae ori colorem; tanquam floridum quid. At idem bene correxit *μετρίῳ τῷ ἴδει*, non tam, ut ipse reddidit, *mediocri aestivi aëris aestu*, seu modico calore, rubore, sed verius, *modico sudore* ex calore. Est τὸ ἴδαι ἰδρῶς, pro eo quod ubique scriptum est *μετρίῳ τῷ ἴδει*.



crarium spectantia curant; velare illud fertis, supplicare deo; liba struere, molam salsam et canistra, mactare hostiam et exgoriare; tum sacerdotes feminae, austeri et venerabili specie, suffiminae et libationes suae curae mandatas habent. Cernitur quoque Echus signum ex aere, os digito prementis, ut declaret aes Dodonaeum, lebetes inquam, per totum diem resonare. Videtur ergo quercus sacra pictura expressa fuisse, ad quam reliqua referes omnia i), ut, sacrum paretur ad expetendam a quercu sortem.

XXXIV. *Horae.* Chorea Horarum in loco floribus confito. Deae caelo descendunt in terram.  
mani-

- i) Varia variarum, aetatum fuit religio Dodonae; antiquissima erat tantum fama accepta; Sophista cuncta in vnum locum ac tempus contulit. *Aurea* ipsi est *columba* (χρυσή τέλεια), videtur ergo in tabula auro expressa esse; ea χρησμούς ἐκ Διὸς ἀναφθέγγεται, alias quercus ipsa oracula edere dicitur; tanta enim rei antiquitas fuit, ut res ipsa obscurata et incerta esset. — *Hellos* seu *Seilos* (tam varie pronuntiata fuit adspiratio vocalium) satis novimus ex Homero et Sophocle; in Trachiniis, Strabone et Stephano Byz. A Thebis Aegyptiis aduenae sunt, qui chorum ducant ad quercum; Thebae enim vindicant sibi oraculi honorem, quippe columba Dodonaea inde aduolat in haec loca: οἰκτιρούμενοι τὴν σοφίαν τοῦ δένδρου, οἶμαι, τῷ τῆν χρυσῆν ὄρνιν ἐκτὸς παλεοθῆναι, quia columba hic consedit, proprie illecta fuit, ut hic confideret; propria hac in re vox est παλεύειν, illicere. προφῆται — αὐτοσχέδιοι τινὲς, nullo vitae cultu instructi, sed ferarum more degentes, adeoque nec victum providentes, sed ex iis, quae se offerunt, viventes; glandibus, puta; vnde subiicitur, ἐπειδὴ ἀσπάζονται τὸ αὐτόθεν, quod ad menum est, e solo natum. τὸ ἐρῆσαι non est, tegere, sed corollis velare, ut Iliad. A, 39. εὐλοκασί δὲ praestat, loco τοῦ γάρ.

manibus iunctis, tanquam annum orbem necentes, et choream instituunt. Terrā autem tanquam sensu tacta omnium per totum annum tempestatum proventum vna et simul. emittit; ita vt Sophista verna et hiberna et autumnalia vno tempore ac loco producat *k*). Ornata res rhetorice; argumentum

- k*) In illis, quod Sophista ait Homerum conuenisse Horas, ὅτε τὸν αἰθέρα ἔλαχε, recte vidit Interpres ad Epigrammata respici, inprimis illud (Antipatri Anthol. Steph. p. 365. Anal. T. II. p. 18. XLV πᾶτρα σοι τάλειθαι μέγας οὐρανόσ. et alterum T. III. CCCCLXXXVII.) οὐ γὰρ ἔφυ χθονὸς ἔργον ἀπ' αἰθέρος, ἀλλὰ ἔ Μοῦσα κέρπειν. Narrat Ὀρας Σερινὰς et Χειμείρους, etiam ὀπωρινούς. — Tam leuiter pererrant Horae flores, ὡς μηδὲ ἐπημύειν τι τῶν ληίων e cod Barocc. reposuit Olearius. An adiectiuum λήϊνος extiterit, ignoro. Retinere τῶν ληίων, fatius erit; modo tenens, quae inclinant se, ημύειν dici; quod ad Homerum docent veteres. In codd. et in Edd. male erat ὡς μηδὲ ἐπημύειν τῶ ληίω. corruptum quoque in Iunt. ἀπημύειν. Porro λαβέσθαι τῶν ὀπωρινῶν ἐθέλειν, attingere; quod antea καταΐσθαι ὑπὸ τῶν Ὀρῶν. paullo ante, ἀλλ' αἰσὶν οὕτω τοι ἔλαφραι, vterque cod. οὕτω τι. — αὐται δὲ αἱ Ὀραι, quae in tabula pictae sunt; quarum speciem cum enarrasset, addit Sophista lepide, videri pittorem Horas saltantes conspexisse, et correptum ad spectu, impulsuque a deabus, ad opus accessisse; quo deae testatae sint, ὅτι χρηρὴ σὺν ὧρα γράφειν, cum sensu venustatis. [Quemadmodum dicimus aliquem Musis fauentibus, Minerua propitia, aut etiam σὺν Χάρισιν aliquid elaborasse. — Pro οἶον μὲν γὰρ αὐτῶν τὸ ἄδειν est in Gud. 25. αὐτὸ τὸ ἄδειν.

Ceterum in vtroque cod. Guelpherb. post haec de Horis caput de Antigone in vltimum locum, vt supra diximus, reiectum est. tum sequitur appendix, inscripta Ἰσοκράτης ἐν Ὀλυμπία, cuius initium: ἡ δὲ Σειρήν ἢ ἐΦωστηκυῖα τῶ Ἰσοκράτους σοφιστοῦ στόματι. ἐφέσθηκε δὲ οἶον ἄδουσα etc. Erigebamur in spem nescio

tum tamen per se lepidum et suave, quod ab ingenioso artifice designatum et exhibitum delectare intuentes posse videtur. Ad artem operis spectant haec: quod omnes Horae, etsi choream agentes, ita pictae erant, ut aduersae spectantibus essent, nulla a tergo spectaretur; sublata in iis memorantur brachia, utpote saltantibus, coma soluta, genae ex motu incalescentes, et oculi motui incidentium respondentes: ὀφθαλμοὶ συγχορεύοντες. PP. in alma Georgia Augusta Kalend. Septembr. 616cccxcix.

nescio quam; sed attentius legentibus occurrebat, esse caput e libro de Vitis Sophistarum lib. I. 17. Et illud tamen in Cod. 25. qui Vitas Sophistarum habet, loco quoque suo legitur.

## IX.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE  
 PRORECTOR  
 HENR. AVGVST. WRISBERG D.  
 CVM SENATV  
 SVCCESOREM  
 IN  
 MAGISTRATV ACADEMICO  
 THOMAM CHR. TYCHSEN D.  
 CIVIBVS SVIS  
 HONORIS ET OFFICII CAVSSA  
 COMMENDAT  
 INDICTIS AVSPICIIIS  
 IN KALENDAS MARTIAS CI<sup>o</sup>LOCC.

*Philosophi innioris Imaginum illustratio,  
 Partem priorem, I - VIII. Tab. complexa.*

**I**terum reuoluitur dies, Commilitiones, quo nobis sint indicenda sollennia abitus et aditus magistratus academici, vicibus semestribus elapsis; fitque praefandum huic ipsi praeconio. Nondum quidem facti sumus compotes summorum votorum, ut exoptata pacis restitutae sollennia indicare liceat; est tamen, quod, propitio numine, nobis laetandum sit, cum, inter tot mala et calamitates belli, quibus

bus aliae terrae vastantur et euertuntur, patria nostra, in eaque Georgia Augusta, rebus pacatis et tranquillis incolumis et tuta perstiterit. Indigni essemus tanta felicitate, nisi et recte ea nobis utendum et Dei O. M. singulari prouidentiae eam referendam esse peruideremus! Pietatem itaque debitam Numini praestabunt crastino die in sollennibus indictis Collegae, alter, qui Magistratu academico per semestre gesto decedet, alter qui, legum, voluntatis nostrae, officiique sui, amoris et studii reip. Academiae praeclaro consensu, delata in se munia recepit, et magistratus insignibus ornabitur,

THOM. CHRIST. TYCHSEN,

*Philos. M. et D.*

Sunt in hoc viro praestantissimo ea omnia, quae fausta magistratus omina spondere possint, studium utilitatis publicae, cura summa et religio in officiis praestandis, constantia in recto et iusto tuendo, prudentia et moderatio. Quod si voluntates vestrae, Commilitones, responderint, si legum, morum, amorisque, quo vos ille prosequitur, respectus aliquis fuerit, si vestrae utilitati, laudi, famae, consulueritis: administrationi reip. academicae insignem honorem et nomen per hoc semestre accessurum esse auguramur.

Ita quidem peracta est altera officii nostri pars, quae praeconio publico sollennium continetur; restat altera, praefandi necessitas. Seditae erant ad hanc operam Philostrati Imagines libris duobus comprehensae, eo consilio excussae et recognitae, ut non tam criticam aut in-

ter-

terpretationem nobis propositam haberemus, quam ipsum fundum libri, tabularum expositionem et illustrationem; cui, quippe rhetorico acumine et argutis sophisticis oneratae, fucum et ornatum detraheremus, argumenta autem tabularum eorumque tractationem ab ipso artifice profectam, lenociniis sophistae deterilis, oculis legentium exhiberemus; utque nostra narratione comprehenderentur tantum ea, quae, si assequi liceret, picturam eiusque artificium constituerint, nec a Sophista tanquam in ea observata memorata sint; seingere adeo et liberare volumus rem ipsam ab accessibus alienis, genuina et sincera artis priscæ a commentitiis, quantum fieri posset. Quae si non omnia assequi potuimus, aut nobis est venia tanta, aut scriptori, qui non tam praeclaræ artis opera enarrare voluit, quam rhetoricum ornatum venditare.

Atque ita quidem in Philostrati Icones commentari per temporum intervalla et rationes licuit, ut persequeremur maxime ea, quae ad artem ipsam et operum laudatorum veram speciem, qualis ea fuisse videri potest, spectarent. Nam res esset novae recensiois, Sophistae verba et orationem retractare; etsi neminem, qui id aggressus fuerit, habiturum esse veremur, cur operae poenitendum esse putet, si modo, cum, sepositis melioribus et vtilioribus scriptoribus, huic salebroso, hianti et conciso, modo turgido et supercilioso, scribendi generi Sophistarum totum se dederit, provideat, ne ipse contagii inde aliquid in se deriuet. Nisi enim ei longo usu aliquis aduetus iniustusque

fuerit, fieri vix potest, vt in eo genere felicitas et cum laude versetur. Non enim admittit illud praecepta iudicii recti, logicae seuerae, iustae grammaticae et vsus loquendi meliorum aetatum; sed insinuandus est animus prauo cumulandorum ornamentorum, venandarum antithesium, aucupandarum phrasium rariorum et exquisitarum, aut troporum audacium, studio. Miscentur formae et verba lyrica et tragica cum sermone oratorum Atticorum; nihil fere est, quod ex sensu proprio istorum hominum profectum sit, sed pleraque sunt a superioribus scriptoribus cum laude dicta, nunc cultu meretricio et fuce oblita. Si tamen quis fastidium pertulerit, inesse videbit multa variam vtilitatem habentia; critico autem acumini et conciectandi libidini apertum esse campum latissimum. Sunt quoque additamenta, quibus adhuc forte vtilicet, si quis virorum doctorum Obs. libros euoluerit. E codd. extant autem in bibliothecis passim codd. quod vel Haeslii docta industria decebit in Biblioth. Fabric., vidimus pauca bonae frugis sperare licere a).

Nunc

- a) Concessus est *Langeri*, viri praestantissimi, Bibliothecae illustris Guelpherbytae praefecti meritisissimi, humanitate et benevolentia, codicum aliquot vsus. Sunt illi e *Gudianis*: Nr. 25. chartaceus, nitide scriptus, fol. qui complectitur *Vitas Sophistarum*. Heroica. Icones. Ad finem ab alia manu adiectum est opusculum grammaticum sine titulo et auctore; intelleximus esse *Manuelis Moschopuli*, quod inscriptum est in aliis cod. τῶν ὀνομάτων Ἀττικῶν ἐκλογὴ, ἐκλεγείσα ἀπὸ τῆς τεχνολογίας τῶν εἰκόνων τοῦ Φιλοστράτου, splendido titulo, qui tamen admodum fallit, est enim

Nunc cum alius scriptor eodem instituto usus, ut tabulas pictas enarraret, ad manum sit, subiicere

enim nil nisi vocabularium tritissimarum vocum, unde parum proficias. Ita v. c. *προβόλιον*, quod I. 2. de Como nos tenebat, nihil propinat praeterquam: *εἶδος δόρατος, ὃ χρωῖται ἐπὶ τῆ τῶν συῶν θήρα*. Vulgatum illud iam est, sed in ordinem alphabeticum redactum, ab Aldo in altero Tomo Dictionarii Graeci (1524.) p. 135 sq. *Alter* quaternis, Nr. 84. chartaceus, (Nr. 74. G.) in quo sunt Icones lib. F. et II. In prioribus lib. I. capp. 1-16. inter lineas vocum interpretationes appositae sunt. Ad calcem post alia interiecta sequuntur Heroica; multis inter lineas adscriptis. *Tandem* nr. 77. etiam quaternis Codex, Reiskii manu iam versatus, complectitur Libanii *μελέταις καὶ λόγους*, subicitur liber primus Imaginum, etique Excerpta varia ex Antonino philosopho ad se ipsum, interiectis capitibus ex Aeliani hist. animal. tum Epigrammata nonnulla et varia grammatica. Pauca tamen e Codd. his in Philostratum proficisci bona vidi, nec plura ex edd. antiquioribus: nisi quod antiquior interdum lectio ex iis repetenda est, quam aut Morellus aut Oléarius deseruerant. In hunc iniquiores viri docti e Batavis. nec satis reputantes difficultates sententiae assequendae in scriptore huius generis, si aequi esse volebant, condonare debuerant peccata nonnulla, inter multa alia observata de aliis locis haudquaquam contemnenda, et in quibus ipsi forte trepidassent. Ex edd. pro vna habendas esse puto Florentinam 1517 cum binis Aldinis 1503, quae vera princeps est, et 1522. Ex iis expressa Veneta in off. Lucae Antonii Iuntae 1535. 8. quae minora Philostrati scripta, exclusa Apollonii Tyanensis vita, complectitur. Editionem pr. 1496 Philostrati esse nullam, certum est. Extat in Bibliotheca Georg. Aug. exemplar editionis principis Luciani Florentiae 1496, quod a censoribus Pontificiis, cancellatibus Peregrinum et Philopatridem, foedatum, in fronte et sine est integerrimum. Nullum vestigium est Philostrati. Vera docet Audifredi p. 351, 2. Idem furor Censoria, sed cum



cere tum superiori placet, dum idem, quod antea habuimus, institutum nunc quoque sequamur. Est is *Philostratus iunior*, superioris nepos ex sorore, a quo perscriptae ad nos peruenere XVII. imagines. In prooemio se, aui laude non abterritum, hoc scribendi genus aggredi ait; esse enim cum antiquioribus aemulatione certandum, non autem diffidentia sui, quicquid veteres attigerunt, intantum a serioribus relinquendum; velle tamen se praemittere antea nonnulla de pictura vniuersae; quae tamen haud magni momenti sunt; eo enim redeunt, vt difficultates artis memoret, expositis iis, quae in ea tenenda et obseruanda sint, vt natura rerum industrie reddatur, vt symmetria seruetur etiam in motu; conuenire autem in multis cum poesi. Vult autem et ipse videri veras tabulas ante oculos habuisse *b)*.

*Tabula*

excissione foliorum, graffatus est in binis exemplaribus Luciani cum Philostrato Aldinis 1505 et 1522. Nescimus an iam ab aliis notatum sit, Editionem Aldinam 1503 bis eodem anno esse typis excusam; vt e binorum exemplorum intuitu manifestum sit, quae in bibliotheca Acad. Geörg. Aug. extant.

- b)* Prooem. p. 362. sub I. γράμμασι γὰρ προετύχων χειρὸς ἀστέρας, ἐν οἷς ἀρχαῖαι πράξεις οὐκ ἐμποδισθεῖς ἔχουσαι ἦσαν, οὐκ ἤξιωσα σιωπῇ παρελθεῖν αὐτά. Ceterum in verbis Prooemii nonnulla sunt propter contortas verborum et sententiarum iuncturas ambigua et obscura, alia forte etiam corrupta. Sic princ. I, 8. τὸ γοῦν δῆμιοντα φαίνεσθαι — αὐτοῖς δῶσουσιν, videtur requiri δῆμιοντα φαίνεσθαι. Senioris Philostrati ἐκφρασις laudatur tanquam λίαν Ἀττικῶς τῆς γλώσσης ἔχουσα, ἐν ᾧ ἄρα τὰ προσηγμένα καὶ τὸνα, vertunt: "cum venustate et sonitu plane iugulari." Enim vero τὸνος de oratione dictus ad robur et neruum spectat. In Alad. est

*Tabula I. Achilles in Scyro*, dum deprehensus ab Vlyffe et Diomede agnoscitur. Alio hoc a nostro, quam ab aliis, narratum est modo c); non enim in domo regia et atrio, a regibus mercatorum habitibus aduenientibus, venum. expositae sunt merces; sed puellis in prato flores legentibus superueniunt Vlyffes et Diomedes cum tubicine, proiiciunt in terram calathos, seu ad flores legendos, seu ad telas et lanas colligendas idoneos, cum aliis ludicris; accurrunt Lycomedis filiae; at Achilles ad arma ruit. Videmus haec minus probabiliter narrata esse. Sed videamus alia, quae in hac tabula singularia ac mira, alia notabilia sunt.

L 3

Initio

est quoque προηγμένη, quod esset προΦερομένη, enunciata; alterum ἄρα προηγμένη est venustas eminens: vt προάγεται id. quod ad superiorem aut altiorem locum prouehitur, ως ἂν καὶ ὁ λόγος ἔχη τὴν ὕλην, nihil aliud est, quam: vt oratio habeat propriam materiem; h. e. vt statim traducatur ab initio ad picturam, quandoquidem libellus aget de tabulis pictis. Vbi de symmetria dicit, ἀρμονίαν intra naturae mensuram se continere ait; τὸ γὰρ ἐν Φυλῶν καὶ ἔξω μέτρου, οὐκ ἀποδέχεται φύσει, ὁρθῶς ἐχούση κίνησιν. recepit Olear. emendationem Salmasii et Gruteri ἐχούση pro vulgato ἐχούσης, sed sensum non est assequutus; interpungendum est — οὐκ ἀποδέχεται, φύσει ὁρθῶς ἐχούση, κίνησιν. Nam subiectum est κίνησις, motus corporis, is, ait, non admittit id quod est alienum et a modo et mensura abhorrens, si modo natura recte constituta est. In sequentibus male excidit οὐκ ante ἀποβεβλήσται ποι, ἢ κομιδῇ σμικρά. supple εἶνα ταῦτα. et si praestet σμικρὸν scil. τὸ σπουδαζόμενον.

- c) Actum de his in scriptiuncula: *das vermeinte Grabmal Homers*. vbi y. laudatos: in his Schol. ad Iliad. T, 326. in quibus tamen nihil de Turri memoratur; sed est παρθένων, in domo Deidamiae paterna.

Initio statim appositum est aliquid, quod antiquis artificibus in more habitam esse, multis exemplis constat: Insula Scyros, in qua hæc gesta sunt, per nympham aut feminam declaratur, comas iunco cinctam, torosam specie, glauco amictu; tenet ea manibus furculum oleae et sarmentum vitis, assidens sub monte. Tenenda hæc sunt ad illustranda similia. Ad montis radices est domus, quam puellae regiae inhabitant vna cum Achille puellari habitu; discurrunt eae ante domum in prato, legentes flores, in earum pulchritudine describenda multus est Sophista d). Possint hæc tolerabile tabulae argumentum constituere; verum naturae artis et limitum immemor, voluit auctor eadem in tabula declarare aliquid quod serius gestum est; scilicet, quod ex eadem insula aliquando Pyrrhus, Achillis filius, et ipse ad Troiam arcessitus est. Narratur enim - hoc loco, (quod ex carminibus, quae

- d) Ulysses declarat vultus in terram defixus, tanquam versutiam aliquam animo meditantem, *βεβουρισμένον τὴν τῶν ὀφθαλμῶν ἀκτῖνα, διὰ πανουργίαν, οἶμαι, καὶ τὸ διαδραμεῖν τριάσι.* Diomedes autem prudens, promptus animo et strenuus gnauusque agendo; *ἐμφρων μὲν, ἔτοιμος δὲ τὴν γνώμην καὶ τὸ δραστήριον προτείνων.* [Domus solitaria, quam puellae inhabitant, appellatus *πύργος*; quem nolim accipere de turri munita, de qua forte cogitare licet in fabula Danaes turri inclusae; sed est domus in alto loco sita aut in altum educta: cuius generis erat ea, quam Hero inhabitasse narratur: etsi, quatenus virgo eam incolebat, ab aditu alios interclusos fuisse, per se intelligitur. Duae eiusmodi domus ad Bosporum sitae memorabantur a Philostr. I, II. Paulo post est: *μιαὶ δὲ αὐτῶν ἐν ἀπορρήτῳ γνοῦς ἔρωτι.* Est hic locus in paucis, in quibus *γνώσκων* vsurpatum est de consuetudine cum muliere.]

quæ periire.) seruatum est, missum, oraculi iussu, ab Achiuis Troiam oppugnantibus Phoenicem *e*) ad Pyrrhum, qui et Neoptolemus dictus, arcesendum, incidisse in eum adolescentem greges et armenta pascentem, facileque Achillis prolema agnouisse; metuentes enim mater et Lycòmedes, ne post Achillis mortem ille Troiam euocaretur, ad greges pascentes eum ablegauerant. Exhibitus itaque ille erat in tabula remoto in monte stans iaculo innixus et nauem prospiciens ad litus appellentem; non ille rustico et squalido habitu, sed iam tantum non militari *f*), indutus erat chlamyde purpurea super laeua brachio collecta et tunica ad genu pertingente candida. Obtutus autem eius ferox, non tamen qualis eius est, qui iam in actu rerum versatur, sed qui est adhuc in accinctu, et moram aegre fert, et animo iam praesentens ea quæ mox ad Ilium euentura sunt. Caesaries frontem obumbrat. Discurrunt caprae, boues vagantur; proiecta in medio claua cum pedo *g*).

## II.

*e*) Vlysses Od. A. 508. Homerus memorat; Phoenicem additum Sophocles Philoct. 346 sqq. Vlysses et Diomedem Quintus VI, 64 sq. ex Calchantis monitu; iique Neoptolemum offendunt ante domum suam modo sagittis et iaculis ludentem, modo equestri cursu lib. VII, 170 sqq. Si Sophocles Scyriae seruatae essent, e quibus Philostratus *ἀνεμώδεις Σκυῖρον* memorat, plura constituere liceret.

*f*) *ὄν ἀγροίκος ἔτι, αὐτὰ ἐν αὐχμῶ σφριγῶν* (tumens succo et corpore turgens) *αἰε βουκόλων νεανειύματα* (pro νεανία. νεανειυόμενοι) *ἀλλ' ἤδη ατραπιώτης.*

*g*) Paulo post est ille *αἰτῶν χυλίζων τοὺς αἰτιμάζοντας τὴν ἀγέλην κτύρους.* Hi sunt qui vna voce *αἰτιμαγάλοι*, gregem

II. *Marsyas*. Victus ille ab Apolline, addat pinus, cui alligabitur; vt laudandus sit artifex in eo, quod non ipsum supplicium exhibuit nimis atrox et abominandum; habitus Marsyae oris, qualem esse expectes, eius qui iam instans saeuum supplicium ante oculos videt h); proiecta humi tibia calamitatis causa. Toruo ille vultu deorsum oculos figit in barbarum acuentem in cote ferrum, ad cutem ei deglubendam; barbarus contra eum intuetur oculis terribilibus; "coma hominis aegrestis, squalida et arrecta; rubor genarum sanguinolentum quid prodit, supercilium est adductum et iracundiam arguens; ringitur etiam saeuum quid, laetaturque animo et intumescit ob id quod patraturus est" descriptionem videtis barbari non ineptam!

Apollo

gem deferentes. In fine *ἐκπυστος γίνεται τῷ τε Λυκομήδει καὶ τῇ Δηϊδαμείᾳ* scil. Phoenix innotescit, se prodit et consilium, cuius capsula venerit.

- b) Diserte h. I. memoratur subiisse Marsyas hoc supplicium ex pacto, *ταύτην ἑαυτοῦ καταδικασάμενος δίκην, ἀσκόσ δεδῆρθαι*. Sequitur: *ὑποκλέπτει δὲ ἐς τὸν Βάρβαρον τοῦτον τὴν ἀκμὴν τῆς μαχαίρας παρακινούμενον ἐς αὐτόν*. in Aldd. est *παρακινούμενον*. In oculos incurrit, quod et nuper monitum a viro docto, qui de Marsyae supplicio erudite egit, *παρακινούμενον*, ab *ἐκονῶν*, esse legendum. *ὑποκλέπτει* nude ita positum, pro furtim intuetur, ex lyrico debet esse sumtum. Vix tamen vel sic cum *ἐς τὸν β.* bene iunctum; contra *ὑποβλέπει ἐς τὸν β.* conuenit cum altero quod Scythia *ἀναβλέπει εἰς τὸν Μαρσύαν*. Sic e. VI. *ἀπενὸς ἐς τὸν Ὀρφέα βλέπει*. [Sub init. cap. tuba abiecta, quippe qua nunquam in posterum vsurus sit: *ὡς καὶ νῦν ἀπαυδῶν ἐλήλεγκται*. Vertitur: "quippe quem nunc etiam inferiorem esse certamine pateat", bene ad sententiam. Vox tamen *ἀπαυδῶν* non conuenit, nisi acceperis, pro, deficere, quod de victo dici possit. Videtur Sophista vocem deflexisse in sensum *τοῦ ἀπαθεῖν*, dissonare, male et incite canere.]

Apollo in faxo reclinatus sedet, sinistra lyram tenens, digitis in fidibus leniter errantibus, tanquam praeludendo aliquid, vt solent otiosi facere; dextra cum plectro in gremio posita. Appositus amnis, Marsyas posthaec dictus; et e longinquo Satyrorum turmae in ipsa petulantia Marsyae mortem lugentes. Monumenta priscae artis, Marsyae fatum exhibentia, quae ad nos peruenere, notiora sunt, quam vt in iis memorandis morari liceat.

*III. Venatores.* Iucundi adspectus tabula; requies redeuntium a venatione. Locus siluosus circa fontem. Labruscis per arbores reptantibus et corymbos committentibus, similace et hedera inter eos serpente, facta tanquam pergula i), sub qua procubuit venatorum turma; hilares illi, compacto corpore validi, ardorem venationis adhuc spirantes; dispersi recumbunt; ex iis quinque e principibus vno loco; inter quos qui in medio sedet, conuersus ad eos, qui supra eum, hoc est, ad eos, qui a dextra sedent, videtur narrare rem in venatione gestam, feras caesas ex ilice suspensas in conspectu manu monstrans. Alius, qui a sinistra parte medio proximus sedet, requiescit reclinatus, calicem semiplenum manu sinistra tenens, dextro brachio capiti superiniecto, similis cantillanti k);

L 5

alius

i) Addit Sophista cantum animum ex arboribus: ὁ δὲ τῶν κηρόνων χοροὶ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ὀρνέων μουσεῖα in animum reuocant versus Sophoclis ex Oedip. Colon. 17. Sunt μουσεῖα, οἱ μουσικοί, abstractum pro concreto, concentus pro iis, qui concentum faciunt.

k) Τὴν Ἀγροτέρων ἄδων μοι δοκεῖ. Dianam, vt bene Olear.

alius ministrum iubet calicem haud cunctanter implere l). E ministris sedet vnus in arboris trunco, habitu venatorio, e pera appensa coenans, adiacentibus canibus. altero extentis pedibus vorante, altero posticis pedibus sedente et sibi proiecta ore excipiente; alius ignem accendit, vasisque impositis coenam festinanter parat; vter, temere proiectus, vnde hauriat quisquis voluerit, praebet; duo alii alter cibum in partes secat, alter portionem ab eo sectam excipit m). In hac tabula non facile est quod reprehendas.

## IV.

l) Σοβαῖν κελεύει τὴν κύλικα. argute dictum: quater poculum, festinanter monere, implendo et vino miscendo. Sic σοβαῖν τοὺς πόδας de gressu concitato. [In seqq. sunt verba: μᾶλα ἐπισπέρχων ἑαυτὸς αὐτὸν. habebamus pro sphalmate operarum, vt paullo ante ἐνόχλασας pro ἐνοχλάσας. Exhibent tamen idem vitium grammaticum Morell. et Iunt. edd. Corrigendum ἐπισπέρχων αὐτὸς ἑαυτὸν.]

m) Δυσὶν δὲ Ξεραπόντιον ὁ μὲν δαιτρός, οἷμαι, μοίρας τέμνειν Φησί, τῆς Ἰσαίας ἐπιμελούμενος ἐν τῷ ἀποτέμνειν ὁ δὲ ὑπέχει τὸ ὑποδεξόμενον (discum, pūta, orbem, quadram), τὰς μοίρας ἴσας τοῦ ἀπαιτῶν εἶναι. non necesse erat εἶναι mutare in οἷμαι, sed ἀπαιτῶν recte repositum pro ἀπαιτεῖν. Laborant priora: Φησί, esto, significans, aut dicenti similis; parum tamen commodum est. In Ald. marg. adscriptum viri docti manu: σφίσι. Sic corrigendum est ὁ μὲν δαιτρός — τέμνει σφίσι, τῆς l. Sed nouissima capitis non bene reddita sunt: "quod si in venatione enim id obseruetur minus, parum cedere solent prospere res." Graeca sunt: τὸ γὰρ ἐν θήρῃ κατὰ γὰρ τοῦτο διαλλάττου ἐς τύχην οὐδέν. Iunge vero κατὰ γὰρ τοῦτο οὐδέν ἐσσι, τὸ διαλλάττου ἐς τύχην. de portionibus cibi paribus inter venantes dispartendis agebatur; in his fortuna venationis nullum ius, nullam respectum habet; partem omnes vnde famem expleant accipiant; in hoc enim, discrimen fortunae nihili est, in considerationem seu respectum haud venit in venatione.

*IV. Hercules vel Achelous.* In hac vero tabula dubites maior ne sit artificis an Sophistae, in inueniendo an in enarrando, incuria. Pugna Herculis et Acheloi de Deianirae nuptiis antiqua est fabula poeticae narrationi accommodata, multis modis variata; erat illis Fluius Aetoliae formas varias assumere solitus; sed eum tandem in taurum mutatum prosternit eique cornu effringit Hercules. Nota res est vel ex Ouidio. Primum quod in tabulae enarratione memoretur, est draco (piris sinuatum tergum attollens *n*), tum equus generosus ferociens, tandem homo semiferus, facie tauriformi, barba hispida, lympharum quasi fontibus manans. Quaeres quorsum haec apposita sint? Voluit pictor designare formas, in quas inter pugandum mutauerit se Achelous; nam modo draco modo equus, modo taurus factus Herculem adortus erat *o*). Fueruntne hae tres formae sigillatim in

*n*) βλέπων τε δεινῶς legendum δεινὸν δεδορκῶς, et sequitur καὶ ἰκανόν, εἰς ἐκπληξιν ἀγαγεῖν, quod minus bene mutatum in ἰκανός. [βλέπων in βρέμων mutat Wakefield ad Sophocl. Trachin 12. Sane serpentem βρέμων satis ipsolens est, mollius vulgatum, si potest dici aliquis βλέπων, δεινὸν δεδορκῶς. adspiciens terribili obtutu.]

*o*) Equum alii non memorant, ne Sophocles quidem, quem Sophista ante oculos habuit, quod ex versu Sophocl. Trachin. 10 sq. constat, etiam a Strabone laudatis, memoratis iam ab Oleario, perperam pro fragmento habitis, ubi Deianira memorat tres Acheloi formas, tauri, draconis, viri bouino capite. Equum tauro substituebat Wakef. l. l. mutando γάρου τε ἴκπου in ταύρου τ' αἰλίου, firmis nervis tauri. Quod sequitur, γυρώσας τὸν ἀνχένα, ut tauro conueniat



eadem tabula appictae, ad tres formae variationes Acheloi inter pugnandum declarandas? perquam absurde id factum diceres. An trina certamina trinis areis diuersis fuerunt expressa? At enim narratio fit tantum de vno certamine Acheloi humano corpore, ore tauriformi. Enarrantur reliqua quoque satis turbate. Exhibita videtur esse in tabula certaminis pars nouissima; taurina facie prodeuntem Acheloum Hercules, cornu dextro laeua prehenso, aggressus, dextra cornu laeuum claua percussum a temporibus radicitus euellit; ita Achelous viribus deficiens concidit; Hercules, proiecta iam claua, cornu Deianirae assidenti porrigit. Scilicet circumstat turba, quae ad certamen spectandum confluxerat; in medio puella sponfae more ornata, assidente sene maesto habitu; hunc parentem Oeneum, illam Deianiram facile agnosceres iuuitam nubentem. Adstat praeterea alia heroina seu nympa, compacto corpore, glandibus comam cincta, Calydon vrbs, ad quam gesta haec sunt p).

V.

niat, comparat cum Virgilii verbis: taurus colla iungens. quod quomodo cum γυρώσας consentiat, haud docuit. Equus γυρώσας αύχένα, est incurans caput et eleuans, generosorum equorum more.

p) Ἡρώνη τέ τις αὐτῆ στρώφνα, καὶ πρὸς λόγου τοῦ μύθου τῆς Ἀρκαδίας, τροφῆς Φηγῶ ἐστειμένη. Καλοῦμαι οἷμαι ταῦτα. Non haec sana sunt. In Aldd. στρώφνα, καὶ πρὸ λόγου. Putes fuisse πρὸς λόγον τοῦ μύθου τῆς Ἀρκαδίας τροφῆς. ad rationem, h. e. respectu fabulae de Arcadico vitulo, glandium. vt τροφή τῆς Ἀρκαδίας sit dicta pro τροφή Ἀρκαδικῆ. πρὸς λόγον emendatum in Morell. marg. πρὸς λόγου tuetur Olear. ex alio loco; eodem

*V. Hercules in cunis.* Argumentum notum ac simplex; ex Pindaro adumbratum putes; Nem. I, 5; sqq. Hercules in cunis dracones duo a Iunone missos manu utraque prehenso strangulat; illi, utpote iam moribundi, spiris solutis, decoloribus ac liuidis squamis, cristis flaccescentibus, oculis rigidis ac turbidis bene erant redditi; adstabat mater, quae lecto, ut erat, profiluerat q), vociferans; cum hac famulae exterritae, inter se colloquentes. Accurrerant clamore audito armati Thebani, in his Amphitruo stans attonitus, nudato ense, cum Tirefia vaticinante pueri fata. Apposita tandem dea Nox facem tenens; ad declarandum nocturnum tempus, quo haec euenerant. Videmus itaque in hoc quoque priscorum artificum conatum symbolice exprimendi ea, quae arte non bene exprimi poterant, locum et tempus; in hoc tamen

eodem sensu. *Ἰστειμένη Φηγῶ* recte se habet: coronata quercu, querneis frondibus. Aetolia fuit frequens ilicibus, quod vel Calydonii apri venatio docet. Quod autem *στρυφνα* et *στρίφνα* attinet, primo in utroque scriptum in fine laborat, tum, si *στρυφνή* est, debuit illa esse tetrica, morosa; si *στρίφνη*, erit solido, firmo, compacto, corpore; quod Aetolorum ingenium melius adumbrare videtur. Mox *ἐς-Βουκαρων* scribe cum Aldd.

- q) Alcmena: *ὄρας, ὡς ἀκλαυτος καὶ μονοχίτων ἀναποδί-  
σασα τῆς εὐνῆς, ἀτάκτῳ τῇ κόμῃ, τὰς χεῖρας ἐκπετά-  
σασα, βουῶ. ἀκλαυτος, κῆ* factive quidem acceptum, locum habet. In oculis incurrit, vel non inspecto Pindaro, iuxta *μονοχίτων*, esse debere, siue crepidis, nudo pede; et obuium fit, *ἄβλαυτος* fuisse scriptum, sunt enim *βλαῦται* genus crepidarum vel solearum. Hesychio de hac voce consulto, vidimus in notis, iam fuisse virum doctum in Misc. Obsl. crit. qui ita emendaret.

tamen argumento quis expectet pictorem non maluisse sua potius arte noctem per umbram et lumen exprimere! Condonanda esset res in opere anaglypho, cui ista artis pingendi subsidia desunt.

VI. *Orpheus.* Sedet ille canens cithara, circumdatus feris auscultantibus. Hic vero luxuriatur et pictor et scriptor in multitudine ferarum pacate inter se congregatarum; multo vero magis arborum ad auscultandum accessu radicibus terra euulsarum, quibus etiam insident aves cantu delinitae r). Notabilis est Orphei species; iuuenis est prima lanugine genas vestitus, capite tiara aurea recta tecto; obtutu mollem affectum prodens cum vigore et diuino afflatu, animo semper in philosophiam de diis intento; supercilium eorum, quae canit, mentem indicat, et motus animi exprimit r).

Habi-

r) Multa in his ornamenta e poetis conquisiuit Philostratus, ut fere solent nostri homines, si in talia inciderunt quae poetae frequentant; ἐνευστομεῖν τοῖς ἄλλοις ὄρνιθας e Sophocle petiit iam Olearius notauit. τὸν (male Olear. τὴν) πραγαταν κολοῖον ex Pindaro habet Nem. III, 143. Ex eodem Pyth. I. pr. ὁ ἄστος ἀμφὼ τῷ πτέρυγι ταλανταῖστας. In arborum nominibus ante oculos habuit Od. E, 64 sqq. Paullo post ὁ ἴστι τοῦ θάλλοντος ferremus si esset τοῦ θάλλοντος. praestat e Morello ὅλοι εἰσι τοῦ θάλλοντος, nam antiqua lectio est ὁ εἰσι, non ἴστι. Tum θάτρα — περὶ τὸν Ὀρφεὺν ἔστηκε, καὶ τὸ θάτρα οὖν αὐτῷ συγκλείουσιν, οὐ δεηθάντα τέχνης. Unde patet, τὸ θάτρα h. l. non indigere esse, ut extruatur, sed naturam facere theatrum natium, sponte factum, sine arte; verum itaque esse οὐ δεηθάν τέχνης [forte etiam οὐ δεηθάν τι τέχνης], ἵνα — ὑπὸ σκιᾷ μουσουργοῦ.

s) Olear. edidit: τὸ τε ὄμμα αὐτῷ ξυριδόν, ἀβρότητι ἐνεργόν; καὶ ἔνθεον, καὶ τῆς γνώμης ἐς θεολογίαν τινεῖστας.  
"oculus

Habitus sedentis et citharam pulsantis diserte describitur, et locus est ea de re notatu dignus. Tiara, ut Phrygibus, sic Thracibus domestica esse debuit, qua et aliis in monumentis Orpheus insignis est: ut et infra in statua ap. Callistratum c. VII.

*VII. Medea in Colchis.* Haec quoque tabula, ex prisca summorum artificum simplicitate, non nisi duas figuras ex aduerso positas exhibet, Medeam sedentem, admiratione ex Iasonis aspectu et amore percussam, et Iasonem adstantem. Omnis igitur ars ipsis posita erat iu reddenda formarum pulchritudine, et moribus sensibusque animi ad naturae veritatem expressis. Itaque Medea amore aestuans, et mentis statu deiecta t); eadem tamen vultu truculento, supercilio adducto tanquam cogitabunda,

“oculus porro ipsi mentis aciem prodens, venuste agilis, et diuini quid spirans.” — In nota ait: “Ξυνόν, rescripsi pro Ξυνόν, quod erat in editis” reddidit tamen latine nec hoc, sed quod Salmast. et Gruter. coniecerant Ξύνουον. Sed praestabat lectionem libb. et edd. melius interpungere: τό τε δμμα αὐτῷ Ξυνόν ἀβρότητι (h. ἔχον τι ἀβρότητος), ἀνεργόν καὶ ἐνθάου. Mox αὐ ὄφρως πρὸς τὰς τῶν κινήσεων τροπὰς μετακινουσα αὐτῷ sincerum sit, videant alii; ὄφρως nec ἀνδραῖ nec μετακινουσα. [κινήσεις vertunt motus animi, nisi forte sunt modorum mutationes, ex argumenti varietate, cum qua oris quoque habitus et vultus; ὄφρως, in canente mutatur. Incideramus in μετακινουσα, quod et Morellus proposuit, nec tamen id satisfacit.]

t) Καὶ ὁ τι μὲν πέποιθεν οὐκ εἶδα, scil. conspecto Iasone: hoc quidem a Philostrato non expectabatur, ut sciret; sed a Medea. Ergo leg. οὐκ εἶδα se. Medea. τὴν δ' ἐμφασίη λάβε θυμὸν Ἀπὸλλον III, 284 sqq.

tabunda, et oculo diuinum quid prae se ferente \*); Iason autem venusta specie, virili tamen; oculi quidem caesii et truces, prudentiam tamen et per-  
 feuerantiam in incepto arguentes; lanugine sub-  
 eunte malae iam vestitae, coma flaua, vellitus tu-  
 nica candida, superiniectis leonis exuviis, et cre-  
 pidae pedibus subligatae; stat incumbens iaculo,  
 vultus in neutram partem commotus, tanquam  
 qui nec discrimen imminens contemnat nec ani-  
 mum submittat. Adstat Cupido incumbens arcui  
 pedibus decussatim positus, face in terram inuersam).  
 Apparet autem Iasonem nunc primum Aetiae regiam  
 ingressum et a Medea conspectum esse. Adum-  
 bratum

\*) Addit: *ἱεροπραγῆς τὴν κόμην*, quod quo spectet non  
 apparet; an religatis comis religioso more, utpote  
 Hecates sacerdos? Conuenit paullo post *ἑσταλται ἐκ  
 οὐκ ἐνεργὸς νῦν*, non eo habitu quo sacris operatur,  
*οὐδὲ ἐν ἔννουσίᾳ τῶν κρειττόνων*, h. e. τῶν δαιμονίων seu  
*θεῶν*, ἀλλ' ὡς καὶ πολλοῖς ἑσθῆν προ ἐν πολλοῖς ὀρθῶσαι,  
 qualis erat, cum publicae conspiceretur. Porro illa *ἐνθεὸν  
 τι ὑποφαινουσα*, αὐτὴν τὴν ἀόρητον (obscutum rigidum)  
*ἐκδεικνύσα τοῦ προσώπου τῆς θεᾶς*, τούτῃ δὲ τῶν Ἡλια-  
*δων γένωσιμα*. Ita interpretatur Philostratus id, quod  
 ex Apollonio petiit IV, 727. *πάντα Ἡελίου γενεῆ ἀρι-  
 δηλος ἰδέσθαι ἦεν, ἐπεὶ βλέφαρον ἀπέτηλόδι μαρμυ-  
 γῆσιν, οἷόν τε χρυσέην, ἀνταπίον ἴσαν αἴγλην*. omnis  
 Solis progenies dignosci facile poterat eo, quod emit-  
 tebant oculis longe radiantibus iubar fulgidum.

\*) Ultima haec obseruatu digna sunt: stat Amor face  
 in terram inuersa τὸ λαμπάδιον ἐς τὴν γῆν πρόψας,  
 ἐπεὶ ἐν ἀναβολαῖς ἤδη τὰ τοῦ ἔρωτος. Ergo non vbi-  
 que, quoties Genium videmus cum facula inuersa  
 stantem, de Somno et Morte est cogitandum. Saepè  
 hoc iam animo nostro obseruatum est; nunc diser-  
 tam habemus asserti auctoritatem; inflammatis iam  
 amore animis ille, tanquam confecto negotio, facem  
 deponit inuersam in terram.

bratum argumentum ex Apollonii Argonaut. lib. III. pr. et 277 sq. Longe alio habitu Medeam exhibuit Callistratus in Itatuis c. XIII. caedem liberorum meditantem.

*VIII. Ludibundi.* Huic tabulae excogitandae locum et opportunitatem fecit Medae amor in superiore tabula expressus. Si hoc, ut certum, sequi licet, suspicari possumus Sophistam hoc consilium habuisse, ut in poetis ea loca dispiceret, quae a pictore pro argumento arti idoneo haberi et arte reddi possint; quod quidem consilium nonnulli ex nostratibus arripere, ut artificum ingenii materiam artis e poetarum carminibus hauritam proponerent. Tabula quidem ex Apollonii libro tertio pr. est adumbrata, ubi Iuno de Iasonis fato sollicita et circumspiciens artes, quibus eum tantis periculis incolumem seruaret, re cum Minerva deliberata, una cum ea, Venerem adit eamque exorat, ut Cupidinem iubeat Medeam Iasonis amore incendere, ut eius opera omni discrimine superato vellere aureo potiatur. Venus statim prolixè operam suam pollicita peruagatur Olympum, ut puerum quaerat; reperit tandem in area ante Iouis aedem cum Ganymede talis ludentem. In tabula tamen tres deae una cum Venere adsunt ludentibus, alteri exultanti fortuna propitia, alteri moesto. Rogant deae Cupidinem, promissa mercede pila, quae olim in crepundiis Iouis fuerat, aurea, ut Medae animum amore expugnet; ille munere promisso captus exiliens, abiectis talis, pendet a matris peplo, ut ea promissa sibi praestet, se enim

haud defuturum, iussis acceptis. Poterat utique haec melius tractari in tabula, quam in carmine epico narrari, cuius dignitati et in hoc et in multis aliis parum consuluisse videri debet Apollonius, quamvis in oratione ornatissima.

Etsi pressis poetae vestigiis, discessit tamen in nonnullis auctor seu tabulae seu interpretationis; quod tres deas adstantes Cupidini exhibuit, cum in Apollonio sola Venus ad eum accessisset, non male, et consulto, exputasse videtur; ita tabula ornatio et figuris locupletior oculorum animique sensui plenior rei perspicentiam et ex varietate iucunditatem paravit. Ganymedem terram, hoc est pileo Phrygio, discerni facile posse ait. Talos ipsos pro sorte ludi positos victori celsisse necesse est; nam Ganymedes ex duobus sibi relicis vnum iam amiserat, proiecturus nunc alterum moestus et indignabundus; Cupido autem ceteris iam vincendo ablati in sinu reconditi etiam hunc additurus est. Tres deae declarantur notis formis ac signis, quas enotare nihil opus est y). Auream pilam non promittit, sed ostentat Venus in tabula; bene et hoc. Adumbrata autem pila ex Apollonii vii. 135 sqq.

Ceterum, in alia haud dubie tabulae parte, forte in prospectu, nam, si poetam sequutus est auctor

y) In verbis est ex poeta petita, Minervam agnosci statim ab intuentem, την ομόθυμον, κρηται φασι. κανοπλιαν ἀμπεχομένη. Non hoc occurerat Rhinkenio ad Timaeam de voc. οὐβγνιός disputanti. Ex Tragicis petita est vox ναυκράσι pro ναῦται vel ναυκράται.





X.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

P R O R E C T O R

THOM. CHRIST. TYCHSEN D.

C V M S E N A T V

ANNIVERSARIA INAUGVRATIONIS SACRA  
EXIII.IN KAL. SEPTEMBRES MDCCC.  
CELEBRANDA  
INDICIT

SIMVLQVE

S V C C E S S O R E M

IN

MAGISTRATV ACADEMICO

THEOPHIL. IACOB. PLANCK D.

CIVIBVS SVIS

HONORIS ET OFFICII CAVSSA  
COMMENDAT.*Philoftrati iunioris Imaginum illustratio.*  
Partem posteriorem IX-XVII vlt. Tabulas complexa.

**F**ugam temporis, Commilitones, etfi nulla non  
vitae pars nos admonet, inprimis tamen dies  
sollennes stati quotannis redeuntēs in animum reuo-  
cant, quandoquidem spatium certum, quod emensi  
sumus, ipso respectu, progressum factum edocet.  
Scili-

Scilicet cum vitae usus sit gratissimus, si nullam temporis moram senseris: interualla dierum et mensium officiis curisque solitis exactorum tum demum computare solemus et in summam colligere, vbi dies aliquis notabilior tanquam clauum figit, in quem impingas. Iam autem si quod aliud vitae genus, vita vtique academica ita comparata est, vt per interualla, certis ac statis dimensionibus fixa, curriculi huius terrestris ad metam properantis fallacem et insidiosam fugam animaduertamus, quoties semestrium nouissima et prima se excipiunt. Ad hoc genus spectant quoque semestria magistratus academici et suscipiendi et abdicandi. Exhilarat tamen illa ipsa animaduersio, quoties tempus quasi non sentientibus elapsum, si retrospicimus, nihil animo offert nisi quod ex officio gestum sit; multo magis si cum successu optato.

Exiit pari fortuna semestris magistratus academicus, in quo nunc successorem pronuntiamus Virum ordine suo, virtutibus meritisque venerabilem,

THEOPH. JACOB. PLANCK D.

et in crastinum diem sollennia, in quibus ille magistratus sumet insignia, et bonis votis pacem Numinis expetent vterque, et abiturus magistratu, eumque initurus. Quibus vt bonis votis faueatis, Commilitones, rogamus, hoc est, vt pietas vestra tanquam comes et faulrix adsit pietati publice verba precantia facientium ad summum rerum arbitrum: cuius propitio nutu nunc cum maxime expectamus redditum tandem iri rebus humanis statum pacatum, sine quo priuati ne vitam quidem habent tolerabi-

M ;

lem,

iam, imperia autem et populi ad interitum ruentes veras opes, verum splendorem, et felicitatem duraturam frustra adipirant. Vt ipam hoc, quod instat, semestre fato destinatum sit, in quo pax tuta coalescat, et exeunte saeculo saeculi mala, bellandi temeritas et furor, dominandi lubido et impotentia, seditiosorum hominum fraudes plebisque effratae, ferocia, e medio tollantur et aeterna nocte premantur.

Vt praeconio nostro accedat aliquid, quod liberalem, non mercenarium, praeconem deceat, et Mercurio, praeconi praeside, dignum sit, pergemus in expositione tabularum a Philostrato iunioris enarratarum. Peruentum erat ad Tabulam nonam.

*Tabula IX. Pelops.* Argumentum tabulae est certamen cursus, quo Oenomaos victo Pelops Hippodamiae nuptias conlequitus est, idem, quod iam binis Philostrati senioris tabulis expressum vidimus; sup lib. I, XVII et XXX. In ea, de qua nunc agitur, apparatus curruum ad certamen ineundum exhibetur. Versatur itaque narratio in descriptione status et habitus Pelopis, Oenomai, Myrtili et Hippodamiae; neque est in his quicquam admodum memorabile a).

X.

a) Quae notari forte poterant, iam ab Oleario illustratae sunt. Pelopi tribuit Philostratus *tiamam vestem*; tribuitur itaque Persarum habitus Phrygibus; forte quatenus per ea tempora, quibus in Persarum dititione habitati fuerant, Asiae minoris populi multa a Persis adoptarant. Hippodamiae proclivior in Pelopem animus

X. *Pyrrhus vel Myf.* Ad exemplum Hæmeri, qui singulos deinceps heroes in pugna insigniores virtute ceteris exhibet, modo Agamemnonem, modo in alia rhapsodia Diomedem, modo Idomeneum; sic poetæ, qui carmine persequuti sunt post eum Hiaca, alium ex alio in medium produxere, qui res vtriusque partis restituerat, Penthesileam, Memnonem, Eurypylum, Mysorum ducem, Telephi filium, Herculis nepotem. Compositus hic erat cum Neoptolemo seu Pyrrho Achil-

M 4 lis

mus etiam hic notatur; cum avertatione patris in procos victos sæulentis. In foeditate craniorum suspensorum diligentior est seu pictor seu scriptor, quam volebas. Memorabile est, poeticum saltem præclarum phantasma, quod *cranis suis superuolantes*; haud dubie in tabula pictæ. *Umbrae narrantur certamen suum lamentari et nuptiarum passioni congratulari.* Εἰδῶλα δὲ ὑπεριπτάμενα σφῶν ὀλοφύρεται τὸν αὐτῶν ἀγῶνα, τῇ τοῦ γίμου ἐμβάσει ἐφουνοῦνται. Obscurum est in sqq. quo sensu ἀλάστορ dictus sic: *ἐμβῆναι γὰρ δὴ ὁ Πέλοψ (fertur), ὡς ἐλευθέρα λοιπὸν ἢ παῖς εἶη τοῦ Ἀλάστορος.* dictum arbitramur eò sensu, ut a piaculo illa liberaretur; in connubium venerunt, eoque sublata est tandem immanis patris sæuitia, et quæ in ipsam puellam, tanquam causam, reduebat, execrabilis facinoris ultio; pro qua ipse Genius vltor, *δαίμων ἀλάστορ* memoratus est, qui in sequioribus Graecis scriptoribus pro Πεινῆ antiquiorum memorari solet. Oenomaus habet currum paratum et hastam ei superpositam, τὸ δόρυ ὑπερέταται τοῦ δίσκου, qua ille erat transaxurus procum, quem in cursu attigerat. Oenomaus τῷ πατρὶ θύων, Ἄρει, σκάνδα, (haud dubie σκάνδα, occupatus in sacro faciendo libat) ἄγριος ἰδὲν καὶ φονῶν τὸ ὄμμα. καὶ τοῦ Μυρτίλου ἀπιστέρχεσθαι. festinare iubet. Alia est Μύρτιλος, media bteui, ut ap. Apollon. Arg. Suave est, quod Cupido axem in curru incidit; quod Myrtilus auriga fecisse putandus est.

lis filio, pari aetatis vigore, corporis specie et virtute; verum cum eo congressus ab eo superatus occumbit. Nouissima eius fata tabulae argumentum faciunt. Est in prospectu Ilium, ex altera parte nauium statio; in medio campus, fluuius Xantho seu Scamandro, diremtus; hinc Mysi, inde Achivi stant in acie; Troianis cum armis humi sedentibus, quippe fessis, cum Mysi modo aduenissent viribus integris. Pugnatur inter Pyrrhum et Eurypylum; qui tamen iam vulnere accepto prolapsus iacet, superstat Pyrrhus; qui adhuc ferientis speciem praefert, manum cruore perfusus ex vulnere; irruunt Mysi, sed Pyrrhi minis terrentur. Nihil habet tabula, quo se magnopere commendet; est pugna duorum pugnatorum; res saepe obuia; potuit ars in corporum specie reddenda se factare; vt tamen assequeris, Eurypylum et Pyrrhum eos esse, nihil adesse videmus; campus Iliacus saltem ad res Iliacas ducere poterat; at Sophista excogitasse aliquid sibi visus est, quod Achilles filium declaret: clipeum Pyrrhus tenet Achilles a Thetide acceptum; in quo describendo tantopere ineptit, vt totum locum Iliadis Σ. de clipei caelatura huc transferat rhetoricis fucis interpolatum b).

XI.

b) Expatiatio haec in locum Homericum de clipeo Achilles, eaque tantopere protracta, inopiam inventionis in hoc homine arguit. Sunt in verbis haud pauca seu corrupta, seu nimis dura. Statim post prima verba: τὰ μὲν δὲ περὶ τῶν ἰκανῶν, ἔτραπα. οὐδὲ δὲ περὶ τοῦ ἐλευστώτατος ἢ Ἰδα. possunt esse et οἱ ἰκανοί, et οὐ ἰκανὸν, hoc praeseram, supplendo, περὶ τῶν ἰκανῶν ἔτραπα.

**XI. Argo seu Aester.** Conspicitur in tabula  
aënis, in quo navis intenta remigum vi in mare  
defer-

*ἔργον*, et de his quidem, quas satis multas sunt ad  
narrandum, narratio ab hoc loco aliena est. Fluvius,  
in tabula exhibitus esse debuit, cum ipso deo Scaman-  
dro recubante, et quidem pedibus fonti obuerſis, aqua  
eos inundante: καὶ τὸν πόδα ἐπέχει ταῖς πηγάς ὑπὲρ  
ἑμμαρπλοῦς νῦν διευρυνθῶν αὐτὸν πάλαιος. notabilis  
habitus. Leg. ἐπέχει, perfundit. Μυσῶν τὸ ἔργον  
Ἰσσοί, s. τὸ ἔργον, et: καὶ Ἑλλήνων ἀκατέρου.  
hoc vitium aut refecandum, aut scribendum ἐπέχει.  
pro καὶ ἔργου μέρος. altera ripa — pag. 876. σιγῆ  
τὸ μέγα πνεύσειν εὐκρίτας ab Achillis esse traductum  
Iliad. I, 8. obuium est. — Eurypulus ἄσχημα ἔπλα  
habet: apud Quintum VI, 148 sq. clipeus eius labo-  
ribus Herculis aui caelatis insignis est. Notabile est,  
quod Ulyſſes arma Achillis concessit filio in castra ad-  
venienti. Dares c. 35. Neoptolemus ut aduenit, pa-  
tris sui arma accipit. Ex iis, quae narrat Philostratus,  
patet, eum credidisse, effectum in tabula clipeum adum-  
brata vere habuisse omnia, quae ab Homero narrata sunt;  
habemus ergo hic primum, eumque antiquiorem, cona-  
tum artis in caelatura clipei Achillis, ab ingenii fig-  
mento poetico profecta, per picturam ac delineationem  
reddibenda. — ὡς ἂν καὶ τὰ τῆς ἄρας αὐταῖς  
ἄγα. pro eo, quod tempora anni his (Pleiadibus) necessi-  
tatem afferunt, scil. ortus vel occasus. — Quomodo  
Vrsa maior possit speciem praebere οἶον Φύλλα τοῦ  
Ἰσπλωνος, non assequaris, nisi Homericum, ex situ  
catasterismorum ductum memineris: ἢ τὸ αὐτοῦ στέ-  
φραι, καὶ τὸ Ἰσπλωνά δευαῖα, respicit, observat. —  
p. 877. Valde subtilem artem in tabula Philostratus  
agnoscit, dum in ipsis sponſis pudorem et amorem ex-  
pressum animaduertisse videri vult. — Locum Ho-  
meri de iudicio et causa dicta, in Achillis clipeo  
efficta, vs. 498 sq. non minus, quam alii veteres,  
perperam interpretatur Philostratus, seu de mercede  
iudici, seu de multa pro caede soluenda. — Mox si  
καθάρως ἦσαν scribitur, consentaneum est, etiam scribi:  
οὐ γὰρ ἔχων νοστῖν, ἔσπερ, — p. 878. l. 4. ὁ γὰρ ἐπὶ ἡλυσ  
στρατός,

defertus; sedet in proa mulier cum virō Armato,  
affidente alio, qui tiara ornatus; accinit citharæ  
pulsu;

στράτος, σκοπούς τινας καθεύσας, λίαν ἐλασσοδαί περι-  
νος. vehementer eos propellere in animo habet. Immo  
leg. λείαν, praesentem agere, — ἢ οὐ προσβάλλει αἰ.  
ita seniores pro πρὸς τὰ ἄτα. ex Homericō: Ἐπταν μ  
ἠκυπόδων ἀμφὶ κτύπος οὐατα βάλλει. — Haud dubie  
pro ὄ (in pr. ed. vacuum spatium est) est: ὄρ δὲ καὶ  
ὑβόρωτον ἐπισπέρχει scil. Κηρ. an. eum iterum in  
pugnas et caedes protrudit? — Ἰαμὰ ἀνάστρηφει ἐν  
ταύτῃ; iungenda sunt, scil. ἐν νύκτῃ ταύτῃ. — 1. extr.  
μελαινάται δὲ τὸν χρυσὸν περισχοῦσα. ἐξ ἧς ὄρξς τέμα-  
νος. corr. ἐξῆς, φεινσeps. forte fuit περισχοῦσα,  
scissa vomere. — p. 879. l. 14. ἐπτόσσαι recte, ex  
Aldd., est Lat. *trepidare*, ita ut non videas quid in  
manibus sit, quid agendum. — αἰδῶ μὲν ταῖς ὀφθαλμοῖς  
ἠσθηνταί. haeseram et conieceram ἠσθηνταί. ornatio  
sunt: perperam; est enim ἐσθῆμαι. vestio; vnde ἠσθῆ-  
μαι. inde ἐσθῆς. — μαχαίρας δὲ τῶν χειρῶν ἐξήστρη-  
ται χυσοῦς, ἀργυρῶν τελαμώνων κατσχόντων αὐταί.  
vnde tandem illud τῶν χειρῶν. quod nec in Homero  
nec in ipsa re habetur? quae postulare videtur: ἐξ  
ἄμων. ἐκ πλεωρῶν. verba tamen designant gladios ex  
manibus suspensos. — Seqq. ἀλλ' ἐν κύκλῳ μὲν ἰόντων  
sententiam habent expeditam; verum sine codice verba  
vix reddas, corrupta in Aldd. et multo magis ab  
Olear. In Aldd. est; ἀλλ' ἐν κύκλῳ μὲν ἰόντων (de  
saltantibus agitur secundum Homericū Σ, δοο. δοί.)  
τοῦτ' ἐκείνο, τροχὸν περιδίνῃσιν, ὄρξς, ὅσῃσι κερ-  
μέως ἔργον τινος εἴπη δυσκολοῦς, μὴ τοῦ περιδίν-  
ῃσιν κειρῶντα. Ariolari licet: — ὄρξς. νοήσεις κερμέως  
ἔργον τινός, εἴ πῃ εἰ ταῦ περιδίνῃσιν ἔχοι (scil. ὁ τροχός,  
an possit circumvoluere se, circumagi), κειρῶντος; illa  
interposita e glossa deprauata et obscure scripta pro-  
fecta esse arbitror, cum quis in margine adscripsisset,  
εἴ πῃ, δυσκοιοῦ; forte, an, figuli patinam fingen-  
tis, aut simile quid; certe δισκου vox latere videtur.  
— πολὺ τι χροῖμα ἐπίβησι, multitudo hominum. —  
Eurypylos vulnus accepit in axilla, κατὰ τῆς μαχαί-  
ρας. ἀνδρωῶνα memorat Quint. VIII, 20. qui  
pugnam

pulsa; in terra profusus draco. Ex his manifestum facile fit, amnem esse Phasin, reduces Argonautas, Iasonem et Medeam cum Orpheo. E longinquo Aeetes quadrigis vectus aduolat, facem manu gestans, vt nauem cum vectoribus comburat; hasta in curru adstante; vt ad manum ei sit. Quae a scriptore adiiciuntur, versantur in habitu oris et animi in singulis; quae facile pro se quisque assequatur qualia fuerint c).

*XII. Hefione:* Liberatur ea per Herculem a ceto, cui in littore, rupi alligata, exposita erat. Ceti adspectus horrendus rhetorica arte describitur; Hercules autem in statu corporis eo, quo arcum tendit neruo adducto et sagittam emittit. In conspectu

pugnam hano Eurypyli et Pyrrhi narrat ibid. VIII, 143 sq. Fuit autem Eurypylius inter nobilissimos ad Troiam heroes. v. Odyss. A, 518 sq. Idem a Pergamenis inter heroes habitus, et numo quoque nobilitatus, ap. Spanhem. T. I. p. 515.

c) Prima statim verba non bene mutauit Olearius cum Morello: *ἡ δὲ ἐκπαύουσα τῷ ποταμῷ ναῦς ὑπὲρ πολλῶν τῷ βασιλῆϊ τῆς εἰρησίας.* In ant. edd. est. *ἐκπαύουσα τῷ ποταμῷ.* quod recte *ποταμῷ* scriptum nunc esse, per se patet, et sequentia docent: At *ἐκπαύουσα* haud dubie vera est lectio; vt *εἰςπαύειν, ἰσχυεῖν*, vox a viris doctis illustrata, ita *ἐκπαύειν* de erumpentibus. — *αἴσθη δὲ πρὸς αὐτὴν ἀνακυνεῖν δοκεῖ μοι.* leg. *αὐτῇ δὲ πρὸς αὐτὴν ἴψα ἀπὸρ ἑ.* — *τὸ γὰρ ὑπὲρ ἀνθρώπου, τοῦδ' ἡγεῖσθαι δίδωσι.* verte: ita enim statuere iubet *statura maior humana.* — In extremis, de equis, conueniunt nonnulla cum c. 19. sed quod adiicitur; *βολαὶ τε ἐφ' ἄλμων ἔτομοι, ἄλλως τε καὶ ἐνεργοὶ νῦν ὄσσαι,* calamistratum est; acrem obtutum declarari patet: ille nunc cum maxime *ἐνεργός* est, vim exerit, acerrimus est. Inf. XV. *χαῖρες γυμναί, διὰ τὸ ἐνεργὸν εἶναι.* et paullo post: *coma erecta ὑπὸ τοῦ τῆς ἑρμῆς ἐνεργοῦ.*



spectu vrbs Ilium. Prospiciunt<sup>o</sup> e muris Troiani, fortunam puellae lamentantes d).

*XIII. Sophocles.* Obscurior est Sophista in tabulae huius expositione. Quantum assequi licet, Melpomene Sophocli porrigebat munera sua, quae ille accipiebat modeste et subtimide. Species igitur fuit, quae in vasis pictis et in marmoribus occurrit, cum duo ex aduerso stant, verbis inter se agentes, etiam Minerua aut alia dea cum homine. Sophoclis caput superuolitant apes: quod petutum e ingmento rei, quae in eius natalibus euenit. Adstat praeterea Aesculapius, in quem Sophocles pacanem scripsisse narratur e).

XIV.

d) Nec in hac fabula, quippe satis vulgata, nec in aliis notis, otium consumere, et monumenta artis, in quibus ea forte adumbrantur, vel ex Winckelmanno, commemorare, aut vacat aut lubet. De verbis pauca monerimus. In Herculis laboribus ab Eurystheo impositis ait hanc Hesionem liberationem non haberi: *en igitur Hercules eam suscepit? η τι μαδων Φοβερων ουτω κητος υφισταται*; leg. *τι καδων*. Belluae est *επισκυνιον οφρυσων ακανθαδωδω*, ut pro pilis palpebrarum sint hispidae spinae. *καφαλη σκελιου και υγρου του αυχενος εξιοουσα*. ceruicem dixit inflexam et mobilem. Sic enim *υγρα* dicuntur, quae flecti facile possunt. *ποινιλοις προσαναζοντα*, forte *ποινιλωσ*, *resplendentia uaris*. *εστηκεν εν προςβολη*. Scripserat *εν προςβολη*, de statu pugnaturi. Sic quoque inf. XV. p. 887. *ο μιν επερσισας εν προςβολη τω λαιψ τοδι εαυτον*. Alteram de impetu agredientis aduersarium dicitur. Pulchritudinem puellae palloris ex formidine quasi marcescere, sui tamen suspicionem iustam relinquere, base ait scriptor.

e) Videtur res ad Sophoclem adolescentem tragoediis scribendis se accingentem spectare. Suauitatem habet pictura;

**XIV. Hyacinthus.** Non inepte haec pictura est concinnata. Nota est narratio de Apolline disco cum eo ludente et puero disci illapsu occiso. In tabula, ex prisca simplicitate elaborata, stant sibi aduersi Apollo et Hyacinthus; ille quidem huic

pictura; quam an Lessingius attigerit, non meminimus. Quod de apibus narratur, petatum et translationem videtur a Pindari pueri fortuna: v. Philostr. sen. lib. II, 12. respectu dulcedinis carminum; vnde et ipse *Apis* dictus: Suid in *Σοφοκλήος προσηγορεύουσα δὲ Μέλιττα δὲ τὸ γλυκύ.* Ductum hinc illud Erycii in epigrammate, quod nuper illustravit Hufschke in *Analect. Crit.* p. 25. v. *Analecta* Vol. II. p. 298 XIII. cum Iacobii Commentar. p. 363. Vol. II. P. II. *αἰεὶ τοὶ βούκαισι περιστάζοιτο μελισσαις τύμβος, Τμηταίω λιβόουνοσ μέλιτι, Ὡς εἴν τοι ζεῖν μὲν αἰώνιος Ἄττιδι δάκτω κηρός.* *Semper tuus tumulus fluat melle apum, ut cera tuis tabulis manet perennis.* Nimis acute! Si saltem comparatio esset: *quemadmodum tuae tabellae perenni melle fluunt.* Quod de Aesculapio adicitur, respicit Paeonem in Aesculapio, cuius mentio fit in vita Apollonii Tyan. III, 17. *οἱ δὲ γδόν φθόν, ὅποῖος ὁ Παιών ὁ τοῦ Σοφοκλέους, ὃν Ἀθήνησ τῷ Ἀσκληπιῷ ἔδουσι.* Paeanas ab Sophocle scriptos Suidas quoque memorat. Quae commemorantur Sophoclis epitheta, et carminibus poetarum et epigrammatibus petita videntur, quae an in Anthologis nostris occurrant, docebit nos Iacobs vir doctiss. in his, quod *Νουσῶν ἐπιόλων ἀνδρήνιον* appellatus fuit; vertitur: *Musarum placidarum fauus*, potius, *apicula*: est enim ab *ἀνδρήνη*, quae poetis pro *μέλιττα* dicitur (vt docent Lexica ex Aristoph. Nub. 644. et Suidas in *ἀνδρήνη*. add. Hesych.) porro quod *apis* ex eius ore euolans aculeum infigit; *μέλιττα τὸ κέντρον ἀφυλάκτως ἐγχεῖσθαι*, vbi *ἐγχεῖσθαι* reponi non debebat; cum *χρίσθαι, ἐγχεῖσθαι* de aculeis vsitata vox sit, v. Hesych. h. v. Nota est vel ex Aeschylī Prometh. 569. *κλυτομῆτις* autem in Paeone in Aesculapium occurrere debuit, et hīdem narratum esse de eo devertente ad poetas domum.

huic munera pollicens, vt sibi puerum adiungat; hic verecunde defixo in terram stans vultu, oblectatur tamen promissis, et se iam victum ore significat. Status pueri non male a scriptore designatus. A sinistra corporis parte, eaque paululum subducta, defluit chlamys purpurea; dextra manu iaculo innixa, exserto sic dextro femore et nudato, brachio quoque, totius lateris dextri pulchritudo, a talo ad summum conspicienda, praeclare describitur; quae facile in animum reuocet plura huius generis monumenta antiquae artis. Capillus quoque nec hirtus nec nimis cultus, laudem habet. Discus ad pedes proiectus. Adstant Amor et Zephyrus, cuius inuidia puero necens esse paratum narratum est f).

XV.

f) Certasse videtur Philostratus cum anupulo, qui lib. I, 24. Hyacinthum disco iam percussam et caesum in tabula exhibitum narrauerat. In verbis post προπίμων μὲν τὴν δεξιὰν ἐπὶ τῇ αὐτῇ, καὶ . . . est lacuna in ant. edd. quam editores memorare debebant. Itaque nec sine codice laborare licet in ea explenda. In marg. edit. Ald. adscripsit vir doctus post καὶ εὐθύμων, parum aptum. Μοχ, καὶ τὸ θάρσος, ἐπιμέλλον, αἰδοῖ μίγνυσι corrig. μέλλον, ipse puer, συνπίμων. — ἔστιμα δὲ — ἀκουτίω δὲ τὴν δεξιὰν ἐπειράσει, ἐκκεκμημένω τῷ γλοῦκῳ, καὶ τῇ πλευρᾷ διορωμένη. Vertitur: "iaculo autem dextram fulcit, cingibus prominentibus, et latere oculis patente nudo." Non viderunt viri docti πλευρᾷ διορωμένη esse legendum: latere erecto, elato, quod ipse status corporis docet. cf. sup. de Narcisso Philostr. sen. I, 23. ἢ ἀδολεσκens stat erectus decussatis pedibus, (ὡστα) ἀνασχέειν τὰ αὐτὸν (melius forte αὐτὸ, τοῦ σχήματος, vt femur prominere) καὶ σχῆμα κρατῆται, ἐκκεκμημένω τῶν γλοῦκῶν, διὰ τὴν τῶν ἀριστερῶν ἐκκλίσην ἰσχυρὸν ἀνέχον τὸ λοιπὸν σῶμα, femur, quod sustinet corpus, par se-  
gundo

*III. in Meleager.* Manatio agri Calydonii in  
 monumentis antiquis obuia. Placet sibi scriptor in  
 describenda feram Atalanta et Meleagro. Prostratus  
 iam iacet Anaxus femore apris dente percusso;  
 Atalanta sagittam iamiam est emissura; Meleager  
 protento sinistro pede venabulum tenet tanquam  
 mox feram irrudentem excepturus; Peleus gladium  
 ad impetum apris sustinendum. Bene adumbrata-  
 res, melius quoque quam in nonnullis anagly-  
 phis. Meleagri imprimis omnibus numeris abso-  
 luta est descriptio, quae cum in eius signa, cum  
 omnino in heroum speciem praeclare conuenit. g.

XVI.

unde toti corpori, non tenae nimis. — καὶ βραχίον  
 ξυῶν ἀκαλόγητι σφυγῶν. brachium, in quo tenecum  
 obseruus arteriarum motum. Sic legit et vertit cum  
 Morello Olearius. at σφυγμός, quem nos *pulsam, arte-  
 riarum* appellamus, parum conuenit. In Aldd. erat  
 ξυῶν ἀκαλόγητι σφυγῶν. Legendum βραχίον — σφρι-  
 γῶν, nam σφριγῶν proprie de corpore inuēnili vigente  
 et uiuēt pleno. Occurrit in hoc ipsa scripturae inf. XVI  
 de Meleagro: στύφρος μὲν ὁ νεανίας καὶ πάντα σφρι-  
 γῶν. Sed ἀκαλόγητι recte; et ξυῶν ἀκαλόγητι nihil  
 amplius est quam vulgare, σφριγῶν συν ἀκαλόγητι.  
 ne nimium turgescere videatur. In seqq. *ισχυρὰ* est  
 in Aldd. post *εἶρος τι*.

g) Ut ad h. l. e Sposio marmor vetustum cum Philo-  
 strato comparauit Olearius, sic alia monumenta antiqua  
 Beger. Obil. in numismata. in Epist. ad Spanhem. pr.  
 qua defendit Apollinem in numis Aetolorum, et Melea-  
 grum excludit. Ὡς πρὸς λόγον τῆ βάσι. p. 301. Sollenni  
 ως πρὸς λόγου τῆς βάσιως, ad rationem vestigiorum:  
 defenditur ex cap. IV. p. 368. l. 13. Ea ipsa vestigia  
 apris pictis expresserat, ad apris magnitudinem decla-  
 randam. miram aeuueni p. 887. l. 8. το δὲ κάλλος —  
 αἰσθητὸν ὁ καιρὸς ἐπὶ μᾶλλον. leg. ἐπὶ μᾶλλον. In  
 sine *ἀμφεζόμενον* non erat mutandum; ita fert negli-  
 gentia scriptorum, in nostro forte affectata.

**XVI. Nessus.** A multis tractatum hoc quoque argumentum. Nunc Hercules curru vectus per medium fluvium Euenum; puero Hylio eidem insistente; arcum tenet laeva protenta, et dextra papillae admota, tanquam qui modo sagittam emiserat; viderat enim Nessum Centaurum, cui Deianiram coniugem transuehendam dederat, in litus euectum, eam tentantem; qui iam sagitta emissa percussus animam agit; Deianira, periclitantis facie et metu correpta, manus ad coniugem tendit; manibus prae gaudio plaudit Hyllus, Nesso sagitta transfixo h).

**XVII. Philoſtetes.** Sedens ille, eo habitu, quo in artis priscae operibus exhibitus occurrit, contabescens ex morbo, superciliis contractis praeripere, oculis in cauo latentibus, vigore destitutis, coma squalida, barba horrida, lacernis indutus, talo pedis obuoluto. Possis igitur hac et aliis tabulis adhuc expositis commode uti in nonnullis notioribus antiquis monumentis illustrandis i).

Ita

k) Mirationem in hac narratione facit, quod Hercules curru conscenso amnem aestuantem et in litus exundantem superauit; quod incredibile est, si currum vitae heroicae speciem animo reputes, quam exigui illi, humiles ac leues fuerint. In fine: τὸ δὲ πικρίδιον, ὁ ἄλλος, ἐφέστηκα μὲν τῷ διφρω. Inter μὲν et διφρω vacuum spatium relictum est in edd. Aldd. nec apparet, quae lacuna esse possit.

l) Proxime ad hanc tabulam similitudine accedit Marmor ex Villa Albani singulari libello editum: ἀναφέρων ἐς τὴν τοῦ Ἡρακλέους τροφὴν. Ita rhetores absolute dicere amant, quod est ἀναφέρειν τὸ γένος εἰς τὴν: ita et h. l. professum se professum ex Hercules contubernio. Vt Iason ap. Pindar. P. IV, 180. φημι τὴν διδασκαλίαν Χείρωνος εἶσθαι etc.

Ita quidem exegimus hoc quicquid est operæ in illustrandis his Imaginibus, rhetoricis coloribus pictis, adumbrantibus saltem antiqua artis monumenta, interdum etiam veris artis genuinæ lineis, videmurque nobis hoc saltem effecisse, vt nec nimium tribuatur his priscae artis simulacris, nec iis detrahatur omnis honos, cumque eo omnis auctoritas in illustrandis antiquis operibus. His igitur manibus dimissis, ad sollemnia, quorum causa hæc scripta sunt, animum aduertamus, bona vota precesque ore animisque concipiamus; et Vos, Commilitones, *fauete linguis, vestra est ista dies, fauete Musæ!* k) P. P. in alma Georgia Augusta pr. Kal. Septembres c1313ecc.

k) Statii verba sunt Silv. II, 7, 19.

[Per hos annos, in quibus has Prolusiones statis temporibus scripseram, Iacobs, Vir doctissimus, in Exercitationum crit. Tom. II. Philostrato vtrique curas criticas secundas adhibuerat; cuius acuminē delectatus temperare mihi nequeo, quo minus potiores, nondum a me memoratas, correctiones hic subiiciam. Etsi enim bene intelligam, a futuro editore in ipsis Exercitationibus eas melius lectum iri: mihi tamen, quamuis de Sophistæ verbis mitius quam de ipsis rebus et picturis laboranti, minus æquânosa res fuit, postquam superiores Prolusiones scripseram, sumto in manus libro singula loca recognoscere et sagacitatem acumenque criticum viri doctissimi admirari. In *Philostrato senioris* lib. I. 9. p. 775. abietes εν τοις ούραις μέδον αύξανόμεναι του άνω legit τῶ άνέμω. p. 777. in ἡ μάλλον latere τον μάλλον suspicabar et ipse, sed reliqua non satis commode refingi posse videbam. c. 13. pr. bene in τῆ Φήσας; delet τῆ. Lib. II, 18. de Cyclopyum insula, lectionem pristinam: πεποιηται δε αὐτούς

αὐτοὺς καὶ ποιμένας τὰ πρόβατα βόσκουσα ab Oleario interpolatam queritur, ipse conj. πεποιήται δὲ αὐτοὺς ποιμένας εἶναι. τὰ γὰρ πρόβατα βόσκουσι. In his plura mutata et inserta vides. Attigeram locum sup. 129 b), sed chartulam adiectam obliti erant adhibere librarii, in qua haec adscripta erant: "Non bene mutavit Olearius lectionem edd. et codd. πεποιήται (scil. ἡ γῆ) αὐτοὺς, καὶ ποιμένας, τὰ πρόβατα βόσκουσα, in verba: πεποιήται δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς ποιμένας, καὶ τὰ πρόβατα βόσκουσα. Nobis quidem videntur aliena affluta esse, cum Sophista scripsisset: πεποιήται δὲ αὐτοὺς τοῖς ποιμηταῖς scil.) καὶ ποιμένας βόσκουσα (scil. ἡ γῆ) illatum est postea glossema, τὰ πρόβατα. Ceterum Sophista permiscet duas in Homero diuersas insulas, alteram Cyclopum, alteram isti praetextam ex aduerso, ad quam Ulysses appulerat, nil praeterquam capras siluestres alentem." At mox scite pro ἄγριον δὲ ὄρᾳ. coniecit ἀχρεῖον δὲ ὄρᾳ. In Hercule furente c. 23. p 848. ἤρτηται ἐκ τῶν χειρῶν etiam ipse emendat; reliqua loci praecedentis vulnera sine codice frustra tentari arbitror. Cap. 24. p. 849. ὄπου γὰρ τι καὶ μικρὸν ἐαυτῆς ἀρόσαι-παρὰ δέδωκεν ἡ γῆ, εἰσικέν, εἰ συνήμι, οὐδὲ ἀπόρω. tentaveram οὐδὲ εὐπόρω, non fertilis, sed sterili. Cum tamen patum confiderem, abieci, nec memoravi, et acquieui in eo, quod, quae arata sunt, a tergo arantis nigrescunt vt in Homericis: ἡ δὲ μελαίνετ' ὄπισθεν, ἀρηρομένη δὲ εἴκει. Nunc video Iacobium sagaciter coniecisse ἡ γῆ εἰσικέν, εἰ συνήμι, οὐκ εὐπόρω. conuenienter sententiae, quae ex princ. cap. requirebatur. Cap. 28. de telis araneorum, in quo multa impedita habentur, bene expedit γραφῆ, ἡ καὶ δοκᾷ σοι. nec de assumenda negatione e cod. dubitandum in extr. ὅμως οὐ παρὰ τούτοις. c. 33. de Palaestra rubicundo corpore ex sole: καὶ φοινίττει τὴν κόρη καὶ μετρίῳ τῷ ἰδίῳ. pro quo ante Olearium legebatur μετρίῳ τῇ ἰδίῳ: doctius scripsit μετρίῳ τῇ εἰλη, quod illo tempore in mentem haud veniebat.

In *Philostrato iunioris*, cap. i. de Achille in Scyro acute vidit Iacobs, id quod in edd. ante Olearium ap-  
 pectus asteriscus docere debebat, duo capita temere esse in vnum contracta et confusa; prius de Achille, alterum de Neoptolemo; qua re animaduersa liberatus ipse tabulae auctor reprehensione duplicis argumenti in vna eademque tabula constati: piget haec haud animad-

animaduertisse. Probanda quoque est sine haesitatione emendatio ἤδη δὲ ἡ ἀνυχαιτιζουσα pro ἡδιον δὲ. In cap. 4. de Acheloi et Herculis pugna plura coniiicit: ἐγείρας τὸν ἀνχένα, pro, ἐγείρας τὸν πῆχυν, de dracone dictum. ὡς ἐς βολὴν ἵεται emendat συμβολήν, ad pugnam. In fine equidem exprungebam oi in verbis: προταίνει δὲ αὐτῇ τὸ τοῦ Ἀχαλίου κέρασ οἱ ἐδὺν τοῦ γαμου, Iacobs mutat in ὡς. — Cap. 9. etfi καὶ (ἔτι) τὰ μέλλοντα (scil. γίνεσθαι) — ἐκ μισθῶν γίνεσθαι ferri potest, elegantior tamen est emendatio διότις ἔννοσιν — τὰ μέλλοντα γίνεσθαι. — Cap. 10. in verbis: εἰ δὲ καὶ ὀπίρως δεήσῃ, πᾶρστί σοι αὐτῇ, scitissima est coniectura: πᾶρστί σοι ἀλωῇ. in loco deprauatissimo eiusd. cap. ἀλλ' ἐν κύκλῳ μὲν ἰόντων p. 880. extr. sententiam saltem aptissimis verbis reddidit. Cap. 11. p. 881. τὴν κεφαλὴν ἐς τὴν γῆν νεύων ὑπὸ βροθύσαν legendum esse pro οὕτω, nemo dubitabit. Cap. 19. negationem statim in fronte capitis addidit: οὐ μὲν ἐπὶ τῷ στρατηγεῖν ἔτι.]



## XI.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

PRORECTOR

THEOPH. IACOB. PLANCK D.

CVM SENATV

SVCCESOREM

IN

MAGISTRATV ACADEMICO

GE. IAC. FRIED. MEISTER D.

CIVIBVS SVIS

HONORIS ET OFFICII CAVSSA

COMMENDAT

INDICTIS AVSPICIIS

IN D. II. MARTII MDCCC.

*Callistrati statuarum illustratio*

c. I — extr.

**S**emestri ad finem properante, Commilitones, propitio numine transferentur die crastina magistratus academici insignia in Prorectorem designatum

GE. IAC. FRID. MEISTERVM D.

virum iuris consultissimum, nec magis professione cathedrae disciplinaeque, quam vita, studio et moribus, iusti rectique servantissimum, cuius consiliis

his et auctoritate res vestras per proximum semestre curatum iri lubentes volentesque audietis. Quam igitur per superius semestre laudem meruistis, disciplina academica vix unquam contempta ac laesa aut turbata tranquillitate publica legumque sanctitate; eam ut tueamini, et ut magistratui vestro fidem et obsequium praestetis, ad religionem vestram pietatemque spectare putate, cum in academia is, qui rerum vestrarum et tutelam agit, idem sit parentis loco vobis habendus.

Ad sumenda magistratus insignia et facienda novi muneris auspicia indicta est crastina dies: qua et ab abeunte, et ab ineunte magistratum, persoluentur suscipienturque publice vota pro salute et incolumitate reipublicae, in quae vos esse confisuros, et grato laetoque votorum concentu numen propitium veneraturos, et speramus, et voluntatibus nostris vos obsequio responsuros esse, pro certo habemus.

Iam quod toties in his sollennibus erat votis precibusque expetitur, ut pacis sidus exoriretur, eius tandem voti factos nos videmus competes. Incidit in semestris elapsi spatia primum illa saecularis hilaritas, qua vertente anno in novum aetas nostra transit saeculum; tum quoque memorabilis illa dies, qua primum factae armorum induciae foedos belli horrores ac procellas dispulere; mox etiam pacis primum diluculum illuxit; nunc vero dies exoptatissima, mensis huius nona, qua tanquam caelesti fomite nutrita lux in plenum diem emersisse et manifesta Pax prodixisse narratur. Habebitur numini O. M. iusta supplicatio ac sollennis tempore suo;

## Litterarum illustratio

salutem ex parte metu solutis  
pendenti deo, eique supplicabi-  
loque, qui imminent, terrori-  
ter, aliquando a curis molestisque  
omni studiis vitaeque officiis plane ac-  
cedit. Versamur adhuc in Pacis deae  
vestibulo, in aedis interna intentis ocu-  
lantes, deam adyto velut velo obducto  
tam, tamquam per nebulam, cernimus: uti-  
remoto aulaeo laetus mox et plena luce vndi-  
ab omni parte collustratae deae adspectus nobis  
adorantibus contingat, utque eius oracula votis  
iuris pii que nostris respondeant? Fouemus iam  
nunc an mis gertientibus spectaculi gratissimi pro-  
spectum iucundum, et pacis tanquam primitias ex-  
hilaratis mentibus praecipimus.

Fausta vota rite ac pie praefati, Commilito-  
nes, ad id pergimus, quod munus hoc praefandi  
maiore ex parte constituit, ut fermocinemur fami-  
liariter de quaestione aliqua e communi litterarum  
pena prompta. Nouo nunc quasi rerum ordine  
inde a pace parta procedente, absoluemus argu-  
mentum, quo, quippe nulli sinistrae interpretationi et  
calumniae obnoxio, utili tamen et studiis nostris con-  
sentaneo, inoffense et salubriter per plures annes  
hoc scriptiois officium exegeramus, commentatio-  
nes, inquam, in scriptores veteres opera artium rhe-  
torico ornatu enarrantes. Philostrato utrique nunc  
subiungemus *Callistratum*, seriore[m] istis, si recte  
iudicamus, sophistam, nec cum rhetore, aut cum  
grammatico, Aristarchi aequali, nec cum eo, quem  
plus

plus quam .centum annis antiquiorem Philostratis Plutarchus memoravit, confundendum: orationis vtiq̄ue ornamentorum ac lenociniorum mirabilem artificem, statuarum enarratorem haud ineptum, et dilectu simulacrorum a summis statuariis elaboratorum nobis quidem gratissimum. Vulgatus ille est statim cum Philostratis prelo Aldi, qui eum eodem codice adiunctum reperisse videtur; nec multi alii codices ex eo tempore innotuere. *Expositio* inscripti sunt, enarrationes seu descriptiones, rhetorica exercitatione potius institutae quam artis commendandae et interpretandae causa. Dubitare licet, an ipse signa, quae declaravit, viderit. Certe ante oculos non habuit, tum cum scribebat; nam tempore praeterito ubique veitur. Quod tamen in hoc scriptore admiramur, est, quod communem sermonem mira arte artium notionibus accommodare novit; quae ad formae proprietates et varietates spectant, verbis suis propriis destituta, ingeniose per vocabula tropica a mente et oratione petita declarare allaboravit. Tituli capitibus his XIV. sunt praescripti ab indocto librario; iis itaque omissis simpliciter apponemus nomina eorum, quorum statuae exhibentur.

*I. Satyrus:* seu, quem nos dicimus, *Faunus*, ex lapide; iuuenili specie, tibia canens, simulque, tanquam sono laetatus, saltans: qua specie Faunus etiamnum inter signa antiqua occurrit. Expressa erat in signo summa virium intentio inflantis tibiam, venis turgentibus, et spiritu ex alto pectoris petito; idque tam vere ad naturam,

ac si ipse lapis ex latentibus meatibus statum peteret. Corpus iuuenile, nec tamen molle, sed virile et paullo horridius, utpote numinis agrestis; coma hedera cincta, lapide molliter in ramos flexo.

Haec quidem praeclare esse adumbrata, nolis negare. At displicet, quod narratur adstare Pan, amplectens Echo nympham, ne illa cantu delinita sonis respondeat. Ineptum acumen, siue Panis simulacrum, siue ipsum deum adstare dicere voluit. Multo tamen magis intemperatum Sophistae studium in circumspiciendis iis, quae noua et insolita vel inaudita haberi possint. Ait auctor hoc simulacrum se vidisse in syringibus ad Thebas Aegypti, hoc est, in cauis meatibus per montis radices effosis; in quibus quem locum Faunus habere potuerit, nos quidem haud assequimur. Addit ille, hoc Satyro viso, in quo vis cantus tam efficaci arte expressa erat, se non amplius dubitare de vocali Memnonis simulacro. Forte haec ipsa comparatio hominem ad syringas deduxit; non enim tam putide nugax esse potuit, ut a syringis etymo, quatenus etiam syrinx, seu fistula, potest inter tibias referenda videri, ad syringas Thebarum ille deueniret a).

II.

a) Subnotabimus nunc nonnulla ad singula loca. Satyrum esse diximus, quem nos Faunum appellamus: quod ad alios quoque Satyros, velut Praxitelis et Scopae, obseruari volumus. (*Antiquarische Aufsätze*, P. II: p. 62.) De hoc quidem Satyro constat, ex verbis: αἰσθηθεὶς μὲν ἐπὶ τινος κρητίδος (in basi) εἰς χορσὴν εὐτραπίζων τὸ σχῆμα, καὶ τῆς δεξιᾶς βραχίονος τὸν

II. *Baccha*, nobilissimum Scopæ opus, e marmore Pario, Epigrammatibus quoque celebratum;

πὸν ταρσὸν ὀκισθεὺν ἐξαίρων. Esse ἐς χορδαίαν legendum pro εἰς χορδῶν. in oculos incurrit; idque iam perspectum a sagacissimo critico. Jacobs, cuius sunt animaduerfiones nonnullae in *Bibliothek der alten Literatur*, P. X. p. 36. [Multo copiosiores eas et elaboratiores ediderat in Exercitationibus criticis To. II. Quandoquidem tum, cum Prolusiones scribebam, nec otii satis sappeditebat, vt in capitibus singulis aliorum commentationes inspicerem, e: omnino, naturae vitio nescio quo, alienus sum ab eo more, vt in media lectionis et commentationis cursu, quid alii de singulis aut mouerint aut coniectauerint, anxie circumspiciam; id quod equidem ad curas secundas differre soleo]. Inf. c. IX. Daedali ars potuit ἐξιστά-  
ναι τοῦ ἔλας, in motum ciere materiam, καὶ εἰς χορδαίαν κινεῖν. Mox πρὸς τὴν ἡχὴν πρῶτος ἐξαιλιστάτο ad exultationem spectare obuium est. τῷ μὲν γὰρ ἀκοῇ μέλος οὐ προσῆπτεν αὐλοῦντος, οὐδὰ ἂν ὁ αὐλὸς ἐμφωνός. Potest προσῆπτε corrigi προσέπτη, eleganter tamen idem vir doctus emendat, προσέπιπτε. [Nam sollemnia sunt πρὸςβάλλειν et προσπίπτειν de iis quae sensus feriunt, tangunt.] Mox οἶδες ἂν in ed. Olear. est vitium pro εἶδες. — [ἐκ τῶν ἀμηχανῶν πόνων videri duci habitum. Possis suspicari ἐξ ἀχανέων, e meatibus non hiantibus, ideoque obscuris. sed ἀμηχανα difficilia sunt pro diuersa re diuersis modis; itaque etiam meatus difficiles cognitu et obseruatu, obscuri; latentēs.] In fine ἡδονῆς καὶ λύπης παρουσίᾳ διοικούμενος. "ab affectu ductus," quandoquidem is, qui aliqua ex re pendet, ei obnoxius est, dicitur ab ea διοικεῖσθαι. Sic inf. 9. de natura saxi: καὶ ἡ μὲν φύσις (natura) τὴν λίθου γένεσιν (indolem) ἀφ' ἑαυτοῦ κατὰ φύσιν, καὶ μήτε ὑπὸ λύπης ἐθέλουσαν διοικεῖσθαι, μήτε εἰδυνῶν ἡσθαῖναι. ἐκείνῳ δὲ τῷ Μέμνονος λίθῳ καὶ ἡδονὴν παρέδωκεν ἡ φύσις καὶ πέτρα ἀνέμιξεν ἀλαγειῶ (h, e. τῷ ἄλγει). Contra ars, et ex ea marmor et aes, dicuntur dominationem exercere, δεσπόζειν, c. II. extr. δυναστεύεσθαι c. III. et δυναστεύειν. c. IV. extr. κυριεύειν. c. VI. hinc etiam ἐξουσία, qua voce miris modis

tum; quo loco positum fuerit, nusquam memoratur. Quod in eo inprimis laudatur, est expressa in ipsa formae pulchritudine bacchatio; coma soluta, a vento agitata, in marmore mira cum arte reddita; cum etiam discriminatam eam putares; manu gestabat capellam a Te discerptam et iugulatam b).

Subtiliter ingeniosus est scriptor in declaranda sensus adumbratione, qui in hoc opere eximio inesse videbatur c). Inerat, ait, lapidi significatio

hic auctor utitur: sic c. II. λίθος — εἰς ἐξουσίαν ἀμοιβῶν κινήσεως, tamen bacchari videbatur, h. bacchantem Baccham reddere. c. V. πρὸς τριχώματος ἐξουσίαν ἠκολούθει ita vt capilli natura quasi imperaret; cui lapis obtemperaret. ἑστῶς δὲ, ὀρμηῆς ἐξουσίαν ἔχειν ἐδείκνυτο. c. VI. τούτων ἡ τέχνη τὴν ἐξουσίαν ἐπορίζετο. c. XI. ὁ κηρὸς πρὸς τῆς θαλάσσης τὴν ἐξουσίαν ἐξαλλάττωμανος. c. XIV. vbi tamen οὐσίαν est accommodatus.

b) Est adeo in Epigr. Glanci Tom. II. Anal. p. 347. χιμαίροφόνος non tam epitheton, quam describendae statuæ proprium.

c) Multa in hanc rem dicuntur poetico fere spiritu, verbis quoque audacibus; sic manus artificum, tanquam diuini spiritus afflatu percitae, opera non fabricantur, sed προφητεύουσι τὰ ποιήματα. Inf. c. III. eandem vocem tribuit sculpturae tanquam arti vocali: οἱ λόγοι ἀτέρως ἰσθῶς τέχνης (antea de eloquentia actum erat) προφητεύουσι βούλονται, pro λέγειν, oratorio more dicere. [πνέονται τέχναι, recte emendat επιπνέονται Jacobs; item μεστὰ μανίας pro μετά.] Porro: εἶδες ἄν, ὅτι, καὶ στερεὸς ἄν (ὁ λίθος) εἰς τὴν τοῦ θεῶος εἰκασίαν ἐξαλλάττετο, γοργάτητος διορθουμένης τὸ θεῶον, καὶ εἰς ἐξουσίαν, ἀμοιβῶν κινήσεως, ἥδη βακχυσθεῖσαι, καὶ τῷ θεῶ εἰσιόντι τὰ ἔνδον ὑπήχαι. quicquid Olearius dicit, ratio grammatica vna cum sensu in his est turbata: latet fraus in; ἥδη, quod ἥδη vel ἥδαι esse debebat, interpunctione mutata: καὶ, εἰς ἐξουσίαν ἀμοιβῶν κινήσεως, ἥδη βακχυσθεῖσαι. et, cum facultate se mouεταῖ effret priuatus lapis, tamen morat, seu potitrat

ficatio sensus, cum tamen sensus ipse non inesset, et furor Bacchicus manifestus erat, cum tamen ille ab ipso opere abesset d). Sic quoque lapis vi  
vitali

poterat, bacchico impetu ferri. Inspectis quoque Ald. et Flor. apparuit ἤδη in iis legi. Postea in capella ab artifice reddita erat vitae privatio, non minus quam in Baccha vitae vigor summus: καὶ γὰρ τὸ τσ-  
θνηκός ὁ λίθος ὑπέδυστο. inf. XI. ὁ χαλκός τὸ ἔμπνου  
ὑπέδυστο. et in Epigr. Tom. III. p. 208. Σάτυρος τὸν  
χαλκὸν ὑπέδραμεν. acutius, quam si mors lapidem  
subiisset, nunc lapis subiit cadaver, h. e. cadaveris  
speciem induit; et sic reliqua, quae sequuntur. [in  
quibus ὁ λίθος subiectum est, ut τὴν ἀντὶ μίμησιν tol-  
lendū: καὶ στήσασαν rescribendum sit στήσας. hoc  
modo: καὶ (scil. ὁ λίθος) μίαν οὖσαν τὴν ὕλην εἰς θά-  
νάτου καὶ ζωῆς διῆρε μίμησιν, τὴν μὲν (scil. ὕλην)  
ἔμπνου στήσας, καὶ οἶον ὀρεγομένην Κιθαιρῶνος, τὴν δὲ  
ἐκ τοῦ βαυχελου θανάτωδέϊσαν οἰστρου — et saxum  
cadaveris induerat speciem, unamque et eandem mate-  
riam dispertierat in imitationem mortis et vitae, par-  
tim illam (materiem) animatam sistens, et ad Cithae-  
ronem (furorem in eo) tendentem, partim quasi defi-  
cientem et moribundam ex bacchico furore.] Scopas τὰς  
ἀψύχους εἰδωλοποιῶν γενέσεις, naturas. Ut inf. IX.  
λίθων γένεσιν dixit, h. e. naturam, indolem, et c. VI.  
τὴν ἐκ γένεσεως βλάστην τριχός, de pilis interioribus,  
quales, natura ita ferente, esse solent inter promissas  
ceteras. Bene reddit ἀψυχὰ γεννήματα, res inanima-  
tas, Olearius; et Demosthenes μικροῦ καὶ λόγων ἔδει-  
ξεν εἶδος αἰσθητῶν, τοῖς νοῦ καὶ φρονήσεως γεννήμασι  
(οργῶν) συγκεραννύς τὰ τῆς τέχνης φάρμακα, artis  
praestigias admiscendo (veluti in Epigrammate To. III.  
Anal. p. 89. LVIII. Bacchae simulaoro τέχνη μανίην  
ἀγκυτέμιξε λίθῳ); ἰσρα τέχνης γεννήματα dicit c. III. pr.  
d) Οὐτῶ καὶ αἰσθήσεως συνείπετο (h. e. καρῆν, ἐνῆν),  
δήλωμα, μὴ παρούσης αἰσθήσεως. καὶ Βάκχης ἐκ βαυχαῶν  
θαισμοῦ. θαισμοῦ μὴ πλήττοντο. (mentem  
haud emouente, turbante oestro). Sic et mox acci-  
piendum ὃ δὴ καὶ μάλιστα τὸν λογισμὸν ὑπεξίστη,  
h. e. animum miratione percellebat. [Extrema capi-  
tis probabili modo emendata et illustrata sunt a Jacobs.]



vitali priuatus, vitam tamen habere videbatur, eamque viuidiorem ipsa natura. Comparat tandem cum Scopae arte artem Demosthenis, qui idem, quod alter marmore, ipse effecit verbis, ut per voces ac sonos res videantur sensui subiectae esse, (hoc est cerni et audiri) utque voces, veluti marmor, animatas esse putes. Sane ut marmor artificis manu formam induit admirabilem, sic arte oratoris verba mentem et animam, ut animam et vitam habere videatur oratio.

III. Cupido Praxitelis. Quantiuis est pretii haec Sophistae enarratio, dum ea nobis sistit formam statuæ inter ceteras nobilissimæ. Erat puer, tenellus, floridus, exsultans visu, oculis viuidis simulque placidis. alatus, cum arcu, similis emittenti sagittam, dextram ad verticem vsque attollens, altera arcum eleuans, statu corporis ad laeuam reclinato, ita ut lumbus laeuus prominens paululum attolleretur, molli tamen flexu; capilli floridi, orispi, pubertatem decentes, in superficie, ut fert natura, aliquantum subrubescens, alludente aeris colore.

Sophistae ars inprimis excellit in declaranda mollitudine aeris in adumbranda corporis, carnis et comae, mollitudine e).

Ceterum

- e) [Verba in frontem capitis traducta ab Oleario: ἄπο δὲ τῆς Βάκχης πρὸς Ἐρωτᾶ, melius suum locum tuebantur in fine capitis antecedentis. Iacobs profus elicere malit.] Inter subtiliora Sophistae dicta notabimus: ὁ χαλκός καὶ αὐτὸς ἐδυναστεύετο est pro ἐδυναστεύετο dictam:

Ceterum ex dictis probabile fit; huius Cupidinis eotypum esse Cupidinem Florentiae in Cincilio Archiducis seruatum. v. Mus. Flor. III, 42. (vbi parum scite aere est expressus.) Alius, alio tamen statu, Cupido, in Galliam abductus, in Mus. Capitol. tab. 24 in miraculis artis habetur. At enim de ipso Callistratei Cupidinis signo suboritur controuersia, vbinam locorum illud positum fuerit; nihil enim de hoc ipse appofuit, et, cum plura Cupidinis signa passim commemorentur, etiam a Praxitele elaborata, marmorea tamen, potest subdubitari, an Praxitelis nomen recte hic et inf. c. XI. alii Cupidinis ex aere signo attributum a Callistrato sit f).

IV. *Indus.* Signum ex nigricante lapide, Nymphis apud fontem dedicatum. Habebat comam

dictum: quod docent seqq. cf. sup. ad c. I. in not. extr. Porro: χαλκός, γγρός μὲν ἦν, ἀμοιβῶν μεγαλειότητος, haud sibi respondent. Haud melior suppetit medicina quam Iacobii ἀμοιβος ὑγρότητος, comparato c. XI. p. 903. καὶ πρὸς τὸ ὑγρὸν ἦγστο, ἐστέρημένος ὑγρότητος. etsi non apparet, quomodo hoc in istud abire potuerit; nec magis placet ἀμοιβῶν ἀκαλόγητος, μαλκκότητος.

f) Dicta sunt de his diuersis Cupidinis signis multa ac varia a viris doctis, quotquot artium historiam attigerunt: diserte iam de iis egit Iunius in *Catal. Artif.* add. *Priscæ artis opera ex Epigram. Gr. Comm. I.* p. 91. Accessit nuper Manso vir doct. *Versuch über Mythol.* p. 361. Praeter nobilissimum illum Thespiesensem e marmore, alium Thespiis memorat Pausan IX, 27. p. 762. a se visum, ex aere Lysippi opus, aliud, in Paro, colonia Propontidis, e marmore et ipsè sculptus fuit, vt apparet ex Plin. XXXVI, IV, 5. vt et ille, qui a Cicerone Verr. IV, 2. memoratus est.

mam largam et crispam, in superficie in purpuræ Tyriæ colorem subfuscum transeuntem; oculos albos ex ipso marmore; temulentiam prodebat statu labante et poplitibus subinflexis g); nam eam facie rubente reddere artifex haud poterat. Simulacrum erat nudum, nec molle nec venustum; membrorum tamen iunctura rectum et probandum. Quaeras, unde artificis consilium venerit, ut Indum temulentum exhiberet, curque ille ad fontem Nympharum positus fuerit. Scilicet cogitandum est de Bacchi expeditione in Indos, et comitatu eius in quo erant Nymphae: quas vulgari nomine veteres appellarunt Bacchas. Indos nigricante esse colore sub sole calidiore constat; quod vero comam iis tribuit spissam et crispam, (ἐὺθαλή και οὕλην) potest forte parum recte dictum esse videri. Quod oculi sunt candidi, mirari non licet; cum in multis operibus hoc sit deprehensum, inclusos, alius coloris et materiae, ea habere oculos. At in hoc signo ipsum marmor ea parte a nigro colore in candescentem transierat.

V. *Narcissus*: e marmore, ad fontem in luco positus; adolescens in prima pubertate constitutus, pulchritudine oculos praestringens; submoesto vultu; coma in frontem per cincinnos revoluta, in ceruicem effusa. Chlamyde indutum fuisse apparet, in dextro humero fibula adstricta, et

g) [ὑπότρομος τε και ὑπὸ τὴν γῆν ἀκμάζων. In γῆν γόνυ latere suspicabamur, sed reliqua concinnandi conatum eludebant. Nisi ἐπὶ τὸ γόνυ admittas. Nunc Iacobus ingeniose tentavit ἐπὶ τὴν ἰγνύν vel ἐπὶ τὴν πτέρυγην.]

et ad genua descendente, sola manu dextra ex-  
ferta; pellucebat autem corpus molle sub ipso  
amictu; vt ait Sophista; hoc est circumscriptae  
membrorum formae sub peplo bene agnosci pote-  
runt. Stabat inspiciens in fontem, cuius aqua  
formam reddebat; manu tenebat fistulam: quod  
alibi in Narcisso notatum non meminimus; pasto-  
ritiam vitam ille habitus declarat; apud Nasonem  
venatione tenetur. Fabula ipsa est ex Boeoticis;  
ad fontem apud Thespias spectans h).

## Narcissi

- h) [Fabulam iam vidimus in Philostrato sen. I, 23.]  
Sophista etiam hoc in signo mollitiem corporis molli-  
tie marmoris per artem impressa declarare studet; tum  
quoque in simulacro formae in aqua limpida redditae.  
παῖς ἦν, μᾶλλον δὲ ἡΐθεος: vt Ovidius de Narcisso  
Met. III, 352. iamque ter ad quinos vnum Cephisus  
annum addiderat, poteratque puer iuuenisque videri.  
— Mirum quod Sophista in marmoreo signo laudat  
auream comam, κόμαις ἐπιχρῦσις ἤστραπτε; siue  
quod rhetorice declarare voluit omnino comam iuue-  
nis flauescentem, siue quod vere, vt interdum factum  
esse constat, inauratae erant comae. — [τῆς ἐν τῇ  
περιβολῇ λευκότητος τὴν ἐν τοῖς μέλεσιν αὐγὴν ἐξιέναι  
συγχωρούσης. Acute vidit Iacoba αὐγὴν ἐξιέναι requi-  
rere in altero λεπτότητος.] In verbis ἐν ἐπὶ πηγὴν ἐλ-  
θόντα παρὰ νύμφῃ τελευτῆσαι λέγουσι, manifestum est  
νύμφην pro aqua positam esse; vt adeo multo minus  
de eodem vsu apud poetas dubitari possit. Marmor  
ait singularum partium corporis naturae se accommo-  
dasse, — καὶ καθ' ἑμῆνα, καὶ πρὸς τριχῶματος ἐξουσίαν  
ἠκολούθει, εἰς τὴν τριχὸς καμπὴν λυόμενος. putes forte  
οὐσίαν magis conuenire; conuenit quoque; vt infra  
οὐσία praelata est a Iacobs c. XIV. et mox λιθὸς ἐναν-  
τίον σώμα τῆ οὐσία παρεχόμενος, naturae suae contra-  
rium corpus molle et flexile, quod docent seq. c. X.  
extr. τῆς ὑγείας οὐσίαν ἐν ἐκτυτῇ φέρουσα, signi forma.  
c. IX. ὁ χαλκὸς μαχομένην τῇ ἀκαλόγητι τὴν οὐσίαν  
ἔχων.

Narcissi signum habetur Florentiæ v. Museum Florent. Tom. III. tab. 71. nam Barberinium nostra aetate in Museum Pio-Clementinum translatum pro Adonide haberi coepit, propter notam vulneris in femore: Mus. Pio-Clement. Tom. II. tab. 31. Narrat Conca in Villa regia Aranjuez Narcissi statuam colosseam extare. A Bacone nobili apud Britannos statuarius Narcissi simulacrum est elaboratum, (v. *Transactions of the Society for the encouragement of Arts, Vol. XIII.*)

VI. *Occasio.* Καίριος. Nobilissimum Lysippi opus Sicyone positum ex aere, Posidippi carmine in Anthologia quoque notum; cuius diligentiore descriptionem hoc loco cognosci posse iuvat. Erat signum pueri pubescentis speciem toto corpore reddens, pulchro ore, lanugine subnascente, coma soluta et promissa, versus supercilia tamen et genas versa, dum occiput non nisi pilis tectum erat; color floridus corpus commendabat, Baccho maxima ex parte simile; frons

venulta,

ἔχων. Auctor tamen ἐξουσίαν hoc modo vsurpare amat, quatenus lapis naturam capilli reddit; haecenus haec regnare, ille parere dicitur. v. ad c. I. extr. In extremis verbis se statuam adolescentibus delineasse ait, quia eam tantopere mirabatur: τοῦτον θαυμάσας, ὡς νέοι, τὸν Νάρκισσον, καὶ εἰς ἡμᾶς παρήγαγον εἰς Μουσῶν αὐλήν, ὑποτυπωσάμενος, ita se descripsisse ait auditoribus; ut ea quasi in Musarum atrio posita esse videri possit. Iunguntur in edd. εἰς Μουσῶν αὐλήν ὑποτυπωσάμενος. Verum et hoc et illo modo sententia est obscura et oratio affectata. Ἐχοι δὲ ὁ λόγος ὡς καὶ ἡ εἰκὼν εἶχεν. Ab Oleario ἔχοι est excusum; pro ἔχει, quod non mutandum erat. Ait: *narratio mea ita se habet, ut simulacrum; h. e. verissime est enarrata.*

venusta, genae tanquam pudore, tenero rubore suffusae. Insistebat globo summis pedum alatorum plantis, et volanti similis. Mollissimae artis opus, sensum habere visum et motum.

Habemus hic egregie adumbratum artificum ingenium in variandis formis, quae semel ad certam speciem perfectam mente artificis conceptam erant elaboratae. Bacchi forma erat in perpetuum constituta; nunc aliae formae huic accedendo variare tantum speciem (*Ideal* nos appellamus) possunt, non novum typum summae pulchritudinis corporis iuuenilis teneri et mollis procreare. Itaque ἦν δὲ τῷ Διονύῳ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐμΦερῆς ὁ καιρός. non autem eius nova species nulli alii similis poterat a animo concipi.

Subiicitur interpretatio allegorica per se facile assequenda: declarant alae celeritatem occasionis, h. e. temporis cuique rei agenda vel consequenda iusti, τοῦ καιροῦ; globus coelum cum tempestatibus, per quas versantur tempora rebus quaeque suis peragendis idonea. Coma in fronte, occiput caluum, nota sunt. Nouaculae in manu, Posidippo memoratae, et, quam cum ea Himerius signo impertit, librae in dextra, in nostro non occurrunt mentio i).

## VII.

i) Notabimus nonnulla de verbis ac sententiis. *εὐλω* *τουλον*, rhetrice dictum pro *ἔχων*, quod motu capitis intelligebatur, itaque *quassans* lanuginem accipiebam, etsi insolenter dictum esse bene intelligebam; si *τουλον* de coma accipere malis, feram equidem, sed tum

VII. *Orpheus.* In loco Musis facto in Helicone, ad amnem Olmum, et Hippocrenen, iuxta Musarum signa, positus erat ex aere; pulcherrimus adpectu, ipso aere pulchritudini fauente, et corporis consinnitate concentum animi, seu harmoniam, declarante. Tiara erat in capite auro intexta, pro veste tunica ab humero ad talos demissa, balteo aureo circa pectus adstricta. Coma mollissima, ad viuum expressa, aere aemulante mollitiem, in ceruicem demissa, in fronte autem binis cincinnis discriminata; calceamentis aureis induti

Sententia habet tautologism. Praestaret Iacobii coniectura *Φαίλων* *Ἰουλον*. Euolanti similis puer *παρὰ τοῦ δημιουργοῦ λαβὼν καὶ, τὴν ἀέριον πλῆξιν τέμνειν, εἰ βούλοιο, τὰς πτέρυξιν*. Quis ferat *τὴν ἀέριον πλῆξιν τέμνειν*? Redditur: *acriam plagam fecans*: atqui nec *πλῆξις* (percussio), nec *πληγή plagam, tractum*, significant: esset hoc *κλάμα, ἢ κλάξ*, unde et latina vox ducta. Legendum *τὴν ἀέριον πτήσιν, uolatum*. Sane proprie *τέμνειν ἄλα*, inf. c. XIV. *τὸ βέδιον, τὴν ὁδὸν*, sed et *πορείαν*. Simili audacia inf. c. XIV. extr. *τὴν πορείαν τέμνειν*. [Iacobium nunc video coniecisse *τὴν ἀέριον λῆξιν*, etiam bene. et paullo ante *καὶ ὄντως ἐστήρικτο* pro *οὐτως*.] In extremis vitium inest: *τὸ γὰρ πτέρωμα τῶν ταρσῶν ἀνελιττοῦσθαι σὴν οὐτύπη, καὶ τὸν πολὺν ἀνελιττῶν αἰῶνα, Φέρεται ταῖς ἄραις ἐποχοῦμενος*. Vertitur: *alas enim talis adhaerentes subindicare uelocitatem*. (dicat) *utque multum uersans aeuum horis uelata feratur Occasio*. Coniicit Iacobus: *Φέρεται τῇ σφαιρᾷ ἐποχοῦμενος*. at quid est *ἀνελιττῶν αἰῶνα*; et quorsum *πολὺν* tam otiose positum? Latere uidetur in *πολὺν* ipse *glohus*, orbis, *κόπος*. Si *ὡς* vel *ᾧ*, quod in edd. ante Olearium est, ex compendio *τοῦ καὶ* natum, eieceris, ferri potest: *καὶ τὸν κόλον ἀνελιττῶν* (explicans, *ἐξηγουόμενος, αἰῶνα*, ὅτι vel *ὡς Φέρεται ταῖς ἄραις ἐποχοῦμενος*, quod uolat ὁ *Καιρὸς* per aerau tempustibus, u. e. temporum vicissitudinibus, uectus. Firmant hoc sqq.

induti pedes. Iniectus tunicae peplus a tergo demissus ad talos. Manu tractabat lyram novenis fidibus.

Praeclara haec ad exhibendam menti speciem signi: quod in Helicone etiam Pausanias vidit: IX, 30. p. 768. *Habitus est Thracicus*; nam Thracem Orpheum fuisse nemo ignorat; simillimus ille, aut potius idem cum *Phrygio*, ad quem *tjara* quoque referenda est, quam non satis scite Persicam appellat noster Callistratus. Scilicet communis fuit stirps Phrygum cum Thracibus; ut in Graecorum originibus alio loco declaratum est. Phrygium vestitum, prorsus huic statuae convenientem, ante oculos habemus in opere ex aere ad Dodonam reperto, cuius egyptum servat bibliotheca academica ex liberalitate cl. peregrinatoris *Hawkins*. Pergit noster, in basi statuae expressas fuisse feras cantus dulcedine allectas: quod forte ferendum erat a minus seueriore, (vix tolerabile visum in tabula, Philostr. iun. VII.) verum addit ille, intolerabili modo ineptiens, omne avium genus fuisse expressum, omnes feras siluestres, belluasque marinas, amnes quoque et sic porro *k*).

## VIII.

*k*) Olmium amnem ex Hesiodi Theog. pr. petiisse Callistratum monuit Iacobs l. l. Apud Pausan. l. l. Orpheo adstant memoratur signum *Τελευθης*; quia ipse initia primus instituit; additur: *πεποληται δα προς αυτον λιθου τε και χαλκου θηρια ακουοντα αδοντος*. Secundum haec circumstabant Orpheum simulacra ferarum. At in Callistrato *υπο των ποδων την βίαν ουκ ουρανός ην τυπωθεις, — αλλ' ην παν ορνιθων γένος προς την ωδην εξιστάμενον, πάντες δα ορειοι θήρες και όσον εν θαλάττης μυχοις νέματα*. Potest hoc duplici



VIII. Bacchus. Praxitelis opus ex aere, stans in luco; teneri et delicati adolescentis habitu; ut in verum corpus aes emollitum esse crederes; id quod scriptor luxuriante oratione declarat 1).

Erat

modo accipi, vel: ἀλλ' ἦν scil. τυρωθῶν, καὶ ὀρυζῶν γένος; vel ἦν — ἐξιστάμενον, ut per figuram dicantur aues et ferae stupentes accedere ad statum. Conuenirent quodammodo sequentia: καὶ ἴσκιος ἐδέλγητο, ἀντὶ χαλκίου τῷ μέλι κραιπνόμενος etc. Enimvero priori sensu, et si ineptissime dicta, voluit Sophista accipi; pergit enim: εἶδες ἂν καὶ ποταμούς τυποῦνται τὸν χαλκόν ἐκ πηγῶν ἐπὶ τὰ μέλη βρούτας, καὶ κῆμα θαλάσσης etc. *Videtur etiam licet aes exprimens amnes fluentes etc.* In caeteris haec notabimus, παρὰ τὰς Μούσας. in edd. Ald. et Iunt. est περι. Tiara Persica dicitur χρυσῶ κατάστρικτος, et tunica τελαωδῶν χρυσῶ constricta: videntur ergo in hoc quoque signo auro illitae fuisse partes nonnullae; ita et τὸ πέδιλον τῷ ξανθοτάτῳ χρυσῶ κατήνδιστο. In extr. ἡ τέχνη τὰ ἐπανθοῦντα τῇ αἰσθησει τῶν ζῶων θελητήρια ἀόρητως ἐξέφαινε, h. e. voluptatem sensus, ἡδονὴν τὴν οὖσαν ἐν τῷ αἰσθάνεσθαι.

- 1) Prima capitis verba sunt corrupta, nec sine codice sananda. Olearius edidit: Δαιδάλου μὲν ἐξῆν ἰδεῖν, τοῦ περι Κρήτην, πιστεύειν θαύματα, κινούμενα μηχαναῖς τὰ ποιήματα, καὶ πρὸς ἀνθρωπίνην αἰσθησιν ἐκβιάζεσθαι τὸν χαλκόν. Ald. et Iunt. Δαιδάλω et τῷ περι K. et ἐκβιάζεται τὸν χρυσόν. Isaacus, qui etiam χαλκόν et χρυσόν in τὸ ἔυλον mpat, refingit Δαιδάλω μὲν ἐξῆν ἤδη, τῷ περι Κρήτην, πλαστουσιεν θαυμάσια, κινούμενα μηχαναῖς, τὰ ποιήματα. Sententia Sophistae ceteroquin haud obscura est. Comparat Daedali opera machinis mota, ut sensum habere viderentur; at Praxitelis opera ait omnino spirasse. ἀπλός pro ἀπλός, ἀπλός, nemo neget legendum esse; et ἀψαμένῳ δέ σοι, πρὸς τὴν ἀφῆν (pro ἀμην) ὑπεξίστατο, cedebat ad tactum. [Supra c. 3. erat de eoma in signo ex aere: ἀψαμένῳ δέ ἡ θριξὶ ὑπέξαστατο, μαλθακίζομένη πρὸς τὴν αἰσθησιν. eodem sensu, paululum tamen deflexum, petitum ab iis, quae tactu

Erat ergo deus venustus, aetate florens, mollis, amabilis, hedera redimitus, hilari vultu, voluptatis sensu perfusus, quod vix putares aere aenolante reddi posse; et tamen postea in oculis fulgentibus agnoscitur ait nescio quid proclivè ad bacchantionem; nebride tectus, stans, thyrsum tenens.

Quantum iudicare licet; est hic is, quem Plinius inter Praxitelis opera ex aere memorat, *Liber pater*, quem cum *Ebrietate* (h. cum Baccha temulentâ) et *Satyro*, periboeto appellato, fecerat lib. XXXIV, 19, f. 10.

IX. *Memnon*, signum, quod in Aethiopia, hoc est, Thebis visitur. Multus est Sophista in miraculo vocis e saxo auditae; artem quod declaret, nihil magnopere notabile occurrit. Auget quoque miraculum, addendo nonnulla: non modo diem orientem salutari a statua, verum et recedente die eam ingemiscere et lacrimari m).

X.

tactu depressa, remota manu iterum resurgunt. Vtrumque dictum rhetorice.] Mox *εισαγγίμει δὲ, τὴν λύραν ἀπεραιδῶμι τῷ θυρῶν*, alienam esse lyram a Baccho, facile credas. Vir doctus supra laudatus corrigebat *πλευρῶν*. nec tamen satis apparet, quomodo latus, seu corpus, thyrsu inniti potuerit; et si truncu inniti solere simulacra, bene novimus; thyrsus tamen teneretur manu. Ergo debebat esse τὴν χειρῶν [Sic sup. Philostr. iun. XIV. ἀνομιῶν δὲ τὴν δεξιᾶν ἀπεραιδῶμι.] Ceterum ex h. l. tolli videtur dubitatio, an ligna ex aere, thyrsus vel hastam aere vere factam tenuerint. — Mox *πρὸς αὐτὴν ἀμειβόμενος τὴν μίλην*, malis sic. Ceterum, ubi Euripides in Bacchis exhibuerit deum *ἀνδρῶν, ἀβροῦτος γάμοντα, ἡμέρῳ βροχέων*, non meminimus; certa non verbis similibus.

m) Potest videri declarare Memnonis statuam non amplius superesse. Ait enim: τῶν Τηβαίων Μίμνονος εἰκῶν ἦν

X. *Aesculapius*. Non videtur hic certum aliquod signum ante oculos habuisse auctor, sed omnino Aesculapii notationem peragere: etsi totus fere occupatus in hoc, ut in opere tanquam animato ipsam deum redditum esse declaret \*) . Pro-

prium

ἦν ἐν τῇ Αἰθιοπία, verum tempore hoc praeterito ubique narrat, tanquam de iis, quae antea viderat aliquando. Porro statua cum vero Memnone fortuna et affectu simili regebatur, ut una cum ipso gauderet et moereret, ὑπὸ τύχης τινὸς ὁμοίας καὶ προαιρέσεως ἀγομένη κατηυδύετο. mox pro hoc διοικεῖσθαι, et τύχη memoratur tanquam causa affectus et προαιρέσεως. Etiam Aurora, hoc artis Aethiopum opere, moeroris solatium habet, tanquam reddito ei filio: αἷς ἂν ἀντιθέσης αὐτῇ τῶν Αἰθιοπῶν τέχνης τὸν ἐκ τῆς εἰμαρμένης ἀφανισθέντα Μήμνονα. De voc. Αἰθίων γένεσι et διοικεῖσθαι v. sup. ad c. I. ut ad c. II. [Plura acute, emendavit Iacobs: οὐδὲ τὸ τῆς φύσεως ἀγγελοῦ ἠνεύχετο [εὐστεινὸν, servavit, pro ἐνεύχετο. Postea Αἰθία καὶ ἡδονὴν κωλύειν ἢ τέχνη, non ἢ φύσις.]

- \*) Et facit hoc Sophista multa cum arte rhetorica. Olearius ad superstitiones γοητείας haec refert, quae deorum signis diuinam vim includi dicerent aut crederent. De quibus vix cogitavit auctor; sed, quod toties iam per figuram et tropum extulit, videri in signis ipsam deum vel heroem ab arte redditum esse; adeo in iis omnia esse animata; hoc nunc quoque eloquitur: si natura diuina (particula animae mundi) in corpus humanum immitti credatur, multo magis hoc dici posse de signo Aesculapii, cui ipsa dei prudentia (προνοητικὸς νοῦς) inesse videatur; et haec per multas argutias prosequitur, vix dignas, in quibus operam perdamus. [Ex Iacobii coniectura retineo saltem emendationem μηδὲν pro μηδ' οὐ, et sensum sic constituto: οὐ πιστευσόμεν δὲ, εἰ μηδὲν ἄγγονον ἀλλὰς παρ' ἑαυτοῦ, si (naturae praestantiori, τῇ θεῷ) nihil deterius naturae ei accesserit, admixtum fuerit. In dei enim signo, cui τὸ θεῖον inesse dixit, nihil ex humana natura admixtum erat, quod contra se

primum his signis est, ut animus cogitatione defixus et prouidus in vultu appareat, cum maiestate oris; comae cincinni in tergum diffusi, et in fronte ad supercilia meantes et circa oculos reflexi.

*XI. Cupido Praxitelis;* alter ac diuersus ab eo, qui cap. III. fuit memoratus; et ipse ex aere, et in acropoli positus. Pausaniae aetate non superfuisse videtur; nihil enim de eo memorat in operibus acropoleos (inde a cap. 22. medio libri I. vnde de his narrare incipit); non enim Praxitelis artem praeteriisset inter multa obscura et aliena, quae interponit. Erat puer tener, aere molle et iuvenile corpus eximie reddente; coma partim a ceruice promissa, partim superciliis imminens, reuincta tamen fascia; oculi illecebras pudore permissas

○ 4

se habet, si hominem inhabitat.) — Paulo post οὐ γὰρ (τὸ πρόσωπον) εἰς κάλλος ἐπίθετον ἐσχημάτισται, ἀλλὰ πεινὴ καὶ ἴλαον ἀνομιῶν ἕμμα. Vertunt: "non enim ascititia decore ornatus est, sed medicum et gratiosum flectit oculum," haec vbi in graecis habentur? Probabile est fuisse ἀλλὰ πρῶτον καὶ ἴλαον ἀνομιῶν ἕμμα. — Tum κλόκαροι — οἱ δὲ ὑπὲρ μετασκευῆς πρὸς τὰς ὀφρῦς ἐπιμένοντες τοῖς ἕμμασι εἰλοῦνται. em. ἐπιβαίνοντες. in edd. Ald. et Iunt. est quoque ἐπιβαίνοντες expressum. Infra c. XI. κόμης δὲ ἤχρον ἔλιπας τὰς ὀφρῦσιν ἐπιβαίνοντας. [vt et supra corrigendum erat et correxit Iacobus de Orptheo c. 7. de coma, ἢ δὲ ὀφρῦσιν ἀνωθεν διαχίδον ἐπιβαίνουσα pro ἐπιβαίνουσα.] Μοχ καταρδόμενοι est dictum, vt ὕγρα, flexiles. In seqq. habes notionem nostram, *Ideai*. expressam: cum res, quae nascuntur, interire soleant, ἢ τοῦ ἀγάλματος ἰδέα ἐκμῆν ἀνωλεθρον ἐκτικαμένη δάλλαι, (videri potest a Platonis ideis ductum) ὅτε ἐν τῆς ὕψιας (quae per Aesculapium declaratur) τὴν οὐσίαν ἐν αὐτῇ φέρουσα. [Verba nouissima praeclare enarrata sunt a Iacobio, qui vidit pro ὠ καὶ, legendum esse ὠ Πλαίου.]

missas habebant; iidem amabiles, etiam exultantis (sensum exprimentes o).

XII. *Centaurus*; ex marmore; in propylaeis templi positus: cuius situm et locum non disertius declarat auctor. Descriptio ad communem artis argutioris morem est adornata, et in humanae figurae cum equina docte coagmentatae mira specie haud indocte instituta.

Cum de originibus et causis mythi, (qui ex multis variisque, specie, more, indole populorum ac temporum inter se diuersis, phantasmatibus, tanquam laticibus et canaliculis, corruuatus est), haud vno modo statuere liceat p): certiora tamen tenemus de forma, quam, ab Hippocentauro ductam, ars prima rudior, tum doctior et elegantior, statim Phidia auctore, adoptauit q).

Seruuait

e) Subnascitur tandem legentibus fastidium ex copia orationis in eadem notione reddenda, toties iterata, dum aeris flexilem ac mollem naturam proclivem ad singula ita adumbranda, vt ipsum corpus, ipsa ecma, ipsa caro, esse videantur, laudat. In fronte capitis non est interrogationi locus. Ait: *vidisti deum in arce a Praxiteles positum. Quod si tibi licet artis opus ante oculos porere: orat ille etc.* μηδὲ εἶχε τὸν Φόνυρα, h. e. τὴν χεινήσαντα, τὸν Φύσαντα. [Sententiam vtique melius reddit coniectura Iacobi: ἂ ὄλη — μηδὲ εἶχεν ἔμφυτα.] ὡς δὲ καὶ κατὰ μέρος ἐξηγήσομεν τὴν τέχνην, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ δὲ ἄλλατα, sagaciter Iacobs restituit δαιδαλμάτα. In οὗτος ὁ εὐφημος videtur latere vlcus. [ὄμμα ἀφροδισίου φροντικοῦ γέμον χάριτος, putabam excidisse καὶ, καὶ χάριτος.] In sine Morelliana lectio haud dubie verior est.]

p) v. argute nuper disputata a. V. C. Böttiger *Vasen Gemählde* I, III.

q) v. ibid. docte obseruata p. 135 sq.

Servavit aetas plura artis exempla, incertis tamen auctoribus; neque de hoc, quod Callistratus descripsit, alibi quicquam memoratum constat. Solebant autem propylaea variis artis operibus, nullo ad templi religionem respectu habito, collocari: itaque et in iis Centaurus r).

XIII. *Medea*: variis animi affectibus agitata, dum de facinore perpetrando cogitat; in hac deliberationis, irae et miserationis liberorum, pugna et aestu, affectusque animi fluctuatione declaranda per argute dicta, ars Sophistae certat cum arte statuarii s). Tenebat manu gladium, coma erat in-

comta,

r) In princ. cap. verba: *εις ιερών αἰσίων σαρμὸν τὰ καὶ μέγα, ὃ τὴν καλλίστην εἰκασίαν εἰς ἑαυτὸ μέδιστη, ἐν τοῖς προκυλαίοις τοῦ γὰρ ἱδρυμένου θεώματι Κένταυρον.* nisi corrupta sunt priora verba, sunt ea sane admodum calamistrata: *in templum illud pulcherrimum simulacra pervenerant*, pro: *εις ἡ μεδέστη, μετηνέχθη, ἡ καλλίστη εἰκασία*, ποιοῦ ποδο. et hoc dictum pro: quicquid est simulacrorum; pulcherrimae εἰκόνες. Pergit: *Κένταυρον, οὐκ ἄνδρ', κατὰ τὴν Ὀμήρειον εἰκόνα, ἀλλὰ θεῖον παρακλήσιον ἔληεντι.* Ad Homerum spectat tantum prius illud *ἄνδρ' παρακλήσιον*, sunt enim ipsi *Φῆρας ὄρακφοι*. neque pro Homericis sunt habenda ea, quae sequuntur; etsi possunt forte adumbrata esse ad Cyclopiis speciem *Odyss. I, 191. οὐδὲ εἴποιε ἄνδρ'ι γε αὐτοφάγω, ἀλλὰ θῖω ὕληεντι ὑψηλῶν ὄρων.* [Suspiciari licet etiam, Callistratum θῖω scripsisse, quod tamen nec statuae, nec sequentibus conveniret, in quibus *θεῖου* describitur.] Max si det *ἂν θεῖον ἐπιπλέοντα τῷ τεχνήματι.* Ante *Olear.* erat *ἐπιπλέοντα*, quod non necesse erat mutare; est enim, opus animatum esse; idem quod *ἐπιπλέοντα, ἐπόντα, τῷ τεχνήματι, ἐπιπλέοντα*, affectatione sophistica. qf. innatantia in superficie.

s) [Mythum de *Medea* vniuersè nuper exposuit ingeniosè *Commentatione ad Vasa Graeca picta Büttiger Vol. I.*

comta, squalorem prae se ferens, et amictus lugubris. Visa erat Callistrato haec statua e mar- more

P. 2. p. 164. vbi Pellades illa adducit ad Peliam patrem iugalandum.] Και γὰρ λογισμῶ κατηγόρει καὶ (sic leg.) δῆλωμα, arguebat τὴν δῆλωσιν, h. e. δόξου λογισμῶν, facti considerationem prodebat. Paulo post θυμὸς est affectus animi, τῆ ῥόου τῆς ἐργῆς παραγράφουμος, necesse est dictum esse pro γραφόμενος, exhibitus: quae non bene cohaerent. Melius forte iungas, θυμὸς παραγράφουμος τὴν φύσιν, sexum, imbecillitatem mallebris sexus, tollens, vincens, πρὸς τὸ ἔργον ἡγυρε. παραγράφουμι, est animare, tollere e medio. Ita necesse non erit coniectare παρατραπόμενος, auertens, pervertens, se. Infra sunt τὰ τῆς γυναικὸς φύσεως βουλεύματα, simlacrurn, quod per se nequaquam saevitiam et feritatem animi prodebat, accommodans quasi se animi affectibus Medae, ὑπηρετούμενη, διηραῖτο εἰς θυμὸν καὶ μανίαν ἐγδοξίαν, ἀβσταθεύατο in istam irae et furoris significationem; h. e. ita efficiebatur, ut in maiore vna cum miseratione et ista essent expressa, ira et furor: sunt enim tria, quae rhetor sit in vultu Medae simul expressa esse, deliberationem, iram, et tristitiam (λογισμῶν, θυμῶν et λύπῃ). Nisi haec placuerint, adoptanda est alterutra e coniecturis, quas nuper viri docti, Iacobs et Hufschka, ad h. l. attulere, dum alter οἴπρον pro θυμῶν, alter κνίας pro παντας scriberet. Hoc illud est, quod saepe in oratione sophistarum putida et facta ad diuersa auocare solet ingenia interpretum, ita ut nihil possit ad liquidum perducī. [εἰδὸς γὰρ ἦν, μετὰ τὸν χόλον καὶ παρνούσαν τοῦ θυμῶν, ἐπιστρέφουσαι πρὸς οἴκτον. haud dubie μετὰ τὸν φόνον, quod antecedentia docent; et movuit Iacobs.] Postea καὶ ἦν ἰδὸν τὴν ἄλθον — ὅρα δὲ σκνθρωπὸν ὄρωσαν καὶ μαλακτομένην εἰς στενότητα. requiritur notio tristitiae, λύπῃς; fuisse videtur, εἰς στενότητα. Vir doctus emendabat: μαλακτομένην εἰς στενότητα. Dubitare licet, an non paulo post τὴν σύνθεσιν ἐκφρονα restituentium sit ἐκφρονα, et an sincerum sit: παιδικῶν λόγων μετὰ τὴν σφαγὴν ἀπτεται. eruntne λόγοι, οὗς τοῖς παισὶ λέγουσιν αἱ μητέρες. praestet saltem esse παιδικούς λόγους pro

more in finibus Macedoniae t). Notior est pictura Timomachi vel ex epigrammatibus in Anthologia, argutante poetarum ingenio in ea ipsa irae cum miseratione pugna in Medea expressa; addidit *νοστος λογισμὸν*. Ceterum Sophistas multa ex epigrammatibus Graecis lenocinia et ingenii lusus petiisse, etiam hoc exemplo patet. Medea in Colchis diuersissimi erat argumenti in Philostrati iun. c. VII.

*XIV. Athamas*, insaniens, cera in tabula expressus, non in signo. Conspiciebatur ille nudus, cruenta coma, agitata vento caesarie, oculis transuersis, attonitus; cum ense in manu ruens. Ino, prae formidine pallida, puerum lactentem sinu tenens ad Moluridem, vnam Scironidum petrarum, procurrebat, in mare se immisura. Sub promontorio mare fluctus mouens; innatabant delphines. In extrema parte Amphitrite cum Nereidibus prospiciebat. Hic vero mirari subit, Amphitriten *σαετο atque horrido obtutu* esse, inter Nereides adspectu teneras, iucundas et amabiles. Tabula in Scythico littore posita esse narratur u).

Verum

pro *λογισμὸς* ex affectu in liberos: [nunc, post perpetratum facinus animus eius afficitur sensibus, quos in liberos, *αἰς παῖδας*, habent parentes.]

t) Ambigne dixit: *εἶδον καὶ τὴν πολυθρόλλητον ἐν ὄρει Μακεδόνων Μηθίαν*. Potest et statua esse *πολυθρόλλητος*, et Medea. Alterum hoc verius. Aliam mentionem statuæ huius occurrere non meminimus. At sunt duo epigrammata in statuas Medæe et marmore, in altero memoratur furor ex ira, in altero furor et misratio: Anal. Tom. III. p. 215. CCCII. et III.

u) Dubitare licet, an ab eodem Callistrato sit hoc caput; Medea facile ad id argumentum deducere potuit, ut in



Verum manum de tabula. Transeundum est ad grauiora. Commilitones, quae crastinis solennibus

In Epigrammata factum Leonidae XXXI. οὐ τῶσδε Ἀθάμας ἀποιήνατο &c. Anst. Tom. II. p. 196, Sophisticis tricis et argutiis multo magis est referunt, etiam vitiosis lectionibus. ἀλλὰ καὶ ἀγωνίαν. fuit κατ' ἀγωνίαν. οὐ κάλλους, quod ant. edd. habent, non erat eiiciendum; non erant pulchrae formae Athamas et Ino, sed pulchre redditaē ab arte; elaboratae ut τὰ καλὰ τῆς γραφῆς elucescerent; non τὰ κάλλος figurarum. δειμασι Θυμοφθόροις pro ἀθυμοφθόροις bene iam emendauit Iacobs; et paullo post ἐδοκεν δὲ οὐ τηρεῖν τὸ στασιμον pro οὐ τί ἦν, et, ἀλλὰ δοξῶν κινήσεως παρεῖχον supplet saltem sententiam. καὶ τὴν θήλην τοῖς χήλασιν αὐτοῦ προῖγα, vel προσήγη. nil intererit. — ἄκραν τοῦ Σκίρωνος leg. pro τῆς, nisi est τῆς Σκίρωνος scil. πέτρας. ἐπήγατο δὲ ἡ αἰκὼν καὶ τὴν ἄκραν. Ita Olear. edidit pro ἐπέγατο. at suspicari licet fuisse ἐπέγατο δὲ ἡ Ἴνω ἐπὶ τὴν ἄκραν καὶ τὴν θηλάτταν τὴν ἐπώρειαν. — καὶ Ζεφύρου τι κατέχει τὸ σῶμα, leg. τὸ κύμα. et κατέχει est ἢ κατὰχῆαι. Zephyrus leuiter perflabat mare. Ζεφύρου ἢ, tanquam exigua aliqua Zephyri pars. — ὁ κηρὸς ἐδοκεν πρὸς τὸ τῆς θαλάσσης κυματίζεσθαι μέγαρα. emendauit iam idem vir doctus pro νομίζεσθαι, et οὐσίαν pro ἐκονσίαν. v. ad c. V. et I. Quod autem in fine adiectum est, exoidisse videtur auctori parum cauto: scilicet res agitur in Sinu Saronico; et tamen Oceanus tabulam ambiit fluminis instar, iam et ipse fluctuant similis. — [Post ista video a Iacobs esse correctā quoque sequentia huius capituli: μονίας οἰστρούμενος. bene Iacobs em. μνησας. et in fine ἀλλόσουςαι τὴν κεφάλαι ἐπληττον. em. χορσίαν; tum, saltem ad sensum per bene: περὶ δὲ αὐτῶν Ὀκεανός, ῥεῦμα ὀχέστῳ μῶρα, μετρου, τῆς τοῦ ποταμοῦ κινήσεως καὶ κυματῶν διδασχθεῖσης.

Ceterum hi Sophistae, qui tabularum et statuarum interpretationem exercitatioſis rhetoricae fundum fecerunt, habuerunt et ipsi imitatores suos. Est in his Libanius, multo tamen minus dignus otio homini

lennibus publice coronam vestram tenebunt fauentem dicentibus et bona vota pro vestrorum quoque studiorum et successuum prosperitate facientibus. P. P. Kal. Mart. c100ccci.

hominis litterati, qui in artium vestigia inquirat: iuuabit tamen nomina et titulos harum descriptionum cognoscere. Inter Libanii Progymnasmata sunt: *Ἐκφρασις γραφῆς ἐν βουλαστυρίῳ*, descriptio picturae in Curia aliqua, cum altera simili: ex chorographiarum genere vtraque; (ed. Morell. Tom. I. p. 174. p. 181. et ed. Reisk. Tom. IV. p. 1048. et p. 1057.) Tabula, in qua cursus heroum in ludis funebribus Patrocli exhibitus erat: (Morell. ibid. Reisk. p. 1056.) Ecphrasis statuae Herculis stantis in exuuiis leonis: (Morell. Tom. II. p. 707. et Reisk. p. 1066.) Herculis luctantis cum Antaeo, duo signa ex aere, alterum strangulantis Antaeum, alterum in primo pugnae congressu: (Morell. ibid. p. 721. 722. Reisk. p. 1082. 1083.) Signa Iunonis pronubae: (Morell. p. 725. Reisk. p. 1086.) Polyxenae maestatae: (Morell. p. 728. Reisk. p. 1088.) Medae lamentantis: (Morell. p. 728. Reisk. p. 1090.) Aiaceis insanientis, quod male inscriptum est *Troadis ouersae* (*Τρωάδος ἀπεστραμμένης* lege *καπεστραμμένης*) signum ex aere (Morell. p. 729. Reisk. p. 1091.) At alterum signum p. 1093. verè est Troia capta sub mulieris sedentis specie. Hercules suum Erymanthium humeris portantis (Morell. p. 708. Reisk. p. 1068.) signum leonis ceruum vnguis laniantis: (Morell. p. 720. Reisk. p. 1081.) Alexandri τοῦ κριστοῦ, qui in eo est occupatus, vt nonam urbem condidit, statua equestris: (Reisk. p. 1120.) Chimaerae signum: (Morell. p. 734. Reisk. p. 1095.) Promethei (p. 1116.), pugnae Eteoclis et Polyneici (p. 1119.), Palladis (p. 1115), in templo Musarum; nisi hoc cum altero Fortunae (τὸ Τυχαίων) p. 1113. ingeniosis lusuibus est annumerandum. Ad antiquitatem nonnulla forte ex his ecphrasibus elicere licebit.]

## E P I M E T R V M.

**Q**uod spectabam in his Philostratorum tabulis et Callistrati signis, absterfo fucō sophisticō, ita exhibendis, vt intelligi posset, quali specie et habitu illa se obtutui accedentium obtulerint, erat hoc, vt et meam et aliorum legentium mentem in contemlandis tabulis signisque liberarem ab accessionibus alienis, quibus descriptiones sunt oneratae. Qua ex re fructus mihi saltem hos pollicabar, vt ad comparanda alia artis antiquae opera similis argumenti, imprimis ea, quae propitia aliqua fortuna seruauit, expeditior horum scriptorum esset vsus. Deliberabam quoque, an ex omni antiquitate conquisitas et collectas tabularum pictarum notitias, argumenta et auctores, aliis commentationibus expositas subiicerem: vt vno ita conspectu omnis antiquitas artis pingendi intuenti explicita esset. Alteram vtilitatem, quae ex hac opera mea procedere posset, video equidem, expectari vix posse, quandoquidem sermone haec latino perscripta sunt: ea scilicet erat, vt hominibus nostris in delineatione, pictura ac sculptura, occupatis argumenta nouorum studiorum et manus operum suppeditarem ad antiquam artem adspirantium. Desunt enim saepe ingeniis alimenta, quibus se  
alant;

alant; exempla, quibus se acuunt; incitamenta et faces, quibus quasi subiectis inflammentur. Ad hoc tamen consilium assequendum video sermone vernaculo, accommodato iis, qui in his artium studiis versantur, haec esse tractanda. Et habeo spem, compotem me voti futurum esse, quandoquidem vir eximie doctus, operumque artis vetustae peritus, operam hanc, opera Philostratea simili consilio vernaculo sermone exponendi, in se recepit.

Est adhuc aliud in votis habendum, si iis quidem indulgere licet, ut existat vir aliquis delineationis arte et usu satis versatus, et antiquorum operum ad antiquae artis speciem exprimendorum facilitate probatus, qui ad easdem descriptiones extremis saltem lineis easdem tabulas et signa graphide et caelo in aere reddat. Prodigere hac ratione possit opus comparandum cum scitissimis ingenii et artis experimentis *Flaxmanni*, quibus ille, non prorsus absimili iuuento, ex *Odysea* et *Aeschylo* ea delineavit, quae ad artis antiquae imitationem exprimi posse putaret. Iam ante multos annos auctor eram periculi in reddenda per delineationem et caelum *arca Cypseli*, et *throno Amyclaeo*; caruit tamen res effectu. Haec atque alia huiusmodi delineationis ope, antiquitatem iam deperditam ex scriptorum narratione oculis nostris quodammodo, reddere possent et obtutui subiicere.

In prima Commentatione memineram tabularum aliquot in hac urbe servatarum, quarum aliquando

aliquando recensum facere constitutum apud me haberem; non quasi eximia aliqua historiae artis incrementa me esse allaturum putarem, verum, vt popularibus nostris hoc vno exemplo declaratum darem, quam multa passim haud contemnenda ingeniorum monumenta, ignorata aut fastidita, intra publicas priuatasque aedes lateant, et ex ignoratione neglecta situ ac squalore corrupta intereant; ita vt nequaquam contemnenda videatur fore hominis harum rerum intelligentis opera, qui peregrinatione aliqua facta sacras aedes in his Saxoniae borealis terris, curias aliaue loca, per opida, perquireret, an forte tabulas pictorum superiorum saeculorum obscuratas et hominum incuria et ignoratione perituras in notitiam adducturus sit. Ita animaduertit et diligentius inspexit *Io. Dom. Fiorillo* noſter tabulas in vrbe nostra nonnullas ante hos quadringentos fere annos factas, in aedium *S. Nicolai* altari; erat illud olim monachorum Ordinis *S. Francisci discalceatorum* a); et alias in altari aedium *S. Iacobi* magna cum diligentia elaboratas b); de quibus ille narrationem vulgaturum se esse recepit.

Seruatur

- a) Vni ex his tabulis inscripta sunt verba: *anno domini millesimo quadringentesimo vicesimo quarto, Sabbato ante Dominicam quartam post Pascha, haec tabula completa est, sub fratre Luthelmo, pro tunc gardiano conuentus-Isiius. orate pro eo.* Argumenta tabularum sunt religiosi generis ad sensus istorum hominum ac temporum.
- b) Etiam in vna harum tabularum inscripta sunt verba: *anno Domini millesimo quadringentesimo secundo hoc opus completum est in vigilia beati Martini episcopi.*  
quod

Seruatur adhuc apud nos depositi loco tabularum, a Conradi, olim praefecto villae ac pagi Reinoldshausen possessarum, centum amplius numerus; in quibus sunt plures praeclari operis et artificum magnae celebritatis, dignae utique, quae illultri in loco locentur.

\* \* \*

Subiiciam his Programma nomine Academiae promulgatum in honorem Collegae nostri, nunc desideratissimi, *Kaeflneri*; cum illi sub exitum anni XCVI rara ea felicitas obtigisset, ut vitae ac muneris professorii academici per L annos continuati semisaeculare festum hilariter perageret. Licuit ei vitae ac meritis adiacere adhuc annos fere quatuor; tumque placida morte obdormiscere, nominis autem memoriam haud intermorituram posteris relinquere.

*quod factum est in honorem Ihesu Christi et matris, gloriose Virginis Marie, St. Iacobi, St. Christofori, St. Eustachii et Iohannis Baptistae. Quod mirationem in his et aliis facit, non tam est linearum subtilitas et elegantia, aut naturae seu veritas seu pulchritudo, quae omnia spe minora sunt; verum colorum lumen et integritas; quae res omnino dubitationem facit de pictura istorum temporum, sintne oleo colores mixti, an, si aqua imbuti, inducta sit tabula vernice, quam veteres atramentum appellarunt. Subtilius in haec inquisitum idem vir artis eiusque historiae peritissimus, et a se obseruata et indicata in medium proponet.*

XII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

PRORECTOR

CAROL. FRIDER. STAEUDLIN D.

CVM SENATV

COLLEGAE SVO CONIUNCTISSIMO

ABRAH. GOTTH. KAESTNER

MATHES. ET PHYSICES PROF. ORD.

L. ANNOS

IN PROFITENDIS DISCIPLINIS MATHEMATICIS PHYSICIS

EXACTOS

GRATVLATVR.

MENSE NOVEMBRI MDCCCXCVI.

**M**emorabilis est, Ciues, Georgiae Augustae fortuna, quod, cum ipsa nondum LX. annos aetatis expleuerit, ex numero tamen professorum suorum plures iam vidit, qui sacrum semisaeculare munus professorii viuendo attigerunt; vnum quidem, qui ipsiſ academiae auspiciis interfuerat, *Sam. Chr. Holtmannum* (anno saeculi LXXXIV.), tum duo viros de omni iuris prudentia meritissimos, *Böhmerum*, Antecessorem (a. XC.), et *Pütterum* (hoc ipso quem viuimus anno XCVI.): quibus superuenit nunc quarto loco KAESTNERUS noster,

noſter, cui ea felicitas obtigit, vt L. annos profi-  
 tendis diſciplinis mathematicis et phyſicis exple-  
 verit, inde a d. xxiii. Nonembris XXXXVI.  
 quo munus profeſſoris extraordinarii Lipſiae inie-  
 rat, vnde decimo poſtea anno Gottingam euoca-  
 tus ſtudia mathematica et phyſica ea cum auctori-  
 tate docuit, vt in iis, qui ex his litteris famam  
 aut fortunas quaerunt, in commendationem ve-  
 niat, ſi ex Kaeſtneri diſciplina prodierint. Quod  
 itaque decennium, Lipſiae exactum, commodis  
 Georgiae Auguſtae deceſſiſſe videri poterat, com-  
 penſatum eſt nominis fama et auctōritate, quam iam  
 tum academiae noſtrae, cuius connubio potiturus  
 erat, tanquam pro nuptiali munere obtulit. Ha-  
 bent autem vniuerſitates litterariae hanc naturam,  
 vt, cum in aliis reipublicae adminiſtrandae parti-  
 bus ſatis ſit admoueri muneribus viros, qui cum  
 probitate et bona fama ſcientiam et vſum rerum  
 agendarum habeant, academiarum fortuna et ſalus  
 etiam nominis claritatem requirat, vtque ad earum  
 laudem et celebritatem magnum momentum ha-  
 beat profeſſorum celebritas: in qua quidem ipſa  
 quoque fortunam regnare fatendum eſt, nec tamen  
 tam licenter, vt nullis omnino meritis illa ſub-  
 nixa ſit; poteſt opinio hominum multa veris maiora  
 putare, alia illuſtrare; quae paria erant meritis,  
 in lucem producere aliud, aliud obſcurare; caeca  
 tamen et luce caſſa pro lucentibus vendicare ne-  
 quit; contra vero plurima, eaque certiffima, iu-  
 dicia de virorum doctōrum dotibus et meritis emi-  
 nentibus petita ſunt et petuntur a fama et nominis  
 celebritate. Kaeſtnerus vtique, ad diſciplinas



mathematicas et physicas tradendas huc euocatus, earum honorem ita tuitus non modo est, verum etiam auxit, prouexit, eoque adduxit, vt, quae in aliis paucorum esse soleant, in nostra academia frequentissima sint matheos studia, siue eos respicias, qui iis aut solis aut praecipue se addixerit, siue numerum tradentium publice priuatimque, siue audientium numerum; cum, quod ipsa recta studiorum regendorum ratio postulat, inter omnium disciplinarum propaedeumata habenda sit mathesis. Vt hoc studium incenderetur, non minus profuere libri ab eo conscripti didactici, cum vniuersae matheos, tum partium singularium: per quos ille nomen sibi communis Germaniae praecceptoris in his disciplinis parauit. Commemoramus haec vniuerse ac simpliciter; non enim consentaneum esset, in laudes viri laudati, eiusque collegae nostri, excurrere; at fidem eius summamque religionem in docendo praedicare possumus, quandoquidem animi virtutes etiam in carissimis laudare licet. Nunquam ex numero eorum, qui in subfelliis federent, nec ex mercede, quam afferrent, et operae praemiis quae colligeret, calculos subduxit in lectionum habendarum ratione. Prodesse iis, qui eius opera et consilio vti vellent, vnicuique propositum sibi habet. Ipfis autem disciplinis, quas profitetur, eo quo diximus modo constitutis, dispositis, auctis et ornatis, alias easque nouas ingenii, subtilitatis ac doctrinae exquisitae, opes attulit scriptis singularibus; imprimis commentationibus in Societatis Regiae Scientiarum consessibus recitatis et in commentariis excusis; de qua So-

cietate

cietate quam præclara ille meruerit commemorare, necesse hoc loco non est. Quod secundum hæc omnia, substructæ per tot merita celebritati noua ornamenta adiecit, est coniunctio litterarum elegantiorum, amoeniorum et hilariorum, cum disciplinarum, quas tanta assiduitate excoluit, feruente, quam nec minus temperant, ornant et fecundant insularum rerum notitiæ ex varia lectioe paratæ, cum nullum litterarum genus intactum reliquerit, in historia, autem litteraria, maxime disciplinarum mathematicarum, facile princeps habeatur. Iuri discendo cum primordia vitæ academicæ consecrasset, imbiberat ex hoc studio plurima, quæ modo vtiliter monenda, modo ingeniose dictis opportunam materiem, suppeditarent. Longius procederemus, quam par est, si, quæ philosophica studia ipsi debent, si, quæ in sermonis patrii expolitionem ab eo profecta, sunt, enarrare vellemus. Incidit enim prima eius ætas in ea tempora, quibus patrius sermo coepit excoli, cumque eo quicquid est elegantiorum litterarum, poësis maxime et bene dicendi scribendique ratio. Fert autem ita ipsa rerum natura, ut iis maxima gratia habeatur, nomenque eorum sit clarissimum auctoritasque præcipua, qui primi fuere nascentis alienius studii auctores. Sed cum alij in remissioribus his litteris subsisterent, Kæstnerus noster infinitas alias litteras adiunxit, et sermonis cultioris puritatem, et natium nitorem ad disciplinas inferiores transtulit, ita ut patrii sermonis auctor in hoc genere princeps merito habeatur.

Videtur, Ciues, annumerata potius, quam appensa, viri summi, collegæ nostri, merita quanta et quam rara ac digna ea sint, ut ei, multoque magis nobis, et Georgiae Augustae, et studiis disciplinisque mathematicis ac physicis, omnique omnino litteraturae, gratulemur de indulgentia diuina, quæ eum ad hoc vsque tempus seruauit, integris animi corporisque viribus vigentem valentemque, vnice litterarum honori et vtilitibus studentem, et ea meditantem, quæ reipublicae litterariæ, almaeque inprimis Georgiae Augustae, sint proficua et honorifica. Videtur, quam iusta sit hæc voluntatis nostræ beneuolentiæ et amoris testificatio publica in collegam, quem inter prima Georgiae Augustae decora merito referimus. Communia et coniuncta cum votis nostris vota facietis, ut Nomen O. M. virum, reuerentia vestra et venerationis dignissimum, per multos adhuc seruet annos, quibus fruatur tot decoribus præclare partis, hæc nominis celebritate, hac collegarum coniunctione ac necessitudine. Est enim inter senectutis præmia et solamina post vitæ bene exactæ recordationem hoc vel maximum, coli se videre a iunioribus, amari ab aequalibus, consiliorum auctoritate et vitæ dignitate inter ciues suos ea vti, ut nec vltimo loco habearis nec aliorum inuidia infestam vitam habeas. Quæ ut contingant ex merito collegæ coniunctissimo, ita ut ei sint perpetua, nulloque aterbo fortunæ casu intercepta, ex animo precamur. P. P. M. Decembri c1010ccxvi.

## XIII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE  
 PRORECTOR  
**CHRISTOPH. MEINERS**  
 CVM SENATV  
 CIVIVM SVORVM

QVI

IN CERTAMINE LITERARIO

IN A. D. IV. IVNII ANNI HVIVS clōlcccxcvi.

REGIS NOSTRI INDVLGENTISSIMI  
 SOLLENNE NATALITIVM

INDICTO

CONSTITVTA EX EIVS MVNIFICENTIA

*PRAEMIA*

ORDINVM ACADEMICORVM IVDICIO REPORTAVNT  
 NOMINA

SIMVLQVE

COMMENTATIONVM

QVAE

AD CERTAMEN IN A. D. IV. IVNII ANNI clōlcccxcvii.

ADMITTI VOLENT

ARGVMENTA

AB ACADEMIAE ORDINIBVS PROPOSITA

PROMVLGAT.

Quae in quotidianis congressibus et sermonibus esse solet locupletissima confabulandi aut materia aut opportunitas, euentorum nostri temporis mirabilis varietas et inexpectata saepe casuum fortunaeque vicissitudo, si eius quoque, cui praefandum est aliquid, in argumento quotannis tractando, menti obuersatur, nihil sane, quod miretur aliquis, res habere videbitur. Etenim necesse est, id maxime mentes nostras impellere, quod et tempore et loco nobis familiare sit, idque, quod aut mirationem, aut metum ac sollicitudinem, iniiciat, ad sensus nostros mouendos esse potentissimum. Prae omnibus tamen cum nostris studiis, vita, votis, coniuncta maxime esse debent, primo loco quicquid securitatem publicam continet; tum studiorum vitaeque tranquillitas. Contingit autem nobis ea felicitas, ut, saeuientibus undiquaque bellorum procellis et stragem facientibus, quod quidem ad nos nostramque Academiam spectat, tanquam in fudo ac serena ipsa agamus et segetum nostrarum fructum et prouentum habeamus vberimum. Tam propitia enim beneuolentia diuina vsi sumus, tanta cum vigilantia, sapientia et constantia, viri summi, qui nostrarum terrarum administrationem suae fidei creditam habent, periculis imminentibus obuiam iuerunt, ut metus ac terrores iam in finibus haerentes depulso viderimus.

Fruimur itaque, Ciues, ea rerum nostrarum conditione, ut non modo incolames, et saluas, verum etiam auctas et locupletatas res nostras esse pronuntiare liceat. Cum enim superiorum annorum

rum timores frequentiam civium nostrorum aliquantum imminuissent: continuo, ex quo tutiores vitae sunt res nostrae, eorum, qui nos adierunt, numerus insigniter est augetur. Tranquillitate autem cum vniuerse patriae nostrae, tum Academiae frui licuit ea, ut etiam disciplina publica non modo sustentata sit, verum etiam firmata et stabilita.

Quae omnia cum per se sint magna et iucunda; quanto incundiora et maiora ea videri debent comparatione aliarum terrarum, in quibus partim per bellicos terrores, partim per dominationis libidinem, alibi per prauas superstitiones, per iniqua principum iudicia, per potentum odia et suspiciones indoctas de periculosis litterarum et scientiarum incrementis; pro fauore, laudibus, praemiis, quibus digna erant, litterarum bonarum studia auersas hominum voluntates, calumniationes, vexationes, coercitiones, indoctorum censorum turpes lituras, prohibitiones, interdicta, experiuntur. Circumferite oculos per omnem Germaniam, et pronuntiate ex animi sententia, quam in terra, qua in vrbe, maiorem litterarum honorem, fauorem, libertatem, esse compertum sit? ubi is, qui suo iudicio uti nec seruili obsequio in aliorum verba et opiniones iurare velit, sui magis esse possit arbitri? ne illud dicamus, in qua tantae sint opes litterariae et litterarum subsidia, tantae auctoritates et exempla, quae ingenia excitare, alere, fingere possint?

Comparete porro aliorum populorum inter bellicas has calamitates fortunam. Quis est

populus, cuius libertatem sentiendi et scribendi iactare malit aliquis prae nostra? Francorum autem quae sit litterarum et litteratorum inter furores ciuiles conditio, quis ignorat! Inter tot ac tanta summae artis operum spolia, tot congestas librarias opes, litterariam supellestem cumulatam, quam circumscriptum earum rerum audimus esse vsum! quae virtutis et doctrinae praemia! Italia, quae non tam praesenti litterarum celebritate, quam superiorum temporum ingeniis eorumque monumentis superbit, iam ipsa metuit suis ornamentis, artisque seu priscae seu recentioris monumentis praestantissimis, ne ad populum victorem in praedae parte auehantur. Qua quidem fortuna quid esse potest tristius, quid miserius!

Atque haec quidem non iactanter ac gloriose commemoramus, verum, vt comparatione cum aliorum fortuna instituta bona nostra intelligamus, grataque ac pia mente indulgentiam et prouidentiam numinis veneremur; imprimisque id agendum nobis esse censeamus, vt tot tantisque beneficiis digni esse videamur, dum libertate nostra litteraria vtimur circumspecte, otio et securitate honeste et industrie, opibus autem et copiis omnis generis ad litterarum incrementa et Academiae bonam existimationem accommodate; vt partes quisque muneris sui tueamur religiose, iisque disciplinis, quas docet, se quisque tanquam antistitem constitutum esse censeat. Ita enim animati esse debemus, quotquot sumus, omnes, vt non nostrae, sed publicae utilitatis causa eo, quo sumus, loco constitutos  
nos

nos esse, utque primas nobis partes a republica creditas esse arbitremur docendi, tum disciplinam quam quisque docemus pro virili locupletandi ac perficiendi. Fidem et religionem, qua regi, qua patriae, qua reipublicae obstricti sumus, violari credite, si primo loco id propositum habuerimus, ut ex auditorum tributis ditescamus, aut ut suae quisque solius laudis praeconium agamus, et sine laude publica privati inclarescamus. Vana est omnis gloria, gratuita et illiberalis, nisi cum publica laude, et cum bona existimatione Georgiae Augustae sit coniuncta.

Sensu itaque hilari et grato etiam huius diei solenne peragimus, Ciues, quo natalem Regis nostri augustissimi, Georgii III. gratabundi recolimus, eumque saluum et incolumem rebus nostris providere, ex hoc quoque cognoscimus, quod integra tranquillitate et securitate publica, beneficiis Eius frui, atque etiam praemia, Eius magnificentia constituta quaestionibus annuis, ad studia vestra, Commilitones, acuenda propositis ab Ordinibus academicis, publice pronuntiare victoribus eorumque nomina promulgare licuit. Sed ante omnia quaestiones superiore anno euulgatae recitandae, et, quae commentationes ad concertandum oblatae fuerint, exponendum est.

### Ab Ordine Theologorum

„duplex hac vice argumentum, in quo vires ingenii, iudicii, industriae ac doctrinae experirentur Commilitones, propositum erat, alterum *disquisitioni*



populi  
iaciar  
quae  
civium  
sunt  
op  
ci

316

*Certamen liberiorum et praemia*  
quod, nouo praemio ex  
maunitione et auctoritate regia constituto, acce-  
dit, orationi fauor, aptum ac destinatum.

„Prior quaestio ita se habebat:

Quoniam maximae utilitatem etiam hac aetate  
offerre possunt libri nostrae ecclesiae symbolici,  
ac qua ratione mos introductus et paulatim pro-  
pagatus fuerit, horum librorum subscriptionem  
a doctoribus religionis exigendi?

Altera autem, oratori sacro proposita, hoc  
ferebat, vt doceretur:

Quam vim habeant ad animum tum emen-  
dandum tum pacandum rectae de peccatorum  
remissione notiones?

De priore quaestione tres ad nos pervenerunt  
commentationes, ac

Prima quidem insignita verbis Senecae: Qui ante  
nos ista monerunt, non domini nostri, sed  
duces sunt. Patet omnibus veritas, nondum  
est occupata, multum ex illa etiam futuris  
relictum est.

Altera verbis Paulinis: *εὐ ελευθερία, ἢ Χριστός*  
*ἡμᾶς ἠλευθερώσε, στήκετε, καὶ μὴ πάλιν ζῆνη*  
*δουλοῦς ἀνεχεσθε.*

Tertia denique verbis: *Medium tenuere beati.*

„In his nulla fuit, quae non studii ac doctrinae  
haud vulgaris testis esset ac non suum aliquid et  
sibi proprium ad argumentum perdifficile et impe-  
ditum explicandum atque extricandum videretur  
afferre. Magnopere igitur laetati sumus, quod,  
sicuti alias, ita etiam hac occasione data animad-  
verteri-

verterimus, versari inter nos praeclara et exulta ingenia iuuenum, in diuinarum disciplinarum studia ea, quam rei grauitas et sanctitas poscit, cura et constantia, intenta atque defixa. Comparatis autem inter se et probe examinatis tribus commentationibus ita iudicauit ac decreuit Ordo Theologorum: Ea, quae primo loco commemorata est, ingenium liberale et erectum proderet atque haud pauca ad rem pertinentia ac parum cognita congestisse visa est. Nec oratio displicebat, expedita illa et dilucida ac passim elegans. Ceterum caput rei negligentius ac breuius expositum est, quae autem ipsi quodammodo vicina ac coniuncta essent, longius et copiosius tractata sunt. Libris vero symbolicis ipsis neque id pretium neque eam utilitatem permanentem auctor statuit, quam ipsi iure vindicare posse sibi videbantur. Alteram denique quaestionis partem, quae ad historiam pertinet, minoris, quam par erat, momenti esse ille iudicauit. Tertia commentatio, quamuis stilo inferior, re tamen superior visa est, ac suo symbolo, quo medium tenere auctor professus est, plane digna. Multa ille quaestionis momenta attigit atque explicauit, et quamplurima ad historiam pertinentia exposuit, quae in prima commentatione desiderabantur. Nec sine voluptate in toto hoc specimine iuuenem probae indolis, cautum et de quo optima quaeque ad religionis commodum augurari liceat, animaduertimus.

„In tot tantisque horum speciminum virtutibus eo maiorem laudem sibi peperit auctor *secundae*

dae commentationis, quae verba Paullina adscripta habet. Neque enim solum ille materiam tam bene ac solerter coegit et disposuit tantoque iudicii acumine et modestia atque orationis elegantia tractauit, vt vnanimi Ordinis consensu victoris corona dignus esse videretur. Omnino quaestionem propositam curiosius ac diligentius illustrauit, quam vilo scripro publico factum esse nouimus. In eo solum peccauit commentatio, quod ad maiorem molem excreuit, quam instituti leges admittunt. Rescindenda igitur nonnulla prius erunt, quam publicam lucem videre possit. Ad commentationem victricem proxime accessisse iudicata est tertia cum dicto:

*Medium tenuere beati.,,*

Scheda adiecta resignata, nomen eius, qui palmam reportauit, lectum est

GOTTLÖB GUILIELMUS MEYER, *Lubecensis,*  
*Seminarii philologici sodalis.*

Is autem, qui loco secundo laudes abstulit, est IO. GODOFR. BRUGGEMANN, *Munda-Hannoveranus,* idem qui iam superiore anno victor fuit secundo loco, in disquisitione: *quid momenti habeat historia Iesu in vniuersa religione Christiana?*

„Ad quaestionem homileticam quod attinet, inter eos, qui ad concertandum publice admissi sunt, iudicio Ordinis nostri eminuisse ac vicisse existimatus est ille, cuius schedae verba inscripta erant:

*Et hoc meminisse iuuabit.*

qua resignata nomen comparauerat.

FRID. KOEPPEN, *Lubecensis.*

De huius atque vtriusque aemuli oratione sacra, nec non de quaestione homiletica in futurum annum proponenda,

ponenda, breui tempore collega venerabilis, qui Academiae sacris praest, singulari Programmate theotisco, eos, quorum scire interest, certiores reddet.,,

*Ordo Iureconsultorum* postulauerat:

*Vt iuris supremae inspectionis ambitus et limites tum ex natura rei et principijs iuris publici vniuersalis rite definirentur, tum exemplis inprimis iuri publico Germanico adcommodatis illustrarentur.*

„Vna eademque die 31. Mart. exhibitae sunt Ordini *duae* commentationes; *una* in scriptis verbis:

*Quidquid excessit modum, pendet instabili loco. SENECA.*

*altera* cum symbolo: *Ne quid nimis.*

Ambae non omnino satisfaciunt expectationi Ordinis. Prior tamen alteri longe praeualet, tum in scribendi genere, tum in ipsis rerum argumentis expositis. Quumque nec desiderari possint tractationes omnibus plane numeris absolutae, argumenti inprimis non sine difficultate enucleandi; ob insignem tamen adhibitam diligentiam neque exiguam ex vniuersa scriptione conspicuam doctrinae copiam haud indigna praemio visa Ordini est *primo loco* nominata commentatio, cui in scripta sunt verba Senecae:

*Quidquid excessit modum, pendet instabili loco.,,*

Resignata scheda eius, cui potior locus erat assignatus, nomen in scriptum erat:

CAROLUS AUGUSTUS TITTMANN, *Viteberga Saxo.*

*Ab Ordine Medicorum*

proposita erat quaestio:

*quae sit februm nervosarum acutarum natura in genere.*

*Verum*

Verum nulla oblata est commentatio, quae praemio digna esse videri posset. Duo tamen audimus esse, qui temporis angustiam caussati tradere Ordini fetus nondum maturos noluerunt. Tertius nomen suum scripto traditor incautus adscripserat.

*Ab Ordine Philosophorum.*

constitutum erat pro quaestione:

*Historiae urbis agriguae Gottingensis breuiarium.*

Subiunctae fuere in programmate leges, quibus circumscribebatur industria eorum, qui ad hanc operam se accinxissent. Nec nos latet, plures et vobis fuisse, qui stadium essent alacriter ingressi; deficientibus tamen aliis, ad carceres peruenit is, cuius scriptio ita comparata esse visa est, ut alia ne desideretur, quod quidem ad doctrinae, qualis in iuvene esse potest, copiam, inquirendi notitiasque conquirendi pertinaciam, et conquista sollerter disponendi commodeque eloquendi facultatem attinet. Sunt tamen alia, etsi per se praeclara, nec improbanda, quae tamen, quod consilii rationi repugnabant, iudicio Ordinis probata haud sunt; primo, quod, cum *breuiarium* historiae scribere iussi essent concertaturi, ipse obtulit opus historicum magni ac spissi voluminis, multis rebus copiosius, quam pro breuiarii natura ac lege, enarratis. Erunt itaque haec, antequam vulgetur scriptio, rescanda. Quod porro ab iis, qui in certamen descensuri essent, nec postulabatur, nec expectabatur, assequendum sibi esse putavit, ut etiam noua, ex libris haud vulgaribus aut ex tabulariis hausta, et aliis indicta, apponeret. Aucto-  
rum

rum nominibus excitandis, sibi indulgit nimium; erunt itaque et haec recidenda. Oratione usus est, si calami festinantis offensiones exceperis, satis latina, et rerum narrandarum indoli accommodata, etsi in nonnullis nimium exuberante, quandoquidem interdum videri voluit etiam ornatae orationis specimen inferere. Quae quidem etsi non probat Ordo, commendat tamen scriptionem magnopere, tanquam doctrinae iuuenilis, diligentiae, artis et ingenii eximii fetum, maturiores aliquando proventus pollicentem, neque adeo dubitat praemium, quod, etiam si plures concurrissent, haud facile illi vlla alia commentatio praereptura fuisset, summa cum laude ei assignare.

Aperta reuulso signo scheda nomen fidem fecit composuisse hanc commentationem

*IULIUM BILLERBECK, Hildesensem,*

*Seminarii Regii philologici Sodalem.*

*Ducere dana iube!* Assignatae munificentia regia praemia a sui quisque Ordinis Decano victores accipere iussi sunt. Supererat, ut quaestiones, praemio in singulas numi XXV aureorum pondo proposito, in futurum annum XCVII. conditionibus notis et iterum in memoriam reuocatis, pronuntiarentur.

In futurum annum

ab ORDINE THEOLOGORVM

proposita est quaestio:

*An et quatenus mendacium necessitate extortam (Nothlüge) secundum praecepta disciplinae morum*  
*Vol. V. Q christia-*

*christianae locum habere possit, ductis simul historiae huius doctrinae lineamentis.*

### ORDO IVRECONSULTORVM

proponit quaestionem:

*Quaenam sit vis eventualis investiturae accedente consensu vasalli principatus impetratae?*

Quaestio ORDINIS MEDICORVM est:

*Quaenam est lucus in corpus humanum viuum efficacis, tum nominis, tum praeter eam partem, quam in vasa agit, utilis ac salutaris?*

### Ab ORDINE PHILOSOPHORVM;

*Cum nostra aetate in regnis Europae fere omnibus opera detur, ut incolarum industria parentur et elaborentur merces, quibus carere aut nolunt aut nequeunt, ne ab exteris eas mercari neesse sit; quaeritur, quaenam inde populis emolumenta et detrimenta prouentura esse probabile sit.*

*Habebitur simul laudi, etsi inter postulata non habetur, si concertantium studia ex historiarum monumentis, si non inuestigauerint, saltem tamen attigerint prima vestigia ac progressus huius aetate politicae, accurate definitae ac circumscriptae.*

Audiuistis, Commilitones, quae suae quisque diligentiae suaeque laudis incitamenta in futurum annum proposita habeat. Cuncti adsint, meritaque expectent praemia palmae. Ore facite omnes. Quatuor sunt praemia proposita quatuor victoribus! Nemo ex hoc numero mihi non donatus abibit.

Reditum

Reditum inde est ad huius diei solenne et  
 causas, gratando primum et vota piis mentibus  
 faciendo pro Regis nostri Augustissimi salute et in-  
 columitate; utiqum ipsi contingat, ut pace gloriosa  
 quam primum restituta faustis populorum vocibus  
 plausibusque Pacificatoris orbis terrarum nomine  
 ille salutatus felicitatis publicae auctor statorque  
 habeatur! Fecimus vota pro regia stirpe, pro  
 terris hisce tranquillitate et pacato rerum statu  
 fruētibus, pro eius auctoribus, viris summis, qui  
 reipublicae gubernandae praesunt, pro vrbe agro-  
 que et Academia. Nec tamen, tanquam sola pre-  
 cum pietate defungi liceat, religionem grauiorem  
 et pietatem veram omittemus, quae in eo contine-  
 tur, ut allaboremus pro virili vnusquisque, ut  
 ea, quae ad laetos rerum successus a nostro officio  
 et fide expectanda sunt, prudenter provideantur,  
 gnauiter strenueque peragantur, religiose curentur.  
 Ita faxit Deus. Q. M. omnium bonorum fons et  
 auctor, idemque recte factorum remunerator, offi-  
 cii neglecti vindex certissimus!

P. P. in Georgia Augusta m. Junio c170ccxcvi.



XIV.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE  
PROFECTOR

IVSTVS FRID. RVNDE

CVM SENATV

CIVIVM SVORVM

QVI

IN CERTAMINE LITERARIO

IN A. D. IV. JUNII ANNI HVIVS MDCCCXCVII.

REGIS NOSTRI INDVLGENTISSIMI  
SOLLENNE NATALITIVM

INDICTO

EST D. MII HABITO

CONSTITVTA EX BEVRE MVNIFICENTIA

PRAEMIA

ORDINVM ACADEMICORVM IVDICIO REPORTAVNT

NOMINA

SIMVLOVE

COMMENTATIONVM

AD CERTAMEN IN A. D. IV. JUNII ANNI MDCCCXCVII.

ADMITTI VOLENT

ARGVMENTA

AB ACADEMIAE ORDINIBVS PROPOSITA

PROMVLGAT.

**D**ies quidem natali sacro Regis nostri Indulgentissimi celebrando indictus, inter imbres pluviasque

viasque nubilo ac contristato coelo exortus, quam parum laetos et hilares animi sensus prouocare potuerit, meministis, Commilitones; nec magis laeta nuntiata erant ex Magna Britannia, quae animum exhilarare possent. Fuit itaque animus, causis quae sensus impellerent externis deficientibus, atrocandus ad causas eas, quas diligens consideratio suppeditare poterat: quod sane laetitiae genus, quo magis a ratione et iudicio sano aequoque est profectum, eo verius solidiusque esse necesse est. Circumspicientibus autem nobis, causae se offerebant multae, quae erigerent animos partim ad bonorum, quibus utimur, fructum incundum, partim ad bonam spem rerum, consiliorum prudentia propitiisque euentis, meliore loco collocandarum. Quae autem nunc cum maxime ante oculos versabantur, erant: quod votis nostris Regem saluum et incolumem concessit numen O. M.; quod diem hunc inter primum Germaniae pacandae diluculum agebamus; quod prospicimus cum ipsis belli foedissimi et tantum non interneqini stragibus et vastationibus mox quoque terrores motusque sublatum iri, quibus per omne hoc tempus percussi et suspensi, saepe percussi fuimus. Nobis tamen adeo propitia fuit prouidentia alma numinis, ut per tempora haec atrocissima, quibus conuulsa et labefacta est totius fere Europae fortuna, res tamen nostrae steterint, leuiter nonnunquam concussae, rectae tamen et integrae, tutae ac manitae. Quod insigne numinis beneficium, cum ipsa felicitate nostra, ut studiis litterisque ipsis proficuum sit, nobis summa opera annitendum esse arbitrabimur.

Ne vero protraxit ac per octo dies dilata nostra in celebrando die natali Regis pietas in reprehensionem veniat, etsi vos, Commilitones, excusatio iusta latere haud potest, publice tamen eius rei causae a nobis exponendae sunt. Natalis Regis nostri sollenni coetu celebrandus die Junii quarto incidere hoc anno in primum Pentecostes diem; cuius diei religio sollennibus nostris non modo nihil obfuisse, verum celebritate sua et pietatis religiosae sensu multo magis profuisse; nisi alia ratio grauior, quo minus eo die sacrum nostrum celebraremus, obstitisset; inminuta scilicet frequentia vestra, Ciues, per excursions istis diebus quaquaersum susceptas. Ab aliquot enim annis mos hic inualuit, vt, cum vix ingressi sitis aestium hoc semestri studiorum curriculum, exiguam cursus partem emensi, aut in ipso limine adhuc haerentes, et rerum docendarum nouitate erectis ac suspensis animis, Pentecostes sacrorum opportunitate arrepta, feriae per ostiduum agantur, studiorum impetus retundatur, ardor retinguatur, ingenia auocentur ad otii agendi illecebras, et ad eiusdem otii fallendi causas quaerendas. Nihil poterat a studiorum nostrorum ratione, nihil a consilio esse alienius, nihil magis contrarium votis nostris. Quis tandem in ipso operis paullo grauioris exordio, ardente cum maxime et intento animo, id agat, vt ipse, nulla de causa, subsistat, impetum frangat, et, antequam vires satis expertus sit, antequam recreationem ac refectionem illae desiderent, ipse sponte ac deliberato eas sufflaminet! Vix per vnum mensem, aut per paucos dies,

lectio-

lectionibus habitis, vix expeditis armis, aut in ipso procinctu, ecce discurritur; magna vestrum pars dilabitur et excurrit in loca vicina, maxime Cassellas, vel in Hercynios montes; quorum aduendorum tempus opportunum vix vnquam caeli subitae per hanc anni tempestatem vicissitudines praebent, ita vt multi vestrum sine omni seu iucunditatis seu vtilitatis fructu, corporibus valetudine tentatis, domum redeant. Non meliorem fortunam experti estis hoc anno, quotquot aut loca modo memorata adiistis, aut alio excurristis, nec facile hac anni tempestate meliorem expectare licet; itaque tristi et inclementi caelo ab ipsa aeris liberioris vsura exclusi, inter tecta desidentes, alii otio ingrato tempus agitis, alii taedii tollendi ac fallendi causa sodalitia contrahitis ad aleae et caeci casus lusus delapsi. Ita multi vestrum, iis, quae ad erogandos per hoc semestre sumtus a parentibus erant destinata ac praebita, exuti Gottingam reditis omnium rerum pertaesi, nouis curis impliciti; partim a litterarum studiis alienati, et ad omne auocamentorum genus amplectendum procliues. Alii, qui melius vobis consulueratis, reditis saltem ita comparati, vt a remissione animorum per has excursionis suborta iterum intendendus sit animus, repetendi sint quasi carceres, et cursus prima exordia iteranda. Ii autem ipsi, qui in vrbe dies hos agitis, languore ac taedio feriarum victi, pessimo more damnato, vt occupationum solitarum vices redeant, in votis habere soletis. Quantum detrimenti studiis vestris, consiliis ac profectibus, per infaustum hunc feriandi morem afferantur, videtis

Commilitones. Contra quae et quantae bona in vos cumelata essent, si per hos dies studia vestra frequentandis lectionibus sine cessatione prosequuti essetis? Firmatis animis, feruentibus studiis, sumtis ex ipso vsu et firmatis viribus, primis rerum insolitarum taediis victis, ex iis ipsis, quas iam paratas habebatis, copiis iucunditatem perciperetis et ad novos fructus percipiendos excitati noua doctrinae incrementa spe et animo iam conciperetis.

Videndum itaque et sedulo allaborandum esse videtis, Commilitones, vt sequentibus annis perniciosus hic feriarum pentecostalium, et excursionum per eas faciendarum, mos aboleatur. Omnino, nisi omnem studiorum vestrorum rationem euerfam esse vultis, feriarum, quae per praedia exempla primum inductae, mox vsus prauitate in morem abierunt, ex Academia nostra tollendarum necessitas summa instat. Non ignari sumus nec immemores, animis remittendis et viribus reficiendis tempora sua esse danda; enimvero consentanea illa et accommodata esse debent vitae consiliis et vsibus eeteris. Studia vestra, Commilitones, inprimis nunc in immensum cumulatis litterarum ac disciplinarum copiis, nouis, nomine saltem, inductis et proculis lectionibus, distractis in tam multa ac varia ingenii vestris, annorum contra, quos in academia exigere licet, spatio deminuto, studia, inquam, vestra in eum iam locum adducta sunt, vt aut cum ingenii felicibus, per disciplinam puerilem egregie expolitis et locupletatis, ad nos accedendum vobis sit, vtque vires animorum afferendae sint validae,  
magnae

magnae assiduitatis multaeque intentionis capaces; aut triennio absoluto discedendum vobis sit disciplinis vix degustatis; studiis vix inchoatis, lacunosis; turbatis. Id autem multo magis evadere necesse est, si ex angustiis his triennii limitibus magnum dierum numerum exemptum sine auditione vlla exegeritis. Iam autem feriarum agendarum licentia ab aliquot inde annis eo excrevit, ut, nisi ea reprimatur, de studiis vestris actum sit. Magno cum incommodo nostro, aliarum tamen academiarum exemplo eo ducente, hoc ipsum institutum est, quod studiorum nostrorum novi cursus alienis anni temporibus exordia habent; cum tamen necessitas legem hanc fecisset, inter semestrium vices, spatium quatuordecim dierum feriis erat dictum lege ac more, idque religiose observatum per annos multos. Invaluit nostra aetate lubido adiucendi feriis unam, mox alteram septimanam; nunc tanquam more consecratum est, ut, nisi mense integro, mense ac dimidio forte, aut binis mensibus exactis, de lectionibus habendis vix cogitetur aut cogitari possit, quandoquidem frequentia lectionibus habendis idonea nondum coit: persuasione hac, etiam per exteras terras propagata, lectionum habendarum maturiora exordia nulla esse; itaque ante hoc tempus plerumque nec ii accesserunt, qui studia academica ingrediuntur, neque illi, qui per ferias itinera susceperunt, nec modo ad patrios lares, verum ad terras interdum longinquas et ad vrbes Germaniae inuisendas; quae, etsi per se esse possunt praeclara, multorum tamen nec consiliis ac temporibus, nec copiis et

Q s

opibus

opibus conueniunt: quibus exhaustis illi ad nos redeunt, omni studiorum et rei familiaris ratione turbata. Imputari a parentibus solent vrbi et academiae sumtus intolerabiles, quos vita inter nos agenda exigit; spargantur per terras exteris rumores sinistri, ac fama molesta magnarum difficultatum, cum quibus modica in fortuna apud nos luctandum sit; atqui insani hi sumtus facti erant Cassellis, aliisque in terris, ita vt ad urbem nostram nihil inde redundaret commodi vel lucri, contra vero dira necessitas suboriatur, res necessarias nulla pecunia soluta parandi et aeris alieni contrahendi. Altera ex parte ii, qui aut ferias in vrbe exigunt, aut maturius ad nos accesserunt, cum longi otii et solitudinis pertaesum sit, haud raro ad ea, quae otio fallendo idonea sint, delapsi, tempore, bona valetudine, opibus ad alia abutuntur, quam quorum causa huc profecti erant. Nihil enim iuuenili aetati periculosius est, quam vita parum occupata. Itaque ii, qui nuper primum hanc urbem adierant, aut recentes aduenae et hospites, nondum bonis proborum sodalium amicitias instructi, taedium vitae inertis haud ferentes, in discrimine versantur praesentissimo, ne, prauis sodalitiis impliciti, primis statim diebus omnem academicae vitae fructum in ipso flore et germine corrumpant et perdant.

Quot et quanta mala a prauo hoc ultra legitimum tempus ferias producendi more proficiantur, videtis, Commilitones, et nobiscum persuasum habebitis, pestiferum hunc commodisque  
 vestris

vestra infestum morem esse tollendum et extirpandum. Iusto tempore a nobis lectiones habentur et absoluntur; vos itaque iusto tempore adeste, et, frequentia vestra maturata, maturate conatus nostros et studia vestra; quae nisi ad legitima tempora reuocata fuerint, intra haud multos annos ne omnis studiorum academicorum ratio euerfa sit, verendum est. Neque enim malum hoc, quod tantas vires sumsit, eo in loco, quo iam peruenit, substiturum esse putate; demtis ac subtractis iam studiis vestris semestribus duobus fere mensibus, adeoque tertia parte, intra paucos annos, nisi mature subueniatur, vix tres menses e senis mensibus lectionibus habendis relictos esse videbimus. Inter haec contrahi et coangustari professorum studia, et aut rerum tradendarum filum media in tela texenda abrupti, aut lectionibus sensim sensimque disciplinarum potius epitomas tradi, quam per earum ambitum duci auditores necesse est; primis ideo tantum labiis pleraque a vobis delibari, sine pleno haustu plerosque discedere; domesticis enim studiis repetitionibusque multo minus tempus iustum superest. Cumulantur interea auditiones, rerum diuersissimarum audiendarum mole obruitur memoria, iudicio a partibus suis agendis excluso aut intercepto. Verbo, redibunt tandem omnia ad gustationem potius, quam ad coenam iustam; et academiae erunt popinae, ad quas raptim concurritur et cibo raptim sumto disceditur.

Nolumus tamen, Commilitones, sollemnium nostrorum religionem infaustis ominibus contaminare;



nate; officii nostri erat, monere salubria et ante oculos ponere, quo male nostra tandem progressura sint, nisi mature occurratur. A reuocandis incitiis plerumque in vita hominum vitia oriuntur, quibus ferius nulla medela reperiri potest; si mature quaesatur, in promptu et ad manum ea est. Ad studiorum feueritatem reuocanda est iuuentus, si saluam rempublicam esse volumus. Rerum enim nequit, ut ea recte administraretur, nisi ab iis, qui necessariis studiorum copiis instructi sunt; instructi autem iis nemo esse potest, qui iis addiscendis iustum tempus et iustam operam haud tribuerit.

Vt studia vestra, Commilitones, ad istam feueritatem reuocentur, prouisum est etiam ex regia munificentia, cui similem et parem nulla alia Academia experta est, constituis praemiis, quae ab Ordinibus academicis persoluantur iis, qui industriae suae, doctrinae ac profectuum, specimina ediderint satisfaciendo quaestionibus quotannis propositis. Quae itaque haec quoque anno proposita fuerint ad ingenia vestra, Commilitones, exploranda, quae commentationes exhibitae fuerint, quaeque ex iis probatae et praemiis ornatae, publice tunc in coetu sollempni est pronuntiatur, neque ex edicto proponitur.

Ab *Ordine Theologorum*, proposita erat quaestio:

*An et quatenus secundum praeccepta disciplinae morum Christianae locum habere possit mendacium necessitate extortum? ductis simul historiae huius doctrinae lineamentis.*

Imditae sunt Ordini *commentationes quinque*, omnes diligentiae commilitonum, nonnullae doctrinae sagacisque ingenii testes idonei et locupletes. Praeferbat autem Ima versus Sophocleos ex Stobaeo deceptos:

*Προς ταυτα κρυπτε μηδεν, ως ο πανθ' ανων,  
Και παντ ακουων, παντ απκρυπσει χρονος.*

Qua lecta, clarum fuit, auctorem ad quaestionem soluendam, nonnisi egregiis praesidiis instructum accessisse, et de historia doctrinae controuersae circumscripte et vero egregie exposuisse. Ad arcem causae vero, quae non doctrinarum copiis solum, sed ingenii acuminis et sagacitate expugnanda erat, non penetravit, neque orationis etiam, quam inceperat, puritatem sustinere valuit. Pergendum itaque erat ad

Idam commentationem, Ciceronis verbis insignitam:

*Improbil hominis est mendaculo fallere.*

Sunt quidem, quae vel in hac dissertatione desiderari queant, illi elegantia rerumque lucidus ordo. Auctor praeterea sibi ipsi non semper constat; nonnunquam extra oleas vagatur, et in unum versus quaestionem propositam exemplis magis undique congestis, quam rationibus et argumentis profigari posse autumat. Ceterum difficultates bene expediuit, historiam doctrinae e fontibus haust, mendaciumque stricte sic dictum, adsentiente lege morali, a nulla necessitate physica unquam extorquesi posse, fortiter ac strenue adseruit. Eandem viam auctor dissertationis

III<sup>ae</sup> ingressus erat, quae in fronte gestit epigraphen:

*Ἀρετή καὶ ἀληθεία.*

Probavit arbitris orationis peritiam, iustum notionum ordinem, disciplinae moralis et scripturae sacrae cognitionem: quaestionem autem propositam leui tantum et voluti suspenso calamo tetigit, ita, vt in eo ipso loco orationis filum abrumperet, quo longius ad certum finem ducendum erat. Huius autem reprehensionis inuidiam effugit auctor commentationis

IV<sup>tae</sup> effato Iesu Christi inscriptae:

*Ἰησοῦς Χριστὸς ὡς οἱ ἄφθοι, καὶ ἀνσφαῖτοι ὡς αἱ κρισίονται.*  
reliquis nec ordine rerum, nec orationis castitate et elegantia inferior. Ad quaestionem autem dubitationibus pressam magis ex obscuro quodam aequitatis sensu, quam ex disciplinae moralis rigore respondet. Supererat adhuc commentatio

V<sup>ta</sup>, et haec Ciceronis praeccepta ornata:

*Ἐπὶ τῆς ἀληθείας, ὡς οἱ ἀφθοί, καὶ ἀνσφαῖτοι ὡς αἱ κρισίονται.*  
*Ἐπὶ τῆς ἀληθείας, ὡς οἱ ἀφθοί, καὶ ἀνσφαῖτοι ὡς αἱ κρισίονται.*  
vera lex, recta ratio, naturae congruens, quae vocat ad officium iubendo, vetando a fraude deterrat.

Consensere iudices in laudanda litterarum copia, orationis ybertate, argumentorumque delectu, quibus lectores in suam sententiam trahere studuit auctor. Ex altera autem parte conuenit etiam inter illos, auctorem minus recte sentire, de iniuria, quae alteri infertur mendacico, et quae non tam ex confectariis externis, quam ex laesa alterius libertate et dignitate morali aestimanda est.

Excussis de nouo quinis hisce diligentiae et doctrinae haud vulgaris speciminibus, calculus Ordinis

dinis obtinuit demum *disputatio secunda*, quae argumentum Ciceronis verbis expressum in fronte gerit: *Improbi hominis est mendacio fallere.*

Resignata schedula prodiit auctor

IOH. GODFR. BRÜGGEMANN, *Munda-Hannoveranus*, qui superioribus annis XCV et XCVI bis secundo a victore loco ceteris praelatus fuerat. "Ad hunc proxime *accessisse* iudicatus est auctor commentationis *quintae*; hunc autem excipere placuit dissertationis *primae* scriptorem, qui de historia huius doctrinae cum laude exposuit." Professus hic est nomen suum IO. WILH. RAPHAEL FIORILLO, Seminarii Reg. philologici Sodalis.

"Alterum *praemium*, quod vocant *homileticum*, propositum erat oratori sacro, verba facienti *de argumentis singularibus disciplinae morum Christianae ad vitandam libidinem veneream.*

Redditae sunt collegae, qui academiae sacra moderatur, orationes *otto*, quarum vitia virtutesque libello singulari propediem recensebit. Facto ex lege delectu, iam publice e suggestu habiti sunt sermones tres, quorum auctores communem iustae actionis et peritiae in memoriter dicendo laudem fortiti sunt. Certare visi sunt de praemio orator primus et secundus, quorum ille hunc orationis et argumentorum vbertate et robore, hic illum voce, declamatione, ipsaque adeo actione facile superavit. Ponderatis tamen utriusque orationis virtutibus praemium regium decretum est

CHRISTOPHORO HENRICO ALBERS, *Luneburgensi*;

hunc

hunc autem proxime excipere iudicatus est IOANNES AUGUSTUS ANTON LÜDEKE, Suecus, Halensis, externis orationis suae ornamentis conspicuus, quorum sermones singuli, neque tertia commentatione suppressa, in lucem publicam prodire iubebuntur.

Ordo Iureconsultorum proposuerat quaestionem:

*Quaenam sit vis euentualis inuestiturae iocedente consensu vasalli principalis impetratae?*

Traditae sunt Ordini quinque commentationes, his insignitae sententiis:

N. I. — *factum defendite vestrum.*

*Consensistis enim.*

OVID. Met. XIII, 314.

N. II. *Discite iustitiam.*

N. III. *In ipsis rebus, quae cognoscuntur, et discuntur, incitamenta insunt, quibus ad cognoscendum mouemur.*

CICERO.

N. IV. *Omnes trahimur et ducimur ad cognitionis et scientiae cupiditatem, in qua excellere pulchrum putamus.*

CICERO.

N. V. *Sit et voluisse satis!*

Nulla harum exercitationum sua dote destituta, nec ulli sua laus deneganda. Palmam autem prae reliquis sibi dubiam facere visae sunt eae, quae primo, tertio et quarto loco nominatae sunt; quam tandem unanimi arbitratorum consensu ceteris praeripuit ea, quae Ciceronis elogio inscripta est:

*In ipsis rebus, quae cognoscuntur et discuntur, incitamenta insunt, quibus ad cognoscendum mouemur;*

cuius auctor tum puritate et concinnitate scriptio- nis commendatur; tum in ipsa tractatione iusto ordine et legitimis principiis solida legum interpretatione suffulcis usus est. Huic vero eam, quae

primo

primo loco Ouidii elogio insignitam; et vtrique eam, quam quarto loco, inscriptam Ciceronis sententia, nominauimus, proxime accedere iudicatum est."

Schedula resignata compertum est nomen:

FRANC. ARN. REICHE, *Eimbecka-Hannoveranus*.  
Accessisse in laudis societatem et proximum locum occupasse visus est CONR. AUG. ALBERT. ROSCHER, *Luneburgensis*, et altero loco FRID. ERNEST, CAROL. FROMM, *Suerino-Megapolitanus*.

Quaestio ab *Ordine Medicorum* proposita erat haec:

*Quaenam sit lucis in corpus humanum viuum efficacia cum noxia, tum praeter eam partem, quam in visu agit, utilis ac salutaris?*

"Quatuor obtinuit Ordo scripta, quae omnia diligentiam et multifariam auctorum eruditionem luculenter testantur, ordinato quoque et satis bene digesto sermone laudes promerita. *Primum*, cui inscriptum est emblema:

*Alma lux refulsit,*

etsi cetera satis breue, illud tamen vitii cum reliquis commune habet, vt multa comprehendat, quae ad rhombum non pertinent, satis quidem ingeniose similitudinem lucis cum materia neruea exponit, argumenta tamen pro et contra hanc similitudinem militantia, et cardinem quaestionis propositae iusto fugacius pertractat. Quamuis maior in colligendis factis diligentia in reliquis elucescat, in eo tamen peccant omnia, vt nimia mole obruant lectorem, plura complectentia, quae

ad quaestionem nequaquam spectant, et in recensendis phaenomenis a sole productis iusto minus distinguunt; quid luci debeatur, quid calori.

Dubitatur adeo auctor scripti, quod insignitur verbis: *Diligenti spectatione res indiget,* an vnquam discerni possint effectus lucis ab effectibus caloris, et omnes, quos lux in corpus humanum viuum exserat, in eo consistere, vt in cutem agat, sibi persuadet.

Plenius omnino quaestioni satisfaciunt, quae supersunt, duo, siue multifariam lucis in corpora omnigena efficientiam, ex physicis et chemicis argumentis et phaenomenis deductam, siue quae inde fluunt, sequelas tum pathologicas, tum therapeuticas consideres, ipsas noxas, quas nimis largus lucis influxus intulisse obseruatus fuit, non negligentia; alterum scriptum signatum emblemate:

*Non tam in disputando auctores, quam rationis momenta quaerenda sunt;*

alterum, sermone magis correcto et melius digesto huic praecellens, insignitum emblemate:

*Quae praesenti opusculo desunt, supplebit aetas.*

Quibus omnibus pensitatis posteriori huic scripto, ornato emblemate modesto:

*Quae praesenti opusculo desunt, supplebit aetas, deberi praemium; alteri autem, cui emblemata:*

*Non tam in disputando auctores, quam rationis momenta quaerenda sunt,*

proximum locum, decreuit Ordo Medicus."

Auctor scriptiois victricis est proditus

IO. CHPH. EBERMAIER, *Med. Stud.; Osnabrugensis.*  
Et ad praemium proxime accessisse visus est ERN. HORN, *Brunsvicensis;* nunc Med. Doct.

Ab Ordine Philosophorum proposita erat quaestio:

*Cum nostra aetate in regnis Europae fere omnibus opera detur, ut incolarum industria parentur et elaborentur merces, quibus carere aut nolunt aut nequeunt, ne ab exteris ea mercari necesse sit; quaeritur, quaenam inde populis emolumenta et detrimenta prouentura esse probabile sit.*

Exhibitae sunt Ordini commentationes tres:

prima eum dicto: *Discite iustitiam moniti;*  
 altera inscripta habens verba: *Est modus in rebus;*  
 tertia in fronte praefert prouerbum:

*Nulla regula sine exceptione.*

Nulla harum commentationum est, quae non laude sua digna visa sit: in tertia, quae nullam regulam sine exceptione esse pronuntiat, acumen elucescit philosophicis subtilitatibus bene subactum, ad notiones a singulis rebus abstractas et ad summum aliquod redactas contemplatione mentis euoluendas et explicandas haud infelix; enimvero cum quaestio versetur non in ideis, sed in rebus, in factis, in finitis rerum diuersisque formis iisque inconstantibus et noua quaque mutatione ingruente mutantibus aliterque determinandis: vniuersalibus hisce notionibus expediri res haud poterat; sed rerum usus et experientia, vt, quae hinc colligi possint, appareat, consulenda erat; et ex hac, non ab vniuersali aliqua notione, ducendae erant rationes impugnandi vel affirmandi. Prior commentatio: *Discite iustitiam moniti*, multa habet, de quibus non quaerebatur; tota disputatio de iustitia erat aliena, totus locus de importatione et exportatione vni-



verse spectata est expungendus, saltem summatim modo perstringendus; nec nisi post medium libellum ad quaestionem propositam accessit auctor. Ad quam penitus enucleandam et pertractandam reliqua libri haud sufficiunt, etsi in his praeclearae ingenii et doctrinae copiae legentem iuuant. Restat secundo loco memorata commentatio cum dicto:

*Est modus in rebus,*

quam ceteris praestare, omnium consensu iudicavit Ordo Philosophorum: nam, etsi in ea quoque nonnulla sunt, quae aut eliminanda sunt aut contrahenda, rerum tamen factorumque notitiis satis intrudus auctor ad quaestionem accessit, et iudicium maturius, diligentiam et circumspexit rerum examen attulit, earum collocationem aptam et ordinem lucidum, orationemque satis perspicuam adhibuit. Huic itaque praemium assignavit Ordo philosophorum; *accessisse* autem ad praemium censuit *alteram* illam cum dicto:

*Discite infortiam;*

tertio loco, nec sine laude, relicto ei, cui nulla regula sine exceptione placuit.

In charta, apposita commentationi praemio ornatae, resignata scriptum erat nomen:

CHR. WILH. JOSEPH HUYBENS, *Colonia Agrippinae*; alteri, quam proximo loco accessisse iudicauerat Ordo, IO. IAC. WAGNER, *Vlmensis*, Seminarii R. philologici Sodalis. Tertiae laus et commendatio eximiae subtilitatis ingenii debita publice perfoluitur.

Nouissima operae pars versabitur nunc in hoc, ut, quae in futurum annum propositae sint quaestiones, qui igniculatorum in vestris ingenii excitandorum et alendorum subiecti sint fomites, et, alienae laudis praeclarae exemplis, nouae laudis consequendae stimuli, paucis doceamus.

“Praemium regium in annum sequentem propositum.

ORDO THEOLOGORVM decernet illi,

*qui modum et consilium historiae Pontificum Romanorum ex omnibus temporis nostri rationibus prudentissime scribendae (den besten Plan zu einer Pabstgeschichte) optimum exhibebit.*

In certamine homiletico praemio regio ornabitur is, qui optime verba fecerit

*de vi doctrinae sacrae, de diuina dignitate Iesu Christi ad gignendam cognitionem Dei et pietatem hominum Christianorum.*

*Ueber den Einfluß, welchen die Bibellehre von der göttlichen Würde Iesu auf die Gotteskenntniß und Tugend der Christen, geäußert hat und noch äußert.*

ORDO IVRECONSVLTORVM proponit hanc quaestionem:

*Distinctionis inter modos tollendi obligationem ipso iure et ope exceptionis, quae sit origo; quae vis et potestas in iure; an et quis usus in foro?*

## Defiderat ORDO MEDICVS

*historiam sensuum externorum in binis animalium classibus, quae vulgo ex sanguine dicuntur: insectorum scilicet et vermium.*

Constituuntur e liberalitate regia a PHILOSOPHORVM ORDINE duo in futurum annum praemia. Alterum quaestioni:

*quae sint Germaniae antiquae et mediae provinciae, in quas Slavicae originis populi vel sponte immigrarunt, vel a Germanis victoribus fuerunt translati.*

Alterum praemium quaestioni extra ordinem constitutum est:

*Concinnetur historia bellorum cruciatorum ex Abulfeda, ita, ut simul ex aliis scriptoribus tam orientalibus quam occidentalibus in medium proferantur ea, quae ad eius narrationem diiudicandam, emendandam et illustrandam facere possunt.*

Praemium singulis quaestionibus constitutum esse constat numum aureum XXV aureorum ducatorum valore huic in honorem signatum; reliqua, quae in elaborandis et exhibendis commentationibus sunt obseruanda, et alias vulgata et usu ac more satis nota sunt."

Habetis, Commilitones, id, quod optima quaeque et laudum cupidissima ingenia in votis habere solent, materiam iustam, in qua vires et facultates experiri, viuidum animorum vigorem exercere, famae honestae fundamenta ponere, verbo  
faustum

faustum ac secundum vestrae doctrinae praeiudicium atque etiam fortunae laudisque futurae praerogatiuam, omen et artham, consequi possint. Currentes vos incitare velle, otiosum esset; felicem successum precari et pietas et amor vestri noster iubet.

Quod superest, bonis votis precibusque debitum est. Commoueri animos necesse est et ad pietatem ardoremque in precibus faciendis ad summum rerum et fortunarum humanarum arbitrum inflammarum, quando rerum per Europam faciem, fortunae vicissitudines, subitas mutationes, euentus incredibiles reputamus, cumque his fortunam Magnae Britanniae, curas ac sollicitudines Regis nostri Indulgentissimi, celerem multarum magnarumque rerum aleam. Aduoluimur genibus, et adoramus deum summum supplicibus precibus, vt expediendarum curarum modos, ac vias faciles et gloriosas proficuasque populis, ipse suppeditet resque Europae ita moderetur, vt tranquillitas orbi terrarum reddatur, nomenque Pacificatoris, quod dudum Regi nostro vota nostra pia destinauerant, tandem locum ac vim suam habeat. Gratulamur inter haec in laetis euentis nuptias Principis filiae Regiae cum Principe hereditario Wirtembergensi initas et cumulatam felicitatis messem ex hoc connubio ominamur. Germaniae nostrae, inter pacis paciones ostentatas quidem, sed nondum ad effectum adductas, dum interea summas bellicalamitates multae prouinciae, opibus iam ante exhaustae, experiuntur, ex animo precamur matura expediendae

264 *Certamen litterar. et praemia a. XCVII.*

et constituendae pacis consilia, nostrisque terris fructum rerum pacatarum perpetuum; nostris studiis et conatibus, qui quidem ad academiae et iuventutis utilitates, litterarumque et populorum commoda spectant, successus secundos, omne felicitatis publicae privataeque genus; bonorum omnium fauorem, maleuolorum animos ad sua ipsorum bona excolenda conuersos, vestrorum, Commilitones, studiorum instituta recta felicesque successus. Haec vota nostra ut rite sunt concepta, ita rata sunt.

P. P. in Georgia Augusta primis Julii diebus  
MDCCLXXVII.

## XV.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE  
PRORECTOR

IO. GODOFR. EICHHORN

CVM SENATV

CIVIVM SVORVM

QVI

IN CERTAMINE LITERARIO

IN A. D. IV. JUNII ANNI HVIVS MDCCCXCVIII.

REGIS NOSTRI INDVLGENTISSIMI.  
SOLLENNE NATALITIVM

INDICTO

CONSTITVTA EX EIVS MVNIFICENTIA

*PRAEMIA*

ORDINVM ACADEMICORVM IVDICIO REPORTARVNT

NOMINA

SIMVLQVE

COMMENTATIONVM

QVAE

AD CERTAMEN IN A. D. IV. JUNII ANNI MDCCCXCIX.

ADMITTI VOLENT

ARGVMENTA

AB ACADEMIAE ORDINIBVS PROPOSITA

PROMVLGAT.

**E**tsi in his temporum casuumque vicissitudinibus,  
animatorumque inter spem metumque tanquam  
fluctuantium iactatione, nullus dies, nulla hora exeat.

R s

quin

quin pia grataque mente incolumitatem qua fruimur in his terrarum finibus et tranquillitatem gratulemur; hoc tamen die sollenni, quo et diem natalem Regis nostri indulgentissimi celebrauimus et certamen litterarium vestris, Commilitones, studiis regia liberalitate propositum edictum fuit, felicitatis huius nostrae sensus aliquis uiuidior et acrior in animis nostris ut excitaretur necesse erat, quod nullo grauiore casu, nullis insidentium finibus nostris hostium minis ac terroribus, nullo armorum strepitu turbatis aut suspensis animis, more sollenni, sollenni die, ad actum sollennem, et ad vota precesque persoluendas, in templo academico, conueneramus. Cum enim funesto belli incendio tot patriae nostrae, Germaniae, prouinciae, tanquam flammae grassantis vorticibus correptae, in cineres confederint: cum aliae insidiosa libertate illaqueatae ad vltimam seruitutem sint detrusae, neruis excisis, opibus exhaustis, expilatae, decoribus suis orbatae; cum omnis iusti rectique sensus, omnisque Nemeseos respectus ex eorum, qui omne ius et fas armis arrogant, animis sit sublatus: nos pristina libertate, securitate, otio hoc litterario, sacris his Musarum imperturbatis, hac iuuenum florentissima corona, hoc commilitonum contubernio, hoc collegarum exoptatissimo consortio, trui, laetari, res nostras bono cum successu agere, sollennia curare, in iis euentibus habendum est, qui tanto mirabiliore habendi sunt, quo minus expectari poterant. Non enim ignoramus, quae nostris quoque terris mala imminuerint, quae consilia in nos agitata, quae machinationes, si forte  
ex

ex incendio illo Europae teterrimo fax accensa in has quoque terras tanquam tormento emissa vibrari posset. Gratias itaque, si vnquam, nunc debitas, persoluimus deo O. M. piaque vota concepimus, animis ita paratis, vt tanto ardentiore studio id cupemus, vt insigni hoc prouidentiae munere haud indigni esse videamur: quod ita fiet, si rem publicam priuatamque curis nostris publicis priuatisque rite constitutam rite et religiose tæbimur; si ad officium, partibus nobis mandatis rite, quisque explendis, et ad conscientiam recte factorum, omnia referemus, nec in lucro captando ac mercede, aut in priuata tantum utilitate quaerenda, officiorum nostrorum summam positam esse putabimus, sed hoc persuasum habebimus, florentissimae iuuentutis utilitates primo nobis loco esse spectandas, quippe qui a nos confluxerunt, vt bonis disciplinis accurate eruditi, opibus litterariis non speciosis, sed solidis ac veris locupletati, non vanis titulis superbientes, sed, post explorationem seueram, honoribus academicis ex merito ornati, a nobis dimittantur; vtque, cum in patriam redierint, fungendisque muneribus sint admoti, ea quoque ex lectionibus auditis secum afferant, quibus progredi priuatis studiis, et rebus agendis pares se praestare possint. Hoc ipsum illud est, quo male consulitur iuuentuti academicae, si lectiones habentur perfunctorie, si degustantur tantum summa rerum capita, si ad voluptatem audientium opera docentium est accommodata, ita vt nihil proferatur quod auditorum mentes fatigare aut intendere possit; sed vt horula otiose consumta oblectati



oblectati tanquam ex fabula ludicra discedant adolescenter; multo magis si eleuatur seuerior omnis doctrina, si Saeculi Genio ad leuitatem, mollitiem et animorum corporumque dissolutionem procliuori indulgetur. Utinam teneamus animis hoc omnes: ne modicam quidem et mediocrem doctrinam, et facultatem ac dexteritatem ad res agendas, consequi aliquem posse, nisi intentiore aliquo studio, viribus ingenii, qualescunque illae, fuerint, diu multumque exercitatis; nec memoria et auditione parari scientiam, sed iudicii vi intenta, perpendendo, explorando, inquirendo et audita in meditata conuettendo.

Non ignoramus saeculi nostri morbum esse, qui omnem fere iuuentutem tanquam pestilenti fidere afflatam corripuit, ut inutiles esse putent litteras, seseque bene his carere posse, quae non ea disciplina contineantur, cui nomen suum professi sunt; neque in hac ipsa disciplina sibi curandum esse quicquam, nisi illud, ex quo rerum actus pendeat, in quo illi aliquando se versaturos esse aut sperent aut opinentur; saltem prouidendum esse ut earum rerum notitiam aliquam consequantur, de qua forte in examine aliquando siue ad honores academicos consequendos siue ad munus publicum obtinendum subeundo quaeri possit; quod si forte inciderit aliquid aliquando praeter illa sollennia et uulgaria, de quibus in lectionibus moniti sint, posse ea ex libris peti, aut aliunde arcessi. Quibus persuasionibus nihil esse potest perniciosius. Nulla enim esse potest certa, tuta et idonea scientia ullius disci-

disciplinae, aut capitis et partis ex ea, nisi totius disciplinae ambitum tenueris, principia accurato ac subtiliter tradita et exposita rite perceperis, facultatem, ea, quae ex iis consequantur et quomodo ad ipsas res transferenda ea sint, perspicendi, multo usu et magna animi intentione acquisueris; neque satis est summa tantum tenere rerum capita, aut acquiescere in notitia rerum qualicunque, sed ita instructum esse disciplinae copiis ex interiore eius penu paratis, ut, si ex academia ad functionem qualiscunque reipublicae partis admotus fueris, si iudex confederis, si medicus aegro affederis, non dictata apud animum repetas, sed disciplinae principia, ex quibus sagaciter elicias quod nunc maxime factu opus sit. Quod si animus non in ipsa academica auditione eiusmodi meditationi et iudicationi adsueuerit: fieri potest nullo modo, ut recte aut tibi aut aliis consulas. Itaque optimus quisque doctor institutionem ita instituit, ut subtiliora quoque disciplinae capita attingat, ingenia acuat et ad causas grauiores ac difficiliore mature paret et exerceat; et flagitiosa habenda est ea institutio, qua nihil propinatur, nisi quod primis tantum labris ex disciplina delibatum est.

Quam procliuia sint tempora haec ad studia disciplinarum perfunctorie et leuiter et tanquam aliud agendo, prosequenda, non aliter ac si de lusu aliquo aut ludicro scenico ad fallendum otium agatur, satis docuit haec ipsa remissio studiorum, hoc animorum frigus, hic torpor, cum tam pauci ad

ad concertationes publice propositas concurrerint. Quod si enim in iuuenilibus animis ne laudis quidem vlla est cupiditas: quem tandem animis stimulum subiicias, vt ad studia seueriora ii excitentur? Habent sane magnam excusationem multi ex iis, quae extra hanc academiam nostram sunt, inque his vel maxime institutio est, qua per annos ante accessum ad hanc academiam, sive disciplina domestica sub imperito praeeptore sive in schola male constituta exactos, ingenia fuere informata; quo fit vt cum multo maioribus difficultatibus iis sit colluctandum, quam quas ipsae disciplinarum molestiae obiiciunt. His tamen ipsis obuiam eundum est fortiter; et, vt iuret, instituta sunt haec ipsa certamina, vt, cum desidia domestica emollita nostrorum hominum ingenia ab omni virium intentione abhorreant, nec aut scribendi aut disputandi, multo minus *latine*, exercitatio vlla, quod mos patrum ferebat, frequentetur, saltem in certamen se committendo et ad praemium laudemque adspirando, vires suas acuat quisque, et tentando eas consequatur, augeatque, vt igniculos excitet latentes, et successu ipso recreatus ad alia et grauiora tentanda pergat. Utinam vestra ingenia excitent nunc haec ipsa, quae de fortuna certaminis in hunc diem edicti pronuntiata sunt.

### Ordo Theologorum

*postulauerat, vt ii, quibus de praemio regio concertare animus esset, modum atque consilium historiae Pontificum ex omnibus temporum nostrorum ratio-*

onibus prudentissime scribendae optimum ac salu-  
tissimum exponerent.

Sunt Ordini duae commentationes, al-  
terius verbis insignita:

*Veritas testis temporum, lux veritatis, vita memoriae,  
magistra vitae, nuntia vetustatis!* —

Altera versu inscripta: *Tentanda via est!*

ambae quidem propria sua laude ornandae, sed  
ita tamen distinctae, vt non diu anceps haerere  
posset, quod ferendum de iis erat, iudicium. Cum  
enim auctor primae Commentationis illud maxime  
curare videretur, vt diligentiam ac doctrinam non  
vulgarem in tractando themate comprobaret, hoc  
quidem egregie praestitit; at, nimius in congeren-  
dis in materia satis ampla allotriis, quod caput rei  
erat, negligentius fere excussit, et hoc quidem  
modo effecit, vt alterius Commentationis auctor  
iudicii laudem, ac debitam iustae tractationi pal-  
mam ipsi praeiperet. Huic itaque Commentationi  
verbis: *Tentanda via est!* inscriptae, eruditionis  
quoque copia satis instructae, licet nulla eius mole  
obrutae, nec diligentiae laude destituendae, licet  
aliqua festinationis siue intermissionis forte indicia  
appareant, praemium Regium decernendum Ordo  
existimauit.”

Schedula auctoris resignata prodiit nomen  
auctoris

CAROLUS ADOLPHUS GRUPE, *Luneburgensis.*

“Praemio homiletico Orationi sacrae destinato,  
inter eos, qui ad concertandum admissi sunt, di-  
gnissimum tandem seucro ac dubio aliquantum ex-  
amine

mine instituto Ordo illum iudicavit; cuius schedae inscripta erant verba:

Τὸ ὑμῖν δοῦναι περὶ τοῦ Χριστοῦ; τινος υἱοῦ ἐστὶ;  
qua quidem reserata, nomen apparuit:

GOTTLIELMUS FRIDERICUS LEHNE, *Eimbeccensis*.

Huius vero iudicii rationes cum censura reliquarum Orationum, et propria illius, quae proxime ad hanc accessit, laude, Vener. Director Instituti homiletici singulari programmate propediem explicabit, novam simul quaestionem homileticam in futurum annum propositurus."

Ab *Ordine Iureconsultorum* proposita erat quaestio:  
*Distinctionis inter modos tollendi obligationem ipso iure et ope exceptionis, quae sit origo; quae vis et potestas in iure; an et quis usus in foro?*

"Exhibitae sunt *Ordini commentationes tres*, his symbolis insignitae:

- I. "Α σοι λογιζομένου φαίνεται βέλτερον ταῦτα τοῖς ἔργοις ἐπιτάλαι. ISOCR.
- II. *Non omnia fert omnis tellus.*
- III. *Suum cuique.*

Ex his Auctor libelli *tertio loco* nominati non solum sermonis puritate et orationis concinnitate, verum etiam acuta *originis rei* explicatione prae reliquis eminet. Verum enim vero tum hic tum reliquarum commentationum auctores prorsus neglexerunt definitionem accuratam et plenam, quando ipso iure, quando ope exceptionis, liberatio contingat; praeterea vim et potestatem, quam habet haec distinctio in permultis iuris capitibus, eorum nul-

lus

lūs perspexit. Vnde fieri non potuit non, quin de vsu eius in foro iudicium tulerint admodum leue.

Quae cum ita sint, nullum horum scriptorum praemio regio dignum iudicat Ordo."

A *Medicorum Ordine* propositum erat studiis vestris, vt exhiberetur

*Historia sensuum externorum in binis animalium classibus quae vulgo exsanguia dicuntur: insectorum scilicet et vermium.*

"Exhibita sunt scripta duo: alterum cum verbis Ciceronis:

*Ingeniorum commenta delet dies, naturae iudicia confirmat.*  
Alterum insignitum dicto:

*Multa hoc primum cognouimus saeculo,*

Habet vtrumque laudem suam, doctrinae variae, industriae et iudicii in colligendis, disponendis, comparandis et diiudicandis iis, quae ad notionem sensuum externorum in exsanguibus, multa a multis ac diuersa, interdum inter se pugnancia, prodita sunt. Sane fieri non potuit, quo minus iisdem fere fontibus vterque scriptor vteretur, adeoque paria vterque traderet; incidit tamen in nonnullis in alia modo hic modo ille, apposis quoque obseruationibus, ab altero non allatis. Cum tamen altera, inscripta hoc dicto:

*Multa hoc primum cognouimus saeculo,*

ordine se commendet luculento, rerumque expositione disertata et vero etiam locupletiore: vnanimi Ordinis suffragio huic scripto praemium est assigna-

tum, alterum non minore honore dignum visum, ita ut proxime ad primum loco accessisse iudicatum sit."

Resignata victricis commentationis schedula compertum est nomen

MARTIN. CHRISTIAN. GOTTL. LEHMANN, *Holsatus*,  
Seminarii Regii philologici Sodalis.

Eius autem, qui proximum locum obtinuit, nomen est:

FRANCISCUS IOSEPHUS SCHELVER, *Ornabrugensis*,  
Soc. phys. Götting. membrum ordinari."

#### A *Philosophorum Ordine*

duae quaestiones superiore anno pronuntiatæ erant: altera ordinaria:

*Quæ sint Germaniæ antiquæ et mediæ provinciæ, in quas Slavicae originis populi vel sponte immigrarunt, vel a Germanis victoribus fuerunt translati.*

Ad hanc quaestionem per se vtilissimam et ut solvatur ab iis, qui historicis studiis se addixerunt, haud nimium difficilem, non nisi vna commentatio est exhibitæ; quæ tamen Ordinis ne indulgentiæ quidem locum reliquit, tantum abest, ut desideria expleuerit. Etsi enim multa e bonis libris congeffit, potiora tamen quaestionis capita aut leuiter attingit aut omnino præterit. Ita non satis perspexit, multis passim Germaniæ terris, infrequentia incolarum desertis aut parum cultis, a dominis Slavica mancipia fuisse importata, atque ita euenisse, ut multa Slavorum seruentium millia per vicos

et pagos terrasque omnis Germaniae haberentur. Pro his quae desiderantur, auctor inseruit disputationes multas a re et consilio alienas et per se parum graues, et cum magno legentis taedio prolixè expolitas. Omnino commentatio festinanter, et supine est perscripta; vitiis grammaticis inquinata; etsi ingenii facilitatem ac scribendi vsum, bonorumque scriptorum in hoc genere notitiam ea prodatur: ita ut satis appareat, si curam maiorem adhibere voluisset auctor, commentationem haud omnino spernendam ab eo offerri potuisse. Quae ipsa re adductus Ordo eandem quaestionem iterum in annum proximum proponere constituit: quod paullo post commemorabimus.

Altera quaestio extra ordinem ab Ordine Philoſophorum pronuntiata erat haec:

*Concinnetur historia bellorum cruciatorum ex Abulfeda, ita, ut simul ex aliis scriptoribus tam orientalibus quam occidentalibus in medium proferantur ea, quae ad eius narrationem diiudicandam, emendandam et illustrandam facere possint.*

Vnus fuit, qui satis animi viriumque, doctrinae et industriae, haberet, ut ad certamen se accingeret; accessit autem ita instructus, ut, etiam si plures habuisset aemulos, certa tamen ipsi palma fuisset. Ita enim satisfecit ille desideriis Ordinis, ut etiam expectationem superasse videretur. Cum enim Abulfeda comparandus esset cum scriptoribus aliis: horum recensum ille apposuit copiosum; neo vllum scriptorem reperias ab eo



non inspectum, cum iudicio seuro in partes vocatum, et cum Abulfeda comparatum; Abulfedam autem interpretatus est docte; in eius fontes et auctoritatem inquisiuit; verba emendauit; ipsam autem historiam per haec illustratam habemus multis in rebus. Quare non dubitauit Ordo philosophorum Commentationem hanc inscriptam versu:

*Tantum religio potuit suadere malorum,*

praemio dignam censere, et victorem etiam sine puluere pronuntiare auctorem, perdoctum iuuenem: quem resignata scheda esse apparuit

FRIDERIC. WILCKEN, Ratzeburgo - Hannoveranum,  
Seminarium Regium philologici Socium.

*Soluite victores iam vota, imponite plenis  
Tura focus, cincta tempora fronde noua.*

Fecistis virium uestrarum periculum euentu secundo; nunc animis firmatis studia intendite uestra, ad maiora contendite. In imis enim haerere eum, qui ad altiora procedere poterat, turpe et flagitiosum est. Uestra laude et successus secundi exemplo excitati commilitones uestri accedent ad certamen futuro anno nunc pronuntiandum; propositae sunt in illud quaestiones sequentes:

Ab ORDINE quidem THEOLOGORVM postulatur:

*Ut succintte et ex certis rerum gestarum monumentis monstretur, religionis christianae quae vis fuerit in vita, moribus, animis hominum per tria priora saecula.*

In certamine *hómiletico* argumentum orationis sacrae annó proximo habendae hoc esse voluit theologorum ordo:

Rom. XIII, 1 - 5. *De sancta et inuiolabili magistratus politici potestate secundum praecepta religionis Christianae. Von der Unverletzlichkeit der obrigkeitlichen Gewalt nach den Grundsätzen des Christenthums.*

Ab ORDINE IVRECONSULTORVM:

*Quaenam sint legum poenaliu[m] propria interpretandi principia, et speciatim: an extensiu[m] interpretatio in iis locum habeat.*

Ab ORDINE MEDICORVM:

*Quae sint vera, certa, euicta, et obseruationibus declarata chemica corporu[m] animaliu[m] ac vegetabilium elementa.*

Ab ORDINE PHILOSOPHORVM

iterum duae proponuntur quaestiones; altera ordinaria;

*Cum Graecorum et Romanorum notiones ethicae fuerint valde imperfectae, extiterint tamen ciuitates, tempora et homines, quos praeclaras virtutes exseruisse negari haud possit: quaeritur: Quaenam in religionibus, h. e. notionibus religiosis et institutis sacris, horu[m] populoru[m], fuerint momenta moralia, quibus homines ad virtutes exserendas adduci potuerint?*

Facile intelligitur, non singulorum deorum recensum, aut caerimoniaru[m] enarrationem, in

hac quaestione requiri: sed ut doceatur, an, et quatenus, priscae religiones ad animos moresque hominum formandos, ad pietatem, humanitatem, iustitiam excitandam, promovendam, effectum habuerint. Ceterum versamini in argumento a multis versato et in diuersas partes disputationibus nobilitato. Antiquiora scripta reperietis in Fabricii delectu argumentorum et scriptorum de veritate religionis christianaë (p. 752 sq.); in recentioribus eminent Eberhardi Apologia Socratis, Tiedemanni systema philosophiæ Stoicæ, Lessii hiltoria religionis Christianæ, Pfanneri systema theologiæ gentilis etc.

Alteram quaestionem extra ordinem Ordo philosophorum proposuit, eandem, de qua hoc iam anno, hocque die, depugnandum erat:

*Quæ sint Germaniæ, antiquæ et mediæ, provinciæ, in quas Slauicæ originis populi vel sponte immigrarunt, vel a Germanis victoribus fuerunt translati.*

Scilicet, ut quaestionis cardo recte teneatur: Slauicæ gentes per omnem Germaniam orientalem memorantur multæ inde a sæculo V.; aliquot vero sæculis serius, inde a sæc. X. et sequentibus, etiam per Germaniam australem passim Slau incolæ memorantur, sed seruili conditione vtentes. Sunt igitur quæ quaeruntur potissimum hæc duo: I. populi Slauici, qui a sæculo inde quinto memorantur in Germania orientali, v. c. Lusatia, Misnia, Lupeburgensibus, Megalopolitanis terris, immigraruntne illi tum primum in has terras, magnis rerum

rerum conuersionibus et populorum migrationibus vacuas relictas? quod si afferitur, declarandum id erit auctoribus idoneis; an tenuerant illi eas terras iam inde ab omni hominum memoria, ita vt de primo eorum aditu ad has terras nulla supersit memoria: vt adeo Aboriginum loco habendi sint, quos aliunde venisse nulla est memoria? II. qui serius in Germania australi confederunt, seruili conditione vtentes, haud dubie belli iure a victoribus eo fuerunt abducti: inquirendum tamen est, quibus temporibus id factum sit. Atque haec continentur in altera quaestionis parte, dum quaeritur: *in quas a Germanis victoribus fuerunt translati.* Multa ab his haud abhorrentia attulerat iam auctor scriptiois, quae ad hanc quaestionem certandi causa oblata fuerat. Et colligi possunt multa de his in libris, quae Slaucas origines et historias pertractarunt: vt in Thumanno, Gebhardi, Anton, Gatterer, Schlözer, aliisque, qui a viris his doctissimis laudantur.

Proposita videtis, Commisitones, noua studiorum vestrerum alimenta, industriae incitamenta, ingeniorum aculeos; habebunt ii, qui iam in studiorum cursu in extremo curriculo versantur, quo ingenia sua experiantur, fructus academicarum auditionum et lectionum ipsi apud se recensent, quaeque iis deesse viderint suppleant; nouas copias iam paratis addant. Atque vtinam ad haec in annum sequentem expedienda, ad studia et vestra et nostra prosequenda, et res publice priuatimque feliciter gerendas, votis precibusque nostris annuat

numen O. M. ut pace tandem fruamur certa ac stabili, non simulata, non insidiosa et periculosa; non larua ac specie vana pacis obiecta, sub qua Erinnys lateat nouas fraudes et nouos furores mox patriae nostrae illatura. Peruulsum utique nobis habemus, non nisi cum ipsa pace reditura esse ea, quae nunc multis in terris exulare videmus, sine quibus tamen vita non modo non iucunda, sed ne tolerabilis quidem esse possit; inque his iustitiam, aequitatem, pietatem, honestatem; rerum bonarum et vere utilium studia, felicitatemque publicam priuatamque, ex restituto pristino, forte emendato, rerum agendarum administrandarumque ordine, legum iuriumque redintegrata sanctitate; dissidiis animorum a prauis rerum notionibus opinionumque spectris circumuentorum sublatis et extinctis; litterarum studiis rectis restitutis, non ad uasitatem ambitionem, ad corrupta luxu et molitiae hominum ingenia accommodatis; philosophia non in otiosis quaestiunculis et subtilitatibus haud unquam expediendis, sed in rebus publice priuatimque utilibus occupata; uirtute non ex speciosis uerbis, sed ex uitae integritate, officiorum sanctitate, et animorum humanitate ac beneuolentia aestimata. Ita tandem patriis moribus et institutis utemur libentes uolentesque cum omni felicitatis genere, acquiescentes imperiis et administrationibus a patribus acceptis; ita toto ex animo bona uota precesque suscipimus pro reipublicae nostrae statu manente integro et perpetuo, pro Rege nostro et Electore Brunswicensibus terris fausto sidere nato, et bonis litteris, per eximium academiae nostrae

nostrae studium, et per hoc ipsum sollenne institutum, ad omnem memoriam et ad gratos nostros posterorumque sensus commendato; pro viris summo regimini harum terrarum admotis et de felicitate nostra immortaliter meritis; et pro salute et incolumitate publica et priuata. Propitium habeamus numen! votisque illud nostris annuat, faxitque preces nostras ratas! *Haec deum sentire —  
spem bonam certamque domum reporto.*

---

XVI.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE  
PRORECTOR

IO. PETRVS WALDECK D.

CVM SENATV

CIVIVM SVORVM

QVI

IN CERTAMINE LITERARIO

IN A. D. IV. JUNII ANNI HVIVS c1810ccxcix.

REGIS NOSTRI INDVLGENTISSIMI

SOLLENNE NATALITIVM

INDICTO

CONSTITVTA EX EIVS MVNIFICENTIA

*PRAEMIA*

ORDINVM ACADEMICORVM IVDICIO REPORTARVNT

NOMINA

SIMVLQVE

COMMENTATIONVM

QVAE

AD CERTAMEN IN A. D. IV. JUNII ANNI c1810ccc.

ADMITTI VOLENT

ARGVMENTA

AB ACADEMIAE ORDINIBVS PROPOSITA

PROMVLGAT.

---

**M**iro animorum errore, stolidi etiam nonnullorum audacia, iactare vidimus, superioribus imprimis annis, multos, solis litteris contineri regno-

**RUM**

rum fortunam, litteratorum autem hominum ingenii consiliisque summas rerum conuersiones peragi posse; scilicet ut sibi ipsis viderentur esse homines praepotentes magnisque rebus gerendis nati. Ut vero suis enuntiatis fidem facerent, pronuntiare etiam ausi sunt; factam nostra aetate regni Francici conuersionemne, an euerfionem; litteris et litteratis tantum non solis deberi; qua quidem asseueratione nihil esse poterat aut magis inconsideratum aut vanum. Quam circumscripta enim sit ad regnorum fortunam, administrationem et rerum gerendarum consilia et rationes, litteratorum prudentia et auctoritas: ipsa experientia edocti bene tenemus; quam multa enim in his ipsis recentissimis temporibus a viris litteratis tam imprudenter, tam alieno tempore, tam parum consulto ac deliberato facta sunt, ut eos non tam desipuisse quam insaniisse dixeris. Nec magis aut follertia aut rerum usu praestare dixeris eos, qui litteras sua ipsarum vi ac pondere stare statumque tenere putabant, ita ut rerum potentibus nihil eas debere, contra vero eas potentes ac principes sibi obnoxios habere sibi persuaderent: quae quidem opinio quam temere concepta, quam incogitanter ab aliis arrepta sit, adhibito vel leui animi iudicio facile perspici potest.

Sicut enim, ut solido fundo nitatur res rustica, solum illa requirit idoneum, in quod radices demittere et adigere possit, desiderat curam, caeli antiquae clementiam, prouidum studium auertendis noxis et sic alia extrorsum arcessenda; ita  
multae



multae magnaeque res sunt, cum quibus reipublicae litterariae salus ac prosperitas est coniuncta; pendet illa omnino a reipublicae vniuersae incolumitate, neque, hac turbata, ipsa inconcussa manere potest; inter arma praemia litterarum, fomenta ac nutrimenta, esse sublata, tot nostri temporis luctuosis exemplis edocti sumus; verum et in ipsa pace, aliis reipublicae partibus bene constitutis, multa adhuc requiruntur, quibus efficiatur, vt litterae conualescere, vigere ac florere possint: multarum rerum copiis, opum ac facultatum publicarum parte haud exigua, studiis ac curis innumeris, sapientia et prouidentia virorum summorum singulari, opus est; tum vero nulla est reipublicae seu constitutio seu administrata pars, a qua litterarum fortuna non mutuetur aliqua commoda, aut accipiat damna; quae enim et quanta in litteras bona aut mala proficisci solent ex religionibus, ex opinionibus publicis, ex artium, quaestuum, commerciorum indole ac statu! Haec cum externa sint, quae et quanta et quam varia sunt in ipsis litteris, earum vicissitudinibus, eorum, qui eas colunt ingeniiis, studiis, moribus, quibus ipsae litterae affici possunt ac solent! Nobis quidem cum singulari aliquo prouidentiae diuinae munere tot bonorum cumulatorum vsus obtigerit, tum illa quoque felicitas parta est, vt in his rerum per terrarum orbem procellis ac fluctibus nobis in tuto ac pacato bonorum nostrorum fructus incorruptus et ilibatus maneat; nec modo maneat, verum etiam in dies augeatur ac perficiatur. Quae enim est academia, in qua, his ipsis temporibus, in his

for-

fortunæ incertis, inter tot calamitates, casus, metus, suspiciones, facultatibus reipublicæ per ipsas temporum necessitates exhaustis, tot decora et ornamenta accesserint? tot utilitates prouisæ sint? omnis generis apparatus litterarios videmus non modo seruatos, verum et auctos nouisque accessionibus locupletatos, iisque seruantis loca idonea prouisa. Horum bonorum nostrorum fructus, singulari aliqua prouidentis numinis indulgentia, per constitutum prudenter Germaniæ borealis statum publicum, et per summorum virorum, qui rebus nostris inuigilant, ipsi litterarum amantes et arbitri, sapientiam et liberalitatem admirabilem, nobis cum sit concessus: non minus tamen animis tenendum et reputandum est, auspiciis ista omnia, Regis Optimi et Indulgentissimi, *Georgii III.* prouideri, geri et administrari; prospicit ille rebus nostris non modo cura ea, qua omnes has terras complectitur, principe ac patre reipublicæ digna, verum singulari quoque studio *Academiam nostram* amplectitur, rerum nostrarum accessus et defectus, laudes et vitia, cognoscit, his medetur, illis fauet, idque agit, ut noua nobis undique incrementa, nouas utilitates prouideat. Cuius indulgentiæ ac prouidentiae cum fructus percipiamus vberrimos, qua pietate contactos nos esse necesse sit in Regem optimum, alium litterarum Parentem et nutritorem, quid ultis eloquamur! Testandæ publice ac per bona vota declarandæ huic pietati dies hic ipse erat constitutus, quo eius natales faustos ac litteris ipsis fortuna aliqua memorabili prouisos celebravimus.

vimus. Quid enim aliud privato homini ad animum sensumque bonorum, quibus fruimur, gratum et pium testandum restat, quam ut cum pietate, fide et obsequio, bona vota, quibus à deo O. M. omnium bonorum affluentiam, consiliorum bonorum successum, et nunc quidem fortunam belli propitiam et secundam, precibus assiduis flagitet? Non minus tamen altera ex parte ad religionem pietatemque nostram pertinere arbitrabimur, ut tot tantisque bonis nostris invidendis, in his imprimis Germaniae calamitatibus, recte prudenterque utamur; neque, cum prouisa nobis sint tam multa et praeclara ad res bene gerendas, desimus nobis ipsi. Partibus itaque, officiis ac muneribus, ut cum fide ac religione quisque suis satisfaciamus, publicisque, non priuatis tantum utilitatibus prouideamus, nec facultatibus modo nostris, sed litterarum etiam copiis et vñibus consulamus, allaborandum est. Nisi enim litteras ipsas eaque, quibus illae tanquam crepidine sustinentur, ante oculos posita animisque infixae habemus, committere possumus perfacile, ut non modo litterarum commoda, verum et litterae hae ipsae manibus nostris elabantur, cum publicis priuatisque omnium rerum ruinis corruant, nosque destituant ea, quae ipsi antea socordia quaestusque studio ad alia abrepti destitueramus, ita ut simus litteris pereuntibus ipsi superstites, tanquam pastores gregibus strage facta aut lue contabescentibus. Videtis temporum rerumque vicissitudines, quae aliae alias excipiunt, aut alia aliam ante se turbinum more trudent; neque opinari aut sperare licet,  
pace,

pace, cuius vtinam prospectus in oculis constitutus esset! restituta, fore, vt omnia quoque, per belli calamitates labefactata aut prostrata, in pristinum statum restituantur. Multa erunt sublata, obliterata, euerfa, multa mutata, vitiata ac dedecorata, multa sub iisdem nominibus attenuata aut prorsus antiquum nomen mentientia. Iam quid litteris, quid studiis, quid Academiis euenturum esse putabimus? quarum conditio omnino ea est, vt etiam nulla externa caussa infestante multis tamen illa vicissitudinibus obnoxia sit! Ominari ac praevidere possumus multa, quae rerum tranquillitate reddita litterarum faciem ac fortunam sunt immutatura. Verendum est, ne potentum odia, quae nonnullorum stolidi audacia litteris contraxit, ad litterarum honorem minuendum et libertatem sentiendi et quae sentimus profitendi coercendam vertantur. Ipsa aerarii egestas e bellicis calamitatibus nata praemia litterarum aut tollet aut atteret. Forte in posterum disciplinarum ratio habebitur maxime ex vtilitate praesenti ad novas copias parandas, quibus reipublicae difficultatibus occurri, sumptibus erogandis et necessitatibus subueniri possit. De doctrinae soliditate et spinosorum placitorum subtilitate non multum laborabitur inter eos, qui in administranda rep. tantum ea quaerent, quae ad damna reip. refarcienda, ad operas et artes fouendas, ad commercia rerum hominumque stabilienda, vim habere possint. Obuium igitur et facile est ad intelligendum, prudentium hominum esse, mature studia litterarum ab inutili hac et contentiosa subtilitate reuocare ad ea, quae vitae veritati et  
vibus

vñibus conueniant, eoque fructu aliquo praesenti ac certo se commendent; in theologicis, expedita nunc quaestione de concilianda doctrina Christi cum Kantiana philosophia; etsi nunc quidem nec hoc male quaerebatur; de emendandis per istam doctrinam Christianam hominum animis, per temporum vitia, crimina ac flagitia, ad deteriora prolapsis, aliis autem per saeculi vitia luxu et auiditate opum parandarum suaeque vnus utilitatis studio ita corruptis, vt in subtilitatibus philosophicis non nisi praesidia peruersitatis suae quaerant, et Christianae doctrinae seueritati in ipso rerum actu se subducant per calliditatem formularum et vocum philosophicarum, quae vulgari vsu acceptae facile ad alias notiones traduci possunt. Reuocanda erit iurisprudentia a similibus inanibus disputationibus ad principia sua ad rerum actum idonea; eaque quae legibus constituenda sunt, ad veram legum interpretationem, non ad vanam disputationem. Cumque lectionis huius vagae et otiosae libellorum periodicorum, omissis libris solidam doctrinam exhibentibus, cum, inquam, eius damna nunc vbique ita sentiantur, vt, si muneribus negotiisque in vera vita et actu peragendis requirantur qui pares et idonei sint, raro reperiri possint viri, qui rebus gerendis curandisque superesse queant, nomen tamen et laudem doctrinae mentiantur multi, titulis decretisque honorum academicorum nimis liberaliter ornati: facile prouideri potest, ipsam penuriam desideria iusta esse excitaturam, et necessitatem tandem esse adducturam principes regnorum et ciuitatum, vt academicorum studiorum festinationem

tionem tumultuariam supinamque socordiam legibus seuerioribus castigent. Si itaque rebus nostris consulere volumus, ipsa profitendarum e cathedra scientiarum ratio non accommodabitur audientium ingeniis et voluntatibus; sed imperio ac praescripto cum iis est agendum; salutis reipublicae publicisque vtilitatibus est consulendum, aera populari contemta; ita crescent res nostrae etiam in posterum; contra indulgentia et obsequio parum decoro eae decrefcent annis venientibus. Mature prouidebimus ipsi coercendae iuuentutis academicae licentiae, et studebimus disciplinae seueritati; eo enim iam res deuenit, vt, pace restituta, Academicarum ciuitatum leges et instituta necessario sub nouum recensum vocanda esse, prudentibus viris persuasum habeatur; tot enim in reip. vitia et mala quotidie ex vitiis et male institutis manant, vt, remedia si nimium dilata fuerint mitia, verendum sit, ne mox ense reciderenda videantur ea quae insanabilia visa erunt. Quibus de rebus cum dici possint multa: omittenda ea nunc sunt, cum alia res sit nobis agenda. Recitanda enim sunt iudicia Ordinum nostrorum de iis commentationibus, quae in certamen missae erant, vt de praemiis XXV aureorum ducatorum ab Indulgentissimo Rege constitutis publice ediceretur. Edictum autem est in hunc fere modum:

*Ordo Theologorum postulauerat:*

*Vt succincte et ex certis rerum gestarum monumentis monstraretur, religionis christianae quae vis fuerit in vita, moribus, animis hominum per tria priora saecula.*

“Traditae autem sunt ordini commentationes tres, sua quaeque laude insignes.

Ima habet verba inscripta:

*Te veritas sequar, tua semper vestigia premam.*

Huius commentationis auctor suam nobis doctrinae copiam et ingenii solertiam satis comprobavit, quaestionem propositam bene per partes disposuit, sedulo examinavit, caute et cum iudicio tractavit, atque observationibus haud paucis egregiis et exquisitis illustravit. Visus autem est nobis haud raro iniurius esse in virtutem et mores primorum christianorum, ac nimis rigidus et suspicax in indicandis recte ab ipsis factorum momentis et stimulis. Orationem neglectam, passim obscuram et vagam esse animadvertimus.

Haec commentatio verbis *Taciti* insignita est:

*Sine ira et studio, quorum causae procul a me sunt.*

Huic autem dicto: tota dissertatio plane accommodata et consentanea est. Accedit fontium studium, historiae ecclesiasticae cognitio haud vulgaris, iudicii vis atque acumen, orationis puritas atque perspicuitas, argumentorum nonnullorum novitas pariter atque praestantia. In tot tantisque virtutibus hoc tantum doluimus, quod auctor modo nimia copia, modo brevitatem atque inopiam peccavit: quaedam enim capita amplissime et non sine digressionibus, alia succincte et fere tenuiter tractata sunt.

IIIa commentatio itidem verba prae se fert:

*Sine ira et studio.*

Huius auctor oratione vititur probabili et clara, de singulis primorum christianorum virtutibus largius,

gius, quam reliqui, exponit, religionis christianae vim egregiam in moribus et animis hominum formandis iustissimis elogiis deprædicat, verum nec tempora accurate discernit, nec ex ipsis historiae fontibus satis haurit, nec in vniuersa materia tractanda satis perpicuus est.

Cum itaque Ordo Theologorum in secunda commentatione plurima videret nitere, et paucis maculis ac defectibus haud offenderetur, non dubitauit auctori praemium regium decernere.”

Scheda resignata nomen proditum est:

LUDOVICUS AUGUSTUS PAETZ, *Ilfeldensis*,  
*Seminarii Regii philologici Sodalis*,

Oratori sacro e commilitonibus nostris proposita erat materia:

*Dé potestate summi magistratus inuiolabili, (Von der unverletzlichen Gewalt der Obrigkeit).*

Traditæ sunt seminarii homiletici antistiti orationes quatuor: tres publico auditorum examini subiectæ. Ponderatis argumenti et sermonis publici vitiis meritisque praemio ab Ordine theologorum dignus iudicatus est:

IOANNES THEOPHILUS KRÖNIG, *Guesphalus*.

Ab Ordine Iureconsultorum proposita erat quaestio:

*Quænam sint legum poenaliu[m] propria interpretandi principia, et speciatim: an extensiu[m] interpretatio in iis locum habeat?*

“Traditæ sunt Ordini sex commentationes, his inscriptæ symbolis:



292 XVI. Certamen litterarium et praemia.

- I. *Oderunt peccare boni virtutis amore.  
Nil nisi poena malos peccando terret. At esto  
Regula peccatis, quae poenas irrogat aequas.  
Ne scutica dignum horribili sectere flagello.*
- II. *Ἀσφοδρον ὄδους μὴ σταίχῃς.*
- III. *Prima sequentem honestum est in secundis tertius-  
que consistere.*
- IV. *Iliacos intra muros peccatur et extra.*
- V. *Tempora mutantur et nos mutamur in illis.*
- VI. *Interpretatione poenae molliendae potius sunt quam  
asperandae.*

\*Inter has commentationes, licet nulla sit, quae non vel propter diligentiae vel propter ingenii signa, aliquam laudem mereatur, tamen etiam nulla ita est comparata, ut Ordinis desiderio plene satisfecerit. Desiderat enim Ordo, in nonnullis, rectum quaestionis propositae intellectum, dum regulae interpretandi, et subsidia interpretandi, confusae, et hinc per multa ad rem non pertinentia conscripta sunt: in omnibus vero, desiderat regularum interpretandi, poenalibus legibus propriarum, plenam et luculentam expositionem, in primis quod ad extensivam interpretationem attinet.

\*Verum tamen, cum et conatus laudabiles iuuenum, qui ingenii et industriae specimina exhibent, merito probandi sint et excitandi, censuit Ordo Iureconsultorum, praemium adiudicandum esse; et cum auctor commentationis, quae inscripta est:

*prima sequentem honestum est in secundis tertiusque consistere,* licet dictione parum latina usus sit, tamen inter reliquos emineat iudicii acumine et observatione limitum thematis propositi; huic primum locum et

*prae-*

*praemium regium* Ordo Iureconsultorum contulit.  
Nomen mox prolatum est:

AUGUSTUS CHRISTIANUS IORDANUS, *Gotttingensis*.

Deinde ob *eximiam diligentiam ac lectionis varii generis copiam*, qua conspicuus est auctor *commentationis*, quae *symbolum* habet;

*Λεωφοροῦς ἔδους μη στειχῆς,*

huic *alterum locum*, et *ut ad primum accedat*, ab Ordine Iureconsultorum decretum est."

Ab Ordine Medicorum fuerat quaesitum:

*Quae sint vera, certa, euicta et obseruationibus declarata chemica corporum animalium ac vegetabilium elementa.*

Reddita est Ordini non nisi vna *commentatio cum dicto*;

*In contemplatione naturae nihil potest videri superuacuum.* PLIN.

Iuuenili *exuberantia* quidem laborat hoc scriptum commemoratis multis, quae aut *commentatione* non indigebant, aut leuiter saltem erant attingenda, aut omnino ad *quaestionem* haud spectabant; deest quoque *ordo* lucidus cum *partitione* idonea; proprio autem *vsu*, aut *experiendi et explorandi arte*, lucem aliorum *dictis* affundere aut *robur* addere nimis saepe *superfedit*; cum tamen illa, quae *luxuriantius enata* videri debent, *recidi* possint, *diligentia* autem et *industria* in *conquirendis et congerendis* aliorum *obseruationibus*, et *bonorum librorum* *lectione et enotatione* ita emineat, ut et haec *laude* sua digna habenda esse videatur; neque de-

sint exempla experimentorum Marte proprio institutorum in bile, sudore, cerebro, nervis, aliisque corporis partibus: Ordo medicorum hanc commentationem praemio a Rege constituto haud indignam esse pronuntiauit.

Renuntiatum postea est nomen auctoris:

IO. LUD. JORDAN, *Gottingensis,*  
*Soc. phys. privatae Gotting. Sodalis.*

### Ab Ordine Philosophorum

duae propositae erant quaestiones; altera ordinaria:

Cum *Graecorum et Romanorum* notiones ethicae fuerint valde imperfectae, *extiterint tamen civitates tempora et homines, quos praeclearas virtutes exseruisse negari haud possit: quaeritur: Quenam in religionibus, hoc est notionibus religioſis et institutis sacris, horum populorum, Graecorum et Romanorum, fuerint momenta moralia, quibus homines ad virtutes exserendas adduci potuerint.*

Exhibitae sunt Ordini commentationes duae, altera cum dicto:

ἠθικῶν καὶ βίος,

altera inscripta verbis:

*Da facilem cursum atque audacibus adnue coeptis.* VIRGIL.  
Prioris quidem commentationis auctor litterarum antiquarum et lectionis scriptorum classicoꝝ specimen proposuit omni commendatione dignum; alia tamen, quam quae in quaestione proposita erant, attigit, docuit enim, eos qui civitates constituerunt, legibus firmarunt aut philosophiam excoluerunt,

runt, religionibus vsos esse ad coercendos et moderandos hominum animos. Alterius commentationis inscriptae: *Da facilem cursum* auctor, philosophica cognitione instructus ad quaestionem accessit, notiones eorum, quae in quaestione continentur, constituit, studio forte in nonnullis paululum molesto ac nimio; vt contra maior interdum copia desiderari poterat factorum et exemplorum in parte historica, vt doceret etiam, quid vere factum sit, non modo quid ex opinionibus et institutis religiosis proficisci potuerit, ac debuerit. Habet laudem idonea partitio et ordo lucidus, et ipsa oratio latinitatem bonam redolens. Probata itaque auctoris doctrina, Ordo philosophicus ei praemium assignauit; priori autem commentationi verbis graecis insignitae laudem et elogium *proximi a. vistrici loci* attribuit. Aperta charta eius, qui palmam praeripuit auctor, innotuit:

IO. AUGUSTUS BRIEGLER, *Coburgensis,*

*Seminarii Regii philologici et societatis privatae  
studii humanioribus addictae Sodalis.*

*Acessisse* autem ad victoriam proximo loco apparuit

CAROLUM HENRICUM PARRY, *Britannum,*

qui eximia cum laude bonarum litterarum in nostra academia studium prosequitur.

Alteram quaestionem *extra ordinem* Ordo *repetita vice* proposuerat:

*Quae sint Germaniae, antiquae et mediae, prouinciae,  
in quas Slavicae originis populi vel sponte im-  
migrarunt, vel a Germanis victoribus fuerunt  
translati.*

Prodierat iam superiore anno in certamen vnus, sed solus; vt feueriori tractationi et sagaciori indagatiōni iustum tempus daretur, proposita est quaestio iterum hunc in annum. Verum euentus docuit, vires concertantium non pares esse certamini. Probandum tamen visum studium constans et pertinax in conatibus perficiendis, nec laude sua frustrandum. Certantium alterius commentatio insignita erat verbis:

*dubitare, et aliquid nescire ausi sumus;*

alterius dicto:

*indagatio ipsa rerum tum maximarum tum etiā occultissimarum habet oblectationem.*

Multas bonas rerum notitias in iis cumulatas vidimus, et copiosae lectionis fidem reperimus. Neque itaque veremur, prioris illius auctorem, quandoquidem ille nomen suum profiteri haud cunctatus est, honoris causa prodere,

GE. LUD. WINTER, *ex aduocatia Angge in Margrauiatu Badensi Durlacensi.*

Pronuntiatum nunc est de praemiis doctrinae et industriae pro merito assignatis. Iudiciorum rationes adiectas sententiis videtis, commilitones, ita vt et ipsi aequitatem perspicere et causas seu feueritatis seu lenitatis et indulgentiae peruidere possitis. Ita vero nec victores, auditis iis quae desiderata sunt, habebunt, cur studia sua in suppleendis et amplificandis necessariis et vtilibus remittant, neque alii putabunt se habere, cur spem abiiciant de meliore conatu in posterum successu; immo vero acuenda est industria, exercitatione subigen-

subigendus stilus, evoluentis animi notiones et iudicium animi maturandum. Erigendus est itaque animus subinde verbis Paridis apud Homerum: *Nunc quidem Menelaus vicit adiutrice Minerva, Illum ego vincam vicissim; nam et mihi numen adest* \*). Ut itaque studiis vestris diuersorum generum materies praesto sit iusta et idonea, recitabimus nunc quaestiones in futurum annum octingentesimum (c180000) propositas:

### ORDO THEOLOGORVM desiderat, vt

*in doctrinae de reditu Messiae ad iudicium gentium originem, incrementum et nexum cum religione christiana inquiratur.*

“In certamine homiletico praemio regio ornabit eum, qui optime e suggestu monstraverit,

*non esse, cur mali moralis in his terris origo et propagatio scrupulos nobis et dubia de sapientia ac sanctitate numinis iniiciat. (Wie wenig uns der Ursprung und die Verbreitung des Bösen auf Erden an der Weisheit und Heiligkeit Gottes irremachen dürfe.)*

De orationum traditarum virtutibus et vitiis, nec non de materia oratoribus in futurum annum proposita, programmate propediem edendo amplius exponet collega venerabilis, qui academiae sacra moderatur.”

In futurum annum ORDO IVRECONSVLTORVM proponit quaestionem:

T 5

Quaest.

\*) II. I. 419. Νῦν μὲν γὰρ Μενέλαος ἐνίκησε σὺν Ἀθήνῃ. Κείνον δ' αὐτίς ἔγωγε. παρὰ γὰρ θεοὶ εἰσι καὶ ἡμῖν.

*Quaenam sint principia iuris civilis, publici, et gentium circa comprehensionem, punitionem, vel remissionem peregrinorum, qui in alieno territorio deliquerunt, praesertim ad requisitionem exterarum gentis.*

ORDO MEDICORVM desiderat Commem-  
tationem:

*quae Historiam, Indolem et Curationem Febris flavae Americanae succincte exponit.*

#### A PHILOSOPHORVM ORDINE

iterum alia ordinaria alia extraordinaria est proposita quaestio. Ordinaria esto argumenti mathematici:

*Recensere usus circuli et aliarum curvarum, in artibus mechanicis, et architectura, quos animadverterunt Graeci Geometrae, et illis posteriores ante Cartesium.*

Quaeritur historia, non theoria, eam enim non nisi volumina complecterentur. Potest certantium alter alterum vincere, narratione vberiore, exactiore, magis concinna,

Extraordinaria quaestio euulgatur haec:

*Declaranda est prudentia Senatus Romani in mittendis legatis ad exercitus, ad leges pacis dicendas, et ad res prouinciarum regnorumque inspiciendas aut constituendas.*

Materiem dicendorum suppeditabit satis copiosam lectio Livii et Polybii, tum Excerpta Legationum. Cum iudicio illa erit ad certas rationes

nes redigenda; cumque ipsa lectio istorum scriptorum ad orationem puram, et castigatam inuitare debeat, commentationes offerendas stili historici elaborati salubritatem aliquam ingenuam exhibituras esse expectamus.

Cum autem leges certaminis huius litterarii liberalitate regia instituti sub a LXXXIV. satis diligenter expositas, et deinceps iterum iterumque memoratas subinde neglectas aut violatas viderimus, iterum reuocandae sunt in memoriam leges inprimis hae, quibus ii, qui congressuri sunt, iubentur commentationes suas reddere *ante Kalendas Aprilis* cuiusque anni; quam in legem cum nimis licenter interdum peccatum sit, declaratur nunc publice ab Ordinibus, perituram esse operam, eiusque fructum, eorum, qui serius in certantium numero nomina profitebuntur et commentationes tradent. Alteram legem, quae iterum iterumque animis vestris inculcanda sit, habete hanc; non a vobis requiri commentationes refertas locis ex scriptoribus aliis excitatis et exscriptis, nec sensibus et iudiciis *aliorum*, sed *vestris*, iisque breuiter, perspicue, commodeque enuntiatis; pro vitio et reprehensione dignam haberi fecunditatem luxuriantem, multoque magis in rebus, dictis locisque, aliunde congeitis et conglutinatis, ideoque lectionis ac doctrinae copiam vanam et inutilem et taediosam laudem esse habituram nullam; itaque libellos modulo probabiliter esse finiendos, non in voluminum modum inani tumore inflandos et distendendos; tumor hic exturgelcentis hydropico  
more



more libelli est castigandus, fanoque et sobrio victu cultuque ad iustam molem attenuandus; quae quidem re ingenium, doctrinam et iudicium multo magis delectatum scriptor dare potest, quam congestarum rerum inutilium otiosa et molesta accumulatione. Tertio autem loco *sermonis Latini puritati saltem et proprietati* studendum esse putate; sine qua multae praeclaraeque litterae ne tractari quidem commode satis possunt. In infinitae res sunt, quarum notitia cum hoc ipso stili exercendi studio animis vestris se insinuat et quasi non sentientibus instillatur: pessime vobiscum actum esse in iuuenili aetate putatote ab iis, qui vobis negligendarum litterarum antiquarum auctores fuere; etiamnum tamen opportunitas vobis suggesta est his ipsis propositis concertationibus, emendandi seu vestra seu aliorum peccata, et exercitatione vsuque vobis parandi facultatem qualemcunque latine scribendi: quam si quis assequutus fuerit, nec is infinitis in rebus patrio quoque sermone uti se videbit castigatiore, puriore et elegantiore. Omnino autem doctrinae verae et fructuosae tantum quisque se parasse sibi videtur, non quantum animo memoriaque teneat, sed quantum ore et calamo in medium perspicue et scite proferre et in vsu adhibere didicerit.

His iam peractis conuersi sunt animi ad bona vota precesque pro salute et incolumitate publica priuataque faciendas; pro pace Germaniae nostrae, cumque ea vniuersae Europae simulque orbi terrarum habitabili restituenda; quorum votorum  
magna

magna pars cum posita sit in victoriis consiliisque Regis nostri indulgentissimi, redeunt vota nostra iterum ad eius incolumitatem et prosperitatem a deo O. M. expetendam. Vtinam illi contingat, titulis suis hunc vnum omnium magnificentissimum adiungere, vt Pacificator orbis terrarum ille pronuntietur, non modo a Britannis, verum etiam ab Europa et omni genere humano, cladibus et calamitatibus funestissimi belli nunc fesso et ita attrito et confecto, vt verendum sit, nisi Pax indignantium populorum votis obtigerit, ne ipsis victoribus non minus funesta belli fortuna, quam victis, aliquando sit futura.

---

XVII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE  
PRORECTOR

THOM. CHRISTIAN. TYCHSEN

CVM SENATV

CIVIVM SVORVM

QVI

IN CERTAMINE LITERARIO

IN A. D. IV. JUNII ANNI HVIVS c1810ccc.

REGIS NOSTRI INDVLGENTISSIMI

SOLLENNE NATALITIVM

INDICTO

CONSTITVTA EX EIVS MVNIFICENTIA

*PRAEMIA*

ORDINVM ACADEMICORVM IVDICIO REPORTAVNT

NOMINA

SIMVLQVE

COMMENTATIONVM

QVAE

AD CERTAMEN IN A. D. IV. JUNII ANNI c1810ccc.

ADMITTI VOLENT

ARGVMENTA

AB ACADEMIAE ORDINIBVS PROPOSITA

PROMVLGAT.

---

**S**ollennia diei, quo natalem Regis nostri Augustissimi, Patris Patriae, celebramus, cum alias fuere singulari cum pietate et hilaritate peracta,  
tum

tum insigniore cum celebritate, ex quo, a XVI. inde annis, regia liberalitate, studiis vestris, Commilitones, annua praemia hoc die persolunda constituta sunt; qui tamen hoc anno illuxit dies sollennis, tanto maiore cum laetitia et hilaritate a nobis est celebratus, quo grauiores exsultandi causae accesserant. Quod enim in mentis humanae natura insitum est, vt, si quos habemus caros ac dilectos, iis multo magis delectemur, de quibus metueramus, id nunc experti sumus sensu et cogitatione, cum Regem nostrum Optimum et Indulgentissimum, saluum et incolumem esse laetabamur, qui ante paucos dies in summo vitae periculo versatus erat, quandoquidem atrocissimo scelere insania abominanda ex insidiis vitam eius erat aggressa. Res auditu incredibilis, regem placido mitique ingenio, affabilitate et comitate vitaeque simplicitate et integritate admirabilem, virtutibus iis, quae et regem decent, et priuatum ornant, amabilem, aequi iustique, religionum, legum, populi amore laudatissimum, adisse tamen vitae discrimen bis vno die, primo ante ordines cohortium praetoriarum, postea in spectaculo scenico, in media spectantium turba, praesentibus videntibusque omnibus, telo cum fragore emisso eminus petito. Monstrum ac portentum hominis, non hominem putabimus, cuius furor in tam nefandum scelus, audacia ac vesania inaudita, erumpere potuit. Nobis, ad quos euenti fama peruenit, nuntio atrocissimo stupentibus, nuntiatum simul est, saluum et incolumem esse regem: vt ne momentum quidem metu suspensi consternatique essemus;

essemus; quae res et ipsa in fortuna ponenda est; ita ut ad huius diei sollemnità sollemni cum celebritate peragenda causas haberemus grauissimas et singulares, iisdemque adducti ad pietatem et virtutem maiore animorum ardore incenderemur. Et ad pietatem quidem inflammari pectora nostra naturali quodam impetu necesse erat, ut grato cum sensu summi numinis prouidentiam, adoraremus, qua prouisum est incolumitati Principis Optimi; quo erepto qua nocte, qua rerum caligine inter metum ac terrorem sepulti iacuissimus! quanta rerum futura fuisset perturbatio, quanta fortunarum strages et euersio in hoc Europae incendio foedissimo ad extrema quaeque orbis terrarum sparso! Nunc vero Rege nostro dei optimi cura seruato ominari licet, rerum summae ne minus prospexiturum esse numen propitium, ne furiali hoc bello in ulterius tempus protracto omnis vitae cultus, humanitas, iucunditas, e medio tollatur. Alterum quod cum pietate nostra, nouo hoc benevolentiae diuinae specimine inflammata, coniunctum esse debere diximus, hoc est, ut tanto seueriore studio emitamur ad eam laudem, qua tam insignibus boni numinis beneficiis digni esse habeamur, dum officiis muneribusque nostris publice impositis ita fungamur, ut non modo in explendis eorum numeris e vulgari existimatione nihil in nobis desiderari patiamur, verum ut, cum inter Europae instituta litteraria per bellorum calamitates partim sublata partim afflicta, Academia nostra, fortunae casibus secundis per certa temporum rationes intercedentibus, prouidentibus Regiae indulgentiae et

volun-

voluntatis ministris sapientissimis, tranquillitate et securitate facile sit florentissima, enixe allaboremus, ut disciplinarum literarumque bonarum copiis, dum alius in terris eae decrefcunt, ingenio studioque nostro aliquid laudis et incrementi accessisse perhibeatur. Si enim nihil aliud egisse videbimur, quam ut, viduus diurni studio, curis officiisque solitis fecisse satis videamur, non magnam laudem nostram neque ad nostrates neque ad exteros aut ad posteritatem fore in propatulo est. Iuuentutem autem nostram academicam quo ardore correptam credere licet, cum copiis hisce litterariis, quas Georgia Augusta offert, integris saluisque in dies que actis, tuto ac secure vti sibi licere videat, cum aliis in terris litterarum studia aut sublata aut interrupta et turbata, copias autem opesque litterarias hominum sacrilegorum scelere spoliatas et euersas audiant. Inflammabunt tanquam nouis facibus subiectis eorum ingenia ea ipsa, quae in sollenni huius diei costu peracta sunt. Erat enim in diem hunc indictum certamen litterarium vobis, Commilitones, vestrisque ingenis studisque pronuntiatum, propositis e regia liberalitate praemiis, quae ex Ordinum Academiae nostrae sententiis tulerant si, qui ad quaestiones promulgatas scriptis suis satis commode responderant.

*Ab Ordine Theologorum proposita erat*

*Disquisitio in doctrinae, de reditu Messiae ad iudicum gentium, originem, incrementum, et nexum cum religione Christiana.*

*Quae quidem differendi materies, vtut grata et accepta debere eis esse videbatur, qui in versan-*

dis oraculis diuinis vitra Essenmengerum et vulgata excerpta Rabbinica sapere, et vel unicum librum Sohar in vsus suos conuertere didicissent; at tamen iuuenum doctissimorum, aliasque praecleara quaeuis audentium studiis minus conuenire deprehensa est. Oblata quidem est ordini, scilicet, ne intentata vires concertantium in spongiam iacumberet quaestio proposita, commentatio Homeris verbis insignita:

*η κεν νοσησας ἀναστρατα, η̄ κ̄ κ̄ αὐτῶν;*

quae fontes aperire, loca biblica digerere, et doctrinae, hinc inde tenebris obuolutae, adfunderi lucem successu haud infelici conata est. Desiderauit tamen Ordo Theologorum, tum expositionem commentum Midraschici, de Mediae Iudaeorum, qui a Iesu Christo probe distinguendus erat, aduentu duplici, exili vno, glorioso altero, Scheminae maiestate illustrando; tum, quod in primis male nos habuit, eam codicis sacri reuerentiam circumspectamque interpretationis liberalitatem, quae inter superstitionem et licentiam incedit media, et quam ipse commilitonibus inculcare nunquam desinit. At enimvero, ne diligentia auctoris, doctrinae multiplicis index locuples, laude sua fraudaretur, praemio regio ornanda videbatur commentatio exhibita."

Schedula rescissa recitatum est nomen:

IOANNES CHRISTIANVS KOKEN, *Alfelda, Hildesienfis,*  
*Seminarii Regii philologici et Societatis priuatae*  
*litteris humanioribus additae Sodalis.*

"Oratori sacro, qui inter iuuenes nostros ad  
 munificentiae regiae documentum honorificentissimam

mum aspiraturus esset; hoc ab Ordine Theologorum provinciae datum erat, ut pro concione declamaturus ostenderet:.)

*Quam in adserenda numinis optimi sapientia et sanctitate non scrupulos inire valeat animo mali morali origo et ad posteros propagatio.*

*Wie wenig uns der Ursprung und die Verbreitung des Bösen auf Erden an der Weisheit und Heiligkeit Gottes irre machen könne.*

“Obuenerunt in vniuersum sermones quatuor, de quibus singulis propediem exponet publice seminarii homiletici director. De praemio autem, qui certare possent, digni visi sunt.

CAROLUS CHRISTOPH. PETERSOHN, *Badensis*:

PHILIP. CONRAD. MARHEINECKE, *Hildesensis*:

“vterque seminarii homiletici sodalis, vterque morum, diligentiae, studiorum sacrorum laude apud nos conspicuus. Quorum alterutri, postquam publice non sine auditorum plausu verba fecerant ambo, primae deferendae sint, dubius et suspensus aliquamdiu haesit theologorum Ordo, quum, successu fere aequali, vnius subtilitatem, alterius compensauisset fecunditas et orationis vbertas. Postremum, subductis in vtramque partem rationibus, metam propositam contingere visus est:

PHILIP. CONRAD. MARHEINECKE, *Hildesensis*.

locum ab illo proximum occupare:

CAROLUS CHRISTOPH. PETERSOHN, *Badensis*:

istudines, non studiorum et aemulationis solum, sed vinculo etiam amicitiae coniuncti: qua effecerunt, quod legibus fieri non poterat, ut vter-



que aequus et placatus ex hoc certamine discedere queat."

Proposita erat ab Ordine Iurèconsultorum quaestio:

*Quoniam sunt principia iuris civilis publici et gentium, circa comprehensionem, punitionem vel remissionem peregrinorum, qui in alieno territorio deliquerunt, praesertim ad requisitionem exterarum gentium.*

"Exhibitae sunt Ordini commentationes tres his symbolis insignitae:

- I. *Non nihil est rapidas fugitivi temporis horas  
Noscere et in minimas attentum carpere partes.*  
GUIL. AYLARD. Sched.
- II. *Raro antecedentem scelestum  
Deseruit pede pbena claudo.*
- III. *Tu quem patremque geras, tu consule cunctis  
Non tibi; nec tua te moueant, sed publica damna.*  
CLAUDIAN.

"Ordinis quidem expectationi votisque nulla earum ita satisfecisse visa est, ut nihil desiderandum reliquerit. Habita tamen ratione difficultatis, quae posteriori praesertim quaestionis parti inest, iudicauit Ordo, mitius in ferenda sententia versandum esse. Quumque tertio loco nominata commentatio, cui inscriptum est symbolum:

*Tu quem patremque geras, tu consule cunctis* etc. licet auctor passim dictione parum Latina usus sit, primam et secundam commentationem tum in adorandis et exponendis rerum argumentis, tum in seruandis limitibus theuatis propositi praeuolat, censuit Ordo, huic regium praemium adiudicandum esse. Ceterum auctor commentationis secundo loco designatae, quamquam nimis late, vagatus sit et

et ad quaestiones superstitiales descenderit praetereaque vius sit scribendi genere obscuro et incondito, tamen laudabilis diligentiae, meditationis et lectionis varii generis, specimina edidit."

Auctor commentationis praemio ornatae innotuit:

EDMUNDUS BÜSCHLER, ex pago Eichsfeldiaco  
Birkungen.

Ab Ordine Medicorum iussi erant concertanturum succinde exponere

historiam, indolem et curationem febris flavae  
Americanae.

Tres commentationes Ordini redditae erant:  
una, verbis inscripta:

*Multa eadem fiunt, sed aliter;*

altera verbis: *Ducitur semper noua pompa morti;*

tertia autem: *Heu fugo crudeles terras.*

Prima et secunda, etsi industria et multa variaque lectione in enarranda historia morbi, eiusque causis et aliis exponendis, se commendarunt, in ipsa tamen morbi natura declaranda et in methodo curandi non satisfecerunt, dum ex systemate suo pendentes id potius egerunt, ut morbum ei accommodare, quam morbi naturam propriam ac peculiarem explorare, eaque, quae ipsa experientia docuit, considerate expendere studerent. Itaque subtiliter in caractere morbi generali constituendo, utrum ille sit sthenicus an asthenicus, et totam morbi curationem ad eum constituere voluerunt: Quae etsi Ordinis iudicio se non probarunt, historiam tamen ipsius morbi in utraque commentatione bene expositam, in secunda recentissimas

310 XVII. Certamen litterarium et praemia

tissimas observationes pathologicae insigni cum industria, oratione etiam latina emendatiore perscriptas, Ordo medicorum debita laude prosequutus est.

Feliciter in quaestione tractanda versatus erat tertiae commentationis auctor, et ipsam morbi curandi rationem, quantum quidem ex medicorum, qui morbi curationem ipsi tractarunt, narratis statuere licet, acutius perspexerat, non quidem ille neglexit generalem morbi conditionem sthenicam et asthenicam, esset eius varietates et mutationes non tam subtiliter est persequutus; at ille animum attendit ad viscerum in praecordiis affectiones, secretionem bilis vitiatam, et viscerum inflammationem, idemque probabiliter autumat, Mercurium ipsum salubrem medelam asserere, non modo, quatenus corpus purgat acri et corrupta bile, verum etiam tanquam remedium inflammationem inhibens, quo in chronicis hepatis inflammationibus sub caelo feruidiore uti solent salubriter medici.

Haec de causis Ordo medicus praemium regium adiudicavit huic commentationi tertiae cum dicto: *Heu fuge crudelis terras,* accessisse autem proximo loco censuit alteras duas. Auctor vitricis Commentationis scheda aperta in notitiam venit

CONSTANTIUS DIDIER, *Gallo-Belgicus.*

Alteram autem, quam proximo loco accessisse diximus, cum verbis:

*Ducitur semper nova pompa morti;* auctorem habet:

CAROLUM HENRICUM PARRY, *Britannum,*

qui

qui iam superiøre anno similem laudem reporta-  
verat in quaestione philosophici Ordinis, de no-  
tionibus Graecorum et Romanorum ethis. Tandem  
tertiam commentationem, primo supra loca me-  
moratam, compertum est scriptam esse ab

AUG. HENR. FERDINANDO GULFELD, *Holfato.*

*A Philosophorum Ordine*

quaestio proposita erat duplex, altera ordinaria:

*De usibus circuli et cylindrorum in artibus, mechanicis et  
architecturali, ante Cartesium animaduersis.*

Contenderunt duo de praemio: alter sym-  
bolo vsus:

*Ars non habet osorem, nisi ignorantem,*

alter: *Prima sequentem in secundis consistere honestum est.*

quorum prior ille varia, insigni et subtili erudi-  
tione instructus in colligendis iis, quae ad quae-  
stionem expediendam facere poterant, vix aliquid,  
quod requiri possit, desiderari passus est; poste-  
rior ingenium vtique et industriam approbavit,  
alienis tamen a re, vt proprietatibus curuarum,  
enarrandis, nimis est immoratus. Igitur hic qui-  
dem locum secundum, quem in simbolo quoque  
modeste sibi ipse assignauit, merito tueri est visus;  
praemium autem assignatum alteri, qui *artis osorem  
non nisi ignorantem esse professus est.* Exiit nomen  
auctoris:

IO. HENR. MAUR. POPPE, *Gottingsis.*

Altero loco, laudem debitam abstulit

CASPAR FRID. RENNER, *Bremensis, Mathematici  
et Physices Stud.*

*Extraordinaria quaestio a Philosopharum Ordine euulgata erat superiore anno haec:*

*Declarandam esse Senatus Romani prudentiam in mittendis legatis Romanis ad exercitus, ad pacis leges dicendas, et ad res prouinciarum regnorumque inspiciendas aut constituendas.*

Processerant in arenam athletae tres, nec viribus nec animis inuoluntati: primus titulo ornatus:

*Tentanda via est;*

*alter praefixa habens verba;*

*Tu rogere imperia populos Romanae memento;*

*tertius cum verbis ex Livii praefat.*

*Hoc illud est praecipue in cognitione rerum salubre ac frugiferum* sqq.

Iam priores duo non satis expendisse visi sunt, quae nam vis et sententia quaestionis esset, aut quid potissimum in ea quaesitum esset; egerunt de legatis et de legationibus ad sensum fere vocabuli aetatum nostrarum (*Gesandten*). Quaestio tamen spectat ad eos legatos, qui nunc appellantur *Commissarii*, aut rerum inspiciendarum vel exsequendarum causa missi, et ad tria tantum genera legationum, quae ad exercitus, ad leges pacis dicendas, et ad res prouinciarum regnorumque inspiciendas aut constituendas, decretae essent. Nihil igitur amplius in quaestionem veniebat, quam tantum hoc: ut declararetur prudentia Senatus Romani in consilio hoc adhibendo, quod negotia memorata hac via et ratione expedire placuit, ut certos viros prudentia et auctoritate grauissimos ex suo numero ad eam rem a se delectos, in rem praesentem mitterent, nec, verbi causa de rerum gerendarum consiliis, acquiescerent in iis, quae ab imperatore Romanam

Romani fuerant muntiata vel perscripta, aut ut mandata darent imperatori temporum locorumque rationibus haud satis consentanea; utque nec pacis conditiones sint per imperatorem scribi iuberent aut ipsi SCo decernerent; sed mitterent, qui cum imperatore coniunctis consiliis ex re praesenti singula constituerent; et sic reliqua \*); in his apparet prudentiam aliquam admirabilem elucescere, quod hoc maxime more res grauissimas peregerunt, quem antiquis temporibus alios populos ac reges haud adhibuisse videmus; morem tamen valde probandum, et nostris quoque aetate usu reuocatum, ut ad exercitus mittantur legati; an simili ubique prudentia, qua a Romanis, hunc non quaeritur. Poterant haec illustrari dilectis ex historiis exemplis ad eam rem idoneis, atque ita tota quaestio expediiri paucis plagulis. At vero prioris voluminis auctor, qui *tentandam viam esse* ei inscripserat, *omnem prudentiam Romanorum, quam nos politicam appellamus, in nouis provinciis acquirendis et imperiis finibus proferendis* persequutus est. Alterius voluminis auctor, qui praese fert verba: *Tu regere imperio*; Romani Senatus consilia in *principatu Italiae tum orbis terrarum consequendo* copiose exposuit, interque ea cum etiam legationum utilitas aliqua

U s fuerit,

\*) Possunt forte adici nonnulla alia, etsi minus necessaria, quod legati missi sunt nec leuibus de causis, ad gratulandum, condolendum, et sic porro, nec opiparo cum apparatu et festu sumtuoso et fastidioso; porro quod nec missi sunt in provincias armis redactas legati eo consilio, ut ex iis rapinarum licentia dicerent; Recte quoque est notatum, maiorem legationum necessitatem fuisse antiquis aetatibus, cum nondum cursus publici ad nostrum morem essent dispositi.

fuerit, eas ex historiis collegit, et ita enarravit, ut quid singulae ad principatum illum assequendum contulerint, doceret. Inciderat ille in eam observationem, ut regna ac populos istorum temporum non iisdem opibus et copiis valuisse videret, constituitque inde regna primi, secundi, tertiique ordinis, et secundum haec, legationum genera, dilectus, consilia, dispescere voluit, ad artesque, quibus principatum obtinerent ac firmarent Romani, omnem fere quaestionem revocavit. Ita a via recta ac plana ad devia deflexit; etsi accuratam historiae Romanae cognitionem, et Livii Polybiique lectionem diligentissimam testatam fecit, etiam sermonis latini non quidem cultu et nitore, laude tamen aliqua. Interea prior ille, rerum copiis, disciplinae politicae cognitione aliqua imbutum se declaravit; oratione tamen usus est nimis festinata. Supererat commentatio *tertia*, inscripta verbis ex Livii praefatione, quae viam rectam ingressa est, et legatorum, de quibus in quaestione agitur, ante omnia notionem diligentius constituit, et, si ulterius processisset auctor, poterat ille paucioribus, quam reliqui, paginis quaestioni satisfacere; opera tamen tantum est inchoata, id quod ipse in libello fallus est.

Cum de praemio assignando quaereretur, postulatis neutrum satisfecisse apparuit, diligentiam tamen et doctrinae copiam praestitisse omnes, etiam si non illam, nec ea in re positam, in qua ea quaereretur; tum vero conditiones saepe repetitas et in hac quoque quaestione proponenda iteratas neglexerunt, cum duo illi magnis volumini-  
bus

bus, iisque parum elaborate scriptis, fastidium mouerunt. Itaque Ordo censuit ac decreuit, praemium quaestioni propositum, integrum victori seruari, nec tamen distribuere illud, nisi annuo spatio elapso, die iv. Iunii anni futuri, ita quidem, vt soli hi tres, qui in certamen prodierunt, nouo missae iterum curriculum ineant, intereaque ex scriptis suis eliminent ea, quae a re aliena sunt, accuratius autem et subtilius ea exquirant, quae quaeruntur, eaque exponant perspicue, diserte, simulque breuiter ac scite, ita vt numerum sex septemue plagularum typis impressarum scripta haud excedant.

Certainne missa restabat altera operae nostrae pars, vt quaestiones studiis vestris, humanissimi Committiones, propositas publico praeconio euulgaremus.

### ORDO THEOLOGORVM

praemium sequentis anni decernere constituit ei, qui accuratissime explicauerit:

*Quaenam fuerit eorum Patrum, quorum auctoritas ante Augustinum in ecclesia plurimum valuit, de peccato originali sententia, habita praecipue eorum locorum ratione, in quibus patres Latini a Graecis aliquantam recessisse videntur.*

Praemio altero, et quidem homiletico, ornabitur is, qui expliciturus locum, Ioh. XVI, 23. verba fecerit optime:

*De certa exauditione precum, quas ex mente Iesu Christi fundimus ad deum.*

*Von der unfehlbaren Erhöhung des Gebetes im Geiste Jesu.*

In



In futurum annum **ORDO IVRECONSULTORVM** proponit quaestionem:

*Successione uniuersali per pactam promissa, an et quatenus promittenti facultas de bonis inter viuos disponendi adempta sit?*

Quaestio **ORDINIS MEDICI** ad certamen proposita, ut eruant:

*Quae sit aëris vitalis, siue quem hodiernum vulgo vocant, oxygenii, vis, tum in procreandis, tum in sanandis morbis, non ex ratiociniis hypothesei superstructis, sed ex genuinis medicorum et chemicorum observationibus atque experimentis.*

**ORDINIS PHILOSOPHICI**

hoc quoque anno alia erit ordinaria quaestio, alia extraordinaria. Ordinaria quidem haec:

*“Etsi magna semper fuit diuitiarum potentia, tum quoque, cum opes non nisi frugibus aut peregre censerentur, in immensum tamen excreuit ista potentia, ex quo inter populos, ad humanitatem excultos, propemodum omnes consensus est, ut diuitiis veris signa substituerentur metalla nobiliora, praecipue aurum et argentum, ita ut haec rerum omnium pretium eminent, ut dicunt, fierent:*

*Inquirant igitur certaturi, et ex ingenii humani diuitiarumque ipsarum natura, atque ex historia tam antiqua quam recentiore declarent: quam vim habuerit, quosque effectus tam bonos quam noceus, morales, politicos atque physicos, metalliarum diuitiarum eminent, respectu ad alias gentes minus opulentas habito affluentia: siue sit subito, siue pedetentim, quibuscunque de causis, exorta.*

Ad

Ad quaestionem hanc, quae rite pertractata multa cognitu vtilia et fructuosa promittit, qui accesserint, ante omnia animum attendant et obseruent, nequaquam hic quaeri de diuitiis vniuersae aut de singulis diuersisue diuitiarum, opum et copiarum, generibus, verum de vno genere, quod est *diuitiarum metallicarum*; neque vero de hoc vniuersae quaeri, sed de earum *affluentia aliqua insigni*; neque de effectibus diuitiarum, omnino, sed de *effectibus vni solique generi huic diuitiarum metallicarum tanquam signi verarum diuitiarum, proprio ac peculiari*; alienum igitur foret in locum communem de luxu, aut alium similem excurrere. Vt autem teneatis exempla ex historiis temporum, quibus magna auri argentiue vis in populorum rerumque commercia venit, memorabimus templum Delphicum a Phocensibus direptum, Graeciam, Syriam, Aegyptum a Romanis opibus exspoliata, navigationem et commercia Britannorum inde a XC. mirabilem in modum aucta. Potest quoque attingi quodammodo et comparari effectus noui diuitiarum generis, succedente metallorum vsui alio signo, papyri vsu.

Altera *quaestio extraordinaria* hunc in modum constituta est:

*Quaeritur, quinam fuerint reditus seu ordinarii seu extraordinarii reipublicae Romanae; partim ante Macedonicum triumphum partim post eum triumphum, usque ad rempublicam in imperium mutatam; instituatursque comparatio, quantum fieri potest, tum temporum diuersorum seip. inter se, tum nostrorum temporum, in simili terrarum,*  
*rerum*

*rerum hominumque conditione ac statu, aeflimatione probabili facta.*

Cum his modo pronuntiatis in animum reuocate, Commilitones, leges huius certaminis toties iterum iterumque seuerè edictas: primo, vt ante Apriles Kalendas anni deferantur ad Ordines commentationes; secundo, vt breuitatis studio omnia vestra opera contineatur, neque ultra sex septemue plagulas, vbi prelo excusa fuerit, vlla commentatio, quae in concertationem admitti volet, assurgat; tertio, ne tumultuarie ac perfunctorie, nec socorditer et oscitanter, nec perplexo et obscuro litterarum ductu, exarentur libelli, qui interdum ne paginas quidem habent notatas et immunda in charta perscripti sunt; tandem, ne sermonis latini puritatem et proprietatem omnem eiuretis. Saltem cauere par est, ne iudices vestri molestia ac fastidio ex lectione enecentur.

Ita reditum est ad vota pia pro Regis optimi salute, incolumitate et felicitate, pro Reginae prosperitate inconcussa, domus Regiae splendore integro et illibato, pro omni republica eiusque administratione, pro consiliorum bonorum secundo successu, pro laeto anni prouentu terrarumque nostrarum fausto fortunatoque statu, pro fortuna gaudente almae Georgiae Augustae, pro vrbe, agro. Respondeant votis nostris euentus, nosque agamus id, vt iis haud indigni esse habeamur!

XVIII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

P R O R E C T O R

GEORG. IAC. FRID. MEISTER D.

C V M S E N A T V

C I V I V M S V O R V M

QVI

IN CERTAMINE LITERARIO

IN A. D. IV. IVNII ANNI HVIVS MDCCCCL.

REGIS NOSTRI INDVLGENTISSIMI

SOLENNI NATALITIVM

INDICTO

CONSTITVTA EX EIVS MVNIFICENTIA

P R A E M I A

ORDINVM ACADEMICORVM IVDICIO REPORTAVNT

N O M I N A

SIMVLQVE

C O M M E N T A T I O N V M

QVAE

AD CERTAMEN IN A. D. IV. IVNII ANNI MDCCCCL.

ADMITTI VOLENT

A R G V M E N T A

AB ACADEMIAE ORDINIBVS PROPOSITA

P R O M V L G A T.

**L**aetitia publica, Commilitones, cum requirat  
 coetus ac conuentus sollennes, in quibus ea  
 se testatam faciat, eius regendae et ad certam  
 formam

formam constituendae videre licet, si rem altius repetere placuerit, consilia et modos fuisse plures, eosque, cum ipso populorum ad meliorem vitae cultum progressu, varios, et alios aliis meliores. Ab efferata inter barbaros laetitia, in clamores, corporum iactationes et furores erumpente, processum est ad epulas sacrorum solennes, choros, modos musicos et cantus. Successere inter homines institutis ciuilibus et religiosis ad cultum vitae humaniorem adductos aliae laetitiae publicae testificationes, plerumque a maioribus acceptae et in more ritus ac caerimonias mutatae, religiosae plerumque indolis, sacrae pompae, ludi, certamina, theatra, in quibus multa vitae antiquae rodis et efferatae vestigia supererant. Cum autem Christianorum doctrina et disciplina excluderet huius generis plurima, alia mutasset, eorum locum obtinere apparatus sacrorum et pompae religiosae, cum supplicationibus et festis canticis, quibus hilaritas publica declarari visa est. Inter haec fundus omnis laetitiae publicae testificandae mansit sensus aliquis religiosus, quod ad numinis aeterni providentiam et indulgentiam rerum prosperarum bonorumque euentorum causae referuntur: more tamen et usu hominum, praeterquam quod ferari, otuari, epulari, commune est omnibus, partim relictae partim inuentae sunt inter ordines hominum, stirpes ac familias, coetusque publicos ac priuatos, urbium et agrorum, diuersae rationes ac modi varii, quibus laetitiae sensus publice exprimitur, qui utique, quod facile expectes, plerisque omnes ad sensuum voluptates spectant, huc solius

folius corporis, siue animorum aliqua coniuncta oblectatione ac recreatione, velut ex spectaculis, modis musicis, choreis ducendis, similibusque aliis: Etsi enim cum his, per instituta publica, religiosae ac festae supplicationes cum symphoniis coniunctae esse solent: ad sensus tamen hominum impellendos et mouendos, quandoquidem horum imperio et vulgus et sapientes seruimus, hi hilaritatis publicae seu testificandae seu excitandae apparatus, haec nutrimenta et incitamenta, valent pleraque; etiam hoc, quod, per se ludicrum, fragore tamen suo magnam ad hominum animos mouendos vim habet, vt per tormenta puluere pyrio explosa laetitiae sensus excitetur; quid? quod etiam iis explosis deo O. M. aguntur gratiae; etiam pro caedibus mortalium promiscue factis: de quo quidem genere sapientia nec diuina nec humana habet, quod statuatur. Fugit enim hoc mentem rationis sanae dictatis imbutam, nec assequi illa potest, quomodo ea res, quam auersatur ipsa ac detestatur, tamen numen optimum et sapientissimum oblectare possit, aut preces, vota et gratias pro iis perpetratis, admittere.

Apparet vtique ex his id, quo omnem hanc enumerationem perducere volebamus, apparet, inquam, in laetitia publica priuataue testanda, si religiosos sensus exceperis, pendere nos omnes mortales e sensuum delinimentis et oblectationibus: quae ne ad voluptates belluinas et mera ventris obsequia nos deprimant cauendum est. Sunt autem litterarum studia, Musarumque sacra; quae qui colunt, ii non in solis corporum, inter commessa-

siones, epulas et pocula, voluptatibus festam hilaritatem positam esse volent, verum ex aliis eam oblectamentis haud paullo melioribus petent. Sunt enim studia, quae a seuerioribus disciplinis auocatos animos relaxant et hilaritate diffundunt; est oculorum animique voluptas ex adspectu et contemplatione opum et copiarum, quas natura procreat locisque et temporibus mirifice variat; sunt artium plasticarum opera, naturam ingeniose adumbrantium, aut etiam superantium; sunt diuinorum ingeniorum carmina, sunt modi musici exquisitoris artis, sunt recitationes et narrationes, sunt de re iucunda, de amoeno naturae adpectu, de praeclare captis et perfectis publice priuatimque consiliis, expositiones, sunt innumera, quibus audiendis vel legendis exhilarari possint animi.

Nobis, Commilitones, hoc die sollenni celebrando praescripta est ratio ac formula aliqua singularis laetitiae publicae declarandae, studiis nostris communibus, vestrisque consiliis vtilitatibusque, accommodatissima et fructuosissima, longeque praestantissima. Quis enim neget eam hilaritatem praeferendam esse generibus aliis, qua leuantur et diffunduntur animi sine omni corporis animique noxa, nulla cum poenitentia subsequente, sed cum sensu iucunditatis permanente ac perenni, et ex recordatione per omnem vitam redintegrato; quo ipso ad maiorem virtutem eiusque habitum fingimur, et quidem nobiliore nostri parte, animo, diuinae hac aerae particula, qua ad diuinam naturam accedimus, et supra humanam sortem euehimur,

mur, eaque dulcissimo aliquo affectu ac sensu contacta, iam nunc beatæ alicuius sortis vitæque diuinæ præsentationem habemus? Hæc igitur cum inter cetera gaudiorum genera sit hilaritas facile princeps: quicquid ad eam accedit aut eam attingit, aut nos ad eam adducit præparatque, aliis vulgaribus, multoque magis oblectamentis illiberalibus, præferendum esse apparet. Talem autem hilaritatem publicam die festo Regis nostri Indulgentissimi natali, offert concio sollennis habita et certamen litterarium, præmiis ex eiusdem Optimi Principis liberalitate propositis, institutum. Cum enim lætitiæ publicæ causæ contineantur primo loco incolumitate et exoptata valetudine Regis, virtute ac pietate vitæque sanctitate incomparabilis, tum rerum nostræ Academiae conditione et statu, et rerum nostrarum prospero cursu: accedit his tertium oblectamentum ex auditione conatum tot iuuenum in hoc coetu ac numero academico præstantissimorum, qui ingenii sui ac doctrinæ profectuumque in disciplinis et litteris periculum fecerunt, excitati ad hos conatus, ad quos ceteroqui haud multum procliuia esse solent iuuenilia ingenia, liberalitate regia, et erecti laude publice, in hoc Confessu ac Coetu, conatibus vniuscuiusque tribuenda. Cumque omnis hæc Academia magnæ alicuius familiae loco sit habenda, nosque Professores parentum loco ac iure vtamur: quidni et nos de familiarium nostrorum laude, virtute, et futurorum spe excitata lætemur, vos autem, o nostri, fratrum vestrorum, consortium ac contubernaliū, laudibus nec minus, quam nos, lætemini? Non



324 - XVIII. *Certamen litterarium et praemia*

itaque fieri potest, quin cum favore ac cupide accipiatis, si expositum fuerit, quæ ad hoc certamen litterarium concursus, quæ studia, qui conatus, qui successus, quæ certaminis fortuna, qui victores, quæ eorum virtus ac laus, quæque præmia fuerint.

Ab *Ordine Theologorum* propositum fuerat:

*Vt inquireretur ab iis, qui de praemio regio huius anni concertare vellent, in eorum Patrum de peccato originali sententiam, quorum auctoritas in ecclesia ante Augustinum plurimum valuit; addita quidem admonitione, eorum praecipue locorum habendam fore rationem, in quibus Patres Latini a Graecis discessisse aliquantum videntur,*

“Non defuerunt, quod exoptatum Ordini accidit, qui in difficilem satisque implicitam materiam sese immitterent; nec tamen, quod exoptatius accidit, in certamen ullus descendit, qui impares coepto, si iuste de se ipso iudicasset, sentire vires suas debuisset.

“Exhibitæ sunt *Commentationes* duæ: altera verbis *Luciani* insignita:

*Συγγνωμη, ει ανθρωπος αν ωραχθην δοξας.*

altera, verbis *Chryostomi* notata:

*Εξετασωμεν την απολεθιαν απασαν.*

*Ου γαρ αρκει το λεγειν· οτι εν ταις γραφαις γε γραπται etc. etc.*

“In utraque, præclaro utique exemplo, præstita sunt fere omnia, quæ requiri non solum, sed expectari etiam, et sperari adeo, poterant. Dili-  
gentiam

gentiam auctorum in conquirenda, prudentiam in disponenda et ordinanda; solertiam in tractanda materia eandem vtraque comprobavit. Eruditionis etiam atque ingenii, doctae lectionis, nec recenti tantum vsu in antiquitate christiana versatae, aequalem ambo laudem meruisse videntur; atque ita quidem aequalem, vt incertum in decernendo praemio aliquantum haereret Ordinis iudicium. Accuratiore autem examine instituto in commentatione posteriore loco nominata obnitescere tamen visa sunt non pauca acutius observata et solertius inuestigata, quae in altera desiderantur; cumque maior etiam orationis cultus accederet, dubitare diutius non licuit, quin isti *Commentationi, quae verbis Chrysostomi notata est*:

Ἐξετασωμὲν τὴν ἀπολυθίαν ἀκασαν etc. etc.

palma cum praemio regio esset adiudicanda, addita tamen declaratione, *Commentationem alteram quam proxime ad praestantiam huius accessisse, adeoque ex sententia Ordinis sua etiam laude quam maxime esse ornandam.*

Praemium quidem tulit

IOANNES HORN, *Verdensis,*

*Seminaris regii philologici, seminaris regii homiletici, societatisque Göttingensis priuatae, litteris humanioribus addictae, et Helmstädiensis teutonicae, Sodalis.*

Proximam autem a victore laudem

HENR. DAN. ANDR. SONNE, *Göttingensis,*

*Seminaris Regii philologici Sodalis*

*(nunc paedagogii regii Ilfeldensis Collaborator).*

“Ad concertationem homileticam proposita erat quaestio:

*Quam certe exaudiantur preces ad mentem Iesu Christi conceptae.*

*Von der unfehlbaren Erhörung des Gebetes im Namen Iesu.*

“Oblatae sunt orationes quatuor, quarum una et altera, iam publice de suggestu sacro habita, quamvis sua quaeris laude haud careat, suspensum tamen tenuit theologorum Ordinem, annon satius sit, praemium homileticum in annum proximum prorogare? Qua quidem dubitatione repressa, palam reportare debere visus est:

NICOLAUS HENRICUS RUETE, *Hamburgensis,*  
*Seminarii concionatorii Sodalis.*

“De reliquorum sermonum indole et argumento plura differet propediem eiusdem seminarii director.”

### Ab Ordine Iureconsultorum

in hunc annum proposita quaestio haec erat:

*Successione uniuersali per pactum promissa, an et quotenus promittenti facultas de bonis inter uiuos disponendi adempta sit?*

“Traditae sunt ad hanc quaestionem Ordini sex commentationes, his insignitae sententiis:

I. *Et refellere sine iracundia, et refelli sine pertinacia parati sumus.* CICERO.

II. *Ius semper quaerendum est aequabile: neque cuius aliter esset ius.* CICERO.

III. *Promissis standum!*

IV. *Vltra posse nemo obligatur.*

V. *Iustitiae soror incorrupta fides.* HORATIUS.

VI.

VI. *In pretio pretium nunc est, dat census honores,  
Census amicitias; pauper ubique iacet.* OVID.

“Quibus probe inspectis nullum Ordini dubium fuit, quin auctor commentationis primo loco nominatae ceteris, qui cum eo in certamen descenderant, commilitombus palmam non dubiam tantum fecerit, sed iure meritoque suo ita reportauerit, ut nullus reliquorum ipsi accesserit. Etenim ambitum totius quaestionis eiusque vim ac potestatem callide perspexit et perponderavit; instituta quoque antiquioris Germaniae aevi, quae ad responsum facere poterant, diligenter congestit et veram eorum naturam indagavit; et omnem commentatione dignam materiam apte digessit et stilo fatis fluido et puro proposuit. Huic itaque ingenii, profectuum et in pertractando aliquo legitimae scientiae loco, a rerum peritis hucusque fere neglecto, facultatis specimini praecclaro Ordo Iuriconsultorum quam libentissime praemium regium adiudicavit.

Inter ceteras commentationes Ordo nullam ceteris vel anteponendam vel multum posthabendam reputavit; sed omnibus, utut defuerint auctoribus vires, tamen voluntatis et diligentiae laudem non denegandam esse censuit.”

Resignata scheda prodit nomen:

CAROLUS WILHELMUS PAETZ, *Ilfeldensis,*  
nunc *I. V. D. et Assess. Ord. I Ct. de iure respondentium.*

Erat quaestio ab Ordine Medicorum proposita:

*Quae sit aëris vitalis, siue, quem hodiernum vulgo  
vocant, oxygenii vis, tum in procreandis, tum  
in sanandis morbis, non ex ratiociniis hypothesi*

*superstructis, sed ex genuinis medicorum et chemi-  
corum obseruationibus atque experimentis eruenda.*

“Obtinuit Ordo binas responsiones, alteram  
inscriptam:

*Non tam auctores in disputando, quam rationis mo-  
menta quaerenda sunt.*

alteram simplici verbo:

*Aegrotantibus,*

insignitam, utramque, quamuis materiam nequa-  
quam exhaurentem, et ne omnia quidem, quae  
iam prostant, in usus suos conuertentem, et Ge-  
nerosiss. e. g. Humboldti egregia consilia praeter-  
videntem, diligentiae tamen laude et lectionis co-  
pia eximiam.

“Altera inscripta:

*Non tam auctores in disputando, quam rationis momenta  
quaerenda sunt.*

adeo ad propria sibi tentamina, faustum aëris vita-  
lis usum demonstrantia propocat, et caute nonnul-  
los euitat scopulos, qui recentioribus quibusdam,  
chemiae inuenta ad doctrinam de morbis applica-  
turis, tantum intulere periculum; sed nimium  
innititur non fidis semper Cl. Beddoes experimentis,  
neque omnium, quae statuit, aut ex chemia, aut  
ex arte salutari, quemadmodum Ordo desiderabat,  
profert argumenta; nullum v. g. pro ea parte,  
quam aër vitalis, in vi vitali eiusque exercitio agit;  
nullum aut eudiometricum aut aliud, pro ea thesi:  
regnantibus quibusdam ventis, morbos epidemicos  
allaturis, aut nimiam, aut iusto parciozem atmo-  
sphaerae inesse aëris vitalis penum; nullum, ex  
quo ostendi possit beneficis aut malignis atmo-  
sphae-

sphaerae, aëre vitali aut locupletioris aut iusto magis orbatae, in singulos homines effectus; nullum, ex quo euidenter et indubie pateat, sanguini inflammato maiorem inhaerere aëris vitalis copiam, nullum, frigidam et hybernā atmosphæram largiorem eius portionem continere, eaque sola dote morbos inflammatorios procreare; nam ne atmosphæra quidem regionum vlginosarum solo peccat aëris vitalis defectu. Praeteruidit praeterea autor, aërem vitalem non in omnia corporis systemata tanquam irritamentum agere, acida non sub quibuscunq̄ conditionibus in sua dirimi principia, et oxygenium suum deponere, et idem oxygenium, multiplici cum aliis in corpore humano contactu et unione, tantas subire posse mutationes, vt, quae ipsi alias competunt affinitates, exuat.

*Altera* scriptio his quidem naevis non omnino caret; verum quae profert, melius dicta et digesta emunctioris ingenii acumen ostendunt; quae noua in medium produxit nostra aetas, non quidem reicit, sed religiose explorat autor, et argumentorum, e. g. quibus Beddoesii sententia de plurium morborum origine ex abundantia aut defectu aëris vitalis repetenda nititur, debilitatem enucleat, effectum praeterea aëris vitalis tam pathologicæ, quam therapeutice, tam dynamice, quam materialiter, monstrans.

“Quocirca posteriori huic scripto insignito  
 voce: *Aegrotantibus,*  
 praemium decreuit Ordo, alteri autem supra memorato alterum a primo locum.”

Praemio ornatus discessit

ERNESTUS HENRICUS, GUILLIELMUS MÜNCHMEYER,  
Hoyaensis - Hannoveranus,

Societ. Göttingensium, et physicae et humaniorum litterarum, Sodalis ordinarius.

Proxime autem ad primum locum ac laudem accessit

GEORG. CAR. HENR. SANDER, Göttingensis.

### Ordinis Philosophici

hoc quoque anno alia erat ordinaria quaestio, alia extraordinaria. Ordinaria quidem haec:

Etsi magna semper fuit diuitiarum potentia, tum quoque, cum opes non nisi frugibus aut pecore censerentur, in immensum tamen excreuit ista potentia, ex quo inter populos, ad humanitatem exultos, propemodum omnes, consensus est, ut diuitiis veris signa substituerentur metalla nobilliora, praecipue aurum et argentum, ita ut haec rerum omnium pretium eminent, ut dicunt, fierent:

*Inquirant igitur certaturi, et ex ingenii humani diuitiarumque ipsarum natura, atque ex historia tam antiqua quam recentiore declarent: quam vim habuerit, quosque effectus, tam bonos quam nocuos, morales, politicos atque physicos, metallicarum diuitiarum eminent, respectu ad alias gentes minus opulentas habito, affluentia: siue sit subito, siue pedetentim, quibuscunque de causis, exorta.*

Excidimus expectatione nostra, cum in hac Academia, in qua de imperiorum et rerum publicarum naturis et fortunis tam multa traduntur,  
haud

haud defore credebamus, qui huic quaestioni expediendae operam ac studium suum impensuri essent; nulla enim commentatio Ordini est oblata.

At non defuere studia vestra alteri quaestioni extra ordinem propositae:

*Quaerebatur, quomodo fuerint reditus seu ordinarii seu extraordinarii reipublicae Romanae, partim ante Macedonicum triumphum partim post eum triumphum, usque ad rempublicam in imperium mutata; instituereturque comparatio, quantum fieri potest, tum temporum diuersorum reip. inter se, tum nostrorum temporum, in simili terrarum, rerum hominumque conditione ac statu, aestimatione probabili facta.*

Tres commentationes ad certamen sunt oblatae:

I. inscripta: *non differendum tirocinium in senectutem.* Quintil. In qua non sine voluptate agnouimus tirocinium successu haud infelici collocatum; inquisiuit auctor praeclara cum industria in reip. Romanae administrationem; deliberauit diligenter de ordine, quo reperia de redditibus exponeret, de tributis haud infeliciter egit, atque etiam in oratione latina tantam sollicitudinem adhibuit, ut et elegantiam ac concinnitatem, aliquam sectaretur, cum breuitate Taciti aut Sallustii; cum tamen copias sermonis nondum satis locupletes nec usum assiduum haberet, dura nonnulla et obscura reddidit. II. Commentatio: *Conamur tenues grandia auctorem habet, qui et ambitum quaestionis et singula eius capita ac momenta considerate expendisse ac, quae ab ea sciungenda quaeue admittenda essent,*  
per-



perspexisse videtur. Recte ille temporum ordinem sequitur, tributa et redditus, quo anno primum instituti aut primum memorati sint, diligenter inquit; ut ex reip. fortuna et statu causae eorum elici possent; inde altera parte redditus diuersorum temporum inter se et cum redditibus regiorum nostrae aetatis, quantum fieri potuit, comparauit. Festinanti nonnulla, inprimis in altera parte, prolata ac perscripta sunt, quae tamen seuerius studium poterit emendare. III. Commentatio cum verbis *non splendor, sed lumen*, cum limites talis scriptio- nis magno plagularum numero excederet et in certaminis leges seuerè saticitas peccaret, admitti requiit. Probamus tamen industriam et operam doctam huius commentationis. Quae cum ita essent, Ordo philosophicus communibus suffragiis praemium assignauit Commentationi altero loco memoratae, cum verbis; *Canamur tenues grandia*. Priorem autem verbis insignitam: *Non differendum tirocinium, proximo loco ad priorem accessisse* iudicauit.

Chartula resignata lectum est nomen victoris

IO. ANDREAS WENDEL, *Hilperhusanus,*  
*Seminarii regii philologici, et societatis priuatae studii*  
*humanioribus addictae, Sodalis.*

Laudem autem proximam a victore assequutus est

RUDOLF. HENRIC. BERNH. BOSSE, *Brunopolitanus.*

Superiore anno a *Philosopharum Ordine* quaestio extrinordinaria proposita erat:

*Declarandam esse Senatus Romani prudentiam in militandis legatis Romanis ad exercitus, ad pacis leges*  
 dicen-

*dicendas, et ad res provinciarum regnorumque inspicendas aut constituendas.*

Pronuntiatum tum est ex Ordinis sententia, e duabus commentationibus, quarum altera insignita erat verbis: *Tentanda via est*, altera: *Tu regere imperio*, neutram quaestioni ita satisfacisse, ut praemio ornari posset; utramque habere laudem suam in singulis partibus; peccare utramque in notione legationum non ex sensu Romano accepta, quae fere cum ea voce convenit, qua nunc usi sunt Gallofranci, ut *Commissarii reipublicae* sint, ad negotia publica peragenda missi sine apparatu et ritibus formulariis curiarum Europae. Placuit praemium distribuendum seponere in hunc annum, ut uterque scriptum suum emendaret ac perficeret, utque de iis iterum exhibitis hoc ipso die sollemni iudicium ferretur. Ex athleticis alter in stadium iterum progredi recusavit; alter vero cum commentatione, inscripta: *Tentanda via est*, emendatior in medium prodiit; victoriam itaque sine pulvere obtinuit, eique praemium ab Ordine est assignatum. Aperta schedula nomen auctoris innotuit IO. CONRAD. DÜMLER, *Hilperhusanus*.

Vtinam et hi, qui praemiis ornati discesserunt, et illi, qui virium suarum experimentis factis, quid illae valeant recusentur, intellexerunt, utilitatibus iis consequendis studeant, quarum causa certamina haec instituta sunt: ut erigantur ingenia vestra, inflammentur studia laudis amore; ut ea, quae ex auditione memoria estis complexi, iudicio subigere, subacta calamo perscribere, cogitata perspicue

spicue ac diserte verbis exponere, quid in quaere insit, quod momentum summum constituat, facile perspicere, et oratione idonea, sententiarum ordine lucido et verbis propriis, seu dicto seu scripto, in medium proferre adsuescatis: hoc enim illud est, in quo studiorum vestrorum consilium summum, laus doctrinae academicae praecipua, rerumque vestrarum et fortunarum cardo in muneribus publicis capessendis, versatur. Quandoquidem enim semel ita res se habent, ut ex utilitate ad rempublicam studiorum existimatio pendeat, nullius eruditionis magna esse potest laus, nulla magna praemia, nisi utilitas aliqua maior minorue ad rei publicae partem aliquam inde proventura sit. At nobis progrediendum nunc est ad pronuntiandas quaestiones in futurum annum propositas: quarum ea, quae

#### ab ORDINE THEOLOGORVM

proposita est, ita se habet:

*Vt insigniores conuersiones, quas theologia moralis seculo decimo octauo experta est, describantur, et e causis suis repetantur.*

“Praemium autem homileticum in a. futurum decernetur ei, qui optime verba fecerit publice, praeeunte diuo Paulo, 1 Timoth. cap. I. vers. 4.

*De vinculo arctissimo inter fidem et virtutem intercedente.*

*Von der Unzertrennlichkeit des Glaubens und der Tugend.*

Porro



tuendum; placuit Ordini proponere in annum sequentem studiis vestris quaestionem hanc:

*Vt describatur peninsula Arabum geographice ex Abulfeda, ita ut Abulfeda descriptio commentario perpetuo illustretur.*

Abulfedae Arabia prelo expressa prostat primo a *Gagnier*, vna cum eiusdem Abulfedae Aegypto; tum in *Hudsoni Geographis minoribus* Vol. III. Consultum erit, eos, qui hanc operam suscepturi sunt, *Hartmanni* Africam *Edrisianam* ante oculos positam habere; subsidia operae suae et copias petere possunt ex iis, quos recensuerunt *Büfching* in praefat. *Astae* (*Neue Erdbeschreibung. Theil V. Abth. 1.*) et *Meusel* Bibliotheca historica, Vol. II. P. I. Cap. XII. comparata quoque Geographia antiqua *Mannerti* Vol. VI. P. I.

His peractis pietas nostra ad laetum illud euentum rediit, quod sollennibus nostris fons et causa erat, dum celebrabatur dies natalis Regis nostri Indulgentissimi, quem Parentis loco colimus, et tanquam auctorem huius securi et tranquilli otii diligimus, quo inter medias bellorum tempestates et calamitates, cum inuidenda aliqua felicitate, frui sumus: quo factum est, ut inter ea ipsa tempora, quae aliis academiis fuerunt funesta, *Georgia Augusta* laetioribus incrementis effloresceret. Inciderunt quidem tempora, in quibus de summa rerum metus nos incessabat, nuntiatis hostium minis consiliisque infestissimis; procella belli iam terras *Hannoueran*as opprimerat; ne idem belli turbo nostram *Academi*am corripere, metuendum erat:

ecce

ecce Summorum virorum, quibus res publica curae est, prudentia prouisum est, ne sacra Musarum vlllo metu aut strepitu turbarentur; itaque pacate et tranquille studiis et curis nostris vsque ad hunc diem vacauimus: dumque pro tanta felicitate nostra Deo O. M. gratam ac piam mentem in perpetuum spondemus, vota ac preces facimus, vt in posterum quoque huius prosperi rerum nostrarum cursus felicitas nobis seruetur. Quod vt fieri possit, pace per orbem terrarum restituta et Georgii tertii incolumitate bonaque valetudine, quam restitutam laetamur, firmata et perpetuata opus esse intelligimus; facimus itaque pro vtroque bono consequendo vota ardentissime, et piis precibus Regis Optimi, Patris Patriae, salutem cum nostra omnium salute coniunctissimam, vt pro parente liberi, flagitamus. Vocat et impellit nos ad haec vota facienda ipse sensus gratus pro his bonis, quibus fruimur; et pietas nostra inter ea officia numeranda est, quibus nisi satisfaciamus, pro indignissimis tantorum bonorum fructu habendi essemus. Praestamus autem pietatem nostram maxime in hoc, si ipsi partibus nostris in hac Academia mandata docendo ac discendo religiose satisfecerimus. Quae vt rite fiant, vtque ex animi sententia omnia eueniant, ex animo precamur.

P. P. in Georgia Augusta M. Iunio c1810ccc1.

## A N T I Q V I O R

## ARTIVM INTER GRAECOS HISTORIA

## AD TEMPORA SVA PROBABILITER REVOCATA.

Cum de artium inter Graecos originibus multa dicta sint a viris doctis, quae id potius, quod ipsi certis opinionibus imbuti, optarent, ut declaratum dari possit, quam quod declaratum ab ipsis esset, docerent, cumque ipse aliquando in Winkelmanni artium notitias commentari coepissem, ita, ut, quae cum historicis rationibus non satis convenirent, expungerem: Philostratarum tabularum recensu allectus, iterum ad ea animum appuli, ut exquirerem ea, quae rationibus historicis, certioribusque, saltem probabilibus auctoritatibus, iudicioque idoneo, substructa fidem reperire possent. Visus enim mihi sum animadvertere nonnulla, quae satis probabiliter possint poni, quibus tum accensere liceat alia minus firmo fundo forte nixa, istis tamen tanquam furcillis sustentata.

Nec vero mihi animus est; refellere ea, quae ab aliis sunt proposita, verum ea tantummodo proponere, quae mihi, per multorum annorum decursum subinde haec animo revolventi, et cum alijs, quae se offerrent, comparanti, idoneo iudicio se probare posse visa sunt.

Ponetur itaque tanquam prima aliqua ætas

I. *ætas mythica,*

quæ, partim antiquam aliquam famam, partim multa veterum cõmentata, poetarum exornationes, feriorum figmenta, complexa, an certæ aliquid historicæ fidei superstructum habeat, dubitare licet. Redeunt pleraque ad nomen Daedali, quod ipsum hominem artis peritum etymo suo declarat; cuius etiam artis opera *δαίδαλα* appellata sunt. Quæ quidem fama accepta nituntur, ea partim a Creticis, partim ab Atticis, partim a Siculorum mythis, profecta esse videntur, a poetis pro consiliis suis diversimode confusa. In Creta ille auctor omnis artis, et inuentor instrumentorum fabrilium, cum filio Talo habitus, vulgare nomen fuisse videtur, cui assignarentur opéra nonnulla antiquissima; saltem opus in Iliade memoratum, quod chorum exhibebat, quocum comparatur chorus in Achillis clipeo effectus. Σ, 590 sq. Male habet, quod ex poetæ verbis non comperimus, quale illud artis opus, qualique materia elaboratum fuerit. Anaglyphum fuisse credas. Daedali tamen opéra constanti fama traduntur e ligno facta fuisse, *ἔοικα*. Pausanias quidem (lib. IX, 40. p. 793.) suo adhuc tempore superstes esse e candido lapide elaboratum opus illud artis Daedaleæ sibi persuaserat; vulgari fama haud dubie sibi imponi passus. Quod si hæc Iliadis pars a primo Iliadis auctore profecta est, habemus exemplum artis tam antiquæ, ut assequi nequeas, quomodo illa iam tum tanta incrementa habere potuerit, aut, si habuit,



quomodo illa non plura sui vestigia relinquere, aut iterum post haec ad prima rudimenta relabi potuerit; nam vt opus anaglyphum choreas iuuenum ac puellarum scite inter se implexas exhibere posset, multa alia reperta esse debuere, quae ad delineandi et formam seu τύπον operis effingendi scientiam spectant. Verumtamen vel sic non temere explodi potest fama antiqua: quandoquidem iam tum, per Aegyptum et Asiam ars statuaria exercita dudum erat.

Ad certam autem annorum formulam reuocantur ea, quae de Daedalo tradita sunt, memoracione Ariadnes, quam e Minoe natam et a Theseo amatam antiquitas celebravit. Saeculis itaque tredecim ante C. N. Daedali artem iam viguisse necesse est, siquidem Athenae a Theseo conditae ad a. 1234 referuntur. Nihil attinet persequi ea, quae fabulose de eo narrantur; eum sibi popularem vindicarunt Athenienses, cum ex Erechthidis eum genus duxisse profiterentur, vt Metionis esset filius, Eupalami nepos, et Erechthei abnepos. Pausan. VII, 4. p. 531. Speciem signorum, ἑοδῶν, ab eo fabrefactorum eam fuisse, vt viuere et incedere viderentur, notius nunc est, quam vt repetere necesse sit. Erant enim ea manibus a lateribus disiunctis, pedibus gressum incendientium adumbrantibus et apertis palpebris. Plura per Graeciam, Siciliam et Italiam supererant signa, quae auctorem Daedalum habere credebantur. Diod. IV, 78. Pausan. VII, 4. p. 531. VIII, 46. p. 694. cf. ad Aen. Virgil. VI, 14 sq. Memorat

Paula-

Pausanias sua aetate extans signum Iunonis e piro silvestri, in templo antiquo Iunonis haud longe a Mycenis, quo illud Tirynthe aduectum erat; templum vna cum signo positum fuerat a Pirafo, Argi filio, qui filiam Calithyiam primam templi sacerdotem constituerat a).

Quemadmodum vulgo ad Daedalum auctorem referebatur quicquid vetusti operis passim, ignoto auctore, in templis aliisque locis visebatur: ita sculptores antiquiores, quorum tempora certa memorari non poterant, Daedalum magistrum habuisse forebantur. Ita plures Daedali discipuli celebrati sunt; interdum qui aliquot saeculis post eos vixerent. Ita Scyllis et Dipochus, quorum aetas Cyri tempora, et Olymp. L. attingit, Daedali discipuli a Cleonaeis habiti sunt, ab aliis eius liberi e Gortynis filia suscepti: Pausan. II, 15 pr.

Y 3

Simili

- a) Pausan. II, 17. τὸ δὲ ἀρχαιότατον ἔγαλμα Ἦρας, (quod praeter aliud Polycleti signum in templo erat) ποιεῖται μὲν ἐξ ἀχράδος ἀντέθη δὲ ἐς Τίρυνθα ὑπὸ Πιράσου τοῦ Ἄργου. Iam ex Argolicarum rerum temporibus apparet, ad a. ante C. N. 1642 Pirasum esse assignandum. Praeter Chronicon Hieronymi Eusebianum et graeca Scaligeri, memorandus locus Clement. Protrept. p. 14. Sylb. Δημήτριος γὰρ ἐν δευτέρῳ τῶν Ἀργολικῶν τοῦ ἐν Τίρυνδι τῆς Ἦρας ἑοάνου καὶ τὴν ἄλλην ὄγκηνην, καὶ ποικίλην Ἄργον ἀναγράφει, pro Piraso, Argi filio. Sedebat dea; quod in signis vetustissae artis mirari licet pluribus occurrere: cum ἡρᾷ εὖ iam profecisset, vt variare corporis statum didicisset; cum rudissima signa non nisi stantium habitu posita essent. Sedentis habitu fuisse traditur signum Minervae Iliae: Iliad. Z, 302. et Minerva Endoei Athenis, antiquissimi operis. Horae sedentes a Smillide factae in templo Iunonis Olympiae: Pausan. V, 17 pr. et sic alia.

Simili loquendi vsq. Daedali temporibus vixisse dicti sunt sculptores, quorum nomina ex aetatibus antiquioribus ad sequiores pervenerant, cum nihil aliud, quam, aetate antiquiore eos vixisse, de his constaret. Praeter Tason, sororis filium, fraude ab eo sublatum, quem Pausaniae libri Calon edunt, Daedali aetate, (κατὰ Δαίδαλον), vixisse ferebatur *Smilis*, Euclidis filius, Aegineta (Pausan. VII, 4. p. 531.), cuius tanq. fama minus erat vulgata quam Daedali; non enim ille nisi Argivis et Samiis innotuerat signis Iunonis, quae ex ligno quidem, *ἑώρα*, ille fecisse narrabatur (ibid. p. 532. add. Athenag. Apolog. c. 14. Clement. Protrept. p. 13. Sylb. p. 41. Pott.) et signis Horarum sedentium Olympiae in templo Iunonis [ibid. V. 17 p. 418. b]. Alius Daedali discipulus fuisse traditur, idemque Atheniensis, *Endoas*, qui magistrum in Cretam fugientem sequutus esse fertur, cuius manu elaboratum erat in Parthenone Athenis Minervae sedentis signum (*ἀγαλμα*) a Callia aliquo dedicatum c). Eiusdem manum et artem

b) Debebat enim sine dubitatione recipi nomen *Σμιλος* pro *Ἐμιλος*, corruptum idem alio modo *Συμίλος* in Fragm. Callimachi CV. vbi v. Benti. de quo iterum monuere Toup. et Valkenaer. Corrupta videntur esse nomina ap. Plinium XXXVI, 13. c. 19, 3. artificum, qui labyrinthum in insula Lemno fecerunt, *Zmilum*, *Rhodum* et *Theodorum* forte ex *Smilide*, Rhoeo et Theodoro, his quidem infra memorandis.

c) Pausan. I, 26. p. 62. καὶ ἔμυσαν Ἀθηναίους ἀγαλμα, ἐπιγραμματα ἔχου, ὡς Καλλιὰς πᾶν ἀναθήσει κρηναίων δι' Ἐνδοίαν. Est hic idem qui *Ἐνδοας* scribitur ap. Athenag. Apolog. 18. καὶ τὴν καὶ Σμιλῶν (sc. Minervam) Ἐνδοας ἐργάσατο, καὶ τὴν ἀναθήσει.

agnoscebat Pausanias in alio Minervae signo e ligno insigni magnitudine d) Erythris Ioniae.

Antequam ulterius progrediar, mihi nonnulla omnino monenda sunt. Fama antiquissimorum operum, quae quidem Pausaniae vel innotuerant vel visa fuerant, aut ab aliis memorata sunt, ad certa tantum templa antiqua spectat, in quibus illa servata fuerunt, eoque etiam ad certas vrbes. Praeter Cnossum Cretae, Amyclas Laconicae, Lindum Rhodi, fuere inprimis Samos et Argos; tum Olympia; vetustis operibus celebratae. Templi quidem Iunonis Samiae utinam superesset disertior histo-

histo-

4

δ) Paus. VII, 5. p. 554. ἔστι δὲ ἐν Ἐρυθρίαις καὶ Ἀθήναις, πολιᾶδος νεώς, καὶ ἀγάλμα ἔνυλον μεγέθει μέγα, καθήμανόν τε ἐπὶ θρόνου, καὶ ἡλακώτην ἐν ἐκαστῶν τῶν χειρῶν ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς καυαλῆς πόλον τοῦτο Ἐυδοίου τέχνην καὶ ἄλλοις (f. ἄλλοις) ἐτετυμωμένα εἶναι, καὶ ἐς τῆν ἐργασίαν ἔργοντες ἔνυλον (ortum puto ex nomine Ἐυδοίου) τοῦ ἀγαλακτοῦ, καὶ οὐκ ἦριστο ἐπὶ ταῖς Χάρισσι τε καὶ Ὠραῖαις, αἱ πρὸς ἐλθῆναι (f. hic inferendum ἔνυλον, intra templum) ἐστηκασιν ἐν Ἐρυθρίαις Ἰλίου ἀνυκῶν, qui in capite huius erat trithec, glabris est; Iunonia de gnomone intelligebatur. vix Endoicetate noto. Enimvero emend. πῖλος. Pileata Minerva, qua specie etiam ediderant nonnulli Minervam Iliacam fuisse v. Eustath. p. 627, 9. ulloqui non sine exemplo est πῖλος in capite; sic Veneris II, 10. p. 134. Probabile sit eiusdem Ἐυδοίου manum fuisse signum Minervae Aelae apud Tegeatas ab Augusto Romam abductum et in foro Augusti collocatum, ap. Pausan. VIII, 26. p. 694. τοῦτο μὲν δὲ ἐν ταῦτα ἀναπαύεται, ἑλθῶντος τῆς καυτῆς πεποιθμένον, τέχνη δὲ Ἐυδοίου. hinc facile Ἐυδοίου nam et πῖλοισι ante ἀγάλμα ἀρχαῖον ἦνυδ appellaverat; facit tamen mirationem signum totam ἀνυκῶν tam πῖλικα aetate.

historia e); in eo enim reconditum fuit plurimum antiqui operis, omnis generis; nam etiam picturae antiquissimae in eo templo fuisse memorantur. Samos Iones incolas nata est non nisi post perfectionem Ionum in Asiam, quae non ante annum CXXX a capta Troia exordia habuit f). Itaque nec templum Iunonis Samiae nec signa in eo, si quidem a Graecis elaborata fuisse, ad antiquiora tempora recte referri possunt g); unde etiam apparet, nomen Smilidis eiusque aequalium ad tempora antiquiora perpetuam reuocari. Poterant tamen vel sic in templo eo, ut in aliis, opera antiqua rudis artis et ingenii ex antiquioribus temporibus seruari; nam ante Iones tenuere insulam Cares et Leleges; potuit quoque templum vetustius ab iis conditum esse; diuersa tamen illa esse debere ab Hellenum conatibus, quandoquidem

hos

e) Fuere Menodoti Samii τὰ κατὰ τὴν Σάμῳ ἔνδοξα ab Athenaeo lecta lib. XV. p. 672 A. de aedis Iunonis, quae est Sami Dorica, Theodorus scripsit ap. Vitruv. praef. lib. VII.

f) Conditorem Tymbridem, tum Proctem, Strabo XIV. p. 1030 B. add. X. p. 708 A. edito; Proctem etiam Pausanias p. 530.

g) Itaque nec ab Homere Samos memorari potuit. Male ideo ab Argonautis templum Samium extractum et signum positum esse creditum erat: Paus. l. c. VII. 4. p. 530. Veriora sunt ap. Clement. Alex. l. l. τὸ δὲ ἐν Σάμῳ τῆς Ἡρας ἔκλειον Σμιλιδιτῆ (haud dubie leg. Σμιλιδι) Εὐκλείδου παλαιῶσαι, Ὀλύμπιας ἐν Σαμιανοῖς ἱστορεῖ. Sub Procle id factum paullo ante tradiderat p. 40. καὶ τὸ τῆς Σαμίας Ἡρας, ὡς Φησὶ Ἀθήλιος, πρότερον μὲν ἦν στυία, ἕστερον δὲ, ἐπὶ Πρωκλέους ἀρχόντος, ἀνδριακτικῶδες ἐγένετο.

hos ferius immigrasse constat h.). Cum sacra Iunonis Samiae et Argivae communem religionem et antiquitatem haberent, disceptatum est inter Samios et Argivos, utri ab alteris et sacrum et signum Iunonis accepissent: qua de re locus copiosus est apud Athenaeum (l. c.).

Antiquissimorum artis operum memoriam in templis antiquioribus extitisse dixi; monstrari illa solebant aduenis, et memorabilia de iis tradi per sacerdotes aut interpretes, qui hospites ad singula visenda circumducerent, περιηγητας et ἐξηγητας. Ita autem euenit, ut multa iactarentur temere et falso, atque etiam absurde, ad vindicandam templis vetustatis auctoritatem. Ita Lindii Minervae signum colebant in Minervae Lindiae templo, quod a Danao positum esse tradebant ex Aegypto profugō i); Cadmum ei dona consecrasse in quibus sebes erat litteris Phoeniciis inscriptus

h) Ex Menodoto Samio narrat Athenaeus l. l. templum πρότερον ὑπὸ τῶν Δαλλίων καὶ Νυμφῶν καθιερωμένον fuisse. Nisi mythicum aliquid subest, Νυμφῶν nomen corruptum esse videtur ἐκ τῆς Λυδίας. Sic Pausan. VII. 2, p. 525. Ἀλλοιὸς δὲ καὶ τοῦ Κασίου μῦθος καὶ Λυδῶν τὸ πολὺ νεμεμένον τὴν χώραν ἔσαν. agitur de Iacia ad Ephesum.

i) Vid. Diodor. V, 58. et Fragmentum Callimachi a Bentlejo restitutum supra laudatum GV, καὶ τῆς Ἀθήνης ἐν Λυδίᾳ Δαναὸς λείων ἔθηκεν ἕδος. Emendat ille κίων ἔθηκε. Trup. ad Longin. p. 865. ἄλλν. Profusus commentitia de Minervae Lindiae simulacro Constantinopoli servato affert Cedrenus Hist. Comp. p. 222.

k) Diodor. ibid. Cadmus et Neptuno templum cum sacris instituisse narrabatur, et: — ὁ δὲ οὖν Κασίος καὶ

etiam Helenam ei sacrasse calicem ex electro: *adicit historia mammae suae mensura*: Plin. XXXIII, f. 11. Monstrabantur passim in templis arma et spolia eorum, qui ad Troiam occubuerant. Delphus ex oraculo ferebatur consecratum monile Eriphyles, et monile Helenae: v. Athenaeus VII, p. 232. E. F. ubi et responsa dei apposita sunt ex lib. XXX historiarum Ephori seu eius filii Demophilii. In Larnae luco Veneris signum e marmore dedicatum narrabant a Danaïdibus: Paus. II, 37 p. 198. Pataris crater a Telepho donatus et Vulcani opus Pausan IX, p. 41 p. et sic multa.

Nihil ex his ad certam fidem historicam, multo minus ad temporum calculos referri posse, manifestum sit; itaque *temporis mythici* haec narrata esse dixi. Succedere tempora *belli Troiani*, et aliquod aetatis; posthaec *tempora Homérica*. Nec magis hic habemus, cui satis fidere possimus. Primo suspicari licet, in iis, quae narrata et ad delectandum et ornandum a poeta adiecta sunt, esse, quae Homerus ex suis temporibus, moribus et proleptibus, in Troiana tempora traduxerit; incerta porro est aetas carminum, et ipsius poetae. Interea pro certo ac liquido haberi potest hoc, eo tempore, quo haec carmina condita sunt, extitisse alicubi artium opera haud omnino insolita; nulloqui poeta similia memorare nequisset, quae Vulcani arti ille tribuit. Multa sunt, quae, etsi in carmine haud

την Ἀσπίδα Ἀθηναίων ἐτίμησεν ἀναθήμασιν, ἐν τοῖς ἤν  
 ἄλλοις λέβητος ἀειόλογος, κατασκευασμένος ἕως τὸν  
 ἔρχατο δὲ μόνον. οὗτος δὲ ἔχεν ἐπιγραφήν Φοινικιστὸς  
 γραμμασίου

haud memorata, iam tum tamen inuenta et frequentata esse debuerunt, ut metallorum fundendorum, formarum caelandarum, auri ducendi in lamellas, et in texendis vestibus, et sic alia. Si texi potuit vestis, cuiusmodi ea memoratur, quam Helena texuit Iliad. III, 126. multis intextis pugnis Troianorum et Achiutorum: multa iam tum nota et frequentata esse debuerunt, quae a delineandi, colores miscendi, temperandi, et variandi, arte proficiscuntur. A Phrygibus et Troianis ea opera tractata fuisse apparet; an et a Graecis, pronuntiare haud ausim. Argis et Mycenis Attidarum aetate res florentes fuisse; ex Homero colligimus; nec vero obliuiscendum est, omnem fere vitae cultum desoluisse post reditum a Troia, inter regnorum vicissitudines, rerum conuersiones, omnisque Peloponnesi euersiones ac direptiones per Heraclidarum et Dorum in eas terras incursionibus; processum est ad migrationes Aeolum, Ionum, tandemque et Dorum in Asiam et insulas; ita per duod et quod excurrit saecula, res Graeciae fuisse valde afflictas et attritas, donec coloniae in insulas et Asiam profectae opes nouas acquirerent. Quae de Dibutadis Sicyonii figuli filia narrantur, Corinthi amore iuuenis adducta, ut eius umbram in pariete circumscriberet, pro commento ingenioso habere, saltem in medio relinquere praestat. Nunc itaque successit

## II. aetas regum Lydiae, inde a Candaule

et Gyge, Ol. XI, a. C. 736.

per haec enim tempora frequentiora hominum rerumque commercia, opes, copias, vitaeque elegantiam



gantiã, et luxum successisse, multis argumentis intelligitur; coepit quoque pecunia signari partim a Lydis, partim Argis ex inucepto Phidonis, quod ad a. 869, hoc est ad medium saeculum nonum ante C. N. referri potest; etsi nec hoc de subtiliore aliqua arte acceperim; inuentum est, signo certo impresso declarare pondus et valorem metalli; nec constat, quale metalli genus primum signari coeperit. Ingenia Lydorum, tum et vicinarum gentium, in his lonum, excitata et artium studia frequentata fuisse maxime per auri partim in fluminis partim in metallifodinis repertam copiam. Ita pugno auri fundendi et ex auro vasa, lebetes, ornamenta, tandem et statuas conlandi ars et vsus increbuit. Nunc narrata legimus multa de donis ex auro in templis consecratis, de quibus et ab alijs multa dicta sunt, et a me nouo consilio nuper disputatum est, in *Commentatione de repentina auri argentique affluentia populis ferepta*. Nunc etiam ad certa tempora reuocari possunt ea, quae narrata legimus.

Et primo quidem, ante vllam aliam fingendi sculpendique rudimentorum mentionem factam, pingendi non prima initia, sed facti iam progressus, memorantur: nam *Bularchi tabulam, in qua erat Magnetum praelium, a Candaule rege Lydiae Heraclidarum nouissimo repensam esse auro, in confesso esse ait Plinius XXXV, l. 34. cf. VII, l. 39. 1).*

Can-

1) Magnetum praelium, hoc quo tempore factum sit, traditum non est; bella tamen eorum, ex quo, e Thessalia ad Peneum. (v. Illad. B. 756. et ad e. l. Obs.

Candaulem Myrsilum vita priuavit Gyges Olymp. XV., 2. ante C. N. 719. Mirum utique est, memorari repente artis opus tam praeclarum habitum, ut auro rependeretur: cum ex superioribus aetatibus nulla picturae memoratio extet. Atqui nos non nisi fragmenta historiarum habere, innumeris aliis exemplis edocti tenemus. Ad superiora ergo tempora referenda erunt ea, quae, post ista narrata, subiicit Plinius ex antiquioribus exscripta, de picturae elementis ac primordiis, appositis quoque nominibus eorum, qui inuenta excoluere, obscuris ceteroquin et ignotis, Hygiemonis, Diniae, Charmadae, Eumari Atheniensis et Cimonis Cleonaei: duo postremos saltem in Graecia ipsa vixisse, patria eorum memorata fidem facit; nam potuit ars in Ionia et insulis excoli, nec tamen in Graecia ipsa frequentari. Omnino certi aliquid de picturae aut alterius artis origine primisque incrementis, rerum naturae etsi maxime consentaneis, pronuntiare haud licet; etsi d. Hancarville multa de his tam subtiliter ex vasis antiquis pictis pro consilio suo arreptis disputauit, ut ingeniose multa ostendisse, fide idonea vix aliquid probasse videri debeat.

## A Gyge

Obf. Strabo IX. p. 674. XIV. p. 958. Conon Narrat. 29. Anton. Lib. 23 pr. Schol. Apoll. I. 584.) advenae loca Asiae infederant, memorantur plura cum Lydis; his Magnesia fuit oppugnata et capta, serius tamen, semel sub Gyge, tum sub Ardye: unde et Sevinus de orationem mouebat de omni narratione de pictura Bularchi (*Memoir. de l'Acad. des Inscript. Tom. V. p. 253.*), verum, ut diximus, bella fuere fere continua. Extincti Magnetes a Tretribus, gente Cimbrica, incurfatione Asiae funesta: v. Strab. XIV. p. 958. (647.) add. Diog. Laert. I, 117.

A *Gyge* memorantur multa munera Delphos missa, ex argento et auro; in his crateres sex aurei ingentes; addit Herodotus I, 14. primum eum talem honorem oraculo habuisse, nisi quod iam ante eum *Midas*, Gordii filius, Phrygiae rex, regium thronum et ipse Delphis consecrauerat. Memoratur hic in Chronico Eusebiano ad Ol. X, 4. Gygi autem Ol. XXV. a. C. 680. successit *Arctyes II.*, huic Ol. XXXVII, 2. *Sadyattès*, et Ol. XL, 2. a. C. 619. *Alyattes II.*, huic Ol. LIV, 3. a. C. 562. *Croesus*, isque a Cyro victus et captus a. C. 548. Ol. LVIII, 1. Constituunt autem donaria Delphos missa ibique recondita epocham memorabilem et opum et operum artis antea Graecis ignotorum. Auri argentique magna apud Graecos erat penuria, vt fere dicere possis, non nisi memoriam horum metallorum ex Homericis versibus animis Graecorum obuersatam esse; nec illi nisi aeris usum norant. Ipse Pythius Apollo ante Gygis liberalitatem donaria ex aere numerabat, ne in his quidem statuas, sed lebetes et tripodes ex aere. Post Gygen *Croesus* ex auro et argento dona miserat; serius (circa Olymp. LXXIV. V.) *Gelo* et *Hiero* e Sicilia: ille quidem tripodem et Victoriā ex auro, quo tempore *Xerxes* Graeciam inuasit: haec ex *Rhania* *Eresis* et *Theopompo* *Philippeorum* libro XL. memorat *Athenaeus* VI. p. 231. E. F. vbi memorantur praeterea haec: "Lacedaemonios, cum *Apollinis Amyclaei faciem* inaufare vellent, nec aurum in Graecia reperirent, ex oraculi responso ad *Croesum* misisse ad illud mercandum." Narrat haec Herodotus I, 69. alio modo:

cum

cum mercari vellent a Croeso ii; qui Sardes missi fuerant, eos pro dono illud accepisse; et addit voluisse eos hoc auro vti ad Apollinis signum in Thornace: qui mons est haud longe a Sparta m). Expedit rem Pausanias III, 10 extr. vbi in Thornace Apollinis Pythaei (Πυθαίεως) signum visi ait, eadem figura, qua Apollo Amyclis est; hunc tamen multo clariorem esse Lacedaemoniis, itaque aurum omne, quod Apollini Pythaeo dono miserat Croesus, ad Apollinis Amyclaei ornatum translatum esse. Duravit haec in Graecia metalli pretiosioris penuria vsque ad templi Delphici per Phocenses direptionem (de quibus vid. Commentatio memorata).

Ceterum intra memoratos hos ducentos fere annos exercuere se ingenia Graecorum, etsi lentis admodum et sparsis intermissisque profectibus; ita vt mirum in modum fallantur, qui Graecorum ingenia vno momento repente propullulasse et effloruisse pronuntient. Rarae sunt per ista quoque tempora artificum operumque memoriae.

Incidit in haec tempora dynastia Cypselidarum Corinthi; exornatio templi Iovis Olympii in Elide; et vestigia nonnulla artium in Peloponneso et Graecia reliqua. Nobilissima est arca Cypseli ex cedro, cum anaglyphis ex auro et ebore elaboratis; in quorum enarratione ante hos XXX et quod excurrit annos rudimenta huius generis  
 scriptio-

m) Χρυσόν ἀνέοντο, ἐς ἀγαθὰ βουλόμενοι χρῆσασθαι ταῦτα τὸ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Ὠάρνακι ἰδρυται Ἀπόλλωνος.

scriptionis posui. Fuit illa reposita Olympiae a Cypselidis, adeoque ante Olymp. XLI, 1. a. C. 584. nam eo anno eorum tyrannis, seu dynastia, fuit sublata; quo autem tempore illa sculpta fuerit, constitui nequit; nam Cypseli tyrannis initia habuit Ol. XXX, 3. ante C. N. 658., ille autem is erat, qui in arca infans seruatus erat; si eadem ipsa arca Olympiae consecrata est, in qua ille laetuerat, multo antiquioris artis opus illud fuisse necesse est. Inscripta erant carmina Eumeli, poetae, qui iam ante Messeniacum bellum, h. e. ante Ol. IX, 2. ante C. N. 742. vixerat; verum versus ex eius carminibus exscripti ad arcam transferri potuerunt.

Ex iis, quae de *Demarato* narrantur, *Tarquini Prisci Romani regis patre, fugiente Corintho iniurias Cypseli tyranni*, (Plin. XXXV, 5.), et de comitatu eum in *Etruriam* *fictoribus Euchire et Eugrammo*, traditaque ab iis *Italiae plastice* (lib. XXXV, l. 44.): aliud tenemus argumentum artis iam tum Corinthi excultae, simulque fidem narratae vetustioris usus plastices per Etruriam: unde probabilis antiquitas vasorum pictorum vindicari possit; nec multo seriora sunt vestigia plastices per colonias Graecorum in Italiam inferiorem et Siciliam illatae: quae inter Olymp. XL. et L. ad magnas opes et copias progressae erant, imprimis Sybaris, Croton, Tarentum, Locri; florere Cumae, Neapolis, Metapontum, Rhegium; in Sicilia Syracusae, Hybla, Catana, Messana. Intulerant coloni e Graecia antiqua mythos antiquiores, ex iisdem suo ingenio

et

et more argumenta operum artis constituerant, auctis et assumtis alijs a barbaris, quorum fines ipsi incolebant vel attingebant; floruit inprimis plastice in fictilibus; eoque illatae sunt fabulae aliunde non notae, et notarum fabularum tractandarum ratio et mos diuersus a Graeciae, vnde exierant, exemplis.

Referendus ad haec tempora est *Aristocles* Cydonia Cretae oriundus, cuius Hercules cum Amazone equo insidente pugnans de balteo Olympiae fuit repositus ab Evagora Zancleae; ex nomine hoc operi inscripto Pausanias V, 25, p. 445, argumentatur, repositum esse ante Ol. XXIX, 1, ante C. N. 664, quo tempore Zancles nomen mutatum in Messanam abiit; cf. eund. IV, 23, p. 337. Ipsum itaque signum in antiquissimorum numero esse habendum patet; ex aere, vt existimare licet, nam si nullam materiam memorat Pausanias, aere fere animo habere solet.

*Glaucus primus ferri inter se glutinum excogitauit et iunxit*: in Hieronymi Chronico Eusebiano legitur ad Ol. XXI, 3, ante C. N. 694, secundum Vallart; et Ol. XXV, 4, ante C. N. 677, secundum Scalig. Est hic *Glaucus Chius*. Narrat Herodot. I, 25, Alyatten II. misisse Delphos magnum craterem argenteum, cum basi e ferro ferruminato, cui impositus erat n), summae mirationis: nam antea laminas

n) Ἰπποκράτηριδιον σιδηρεον κολλητόν, θεός ἄξιον. basis fuit, seu crepido (*Jouscoupe*, *Gestell zum Einsetzen*, oder *Drauffsetzen*). Supererat haec basis adhuc Pausaniae

minas non iungere norant nisi clavis aut fibulis. Alyattes II. regnum tenuit ab Olymp. XL, 2 ad LIV, 2. (ante C. N. 619-563.) et Croesum successorem habuit. Si itaque Glauci tempora recte in Chronico tradita sunt, longe antiquioris operis basis illa ferruminata esse debuit.

Sub Alyatte II. et Aftyage Medorum rege vixit *Byzes*, Naxius, cuius statuæ extabant in insula Naxo, cum titulo, quo ille edebatur inventor tegularum e marmore caesarum; quibus templum Iovis Olympiae erat tectum. v. Pausan. V, 10. p. 398. Epigramma legitur quoque in *Analectis* Tom. III. p. 193. CCVII.

Olympiae viderat Pausanias VI, 15. p. 490. in *Acti Eutelidae* Spartiatæ. statuam admodum vetustam, incisus litteris vetustate iam paene abolitis: obtulerat ille duas victorias, alteram luctæ, alteram pentathli, inter pueros, Ol. XXXVIII.

De *Dipoena* et *Scyllide* utar verbis Plinii XXXIV. s. 4. *marmore scalpendo primi omnium inclaruerunt Dipoenus et Scyllis, geniti in Creta insula etiamnum Meis imperantibus, priusque quam Cyrus in Persis regnare inciperet, hoc est, Olympiade circiter L. (Imperii Cyri in Persas initia Ol. LV, 2. a. C. 559. assignantur). Ii Sisyonem se contulere. Opera eorum visebantur Argis, Cleonis, Ambraciae. Inter alia Argis erant Dioscori cum vxoribus*

sanæ aetate, qui eam describit lib. X, 16 pr. forma erat turri similis in fastigium obtusum surgentis, latera cincta transuersis e ferro cingulis, et summa labia extrorsum resupinata: ad excipiendum craterem.

bus et liberis: Castor quidem cum Hilaira; et filio Anaxi, et Pollux cum Phoebe et Mnasino: signa ex ebena facta; equi partim ex ebena et ebore: Alia opera ex marmore: Pausan. II, 22. p. 161. Meminit ista quoque Clemens Protrept. p. 14 Sylb. addit Herculem Tirynthe, at ille fuit Sicyone; error est in eo, quod Hercules epitheton a Tirynthe habet. Tirynthius dictus. Memorantur eorum discipuli *Doryclidas, Dantas, Teſtius, Angelio*: de quibus infra melius erit dicendum.

Pergit Plinius l. l. *Quum ii essent, iam fuerant in Chio insula Malas sculptor, dein filius eius Micciades, ac deinde nepos Anthermus Chius: cuius filii Bupalus et Anthermus clarissimi in ea scientia fuerunt, Hipponactis poetae aetate, quem certum est, LX Olympiade fuisse: de his quidem ad sequentem aetatem dicendum erit. Pergit Plinius: quod si quis horum familiam ad proavum usque retro agat, inueniet, artis eius originem cum Olympiadum origine coevisse. Non nimis curiose haec a Plinio pronuntiata exigenda sunt. Ab Olympiadum origine usque ad Ol. LX. fere anni 236 elapsi erant: spatium non quatuor, sed octo aetatum (γεγεων). Verum proavum putandus est dixisse de stirpis primo auctore. Subiicit idem mox haec: non omittendum, hanc artem (marmoris sculpendi) tanto vetustiore fuisse quam picturam aut statuariam, quarum utraque cum Phidia coepit LXXXIII. Olympiade, post annos circiter CCCXXXII. recte, si Olympiadem primam ad annum ante C. N. 780 (quam melius 776 fixius) referimus et inde ad annum 448 computum*



facimus. Ceterum horum sculptorū opera per Chium, Iasum Cariae, Smyrnam, Delum insulam vulgata erant o).

Iacta nunc erant primordia fingendi, pingendi sculpendique artium: restabat ut vsu et experientia excolerentur. Matura facta sunt incrementa eius artis, in qua Graeci imprimis excellere, fundendi aeris. In hac occurrunt primo loco nomina *Rhoeci*, (Philae, aliis Philaei, is erat filius,) et *Theodori*, Teleclis f. Samiorum: Pausan. VIII, 14, p. 629. IX, 41 pr. p. 796. X, 38. p. 896. *primi illi aes conflare et signa fundere docuerunt*: quod Pausanias tam confidenter narrat, ut pro explorato id accepisse videri debeat. *Theodorus etiam gemmas sculperet*, ut mox videbimus, porro *aes fundere et ex eo signa fingere calluisse traditur*: ibid, III, 12. p. 237. *inuenisse eum libellam et tornum et clauem*, a Plinio proditur inter inuentorum auctores lib. VII, f. 57. et primos omnium *plasticen inuenisse in Samo Rhoecum et Theodorum idem memorat lib. XXXV, f. 43*. Omnis haec de rerum inuentoribus doctrina parum fidei apud me habet;

- o) Vid. Plin. l. c. Smyrnae saltem Tychen visam memorat Pausan. IV, 30. sed a Bupalō factam, cum globō in capite et cornu copiae in manu; in templo Nemeseon Charites, ex auro factas, Pergami easdem in Attali thalamo et in Pythio: IX, 35 extr. p. 781. 2. Anthermo patri Victoriae alatae, inuentum assignat Schol. Aristoph. Ao. 575 in loco corrupto: Ἀρχένους γὰρ Φησι, καὶ τὸν Βευπάλου καὶ Ἀθηναῖος πατέρα, οἱ δὲ Ἀγλαοφῶντα τὸν Θάσιον ζωγράφον, πτηνὴν ἐργάσασθαι τὴν Νίκην, ὡς οἱ περὶ Καρύστιον τὸν Περγαμηνὸν Φησιν. legendum, puto: Ἀνδέρμων γὰρ Φησι τὸν Βευπάλου καὶ Ἀνδέρμου πατέρα etc.

habet; testatur tamen talis fama celebritatis vetustatem. Addit Plinius: *multo ante Bacchiadas Corintho pulsos*: Cypselo nimirum tyrannidem occupante Olymp. XXX, 3: ante C. N. 658. Hic vero in graues difficultates implicamur, easque vix ita solvendas, ut omnis dubitatio tollatur. Idem enim *Theodorus*, qui cum Rhoeco memoratur, vulgo in Polycratis tempora demittitur, qui Olymp. LXIV, 3. a. C. 522 anno ante Cambyfis mortem interfectus est. Hoc tamen falso creditum esse facile assequare, cum ex eo, quod Polycrates Samiorum tyrannus smaragdum a Theodoro Teleclis filio sculptum digito gestavit (Herodot. III, 41. add. Pausan VIII, 14. p. 629), non sequatur, Theodorum eodem quoque tempore vixisse. Nec magis quicquam certi colligas ex eo, quod inter Croesi dona Delphos missa craterem ingentem argenteum memorat Herodotus I, 51. pro opere Theodori Samii habitum, et iure quidem, ut ipse censet; Croesi quidem regnum inter Ol. LIV, 3. et LVIII, 1. finitur.

Iam ita se habet res, ut tot ingentia vasa et lebetes, qui inter Croesi donaria ex auro et argento memorantur, artem fundendi iam tum, si non perfectam, aliquantum tamen progressam, arguere fateamur. Sed et antiquiora sunt exempla artis fundendi *ex aere*, in his vas ingens, Argolicum craterem referens ex aere, gryphum capitibus circumcirca prominentibus, et tribus colossis ex aere septenum cubitorum in genu nixis illud sustinentibus: erat illud consecratum a Samiis in templo Iunonis ex decimis quaestus, quem navis Samia fecerat, quae in insulam Africae tendens vento de-

lata fuerat per fretum ad Tartessum: Herodot. IV, 152. euenerat hoc Ol. XXXVII. Ceterum Rhoecus ab Herodoto traditur primus architectus fuisse maximi, quod unquam viderat, Samiorum templi *p*): fuit id haud dubie Iunonis Samiae, summae illud vetustatis: nam a Lelegibus quidem et Lydis iam conditum fuisse ferebatur; verum in eius locum Iones serius ingens templum exstruxere, cuius architectus Rhoecus fuisse narratur, quod hac fere aetate, in qua nunc versamur, euenisse necesse est; erat illud ordinis Dorici, incredibili donariorum copia plenum, eoque artis antiquae opera praestantissima continebat. A Persis illud incensum esse Pausanias narrat VII, 5. p. 553. Chron. Euseb. ad MCC. quod Darii Hytaspis tempore factum existimo, Sylosonte in tyrannidem restituta. conf. Herodot. III, 146, 9. quod ad Ol. LXVI, 4. ante C. N. 513. refertur. Multa tamen ex incendio seruata esse videntur: nam etiam post haec tempora antiquis donariis abundauit hoc templum adhuc Strabonis aetate, imprimis nobilissima in eo erat pinacotheca: XIV, p. 944. B. (637.) inter alias tabulas in ea memoratur illa obsceni, sed physiologici, argumenti, quam Chrysippus interpretatus erat, ap. Origenem in Celsum lib. IV, p. 202. ed. Höschel. Diog. Laert. VII, 187. etiam tabula ab Androcle architecto reposita, qua pons Bosphoro impositus cum copiis Darii traicientibus effictus erat: ap. Herodot. IV, 88. et venatio a

Cara

*p*) Herod. III, 60. τρίτον δὲ σφίσι ἐξέροισται νηὸς μέγιστος πάντων νηῶν, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοῦ ἀρχιτέκτων πρῶτος ἐγένετο Ροῖνος Φίλων ἐπιχώριος.

Cara Bästae f. Samio dedicata cum epigrammate ap. Helych. in Βάστα Κάρας, de quo cf. Roen. ad Gregor. p. 51. 52. Expilatum hoc fanum est a piratis (Plutarch. in Pompejo p. 631, C.) et a Verre (Cic. in Verr. I, 19.). Erat cum hoc Iunonis templo aliud Sami antiquissimum Apollinis Pythaei (Πυθαίως), seu Pythii, ut est ap. Pausan. II, 31. p. 185. in hoc signum erat Apollinis, quod Aegyptiorum fere more ita fabrefactum ferobatur a *Telecte et Theodoro, Rhoeci filiiis*, ut dimidia pars Sami, altera Ephesi elaborata esset. Narrat haec Diodorus I, 98. ex fama vulgi, ut apparet, non accurate satis constituta.

*Theodori opera* ex aere Pausanias X, 38. p. 896. repererat nulla quae superessent, verum Ephesi in Dianae templo *Rhoeci* erat opus feminae simulacrum, quam Noctem edebant. Sciadem, quod Spartaee aedificium publicum, quo concio conueniebat, Theodori Samii opus esse aiebant: lib. III, 12. p. 237. Perhibetur idem fuisse auctor consilii, in condendo templo Ephesino, quo, cum solum esset palustre, exsiccatum et firmatum illud est crate carbonum et pellibus ouillis substratis; (Diogenes Laert. II, in Aristippo extr. Helych. de Viris illustr. h. v.). Intelligenda haec sunt de templo a Chersiphrono architecto exstructo: de quo Strabo XIV, p. 949. A. (640. C.) quod Herostrateo incendio conflagrauit.

Poscunt tempora, ut de throno Apollinis Amyclaei memorem q), qui inter antiquissima artis opera

q) Pausan. III, 18. Egi de eo accuratius in *Antiquarischen Abhandlungen*, Lipsiae 1778 excusis, - lifello  
Z 4 tam

opera habitus est, e marmore, opere anaglypho vario et multas in areas distributo; in cuius medio repositum erat signum Apollinis, hoc quidem etiam vetustius et ex aere. Sed thronus a *Bathycle* elaboratus erat, vna cum Gratiarum signis et Dianae Leucophrynes; Pausanias tamen non habebat dicere, quem magistrum ille habuerit, ideoque nec quo tempore vixerit. Probabile tamen fit, ad hanc aetatem eum referendum esse: fuit ille e Magnetibus; et Dianam Leucophrynen Amyclis dedicauerat, Magnesiae ad Maeandrum numen tutelare. Idem primus Dioscuros equis insidentes effinxisse narratur.

Indolem operis similem habet, et aetatem prodere videtur haud multo inferiorem, opus anaglyphum ex aere tamen in Chalchioeco, Minervae templo, Lacedaemone ap. Pausan. III, 17. p. 250. 251, auctore *Gitiada*, expressis mythis pluribus inter se diversis vno in opere.

### III. *Artium incrementa. Samiorum opes. Pisistrati, Solonis, Pisistratidarum tempora. Eiectis Pisistratidis liberae Athenae.*

Sunt haec fere Croesi, Cyri et Cambyxis tempora, vnde ab Olymp. LIV, 3. ante C. N. 562 vsque ad Ol. LXVII, 3. ante C. N. 510. cum leges a Solone latae Ol. XLVI, 3. ante C. N. 594 iam animos Atheniensium ad aequalitatem iuris et libertatem erexissent; at anno Olymp. LXVII, 3. ante

tam foedis operarum sphalmatibus dehonefatto, vt eum inspicere pigeat.

ante C. N. 510 Pisistratidis erectis libertate parta opus Athenarum auctae: incensae Sardes per Athenienses, classe ad auxiliandum Ionibus missa, Ol. LXIX, 2. ante C. N. 502. Mota inde Persarum in eos arma. Pugna Marathonia: LXXII, 3. ante C. N. 490. Pugna Salaminia LXXV, 1. ante C. N. 480. Interea ingenia Lyricorum prouentu felici effloruerunt ex magna parte in insulis Asiae; Athenis ac per Siciliam comoedia cum tragoedia laudem summam obtinuit. Praefixi nomen Athenarum huic aetati, non, quasi exempla multa seu operum seu artificum ex ea vrbe excitare possim; nondum enim ad talem seu artium seu litterarum laudem peruenerant Athenienses; verum, quia per haec tempora, insigniore ingeniorum cultu, imprimis per Pisistratidas, tum libertate parta, via patefacta est ad eos in artibus profectus, quos sequens aetas vidit, in vrbe a Persis deleta iterum instauranda. Alioqui ad artium incrementa plurimum profuisse video Samiorum opes, per navigationem insigni modo auctas, ingeniis ad magna opera publica exsequenda conuersis: quorum tria admiratione digna narrat Herodotus lib. III, 60. montis perfossi ad aquam per canalem ad urbem ducendam; aggeris circa portum in mare educti, et templi amplissimi. Nec Polycratis ingenium a litteris et artibus fuit auersum. Per hos annos LXXXII cum marmoris sculptura, aeris fundendi ars imprimis frequentari et excoli coepit, et primo quidem in vasis fundendis, tum et in signis. Praeter magna enim illa vasa aurea et argentea inde a Gyge, et nunc a Croeso maxime Delphos et ad

alia templa missa memorantur quoque alia ex aere et cum his signa aerea. Fastidium facit in Pausaniae locis de Olympia, Delphis, et aliis templis antiquioribus vasorum, lebetum, tripodum ex aere enumeratio: itaque Theopompus ap. Athen. VI. p. 231. F. recte aiebat, iterante eadem Phania p. 232. C. templum Pythicum antiquitus repletum fuisse donariis ex aere, non tamen statuis, sed lebetibus et tripodibus ex aere; quorum dedicationem in haec tempora incidisse videas; isque usus locum quoque fecit narrationi de tripode septem Sapientum.

His temporibus vixisse necesse est artifices, qui ex *Dipoeni* et *Scyllidis* schola prodiisse memorantur, supra iam nominati: *Learchus*, Rhieginus, cuius opus habitum signum Iovis ex aere, sed laminis coagmentatum et clavis fixum, in chalcioeco Spartaee vetustissimum; Pausan. III, 17. p. 251. *Doryelidas*, Laeo, cuius Themis in Iunonis templo Olympiae supererat Pausaniae aetate; lib. V, 17. p. 419. eius frater *Medon* eodem magistro usus, Minervam armatam eodem in templo fecerat: ibid. p. 419. *Dontas*, cuius opera erant Olympiae in thesauro Megarensium, signa ex cedro et auro facta: Hercules, adstante Minerva, et Achelous, adstante Marte; Iupiter et Deianira; aedes ipsa vetustissima esse ferebatur e manubiis condita temporibus Phorbantis Archontis Atheniensium (inter a. ante C. N. 954 - 923.) Pausan. VI, 19. p. 500. Etiam *Theocles*, Hegyli f., Laeo, in discipulis Dipoeni et Scyllidis numeratus, cuius Hesperides Olympiae erant

orant in Iunonis aëde ex aere et auro; et in The-  
 fatro Epidauriorum Atlas caelum sustinens, Her-  
 cules et arbor Hesperidum innexo dracone; e  
 cedro; male disiuncta opera: lib. V, 17. p. 419.  
 et VI, 19. p. 499. porro *Tedaeus* et *Angelio*: lib. II,  
 32. p. 187. hi tamen non vere, sed ex vulgari  
 vsu, quo artificibus probatis nomen quaeri sole-  
 bat magistri clarissimi; nam serius eos vixisse, in-  
 fra videbimus. Fecerant illi Deliis Apollinem  
 (ibid.): cuius manu tres Gratiae insistebant (lib. IX,  
 35. p. 780.), adstabat Diana r).

*Bupalus* et *Anthermus*, Chii, sculptores cla-  
 rissimi, media hac aetate vixere; quandoquidem  
 illi Hipponactis poetae foeditatem vultus imagine  
 in marmore expresserant; quem certum est *Olym-  
 piade LX vixisse*: Plin. XXXVI, 4, 2. Winckel-  
 mann Hist. Art. ad annos inter Ol. L et LX refe-  
 rebat gemmam, quae Othryadem sanguine clipeo  
 victoriam inscribentem exhibet, multis exemplis  
 aliorum sculptorum repetitam. Nam mors eius in  
 pugna ad Thyream Ol. LVIII; 1. memoratur ab  
 Herodoto I, 81. etsi ad antiquiora tempora Ol. XI.  
 renocat Pausan. III, 7. II, 38. confundens duo di-  
 versa praelia. Enimvero eodem quoque tempore,  
 quo Othryades occubuit, gemmam esse scalptam  
 quis asserat!

Victorum in ludis statuae nunc memorantur  
 plurimae; nomina quoque artificum, etsi raro cum  
 tempo-

r) Quod e verbis corruptis Athenagorae elicias c. 15, 5.  
 και ο Δηλιος και η Αρτεμις Ιδακτου (leg. Τευταλου)  
 και Αγγελωνος τεχνη.



temporum diligente notatione. Sic Milonis Crotoniatae statua a *Damea* et ipso Crotoniata facta Olympiae (VI, 14. p. 486.) Vicerat ille sexies lucta: vnam ex his palmam adeptus est Ol. LXII. Ol. LXVIII, 1. duxit Crotoniatas contra Sybaritas. *Callon Eleus* pueris Mamertinis e Sicilia positas Olympiae statuas fecerat: in quas postea Hippias Sophista elegos scripsit: Paus. V, 25. p. 443. Eiusdem erat Mercurius cum caduceo: inscripto titulo a *Glaucia Rhegino*; ibid. c. 27. p. 449. Non confundendus erat cum eo *Callon Aegineta*, Tectaei et Angelionis discipulus, quem senioris aetatis fuisse, ex hoc ipso apparet, nam *Callon* hic *Carnachi Sicyonii* aequalis (VII, 18. p. 579.) fuit, is autem Ol. XCV. clarus erat. Eum quoque *Plinius* cum *Agelada* et *Polycleto* sub Ol. LXXXVII. memorat: lib. XXXIV, 8, s. 19. Hic esse videtur is, cui cum *Hegesia* *Quintilianus* XII, 10, 7. tribuit *duriora et Tuscanicis proxima*. Eius erat *Minerva* e ligno *Troezene*, Paus. p. 187. et vna ex *Eumenidibus* in arce Athenarum: quod e *Polemone* *Clemens Alex.* memorat *Protrept.* p. 14. Sylb. *Κάλως* ei est: an forte nomen in vasis pictis obuium? nimirum in *Eumenidum* templo, quod memorat *Pausan.* I, 28. p. 68. Tripodi ex aere insistebat *Proserpina Amyclis* III, 18. p. 255. Fuit quoque inter antiquiores sculptores *Laphaet Phliasius*: cuius opera vidit *Pausanias*: *Sicyone Herculis* signum ligneum antiquissimi operis, lib. II, 10 pr. eique simile *Aegirae* in Achaia, *Apollinem*, ex iudicio *Pausaniae* VII, 26. p. 592. Proximis ante bellum *Medicum* et pugnam *Marathoniam* (Ol. LXXII, 2. ante

ante C. N. 490.) annis vixisse narrantur plures. *Aristomedon* Argiuis, cuius erant opera Delphis a Phocensibus consecrata. Paus. X, 1. p. 801. coll. Herod. VIII, 27. 28. Missa cum iisdem dona, Apollo cum Hercule de tripode pugnam iniens, adstantibus huic Minerva, illi Latona et Diana a pluribus communi consilio facta: Minerva et Diana a *Chionide*, reliqua a *Diyllo* et *Anyclaeo* Corinthiis: X, 13. p. 830. *Stomius* et *Somis* VI, 14. p. 488. Harmodio et Aristogitoni Athenienses statuas poluisse satis constat; Plinius statim eiectionis Pisistratidis id factum esse innuit: XXXIV, 4. s. 9. Pausanias eas statuas memorat I, 8. p. 20. cum aliis, quas ait partim a Critia, antiquiores ab Antendone esse factas. Memorat Critiam inter aequales Phidiae, ut mox videbimus; quem iam post Olymp. LXVII, 3. ante C. N. 510. artem exercuisse hinc est effectum.

IV. *Inde a victis Persis* Ol. LXXV, 1. a. C. N. 480. usque ad Ol. LXXXVII, 3. a. C. N. 430. Anni L. florentium rerum Graeciae; in his aetas *Phidiae et Periclis*.

De hac aetate mihi iam minus est laborandum, cum vulgo constet, post pugnam Salaminiam et Plataeensem Ol. LXXV, 1. fortuna propitia Atheniensium animos et ingenia gloriae et famae studio mirum in modum inflammata ad summa quaevis contendisse; opes ex praeda Persarum partas ubi iterum extruendae et virtutis monumentis condendis copias idoneas suppeditasse, remque

remque naualem auctam ad nouas opes per nâtionem parandas opportunitatem attulisse. Noti sunt L. anni rerum Graeciae florentium, vel ex Diodoro XII, pr. Artium Graeciae ad pulchri exquisitoris sensum epitentium primam epocham his annis constitui, vel ex Winckelmanno, tum ex aliis constat. Attingam itaque tantum ea, quae Plinii epochas inde ab Ol. LXXXIV. aut versus III. (cf. lib. XXXVI, 4, 3. ante C. N. 448.) et ab Ol. LXXXVI. (lib. XXXIV, 8. § 19.) aut antecedunt aut diligentius constituunt.

In his autem ab initio nonnulla mōnenda sunt, de quibus iam alias studiosius egi s). Primo, vitas artificum nusquam satis subtiliter constitui, nec constitui posse; solere sumi certos vitae annos, in quibus aliquis aut celebritatem ex opere aliquo insigniore consequutus est, aut ex certo temporum euentu innotuit, aut quo anno historici, qui narrationum suarum interualla fecerant, certis locis opportunioribus eorum meminerant; ita fere comparata res est cum Plinii epochis artificum et artium, quippe qui eas collegisse videtur ex historicis graecis, qui post res certae annorum periodi subiecerant viros claros, qui eo interuallō vixerant. Non itaque mirabimur, si artifices modo ferioribus modo antiquioribus annis adscribi saepe videmus. Ita *Phidiae* quidem aetas adscribitur maxime Ol. LXXXIV. a. C. 444. Atqui eius opera fuere, quae pugnam Marathoniā eiusque res

s) *Antiquarische Aufsätze* P. I. p. 165. sq. quae omnino cum his, quae hic apposui, coniungenda sunt, ut probabilis aliqua historia artium Graeciae constitatur.

res gestas exhibuere. Sane si vel triginta annos operibus fabricandis eum incubuisse ponamus, iam inde ab Ol. LXXVI, 3. a. C. 474. nomen eius haud contemnendum esse debuit. Ita *Phidias* e pugnae Marathonicae (Ol. LXXII, 3.) manubiis *Minervam* ex aere fecit: in cuius clipeo pugnam Centaurorum et Lapitharum fecit *Mys*, (quem aequalem fuisse, hinc apparet: *Pauf. I, 28 pr.*) ex delineatione *Parrhasii*, *Evenoris f.* (ibid.); igitur et hic eodem tempore iam artem pingendi exercuit; tamen utriusque, patris et filii, tempora ad Olymp. XC. et XCV. referri videbis a *Plinio XXXV, f. 36.* Porro si ex opere aliquo illustriore famaue clariore ex certo euento artifex certis annis adscribitur, latiore calculo utendum erit in vitae annis constituendis. Iunguntur quoque artifices, qui coniuncta opera opus elaborasse feruntur, qui tamen diuersa aetate vivere, cum opus ab alio inchoatum alter absoluerit, aut ferius anaglypha vel aliud ornamentum aut anti-glyphum adiecerit. Ducuntur interdum aetates parum caute a temporibus, quibus aliquo in templo positae memorantur statuae; atqui translatae fuere nonnunquam statuae, aut in templo resecto positae. Ita *Plinius XXXIV, f. 19. ventre in certamen laudatissimi, quamquam diuersis aetatibus geniti, quoniam fecerant Amazones: quae quum in templo Ephesiae Dianae dicarentur, placuit eligi probatissimam etc.* Atqui e sequentibus apparet, fuisse eas diuersis temporibus paratas.

Porro diuersis aetatibus assignantur plures, qui tamen ab aliis, et interdum ab ipso *Plinio* alibi

alibi aequales inter se appellantur. Ita Plinius *Hegiam* Ol. LXXXIV, *Ageladam*, *Polycletum*, Ol. LXXXVII. assignat: qui tamen eadem aetate fuere. Tres Musae vna memorantur Elaboratae ab Agelada, Canacho et Aristocle: de quibus est Epigramma Antipatri in Anthologia, et in Analectis Tom. II. 15. XXXV.

Iam de *Phidia*, aut de *Alcamene*, et *Agoracrito*, sculptoribus; *Phidiae* discipulis, mihi non est laborandum; tempora eorum per se sunt definita. v. Plin. XXXVI, 4, 3. Alius *Phidiae* discipulus, *Colotes*, in faciendo Iove Olympio. ei fuit adiutor: Plin. XXXV, f. 34. *Ageladas*, male interdum scriptus *Geladas*, multo maturiora tempora habere debuit; nam signa ille elaborasse deprehenditur victoribus Cleostheni, Olymp. LXVI. (Paus. VI, 10. p. 476. cum epigrammate inscripto, quod etiam in Anthologiam est relatum), *Timasitheo* (Paus. VI, 8. p. 472.), qui Ol. LXVIII, 1. perit, et *Acochae* Tarentino Ol. LXV. (ibid.). Quod si Iovis signum ab eo Messeniis, qui Naupactum secesserant, quod Ol. LXXXI, 2. euenisse constat, elaboratum esse Pausanias tradit IV, 24. p. 339. hoc ita accipiendum est: ab iisdem Messeniis id curatum esse in superioribus temporibus, antequam exules Naupactum abierant. *Ascarum* Thebanum discipulum tradi video a Iunio et hinc ab aliis, *Ageladae Sicyonii*; male hoc arreptum ex versione Latina t); *Ageladas* Argius fuit: quod pluribus locis

†) Paus. V, 24 pr. τοῦτο (Iovis, flores corona, et cum fulmine, σταυρα), δὲ ἐστὶν Ἀσκάρου τέχνη τοῦ Θεβαίου δὲ ἀρχαῖος παρὰ τῷ Σικυωνίῳ. Enimvero is Canachus esse debuit Sicyonius.

locis constat. *Hegiam* Atheniensem ei aetate parem fuisse cum *Onata*, de quo hoc multo magis liquere videbimus, expressis verbis testatur *Paulanias VIII*, 42, p. 688. *Hegiae Minerva Pyrrhusque rex laudatur*: sunt verba *Plinii XXXIV*, 19. 16. delendum haud dubie *rex*, nam *Pyrrhi Epitotae* tempora ille non attigit; sed intelligendus *Achillis filius*; forte ille *Minervam propitiam* habens, vt *Achilles*. Est *Hegias* is idem, quem *Hegesiam* appellat *Lucianus* in loco corrupto de *Rhet. praecipis c. 9*. vbi *rhetores antiquata sectantes insectatur u*), et *Hegiam, Critiam et Nestoclem* nominare voluisse videtur: qui a *Plinio vna* memorantur sub *Olymp. LXXXIV*.

E Critiae disciplina prodire

*Ptolichus*, *Coreyraeus*, cuius discipulus

*Amphion*, *Acestoris* f. *Cnoffius* (*Pauf. X*, 15. p. 834.)

*Pifan* e *Calaurea*: (*Παίσιων* scribitur *X*, 9. p. 819.)

*Damocritus*, *Sicyonius*

(ap. *Pauf. VI*, 3. p. 457.), hic quidem fecerat *Olympiae Hipponem Eleum* (*Ἰππωνά*) pugilatu inter pueros vincentem: a *Plinio XXXIV*, 19. f. 28. numeratur inter eos, qui philosophos effinxerunt.

*Onatas* *Aegineta*, *Micōnis* f. (*Pauf. V*, 25. p. 445. ex inscriptis epigrammatibus *VIII*, 42. p. 687.

\*) Οἷα τὰ τῆς παλαιᾶς ἐργασίας ἐστίν; Ἡγησίου καὶ τῶν ἀμφὶ Κράτητα καὶ Νησιώτην.

p. 687. 8.) Plinio haud memoratus, inter nobiliores fuit circa Ol. LXXV. x). Eius opera memorantur plura: Achivorum principes, qui ad pugnandum cum Hectore prodierant (Iliad. VII.) a concilio Achaeorum Olympiae posita: (Paus. V, 25. p. 444.) Hercules cubitorum X. ex aere, clavam dextra, arcum laeva tenens, a Thaliis Olympiae dedicatus (ibid. p. 445). Ceres apud Phigalenses (VIII, 42. p. 687). Apollo ex aere apud Pergamenos (ibid.). Et Olympiae quadrigae ex aere cum equo celete, Hieronis victoris dona, a Dinomene filio dedicata (ibid.) cum equis vtrunque adstantibus, quibus insidebant pueri, Calamidis operibus (VI, 12 pr. p. 479.), praeterea erant duae statuae Hieronis, altera peditis altera equitis, a *Micone*, Nicocratis f. Syracusano factae (ibid. p. 480.). Idem Onatas communi opera cum *Calitele*, quod testabatur inscriptus titulus, fecerat Mercurium, arietem sub ala portantem, galeatum, tunica et chlamyde amictum, a Pheneatis Olympiae Iovi dicatum (V, 27. p. 449.) Suspicatur Pausanias hunc Callitelem aut filium aut discipulum Onatae fuisse. Idem Onatas cum *Calintho* fecerat signa Tarentinis ex decimis de Peucetiis victis:

rex

x) Pausan. VIII, 42. p. 687. vbi prava interpunctione et versione turbatur omnis temporum ratio: τὸς δὲ ἐποίησεν χαλκοῦν Φιγαλεῦσιν ἄγαλμα, γενναῖε μάλιστα ὕστερον τῆς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐπιστρατείας τοῦ Μηδου. Vertunt: *Aetatibus certe aliquot hoc opus fecit post Persarum in Graeciam irruptionem.* Immo vero: ἐποίησεν — ἄγαλμα γενναῖε μάλιστα ὕστερον (*aetatibus integris ferius*), (κατὰ) τῆς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐπιστρατείας τοῦ Μηδου, et fecit hoc opus tempore demum belli Medici.

rex erat Iapygum Opis interemtus iacens, adstantibus Tarante heroe et Phalantho cum delphine: Delphis ea visebantur: (X. 13. p. 830.). *Polyclitus Sicyonius*, Ageladae discipulus, inter cuius signa nobilissimum fuit Iunonis Argivae ex auro et ebore (II, 17. p. 148.), alia opera ex aere et marmore. Doryphorum, Diadumenum, Canonem cum aliis memorat Plinius. Plato in Protagora Tom. II. p. 311. cum Phidia Polyeletum laudat,

*Phradmon*, qui et *Phragmon* scriptus occurrit, fuit Argivus (VI, 8. p. 471.). *Gorgias*, *Lason*, aliunde noti non sunt, et probabile mihi fit, esse unum artificem patria Lacedaemonium, ut legendum fit: *Gorgias* Laco.

De *Myrone* notiora habemus e Plinio. Eleutheris Boeotiae ille natus, Ageladae discipulus, Pythagorae Rhegini aemulus. *Pythagoras Rheginus* haud dubie multo ante Ol. LXXXVII. artem excucuerat: nam eius signa Olympiae memorantur Euthymi Locrensis pugilis victoris Ol. LXXIV. VI. et VII. Astyli victoris cursu Ol. LXXIII. IV. V. (Pauf. VI, 6. p. 467. et 13. p. 481.). Locum de eo Plinii corruptum XXXIV, 19, 4. e vestigiis veterum edd. iam olim restituere tentavi: *Vicit eum (Myronem) Pythagoras Rheginus ex Italia pancratiaste Delphis posito. Et Leontiscum fecit et stadiodromon Astylon, qui Olympiae ostenduntur.* Iam eius magister memoratur *Clearchus*, Rheginus; Clearchi magister *Euchir* Corinthius; et huius magister *Syadras*



*Syadras cum Charta*: (Paus. VI, 4. p. 461.). En stemma scholae:

*Syadras et Chartas*

|  
*Euchir*

|  
*Clearchus*

|  
*Pythagoras Rheginus*

|  
*Sostratus*

hic nepos Pythagorae ex sore et discipulus fuit. Euchirum Corinthium appellat Pausan. l. c. Eidem tamen memoratur *Euchir* Eubuhdae f. Atheniensis; cuius Mercurii signum erat apud Pheneatas Arcadiae: Paus. VIII, 14. p. 629. Memoratur Euchir a Plinio f. 34. inter eos, qui optime fecerunt athletas.

*Scopas* post Myronem et Pythagoram ad Ol. LXXXVII. memoratur in Plinio XXXIV, f. 19. septendecim Olympiades ante Praxitelem (sunt anni 68). Atqui idem Plinius alio loco: *Scopas habuit aemulos eadem aetate Bryaxin et Timotheum et Leocharem*: sunt verba Plinii XXXVI, 4, 9. vbi de sculptoribus agit; eosdem f. 9. narrat quatuor latera Mausolei caelasse; Artemisiam decessisse antequam opus finitum esset. Mausolus obiit Ol. CVI. ante C. N. 356. vt ipse Plinius memorat, add. Diodor. XVI, 36. habemus interuallum annorum 76 ab ea epocha, qua floruisse Scopam dixerat Plinius. Verum expungendum esse nomen hoc loco, iam sedulo exposui in Comment. de epochis  
Plinii

Plinii p. 230 fqq. (v. infr. p. 380.). *Perelius* seu *Parelius*, cum *Scopa* memoratus a Plinio, profus ignotus est aliunde.

*Damophon*, quem vnum e Messeniis artificem signorum norat Pausanias memoratu dignum, aliquanto post Phidiam vixit, siquidem ille Olympiae Iovem solutis iam eboris compagibus iterum coagmentasse narratur: IV, 31. p. 357. Plures eius statucae memorantur p. 357. 358. Aegii VII, 23. p. 582. Megalopoli magnus numerus, in his Magnarum Dearum, VIII, 31 pr. 664. 665. c. 37. p. 675. Nonnulla ex iis antiquitatem et mysticas religiones redolent, quas ille affectasse videtur: Est in his Diana Laphria, quam Aetolis domesticam Messenii nonnisi, quum exules Naupacti viuerent, usurpate didicerant: IV, 31. p. 357. cf. VII, 18. p. 569. adeoque non ante Ol LXXXI, 1. si tamen non nisi post reditum in Messenen signum locatum est, ferius et post Ol CII, 3. elaboratum fuit. Par est dubitatio de *Paeonio Mendaeo* (Menda, vrbe Pallenes in Thessalia orto), cuius Victoriam Messenii, qui Naupactum inhabitauerunt, Olympiae dedicauerant, quod ipsi factum aiebant post Sphacteriam Atheniensibus deditam (Olymp. LXXXVIII, 4.) Paus. V, 26. p. 446. Ab eodem sculpta erat anterior pars lacunarum in templo Iovis Olympii: V, 10. p. 399.

*Simon Aegineta* y), quem Plinius quoque memorat XXXIV, 19. l. 33. *Simon canem et sagittarium fecit;*

y) Diversum ab Aegineta credere fas est *Simonem Eupalam* s. vt probabile sit, Atheniensem; cuius Dionysium

*scit*: is igitur referendus est ad tempora huius aetatis: nam laudatur equus eius cum auriga (*ἠνιόχῳ*) Olympiae, quem ibi dicauerat Phormis, qui expeditionibus Gelonis et Hieronis interfuerat; obierat Gelo Ol. LXXV, 3. Constituta per haec simul est aetas *Dionysii Argiui*, cuius arti debebatur alter equus cum auriga adstans: dedicatus ab eodem Phormide; de utroque v. Pausan. V, 27 pr. p. 448. et per hunc *Glauci Argiui* aetas elucescit. Eius enim cum Dionysii operibus statuas dedicauerat Olympiae Miccythus seu Smicythus (Pausan. V, 26. p. 446.), tutor liberorum Anaxilai tyranni Rhegini, Ol. LXXVI, 1. defuncti: de quo v. Herodot. VII, 170. Diod. XI, 66. 48. Miratur Pausanias Glauci et Dionysii magistros ignorari. Alius fuit *Glaucias Aegineta*, qui Gelonem et equum Olympiae dedicatum fecerat; iuxtaque eum, Philonem, Corcyrensem, pugilem: in quem Simonidis subiicitur epigramma VI, 9 extr. p. 474. item Analect. Tom. I. p. 140. porro eius fuit statua Glauci pugnantis habitu (ibid. c. 10. p. 475.) et Theagenis victoris Olympici Ol. LXXV. LXXVI. (ibid. c. 11. p. 479. cf. c. 6. p. 466.)

Eadem fere tempora assignanda sunt *Calamidi*, patriam haud reperio, caelatori et statuario, sculptorique clarissimo, nam et ille fecerat equos cum pueris insidentibus inter dona ab Hierone pro victoriis Olympiis: v. Paus. VI, 12 pr. p. 479. Colligas idem ex Agrigentinarum donario, pueris

ex

nysum Morychum ex lapide Phellita (marmor montis Phellae in Attica) memorat Clemens Alex. Protrept. p. 14. Sylb. v. Svid. in *Μορϋχο*.

ex aere dextras ad Iovem tendentibus. (V. 25. p. 443.), factis ex marmoribus Molya capta; Olymp. LXXV. 1. puta, pugna ad Himeram facta. Etiam *Micon*, Nicocratis f. Syracusanus, Hieronis statuas Olympiae dedicatas fecerat: VI, 12. p. 480. forte is, de quo Plin. l. 30. *Micon athletis spectatus*.

Vixere hac eadem aetate *Aristomedes* et *Socrates*, Thebani, qui Pindaro Cybelen e marmore Pentelico elaborauerant ante eius domum in aede positam: cuius ipse meminit; fato ille defunctus est Ol. LXXXVI, 2. Supererat vtraque Pausaniae aetate IX, 25. p. 758.

Olymp. LXXXIII, ante C. N. 448. fuit *Panaenus* Phidiae frater, primus arte pingendi clarus, etiam praelium Atheniensium aduersum Persas apud *Marathona* factum pinxit; (eadem Pausan. V, 11. p. 402.) — et quidem duces iconicos: (atqui pugna Marathonia facta erat Ol. LXX, 3. ante C. N. 490. ideoque iam XL annis ante hanc epocham; quo ipso apparet. Panaenum aut maturius picturam illam elaborasse, aut ex fama tantum icones adumbrasse.) Plin. XXXV, l. 34. Eo florente etiam certamen picturae est institutum Corinthi ac Delphis, primusque ille certauit cum Timagora Chalcidensi, superatus ab eo Pythiis. — De Panaeno vide dicta in Comment. de epochis Plinii p. 216 sqq.

Ante XC. Olympiadem, ante C. N. 420. clarus fuerat *Polygnotus*, Aglaophontis f., *Thafus*, qui inter multa alia pinxit Ieschen Delphicam et Athenis Pœcilen, et hanc quidem ipse gratuito,

alteram partem mercede *Micon*, cuius tempora ex hoc ipso aestimantur: Plin. XXXV, 35. Pater *Aglaophon* artem docuerat et illum et eius fratrem *Aristophontem*: v. Plato in *Ione* p. 533. A. *Miconis* filia *Timarete* inter feminas memoratur quae pinxere: Plin. XXXV, f. 43.

V. *Aetas Polycleti etusque scholae*, Olymp. LXXXVII, 3. a. C. N. 430. anno Periclis emortuali, bello Peloponnesio iam moto; tum *Zeuxis et Parrhasii* ab Olymp. XCV, 4. a. C. N. 397. ad Olymp. CIV, 1. a. C. N. 364. sunt aetatis 66.

Non iam id agendum mihi sumsi, ut artifices, ne clariores quidem, omnes enumerem. Servandum hoc esset libro huic rei destinato. Observationes tantum de temporibus eorum apponam, nonnullis quidem parum accurate vulgo constitutis.

*Polycleti* Sicyonii, *Ageladae discipuli*, tempora paullo altius, quam a Plinio finitum est, assurgere, iam vidimus. Eius discipuli memorantur a Plinio XXXIV, f. 19: *Argius*, *Asopodorus*; *Alexis*, *Aristides*, *Phrynon*, *Dion*, *Athenodorus*, *Dameas* vel *Demeas*, nam idem est nomen, *Clitorius*.

*Myron*, de quo iam ante memoratum est, filium habuit eundemque discipulum clarae artis *Lycium*: Plinius ibid. Athenaeus XI, 11. p. 486. D. Opera eius nonnulla sunt apud Pausan. V, 22. p. 435.

Iam

Iam ap. Plinium XXXIV, f. 19. XCV. Olympiade florere Naucydes, Dinomenes, Canachus, Pericles. Horum statuariorum tanquam stemma ex Pausania elicere licuit hoc: Ex Naucydis et Polycleti Argivi schola prodire hi: (Pausan. V, 17. p. 419.)

*Naucydes* Ol. XCV.

*Polycletus* Argivus, Naucydis frater et discipulus, Ol. XCV,

*Pericletus*, *Canachus* et *Aristocles*; fratres.

*Antiphanes*,

*Synnooton*.

*Cleon* Ol. XCVIII. CII.

*Polichus*

*Sofstratus*

*Pantias*.

Adiciam pauca de singulis, *Naucydes*, *Mothonis* f. Ol. XCV. memoratus a Plinio; eius frater et discipulus fuit *Polycletus Argivus* \*) non confundendus cum *Polycleto Sicyonio*, Ageladae discipulo; supra memorato. Naucydis discipulus quoque *Alypus* fuit, cuius signa memorantur nonnulla VI, 1. p. 452. et c. 8. p. 472. *Canachus*, Polycleti discipulus (Paus. VI, 13. p. 483.) clarissimus, eiusque frater *Aristocles*: (VI, 9 pr. p. 472.) Sicyonij. Diuersus ab hoc Aristocle est alius *Ari-*

A a 5

*stocles*.

\*) Paus. II, 22. p. 162. (ubi male legitur: το δὲ, ἀδελφός Περικλείτου Ναυκύδης,) et VI, 6. p. 465. Πολύκλειτος ὁ Ἀργεῖος, οὐχ ὁ τῆς Ἑρας ἑταίμα ποιήσας, μαθητὴς δὲ Ναυκύδου.

*foctus*, filius et discipulus *Cleoetae*: (V, 24. p. 440.). *Cleoetas* inter antiquiores referendus erit, vt ex loco de eius statua Athenis in acropoli *Pauf.* I, 24. p. 57. apparet. Alius *Cleoetas* *Aristomenis* filius carceres hippodromi Olympiae fecerat, in quem est epigramma (VI, 20. p. 304. et in *Analect.* Tom. III. p. 193. CCVIII.). Tertius *Aristoteles* *Cydonia* *Cretae* ortus iam ante Olymp. XXVIII. viuere debuit, vt ex lib. V, 25. p. 445. colligo. *Sunnoontis* memoria alia extat nulla. At *Polichus*, qui et *Ptolichus*. *Aegineta*, *Theogneti* *Aeginetae* statuam fecit. Olympiae a), *Pantias* autem *Nicostrati* pugilis in pueris, et *Aristei* statuam *Argiui*: cuius patrem *Chimonem* statua effinxerat *Naucydes* (V, 9. p. 473.) vt mirari liceat, cum tam longa artificum successio inter *Naucydem* et *Pantiam* intercesserit, quomodo alter patrem, et filium alter, effingere potuerit. Nam *Pantias* ab *Aristocle* *Sicyonio* per manus traditam artem sculpturae eius discipulorum gradu asceperat (VI, 3. p. 459.) *Chius* ille erat, eumque pater *Sostratus* artem docuerat (VI, 9. p. 473.). *Sostratum* inter statuarios nominat *Plinius* XXXIV, §. 19 pr. ad Olymp. CXIV. Diuersus ille est ab alio *Sostrato* *Pythagorae* *Rhegiui* discipulo; forte et ab alio; qui cum *Hecatodoro* *Minervam* fecerat *Alipheris* *Elidis* vrbe, ap. *Polyb.* IV, 78.

Cum *Naucyde* et *Canacho* *Plinius* iungit *Dinomedem*, qui haud dubie *Dinomeneus* fuit; nam alterum

a) *Pauf.* VI, 9 pr. p. 472. diuersus esse debuit hic *Theognetus* ab eo, quem *Pindar.* *Pyth.* VIII, 48. membrat, *Aristomenis*, victoris *Pythiis* Ol. 83, 3. auunculo. *Polichus* enim multo serius vixit.

alterum nemo memorat, Dionomenem ipse Plinius inf. f. 15. fecisse Protesilaum et Pythodemum luctatorem. Occurrit eius Priapus in Epigrammate Anthol. Gr. in Analect. Tom. I. Leonidae I, 36. Ita et *Patroclum* iterum memorat Plinius f. 34. inter eos, qui athletas, armatos, venatores et sacrificantes effinxerant.

Referendus est in haec tempora *Daedalus Sicyonius*, nobilis plasta, cuius aetatem declaravi ex eius operibus eorumque notatione temporum: tropaeum elaboravit Elidensibus de Lacedaemoniis: VI, 2. p. 456. coll. lib. V. extr. p. 450. rem spectare dixi ad Agidis incursationes Ol. XCIV, 3. 4. et XCV, 1. fecit quoque signum Eupolemi victoris cursu Ol. XCVI. (ibid.) Daedali discipulus fuit *Aristodemus* Patroclis f., qui statuam fecerat *Aristodemi*, *Thrasidis* f. victoris lucta Ol. XCVIII. (ibid. VI, 3. p. 457. ut recte ibi verba interpunxit *Facius*.)

Plinius XXXIV, f. 19. Floruere Olymp. CII. statuarii *Polycles*, *Cephisodotus*, *Leochares*, *Hypatodorus*, *Polycles* ex Atticis fuit statuaris, *Stadici* Atheniensis discipulus: Paus. VI, 4. p. 461. Memorantur eius liberi et ipsi statuarii: lib. VI, 12. p. 481. X, 34 extr. p. 887. *Cephisodotus* aliquot operibus clarus; de aetate constat quoque ex eo, quod *Phocion* Atheniensis, eius sororem matrimonio habuit. *Leochares*, *Philippi*, *Alexandri*, *Amyntae*, *Olympiadis*, statuas fabricavit: Paus. V, 20 extr. p. 429. idem *Mausolei* latus sculpturis ornauerat, ut supra vidimus in *Scopa*, alterum *Bryaxis* Atheniensis, qui idem *Selucum* fecisse narratur.



rarur, Athenis: Plin. XXXIV, f. 19, 13. *Timotheus* vna cum ipsis aliam Mausolei partem caelaverat, et quadrigam marmoream in summo *Pythii*: Plin. XXXVI, f. 4, 9.

Iam his temporibus commemorandus erat *Sonias Parius*, quem supra vidimus perperam illatum esse in recensum statuariorum Ol, LXXXVII. post *Pythagoram Rheginum* (p. 372.). *Hypatodori* opera nonnulla memorantur a *Pausania*: *Alipheris Arcadiae Minerva*, VIII, 26. p. 653. *Delphis heroes ad Thebas*, partita cum *Aristogitone* opera, positi ab *Argiuis*, e manubiis victoriae de *Lacedaemoniis* ad *Denoen Argolidis*: X, 10, p. 822.

XC Olympiade a. C. N. 420.—faere *Aglaophon*, *Cephissodorus*, *Phrylus*, *Euenor* — omnes iam illustres pictores. Cum *Aglaophon* pater *Polygnoti* vna cum filio iam ante hoc tempus inclaruerit: facile apparet, has epochas constitutas esse aut pingui *Minerva* aut ex certa aliqua historici notatione ad alium respectum facta; apparet tamen nec minus, nunc quoque, annis 28 serius, *Aglaophonem* adhuc et multo magis filium *Polygnotum* magna artis laude floruisse. De *Cephissodoro* pictore, aliunde nil constat, nec de *Phrylo*. At *Euenor* filii gloria innotuit; nam *Parrhasii pater fuit et praceptor maximus pictoris*: Plin. XXXV, f. 36, 1.

His temporibus vixisse necesse est *Damophilum Himeracum*, et *Neseam Thasium*, quoniam, utrius eorum discipulus *Zeuxis* fuerit, dubitatum est: ap. Plin. f. 36, 2.

Olymp.

Olymp. XCIV, a. C. N. 404. inter lumina artis primus refulsit Apollodorus Atheniensis: ibid. — neque ante eum tabula ullius ostenditur, quae teneat oculos.

Olymp. XCV, 4. a. C. N. 397. Zeuxis Heraclotes inclaruit, qui penicillum ad magnam gloriam adduxit: ibid. f. 36, 2. De eius temporibus v. disputata in Commentat. de epochis Plinii p. 220 sq.

Aequales eius et aemuli fuisse: *Timanthes, Androcydes, Eupompus, Parrhasius*. Praeter Androcydem, nihil notum, nomina clarissima. *Eupompus* docuit Pamphilum, Apëllis praeceptorem; ille picturam in tria genera diuisit, quae ante eum duo fuerè: *Helladicum* et *Asiaticum*. Propter hunc, qui erat *Sicyonius*, diuiso Helladico tria facta sunt: *Ionicum, Sicyonium, Atticum*. *Parrhasius* Ephesius, in lineis extremis palmam adeptus. — *Euxenidas* hac aetate docuit *Aristidem*: de quo mox. f. 36, 3 - 7.

*Pamphilus* Amphipolitanus, qui Apellem docuit; primus in pictura omnibus litteris eruditus: f. 36, 8.

VI. Sculptura, pingendi fingendique ars, absoluta. *Praxiteles* eiusque schola: Ol. CIV. ante

C. N. 364. *Apelles* Ol. CXII. a. C. N. 332.

*Lysippus* Ol. CXIV. ante C. N. 324.

Olympiade CIV. florere *Praxiteles* et *Euphranor*; Plin. XXXIV. f. 19.

Praxi-

Praxiteles marmore felicior, ideo et clarior, sunt Plinii verba; fecit tamen ex aere opera pulcherrima XXXIV, 19. f. 10. b). Inter sculptores utique principe loco habitus; eius opera ex marmore: v. Plin. XXXVI, 4, 5. alia ap. Iun. ex Paus. et aliunde. Filii eius memorantur a Pausania I, 8. p. 20. IX, 12. p. 734. in his fuit Pamphilus sculptor: XXXVI, 4, 10. Eminuit Cephissodorus (qui et Cephissodotus scriptus occurrit) filius et artis heres Plinio XXXVI, 4. f. 6. inter sculptores utique clarissimus. Laudatum in his erat Pergami symplegma, signum nobile, digitis corpori verius quam marmori impressis. Alterum in terris symplegma nobile erat Heliodori, Pan et Olympus luctantes. Plin. XXV, f. 27.

Euphranor Isthmius pictor fictorque longe ante omnes eminent; multis nobilibus operibus clarus: in iis est Alexander et Philippus in quadrigis, XXXIV, 19, f. 16. et de picturis v. XXXV, 40, 25.

Eius discipuli fuerunt Antidotus, Carmanides f. 42, Leonides Anthedonius, ap. Stephan. Byz. pictores. Nicias Atheniensis Antidoti, non Euphranoris; f. 27. 28. Inter clariores iam pictores fuit hic Nicias, Nicomedis f., cuius operum recensum facit Plinius l. c. Nam pictorum infrequens apud Pausaniam est memoria, quia picturis maturius spo- liata est per Romanos Graecia. Idem Nicias probatus Praxiteli: adiicit Plinius: f. 28. Hic est Nicias,

b) Tertia post Alcamenem aetate eum vixisse ait Paus. VIII, 9. p. 616. quod non severe est exigendum; nam ab Ol. LXXXIV ad CIV non essent nisi 76 anni.

cias, de quō dicebat *Praxiteles* interrogatus, quae maxime opera sua probaret, in marmoribus: quibus *Nicias* manum admovisset; tantum circumlitioni eius tribuebat. Vereor ut hic nomina diuersa miscuerit *Plinius*: quid enim circumlitionis pictoris ad statuarium? *Nicias* adhuc Olymp. CXII. memoratus esse videtur ibid.

Eadem aetate, qua *Euphranor*, fuit et *Cydias*, pictor: *Plin.* XXXV, f. 26.

Olympiade CVII. ante C. N. 352. florere *Echion*, *Therimachus*. ap. *Plin.* XXXV. f. 9. inter claros pictores; relati tamen iidem inter statuarios ab eodem XXXIV, f. 19.

Pictura omnes vicit *Apelles* Cous, Ol. CXII. ante C. N. 332. Eius aequales *Aristides* Thebanus, et *Protogenes* Caunius, quem arti securum vacasse accepimus. *Demetrio* rege oppugnante Rhodum Ol. CXVIII, 4. CXIX, 1. ante C. N. 305. 304. Legitur ap. *Plin.* f. 39. "*Ceteris pingere* — quidam *Aristidis* inuentum putant, postea consummatum a *Praxitele*." Debit itaque huius nominis pictor quoque esse. Pergit: sed aliquanto vetustiores encausticae picturae extitere, ut *Polygnoti* (v. ad Ol. XC.) et *Nicanoris* et *Arcefilai* *Patriorum*: *Lysippi* quoque, addit, pictoris ignoti. *Nicias* alio loco memoravit f. X, qui et adscripserat, se inuisse, tabulae *Nemeam* sedentem exhibenti. *Arcefilai* tempora assequi licet ex eo, quod is Athenis in *Piraeo* *Leosthenem* eiusque liberos pinxit; *Pauf.* I, 1. p. 3. *Leosthenes* autem Atheniensium imperator *Antipatrum* vicit in bello *Lamiaco* Ol. CXIV, 1. ante C. N. 324.

Primus in hoc genere *encausta pingendi* nobilis fuit *Paxfias* Sicyonius, et ipse Pamphili discipulus, ideoque Apellis aequalis: qui idem lacunaria primus pingere instituit, de quo multa v. ap. Plin. XXXV. f. 40 et 24.

Paufiae discipuli fuere: *Aristolaus*, eiusdem filius, *Mechopanes*, et *Socrates*: v. ibid. f. 31. a nonnullis idem habitus, qui Charitas sculpsit, quas alii Socratis philosophi esse voluere: id. XXXVI, 4, 10.

Eadem aetate, qua Apelles, Aristides et Protogenes fuere, fuit *Asclepiodorus*, quem in symmetria admirabatur Apelles: ibid. f. 21. Debit quoque *Amphion* tum esse; nam cedebat Apelles *Amphioni* de dispositione, *Asclepiodoro* de menfuris. f. 10.

*His adnumerari debet* (pergit Plinius f. 36, 22.) *Nicomachus*, Aristodemi f. ac discipulus: pingere iussus ab Aristrato, Sicyoniorum tyranno, quem Philippi R. tempore vixisse ex Plutarcho comperio in Arato p. 1032. E. Telesti poetae monumentum. Is memoratur ap. Diodor. XIV, 46. ad Olymp. XCIV, 3. tyranni Dionysii aetate inter quatuor poetas dithyrambicos, qui erant *Philoxenus* Cytherius, *Timotheus* Milesius, *Telestes* Selinuntius et *Polyidus*, pictoriae musicesque simul peritia excellens. Discipulos habuit *Nicomachus Aristidem* fratrem, et *Aristoclem* filium et *Philoxenum* Eretrium: cuius tabula Cassandro regi (ante C. N. 316 - 299.) plecta, Alexandri praelium cum Dario exhibuit: ibid. Plinius f. 36, 22. tum pergit: adnumeratur his

his et *Nicophanes*, elegans et concinnus: *ibid.* 23. Apellis discipulus, *Perseus*, ad quem de hac arte scripsit. Porro: *Ctesilochus* Apellis discipulus, qui petulanti, pictura innotuit — 40, 33. *Huius fuerat aetatis Aristides*, Thebani (Aristidis?) discipulus; fuerunt et filii (Aristidis) *Niceros* et *Ariston*, discipuli, *Antorides* et *Euphranor*. f. 36, 23.

Ad Alexandri et Apellis tempora referendi sunt pictores, quos *subtexi par esse* ait *Plinius* f. 37. *Pyreicus*, qui humilia pinxit, rhyparographus, *Dionysius*, anthropographus, qui homines pinxit, quales sunt, cum *Polygnotus* meliores pinxisset, *Pauson*, mox memorandus, deteriores: quae ex *Aristotele* de poetica c. 2. tenemus. *Callicles*, *Calades*, *Antiphilus*, qui parua fecere. Ad tempora Apellis adhuc referendus *Antiphilus*, nam falsa is accusatione in vitae periculum eum adduxisse apud *Ptolemaeum* narratur a *Luciano* de Calumnia, et est in operibus eius lanificium, *Ptolemaeo* venante f. 40, 32. Ipse in Aegypto natus didicit artem a *Ctesidemo*, memorato f. 33.

*Nicia*, Atheniensis, quem *Euphranoris* et *Apellis* aequalem vidimus, discipulus fuit *Omphalion* *Pausanias* memoratus IV, 31. p. 358. Cui *Nicia* comparatur et aliquanto praefertur *Athemion*, *Maronites* (e Thraciae vrbe *Maronea*), *Glaucionis* *Corinthii* discipulus (*Plin.* f. 29.). *Phylarchus*, quem ille pinxit *Eleusine*, historicus, quem fuisse nouimus, esse nequit, nam hic multo ferius vixit. Seriore quoque aetate vixit *Heracledes Macedo* f. 30. memoratus; siquidem ille capto rege *Perseo*

(Ol. CLIII, 1. ante C. N. 168.) Athenas commigravit, vbi eodem tempore erat *Metrodorus* pictor, idemque philosophus, *magnae in utraque scientia auctoritatis*. *Alcimachus* Dioxippum, qui pancratio Olympia citra pulueris tactum vicit (Plin. l. 32.), ad haec tempora referendus erit, si Dioxippus ille est, qui Alexandro comes fuit.

VII. *Aetas inde a Lysippo* Olymp: CXIV, ante C. N. 324. *Initia regni Ptolemaei Lagi in Aegypto*. *Inde ad artem cessantem* post Olymp. CXX. ante C. N. 300. *Ars reuiuiscens* Olymp. CLV. ante C. N. 160. *usque ad Augusti tempora*.

Plinius XXXIV. l. 19. Olympiade CXIV. *Lysippus fuit, quum et Alexander M. item Lysistratus, et frater eius Sthenis, Euphronides, Sostratus, Ion, Silanion.*

Ineptum esset, de *Lysippi* Sicyonii temporibus aut operibus plura dicere. Eius frater *Lysistratus* gypso vel argilla hominum imagines reddendo nomen habuit, XXXV, l. 44. *Sthenis*, vt nunc legitur, XXXIV, l. 19. esse debuit frater *Lysistrati*, ergo et *Lysippi*; cur ergo tam contorta oratione hoc exposuit? Immo vero delenda copula, et legendum: *item Lysistratus eius frater*. Tum succedit *Sthenis*, et ipse statuarius, cuius opera ipse Plinius annumerat XXXIV. l. 33. De *Euphronide* et *Ione* nihil aliunde constat. De *Sostrato* iam supra fuit memoratum p. 378. *Silanion* Athenientis: de quo Plinius haec addit ibid. l. 19: *in hoc mirabile, quod*

quod nullo doctore nobilis fuit ipse. Eius opera ex aere memorat l. 21; in his est *Apollodorus* et ipse fictor; alia Pausan. VI, 4. p. 461. VI, 17. p. 487. adde alia ap. Iunium. *Discipulos habuit Zeuxim et Iadem*, ap. Plin, l. c. vtrumque aliunde ignotum; forte et alter *Zeuxiades* fuit ex aliorum librorum lectione.

*Phoenix* Lysippi discipulus memoratur Plin. XXXIV, l. 19, 20. et multo clarior *Chares* Lindius, qui colossum Solis Rhodiis fecit: Plin. XXXIV, l. 18.

Pergit Plinius: Olympiade CXX. (ante C. N. 300 a. XXIV. Ptolemaei Lagi, cui Ol. CXXIV, 1. a. C. N. 284. successit Philadelphus,) florere *Eutychides, Euthyrates, Dahippus, Cephissodotus, Timarchus*: statuarii. De horum operibus pauca, quae memorantur, videnda sunt apud Iunium. *Eutychides* fuit Sicyonius a Lysippo edoctus: Pausan. VI, 2. p. 455. *Euthyrates, Dahippus* et *Bedam*, filii Lysippi et discipuli, multis operibus clari; audiamus Plinium l. 7. *filios et discipulos reliquit laudatos artifices, Dahippum et Bedam, sed ante omnes Euthyratem: quanquam is, constantiam patris potius aemulatus quam elegantiam, austero maluit genere quam iucundo placere.*

Pergit Plinius: *Huius (Euthyratis puta) porro discipulus fuit Tisicrates, et ipse Sicyonius, sed Lysippi seæae propior, ut vix discernantur complura signa.* — Et l. 23. *Xenocrates, Tisicratis discipulus, aut, ut alii, Euthyratis; vixit utrosque copia signorum; et de sua arte composuit volumina.*



*Dahippus* in Plinii codd. et edd. passim scribitur *Lahippus*; sed verum nomen *Δαίππος* extat apud Pausaniam VI, 12. p. 480. et 16. p. 492, unde patet *Daippum* esse scribendum. Eius frater ex Lysippo, *Bedas*, paullo post narratur fecisse *adorantem*, *προσκυνοῦντα*. Aut fallitur Vitruvius, aut diuersus ab eo est Beda Byzantius, quem memorat lib. III. praet. loco praeclaro de fortunae impotentia in ipsam artificum famam et celebritatem grassante non tam ab operum praestantia proficiscentem quam ab eorum, quibus illa facta sunt, auctoritate, dignitate et nobilitate, ita vt multa, non minore studio, industria et ingenii solertia perfecta lateant tamen aut negligantur obscurata fortunae aliqua iniquitate. Nec aliter Fortunam librorum plerumque celebritatem administrare experientia docet. *Cephissodotus*, aliis *Cephissodorus*, serior duobus huius nominis statuariis supra memoratis; forte ille *alter*, qui *philosophos fecit*: s. 27.

*Artemonem* pictorem his temporibus assignandum esse, colligere licet ex eo, quod reginam Stratonicem pinxit: Plin. XXXV, s. 32. Etenim haec illa est Seleuci coniux, quam priuigno eius Antiocho filio cessit paullo ante mortem: successit autem patri Antiochus Theos Olymp. CXXV, 1. a. C. N. 280. Non itaque absuit ab his temporibus *Cleides*, qui innotuerat tabula iniuriosa in reginam Stratonicem s. 33.

Iam Plinius post supra memoratos pergit: *Cessauit deinde ars*: quod non ita accipiendum, ac si post Olymp. CXX. ars fingendi pingendique  
statim

statim extincta sit; nam successere tempora Ptolemaeorum Philadelphi et Evergetae, non omnino artibus inimica; verum consenuerant isti artifices, nec heredes suae artis reliquerant villo opere admodum memorabiles, Fuisse quoque pictores constat, vt *Leontiscum*, qui *Aratum* pinxit cum tropaeo: Is autem inde ab Olymp. CXXXII. Achaicum foedus studuit ad maiores opes euehere, decessit Ol. CXLI, 4. *Neulces* Arato carus praelium pinxit Aegyptiorum et Persarum: ex antiquioribus temporibus petito argumento l. 36. Eius filiam et discipulam *Alexandram* pinxisse testatus erat *Didymus*; et tritor colorum eius *Erigonus* discipulum reliquit *Pasiam* fratrem *Aeginetae* (nomen excidisse videtur) fictorem l. 41.

Tandem *Plinius*: rursus, ait, ars *Olympiade CLV.* ante C. N. 160: reuixit, quum fuere, longe quidem infra praedictos, probati tamen: *Antaeus*, *Callistratus*, *Polycles*, *Athenaeus*, *Callixenus*, *Pythocles*, *Pythias*, *Timocles*.

Ex his *Antaeus* s. *Antheus* (nam videtur fuisse *Ανθεύς*), *Callistratus*, *Athenaeus*, *Callixenus*, *Pythocles* et *Pythias* ex hoc vno loco innotuere. At *Timocles* cum *Timarchide* *Aesculapii* signum fecerat *Elateae*: *Pausan.* X, 34. p. 886: vbi generis Attici fuisse memprantur (γένους τοῦ Ἀττικῶν): fuere ergo aequales; *Timarchidis* filii fuere *Polycles* et *Dionysius*, qui *Iovem* fecerant in aede ad portisum *Octaviae* e marmore XXXVI, 4. l. 10.

Nemo non quaeret de causis artium illa aetate feuiuifcentium. Scilicet qberat Olymp. CLV, 2. ante C. N. 152. Eumenes II., qui litterarum et artium studio tenebatur; eique successit frater Attalus II., Philadelphus: qui et ipse ad exornandam urbem Pergamum nouis operibus opportunitatem praebuit nouis artium incrementis.

Spectant itaque ad haec tempora memorati a Plinio XXXV, f. 30. pictores *Heraclides Macedo* et *Metrodorus* pictor et philosophus, de quibus iam dixi supra post Niciam p. 385: b.

Ab his inde temporibus raram aut nullam reperimus memoracionem artificum; nisi serius *Laliam* Cyzicenam, quae M. Varronis iuuenta Romae penicillo et cestro in ebore pinxerat: Plin. ibid. f. 40, 43, quod ad tempora circa Ol. CLXXI. a. C. N. 26. V. C. 658. referre licet; eadem aetate celeberrimi imaginum pictores *Sopolis* et *Dionysius*: ibid. *Arcesilaum* L. Luculli familiarem, platen valde probatum (apud Plin. XXXV, f. 45.) eadem aetas vidit; et cum eo alium platen, *Pasitelem* ibid. et XXXVI, 4, 12, 13, diuersum illum a multo antiquiore, cuius discipulum, *Cofoten*, Parium, statuarium, memorat Paul. V, 20 pr. p. 427. *Saurus* et *Batrachus*, Lacones, fecere templa Octaviae porticibus inclusa; insculpta in columnarum spiris nominum argumenta, lacerta atque rana: ibid. f. 4, 14. Plin.

*Caesaris didactoris aetate* Timomachus Byzantius *Aiasem* et *Medeam* pinxit ab eo in Veneris Genetricis

trici aede posita: Plin. XXXV, f. 40, 30. idem f. 9; vixit igitur ille saeculo nouissimo ante C. N. Admirationem esse tabulae ab Augusto in Curia sua consecratae, Glaucionem patrem cum filio Aristippo pubere, seni simillimo salua aetatis differentia, exhibentis, Plin. f. 10. memorat: "*Philochares hoc suum opus esse testatus est.*" Putes forte nec aliter interpretandum esse Plinij, quam de sculptoribus, qui Augusti aetate vixere, narrantem XXXVI, 4, 11. *Similiter Palatinas domos Caesarum repleuere probatissimis signis Craterus cum Pythodoro, Polydeas cum Hermolao, Pythodorus alius cum Artemone, et singularis Aphrodisus Trallianus: ignoti aliunde sculptores. Nolim tamen fidere interpretationi; nam similiter refertur ad coniunctam plurium artificum operam, vt, paullo ante, in Laocoonte.*

O R I G I N E S  
 VESTIGIA ET MEMORIAE  
 ARTIVM ET LITTERARVM  
 IN ITALIA ANTIQVA  
 PER TEMPORA SVA DESCRIPTAE.

Quoties de artium et litterarum per Italiam antiquam sive ante Romam conditam sive per primas vrbes conditae aetates aut ipse egi aut alios agentes perlustrari, vidi plerumque nos haerere in synchronismo, quem vocamus, seu in rationibus temporum Italiae cum reliquorum populorum, Graecorum maxime, temporibus comparatis et ad consensum redigendis. Itaque hoc iam ante multos annos mihi seposueram, vt temporum antiquorum aliquem prospectum, tanquam in tabula proponerem, quo, vno obtutu, perlustrare liceret rerum et litterarum per Italiam ortum ac progressum, aut eius saltem tanquam vestigia, quae quidem in scriptoribus extarent; quorum quidem multa sunt aut fabulosa, hoc est mythica, antiqua fama aut scriptorum opinione propagata, aut rerum accurata cognitione et fide deficiente temere credita, ea tamen pleraque tantum sparsim et singulatim notata, nusquam vno loco collecta aut ita recensu facto exposita, vt certos numeros et ordines inter ea constituere, temporumque processum

cessum et succedentium notitiarum seriem aut ipsas rerum vicissitudines recte perspicere liceat. Constitueram itaque tanquam tabulam chronographi- cam et historicam artium et litterarum per Italiam antiquam proponere, qua inspecta memorias anti- quas ad temporum ordinem digestas ac dispositas haberent illi, qui de Etrusca, Romana et Graeca per Italiam antiquitate accuratiora ac veriora, quam adhuc factum est, disputare vellent. Non itaque ipse historiam sum conditurus; verum antiquas re- rum memorias, ad historicas et chronologicas cri- ticasque rationes diligentius dispositas, apponere de- creui, vnde petant alii, qui hisce de rebus ad lit- terarum et artium historiam pertinentibus subtilius et disertius agere volent. Nec enim haec aut ita ad liquidum perducta sunt, vt nihil superiorum temporum scriptis addi possit, nec nostrorum ho- minum studia aut ad leuia et e triuio petita de- pressa, aut ad friuola ac futilia adeo abiecta esse arbitror, quin doctiores litterae nantiscantur inter nos ingenia generosa, quae iterum ad antiquas lit- teras earumque vicissitudines, auctus et defectus eorumque causas cognoscendas, se applicent, nec satis habeant, hoc praesenti actio frui, sed exten- dant vitam per omnia retro saecula, etiam vetustiora; hic enim demum est vitae fructus locupletissimus, complecti animo tempora ac vitas omnium saecu- lorum, quae ante nos effluerit, quorumque extat aliqua memoria. Itaque is, qui ingenium habet bonis litteris excultum, pro suorum studiorum ra- tione ac modulo viuit modo cum Romanis, modo cum Graecis, modo cum Etruscis, Aegyptiis,

Indis, et sic porro, vitaeque quasi vsum amplif-  
simo foenore per omnem temporum et terrarum  
ambitum extendisse videri potest.

Loca inter montes Apenninos et mare infe-  
rum ab vltima memoria qui infedisse memorantur,  
sunt *Siculi* et *Vmbri*. *Siculi*, Ibericae stirpis popu-  
lus, *Vmbri* Gallicae gens, quae loca cis et vltra  
Apenninum tenuit. *Vmbris* ab oriente finitimi me-  
morantur *Aborigines* ex stirpe *Ausonum*; *Ausones*  
tenuere omnem interiorem Italiam, nisi quod alii  
barbari, Illyricae forte originis, multa loca ma-  
xime maritima infederant. Mature immigrauerunt  
*Pelagicae* stirpis copiae, primi humanioris cultus  
inter ceteros auctores. Haec quidem per summam  
dicta rite colligi possunt ex iis, quae fama vetere  
accepta a scriptoribus, qui de his exposuere, no-  
tata sunt. Si tamen sigillatim de his quaeritur,  
multa sine famae certae auctoritate, ex opinione,  
temere, falso, inter se repugnantia, memorata re-  
perias: vt ea relinquenda et omittenda potius esse  
videantur, quam operose refellenda.

Multorum errorum fons est inter ipsos vetu-  
stiores scriptores, inde ab Herodoto I, 94. quod;  
*Tyrrhenorum* nomine decepti, hos aduenas pro  
*Lydis* habuere; eniuvero fuerunt *Pisangi* eodem  
nomine, qui partim Lemnum, Imbrum et non-  
nullas Thraciae ac Thessaliae oras infederant, par-  
tim praedandi causa mare peruagati sunt: diuersi  
ab Etruscis, qui proprio nomine *Rafennae* vel *Tu-  
rasennae* dicti in alterum nomen a Graecis Roma-  
nisque scriptoribus deflexi sunt.

De *Siculis* non multum est laborandum; habitabant illi loca inter Tiberim et Lirim, et traiectu in Siciliam facto cessere Ausonibus: cf. ad Virgilii Aen. II. Excurs. VIII. et de *Ausonibus* et *Aboriginibus* Exc. IV. ad Aen. VII. *Ausonum* stirps late per Italiam genus suum propagavit, variis nominibus, Nomen Ausonum tuebantur Cales in Campania cum aliis urbibus, adhuc sub belli Samnitici exordia, urbs a Romanis capta V. C. 418. Liv. VIII, 16, et Ausonum gens deleta V. C. 440. ante C. N. 314, Liv. IX, 25. Celticae propaginis Ausonum gentem fuisse, coniectura est haud improbabilis *Aborigines*, Ausonum, ut dictum est, populus, infederant loca cis Tiberim, imprimis Latium, unde hi saltem, qui has terras inhabitabant, dicti Latini.

*Pelasgi* partim inter Etruscos confederunt, ita ut in nonnullis tractibus, ut Faleriis et Agylae, etiam praevalerent, in aliis permixtım habitarent; partim Umbros sedibus expulerunt, iunctis cum Aboriginibus armis, inter quos et ipsi in novas sedes recepti sunt. Haec esse puta bella, quae narrantur, perpetua Tyrrenorum cum Umbri. Strab. V. p. 330. C. D. Plin. III, 14. f. 19. Late igitur, sparsim tamen, Pelasgi per Italiam mediam habitaverunt; etsi de eorum in Italiam adventu vaga et incerta fama est: cuius tres modos memoratos videmus ap. Dionys. Halic. I, 11 seqq. v. Excurs. IV. ad Aen. VII. primam coloniam ab Oenotro ex Arcadia ductam XVII. ante bellum Troianum aetatibus:



ponamus ante C. N. 1694 vel 1643.

Verum hæc ex coniectura tantum apposuit Dionysius, nulla seu scriptorum fide seu fama accepta.

Viderat ille Catoñem et alios scriptores Romanos tradere, Aborigines fuisse Graecos ex Achaia oriundos, eosque multis ante bellum Troianum aetatibus, *πολλαῖς γενεαῖς*, inde profectos: hoc vnde illi acceperint, aut accipere potuerint, cum haud appareat: Dionysius de Pelasgis interpretatur, quos cum Oenotro in extrema Italiae ora ad Sinum Scylleticum appulisse XXX ante bellum Troianum aetatibus tradiderant Graeci scriptores. Quod tamen ipsum, etiam si fidem aliunde haberet, ad illos Pelasgos, quos Aborigines in societatem receperant, referri nequit: parum enim probabile est, Oenotri comites per tot diuersos barbarorum populos tam longin quarum terrarum inde ab inferiore Italia ad Latium penetrare potuisse. Alteram Pelasgorum in Italiam migrationem acceperat Dionysius (lib. I, 17.) eorum, qui a Deucalione fugati Thessalia excesserant. Pōnunt chronologi calculos  
circa annum ante C. N. 1503.

Quo tempore iam Umbros et Etruscos, loca cis Apenninum tenuisse statuendum est, Ausonibus per finitima loca mediae Italiae habitantibus. Putandum ita est, Pelasgos, saltem nouos aduenas, iam tum meliore vitae cultu fuisse, inuitos, cum Deucalione cum progenie Hellenum ab eo ducta in barbarorum numero esset habendus. Sane Pelasgica gens late per omnem Graeciam inde a Thessalia et per Peloponnesum sparsa, tribus habuit alias  
alini

aliis asperiores vel mitiores; habitabant quoque inter eos Thraeces, e quibus Pieres humanitatis elementa aliqua habuisse videntur; cum vates eorum, in his Orpheus, et initiorum ritus memorentur: Vitae tamen melioris auspicia repetuntur ab aduenis, in Attica Cecropis ex Saitide Aegypti, ante C. N. 1556. Cadmi Phoenicis in Boeotia a. 1493. in Peloponneso ab accessu Danai cum Aegyptiis 1485. et Pelopis e Phrygia 1344. Attica per barbaros inhabitata, mox Ionibus accolis acceptis, cum antea sparsim habitata esset, sub Cécrope II. in XII demos collectis hominibus, vidit hos in urbem, *ἄστυ*, Athenas, contractos a Theseo circa a. 1234. ante C. N. a). Quae si compares cum fama altera antiquissima, Minoem, non illum antiquiorem, ad cuius annos referunt ferri fundendi artem a Daetylis Idaeis inuentam, circa a. 1406., sed Minoem II. Cretae legibus dedisse et mare nauibus tenuisse. (Thucyd. I, 4.) circa 1234 ante C. N.: mirationem facit, Creticam disciplinam ad vicinam Peloponnesum tam sero penetrasse, per Lycurgum demum, CCCLIII. fere annis ferius, circa a. C. N. 881. ante Ol. pr. 105. porro fruges in Attica inuentas a. 1383. ducentis fere annis post Cecropem, qui tamen ex Aegypto aduenerat frugum cultu iam tum nobili. Notandum

a) Reges Athenae habuere vsque ad Codram a. 1091. Post cuius mortem fuere Archontes ab a. 1070. primo perpetui, tum inde ab Ol. VI, 3. ante C. N. 754. circa Romae initia, decennales, et inde ab Ol. XXIV, 1. ante C. N. 684, annui. Apposita haec sunt, vt vno obtutu tempora comprehendi mente possint.

dum quoque ad Minois II. tempora spectare primas sculpturae origines fabulosas non modo Cretae et Athenarum, verum etiam Siciliae et Iapygiae in Italia, in iis quae de Daedalo memorantur, circa ante C. N. 1234.

Inter haec in loca Etruriae finitima venisse narrantur alii Pelasgi ex Arcadia cum Hellenibus permixti duce Evandro, Pallantio profecti: itaque Pallantium seu Palatium, in monte inde Palatino dicto, ad Tiberim condiderunt, annis ante captam Troiam LX.

*ante C. N. 1244.*

Ab Evandro litteras in Italiam illatas esse credit antiquitas.

Paucis annis post Evandrum Hercules cum Hellenibus nonnullis haec eadem ad Tiberim loca adiisse fertur, redux ex Iberia, per Celtas et Ligures, Italiaque peragrata fretum Siculum traiciens; e quibus fabulose traditis nullius rei argumentum duci potest. Herculem quidem iam tum ab Evandro sacratum esse memoratum est a Romanis; ut e Virgilio constat, et Plinio XXXIV, 16. Ab hac Herculis per Italiam profectioe fabulosa origo petitur Herculanei: Dionys I, 44. Magis exploratum hoc, quod Herculaneum et Pompeios tenuere olim Osci, qui ex Aufonibus fuerunt, tum Etrusci et Pelasgi, tandem Samnites, et post hos Romani: Strabo V. p. 378. B. (p. 247.)

*Ante C. N. 1198.*

prima Carthaginis exordia tradita; altera CLXXIII annis ferius: ante C. N. 1025; tertia Carthaginis

nis epocha, est ante C. N. 1861. v. Excurf. I, ad Aen. IV.

*Ante C. N. 1184. Troia capta.*

Inde *Aeneae et Troianorum* aduentus in Latium fama acceptus. *Mezentius*, Etruscorum rex, et quidem Caeretanorum, cum Rutulorum rege Turno Ardeae in Latio, arma iunxit aduersus Latinos, seu Aborigines, sub Latino rege, cum Troianis aduenis foedere iunctos: ante C. N. 1176.

A Pyliis, qui cum Nestore a Troia redierant, *Metapontum* ferebant extractum in extrema Italia: Strabo VI. p 406. A. Iustin. XX, 2. Sed vulgari ea vrbius Magnae Graeciae fuit vanitas, vt origines suas repeterent a Troianis temporibus. v. Excurf. IV. ad Aen. VII. Fuit ea vrbs Achaeorum colonia: v. Strabo l. c. Livius XXV, 15, 7.

Ante C. N. 1104. annis post Troiam captam 80. ante Olympiadem pr. annis 328. facta *κέρδος* *Ἡρακλειδῶν*, aduentus in Peloponnesum Doriensium cum Heraclidis; inde expulsi sedibus suis Achivi, fortunarum euerfio, factaque omnium rerum conuerfio, reducta barbaries. At Herculis nomen coepit magnum et insigne esse, eiusque res ferius per poetarum *ἔπη* celebrari; vnde *Ἡράκλειαι* Pisandri, Stesichori. Panyasis, Rhiani. Inde argumenta petita a sculptoribus et pictoribus multorum operum etiam in Italia.

Ante C. N. 1070. Codrus Heraclidas fines Atticos adortos vincit, ipse se deuouet. Medon primus Athenis Archon: *Ea tempestate et Tyria classis,*

sis, plurimum pollens mari, in ultimo Hispaniae traſſu, in extremis urbis noſtri oris, Gades condidit. Ab iisdem partos poſt annos in Africa Vtica condita eſt, CCLXXXVII annis ante Carthaginem: vti ex Phoenicum annalibus notat auctor de mirabil. audit. c. 146. interuallo XX fere annorum, pro communi computo epochae tertiae Carthaginis conditae circa ante C. N. 861. infra memorandae.

#### Ante C. N. 1044.

Deductae coloniae Ionum in Aſiam; non autem, qui anteaſſit, anno conditae Cumae in Italia ab Hippocle, Cumae Euboeae (Κύμη) oriundo, et a Megasthene, Chalcidensi: Chronic. Euseb. Hieronymi Nr. 966. Strabo V, p. 372. B. antiquiſſimam omnium Sicularum et Italicarum a Graecis deductarum coloniarum Cumas perhibet. cf. Vellej. I, 4 pr. Tenebant ea loca tum Aufones et Opici seu Osci. Nec recte Salmas. ad Solin. p. 51. 52. Virgilio epico poeta potiore auctore habito, Cumas ante Troiam captam conditam eſſe cenſet; etſi Oſcorum habitationes iis locis iam tum eſſe poſſuere. Cumaei initio proſperas res habuere. tenebant quoque campos Phlegraeos ſoli fertilitate celebres; poſtea autem Campani occupata urbe fortunas eorum euerterunt. Ait tamen Strabo V p. 373. A. ſua etiamnum aetate haberi multa Graecae culturae, religionum et inſtitutorum, veſtigia.

*Pars Cumaeorum magno poſt interuallo Neapoliſ condidit: Vellej. I. c. Liv. VIII, 22. Strabo V p. 377. A. ſcilicet Parthenopen, quae Palaepolis dicta eſt.*

est ex eo tempore, quo noua vrbs condi coepta est; *Neapolis* dicta.

Incrementa vrbs a diuersis colonis habuit: mox illi in factiones discissi Campanos, quibus adhuc pro inimicissimis vsi erant, in ciuium numerum receperunt: Strabo l. c., quod tamen ad Samnitium tempora referendum esse, infra patebit. Ex his licet causas petere, cur vasorum Campanorum tam diuersa sint picturae ac sculpturae argumenta fabulaeque.

Censorinus c. 17. de die natali, ex antiquioribus, e Varrone forte, refert, *in Tuscis historiis octo saecula ei genti (Etruscorum) data esse, octauum tum demum agi*, scil. cum illae historiae scriberentur, scriptas autem eas saeculo octauo, Varronem testari; *nonum et decimum superesse: quibus transactis finem fore nominis Etrusci*. Confictum haud dubie hoc vaticinium, vt alia plura, ex ipsis rerum euentis. Nam si Plutarchum in Sulla (Tom. I. p. 456. A. Frf.) et in Svida seruatum fragmentum antiquioris scriptoris, in *Σύλλας*, compares, saeculum octauum anno V. C. 666. ante C. N. 88. L. Sulla Q. Pompeio Coss. exiisse visum erat auspiciis Etruscis. Quod si numeros et spatia aetatum memorata retro persequimur, incidimus in

*an. ante C. N. 992. ante V. C. 239.*

a quo aruspices Etruscos rerum Etruscarum initia duxisse videntur. Saltem rem Etruscam tum aut primum constitutam aut eximie auctam esse probabile fit b).

Ab

b) Incidit quoque in hunc calculum Freret *Mem. de l'Acad. des Inscri.* Tom. XVIII. p. 100. In Diss.

Ab his inde temporibus Etrusci eas opes sibi parare coepere, quibus ante Romanorum opes auctas plurimum polluerunt per totam Italiam, coloniis in varias partes deducis, in quibus eadem reipublicae formam constituisse videntur, quam ipsi domi habebant; etenim in XII ciuitates descriplerant cum loca ultra Padum, tum Campaniam: Polyb. I, 17. Classicus locus est Livii V, 33. *"Tuscorum ante Romanum imperium late terra marique opes patuerunt, mari supero inferoque; quantum potuerint, nomina sunt argumento, quod alterum Tuscum, communi gentis vocabulo, alterum Adriaticum mare, ab Adria, Tuscorum colonia, vocauere Italiae gentes. — Ii in utrumque mare vergentes, incolere urbibus duodenis terras, prius cis Apenninum, ad inferum mare, postea trans Apenninum, totidem, quot capita originis erant, coloniis missis, quae trans Padum omnia loca, excepto Venetorum angulo, qui sinum circumcolunt maris, usque ad Alpes tenuere (cf. Iustin. XX, 5, 9.); Alpinis quoque ea gentibus haud dubie origo est, maxime Rhaetis, quos loca ipsa efferarunt, ne quid ex antiquo, praeter sonum linguae, nec eum incorruptum, retinerent."* De Rhaetis eadem fere Iustin. I. c. XX, 5. Plin. III, 20. § 24. Ex Liviano loco saltem haec tenebimus: primo, mature Etruseos loca inter Alpes et Apenninos tenuisse et XII coloniis frequentasse. Itaque videmus Gallos, qui circa an. V. C. 164. ante C. N. 590. in Italiam  
Alpi-

dell' Accad. di Cortona Tom. VIII. est diff. XI. *sopra l'anno magno degli Etruschi.* Praestat tamen adire ipsa veterum scriptorum loca, quam ariolationes has cognoscere.

Alpibus superatis ingressi sunt, saepe cum iis pugnavisse. Secundo, Adriam inter eas colonias fuisse, quas Tusci in his locis tenuere. Livius I, 33. *Adriaticum mare, ab Adria Tuscorum colonia.* Plin. III, 20. *nobili portu oppidi Tuscorum Atriae, a quo Atriatium mare antea appellabatur, quod nunc Adriaticum.* Ibidem, enumeratis Padi ostiis, *omnia ea flumina fossasque primi a Sagi (ostio) fecere Tusci, egesto annis impetu per transversum in Atrianorum paludes, quae septem maria appellantur.* Porro ex loco Liviano discimus, incoluisse Etruscos urbibus duodenis terras prius cis Apenninum, ad inferum mare, postea trans Apenninum totidem quot capita originis erant coloniis missis. Cum alia sint argumenta, quibus Etruscos, Rasennas dictos, Alpibus traiectis in loca circa Padum venisse, inde Apennino traiecto ad mare inferum peruenisse, rite colligas: probabile fit, cum in prima incursionibus prioribus sedibus relictis ad ulteriora loca pergere adsuevissent, eodem modo, quo postea Galli, et serius Cimbri (Plutarch. in Matio p. 411. C.), eos postea, locis ad inferum mare per aliquantum temporis infestis, recordatos pristinarum ad Padum sedium misisse colonias in ista loca, iterumque ea occupasse. Ita utraque narratio fundum habuisse videri potest idoneum. In his coloniis fuit princeps *Felsina*, Plin. III, 20. *Coloniae: Bononia Felsina vocitata, cum princeps Etruriae esset, et c. 23. Mantua Tuscorum trans Padum sola reliqua.* Coloniae illae, quod Livius testatur, trans Padum loca omnia, excepto Venetorum angulo, ad Adriaticum mare, usque ad Alpes tenuere. Itaque nec mirum, eos



Gallis Taufino saltu in Italiam transcendentibus ad Ticinum occurrisse: Liv. *ibid.* c. 34.

De iisdem locis inter Apenninum et Alpes Etrusoi cum Vmbris diu pugnarunt: Plinius III, l. 19. "*Ab Ancona Gallica ora incipit, Togatae Galliae cognomine Siculi et Liburni plurima eius tractus tenuere; inprimis Palmensem, Praeturianum, Adriamumque agrum. Vmbri eos expulere, hos Etruria, hanc Galli. Vmbrorum gens antiquissima Italiae existimatur. — Trecenta eorum oppida Tusci debellasse reperiuntur. Nunc in ora flumen Aesis. — Ameriam Cato ante Persei bellum conditam annis DCCCCLXIV prodidit. (964, qui anni, ante V. C. 586. ante C. N. 168, nos retrahunt in an. 1132 ante C. N. eoque in tempora, quorum vix vlla certa superfuit memoria.) Apud Strabonem V. p. 331. B. Ariminum Vmbrorum est colonia (κατοικία, condita ad iis vrbs) vt et Ravenna; vtraque Romanos accepit colonos (ἐποίκους). Adiciamus ad superius dicta Strabonis verba: *ibid.* p. 330. Romanis, inquit, Vmbrica gens admixta, alicubi etiam Tyrrhena. Vmbri enim et Tyrrheni, antequam Romanorum aucta fuit potentia, diu de principatu inter se contenderunt; cumque Tiberi fluuiò diuiderentur, facile ultro citroque bellum inferebant. Narrat porro, vtrumque populum, inuidentem alterum alterius opibus, barbaros circa Padum habitantes armis esse adortum; ita euenisse, vt multae in iis terris sint Etruscorum, multae Vmbrorum coloniae, plures tamen Vmbrorum, quippe qui iis locis sint finitimi, quo fiat, vt, cum Romani iis terris potiti, varias quident*

dem colonias in eas miserint, habeantur quidem omnes nomine Romani, sint tamen non minus partim Umbri, partim Etrusci, quemadmodum sunt Veneti, Ligures et Insubres.

Per CC. annorum et quod excurrit spatium Etruscorum et Umrorum res per Italiam virium firmamenta ac praesidia sunt nactae. Quae si attentiore mente contemplatus fueris, facile perspicias, vana esse somnia de artium in Italia, inter Etruscos praecipue, antiquissimis, quas viri docti constituunt, originibus et incrementis. Elementa litterarum artiumque et rudimenta per has aetates posita esse credere licet a populis barbaris; at iidem, in tot saeculorum progressu, etiam cum luxu diffluerent, aruspinae superstitionibus foede seruiantes, vix ingenia magnarum rerum capacia aut habere, aut ferre, inter se potuerunt. Quod mythos Graecanicos attinet, non apparet, quomodo iam tum signis ac picturis ii reddi potuerint inter homines omnium litterarum et notitiarum rudes.

Per has primum aetates Homericis carminibus assignantur sua tempora circa ante C. N. 907 rebus Ionum florentibus, eadem fere Hesiodo; narratur Iphitus ludos Olympicos instituisse, viginti fere annis post, et 108 ante Olympiadum initia; Lycurgus leges tulisse, Thales Cretensis, *μελοποιὸς ἀνὴρ καὶ νομοθετικὸς* (Strabon. X. p. 738. C.) vixisse, et quae alia a Graecis in hoc temporum interuallum referri solent. Rhodii autem multis iam ante Olympiadem primam annis ferebantur vsque ad Hispanias nauigasse, ibique Rhodum condidisse,

quam postea Massilienses tenuere, Parthenopen in Opicis, et, vna cum Cois, Elpias in Danna: h. e. Salapiam in Apulia; quin et ipsas insulas Balcares, tradente Timaeo, Gymnesias Graecis dictas; confedissee etiam nonnullos ad Chonen apud Sybarin: Strab. XIV. p. 967. cf. Nqv. Comment. Societat. Tom. II. p. 42 sq. *Cumarum* origo multo antiquior: supr. p. 400. v. Opusc. Vol. II. p. 267. de Cumis cf. infr. ad a. 524. 506. 474. 420.

ante C. N. 801.

condita secundum nonnullos *Capua* et *Nola* a Tuscis; Vellej. I. 7. De *Capua* cf. infr. ante C. N. 471 et 423. Ante Etruscos haec loca circa Craterem, h. e. a Miseno vsque ad Minervae promontorium, tenebant Osci et Aufones, eiusdem stirpis populi: v. Strabo V, p. 371. A. B. vbi narratum memorat, eos primum expulsos a Cumaeis, hos ab Etruscis; ab his XII vrbes conditas esse, quarum *Capua* caput esset. De *Nola* autem Solin. 2. *Nolam a Tyriis conditam*. Salmal. a *Thurjis* corrigit; immo vero legendum a *Tuscis*, praecunte iam Muffeo. Iustin. XX, 1. *Nolanos Chalcidensium* colonos appellat; recte et hoc, et temporum haud dubie successu; nam Graecos in iis terris confedissee, testatur vasorum pictorum copia circa ea loca reperta. Ex XII his vrbibus pleraeque interiisse videntur iam ante ea tempora, quibus Romanorum colonis frequentata est Campania. Habita itaque merito apud Romanos pro antiquissimis temporibus sunt ea, in quibus Osci et Tusci Campaniam infederant, et ignotae ipsius esse debuerunt originis

ginis monumenta, quae ex temporibus ante Campanos et Samnites supererant. Tenuere Tusci has terras vsque ad Silarum fl. Plin. III. f. 19. *A Survento usque ad Silarum amnem XXX. M. pass. ager Picentinus fuit Tuscorum*; addit eum insignem esse templo Iunonis Arginae, qualis etiam Faliscis fuit; ab Iafone ille conditus, ex praua opinione, quam supra memorauimus p. 399.

*Ante C. N. Olymp. I. ante V. C. 23.*

Circa haec tempora, Ol. III. et IX., vixisse feruntur *Cynaethus*, Lacedaemonius, Telegoniae, seu Heracleae auctor, *Eumelus* et *Arctinus*, poetae, ille Bugoniae et Europae, item *προσωδιου σισ Δηλον*, hic Aethiopidis, et *Ιλίου πέτριος*, auctor habiti. Eumeli versus inscripti erant arae Cypseli.

Circa Olympiades primas triremis prima fabricata est Athenis ab Aminocle Corinthio: cf. Comment. II. de Epochis Castoris p. 48.

*Ante C. N. 754. Olymp. VI, 3.*

Roma condita ex epocha Varroniana, e qua procedit a. I. ab V. C. ante C. N. 753. Ol. VI, 4. emendatiore, quam Catoniana aera, quae procedit ab Ol. VII, 2. Eodem anno Ol. VI, 3. Antimachus Teius, *ἐπιποιοῖς*, defectum lunae notauerat in carmine, Plutarch. Romul. p. 24. A.

Romulum ferunt Gabijs Graeca disciplina imbutum Plutarch. in Romulo p. 20. C. Dionys. Hal. lib. I. c. 84. Victor. O. P. R. 21. e Valerio Antiate. haud dubie ex praconcepta opinione originum Romanarum a Graecis petendarum; etfi

Gabiis ille infitui potuit. Ceterum Romani ab Albanis oriundi generis Latini erant; sed ex mixta cum aduenis stirpe; nam Latini erant quidem Aborigines; seu Ausones, cum Pelasgis tamen permixti. Si verum est, Evandro duce Arcadas Palantium in Palatino monte condidisse, et Troianos ad littus Latii accessisse; etiam hinc aliquid peregrini admixtum esse debuit. Litterarum formas iam ante hæc Pelasgi inferre potuere: antiquiores tamen eas, Phoeniciis similes, quæ etiam per Etruriam, hinc quoque in Gallias, propagatæ fuere; nec abhorrent veteris Hispaniæ characteres, si Mahudelli tabulas et Iosephi Velasquez *Ensayo sobre los Alfabetos — en España* inspexeris. Nec tamen bibliothecas e vestigio conditas aut libros contextos esse putabimus, quoties scripturam innotuisse audimus.

*Ante C. N. 750. Ol. VII, 3.*

Milesii obtinere mare, et Naucratin in Aegypto condiderunt. v. de Castoris epochis Comment. II. p. 50 sq.

*Iam absoluta erat pictura, etiam in Italia; sunt verba Plinii XXXV, l. 6. extant certe hodieque antiquiores vrbe picturæ Ardeæ in ædibus sacris, in parietibus puta, quibus equidem nullas neque demiror tam longo æuo durantes, in orbitate tecti veluti recentes; similiter Lanuuii, ubi Atalanta et Helena cominus pictæ sunt pidae (vides fabulas antiquas Graecanicas iam ista ætate in Latio) ab eodem artifice, utraque excellentissima forma, sed altera ut virgo; ne ruinis quidem templi concussæ. (Fac modum excedi in vetustate asse-*

afferenda; debuerunt tamen esse satis antiquae artis vestigia.) *Caius princeps eas tollere conatus est, libidine accensus, si testorii natura permisisset. Durant et Caere, antiquiores et ipsae; fatebiturque quisquis eas diligenter aestimauerit, nullam artem celerius consummatam, cum Iliacis temporibus eam non fuisse apparere.* Ardeatis pictoris nomen seruatum in epigrammate, quod Plinius adscripsit eod. lib. f. 37, quod tamen serius aeuum prodere videtur hominis Romana ciuitate donati; est illud, *M. Ludius Helotas, Aetolus.* Extat quoque Epigramma in Anthol. Lat. lib. I, 61. in quo in metrum redigendo exerceat se, qui uolet.

Romulo copias ex Etruria adduxisse narratur Coele Vibenna, Lucumo; data iis sedes in monte Coelio et Vico Tusco: Varro de LL. IV. p. 14. ed. Dordr. Tacit. Ann. IV, 65. et Tabulam Lúgdunensem ex aere. (ad Taciti Ann. XI, 24. ed. Ern.)

Primi inter Etruscos Veientes, belli Fidenatis contagione inuitati, arma sumunt aduersus Romanos. Agri parte multatis induciae in C annos datae. Liv. I, 15. Dionys. II, 53-55.

ante C. N. 741. V. C. 13. Ol. IX, 4.

ex Vallarfi rationibus; Ol. XI, 1. secundum Scaligeri numeros Eusebianos: *Naxos condita in Sicilia, a Chalcidensibus; prima quidem urbium, a Graecis in Sicilia conditarum:* Thucyd. VI, 3. Ne hoc maturius fieret, impedimento fuere Tyrrhenorum per mare praedationes. Strabo VI. p. 410. (267. C.) seu Pelasgici illi fuere, seu, quod probabile sit,

Etrusci, qui aduenas haud ferebant insulas et littora huius maris aduenas: quod ex Ephoro memorat Strabo e. 1. Idem alio loco lib. V. p. 336. (p. 219.) earundem praedationum meminit, et ex his suspicatur, foedus XII ciuitatum Etruriae iam tum dissolutum esse videri, ita, vt barbaris vicinis, agros sibi eripientibus, vires coniunctas opponere non possent, et agris amissis ad latrocinia maritima se conuerterent. Argumentatio haec est Strabonis, non fides historica. Caeterum Phoenices, et cum his Poeni, iam tum a multo inde tempore Siciliam colonis frequentauerant.

*Ante C. N. 736. V. C. 18. Ol. XI, 1.*

Syracusae in Sicilia conditae, proximo a Naxi initis anno, vt Vallars. correxit, recte, si Thucydidem inspexeris VI, 3. cum Euseb. Scaligeri in annum 4 reuiceret; sed variant quoque Hieronymi codd. Marmor Arundelianum in Ol. V, 3. retraxerat.

Anno post Syracusas conditas *quinto*, a. 731. Chalcidenses Naxo profecti, Siculis pulsus, *Leontinos* condiderunt, et post eos, *Catanam*. Catanae aliisque per Siciliam et Italiam ciuitatibus Chalcidicis leges scripsit Charondas Catanaeus: -Aristot. de Rep. II, 12. quas etiam Thurii adsciuerunt. De his v. Vol. II. Opusc. p. 266 sqq. 156 sq. 76.

*Ante C. N. 720. V. C. 34. Ol. XV, 1.*

*Sybaris* condita ab Achaeis adfuntis Troezeniis. Euseb. Hieronymianus Olymp. XVII, 4. Scaliger XIX, 2. *Croton et Parium et Sybaris conditae. At Parium*

Parium corrupte memoratur: forte ad *Sybarin* aliquis adscripserat *Thurium*: v. Opusc. Vol. II. p. 126 sqq.

*Romuli*, cuius mors ad Ol. XVI, i. V. C. 38, ante C. N. 716. solet referri, *statua erat in Capitolio sine tunica*: Plin. XXXIV, 6. f. 11. qui eam ipsis Romuli temporibus positam videtur putare. Miror Plinio non subortam esse suspicionem, an non feriorum ea opera temporum fuerint; nam statuas Romuli passim Romae occurrisse facile credas, etiam Plutarcho teste p. 27. D. E. qui pedestres et triumphales, (τροπαιοφόρους) fuisse omnes asserit. De Romuli et Camilli statuibus similia sibi persuaserant alii, ut Ascon. ad Cic. pro Scauro extr. Veniam facile dabimus aliis; Plinio saltem ea dubitatio in animum venire debuerat. At ille tanquam aetate pares statuas Numae, Tarquiniorum et Servii Tullii, memorat: XXXIII, 4. 5, alias XXXIV, f. 11, 13. c). Atti Navii statuam Tarquinii Prisci aetate positam, cum eo etiam Liv. I, 36. Dionys. III, 71.

Omnino

- 6) S. II. — “et Atti Navii statua fuit ante Curiam, — fuit et Herodori in Comitio, legum, quas Decemviri scribebant, interpretis, publice dicata. Alia causa, alia auctoritas M. Horatii Coclitis statuae, quae durat hodieque. Equidem et Sibyllae iuxta Rostra esse non miror, tres sint licet — primas putarem has et Atti Navii, positas aetate Tarquinii Prisci, nisi regum antecedentium essent in Capitolio: Ex his Romuli est sine tunica, sicut et Camilli in Rostris; et ante aedem Castorum fuit Q. Marci Tremulli equestris togata — (v. infr. ad a. 306.). Inter antiquissimas sunt et Tulli Cloelii, L. Roscii, Sp. Nautii, C. Fulcinii in Rostris, a Fidenatibus in legatione interfectorum (infr. 438.): De Cloeliae statua equestri v. infr. ad a. 506. De legatis ad Tentam v. ad a. 230.



Omnino Plinius, cum a diuersis auctoribus diuersimode tradita ante oculos haberet, passim repugnantia inter se apposuit. Idem antiquiores quoque vrbe statuas memorat, *Herculis in foro boario, ab Evandro sacraei, vulgo triumphalis dicti; Iani gemini, a rege Numa dicati, digitis numerum 365 referentis*: XXXIV, c. 7. f. 16. Simili incuria Dio-nyf. Hal. II, 54. narrat Romulum Camarina Albanorum colonia euerfa triumphasse et ex manubiis quadrigas aeneas Vulcano dicasse, iuxta collocata statua sua; et, quasi ipse haec fecerit Romulus, addit eum inscripsisse res a se gestas litteris Graecis: *ἐπιγράψας Ἑλληνικοῖς γράμμασι τὰς ἐαυτοῦ πράξεις*. Ita statuendum saltem hoc, extitisse in templo Vulcani tale signum antiqui operis. Conflagrauit templum sub Nerone. Plutarchus p. 33. A. memorat quadrigas ex aere in praeda Camarinae in urbem abductas in templo Vulcani dedicatas cum statua Romuli a Victoria coronati.

Per haec tempora in Asiae ora prima artium specimina memorantur inter Lydos, pro donariis Delphos missa, inprimis a Gyge, Lydorum rege, qui successit Candauli Ol. XV, 2. ante C. N. 719. V. C. 35. fusa ea ex auro, argento et aere; vasa primum et utensilia, inde signa: haecenus conuenit, quod etiam in Italia Plinius ait XXXIV, f. 9. post vasa, triclinia, tripodes et alia, — *transit deinde ars ubique vulgo ad effigies deorum; — transit et ab diis ad hominum statuas atque imagines multis modis*. Picturae quoque iam tum memorabilia erant opera. Sculpta e ligno signa multo ante  
erant

erant facta. De his v. supra *de artium inter Graecos temporibus* p. 347 sqq.

Ante C. N. 717. V. C. 37. Ol. XV, 4.

Numa Pompilius rex; Curibus Sabinis arcessitus, omnis diuini atque humani iuris consultissimus, ut Pythagorae discipulus haberetur; hoc quidem perperam; potuit tamen iam tum in Sabinis esse sapientiae disciplina aliqua similis ei, qua Pythagoras aliquot aetatibus post inferiore Italia fuit celebratus. Ad eum tanquam auctorem religionum et sacrorum instituta a Romanis referri solent, fama et opinione.

Numa septimum collegium *figulorum* instituit, ob figlinarum opera in sacris profanisque vsu frequentata; etiam scitilia deorum simulacra Plin. XXXV, f. 46. *Veturius Mamurius*, qui ancilia fabricauerat, ex aere Vertumnum fecerat, qui in Tusco vico stabat: de quo Propert. IV. El. 2. in pr. 49 sq. 59 sq. Refert quoque ad Numae tempora *Atti Navii statuam*, quae fuit ante Curiam (in foro Romano) Plinius XXXIV, f. 11. idem paullo post, cum tres Sibyllae statuas memorasset, pergit: *primas putarem has, et Atti Navii, positas aetate Tarquinii Prisci, nisi regum antecedentium essent in Capitolio; ex his Romuli est sine tunica.* — Quid de his statuam, dictum est paullo ante.

Numae libri memorantur, sed supposititil, V. C. 573. ante C. N. 181. inuenti et combusti. v. Liv. XL, 29. Plutarch. in Numa f.

Per Numae tempora nouae Graecorum in Italiam et Siciliam immigrarunt coloniae:

*Ante*

*Ante C. N. 710. V. C. 44. Ol. XVII, 3.*  
*Conditæ Croton, Achæorum colonia; v. Opusc.*  
*Vol. II. p. 178 sqq. p. 201.*

*Ante C. N. 707. V. C. 47. Ol. XVIII, 2.*  
*Tarentum conditum a Partheniis Phalantho duce*  
*Lacedaemone profectis: v. ibid. p. 217 sqq. Colo-*  
*nia Dorici generis.*

*Ante C. N. 688. V. C. 66. Ol. XXIII, 1.*  
*Gela condita, colonia Dorica, annis XLV post*  
*Syracusas habitari coepit, Thucyd. VI, 4. Annis*  
*abhinc propemodum CVIII. ante C. N. 580.*  
*Geloi Agrigentum condiderunt. ibid. p. 260.*

*Circa Olymp. XXIII. Archilochus, Parius,*  
*poeta lyricus, claruit, carminis Iambicî inuentor,*  
*v. Corfin. ad e. a. Cicero Tusc. Qu. I, 1. Archilo-*  
*chus (fuit) regnante Romulo. et Olymp. XXIII, 4.*  
*bellum Messeniæ alterum, in quo Tyrtæus*  
*poeta lyricus virtutem Spartanam cantu incendisse*  
*memoratur.*

*Ante C. N. 683. V. C. 71. Ol. XXIV.*  
*Locri conditi in Italia ad promontorium Zephy-*  
*rium: Strabo VI, p. 397. C. deducta in hæc loca*  
*erat colonia a Lacedaemoniis iam sub rege Poly-*  
*doro, qui circa Ol. XIV, 1. obiit: Pausan. III, 3.*  
*v. Opusc. Vol. II. p. 46 sq. cf. p. 18 et p. 9.*  
*Zaleuci legibus, quas ille scripsisse fertur Olymp.*  
*XXIX, V. C. 90. ante C. N. 664. stetit respublica*  
*Locrorum per CCCXXVII annos; nam soluta est*  
*Dionysii iunioris insidiis Olymp. CVI, 1. ante C. N.*  
*356. Strabo VI. p. 397. cf. Opusc. ibid.*

*Ante*

*Ante C. N. 672. V. C. 82. Ol. XXVII, 1.*

*Tullus Hostilius rex.* Ceterum, numeros hos serius esse inuentos etsi haud dubitem, vtendum tamen iis est ad seriem et ordinem rerum certo modo figendum et constituendum, quem alioqui nullo modo tenere liceret. Sub eo V. C. 90. Veientes, Fidenatibus defectionis consilii focii, caesi. Fidenae a Tullo captae. Alba Longa diruta: Dionys. III, 22. Liv. I, 27.

Iam videamus rerum et ingeniorum inter Graecos per haec tempora profectus. Ante C. N. 664. V. C. 90. Ol. XXIX, 1. praelium nauale omnium vetustissimum factum inter Corinthios et Corcyraeos: de quo v. Commentat. de Castoris epochis Tom. II. nov. Comment. Soc. Gott. p. 51. Eodem anno Pausan. IV, 23. Messenios profugos *Zancten* occupasse tradit Pausan. IV, 23. At v. infr. ad a. 476. Eadem Olymp. XXIX. *Arion* Methymnaeus cithara agonem in Sicilia vicit.

*Ante C. N. 658. V. C. 96. Ol. XXX, 3.*

*Cypselus* Corinthiorum tyrannide potitus. *Bacchiadae* fugati, in his *Demaratus*, Tarquinii pater: v. infr. ad a. 617. Tenuit *Cypselus* regnum vsque ad Olymp. XXXVII, 4. *Cypseli* arca, anaglyphis ornata, Olympiae dedicata, inter prima Graecae artis exempla notabiliora habita. v. supr. de artium inter Graecos temporibus p. 351. 352. His temporibus vixit *Lescher*, Lesbicus, paruae Iliadis auctor; floruit item *Alcman*, lyricus poeta. Memoratur ante C. N. 648. V. C. 106. Ol. XXXIII. *Pisander* Camirensis, Heracleae auctor, poeta epicus;

cus; ante C. N. 644. V. C. 110. Ol. XXXIV. *Terpander* lyram ex quaternis fidibus septichordam fecit: quam, *barbiton* proprie dictam, in omnibus sacris Romae patrio ritu seruatam notat Dionys. Hal. VII, 72. cum inter Graecos eius vsus iam tum exoleuisset.

*Ante C. N. 640. V. C. 114. Ol. XXXV, 1.*

*Ancus Marcius* Romanorum rex. Ab eo *Veientes* iterum debellati ante C. N. 627. V. C. 127. Ol. XXXVIII, 2. *Silua Maesia* iis adempta Dionys. III, 41. Liv. I, 33. Idem *Ancus* aduersus Etruscorum atrocitiam, negotiatores in Tiberi infestantium, Ianiculum muniit, et in ore Tiberis *Ostiam* condidit, Romanisque nauale constituit: Liv. I, 31. Dionys. III, 44. Arguunt narrata haec artes mercatorias Etruscorum aduersus vicinos libertatem commerciorum sibi vidicantes.

Per haec tempora *Battus*, *Thera* profectus, *Cyrenen* condidit ante C. N. 632. V. C. 122. Ol. XXXVII. v. *Bouhier* diff. *Herodot.* p. 149. Eadem Olympiade *Sami* navigatione in Aegyptum instituta aduersis ventis cursu deieci extra *Herculis* columnas delati sunt: v. *Herodot.* IV, 152. cf. sup. p. 357 extr. *Comment. de Castoris Epochis* Tom. II. p. 61 sq. p. 59.

*Ante C. N. 617. V. C. 137. Ol. XL, 4.*

*Tarquinius* Romanorum rex, *Demarati Corinthii*, e *Bacchiadarum* gente, patria profugi filius. *Demaratus* antea negotiationem ad Etruriae emporia exercuerat, mox, cum *Bacchiadae Cypseli* tyrannide

nide oppressi essent (Ol. XXX, 3.), Tarquiniis confederat. Eo mortuo Lucumo filius superstes, Etrusca et Graeca disciplina nutritus, cum vxore Tanaquil, seu Caia Caecilia, disciplinae auguralis consultissima, Romam se contulit. Dionys. III, 46. Liv. I, 34. Demarato Corintho fugienti *Cleophantum* aliquem, Corinthium, pictura clarum, comitem fuisse, e Cornelio Nepote memorat Plin. XXXV, 3. l. 5. vbi de picturae originibus agit. Ex eodem Plinius hausisse videtur, quae c. 12. l. 43. adscripsit: Demaratum — *comitatos fectores Euchira et Eugrammum*, (fabulosa nomina, si recte censeo), *ab iis Italiae traditam plasticen*. Sufficit ex his intelligi, creditum esse, picturam iam tum in Italia fuisse exercitam. Diuersus hic Euchir ab alio Euchiro ap. Pausan. VI, 4. Etiam Strabo V. p. 336. B. Demaratum opifices (*δημιουργούς*) in Etruriam domo adduxisse memorat; minus probabili iudicio addens, *a Tarquinio et patre Etruriam admodum exornatam esse; ab illo quidem, Roma opes ministrante.*

Sub Tarquinio Romae accepimus opera publica exstructa, Circum maximum, Cloacas, Capitolium, inchoatum saltem, fundamentis iactis, quod perfecit postea Tarquinius alter *fabris undique ex Etruria accitis*, Liv. I, 55. Substructio tamen lapide quadrato facta demum V. C. 367. narratur a Livio VI, 4. *Elaboratam plasticen Italiae, et maxime Etruriae; Turrianumque* (si modo nomen recte scriptum est) *a Fregellis accitum* (fuit ea Volscorum vrbs, vt etiam inter eos artium vestigia reperiamus), *cui locaret Tarquinius Priscus effigiem*

*Iovis in Capitolio dicendam, Varro tradiderat; fictilem eum fuisse, et ideo miniari solitum; fictiles in fastigio templi eius quadrigas d). Plinius l. c. Iupiter ille postea Decemvirorum monitu fulmen aureum L pondo accepit, Liv. XXII, 1. incendio autem Sulla tempore facto cum Capitolio conflagrauit: Plin. XXXV, f. 45. Ab eodem paullo ante memorato Turriano factum Herculem, qui hodieque materiae nomen in urbi retinet; fuit scilicet dictus Hercules fictilis; Plinius memorat l. c. f. 45. Atti Navii auguris statuam Tarquinii aetate factam supra memoratam xidimus: p. 411.*

*Ante C. N. 608. V. C. 146. Ol. XLIII. et seq. Pittaci et Alcaei Mitylenaeorum aetas.*

*Ante C. N. 606. V. C. 148. Ol. XLIII, 3. cum Latinis et Sabinis primum quinque Etruriae urbes conspirant in Romanos: Clusium, Rusellae, Volaterrae, Arretium et Vetulonia; mox totum Etruscum nomen in belli societatem tractum. Victi saepius a Tarquinio Prisco pacem petunt; foedere facto principatum Tarquinius suis Romanis paciscitur. Insignia regia Tarquinio munus mittunt: Dionys. III, 50. 61. Paulo aliter Strabo V. p. 336. C. Manet*

d) Haec sunt illae quadrigae, de quibus memorat lib. XXVIII, 4. inter prodigia, quod esse in fornace, cum coquebantur, creuerant: cf. Festus in *Ratumena*, Plutarch. in *Poplicola* p. 103. E. e quo patet, a Tarquinio saltem Veienti artificio faciendas locatas esse, sed Romam translatas serius. De iisdem quadrigis memorat Vitruv. III, 2. Enit in eodem fastigio templi Iovis Capitolini Summanus fictilis. Cic. de Div. I, 10. opus Etruscum et hoc.

Manet tamen hoc: insignia magistratuum cum religionibus et aruspicina ab Etruscis seu nunc demum siue iam maturius. ut volunt alii, sub Romulo, Romanos accepisse.

*Ante C. N. 600. V. C. 154. Ol. XLV, 1.*  
in Sicilia condita *Camarina*; quae aliquoties euerſa est. v. Opusc. Vol. II. p. 259.

*Ante C. N. 599. V. C. 155. Ol. XLV, 2.*  
*Massilia* condita a Phocæensibus, qui circa idem tempus ultra Gades nauigarunt. Tiberis ostia in-  
vecti amicitiae cum Romanis iungendae opportunitatem prae-  
buerunt Massiliensibus. v. Commentat. ad Castoris Epochas. Nov. Comment. Soc. Vol. II. p. 59. ibi laudatis adde Iustin. XLIII, 3. Solin. II, f. Victoria de Poenis eos creuisse opibus ait Pausanias X, 8. p. 817., meminit quoque Thucyd. I, 10 extr. Pausan. X, 18. p. 841 extr. at disertius exposuit Iustin. XLIII, 5. quem v.

Circa idem tempus Ol. XLIV. Neconis Aegypti regis iussu Phoenices Africam classe obiisse feruntur: quod quam vere dictum sit, haud constat.

*Ante C. N. 597. V. C. 157. Ol. XLV, 4.*  
Solis defectus a Thalete praedictus in Ol. XLVI, 3, qui pugnam inter Alyatten Lydorum et Cyaxarem Medorum regem, commissam diremit. cf. Corſin. Fast. Attic. ad h. a.

*Ante C. N. 596. V. C. 158. Ol. XLVI, 1.*  
*Sappho* Mitylene in Siciliam nauigauit. A. 2. Epimenides Cretensis Athenis Cylonium scelus expiavit.



plauit. A. 3. Solon Archon eponymus Athenis leges scripsit.

Solonis tempore vixit *Bathycles*, nobilis sculptor throni Amyclaei Apollinis. v. sup. p. 359 sq.

Ante C. N. 590 V. C. 164. Ol. XLVII, 3.

Circa hoc tempus, quod iam supra p. 402. 403. notatum, primum Galli transitum in Italiam tentarunt facere, CC annis, antequam Clusium oppugnatum venerunt. Condebant tum Phocaeenses Massiliam. Taurino saltu inuias Alpes transgressi, suisque acie Tuscis haud procul Ticino flumine, cum, in quo confederant, agrum Insubrium appellare audissent, cognomine Insubribus pago Aeduorum; ibi, omen sequentes loci, condidere urbem, Mediolanum appellarunt. v. Livius V. 33. 34. Polyb. II, 17. Succedit subinde alia Cenomanorum manus, post hos Salluvis. Pennino deinde Boii Lingonesque transgressi, cum iam inter Padum atque Alpes omnia tenerentur, Pado ratibus traiectione, non Etruscos modo, sed et Umbros agro pellunt, intra Apenninum tamen se continent: Tum Senones, recentissimi aduenarum, ab Utente flumine usque ad Aesim fines habuere: Hanc gentem Clusium, Romamque inde, venisse comperio. Liv. V, 35. Itaque: Mantua tamen Tuscorum trans Padum sola reliqua: Plin. III, 19. l. 23. Videntur tamen Etrusci etiam Padi ostia cum maritimis Umbriae et Piceni obtinuisse. Certe nobilis portus oppidi Tuscorum Atriae (inter Padi et Athesis ostia) memoratur Plinio III, 16. l. 20. et in Piceno tenuerunt Cupram; Cuprae enim sanum a Tyrrhenis condi-

conditum dedicatumque deae prodit Strabo V. p. 369. A.

Ceterum, ducentos hos annos paullo ante e Livio memoratos, intra quos Galli in Italiam transcenderunt, vsque ad oppugnatum Clusium Apenninis trajectis, puta esse interuallum temporum, quo saepe *exercitus Gallici cum Etruscis inter Alpes Apenninumque incolentibus pugnauerunt* (Liv. l. c. V. 35.). *Saepe ab iis cis Padum ultraque legiones Etruscorum fusae.* c. 36. Itaque iam tum Etruscorum fines circumscripti erant Gallicis populis, *Libuis*, circa ea loca, in quibus postea Brixia ac Verona vrbes fuere, *Laevis*, *Liguribus*, circa Ticinum amnem, *Vmbri* cis Padum, ultra Apenninum tamen. Liv. ibid c. 35. Dum haec in Italia Tarquinii aetatem faciunt memorabilem, in Graecia prima dramaticae rudimenta facta sunt.

Nam ante C. N. 580. V. C. 174. Ol. L. prima Athenis *Comoedia* acta a Sufarione et Dolone Icarientibus; at *Tragoediam* primus docuit Alcestin Thespis Ol. LXI. ex computatione Marm. Parii.

*Marmore scalpendo primi omnium inclaruerunt Dipoenus et Scyllis*, geniti in Creta insula, etiamnum Medis imperantibus, priusque quam Cyrus in Persis regnare inciperet, hoc est Olympiade circiter L. Plin. LXXVI, 4, 1. (v. sup. p. 354.). Cum ii essent, iam fuerant in Chio insula Malas sculptor, dein filius eius *Micciades*, ac deinde nepos *Anthermus Chius*. Plinius ibid. v. sup. p. 354.

Circa Olymp. L. Sybaritarum res cum maxime floruerunt.

Eadem Olympiade Cnidii et Rhodii, duce Pentathlo profecti, et ad Lilybaeum appulsi; hinc digressi, *Liparam* incolunt. Diodor. V, 9.

*Liparenfes* Tyrrenorum incurfatione infestati classem parant, eosque multis pugnis naualibus vincunt: Strabo VI. p. 422. B. Pausan. X, 16 extr. et X, 11. p. 824. cf. Cluver. Sicil. p. 402. Euseb-ijus tamen Hieronymianus ad Ol. XXXVII, 4.

*Lipara condita*: qua fide, haud apparet. *Piratae Liparenfes* legatos Romanos cum aureo, cratere Delphos missos intercipiunt, anno ante C. N. 394. V. C. 360. ap. Liv. V, 28.

Ante C. N. 582. V. C. 172. Ol. XLIX, 3.

*Agrigentum* a Gelois conditum; v. Opusc. Vol. II. p. 260 sq. eius opes et opera v. inf. ad A. C. N. 480. *Gela* a Rhodiis erat condita ante C. N. 688. Ol. XXIII, 1.

Ante C. N. 578. V. C. 176. Ol. L, 3.

*Servius Tullius* Romae regnat.

Variae Servii pugnae cum *Veientibus*, quibus se Caeretani et Tarquinienses, tandem totum Etruscum nomen adiungit: Dionys. IV, 27. Pax fit in antiquum foedus, nisi quod tres victi populi agri parte mutantur. Foedus a Tarquinio Superbo renouatum est, vt ex eodem, V, 3. intelligitur.

Videamus Graeca per annos XLIV, qui eius regno assignantur:

Ante C. N. 563. V. C. 189. Ol. LIII, 4.

*Phalaris* Agrigenti regnum occupat per sedecim annos.

Ante

Ante C. N. 556. V. C. 198. Ol. LVI, 1.  
(Vallarf. LV, 1.)

Stesichorus obit, natus Ol. XXXVII. ap. Svidam.

Ante C. N. 548. V. C. 206. Ol. LVIII, 1.

Croesus in pugna ad Halyn victus, Lydorumque opes extinctae. Praeclarae artis et materiae opera ab eo Delphos missa (cf. sup. p. 350 sq.).

Ante C. N. 544. V. C. 210. Ol. LV, 1.

Pherecydes Syrius, Pythagorae magister, floruit; idem primus profam orationem condidit cum Cadmo Mileſio et Acusilao Argiuo.

Ante C. N. 539. V. C. 215. Ol. LVI, 2.

Phocaea ab Harpago oppugnata; Phocaeenses relicta patria profugi, ad insulam Cynnum et Massiliam contendunt. In Cynno, seu Corsica, iam XX annis antehaec Alaliam seu Alariam condiderant: Herodot. I, 165.

Ante C. N. 534. V. C. 220. Ol. LXI, 3.

in Phocaeenses, qui per quinque annos Cynnum habitabant, et vicina erant populati, bellum a Carthaginensibus et Etruscis susceptum. Pugna navali in mari Sardo, etsi victores, Phocaeenses fracti tamen, relicta Cynno, Rhegium nauigant, inde Veliam condunt. Saeuiunt in Phocaeenses captos Agyllenses: Herodot. I, 166. 7) 8. Agylla enim, Pelasgorum vrbs, ab Etruscis Caere appellata, (v. Dionys. III, 58. Stephan. Byz. h. v. inepte a *χαίτη* nomen deduxere nonnulli) re navali inprimis valuit. Romana ciuitate donatum Caere non fuit nisi post Romam a Gallis captam. Tenuere inde

*Corficam* Carthaginienfes vt ex Diod. XI, 88. patet; cf. inf. ad ante C. N. 453.

Scilicet iam tum *Poenorum* opes magnae fuere maritimae, quod variis, passim in scriptoribus obviis, narrationibus colligitur. Eos insulas maris mediterranei iam tum aggressos esse ex eo intelligitur, quod ap. Iustin. XVIII, 7. *Poeni, cum in Sicilia diu feliciter dimicassent, translato in Sardiniam bello, amissa maiore exercitus parte, graui praelio victi sunt* Orosius, qui Trogum ipsum excipit, temporibus Cyri regis Persarum haec gesta esse affirmat. Hinc bellum ciuile, et Carthago a Malcho exule capta. Malcho Mago successit imperator; eius filius ducibus, *Amilcare et Asdrubale, Sardiniae bellum illatum*: Iustin. XIX, 1: quae paullo ante Darii tempora euenisse, apparet.

Ceterum marium et insularum Italiam inter et Africam tutelam apud duo populos, Poenos et Etruscos, hac aetate fuisse, ex narratis apparet; eos quoque commerciorum causa fuisse foedere iunctos, colligere licet ex Aristotele de Rep. III, 9. (al 6) de rebus importandis, de tesseriis, ne inferatur iniuria et de societate.

Circa eadem tempora, Ol. LX, 1, *Hipponax* poeta vixit; eius aetate *Bupalus* et *Anthermus* clarissimi in scientia fuere marmoris scalpendi: Plin. XXXVI, 4, 1. (sup. p. 355).

Ante C. N. 541. V. C. 222. Ol. LXI, 4.  
*Tarquinius II. Superbus* Romanorum rex:

Ante C. N. 533. V. C. 221. Ol. LXI, 4.  
*Pythagoras* per Magnam Graeciam clarus.

Ante

*Ante C. N. 532. V. C. 222. Ol. LXII, 1.*  
*Milon* Crotoniates Olympiae in lucta victor. Eius aetate vixit *Dameas* Crotoniates, a quo facta *Milonis* statua Olympiae visebatur. Vixerat iam tum *Learchus* Rhegiensis, tam prisoi aeni sculptor, vt et *Daedali* discipulum eum appellarent: *Pauf. III.* 17. (supr. p. 364. 362.)

*Ante C. N. 528. V. C. 226. Ol. LXIII, 1.*  
 ex *Scalig.* numeris *Ol. LXIV, 4.*  
*Dicæarchia*, quae et *Puteoli*, *Cumaeorum* nauale, a *Samiis* condita.

*Ante C. N. 524. V. C. 230. Ol. LXIV, 1.*  
*Cumae*, quae omnium in Italia coloniarum fuit vetustissima, v. *Opusc. Vol. II. p. 267.* florentes opibus, a barbaris oppugnatae: puta, ab *Etruscis* mare Adriaticum accolentibus, *Vnbris*, *Dauniis*, et aliis; barbaris fugatis *Aristodemus* *Malacus*, et magister equitum *Hippomedon*, praemiis ornati; hic optimatum partes, ille plebem fouit. *Dionys. VII, 3.*

*Ante C. N. 523. V. C. 232. Ol. LXIV, 3.*  
*Polycrates* Samiorum tyrannus per prodicionem sublatuſ. Potest eius aetas pro noua artium epocha haberi. Certe ante et per haec tempora *Samus* artes fouit et excoluit; secundum eam *Chius*. Signum *Polycratis* ex aere in museo *Nani* ad haec tempora referre haud ausim: (*Paciaudi Mon. Pelop. T. II. p. 50.*)

*Ante C. N. 512. V. C. 242. Ol. LXVII, 1.*  
*Hippias* Athenis eiectus et restituta *Athenis* libertas.

*Ante C. N. 511. V. C. 243. Ol. LXVII, 2 et 3.*  
*Sybaris* a Crotoniatis sôlo aequata. A Sybaritis  
*Pesidonia* s. Paestum seu tum seu antea colonis est  
 frequentata; incoluere cum iis Troezenii.

*Ante C. N. 509. V. C. 245. Ol. LXVII, 4.*  
 Tarquinius vrbe exclusus Tarquinius Etruriae se  
 recepit. Veientes et Tarquinienses frustra eum  
 reducere tentant. Liv. II, 6. 7. Dionys. V, 14.

Eodem anno primum inter Carthaginenses et  
 Romanos foedus factum. v. Polyb. III, 22.

*Ante C. N. 507. V. C. 247. Ol. LXVIII, 2.*  
*Porfenna*, Clusiorum Lars, Romanis bellum infert  
 ulturus Tarquinos. Pax data duris conditionibus,  
 et *tanquam vrbe dedita*. (Tacit Hist III, 72.) *ne Ro-*  
*mani ferro, nisi in agricultura, uterentur.* Plin.  
 XXXIV, 14, 39. Multas de hoc bello et de hac  
 pace fuisse narrationes apparet. Sic ea humanitas  
 fuisse memoratur, vt induciarum fide Etrusci Ro-  
 mae interessent ludis curulibus: Servius ad  
 Aen. XI, 134.

Eodem anno Ol. LXVIII, 2. Pythagoras obit.  
 Bentley Diff. de Phalaride p. 73 sqq.

*Ante C. N. 506. V. C. 248.*  
*Aruns*, Porfennae filius, Ariciam oppugnat et a  
*Cumanis*, qui cum Antiatibus et Tusculanis auxi-  
 lio venerant, victus occumbit. Liv. II, 14. Dio-  
 nys. V, 36. Duxerat Cumanos *Aristodemus*; is  
 redux tyrannidem Cumis occupat: Dionys. VII,  
 5 sqq. qui inter alia, *sublatis ex locis sacris eo-*  
*rum, quos interemerat, statuis, iisdem statuas suas*  
 repo-

*reposuisse*. memoratur. Fuere ergo iam tum statuæ et statuarii in his Italiae locis. Porro cum ciues ad effeminatae vitæ rationes adducere vellet, iussit adolescentibus comites dari paedagogas mulieres, *umbellas et stabella* portantes, easdem ipsos lauare in balneis, *allatis pedibus, unguentorum alabastris et speculis*. Haec eadem in vasis pictis frequentatâ videmus. Plutarchus his verbis rem exponit: eum assuescisse *pueros comam alere aurumque gestare; mulieres autem adegisse, ut tonderent se rotunde* (τὰς δὲ θηλείας ἠνάγκαζε περιτρόχαλα κείρεσθαι) *et chlamydes ephëborum gestarent, et tuniculas perbreues* (καὶ τῶν ἀνακάλων χιτωνίσκων). Facit Aristodemus iniuriâ Romanorum legis anno abhinc XIV. V. C. 262. Liv. II, 34. Dionys. V, 2. Senex ab exilibus obtruncatur: *ibid.* c. 10. 11. disertiora de his sunt ap. Plutarch. de mul. virtut. p. 261. 2. Meminit quoque Aristodemî Diodor. Ecl. p. 516. Tom. II. West. De Cumis v. inf. ad. a. 474.

*Pace redintegrata Romani nouam in femina virtutem nouo genere honoris, statua equestri, ornauere; in summa sacra via suit posita virgo insidens equo.* Liv. II, 13 de Cloelia-agens. *fuit, ait: at Seneca de Consolat. ad Marciam 16. tanquam de statua adhuc in conspectu omnium posita loquitur. Cloeliae statuam equestrem positam passim est narratum: primam cum Coclitis publice dicatam credebatur Plinius XXXIV, l. 13. vbi pergit: Atto enim ac Sibylhe Tarquinium, et reges sibi ipsos posuisse verisimile est: nisi Cloeliae quoque Piso traderet, ab his positam, qui vna. obfides fuerant, redditis a Porsenna*



in honorem eius. E diuerso Annus Fetialis equeſtrem, quae fuerit (ergo non amplius supererat) contra Iouis Statoris aedem in vestibulo Superbi domus, Valeriae fuisse Publicolae Consulis filiae; eamque solam refugisse Tiberimque tranauisse, ceteris obsidibus, quae Porſennae mittebantur, interemtis, Tarquinii infidiis. Pisonem sequitur Plutarch. in Public. p. 116. 117. De Horatii, Coclitis statua de caelo tacta cf. Gell. IV, 5. vnde illustratur Cicero de Div. I, 11. vii. 54 sq.

De Porſenna adhuc adiiciam: Narrat Plinius XXXVI. 19, 4. tanquam rem ab Etruscis traditam, et quidem fabulose, sub vrbe Clusio Porſennae fuisse sepulcrum magnoe molis cum quatuor pyramidibus, intusque labyrinthum: in eius expositione vtitur verbis M. Varronis.

Ante C. N. 500. V. C. 254. Ol. LXX.

Zeno Eleates floruit, item Anaxagoras Clazomenius natus est, qui sub Xerxis in Graeciam traiectum annum egit XX. (Ol. LXXV, 1.) eodem anno Democritus annum agebat XVI, cuius auditor fuit Protagoras. Parmenides, Zenonis praeceptor, paullo ante floruerat, cum Heraclito, Olymp. LXVIII.

Ante C. N. 495. V. C. 259.

Tarquinius Cumis moritur, quo se post fractas Latinorum opes ad Aristodemum tyrannum contulerat: Liv. II, 21.

Ante C. N. 494. V. C. 260. Ol. LXXI, 3.

Anaxilaus Rheginorum tyrannidem occupat per XVIII annos (v. Opusc. Vol. II. p. 170. 171. Pau-

Pausaniae IV, 23. errorem multi notarunt, imprimis Benth. in Diff. de Phalar. p. 149. cf. *Supplement au Corps Diplomatique* Tom. 1. Nr. XLVIII.)

Ante C. N. 493. V. C. 261. Ol. LXXI, 4.  
*Spurio Cassio II., Postumio Caminio II. Coss.*

Hoc tempore vixisse necesse est *plastas Damophilum et Gorgasum*, Aetatem eorum ita constituo: Plin. XXXV, § 45. *Plastae laudatissimi fuere Damophilus et Gorgasus, iidemque pictores: qui Cereris aedem Romae ad Circum maximum utroque genere artis suae excoluerunt versibus inscriptis Graece, quibus significarunt, a dextra opera Damophili esse, ab laeva Gorgasi.* Aedes haec Cereris, Liberi Liberaeque, ad Circum Maximum, ab A. Postumio dictatore in pugna cum Latinis V. C. 258. vota et extruenda locata (Dionys. VI, 17. Tac. II. Ann. 49.) dedicata fuit a Cos. Cassio anno inscripto V. C. 261. Dionys. VI, 94. Pergit Plinius: *Ante hanc aedem Tusconica omnia in aedibus fuisse auctor est Varro, h. e. ab Etruscis artificibus templorum signa et picturas antea esse profectas. In hac ipsa tamen aede multa ex Etrusco more fuere servata. Nam Vitruv. III, 2. in acrostylis aedibus — ornant signis fictilibus aut aereis inauratis earum fastigia, Tuscanico more, uti est ad Circum Maximum Cereris et Herculis. Igitur ab Etruscis petitus est mos hic Romanis satis frequentatus fastigia templorum statuis et quadrigis ornandi. Subiicit Plinius: Ex hac aede, cum reficeretur, crustas parietum excisas tabulis marginatis inclusas esse (artificio etiam nostris temporibus noto*  
 et

et frequentato, imprimis in musiq̄ opere) item  
signa ex fastigijs dispersa.

Ante C. N. 490. V. C. 264. Ol. LXXII, 3.  
facta pugna ad Marathonem.

Ante C. N. 486. V. C. 268. Ol. LXXIII, 3.  
Sp. Cassius Cos. regni affectati reus. *Romae simulacrum ex aere factum Cereri primum reperio ex peculio Sp. Cassii, quem regnum affectantem pater ipse interemerat:* Plin. XXXIV, 4. f. 9. Proclives erant animi in Cereris statuam, quia a Sp. Cassio aedes eius dicata erat. Eundem tamen et ipsum sibi statuam statuisse apud aedem Telluris, alio loco memorat c. 6. f. 14, eamque a Cens. (596.) P. Cornelio Scipione M. Pompilio consulari iussam,

Ante C. N. 485. V. C. 269. Ol. LXXIII, 4.  
secundum Dionys. VIII, 82. vel a. seq. ap. Liv. II, 42.  
Bellum *Veiens*, populatione mutua agrorum per multum tempus protractum. Singulos annos adscribere nil refert. Auxilia saepe Veientibus, a ceteris Etruriae urbibus missa. Veientibus induciae in C. annos datae a Cos. A. Manlio ante C. N. 474. V. C. 280. Dionys. IX, 36. Liv. II, 54.

Ante C. N. 484. V. C. 270. Ol. LXXIX, 1.  
*Gelon* Syracusarum tyrannidem occupat. v. Wessl.  
ad Diodor. XI, 38.

Ante C. N. 480. V. C. 274. Ol. LXXV, 1.  
Xerxis traiectus in Graeciam. Pugna naualis *Salaminia*; anno sequenti ad Plataeas. Inierat Xerxes foedus cum Carthaginiensibus, vt Graecos in  
Sicilia

Sicilia classe adorirentur. Visti á Gelone Carthaginienſes ad Himeram, hoc eodem anno: Herodot. VII, 165 ſqq. mari quoque: v. Pindar. P. I, 137 ſq.

Ab hoc inde anno procedunt *anni L Florentis Graeciae*. v. ſup. p. 365 ſq.

*Ante C. N. 478. V. C. 276. Ol. LXXV, 3.*

*Simonides* Leoprepis f. vicit choro Athenis. Moritur Ol. LXXVII, 4. Eſt hæc ætas ferax ſummorum ingeniorum; vixere tum Lyrici, in his Pindarus et Bacchylides; vixere Epicharmus, Aeschylus.

Eodem anno *Hiero* Geloni fratri ſuccedit Syracuſis.

Circa hæc tempora magnificentia *Agrigentinorum* in operibus publicis, imprimis templorum, celebrata eſt: v. Diodor. XI, 25. vsque ad Olymp. XCIII, 3. v. ibid. XIII, 82 ſqq.

*Ante C. N. 476. V. C. 278. Ol. LXXVI, 1.*

*Anaxilaus* Rhegii tyrannus obit. Idem *Zanclen* ad fretum in Sicilia colluie hominum frequentarat, eiectis Samiis, et nomen a patria ſua, nam Meſſenius erat, indidit *Meſſanam*: Thucyd. VI, 5. Alii Meſſanam Meſſeniorum coloniam faciunt. v. Strab. VI, p. 410. C. cf. ſup. ad a. 664. *Zanclen* colonia fuit Himera. Ceterum *Zanclen* primo Cumani condiderant: Thucyd. VI, 4. eratque ea adeo inter colonias Chalcidenſes; quocirca a Naxiis eius origines repetitas videas ab aliis ap. Strab. I. c. *Cumanoſ* *Samiis* aliique *Iones* eiecerunt, qui Me-

dos

dos fugerant; quod factum necesse est post Ol. LXXI. 2. cf. Corsin. ad h. a. Tandem urbem Campani Mamertini occupant Ol. CXXIV. conf. Opuſc. Vol. II. p. 269 ſq.

*Ante C. N. 474. V. C. 280. Ol. LXXVI, 3.*

*Cumae* ab Etruscis bello petita (ὕπὸ Τυρρῶνων θαλαττοκρατούντων) auxilium ab Hierone Siculorum tyranno petunt; cuius triremes adiunctis Cumanis Etruscos nauali praelio vincunt multasque eorum naues submergunt (τοὺς μὲν Τυρρῶνους ἐταπείνωσαν) Diodor. XI, 51. Praedicat illuttrem victoriam Pindarus Pyth. I, 139 ſqq. Luxu *Cumae* post haec tempora infames. vid. Athen. XII. p. 528. E. cf. sup. ante C. N. 506. Opuſc. Vol. II. p. 267.

Eo anno decessit Anaxilaus Rheginorum tyrannus; liberorum et urbis cura relicta Miccytho liberto. v. Opuſc. Vol. II. p. 271.

*Ante C. N. 471. V. C. 283. Ol. LXXVII, 2.*

*Capua et Nola a Tuscis condita* secundum Catonem ap. Vellej. I, 7. v. sup. a. C. N. 801. Res parum probabilis et pro ceteris rerum temporumque rationibus falsa; nisi dicas instauratam tum fuisse urbem et noua incrementa accepisse Etruscorum studiis.

*Ante C. N. 466. V. C. 288. Ol. LXXVIII, 3.*

Thraſybulο eiecto *Syracusae* libertatem recuperant.

Si Marmor Bimardi cum anaglypho certae esset fidei, haberemus anaglyphum ex Olymp. LXXIX, 4. satis rude adhuc.

*Ante*

*Ante C. N. 453. V. C. 301. Ol. LXXXI, 4.*

aduersus *Tyrrenos* latrociniis mare infestantes classem mittunt *Syracusani* duce Phayllo, et mox aliam sub Apelle, qui, Etruriae et Corsicae maritimis locis vastatis et direptis, Aethaliaque insula in potestatem redacta, classem opibus mancipiisque onustam reducit. Diod. XI, 88.

Missi hoc anno in Graeciam a Romanis, qui leges et ciuitates cognoscerent; adierant iidem ciuitates Magnae Graeciae.

*Ante C. N. 451. V. C. 303. Ol. LXXXII, 2.*

Ducetio rege victo *Siculi* *Syracusanorum* ditioni subiecti. Diod. XI, extr.

Romae Decemviri legibus scribendis creati.

Fuit et Hermodori Ephesii statua ex aere in Comitio, legum, quas Decemviri scribebant, interpretis, publice dicata. At quis dixerit, eodem tempore esse positam?

*Ante C. N. 446. V. C. 308. Ol. LXXXIII, 3.*

Colonia *Thuriorum* deducta.

*Ante C. N. 444. V. C. 310. Ol. LXXXIV, 1.*

Aetas *Phidiae*, *Alcamenis*, *Hegiae*, et XVI annis post, *Ol. LXXXVIII, 1. Ageladae*, *Callonis*, *Polycteti*, *Myronis* etc., de his et ceteris Graecorum artificum aetatibus v. sup. Artif. inter Gr. temp. p. 365 sqq. *Duriora et Tuscanicis propiora Callon atque Hegesias fecere; Quinctil. XII, 10, 7.*

*Ante C. N. 439. V. C. 315. Ol. LXXXV, 2.*

L. Minucius praefectus annonae, idem qui Sp. Maesium regni affectati reum damnauit: cui extra portam Triginam unciaria sipe collata statdam (etsi de columna ibi agit) populus posuit, Plin. XXXIV, s. 11. At lib. XVIII, 4. diserte statua memoratur. Pro ea bouem auratum, victimam puta, Livius pronuntiat IV, 16.

*Ante C. N. 438. V. C. 316. Ol. LXXXV, 3.*

Gens Campanorum coaluit (συμείσθη) Diodor. XII, 31. Syncell. p. 198. Euseb. Hieronym. ad h. a. Ex Livio hoc esse interpretandum censeo, IV, 37. quod ab Etruscis bello fatigatis recepti tum sunt Samnites in agri societatem. Mala hinc orta v. inf. a. 423.

Eodem anno Fidenae, colonia Romana, ad Lartem Tolumnium, et Veientes defecerunt: Missi ad Tolumnium legati iussu eius trucidantur. Liv. IV, 17. Statuae iis publice in Rostris positae: ibid. et Plin. XXXIV, 6, 11.

*Ante C. N. 435. V. C. 319. Ol. LXXXVI, 2.*

Iterum bellum Romanorum cum Veientibus, ad quos Fidenates defecerant. Lars Tolumnius in pugna caesus; Fidenae captae. Liv. IV, 19. 22. Indictio ad Voltumnae fanum omni Etruriae concilio auxilia Veientibus negantur. Veientibus a Romanis induciae in XX annos datae decem annos post, V. C. 329.

Hac Olympiade Heraclea a Tarentinis condita proditur: v. Opusc. Vol. II. p. 234-599.

*Ante*

*Ante C. N. 431. V. C. 323. Ol. LXXXVII, 2.*  
*Carthaginenses* tum primum per seditiones Siculorum ad partis alterius auxilium in Siciliam traiecere Liv. IV, 29. non quasi tum primum traiecerint, verum ex quo Syracusani praevalentes per Siciliam opes parauerant, ciuitates autem obsequium detrectantes ad nouas res spectabant. Petierant Egestani auxilium a Poenis aduersus Selinuntios.

Eodem anno bellum Peloponnesium initium habuit.

*Ante C. N. 427. V. C. 327. Ol. LXXXVIII, 2.*  
 Athenienses classem in Siciliam mittunt ad supplicias ferendas Leontinis aduersus Syracusanos.

*Ante C. N. 423. V. C. 331. Ol. LXXXIX, 2.*  
*Peregrina res*, verba sunt Livii IV, 37, sed memoria digna, traditur eo anno facta: *Vulturnum, Etruscorum urbem, quae nunc Capua est, ab Samnitibus captam, Capuamque ab duce eorum Capye, vel quod propius vero est, a campestri agro appellatam.* (Neutrum verum; sed nomen a Tuscis inditum, viso falconis augurio, qui Tusca lingua capys dicitur, Servius, Strabo [V, p. 371. B.] aliique ap. Cluver. Ital. ant. IV, 1: vt adeo *Vulturnum* eius interpretamentum habendum sit.) *Cepere autem prius bello fatigatis Etruscis* (quae ea bella? cum ipsis puto Samnitibus, quae ante haec tempora Campaniam infestare coeperant) *in societatem urbis agrorumque accepti* (cf. sup. a. 438. vt hoc adeo tanquam pacis foedere bellum compositum fuerit); *deinde*



sesta die graues somno epulisque incolas veteres noui coloni nocturna cypede adorti. Coniurationem fecerant Samnites ritu quodam sacramenti vetusto velut initiatis militibus, quod alio tempore repetitum ab iis descripsit Livius, X, 38. adiiciens in f. — *vetusta Samnitium religione, qua quondam vti maiores eorum fuissent quum adimendae Etruscis Capuae clandestinum cepissent consilium.* Iam nunc igitur Capua Samnitium vrbs facta; quos, tenendum est, intelligendos esse, quoties Campani narrantur Dionysio et Agathocli se mercede conducendos dedisse.

Ex iisdem fuere qui *Messanam* mala fraude occuparunt, quorum exemplum sequuta est legio Campana, quae *Rheginos* oppressit sub belli Tarentini initia. Sunt autem *Samnites* Sabinorum pro-pago, sed montium et saltuum solitudine efferata. v. Strabo V, p. 349. C. 383. A.

Hoc igitur modo Etrusci, qui *XII urbibus*, quarum caput Capua erat, Campaniam inhabitabant, cum per nimium luxum mollitie fuerent (*διὰ τὴν τρυφήν εἰς μαλακίαν τραπομένων*), uti antea regione ad Padum pulsati fuerant, ita nunc Samnitibus Campania cesserunt. Strabo V, p. 371. B. Galli igitur iam tum locis circumpadanis Etruscos eiecerant. De Capua et Campanis v. inf. ad a. 343.

Ante C. N. 420. V. C. 334. Ol. XC, 1.

A Campanis (h. e. Samnitibus. cf. Liv. IV, 52.) *Camiae*, quam Graeci tum urbem tenebant (cf. sup. ad a. 1044.) capiuntur. Liv. IV, 44. Adde Diodor. XII, 76. qui sub Ol. LXXXIX, 4. haec recitat.

Hinc

Hinc diluenda Velleii oratio lib. I, 4. *sed aliis* (f. illis, Neapolitanis, ut et Ruhnken. conicit; sed bene Krauf. esse *aliis* pro *alteris* dictum) *diligentior ritus patrii mansit custodia, Cumanos Oscu mutavit vicinia.* Campanos multa contumeliose in Cumanos consuluisse, ex Strabone discitur lib. V. p. 373. A.

Haec eadem Olympias epocha picturae inter Graecos florentis. Sequuntur mox Ol. XCIV. lqq. aetates Zeuxis, Parrhasii, Timanthis.

*Ante C. N. 410. V. C. 344. Ol. XCII. 3.*  
Carthaginenses bello Syracusanos petunt; Himera capta et solo aequata.

*Ante C. N. 406. V. C. 348. Ol. XCIII. 3.*  
Carthaginenses iterum Siciliam adorti Agrigentum expugnant. *Dionysius* tyrannidem Syracusarum occupat.

Eodem anno *Veientibus* bellum indictum a Romanis, rebus repetitis non redditis, Liv. IV, 58. Anno sequ. *Veii* obsessi. Creato a *Veientibus* regē ceteri Etruriae populi offensi auxilia *Veientibus* negant (V, 1.) praeter Faliscos et Capenatos. Frustra concilia Etruriae ad Fanum Voltumnae habita de auxiliis mittendis, *Gentem insipientem, non vos accolas, Gallos esse, cum quibus nec pax satis, fida nec bellum pro certo sit* (ibid. V, 17.). Hac de causa auxilia negata.

*Ante C. N. 396. V. C. 358.*  
Excidium *Veiorum*. Praeda ingens. Reginae Iunonis signum Romam deportatum, lib. V, 22.

Hinc ante C. N. 395. V. C. 359.

*Capenates* a Romanis bello petiti. Pax petentibus data. Liv. V, 24.

Ante C. N. 394. V. C. 360.

In Faliscos bellum decretum. Deduntur *Falerii* Liv. V, 26. 27.

Ante C. N. 393. V. C. 361: OL. XCVI, 4.

*Dionysius Rhegnos* bello adbricitur. Idem annis seqq. Italiam semel iterumque classe infestat.

Ante C. N. 392. V. C. 362.

*Volturnensibus* et *Salpinatibus* Romani bellum inferunt. Datae anno sequ. iuduciae in XX annos. Liv. V, 31. 32.

Ante C. N. 391. V. C. 363. OL. XCVII, 2.

*Galli Senones* Apennino trajecto in Etruriam descendunt. *Clusini* obsessi auxilium a Romanis petunt. Conuersi in Romanos Galli Romam capiunt anno sequ.

Ante C. N. 390. V. C. 364.

Mox reddita urbe in patriam reuertuntur; causam Polyb. II, 18. exponit. Veneti scilicet eorum fines hostili impetu adorti erant.

Ceterum ab hoc inde tempore perpetua Romanorum fuere bella cum Gallis et Etruscis. Statim.

Ante C. N. 389. V. C. 366.

coniurationem de bello ad fanum Voltumnae factam Romam mercatores afferbant Liv. VI, 2. Sutrium, socios pop. R., Etruria prope omnis armata obsidet: sed captum eodem die Camillus recipit.

Ante

Ante C. N. 385. V. C. 367.

Exercitus Romanorum in agrum *Tarquiniensem* ductus. Ibi oppida Etruscorum *Cortuosa* et *Cointenebra* y, capta dirutaque. Liv. VI, 4.

Ante C. N. 384. V. C. 368. Ol. XCIX, I.

Dionysius Syracul. rex *Agellam* classe adortus templum opulentum *Leucothææ* spoliat. v. Diodor. XV, 14. Aristot. Oecon. H. p. 506. B. du Val.

Ante C. N. 383. V. C. 369.

*Nepete* et *Sutrium* ab Etruscis capta et a *Camillo* recepta. Liv. VI, 9. 10.

Ante C. N. 378. V. C. 376.

*Praeneste* a Romanis captum; *T. Quinctius* dictator triumphans signum *Praeneste* deuectum *Iouis Imperatoris* in *Capitolium* tulit; dedicatum est inter cellam *Iouis ac Minervæ*; tabulaque sub eo fixa — Liv. VI, 29.

Ante C. N. 358. V. C. 394.

Iterum *Tumultus Gallicus* Romæ. Singulare certamen *T. Manlii Torquati* trans pontem *Anienis* cum Gallo. Galli in *Tiburtem* agrum, atque inde, societate belli facta, in *Campaniam* transeunt. Liv. VII, 9. 10. cf. Polyb. II, 18. Anno proximo pugna cum Gallis ad portam *Collinam*. ibid, c. 11. iterum Galli victi circa *Pedum* V. C. 397. ibid. c. 14. 15. Iterum Galli in agro *Latino* confederant a. C. 347. V. C. 405. et gestum cum iis a Romanis bellum. Liv. VII, 23 sq. Polyb. II, 19. terrore percussos Gallos reuerfos domum ait.

*Ante C. N. 356. V. C. 395. Ol. CVI. I.*  
 Dionysius, iunior Syraculis electus Italiam adit.

*Ante C. N. 355. V. C. 396.*

*Tarquiniense bellum cum Romanis. Liv. VII, 12.*  
 Anno seq. CCCVII. captos in praelio Romanos milites Tarquinienses immolarunt: *ibid. c. 15.* Ante V. C. 399. Falisci Tarquiniensesque M. Fabium Colpima pugna fundunt, quod sacerdotes eorum facibus ardentibus anguibusque praestatis, incessu furiali, militem Romanum insueta turbauerant specie. *Liv. ibid. c. 17.* Bacchicum habitum, qualis in vasis Etruscis occurrat, facile agnoscas.

Concitatatur deinde omne nomen Etruscum — et ad Salinas perueniunt. Castra eorum capta a C. Marcio dictatore. *ibid.*

*Ante C. N. 351. V. C. 401.*

In *Tarquinienses* victos a Romanis acerbe faecitum: ex captis vulgus trucidatum, CCCLVIII nobiles iuvenes Romam abducti, in foro virgis caesi ac securi percussi: id pro immolatis in foro Tarquiniensium Romanis poenae hostibus redditum. *ibid. c. 19.*

Anno sequ. Caere in belli foetilitatem pertractum, sed Caerites bellum deprecantur. *ibid. c. 19. 20.*

*Tandem ante C. N. 348. V. C. 404.*

*Falisci Tarquiniensesque*, qui, dum nusquam cum hoste congredierentur, agros suos ferro ignique vastari videbant, inducias in XL annos pepigerunt. *ibid. c. 22.*

*Ante*

*Ante C. N. 347. V. C. 407. Ol. CVIII, 2.*  
 foedus Poenorum cum Romanis renouatum, v. Polyb. III, 24. Liv. VII, 27. Bina annis ante mare infestum classibus Graecorum erat, braque littoris Antiatis Laurensque tractus et Tiberis ostia. Liv. VII, 25. 26. qui in. f. subiungit: Cuius populi ea cuiusque gentis classis fuerit, nihil certi est; maximo Siciliae fuisse tyrannos crediderim. Dionysii iunioris eas naues fuisse arbitror, qui tum in Italia inferiore circa Locros confederat Syracensis expulsus; quo anno sequente Ol. CVIII, 3. reuersus est.

*Ante C. N. 343. V. C. 411. Ol. CIX, 2.*  
 Campani Sidicinis auxiliati ipsi fluens luxu a Samnitibus belli vsu induratis victi hostes in se conuertunt; quibus vt se subducerent, cum intra moenia essent compulsi, Romanis se dedunt. Itaque Campani Samniticam originem (v. sup. ad a. 423.) longa luxuria exuerant. Inde Samnitici belli origo, quo vastatis Campaniae, inde Italiae inferioris locis, Etruscae et Graecae artium pleraque interiere monumenta.

Miram rem Plinius narrat: XXXIV, s. 12. (add. Plutarch, in Numa p. 65, D. E.) Inuenio et Pythagorae et Alcibiadi (obierat is anno ante C. N. 404. Ol. XCIV, 1.) in cornibus Comitii positas statuas, cum bello Samniti Apollo Pythius fortissima Graiae gentis iussisset, et alteri sapientissimo, simulacra celebri loco dicari: ea stotere, donec Sulla Dictator ibi Curiam faceret; mirumque est illos patres Socrati, cunctis ab eodem deo sapientia praelato, Pythagoram praetulisse, aut tot aliis virtute Alcibiadem, aut quemquam utroque

*Themistocli.* Iusta utique miratio. Vere traditum esse potuit, extitisse Romae statuas Pythagorae et Alcibiadis; caussa, hominis male seduli commento, ferius adiecta. Potuere illae Romam aduectae esse per bella in Magna Graecia gesta. Alioqui colligerem, iam tum fuisse Graecarum rerum notitiam aliquam inter Romanos ac curam.

Ceterum Apollinem aliquoties consuluisse memorantur Romani. Ita Delphos missi Tarquini filii cum Bruto. Iterum Veis obsessis missi legati V. C. 356. Liv. V., 15, 16; et post pugnam Cannensem V. C. 535. Liv. XXII, 57. XXIII, 11. iterum V. C. 549. Matris Idaeae adducendae caussa ibid. XXIX, 10. 11.

*Ante C. N. 340. V. C. 414. Ol. CX, 1.*

Latini iterum bello domiti cum Campanis. Latium Capuaque agro multati. Liv. VIII., 11. Latini ob iram agri amissi rebellant. Tandem

Eodem anno *Alexandrum Epiri regem* in Italiam classem appulisse constat: Liv. VIII, 3. Posthaec semel iterumque in Italiam traiecit. Ceterum, cum saepe Brutias Lucanasque legiones fudisset, *Heracleam, Tarentinorum coloniam, Consentiam ex Lucanis, Sipontumque, Bruttiorum Terinam, alias inde Messapiorum ac Lucanorum, cepisset vrbes, haud procul Pandosia vrbe interemtus est.* Liv. VIII, 24. ante C. N. 326. V. C. 428. Olymp. CXIII, 3.

*Ante C. N. 338. V. C. 416.*

L. Furio Camillo C. Maenio Coss. omne Latium subactum. *Additus triumpho honos, ut siatuae equestres*

*res iis, rara illa arte res, in foro ponentur.*  
Liv. VIII, 11. 13.

Pro statua columnam C. Maenio positam memorat Plinius XXXIV. s. 11. eamque antiquiorem observat fuisse columna C. Duillia posita, qui primus navalem triumphum egit de Poenjs, quae est etiamvms in Foro. Camilli statuam memorat paullo post in Rostris eamque tunicatam.

*Ab Antio naues longae abactae, interdictumque mari Antiati populo est.* Naues Antiatum partim in naualia Romae subductae, partim incensae, rostrisque earum suggestum in foro exstructum adornari placuit Liv. VIII, 14. Antiatum classis iam ante V. C. 287 capta, et apparatus navalis incensus fuerat a Romanis: Dionys. IX, 56.

*Ante C. N. 336. V. C. 418.*

Pacem foedusque cum Gallis factum narrat Polyb. II, 18. quod XXX annos servauerunt.

*Ante C. N. 331. V. C. 423. Ol. CXII, 2.*

Alexander victo Dario Persica ditione potitus. Moritur a. C. 324. V. C. 430. Ol. CXIV, 1. Eo anno ad Babylonem eum adierant gratulabundi de victoriis et Asiae imperio Legati Bruttiorum, Lucanorum et Etruscorum. Arrian. VII, 15.

*Ante C. N. 327. V. C. 427. Ol. CXIII, 2.*

*Palaeopitanis bellum illatum a Romanis: Liv. VIII, 22 sq. Dionys. Exc. Legat. p. 702 sqq. Cumis illi oriundi (sup. ad a. 1044.) ideoque Chalcidensi origine. Anno sequente vrbs prodicione Romanis tradita. Foedus Neapolitanis datum.*

*Ante*



*Ante C. N. 317. V. C. 437. Ol. CXV, 4.*

*Agathocles, Syracusarum rex, renuntiatus. Is anno 310. bello a Carthaginiensibus petitus arma in Africam transfert.*

*Ante C. N. 312. V. C. 442.*

*Bello Samniti nondum profligato Etrusci bellum renouant. Liv. IX, 29. nec tamen de causis belli constat. Duumuiros nauales Romae creatos ibid. c. 30. inuenio, vt et mari pugnatum fuisse videatur.*

*Ante C. N. 311. V. C. 443.*

*Omnes Etruriae populi praeter Arretinos ad arma ierant. Oppugnant Sutrium, quae vrbi sociata Romanis velut claustra Etruriae erat. Pugna cum Romanis commissa vtrisque cruenta. Liv. IX, 32.*

*Ante C. N. 310. V. C. 444. Ol. CXVII, 3.*

*Iterum Sutrium obsessentes Etrusci vincuntur a Romanis Liv. IX, 35. Q. Fabius Cos. Ciminium saltum emensus agrum Etruriae late populatur. Iterum Etrusci in castris oppressi. ibid. c. 36, 37. Etiam cum Umbris acie depugnatum est, et ad Vadimani lacum cum Etruscis, lege ab his sacrata coacto exercitu. Vici tamen Etrusci: et ille primum dies fortuna veteri abundantes Etruscorum fregit. opes. ibid. c. 39. L. Papirius Cursor Dictator Romanis praeerat. Sed et Fabius Cos. cum reliquiis Etruscorum ad Perusiam dimicauit. ibid. c. 40. Nomen Etruscum omne foedus a Cos. petit: datae induciae annuae ibid. c. 41. quas tamen per plures annos continuatas esse necesse est.*

Vmbri

Vmbri ad Romam pergentes a Fabio Cos. victi. *ibid.*

Circa eadem tempora factum esse necesse est, quod Polyb. de iunctis Gallorum cum Etruscis armis narrat lib: II, 19.

*Ante C. N. 306. V. C. 448. Ol. CXVIII, 3.*  
foedus Carthagidiensium cum Romanis tertio renovatum: Liv. IX, 43.

Eodem anno Q. Marcius Tremulus Cos. Anagnia capta de Hernicis triumphat. *Posita ei statua equestris togata.* Liv. IX, 42. Plin. XXXIV, 6. f. 11.

*Ante C. N. 303. V. C. 451. Ol. CXIX, 2.*  
*Cleonymus* Spartanorum rex a Tarentinis aduersus Lucanos et Romanos arcessitus *Tarentum* diripit; mox a Venetis et Patavinis naues eius incensae. Liv. X, 2. Diod. XX, 104.

*Ante C. N. 302. V. C. 452. Ol. CXIX, 3.*  
M. Livio Dentre, M. Aemilio Paulo Cos. (secundum Plinii computationem V. C. 450.) *Fabius Pictor aedem Salutis pinxit:* Plin. XXXV, f. 7. Aedem eam C. Bubuleus dedicavit: Liv. X, 1.

Eodem anno *Etruria* rebellat, ab Arretinorum seditionibus motu orto: Liv. X, 3. pacata a dictatore M. Valerio *Etruria.* *ibid.* c. 4. 5.

*Ante C. N. 299. V. C. 455.*  
Nequinum in Vmbriis captum, et colonia eo aduersus Vmbros missa a flumine *Narnia* appellata. Liv. X, 10.

Gallo.

Gallorum ingens exercitus fines *Etruriae* ingressus; cum pecunia ingenti Galli dimittuntur. *ibid.* Romani in *Etruria* vastandis agris vrendisque tectis, vicorum quoque, faciunt. *ibid.* c. 11.

*Ante C. N. 298. V. C. 456.*

*Etruscis* ad *Volaterras* vicis Romani iterum *Etruriam* ferro ignique vastant. *ibid.* c. 12.

*Ante C. N. 296. V. C. 458:*

*Samnitium* agmen finibus expulsum *Etruriam* petit. *Liv. X, 16.* *Tusci* fere omnes consciscunt bellum in Romanos adiunctis *Vmbris*, et *Gallis* mercede conductis. Multa praelia a Romanis locis et temporibus iniquis commissa *ibid.* c. 18. vincunt hostem Romani altero *Cof. L. Volumnio* e *Samnio* arcessito. c. 19. Ingravescente tamen bello *Romae* trepidatum est. *Galli Senones* apud *Clusium* legionem Romanam circumveniunt. c. 26.

*Ante C. N. 295. V. C. 459.*

ad *Sentinum Vmbriae* oppidum pugna fit cum *Gallis* et *Samnitibus*. *Decius Cof.* se deuouet. *Victoria* Romanorum cruenta. *Etrusci* ad fines suos tuendos discesserant. c. 27 - 30.

Anno sequ. *Perusini* caesi. c. 31. *L. Postumius Cof.* *Volfiniensem* et *Ruffellanum* agrum vastat. *Volfinii*, *Perusia*, *Arretium*, pacem petiere. *Induciæ* in XL annos datae. Multa praesens quingenum millium aeris in singulas ciuitates imposita. c. 37.

*Ante*

*Ante C. N. 293. V. C. 461. Ol. CXXI, 4.*  
*Falisci* arma Etruscis iungunt. Sp. Carvilius Cof. Troilium (f. Troffulum) cum quinque castellis expugnat. Idem Cof. de Samnitibus et Etruscis triumphat. Liv. X, 46.

Idem Sp. Carvilius e pectoralibus Samnitium ocreisque et galeis *Iovem colosseum* fecit, de quo Plinius XXXIV, f. 18. Non Graeco, sed Etrusco artifice eum usum probabile fit, cum de Graecis artificibus nondum quicquam memoratum meminerim. Adstabat ad pedes Carvilli statua e reliquiis limae, hoc est, ramentis.

Etiam sequ. anno D. Brutus Cof. Faliscos narratur vicisse et eorum ceterorumque agros vastasse ap. Zonaram Annal. VIII. p. 367. B.

*Ante C. N. 290. V. C. 464.*  
 bellum aduersus *Lucanos*, C. Aelio Trib. pl. rogante, sciuit populus, quod illi Thurinos vexauerant. Posita C. Aelio statua a Thurinis Romae. Iidem postea Fabricium donauere statua, liberati obsidione: V. C. 472. ante C. N. 282. Plin. XXXIV. f. 15.

*Ante C. N. 286. V. C. 468.*  
 hoc et seq. anno bellum *Volsiniensium* cum Romanis. Liv. Epit. XI. Galli Senones Arretium obsident. Missi ad Gallos legati Romanorum trucidantur. V. C. 470.

*Ante C. N. 283. V. C. 471.*  
 P. Cornelius Dolabella Senones vastat. Apud Arretium Etrusci et Galli Praetorem L. Caecilium  
 vin-

vincunt. Senones Romam pergunt, in Dolabellam incidunt et vincuntur. *Tota Senonum gens excisa.*

Etrusoi Boiique cum Senonum reliquiis ad *Vadimonis lacum* XX annis post priorem pugna commissa caesi. Polyb. II, 19. Sena colonia deducta.

*Ante C. N. 282. V. C. 472. Ol. CXXIV, 3.*

Iterum Etrusci Boiique in aciem aduersus Romanos progressi profligantur. Petita per legatos pace foedus cum Romanis factum: Polyb. II, 20. Videtur Etruria in *deditionem* venisse, nomenque Etruscum esse deletum, h. e. desit esse sui iuris.

*Ante C. N. 281. V. C. 473.*

bellum cum *Tarentinis*. Pyrrhus Epiri rex accitus.

*Ante C. N. 278. V. C. 476.*

res in Etruria gestae Liv. Epit. XIII.

*Ante C. N. 272. V. C. 482.*

Samnites a Sp. Carvilio, Bruttii et Lucani ab altero Cos. Papirio perdomiti. Tarentum in fidem acceptum.

*Ante C. N. 269. V. C. 485. Ol. CXXVII, 4.*

argentum signari coepit Romae. Plin. XXXIII. l. 13.

Eodem anno *Hiero* Syraculis rex creatur.

*Ante C. N. 266. V. C. 488. Ol. CXXVIII, 3.*

Vniuersa Italia perpacata. Mox (a. 488.) Italia in IV regiones diuisa, IVque quaestoribus creatis, prouinciae Umbriae Etruria pars facta esse videtur.

*Ante*

Ante C. N. 265. V. C. 489.

*Volfinienses* superioribus bellis attriti seruos libertate et ciuitate donauerant; ab his oppressi ad Romanos confugiunt; *Volfinii* a Romanis oppugnati: Flor. I, 21. et alii.

Anno sequ. vrbs dedita et diruta. Zonaras Annal. VIII, 7. Huius expugnationis miram causam e Metrodoro Scepsio memorat Plin. XXXIV, l. 16. *propter duo millia statuarum Volfinios expugnatos*: quod detrectandi potius studio quam certa fide traditum esse videtur. Iterum postea condita vrbs, iterum concidit fulmine incensa: Plin. II, 53. Eandem urbem aliquando seruauerat fulmen a monstri ingruentis impetu: ibid. c. 54. Vetus fama Etruriae est, impetratum (scil. esse fulmen quod *impetratum* dictum), *Volfinios urbem, agris depopulatis, subeunte monstro, quod vocauere Voltam* quod etiam in sarcophago expressum esse creditur. Mentionem vrbs adhuc sub a. V. C. 661. factam video ap. Iul. Obsequ. de prodig. c. 61. De Volfiniensium perdita luxuria, *ut etiam seruorum se insolentissimae dominationi subicerent*, locus est apud Valer. Max. IX, 1. ext. 2. vbi inter alia: *postremo lege sanxerunt, ut supra sua in viduis pariter ac nuptis impunita essent, ac ne qua virgo ingenuo nuberet, cuius castitatem non ante ex numero ipsorum aliquis delibasset.* At haec de seruis narrantur, qui rerum potiti erant, per breue tempus; nec magis vniuersae ciuitati tribui possunt, quam vniuersae Francorum populo immanitas factionis Robespierrianae.

*Ante C. N. 263. V. C. 491.*

M. Valerius Messala Cos. Hieronem ad pacem petendam adegit. Ad hoc tempus spectat locus Plinii XXXV, s. 7. *Dignatio (picturae) autem praecipua Romae increuit, ut existimo, a M. Valerio Maximo Messala, qui princeps tabulam picturae praelii, quo Carthaginienses et Hieronem in Sicilia deuicerat, proposuit in latere Curiae Hostiliae, anno ab V. C. CCCCXC. Subiicit inde exempla aliorum e sequentibus temporibus.*

*Ante C. N. 241. V. C. 513.*

sub finem belli Punici I. *Falisci* armis Romanos provocant, priore praelii victoria ambigua; altero victi se dedunt Romanis: armis, equis, suppellectile, seruitiis et agri semisse, multantur; vrbs ex arduo et praerupto loco in planum translata. Zonaras VIII, 18.

Eodem anno Vestae aede ardente L. Caecilius Metellus Palladium ex incendio seruauerat: statua ei posita in Capitolio, cum titulo pietatem declarante. Plin. VII, 45.

*Ante C. N. 230. V. C. 524.*

missi ad Teutam, Illyrici reginam, legati interfecti: Polyb. II, 8. Statuae iis positae Romae, in foro, tripedaneae: Plin. XXXIV, 6, 11.

*Ante C. N. 226. V. C. 528.*

Gallorum Insubrium et Boiorum copiae per Etruriam iter ad Romanos tentant; circa Faefulas male a Romanis pugnatur. Onusti praeda Galli domum

num discedentes in alterum Consulem a Pisis venientem incidunt et caeduntur: Polyb. II, 26. 30.

Anno sequ. Romani, aduersus Boios educti, tertio anno Insübres adoriuntur, Pado traiecto. Mox a. 532. *Insübres in deditionem veniunt.* ibid. 31-35.

*Anno ante C. N. 217. V. C. 537. Ol. CXL, 4.* Annibal *Etruriam* ingressus, pugna ad Thrasymenum lacum facta pergit in Umbriam, late Italiam vastat, in Campaniam tendit.

Anno sequ. V. C. 538. post pugnam Cannensem defecere ad Poenos omnes fere Italiae inferioris populi: Liv. XXII. sub fin.

*Ante C. N. 212. V. C. 542. Ol. CXLII, 1.* *Syracusae* a M. Marcello captae. Archimedes necatur.

*Ante C. N. 211. V. C. 543. Ol. CXLII, 2.* *Capua* capta a Romanis; caesi vel venditi Campani; urbs haecenus seruata, vt esset aratorum sedes; ager omnis et tecta populi Romani facta. Liv. XXVI, 15. 16.

*Ante C. N. 209. V. C. 545. Ol. CXLII, 4.* *Tarentum* captum et direptum a Fabio Maximo; relictus colossus Iouis; at translatus Hercules et in Capitolio dedicatus: Plin. XXXIV, 18.

Ita tandem omnis Italia in vastitatem versa; priscarum opum monumenta deleta.



*Ante C. N. 193. V. C. 561.*

Iam inde ab a 197. V. C. 557. Ligures cum Gallis Cisalpinis aliquot populis bellum Romanis intulerant; hoc anno Pisas circumfident. Magnam ex Etruria praedam eos fecisse ex Liv. XXXV, 21, et XXXIX, 3. intelligitur. Pacata Liguria V. C. 567. ad tempus.

*Ante C. N. 188. V. C. 566.*

*Seiuges (equi) in Capitolio aurati a P. Cornelio positi; consulem (anni 560.) dedisse inscriptum est. At Plinius XXXIV, 5, 10. non nisi a diuo Augusto seiuges positas pronuntiat; scilicet de triumphantibus loquitur.*

*Ante C. N. 186. V. C. 568. Ol. CXLVIII, 3. quaestio de Bacchanalibus per Italiam habita.*

*Ante C. N. 158. V. C. 596.*

*M. Aemilio C. Popillio Coff. a Censoribus P. Cornelio Scipione, M. Popillio, statuas circa forum eorum, qui magistratus gesserant, sublatae omnes, praeter eas, quae populi aut senatus sententiae statutae essent, e L. Pisone narrat Plin. XXXIV, 6, 13.*

*Ante C. N. 146. V. C. 608.*

*Q. Caecilius Metellus de Macedonibus Achaeisque triumphat; inter cetera spolia transuexit turmam Alexandri M. amicorum a Lysippo factam, de quibus Plin. XXXIV, f. 19, 6. et Vellej. 1, 11. qui etiam primus aedem ex marmore fecisse narratur, suamne,*

suamne, an dei aliculus non memoratum est; quam Plinius XXXVI, 4, 12. innuere videtur; erat ea cum porticu; eique circumducta postea porticus Octaviae.

Eodem anno capta et excisa *Corinthus*: cumque ea extincta Graeciae gloria, ingeniorum lumen, artium honos,

Atque hic omnino finem habet id, quod mihi propositum erat, ut colligerem vestigia et fragmenta artium et operum Italiae, inprimis antiquioris, e quibus iudicio idoneo elici possit, quae indoles, quae conditio artium et litterarum per Italiam fuisse videri possit, primo inter barbaros, ab ipsis inde originibus, tum per Etruscorum et Graecorum, qui inferiorem Italiam infederant, ingenia, quae partim per se quaeque, partim commerciis rerum, et aliorum operum exemplis ante oculos positis, noua inuenta et sollertiae exempla protulerant; quae characterem seu stilum quem vocant habent peculiarem; donec sub tempora expolitae ac perfectae artis Athenis et in reliqua Graecia, artifices per Italiam quoque ad absolutae artis similem laudem contenderunt: (ut adeo praestantiora quaeuis opera et Graecanicis propiora pro recentissimis quoque Italicae artis esse habenda videantur;) una cum caussis interitus antiquiorum monumentorum cum ipsis plerumque memoriis. Vtetur igitur his, pro fundo vberioris materiae conquirendae, et historiae artis, quantum fieri potest, condendae, qui volet, si cui fors otium et

studium concesserit. Conquiret idem plures memorias statuarum Romae positarum et signorum in urbem inuectorum. Subiiciam adhuc nonnulla sparsim e sequentibus annis, quae mihi in manus venerunt.

Ante C. N. 121. V. C. 633.

interfectus C. Gracchus, vti vndecim ante annos frater Tiberius (621). *Positae iis statuae a populo in foro* (ἐν Φανερῶν saltem Plutarch. in Gracch. p. 843. C.) etiam *matri, Corneliae*, quae Africani maioris filia fuit: *Sedens huic posita soleisque sine amento insignis, in Metelli publica porticu: quae statua nunc est in Octaviae operibus.* Plin. XXXIV, 6. f. 14. qui addit Catonem id prohibere non potuisse, etsi in Censura vociferantem, *mulieribus Romanis in prouinciis statuas parari.*

Ante C. N. 91. V. C. 663.

*Bellum Marsicum, sociorumque defectio ob negatam ciuitatis communicationem. Vastata hoc bello Italia: nec Annibalis, nec Pyrrhi fuit tanta vastatio.* Flor. III, 18, 11. Etruscos arma cum Italicis sociasse, Florus et Orosius tradunt: v. Interpp. ad Flor. l. c. Appian. B. C. lib. I, 49. eoque bello nondum confecto *bellum civile* inter Marium et Sullam nouas calamitates attulit ab anno inde ante C. N. 88. V. C. 666. *quarum non minima pars Etruriam quoque attigit.* cf. Florus III, 21, 22. Volaterrae inter vltimas erant belli reliquias cum dederentur Sullae ante C. N. 79. V. C. 675. Samni-

Samnitium gens profus extincta a Sulla. v. Strabo V. P. 382.

Ante C. N. 86. V. C. 668.

C. Marius Gratidianus praetor rem numariam constituit, arte probandi denarios inuenta. Plin. XXXIII, 9, s. 46. *Ei vicatim statuae dicatae.* ibid. et XXXIV, 6, s. 12. euerfae eae Sullae in urbem ingressu. a. V. C. 672. ibid.

Ante C. N. 73. V. C. 681.

M. Terentius Varro Cos. obiit V. C. 726. ante C. N. 28. Eum tradere narrat Plinius XXXV, s. 45. *sibi cognitum Romae Posim nomine, a quo facta poma et uvas, ut non posses adpectu discernere a veris; idem magnificat Arcefilaum, L. Luculli familiarem; cuius proplasmata plaris venire solita artificibus ipsis, quam aliorum opera; de eo v. plura cod. l. cf. XXXVI, 4, 13. Laudat et Pasitelem, qui plasticen matrem statuariae sculpturaeque et caelaturae esse dixit, et, quum esset in omnibus his summus, nihil unquam fecit, antequam finxit: quasi aliter alii fecerint! Iterum e Varrone XXXVI, s. 4, 12. Thespiades admiratur et Pasiteles: qui et quinque volumina scripsit nobilium operum in toto orbe. Natus hic in Graecia, Italiae ora, et ciuitate Romana donatus cum iis oppidis (oppidis Magnae Graeciae: quod factum Lege Iulia V. C. 666. et Lege Plo-tia V. C. 668.) Iovem fecit eboreum in Metelli aede, qua Campus petitur.*

456 *Artium tempora in Italia antiqua.*

Fuit Ladius, *D. Augusti* aetate, qui primus instituit — parietum picturam. — Fuit et Arellius Romae celeberrimus paullo ante *D. Augustum* — fuit et super, memorat haec Plinius XXXV, l. 37. gravis ac severus, idemque floridus, humilis rei pictor Amulius; cuius erat Minerva spectantem adspiciens quacunque adspiceretur; paucis diei horis pingebat; id quoque cum gravitate, quod semper togatus; quanquam in machinis; carcer eius artis Domus aurea (Neronis) fuit, et ideo non extant exempla alia magnopere (fatum simile multarum nostrae aetatis nobilium, tabularum multi queruntur). Post eum (Amulium) fuisse in auctoritate Cornelius Pinus et Accius Priscus, qui Honoris et Virtutis aedes Imperatori Vespasiano Augusto restituenti pinxerunt; sed Priscus antiquis similior.

# INDEX. \*)

*Abderi* funus: in tabula Philostrati sen. 136. ab eo vrbs  
Abdera dicta 137.

*Aborigines* 344.

*Abradates* Pantheae coniux 110.

*Academiae Georgiae Augustae* tranquillitas inter bellicos  
terrores 2. 102. 104. 122. 233. 245. 266. 304. faustis  
ac laeti euentus 25. protractae nimium et intem-  
pestivae seriae et excursiones cursum studiorum sus-  
flaminant 246. feriarum semestrium utilitas 40. 180.  
aliena G. A. a rerum novandarum studio 78. intacta  
a vociferationibus philosophantium 102. 3. liberta-  
tem sentiendi servavit 122. 3.

*Academiae* desiderant artium cum litteris severioribusque  
disciplinis connubium 9. iis perniciose saeculi pro-  
pensio degustandi leviter disciplinarum academicarum  
studia 267.

*Acheloi* pugna cum Hercule tab. 171.

*Achilles* a Chirone nutritus, tabula 92. Iugens Antilo-  
chum 107. comis tonsis exhibitus ibid, tab. in  
Scyro: tab. 165.

*Adria*, Etruscorum colonia 403.

*Aetes* Argonautas persequens tab. 185.

*Aegisthi* partes in caede Agamemnonis et Cassandrae 113.

*Aesculapius*. tab. 214.

*Aesopus* a Mythis coronatus: tab. Ph. sen. 92.

*Aethiopes* adstantes Perseo 81.

*Agamemnon*, pictus 107 (g). caedes 113.

*Agave* Penthei mater 63.

*Ageladas* statuarius 368.

*Aglaophon* 376. 380.

*Agaracritus* statuarius 368.

*Agrigentum* conditum 414. 422. magnificentia 431.

Ff 5

*Agylla*.

\*) Ex parte confectus a Ge. Henr. Lünemann, Götting.  
Iuvene ornatissimo. Facile intelliges argumenta maxime  
tabularum, et memorabilia in iis obvia, esse adscripta, ex  
historia autem ea, quae ad artium fortunam aliquam vim  
habere potuere.

## Index.

- Agylla* f. *Caere* re navali potens 423.  
*Aiaces* picti 107 (g). *Aiacis* *Locri* naufragium tab.  
*Alcámenes* statuarius 368.  
*Alcibiadis* statua *Romae* 441.  
*Alcimachus* pictor 386.  
*Alcmena* lecto profiliens 173.  
*Alexander* *Epiri* rex in *Italia* 442.  
*Alexandra*, *Nealcis* pictoris f. 389.  
*Alexis* statuarius 376.  
*Alpheus* fl. *Pelopi* coronam porrigens 58.  
*Alpyus* statuarius 377.  
*Amores*: tab. 32. cygnis infidentes 35. *Daedalo* operis locii 55.  
*Amphitarus* vates terrae hiatu haustus, tab. 81. in quo loco: p. 83.  
*Amphion* *lyra* canens. tab. 36.  
*Amphion* statuarius 384.  
*Amphitruo*, *Herculi* infanti gladio stricto succurrens 173.  
*Amulius* pictor 456.  
*Amyclæus* statuarius 365.  
*Amymone* *Neptunum* accedentem conspiciens tab. 34.  
*Ἀναβήχαστος* 150.  
*Anaxilaus* *Rheginus* 431. 2. 428.  
*Ancaeus* in venatione apri *Calydonii* 191.  
*Andrii* tab. Ph. sen. 74.  
*Androcydes* pictor 381.  
*Andromeda* a *Perseo* liberata, *Amore* vincula solvente 86.  
*Angelio* sculptor 363.  
*Antaeus* ab *Hercule* occisus: tab. 139. statuarius; f. *Antheus* 389.  
*Anthermus* sculptor 355. 363.  
*Ἄνθος* 34. not.  
*Antidotus* pictor 382.  
*Antigone* fratris corpus tollens: tab. 150.  
*Antilochus* a *Memnone* caesus: tab. 106. *Achillis* ἑρμῆ-  
voc 107.  
*Antiphanes* statuarius 377.  
*Antiphilus* pictor 385.  
*Antorides* pictor 385.  
*Apelles* 383.  
*Aper* *Calydonius*. *Eius* venatio 191.  
*Apirquidius* sculptor 591.  
*Apollo*:

## Index

- Apollo*: boues furto a Mercurio abactas a Maia repescens 76.  
 Phlegyam pugilatu. caedit 128. cum Hyacintho 72.  
 189: Amyclaeus 351. 359 sq. in Thornace ibid.
- Apollodorus pictor* 381. — *factor* 387.
- Apollonius Argon.* IV, 603. em. 46. ex eius lib. III, 275.  
 adumbrata tabula: 176. 7.
- Apollonius Tyanensis* 12. not.
- τῶν Ἀπολλωνίων* poetae 37. not.
- Aranearum* telae: tab. 149.
- Arcefilaus Parius pictor* 383. *plastes* 390. 455.
- Arellus*, pictor 456.
- Argentum* primum Romae signatum 448.
- Argius*, *statuarius* 376.
- Argo* cum vectoribus: tab. 117. 8. in Phaside nanigans 185.
- Argonautae* reduces 186.
- Ariadne* dormiens, Baccho accedente tab. 53.
- Aristides pictor* 376. 381. 3. 4. 5.
- Aristocles Cydoniatus* 353. alius 377. alius 378. 384.
- Aristodemus pictor* Niciae pater 384. *statuarius* 379.  
 alius post Alexandri tempora, qui Seleucum fecerat  
 Plin. XXXIV, 19, 26. tandem alius, qui historiam  
 picturae et operum scripserat, ipse pictor Eumeli ar-  
 tem aemulatus, cuius erat Helena Romae in foro po-  
 sita. Philostr. prooem. Imagg. et de Vit. Soph. II, 5.  
 p. 570.
- Aristodemus Cumaeorum tyrannus* 425. 6.
- Aristolaus pictor* 384.
- Aristomedes sculptor* 375.
- Aristomedon statuarius* 365.
- Ariston statuarius* 385.
- Aristophanis* schol. Av. 575. em. p. 356.
- Aristophon pictor* 376.
- Arrichio pugil.* tab. Phil. sen. 104.
- Ars pingendi* commendata a Philostrato 17. de artibus fa-  
 bulose tradita temporibus heroicis et Homericis 339 sq.  
 346 sq. narrata temporibus regum Lydiae 347 sq.  
 Artium inter Graecos tempora p. 338-391. incre-  
 menta Croesi, Cyri et Cambysis temp. 360 sq.  
 per Samios 361. Phidiae et Periclis aetate 365 sq.  
 Polycleti, Zeuxis, Parrhasii 376 sq. Praxitelis,  
 Apellis, Lysippi 381 sq. inde a Lysippo vsque ad  
 Augusti tempora 386 sq. scholae 10.
- Artemon*, pictor 388. alius sculptor 391.



## Index.

*Artes in Italia antiquae* 392 sqq. earum antiquitas aut falso credita aut ultra meritum laudata 405 sq. conditio et fata per Italiam 453.

*Artificum* epœchae parum subtiliter constitutae 366.

*Aselepiodorus* pictor 384.

*Asopodorus* statuarius 376.

*Atalanta* in venatione apris Calydonii 191.

*Athamas* infaniens. pictura in cera: Callistrati 219.

*Athenaeus* XV, p. 672. em, 345(h). statuarius 389.

*Athenio* pictor 385.

*Athenis* prima artium elegantia 361.

*Atlas* onere oppressus, ab Hercule tenatur, tab. 129.

*Auri argentique penuria* in vetere Graecia 350. subnata copia, ibid.

*Ausones* 394.

*Baccha*, Scopae signum ap. Callistrat. 201. Bacchae et Pentheus: tab. 62.

*Bacchanalia*, de iis quaestio 452.

*Bacchicum furorem* simulantes in fabulis tragicis 111.

*Bacchus* nalcens 51. attributa 54. not.

*Βαλβίς* in disci iactu 73.

*Bathycles* 360. 420.

*Batrachus* 390.

*Beda* 387. 8.

*Boehmeria domus* apparatus tabularum servans 4.

*Bononia Felsina* 403.

*Bosporus Thraoicus*: tab. 46. de eo 49. not.

*Bularchi* tabula 348.

*Bupalus* 355. 363.

*Byzes Nascius* 354.

*Cadmus et Harmonia*, in draconea versu 63.

*Caere*, re navali potens 423.

*Calades* pictor 385.

*Calamis* statuarius 374.

*Calinthus* 370.

*Callicles* pictor 385.

*Callistratus* statuarius 389.

*Callistrati* statuae XIV. 198 sqq. Emendatt. Jacobs. in eum 201.

*Calliteles* statuarius 370.

*Callixenus* statuarius 389.

Callon

## Index.

- Callon*: *Aegineta* 364. r. Sculptor. *ibid.*: alius, Eleus, statuarius.
- Calos*: ap. Clement. Alex. qui Callon, 342. 364.
- Campana* vasa 401. 421. 440. Campani se dedunt Romanis 441. gens deleta 451. Campaniae XII coloniae Etruscorum 406. 434.
- Capaneus* 30. 151 not.
- Capua* 406. 437. 435. 436. deleta 451.
- Carmanides* pictor 382.
- Carthaginenses* in Sicilia 435. 6. bellum cum Syracusanis 437. foedera cum Romanis 426. 441. 445.
- Carthago* 398. 400. opes maritimae 423. 424.
- Cassandrae* caedes: tab. 112.
- Catana* condita 410.
- Cebetis* tabula, ficta-pictura 15 not.
- Centaura* tab. 94.
- Centaurus*: pictus: commissura corporum diuersorum obseruata 94. not. signum 216. fabula de Centauris *ibid.*
- Cephisodorus* sculptor 380. 382.
- Cephisodotus* statuarius 379. alius 387. 8.
- Ceris* pingere: inuentum 383.
- Chares* statuarius 387.
- Chartas* statuarius 372.
- Chionis* statuarius 365.
- Chiron* Centaurus, Achillis nutritor: bis in eadem tabula 92.
- Chius* insula artes fouit 425. 353.
- Chorographiae* in tabula: septem ap. Philostrat. sen. 17.
- Chorus* puellarum 90.
- Cleanthes* Corinthius inter antiquissimos picturae auctores 349.
- Clearchus* plastes 371. 372. 377.
- Cleoetas* statuarius 378.
- Cleon* statuarius 377.
- Cleonymus* Rex Spartanorum in Italia 445.
- Cleophantus* pictor 417.
- Clesides* pictor 388.
- Clipeus* Achillis, comparatione Philostrati illustratus 185.
- Clytaemnestra* Cassandra necans 113.
- Colotes* statuarius 368. alius, Paris 390.
- Comus*, (deus, tab. Ph. sen. 25. cum eo Rificus *ibid.*
- Corinthus* excisa 453.
- Corsicam* tenent Phocacenses 423. Carthaginenses 424.

## Index.

*Critheis* mater Homeri, Meletis fl. amore capta 108.  
*Craterus* statuarius.  
*Creta* sub Minoe 397.  
*Croton* condita 414.  
*Croesi. donaria* 350.  
*Critias* statuarius 365. discipuli 369.  
*Ctesidemus* pictor 385.  
*Ctesilochus* pictor 385.  
*Cumae* in Italia 400. 406. 425. 432. 436.  
*Cupido* talis ludens cum Ganymede 177.  
*Cupido* Praxitelis signum 204. alter 215. signa alia 205.  
*Currus* euerfus pictus 96. 97.  
*Cyclops*, tabula 126.  
*Cydias* pictor 383.  
*Cygni* Zephyro spirante canere crediti 44. not.  
*Cypseli* arca 351.  
*Cyrene* condita 416.

*Daedalus* 339. 340. eius discipuli 341. officina: tab. 54.  
*Daedalus Sicyonius*, statuarius 379.  
*Dahippus* statuarius 387. 8.  
*Daemon* fontibus Nili insidens 31. not.  
*Dameas* statuarius 364. 425. alius f. Demeas, Clito-  
rius 376.  
*Damocritus* statuarius 369.  
*Damophilus* plasta 380. 429.  
*Danophon* sculptor 373.  
*Deianira* certantibus de eius nuptiis Acheloo et Hercule  
tab. 171. a Nesso capta, et ab Hercule vindicata  
alia tab. 192.  
*Delphica* donaria 350. 362.  
*Delphos* missi a Romanis legati aliquoties 442.  
*Demaratus* in Italiam profectus 415. 416.  
*Diana* Laphria 373.  
*Dicaearchia* condita 425.  
*Dinomedes* statuarius 378.  
*Dinomenes* statuarius 377.  
*Dion* statuarius 376.  
*Diomedes* pictus 107 (g). 166.  
*Diomedes* Thrax caesus ab Hercule 136.  
*Dionysius* Syrac. infestat Italiam 438. 441.  
*Dionysius* pictor 385. alius 390. statuarius 389.  
*Dipoenus* sculptor 341. 354. 355. eius schola 362.

*Dirae*

## Index.

- Dirae* in sacris 136.  
*Disci* iactus: et discoboli status in monumentis antiq. 72. 73.  
*Diyllus* statuarius 365.  
*Dontas* statuarius 362.  
*Darysidas* statuarius 362.  
*Eburna* signa 91.  
*Echion* pictor 383.  
*Echo* in tabula reddita 156. adstant Satyro cum Pane 280.  
*Ehrhart*, Fr., botanici herbarium Academiae donatum 2.  
*Encausta* 383. 384.  
*Encaustici* operis suspicio in loco Philostrati sen. 84. not.  
*Endoeus* statuarius 342.  
*Equi* scingens dedicati 452.  
*Erigonus* pictor 389.  
*Etruria* vastata a Romanis 444. 446. a Gallis ibid. et Liguribus 452. in bello Marfico 454. in bello civili Sulano ibid.  
*Etrusci*. Eorum origines 398. octo saecula durationis 401. incrementa 402. bella cum Umbris 404sq. cum Romanis inde a p. 409. cum Gallis: inde a p. 420. praedium navale cum Phocacensibus 423. cum Cumis et Poenis 432. cum Sytaculanis 433. cum Romanis ad Vadimonis lacum, bis victi p. 444 et 448. tumque in deditonem venerunt.  
*Euchir* et *Eugrammus* fictores 352. 372. 417.  
*Eumelus* pictor 18.  
*Euphranor* pictor 381. 2. 5.  
*Euphronides* statuarius 386.  
*Eupompus* pictor 381.  
*Euripides* Herc. fur. expressus in tab. Philostr. jun. 184. 187.  
*Eurypylus* occisus a Neoptolemo 183.  
*Eutelidas* statuarius 354.  
*Euthycrates* statuarius 387.  
*Eutychides* statuarius 387.  
*Euxenidas* pictor 381.  
*Evadne* se caeso marito Capaneo in rogam immittit. tab. 151.  
*Evenor* pictor 380.  
*Ekpyrata* in urbibus et templis 12.  
*Fabulae* Aesopum coronantes. tab. 29.  
*Faliscorum* bella cum Romanis. Falerii dediti 438. euerfi 450.

*Faunus*

## Index.

*Faunus* vid. *Satyrus*.

*Felsina* Etruscorum colonia 403.

*Festa*, celebrandi varii modi vnde ducti? 319 sq.

*Fictiles* dii 418.

*Forma* perfecta, mente concepta, non admittit variandi modos 209.

*Fruges* in tabula pictae 89.

*Gades* conditae 400.

*Galatea* per fluctus vecta, Polyphemo prospiciente 126.

*Galli*. Eorum in Italiam transitus 420. inde perpetua cum Etruscis et Romanis bella, in pp. 199.

*Ganymedes* talis ludens cum Cupidine tab. 177.

*Gela* condita 414.

*Genii* coronis redimiti 28.

*Γεωργεῖν*, elaborare 46.

*Glaucias* statuarius 374.

*Glaucion* pictor 385.

*Glaucus* deus marinus, mari emergens et vaticinans: tab. 117.

*Glaucus* Chiui 353. Argivus statuarius, alius Lemnius 374.

*Gorgasus* plasta 429.

*Gorgias* Laco statuarius 371.

*Graecorum* navigationes ad Occidentem 405. Magnae Graeciae ciuitates 399 sq.

*Gyrae* petrae s. *Aiax* *Locrus*: tab. 115.

*Hecatodorus* statuarius 378.

*Hegesias* s. *Hegias* statuarius 369.

*Heliades* in populis versae 45.

*Heliodorus* statuarius 382.

*Hellanodices* in tab. 106.

*Heraclea* condita 434.

*Heraclides* pictor 385. 390.

*Hercules* furens, tab. 134. inter Pygmaeos, tab. 132.

Atlantis onus subit, tab. 129. Diomedem Thracem

necat, Abderi mortem vitus, tab. 136. buphsus,

Thiodamantis boues deuorans, tab. 106. liberat He-

lionem, tab. 187. Nessum telo percutit, tab. 192.

cum Acheloo pugnat, tab. 171. anguem elidit 173.

*Hercules* in Italia 398. 399. fictilis 418.

*Hermolaus* statuarius 391.

*Hesione* ab Hercule liberata, tab. 187.

*Hippo-*

# Index.

- Hippocampi* in tabula 35.  
*Hippodamia*. tab. 96. alia opera 58.  
*Hippolytus* raptatus. tab. 96.  
*Horae*, choro in aedibus, tab. 156. caeli portas seruant. 43.  
*Hyacinthus*, ex aduerso, stans, Apolline. tab. 189. prostratus, adstante Apolline. tab. 72.  
*Hyllus* puer. tab. 102.  
*Hymenaeus* coronato capite, facem tenens. 38.  
*Hymnus* in Mercur. comparatus cum tabula. 25.  
*Ias* seu *Iades*, statuaribus. 389.  
*Iason*, ex aduerso, Medea. tab. 176.  
*Ideal* vid. forma.  
*Indus*, statua 205.  
*Insulae*. tab. 124.  
*Ion*, statuaribus. 386.  
*Ister*, cygnis innatantibus 45.  
*Isthmia* a Silypho instituta 119.  
*Isthmus* pictus, virili habitu; Lechaem et Cepheae proelari 119.  
*Italia* in divisionem Rosatorum tractata. 448. variata 451. 454.  
*Italiae antiquae* artes 391.  
*Iunonis* signa Smilidis 342. Sanius templum. 344. antiquissima. 348. sedentis signum. Tyrinthe Argos ad vectum 341. Diana Regina Etruscorum religio. 437.  
*Iupiter*. Iovis Imperatoris figura. 439. Colossus a Carvilio dicatus 447.

- K**  
*Kaisar* Lyssippi statua 208. (i) 2.  
*Laco* statuaribus 371.  
*Lahippus* statuaribus 388.  
*Lala* *Cyzicentis* inter pictores 390.  
*Laodamia* mariti morte a seipso se occidens 118.  
*Laphaer* sculptor 371.  
*Learchus* statuaribus 362. 425.  
*Lectionis* otiosae et promiscuae librorum, inter aetatis nostrae calamitates. 148. 149.  
*Legum* vis debilitatur numero multo 41.  
*Leochares* statuaribus 379.  
*Leonides* pictor 382.

## Index.

- Leontini conditi* 410.  
*Leontiscus pictor* 389.  
*Libanii in Opuscula* 220.  
*Libertas sentiendi tollitur per sectarum favores* 122. 3.  
*Librarius mercatus sapientius regendus* 142.  
*Lindus in Rhodo* 135.  
*Liparenses* 422. pugnant cum Tyrrhenis. *Ibid.*  
*Litterarum artiumque contubium in academiis* 111. quale fuerit inter Graecos et Romanos. *Ibid.*  
*Litterarum stulta persuasio, litteras et studia nil debere imperantium voluntatibus* 282.  
*Locri conditi* 414.  
*Lucianus: Rhet. Praecept. em.* 369.  
*Lucta dea* 153.  
*Lucta Amorum puelle creator.* tab. 33. *Antae et Herculis.* tab. 131.  
*Luctus finiendus officiis vitae intentiore animo exsequendis* 61.  
*Ludibundi.* tab. 177.  
*Ludis pictor* 456.  
*Lycius statuarius* 376.  
*Lydii arte equestri clari* 371. inter eos prima artium initia 347. 412.  
*Lydia: picta* 112.  
*Lyda in tab: ac descripta* 36.  
*Lysippus statuarius* 386. eius turba amicorum Alexandri Romam abducta 452. pictor 383.  
*Lysistratus statuarius* 386.
- M**  
*Magnetum praelia* 348 (1). 360.  
*Maia puerpera.* tab. 75.  
*Malas sculptor* 355.  
*Mantua Etruscorum* 403.  
*Marmore (ex) prima Romae sedes* 452.  
*Marsyas ab Apolline excoriat.* tab. 168.  
*Massilia condita* 419.  
*Machopanes pictor* 384.  
*Medea fugiens, insequente patre* 186. caedam liberorum animo versans. statua ap. Callistratum 217. in Colchia, adstante Iafone. tab. 175. 6.  
*Meleager in venatione Calydonii apris* 191.  
*Melos fl. a Critheide amatus.* tab. 108.

*Meli.*

## Index

*Melicerta* in Isthmum a delphine portatus in Neptuni  
temple collocatus. 119.

*Mal'xposc* 31.

*Memnon* ab Achille caesus. tab. 34. Antilochi caesi victor  
106. signum e marottre 213.

*Menedotus* Samius, res Samiorum perscripfit. 344.

*Menelaus* pictus 107 (g).

*Menoecus* se ingulans pro patria. tab. 29.

*Mercurii* natales et furta. tab. 74.

*Messana* 415. 431.

*Metapontum* 399.

*Metrodorus* pictor 386, 390.

*Micciades* sculptor 355.

*Micon*, pictor, clarus cum Polygnoto 376; alius, minor,  
et ipse pictor, pater Timaretes 376. statuarius  
379. 375.

*Midas*: cum Satyro capto. tab. 68. narrata de eo 69.

*Minervae* natales. tab. 147. sedentis signa 342. 343. Lin-  
dia 345.

*Minucio* statua posita 434.

*Morychus* Diopysus 373.

*Myron* statuarius 371.

*Mysi*. tab. 183.

*Mystagogi* 12.

*Mythi* Graeciae in Italiam allati 352.

*Muses* Aesopum coronantes, tab. 29.

*Narcissus*. tab. 70. statua 206; alia signa ibid.

*Naucydes* statuarius 377.

*Navis* piratica, picta et descripta 64.

*Naxus* in Sicilia 409.

*Nealoes* pictor 389.

*Neapolis* condita 400. T.

*Neoptolemus* vid. *Pyrrhus*.

*Neptunus* et *Amymone*. tab. 34. carru vectus ad ulciscen-  
dam Aiacis Oilei superbiam 116. tridente montes  
findens 116. 117. *κατόπτης* et *γαστρος* 125. Isth-  
mius et eius templum 119.

*Neseas* pictor 380.

*Nessus* Centaurus ab Hercule telo transfixus 192.

*Nicanor* pictor 383.

*Niceros* pictor 385.

*Nicomachus* pictor 384.



## Index.

**Niophanus** pictor 385.  
**Nilus**, deus. tab. 31. **Nili fontium dæmon** 91.  
**Nisæus** equus 99.  
**Nobis** condita 406.  
**Nonnus**. Dionys. XLIV, 142. ill. p. 660.  
**Nymphæ stani illudentes** 114.

**Occasio** Lysippi statua a Callistrato descripta 208.  
**Oenomaus** a Pelope cursu curuli victus 36.  
**Oenotrus** 396.  
**Olympia** in tab. 105. Arcadiæ assignata a Philostrato 154.  
**Olympus**, tibia canens. tab. 66. alla 67.  
**Omphalion** pictor 385.  
**Ophidius** statuarium 369.  
**Orionus**, heros, conditor virbis 81.  
**Orpheus** inter feras canens lyra 174. sedens inter Argonautas 186. pulsans lyram, statua 210.  
**Ossa** et **Olympus** dicitur 116. 117.  
**Othryadis** mors 363.

**Pæonius** sculptor 373.  
**Pæstum** conditum 427.  
**Palæmon**, novus deus marinus. tab. 118.  
**Palæopolis** condita 409. capta a Romanis 443.  
**Palæstra**. tab. 153.  
**Paludes**. tab. 35.  
**Pamphilus** pictor 381. sculptor 382.  
**Pan**, iustus Nympharum. tab. 114.  
**Panaenus** pictor 375.  
**Panocratium**, in tab. 405.  
**Panthea** super mariti corpore se ingulens. tab. 110.  
**Pantias** statuarium 377. 378.  
**Perelius**, s. **Perelius**, statuarium 373.  
**Parrhasius** pictor 380. 381.  
**Parthenope** condita 400.  
**Pasias** pictor 381.  
**Pasiphæa** tab. 54.  
**Pasiteles** sculptor 455.  
**Patrocles** statuarium 377. 379.  
**Pausanias**. *Mill. Græc. Inscrip.* 343. *V, 14: p. 368. VIII, 42.*  
 p. 370. II, 21. p. 377.  
**Pausias** pictor 384.  
**Pauson** pictor 385.

## Index

- Hydromides* vid. *Thyrinus*.  
*Pelagii* in Italia 395 sq.  
*Peleus*, in venatione apri *Calydonis* 191.  
*Pelops* cum Hippodamia, tab. 56. *cursum* conscendens, adstante Neptūnō, tab. 87. *an* 182.  
*Penelopes* tela, tab. 149.  
*Pentheus* a Bacchis discerptus 52, tab. 62.  
*Pericletus* 377.  
*Περικλέης* 12.  
*Perseus*, tab. 85.  
*Phaethon* in tab. 42. alia artis opéra 46.  
*Phasis* fl. pictus 179.  
*Phidiae* et *Periclis* *vetas* 365.  
*Philocharis* pictor 391.  
*Philoctetes*, tab. 192.  
*Philostratus* 12 sq. senior tabulas in porticu Neapoli interpretatur 14. 15. opus Sophistae ac rhetoris, non iudicis artis callidi 16. tabularum argumenta inde a p. 17. cum diiudicatione iuuenti et artis, eadem in classes redacta 17. emendata lectio per Commentationes decem priores 18 - 195. emendationes Jacoblii p. 193 sq. codd. Guelpherb. 162. 3.  
*Phocenses* Massiliam condiderunt 419. in Corsica confedere 423. pugna naualis cum Carthaginiensibus et Etruscis, condunt Veliam, ibid.  
*Phoenix* statuarius 387.  
*Phorbas* vel *Phlegyae*, tab. 128. vbi de Phorbante, not.  
*Phradimon* f. *Phragmon*, statuarius. 371.  
*Phrygia* marmoribus abundans 48. not.  
*Phrygius* vestitus 88. vid. *Vestitus*.  
*Phrylus* pictor 380.  
*Phrynon* statuarius 376.  
*Pictura* in cera 219. prima dedicata Romae 450.  
*Picturae* initia 349. tria genera 381. antiquae in Italia 408. 409.  
*Πίλοι* in statu 343.  
*Pindari* natales tab. 114.  
*Pingendi* ars, vid. *Ars*.  
*Pinus*, *Corn.*, pictor 436.  
*Piscatores*, tab. 46.  
*Piso* statuarius 369.  
*Plastice* in Italia 417. 352.  
*Plato* de Rep. V. em. p. 31.

## Index

- Plinius* XXXIV, 19, 26. em. p. 369. XXXIV, 19. em. p. 371.  
 ibid. 19, 4. em. p. 371.
- Plutus* in arcu Athenarum 148.
- Ræti*, vid. *Carthaginenses*.
- Polemo* periegetes; eximius scriptor 12.
- Polichus* statuarius 377. qui et *Ptolichus*.
- Póloc* in statu 343. 210.
- Polyctes* statuarius 379. alius 389.
- Polycletus* Sicyonius, statuarius 371. eius discipuli 376.  
 Argivus statuarius 377.
- Polydectes* statuarius 391.
- Polygnotus* Thasius pictor 375.
- Polyphemus* prospiciens Galatæam in mari vectam. tab. 126.
- Porfenna* 426.
- Porticus* in littore 48. tabulis in pariete conspicua 14.
- Rafidonia* vid. *Ræstum*.
- Rafis* plates 455.
- Praxiteles* sculptor 381 sq. eius Bacchus 222. Cupido 204.
- Priſeus*, *Accius*, pictor 456.
- Πραβολῆ*, in pullandi fidibus 38.
- Προβόλιον* 26. 86.
- Ptolichus* Corcyraeus, statuarius 369.
- Pyællorum* chorea ad aram et signum Veneris. tab. 90.
- Puteoli* conditi 425.
- Pygmaei* Herculem aggrediuntur. tab. 133. fabula 133. not.
- Pyreicus* pictor 385.
- Πύργος*, domus alta 166.
- Pyrrhus* s. *Neoptolemus*, in Scyro educatus, in tab. 167.  
 eius pugna cum Eurypylo 183. clipeum Achillis patris tenet 184. Hegiae 369. rex Epiri in Italia bellans 448.
- Pythagoræ* Samii statua Romæ 441.
- Pythagoras* Rheginus, statuarius 371.
- Pythias* statuarius 389.
- Pythocles* statuarius 389.
- Pythodorus* sculptor 391.

*Quadrigarum*. vsus antiquior in certaminibus quam in bellis 57. fictiles in fornace crescentes 418.

*Rheæ* simulacrum ante Pindari domum 115.

*Rhodogune*. tab. 97.

*Rhoecus* plasta 356. 7. 8.

*Rifus*

## Index.

- Rifus* deus, Ῥήσος 74.  
*Romanorum* origines 408.
- Samiorum* nauigatio 416. studium artium 361 sq. 425.  
templum lunonis 358. Apollinis Pythaei 359.
- Samnitium* gens extincta 455.
- Satyrus*, aut *Olympus*. tab. 66. (*Silēnus*) a Mida captus  
68. tibia canens statua 199. *Satyrorum* forma de-  
scripta ibid. 68. 69.
- Sauris* sculptor 390.
- Scamander* fl. tab. 18.
- Scopae* Baccha. ap. Callistr. 201.
- Scopas* sculptor 372. 380.
- Seyllis* sculptor 341. 354.
- Seyros* picta; affante Echo 166.
- Sciuges* dedicati 452.
- Semele* igni conflagrans. tab. 50.
- Sicilia* coloniis frequentata 408 sqq.
- Siculi* 394. a Syracusanis subacti 439.
- Sicyonius*, intell. Canachus 368.
- Silanius* statuarius 386.
- Silenus*: a Mida captus 68. ei tributa persona sapientiae  
praecepta tradentis; tanquam Bacchi nutritor 68.
- Simon Aegineta* statuarius 373. alius. Eupalami scul-  
ptor. ibid.
- Sisyphus* Isthmia instituit 119.
- Smilis* sculptor 341.
- Socrates* sculptor 375. alius pictor 384.
- Somis* statuarius 368.
- Somniorum* porta 133.
- Somnus* in tab. 28. 81. 83.
- Sophistae* nonnulla ex epigrammatibus arripuerunt 219 et al.
- Sophistarum* dictio et fucus notatis 161. et in omnib. pag.
- Sophocles*, μέλιττα. 199. ἀνδρῆμιος. ibid. eius Antigone  
expresla in tabula. 150. munera accipit a Melpo-  
mene 188.
- Sostratus* statuarius 372. alii Sostrati 377. 378. 386.
- Statuae* equestres Romae positae 442. 443. 445. pedestres  
positae 447. et al. in seqq. quae statuae habitae sunt  
Romae pro antiquissimis 411. 427. circa forum Iul-  
atae 452. Corneliae cum soleis sine amento 454.
- Strasiv* corr. στράσιβ 45.
- Sthenis* statuarius 366.
- Stomius

## Index.

- Stomius* statuarius 365.  
*Sydras* statuarius 371.  
*Sybaris* condita 410. deleta 426.  
*Synnope* statuarius 377.  
*Syracusae* conditae 410.  
**T**  
*Tabulae* pictae in nostris aedibus sacris passim extantes 5.  
 in Philostrato ad sua genera reuocatae 17.  
*Talos* 342.  
*Tarentum* conditum 314. a Cleonymo Lac. direptum 445.  
 deditum Romanis 448. direptum 451.  
*Tarquinienfes* 440 et sq.  
*Tectaeus* statuarius 363.  
*Telae*. tab. 149.  
*Telestes* pictor 384. alius est qui cum Aristone fratre  
 fecerat colossum Iouis (a Clitoris Olympiae dedi-  
 catum: Pausan. V, 24. p. 440.), testante Epigrammate  
 in Analect. Tom. III. p. 177. CXXXVI.  
*Templa* opera antiquissima asseruata 345. ex iisdem fa-  
 bulae de operum antiquitate passim manarunt 345. 6.  
*Themistocles* in aula Persarum. tab. 152.  
*Theodorus* sculptor 384.  
*Theodorus* pictor et statuarius 356. 7. 9.  
*Theopompus*, eius *Sappho*, e quibus fabula de Sileno  
 apud Midam 68.  
*Therimachus* pictor 383.  
*Theffalia*: Tempe in ea orta 116. muliebri figura ibid.  
*Thiodamas*, ei arantem Heraclea bouem decorat. tab. 135.  
*Thynorum* piscatio in Bosphoro. in tab. 49. c. not.  
*Tiara* vid. *Vestitus Phrygius*.  
*Timanthes* pictor 381.  
*Timarchus* statuarius 387.  
*Timarete* inter pictores 376.  
*Timoteles* statuarius 389.  
*Timochares* pictor 390.  
*Timotheus* sculptor 380.  
*Tiresias* in tab. Menececi 29.  
*Tisiphates* statuarius 387.  
*Turris* pro domo alta 166.  
*Tuscanica* opera 479. 433.  
*Tyche Smyrnaeorum* 356 (60).  
*Tyrreni*, a Baccho in Delphines, mures, 63. qui illi fue-  
 rint 66. Pelasgi 394. eorum atrocitas 410. 421.  
Valerius

- Valerius Flaccus* Argonaut. I, 542 sq. illustr. 145.  
*Ventum* bella cum Helanis 409 sqq. Venti capiti 437. I  
*Venatio* tab. 83. Agri Calydonii 191. Venatores reduces  
 a venatione. 125. 169.  
*Venus* arcessit Cupidinem. tab. 177. Veneris antrum 33.  
*Veritas* picta 81.  
*Vestis* in veli modum expansa in dearum figuris 127.  
*Vestitus* Doricus 136. Persicus 152. Phrygius et Thra-  
 cicus 175. 178. 182. 210. 211.  
*Victoria* alata 356 (0).  
*Vigenerius*: eius versio Philostrati et picturae caelo red-  
 ditae 19.  
*Volturni* a Romanis capiti et statuae abductae 449. item a  
 seruis oppressi. ibid.  
*Volta*, monstrum ibid.  
*Vffenbachianus* apparatus librorum et tabularum aere ex-  
 pressarum aut delinearum graphide 3.  
*Vlysses* pictus 107. 166.  
*Vmbra* in pictura 71. 130.  
*Vmbrae*, sive a. super cranis caesorum volitantes 183. not.  
*Vmbri* 394. 404.  
*Vtica* 400.  
*Xenia*, tabulae duae. 89. 146.  
*Xenocrates* statuarius 387.  
*Xenophontis* Panthia expressa in tab. 110.  
*Zancle* 415. 431.  
*Zephyrus*. in tabb. 35. 72. adspirans cantui 36. 66.  
*Zeuxiades*, nom corr. 387.  
*Zaucis* pictor 381.  
*Zschornianum* legatum 5. 6 sq.

*Index rerum academicarum*

**INDEX RERUM ACADEMICARUM**  
IN HOC VOLUME QUINTO.

*Annuares* *Georgias Augustas*. LIX, in ann. 1796. p. 21. —  
LX, 1797. p. 60. — LXI, 1798. p. 101. — LXII, 1799.  
p. 139. — LXIII, 1800. p. 180.

*Prorectores*: a. 1796. Chph. Meiners. p. 1. Car. Frid. Schödlin. 21. —  
1797. Iust. Frid. Runde. 39. Henr. Aug. Wrisberg. 60. —  
1798. Io. Godofr. Bishopp. 77. Chph. Frid. Ammon. 101. —  
1799. Io. Petr. Waldeck. 121. Henr. Aug. Wrisberg. 139. —  
1800. Tho. Chr. Tychsen. 159. Theoph. Jac. Planck. 180. —  
1801. Geo. Jac. Frid. Meißner. 197.

*Quaestiones propositas, et scripta: dilucidata*

**I. ab Ordine Theologorum:**

1796. De utilitate *Magnum symbolorum*. p. 236. — 1797. De  
mendacio necessitate extorto. 252. — 1798. Delinatio historiae Pon-  
tificum nostra aetate scribendae. 270. — 1799. Religiosis Christianis  
vis in vita moribusque per tria priora saecula conspicua. 289. —  
1800. Doctrina de reatu Messae. 305. — 1801. Sententiae Petrum ante  
Augustinum de peccato originali. 324.

*Argumenta sermonum sacrorum, qui in certamine homi-  
letico (primum a XCV. regia munificentia indieto in  
a. sequ. p. 235.) habiti sunt:*

1796. Verae de peccatorum remissione notionis vis ad homi-  
num animos, ad Ioh. 4. 9. p. 236. — 1797. De vitanda libi-  
dine monita ex disciplina Iesu, ad Matth. V. 8 p. 255. — 1798.  
Quam vim habuerit primis saeculis ad Christianorum pietatem doctrina  
de persona Iesu, ad Ioh. I. 14-17. p. 272. — 1799. De sanctitate  
magistratum nullom ex doctrina Christiana, ad Rom. XIII. 1-4.  
p. 291. — 1800. Dei sapientia et sanctitas asserta in mali moralis  
origine et propagatione, ad Matth. XIII. 24-31. p. 307. — 1801. De  
certa persuasione exauditarum a deo precum, ad Ioh. XVI. 23. p. 326.

**II. ab Ordine Iureconsultorum:**

1796. De iure supremae inspectionis. p. 239. — 1797. De in-  
vestitura euentuali, accedente consensu vasalli. 256. — 1798. De  
distinctione inter modos tollendi obligationem ipso iure et vi exceptio-  
nis. 272. — 1799. Legum poenaliu interpretatio praecipua prop-  
ria. 291. — 1800. Iura in peregrinis delinquentibus puniendis. 308.  
— 1801. Facultas de bonis inter viuos disponendi, successione vniuer-  
sali per pactum promissa. 326.

**III. Ab Ordine Medicorum:**

1796. De febribus nervosis acutis. p. 239. — 1797. De efficacia  
Iucii in corpore humano. 257. — 1798. Historia sensuum extero-  
rum

*in hoc volumine quing.*

rum in classe animalium exanguium. 279. — 1799. Eigentümlichkeit der  
samen von pflanzen animalium et vegetabilium 293. — 1800. Historia et  
curatio febriß Spanne Americanæ. 309. — 1801. Aeris oxygenii vis  
in morbos. 327.

*IV. ab Ordine Philosophorum:*

1796. Historiæ urbis ægrique Göttingensis boenitarium. p. 240. —  
1797. Insuper importandarum mercium externarum emolumenta et  
detrimenta. 259. — 1798. Provincie Germaniæ quæ sint, in quas  
populi Slavicæ originis immigraverant. 274. *Extraordinaria:* Histo-  
ria belkofuth crucifatorum ex Abulfeda. 274. — 1799. Momenta mor-  
ralia in religionibus Græcorum et Romanorum. 294. *Extraord.* res-  
perita de Slavicis gentibus immigrantibus in provincias Germaniæ.  
295. — 1800. De vîbus circuli et curuarum in artibus mechanicis  
et architectura ante Cartesium. 311. *Extraord.* Senatus Romani  
prudentia in mittendis legatis. 312. — 1801. Diuitiarum metallica-  
rum eminentis affluentis effectus. 320. *Extraord.* Reditus reipublicæ  
Romaniæ ante triumphum Macedonicum. 331.

*Index eorum, qui præmia tulere.*

*I. Ab Ordine Theologorum:*

1796. Gottl. Guil. Meyer. p. 238. Accessit proxime ad prin-  
cipem locum Io. Gottfr. Brüggemann. 238. — 1797. Io. Gottfr.  
Brüggemann. 255. Accessit: Io. Wilh. Raph. Fiorilla. 255. —  
1798. Car. Adolph Grupe. 271. — 1799. Lud. Aug. Pätz. 291. —  
1800. Io. Chr. Koken. 306. — 1801. Io. Horn. 325. Accessit:  
Henr. Dan. Andr. Sonne. 325.

*Præmia qui tulere honorificis studiis propfita sermonibus  
facris habitis:*

1796. Frid. Köppen. p. 238. — 1797. Chph. Heinar. Albers.  
255. Accessit: Aug. Ant. Lüdeke. 256. — 1798. Guil. Frid.  
Lehne. 272. — 1799. Io. Theoph. Krönig. 291. — 1800. Phil.  
Conr. Marhenecke. 307. Accessit: Car. Chph. Feterfohu. 307. —  
1801. Nic. Henr. Ruete. 326.

*II. Ab Ordine Iurconsultorum:*

1796. Car. Aug. Tirtmann. p. 239. — 1797. Franc. Arnold.  
Reiche. 257. Accessit: Frid. Ern. Car. Fromm. 257. — 1799.  
Aug. Chr. Jordan. 293. — 1800. Edmund. Büchleb. 309. —  
1801. Car. Wilh. Pätz 327.

*III. Ab Ordine Medicorum:*

1797. Io. Chph. Ebermayer. p. 258. Accessit: Ern. Horn. 258.  
— 1798. Mart. Chr. Gottl. Lehmann. 274. Accessit: Franc. Ioseph  
Schelter. 274. — 1799. Io. Lud. Jordan. 293. — 1800. Constant.  
Didier. 310. Accessit: Car. Henr. Parry et Aug. Henr. Ferd. Gut-  
feld. 310. — 1801. Ern. Henr. Guil. Münchmayer. 330. Accessit:  
Geo. Car. Henr. Sander. 330.



## Index verborum academicarum etc.

173. *Ab. Ordine Philosophorum*:  
 174. l. 1. h. Bitterbeck. p. 241. — 1797. Chr. Will. Ios. Hubner.  
 1800. Accessit: l. 1. sc. Wagner, 260. — 1798. Extraord. Frid.  
 Wilcken. 276. — 1799. Io. Aug. Briegleb. 295. Accessit: Ger.  
 Henr. Parry. 294. Laudatus: Geo. Lud. Winter. 296. — 1800.  
 Io. Henr. Maur. Poppe. 311. Accessit: Casp. Egid. Renner. 311. —  
 1804. Extraord. Io. Andr. Wendel. 322. Accessit: Rud. Henr.  
 Berah. Boße. 322. *Ab. extraord.* Io. Conr. Dämmer. 322.

Io. Steph. Patteri sacrum semisecolare muneris professorii. p. 21.  
 Abr. Gotth. Kaeftneri sacrum semisecolare muneris professorii. p. 226.

### S p h a l m a t a,

quae morari aut fallere possint legentem.

- Pag. 6. lin. 9. del. cum.  
 — 26. lin. 23. leg. 212. alibi 1230.  
 — 34. lin. 2. leg. primitias.  
 — 48. lin. 29. inferendum sic ante vobis.  
 — 48. lin. 30. leg. *δραμὴν ἀπὸ τοῦ τοῦ γόργου.*  
 — 49. lin. 20. *ῥ* ante *εἰσπαι* excidit.  
 — 52. lin. 22. leg. *ἔσθρας* et lin. seq.  
 — 52. lin. 31. *ῥ* deest ante *vobis*.  
 — 65. lin. 15. *ἰστιαστῶν* legitur *δισκαστῶν*.  
 — 78. lin. 28. lege *diobolaribus*.  
 — 106. lin. 22. leg. *ῥ* pro *ῥ*.  
 — 109. lin. 15. leg. *Crihois*.  
 — 112. lin. 30. leg. *ἔσθρας γο, ἄ.*  
 — 114. lin. 31. leg. *ἄ* pro *ἄ*.  
 — 125. lin. 21. deest *vobis* ante *vobis*.  
 — 128. lin. 1. leg. 128 pro 228.  
 — 130. lin. 21. leg. *ἄ*ruet).  
 — 131. lin. 13. leg. *olei* pro *oleo*.  
 — 131. lin. 20. deest *ἔσθρας* ante *ἄ*parat.  
 — 153. lin. 8. deest *ῥ* ante *vobis*.  
 — 155. lin. 23. *ἄ* legitur *ἄ*.  
 — 157. lin. 12. leg. *ἄ*parat pro *ἄ*parat.  
 — 165. lin. 17. deest *ἄ*parat ante *ἄ*parat.  
 — 169. lin. 31. leg. *ἄ*parat pro *ἄ*parat.  
 — 205. lin. 14. leg. *fit* pro *fiit*.  
 — 211. lin. 28. leg. *ἄ*parat.  
 — 218. lin. 26. leg. *Huschke*.  
 — 220. lin. 3. leg. *in epigrammate* pro *epigrammatibus*.  
 — 262. lin. 26. leg. *cupidissima*.  
 — 267. lin. 17. leg. *ad nos* pro *a nos*.

Monendum adhuc est, in certaminum Prolusionibus, inde a p. 231.  
 22, quae vinctis " — " inclusa sunt, iudicium verba esse.

